

Katolický
Katechismus

v otázkách a v odpovědích,

čili

Rukověť

u přednášení a vysvětlování katechismu

pro druhou třídu obecních škol,

od

Antonína Hejbala,

kněze církevního z arcibiskupství Olomuckého.

Třetí nové vydání.

V Brně, 1864.

Nákladem kněhkupectví: Er. Karafiat.

Tisk od Jiřího Gastla.

Obsah.

První hlavní částka.

	Strana
O víře vesměs	1
První článek víry	56
Druhý článek víry	109
Třetí článek víry	114
Čtvrtý článek víry	115
Pátý článek víry	133
Šestý článek víry.	138
Sedmý článek víry	139
Osmý článek víry	140
Devátý článek víry	153
Desátý článek víry	173
Jedenáctý článek víry	176
Dvanáctý článek víry .	180

Druhá hlavní částka.

O naději	182
O modlitbě vesměs.	186
O předmluvě Otčenáše	198
První prosba	204
Druhá prosba.	210
Třetí prosba	217

(**)

IV

	Stran
O cnostech, které ku křesťanské spravedlnosti přináležejí, a které Kristus provozovati naporučil	726
O osmeru výborných cnostech, které ku křesťanské spravedlnosti přináležejí, a kterým Kristus na hoře vyučoval	729
<hr/>	
O dobrých skutcích vesměs	735
O skutcích milosrdných tělesných	739
O skutcích milosrdných duchovních	753
<hr/>	
O evangelických radách	760
O čtyřech posledních věcech člověka.	763
Vidění	769

Ad Nr. 245.

Cum in hoc opere, nostræ approbationi substrato, nil orthodoxæ fidei et probis moribus adversum fuerit repertum, illud, tamquam omni commendatione dignum, imprimi permittimus.

Olomucii in Curia Archiepiscopali die 11.
Januarii 1854.

L. S.

Rudolphus L. B. de Thysehaert,

Episcopus Tiberiadensis, et Vicarius Generalis.

Arthur L. B. de Königsbaur,

M. E. Olomuc. Canonicus et Cancellarius.

Předmluva k třetímu vydání.

Poněvadž kniha „*Katolický Katechismus v otázkách a v odpovědích, čili rukověť u přednášení a vysvětlování katechismu pro druhou třídu obecních škol*“ v několika učitelských seminářích *školní knihou* se stala, — a poněvadž mnozí v. pp. *duchovní Pastýřové a Katechetové*, přesvědčivše se o *výbornosti a potřebnosti* této knihy u přednášení katechismu ve svých školách, nejenom *sebe*, ale i *ctihodné učitelstvo* své knihou tou opatřili, aby jim, v jich nepřítomnosti, prostředkem jí, dílem opakováním předešlého cvičení, s dílem přípravou dítek k následujícímu vysvětlování svatého náboženství, nápomocni býti mohli: tedy se stala, že *druhé vydání* během toliko *trí roků*

rozebráno bylo. Aby se však, o spásu svých oveček pečujícím v. pp. *duchovním Pastýřům a Katechetům a ctihodným pp. Učitelům* národních škol i budoucně touž knihou sloužiti mohlo: zapotřebí jest ke *třetímu vydání* přikročiti.

Pročež dovoluje nížeapsaný spisovatel p. nakladateli *Fr. Karafiatovi*, kněhkupci v Brně, knihu tuto *znovu vydati*.

Ve Valašské Meziříčí, dne 4. června 1860.

Antonín Hejbal.

Předmluva k druhému vydání.

Velikou radost mi způsobila zpráva, že kniha, jižto jsem byl před rokem, pod názvem: „*Katolický katechismus v otázkách a v odpovědích, čili rukověť u přednášení a vysvětlování katechismu pro druhou třídu obecných škol*,“ sepsal, během jednoho roku rozebrána, a že, aby se doptávkám, p. p. odběratelů zadost učiniti mohlo, nového vydání zapotřebí jest.

Jelikož kniha ta v objemu svém dosti obšírná *od slavné a nejdůstojnější arcibiskupské konsistoře Olomucké* k tisku prohlednuta a potvrzena jest, a moje duchovní práce, jimiž nyní zaměstnán jsem, nedovolují mi v tak krátkém čase nějaké proměny v ní činiti: dávám *p. nakladateli, Fr. Karafiátovi*, kněhkupci v Brně,

VI

aby se žádostem p. p. odběratelů co nejdříve mohlo žádost učiniti, dovolení, aby ji bezevší proměny znova vydal. —

Aby však kniha ta i do rukou chudých p. p. učitelů obecných škol mohla dojíti, odpouštím p. nakladateli, mně příslušný honorar za tou příčinou, by ji budoucně za menší cenu odprodávati mohl.

Ve Valašském Mezeříci, dne 5. Června 1856.

Antonín Hejbal.

Předmluva.

Bratři v Kristu na vinici Páně!

Kristus, náš milý Pán a Mistr, když Svůj učitel-
ský úřad konal, volal k sobě malé dítky,
řka: „*Nechtež dítek jíti ke mně, a nebraňtež jim: nebo takovýchť jest království boží*“ —
a přísně přikázal, aby jich žádný nepohoršil,
když pravil: „*Viztež, abyste nepotupovali jednoho z maličkých těch,*“ — a pak ještě do-
ložil, jak velikého trestu by se hodným učinil,
kdožby jednoho z maličkých pohoršil, neboť řekl:
„*Kdo pak pohorší jednoho z maličkých těchto, kteříž ve mne věří, lépe by jemu bylo, aby zavěšen byl žernov osličí na hrdlo jeho, a pohřzen byl do hlubokosti mořské.*“ Ujímal-li

VIII

se Kristus, náš milý Pán a Místr, tak horlivě malých dítek: zdaliž my, co učeníci a náměstkové Jeho, měli bychom jich snad opouštěti a uprostřed zkaženého světa beze vší posily a obrany duchovní zanechati? — Chraň Bůh! U malých dětí se musí začínati, a do útlých srdeček jejich musí símě slova božího se rozsívati, mají-li z nich bohabojní manželové, nábožní rodičové, cnostní, občané, poslušní a přívětiví poddaní a spravedliví představení býti. Padesáte mužův z města Jericha přišlo k *Elizeovi* proroku, a řekli: „*Hle, býti v městě tomto předobře jest, jakož ty sám pane vidíš; ale vody jsou nejhorší, a země neúrodná.*“ — *Eliseus* rozkázal jim: „*Přineste mi nádobu novou a nasypete do ní soli; pak vzal nádobu tu, a vsypal sůl do studnice, do pramene, do zdroje vod, uzdravil vody ty, a nebylo v nich ani smrti ani neplodnosti.*“ IV. Král. 2. Nevsypal prorok *Eliseus* sůl do proudu řeky, nébrž vyšel až k samému pramenu, až k samému zdroji, a tamoto vsypal sůl,

IX

aby uzdraven byl všecken proud. — I my čiňmež podobně. Vidouce, že proud obcování a života pokolení nynějšího duchovně jest nezdravý, sy-
pejme sůl pravdy svaté, pravdy zjevené, pravdy všestranně samospasné do zdroje pokolení lid-
ského — do srdcí mládeže, z kteréž mají býti manželové, rodiči, občané, poddaní i představení. Uzdravíme-li Kristem a Jeho božským učením *mládež* — uzdravena bude *veškerá společnost lidská*. K tomu nás povolal Pán Ježíš, když mluvil k apostoľům: „*Jdouce, učte všecky národy učíte je zachovávatí všecko, což jsem koli přikázal vám.*“ Apoštoľům zá-
zračnou milosti Ducha svatého naplněným, ne-
bylo k provozování učitelského úřadu nižádné přípravy třeba; nám ale, jakkoli pravým ná-
stupníkům jejich, takové zázračné milosti boží nemajícím, k náležitému provozování úřadu uči-
telského v národech, velmi dlouhé a pracné přípravy jest zapotřebí. Žádá-li pak užitečné a prospěšné vyučování dospělých lidí přípravu be-

dlivou, zajisté vyučování maličkých, má-li s prospěchem konáno býti, tím bedlivější přípravy požaduje. Avšak nikomu nejsou neznámy četné překážky, jež se nám v provozování učitelského úřadu na odpor staví, a mnohého z bratří beze vši náležitě přípravy do štěpnice Páně k vyučování maličkých vstoupiti nutí. Mnozí za tou příčinou ohlížejí se častěji po spisu aneb po knize, kterážby jim učení víry a mravů, jež maličkým přednášeti mají, sestavené a vysvětlené skýtala, aby se navzdor mnohým překážkám k vykonání úřadu svého učitelského náležitě připraviti mohli. — Tuto naši potřebu a naše přání předobře znaje, a žádaje sobě, nikoli učitelem, nébrž služebníkem bratří svých býti, tiskem vydávám následující spis, jemuž za základ jsem položil *Katechismus pro druhou třídu česko-moravských obecných škol* předepsaný. Tento spis tedy vysvětluje katolický katechismus obšírnějšími výroky písma svatého a objasňuje mnohé obřady církevní, jenž po všechn

život každému katolickému křesťanu pravdy svatého náboženství hlásati mají.

Jelikož se neschopnost a duševní slabost mládeže začasťe vydává za větší, nežli skutečně jest: mohloby se snad někomu podivnou, ba nemožnou věcí zdáti, žeby dítky tak moudré, častěji i dlouhé odpovědi mohly dávat, jak se v tomto spisu na mnohých místech děje. Jestli ovšem duch dítek do školy teprv vstupujících slabý, a k pochopení vznešených pravd víry a mravů méně schopný; avšak schopnost, vzdělává-li se hned z počátku pilně, zmáhá a sílí se rychlým krokem, tak že dítky v krátkém čase zřetelně a náležitě vysvětleným pravdám víry a mravů snadno porozuměti, dlouho v paměti je zachovati, a otázkám daným moudře odpovídati mohou. Bývají-li dítky z jakého-li příčiny ve vyučování zanedbány, pak ovšem zůstává duch jejich zatemnělý, a k pochopení vznešených pravd božích neschopný. Navštěvují-li dítky bedlivě školu, vyučují-li se horlivě

světskými i duchovnými učiteli, a opakuje-li se častěji všecko, co se jim bylo vykládalo a vysvětlovalo: pak zajisté odpovídati mohou a skutečně odpovídají tak, jak se ve spisu tomto představují.

Poněvadž slova písma svatého jsou solí moudrosti, a vonným kořením, jímž duchovní pokrmy, mají-li chutnati a ku zdraví duševnímu sloužiti, i dětem musejí připravovány býti: ne-
dbav na odpor těch, kdož výroky písma svatého i sebe zřetelněji vyložené, pro mládež za nepochopitelné vyhlašují, neopomenul jsem v tomto spisu pro vysvětlené pravdy víry a mravů důkazy z písma svatého, jak nového, tak i starého Zákona, vážiti; vždyť pak se dítkám každého týhodne nedělní epistola a evangelium, jakož i biblické příběhy, předně k pozornému čtení předkládají, a pak se jim pro slabý jejich rozum pochopitelně vysvětlují, tak že vědí biblické příběhy a svatá evangelia z paměti říkati.

XIII

Ješto pak pro velikou rozličnost duchovních schopností dětských pro mnohé okolnosti, které se jen na některých místech nalézají, a z jiných příčin, nelze pravdy víry a mravů tak vysvětliti, aby se toho vysvětlení ve všech školách a u všech dítek beze vší proměny mohlo užívati: poukazují na slova písma svatého: „*Všecko zkoušejte, a což dobré jest, podržte.*“

Nežádám, než posloužiti svým ctihodným panům bratřím a panům učitelům knihou pomocnou, po které se mnozí žádostivě, ale posud marně ohlíželi v knihárnách svých česko-slovanských.

Skladatel.

První hlavní částka.

O v í ř e.

I. Oddělení.

Co jest katolická víra.

Co znamená slovo **věřiti**?

Slovo **věřiti** znamená, něco za pravé držeti čili za pravdu míti.

Ku příkladu — kdyby vám někdo oznámil, co se nyní zde děje, budete-li to za pravé držeti?

Budeme.

Budete-li tedy museť říci, že mu *věříte*?

Nebudeme.

Proč nebudete?

Proto, že my to, co on nám oznamuje, sami vidíme, a přesvědčení o tom jsme.

Co tedy znamená slovo *věřiti*?

Slovo *věřiti* znamená za pravé držeti to, čeho jsme my sami ještě neviděli, neslyšeli, a nevěděli.

Co znamená slovo **zjeviti**?

Slovo **zjeviti** znamená něco oznamiti.

Ku příkladu — kdyby vám někdo řekl, že já nyní zde přítomen jsem a vás vyučuji — zjevil-liby on vám něco?

On by nám ničeho nezjevil.

Proč ne?

Proto, že to, co by nám oznamoval, by nám již předkem známé bylo.

Co tedy znamená slovo *zjeviti*?

Slovo *zjeviti* znamená, něco neznámého oznámiti.

A kdo vám může něco takového neznámého oznámiti?

Lidé.

A kdo ještě?

Bůh.

Kolikero tedy jest zjevení?

Zjevení jest dvojí: lidské a božské.

Kdy a komu se Bůh zjevil?

Bůh se zjevoval lidem *předně sám*. —

Bůh se zjevil hned *prvním rodičům* v ráji, když jim dal přikázání, a pak, když to přikázání přestoupili.

Komu pak ještě se Bůh zjevil?

Bůh se zjevil také *Mojžíšovi*, předně na hoře *Horeb*, kdežto mu rozkaz dal, aby vyvedl lid Israelský ze zajetí egyptského — a pak na hoře *Sinai*, kdežto mu mezi bleskem, hřímáním, hromobitím, a zemětřesením dal *desatero přikázání* pro lid Israelský, když po vyjití z Egypta na poušti byl.

Zjevoval se Bůh lidem vždy sám, čili také někdy skrze své věrné služebníky?

Bůh se nezjevoval lidem vždy sám, on se zjevoval také častěji skrze své věrné služebníky.

Kterí pak byli ti věrní služebníci boží?

Ti věrní služebníci boží byli proroci.

Jakým způsobem se zjevoval Bůh skrze proroky?

Bůh vnukal prorokům do mysle, a kladl na jazyk jejich budoucí věci, jichžto lidem předpovídati měli, a pak

učinil, aby se všechny ty věci tak splnily, jak od nich předpověděny byly.

Jací mužové tedy byli proroci?

Proroci byli *Bohu milí mužové*, kteří z vnuknutí božího budoucí věci předpovídali, a ty věci se potom tak vyplnily, jak od nich předpověděny byly.

Jmenujtež mi některého takového *proroka*.

Takovým prorokem byl *Jonáš*, který z rozkazu božského hříšným obyvatelům *Ninivetským* předpovídal, že za čtyřicet dní město Ninive v nic obráceno bude, jestliže se nepolepší.

Jmenujte mi ještě některého takového proroka.

Takovým prorokem byl také *Isaiáš*, který předpovídal příchod *Messiášův* a bolestnou smrt Jeho.

Že mluvíval Bůh k lidem skrze proroky, dosvědčuje svatý *Pavel* v listu k Židům (kap. 1, 1.) kterými slovy?

Že mluvíval Bůh k lidem skrze proroky, to dosvědčuje *sv. Pavel* ve svém listu k Židům těmito slovy: „*Rozličně a mnohými způsoby Bůh mluvíval otcům skrze proroky.*“

Řeč proroků byla tedy čí řečí?

Řeč proroků byla *řeč samého Boha*.

Můžeme-li o tom, co k nám lidem Bůh mluvil, pochybovati?

O tom, co k nám Bůh mluvil, nesmíme pochybovati, ale musíme to pevně za pravé držeti, čili za pravdu míti.

A jak by's to jinak jedným slovem řekl: My to musíme za pravdu míti?

My to musíme *věřiti*.

Věřiti to, co lidé zjevují, jaká jest to víra?

Věřiti to, co lidé zjevují, jest *víra obecná*.

Věřiti ale, co Bůh zjevil, to jest víra — jaká?

Věřiti, co Bůh zjevil, jest *víra křesťansko-katolická*.

Řekněte mi tedy, co jest křesťansky katolicky věřiti?
*Křesťansky katolicky věřiti jest všecko za pravé držeti,
 co Bůh zjevil.*

V tom nadřčeném listu k Židům praví také svatý Pavel — co?

On tam také praví: „*Nejposléze v těchto dnech mluvil nám Bůh skrze Syna, kteréhož ustanovil dědicem všech věcí, skrze něhož učinil i věky.*“

Dle těchto slov se zjevil Bůh lidem nejposléze skrze koho? Nejposléze se zjevil Bůh lidem skrze Syna svého, Ježíše Krista.

O tomto Ježíši, když byl dvanáct let stár, co víte paměti hodného?

O Ježíši, když byl ve dvanácti létech, paměti nejhodnějšího co víme jest:

1. Že Ježíš, jsa ve dvanácti létech, s rodiči svými ke dni svátečnímu do Jerusalema přišel.
2. Že v Jerusalemě sám pozůstal, po třech ale dnech zase nalezen byl od rodičů v chrámě, kdežto mezi zákona učiteli seděl — poslouchaje, a otazuje se jich, tak že se všickni divili nad rozumností a odpovědmi Jeho a t. d.

A když byl ten Ježíš již třicet let stár, co z té doby o Něm víte paměti nejhodnějšího?

O Ježíši, když byl v třicátém roce věku Svého, paměti nejhodnějšího, co víme jest: Že počal tenkrát Svůj veřejný úřad učitelský provozovati.

A v čem pak pozůstával ten veřejný učitelský úřad Jeho?

Ten veřejný učitelský úřad Ježíšův pozůstával v tom:

1. Ježíš se procházel ve své vlasti od místa k místu.
2. On přijímal učeníky a zvolil z nich dvanácte apostolů.
3. On kázal, a hlásal zákon milosti, zjevoval pravdy,

kteréž věřiti, a učil ctnostem, ježto provozovati máme a t. d.

Co praví o tomto učení Svém, které hlásal pán Ježíš, u svatého Jána? (7, 16.)

O svém učení, které hlásal, praví Ježíš u sv. Jána: „*Učení mé není mé, ale Toho, kterýž mne poslal, Otce.*“

Učení tedy Ježíšovo, či jest to spolu učení?

Učení Ježíšovo jest spolu učení boží.

S učením božím, jak již s vrchu víte, co máte činiti?

My jsme povinni učení boží pevně věřiti.

Nyní tedy opakujte dále, co jest křesťansky katolicky věřiti?

Křesťansky katolicky věřiti jest, všechno za pravé držeti, co Bůh zjevil, a co Ježíš Kristus učil.

Když Ježíš Kristus se procházel ve své vlasti, hlásaje všudy své božské učení, co potom učinil s těmi, kteří v Něho uvěřili?

On sobě z nich zvolil dva a sedmdesát učeníků.

A z těchto dva a sedmdesáti učeníků zvolil potom kolik apostolů?

On sobě z těch dva a sedmdesáti učeníků zvolil potom *dvanáct apostolů.*

To dosvědčuje sv. Luk. (6, 12) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Stalo se pak v těch dnech, že vyšel Ježíš na horu k modlení, a přes noc se modlil k Bohu. A když byl den, povolal učeníků svých a vyvolil z nich dvanácte, kteréž i apostoly nazval.*“

Která pak jsou jména těch apostolů?

Jména těch apostolů jsou: *Šimon, kterémuž bylo dáno jméno Petr, a Ondřej bratr jeho, Jakob, Jan, Filipp a Bartoloměj, Matouš, Tomáš, a Jakob Alfeův, Ši-*

mon, který slove Zelotes, Juda Jakobův, a Jidáš Iskariotský, který byl zrádce.

S těmito dvanácti apostoly co učinil potom Ježíš?

On je vyučoval a rozeslal.

To dosvědčuje opět sv. Mat. (10, 5.) kterými slovy?

To dosvědčuje sv. Mat. těmito slovy: *„Těch dvanácte poslal Ježíš, přikazuje jim, řka: Na cestu pohanů nechoďte, a do měst Samaritánských nevycházejte; ale raději jděte k ovčím zahynulým z domu israelského. Jdouce pak, kažte, že se přiblížilo království nebeské.“*

Co v těchto slovích ozvláštního pozorujete?

My v těchto slovích pozorujeme, že apostolové byli předně od Krista Ježíše posláni k Židům, aby je o království nebeském vyučovali.

Řekněte mi též, co tentýž sv. Mat. (28, 16.) praví?

Tentýž sv. Matouš (28. 16.) praví: *„Jedenácte pak učeníků odešli do Galilee na horu, kdež jim byl uložil Ježíš. A přistoupiv Ježíš, mluvil k nim, řka: Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi; protož jdouce, učte všechny národy, křestíce je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého; učíte je zachovávatí všecko, co jsem přikázal vám. Aj, Já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.“*

Co pak opět v těchto slovích ozvláštního pozorujete?

My v těchto slovích opět pozorujeme, že když Kristus Ježíš vstupoval do nebe, apostoly své poslal ke všem národům.

A s jakým nařízením je poslal?

On je poslal s tím nařízením, aby vyučovali všechny národy.

A čemu pak je měli vyučovati?

Oni je měli vyučovati všecko to zachovávatí, čemu sám Ježíš vyučoval, když zde na tomto světě ještě přebýval.

A k tomu jim přislíbil jakou pomoc?

On jim k tomu přislíbil Svou pomoc.

A to snad jen na nějaký krátký čas?

Nikoli na krátký čas, ale až do skonání světa.

A také-li to činili skutečně apostolové tak, jak jim Ježíš nařídil?

Činili; neboť se na rozkaz Jeho rozešli do veškerého světa, a vyučovali všechny národy.

To o nich prorokoval *David* v žalmu 18, 5. kterými slovy?

To o nich prorokoval *David* těmi slovy: „*Po vsi zemi rozešel se zvuk jejich, a až do končin světa slova jejich.*“

Při tomto vyučování, kdo pak jim napomáhal?

Sám Bůh Otec nebeský.

To dosvědčuje opět sv. *Matouš* (18, 20.) kterými slovy?

To dosvědčuje sv. *Mat.* těmi slovy: „*Vy nejste, jenž mluvíte, ale Duch Otce vašeho, jenž mluví ve vás.*“

Učení tedy apostolů čí to bylo spolu učení?

Učení apostolů bylo spolu učení boží.

A o učení božím již víte, zdaliž nám lze o něm pochybovati?

O učení božím nám nelze pochybovati, ale my je musíme vždy pevně za pravé držeti.

S tím učením těch apostolů musíte tudyž také co činiti?

My je musíme také pevně za pravé držeti.

Opakujte tedy nyní ještě dále, *co jest křesťansky katolicky věřiti?*

Křesťansky katolicky věřiti jest, všecko za pravé držeti, co Bůh zjevil, čemu Ježíš Kristus učil, a co svatí apostolové hlásali.

Řekněte mi, co praví *Skutkové apostolští* (20, 28.)?

Skutkové apostol. (20, 28.) praví: „*Budtež tedy sebe*

pilni, i všeho stáda, v němžto Duch svatý ustanovil vás biskupy, abyste pásli a spravovali Církev boží, kterouž sobě dobyl Svou vlastní krví.“

A k tomu dokládá ještě Ježíš u sv. Mat. (28, 20.) která slova?

K tomu dokládá ještě Ježíš u sv. Mat. tato slova: „*A aj, já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.“*

Co pak všechno tato nadřčená slova znamenají?

Všecka tato nadřčená slova znamenají, že Ježíš Kristus ustanovil apostoły za ředitele Církvě, a to po všechny časy až do skonání světa.

A mohli-li apostołové, jakožto smrtelní lidé, po všechny časy tu Církev Kristovu řídit?

Apostołové, jakožto smrtelní lidé, nemohli Církev Kristovu po všechny časy řídit.

Aby přece ředitelův Církvě po všechny časy bylo, čeho tedy bylo nevyhnutelně zapotřebí?

Aby ředitelův Církvě po všechny časy bylo, nevyhnutelně bylo zapotřebí, aby apostołové sobě své nástupníky zvolili.

A dal-liž jim také Ježíš tu moc, aby sobě nástupníky volili?

Dal.

To dotvrzují u sv. Jana (20, 21.) která slova?

To dotvrzují u sv. Jana tato slova: „*Jakož mne poslal Otec, i já posílám vás.“*

Co to znamená?

To znamená, že apostołové byli od Krista Ježíše do veškerého světa s tou mocí posláni, s kterou Jej sám Otec nebeský na tento svět poslal.

Nuže, když Ježíš za nástupníky své zvolil apostoły — apostołové tedy mohli též — co činiti?

Apostolové mohli sobě v úřadě svém apostolském též nástupníky ustanoviti.

A skutečně-li to učinili?

Učinili.

Kdy pak?

Když na místo Jidáše iškariotského, který byl zrádce Krista Ježíše a potom sobě zoufal, vyvolili *Matěje*.

Zda-li se tato moc, nástupníky sobě voliti, vztahovala jen na apostoly, čili také na jejich nástupníky?

Tato moc nástupníky sobě voliti, nevztahovala se jen na apostoly, nýbrž i na všechny nástupníky jejich.

Jak pak se jmenují ti nástupníci apostolů?

Ti nástupníci apostolů jmenují se biskupi.

Když se počet věřících počal velmi množiti, a ti biskupové nemohli všem zadost učiniti, měli tedy moc co učiniti?

Oni měli moc zástupce, čili pomocníky v apostolském úřadě sobě zvoliti.

A tito zástupcové neb pomocníci biskupů jmenují se, jak?

Tito zástupcové neb pomocníci biskupů v apostolském úřadu jmenují se *kněží*.

O tomto všem vydávají svědectví *Skut. Apost. (14, 22.)* kterými slovy?

Těmito slovy: „*A zřídivše jim kněží v jedné každé církvi, a pomodlivše se s postem, poručili je Pánu, v kteréhož uvěřili.*“

V Církvi Kristově tedy provozuje úřad apostolský, kdo?

V Církvi Kristově úřad apostolský provozují *biskupové* a *kněží*.

Tito biskupové a kněží působí pospolu jakou Církev?

Biskupové a kněží pospolu působí neb činí *církev ry- učující*.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Ti biskupové a kněží to, co Bůh zjevil, čemu Kristus Ježíš učil, a co svatí apostofové hlásali, přednášejí všem ostatním věřícím, vysvětlují, a k věření jim to vše předkládají.

Učení biskupů a kněží neb církve vyučující jest či učení?

Učení biskupů a kněží neb církve vyučující jest učení boží.

Proč?

Proto že oni ničemu jinému neučí, nežli jen tomu, co Bůh zjevil, čemu Kristus učil, a co svatí apostofové hlásali.

Nuže vzhledem učení božího jste povinni — co činiti?

My jsme povinni, je pevně za pravé držeti.

S učením církve vyučující musíte tedy též — co činiti?

My je musíme též pevně za pravé držeti.

Opakujte tedy dále, co jest křesťansky katolicky věřiti?

Křesťansky katolicky věřiti jest, všecko za pravé držeti,

co Bůh zjevil, čemu Ježíš Kristus učil, co svatí apostofové hlásali, a co církev svatá k věření předstává.

Co se stalo s tím, co Bůh dílem sám, dílem skrze proroky k lidem mluvil?

Tó, co Bůh dílem sám, dílem skrze proroky k lidem mluvil, bylo sepsáno.

A to, čemu Ježíš Kristus učil?

To, co Ježíš Kristus učil, bylo též sepsáno.

A když apostofové počali lid vyučovati, mohli-liž snad ustavičně na jednom místě býti?

Apostofové, když počali lid vyučovati, nemohli ustavičně na jednom místě býti.

Co ale musili činiti?

Oni musili po nějakém čase dále jíti, a jiným národům také slovo boží hlásati.

Co činívali, aby utvrdili ve víře těch, jichžto opustili?
Oni je potom ještě doučovali, a ve víře více utvrzovali
písemně.

O tom vydává svědectví — kdo?

O tom svědectví vydávají *epistoly* čili *listové* sv. Pavla
dílem k Římanům, dílem k Židům, dílem ke Korint-
ským, dílem k Tesalonichům a t. d.

Co pak v sobě obsahují tito listové?

Tito listové obsahují v sobě ono vyučování neb slovo boží,
jehož sv. Pavel po odchodu svém z některého města
nemohl více obyvatelům téhož města ústně přednáseti.

A s těmi, jichžto apostolové za pomocníky své ustanovili,
když ústně s nimi mluvit nemohli, — co činívali?

Oni jim to, co s nimi ústně mluvit chtěli, též v psaních
čili v listech svých dopisovali.

To poznáváte — odkud obzvláště?

To poznáváme obzvláště z listů, jichžto sv. Pavel dílem
k Timotheovi, dílem k Titovi psal.

Když se tito listové svatých apostolů hned od počátku
světa sebrali, a v jedno spojili, co odtud povstalo?

Odtud povstalo *slovo boží psané*, aneb *Písmo svaté*.

Co praví sv. Pavel ve svém listu k Židům (9, 15.) o
Kristu Ježíši?

Svatý Pavel ve svém listu k Židům o Kristu Ježíši praví:

*„A protož nové smlouvy prostředník jest, aby, kdyžby
smrt mezi to vkročila, kterou k vyplacení těch pře-
stoupení podstoupil, kteráž byla za první smlouvy za-
slíbení věčného dědictví, přijali ti, kteří jsou povoláni.“*

O kolikeré smlouvě mluví zde sv. Pavel?

Svatý Pavel mluví zde o *dvojí smlouvě*, o *první* a o
nové aneb *druhé smlouvě*.

Psané tedy slovo boží jest kolikeré smlouvy?

Psané slovo boží jest *dvoji smlouvy, staré totiž, a nové smlouvy.*

Písmo svaté staré smlouvy, které slovo boží v sobě obsahuje?

Písmo svaté staré smlouvy obsahuje v sobě ono slovo boží, jehož Bůh dílem sám, dílem skrze proroky k lidem mluvil hned od počátku světa až do příchodu Ježíše Krista na tento svět.

Z kolika kněh sestává?

Písmo svaté staré úmluvy sestává ze *čtyr a čtyřiceti kněh.*

Které jsou tyto knihy?

Knihy staré úmluvy jsou následující: Pět kněh Mojžíšových, kniha Josue, kniha Soudců, kniha Ruth, čtyry knihy Královské, dvě knihy Paralipomenon, dvě knihy Esdrášovy, kniha Tobiášova, kniha Judith, kniha Esther, kniha Jobova, kniha Žalmů, kniha Přísloví, Eklestastes neb Kazatel, Píseň Šalomounova, kniha Moudrosti, Eklesiastikus, šestnáctero proroctví a dvě knihy Machabejských.

A Písmo svaté *nové úmluvy* obsahuje v sobě které učení neb slovo boží?

Písmo svaté *nové úmluvy* obsahuje v sobě ono slovo boží, jemuž Kristus Pán vyučoval, a jež svatí apoštolové hlásali.

A z kolika kněh sestává?

Sestává ze *sedm a dvaceti kněh.*

Které pak jsou ty knihy nové úmluvy?

Knihy nové úmluvy jsou následující: Čtyry Evangelia, totiž: sv. Matouše, sv. Marka, sv. Lukáše a sv. Jana, Skutkové apoštolští, čtrnáctero listů sv. Pavla, list sv. Jakoba, dva listové sv. Petra, tři listové sv. Jana, list sv. Judy, a Zjevení sv. Jana.

Vzhledem obsahu tohoto psaného slova božího co praví sv. Jan (20, 30.)?

O obsahu tohoto psaného slova božího sv. Jan praví: „*Mnohé zajisté i jiné divy činil Ježíš před obličejem učeníků svých, kteříž nejsou psáni v knize této.*“

Co v těchto slovích obzvláště pozorujete?

V těchto slovích to obzvláště pozorujeme, že všecko učení neb slovo boží nebylo sepsáno.

Bylo-li to snad něco lehkého a snadného, celé učení neb slovo boží úplně sepsati?

Celé slovo boží úplně sepsati, nebylo nic lehkého aneb snadného.

To dosvědčuje sv. Jan (21, 25.) kterými slovy?

Těmito slovy, když praví: „*Jestliž pak i jiných mnoho věcí, kteréž činil Ježíš, kteréž, kdyby měly obzvláště psány býti, mám za to, žeby ani sám svět nemohl obsáhnouti těch kněh, kteréžby měly psány býti.*“

Co pak se stalo s tím slovem božím, které nebylo sepsáno, přišlo-li snad k zapomenutí?

Slovo boží, které nebylo sepsáno, nepřišlo k zapomenutí, ale bylo ústně podáváno.

Kolikere slovo boží tedy máme?

Máme slovo boží dvojí: *psané* a *nepsané*.

Psané se jmenuje — jak?

Psané slovo boží se jmenuje písmo svaté.

A to nepsané?

Nepsané slovo boží se jmenuje ústné podání.

Jste-li povinni oboje za pravé držeti?

Jsme povinni, obojí slovo boží, *psané* i *ústně podané* za pravé držeti.

K tomu vás napomíná sv. Pavel v II. Tessel. (2, 15.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Protož, bratří, pevně stůjte a zachovávejte podání, kterýmž jste se naučili, buďte skrze řeč, aneb skrze list náš.*“

Svatý Pavel vybízí zde Tessalonické k věření kolikerého slova božího?

Svatý Pavel vybízí zde Tessalonické k věření *dvojího slova božího*; toho, jehož jim *psal*, a toho, jehož jim *ústně podal*.

Tedy i vy musíte pevně za pravé držeti kolikeré slovo boží? Musíme též za pravé držeti dvojí slovo boží, *psané a ústně podané*.

Jak to jest vysloveno v katechismu?

Nechť ono jest psáno neb není.

Nyní tedy opakujte již úplně, *co jest křestansky katolicky věřiti?*

Křestansky katolicky věřiti jest, všecko za pravé držeti, co Bůh zjevil, čemu Ježíš Kristus učil, co svatí apostolové hlásali, a co Církev svatá nám k věření předstává, nechť jest to psáno neb není.

Jest to psané slovo boží tak zřetelné, že mu každý i sprostý člověk rozuměti může?

Jest.

Jest? k. p. proč se vám každou sobotu svaté evangelium vysvětluje?

Proto, abychom mu lépe rozuměli.

A když vysvětlení toho sv. evangelia slyšíte, co zvláště pozorujete?

Když vysvětlení sv. evangelia slyšíme, zvláště pozorujeme, že výklad častěji jiný smysl představuje, nežli slova toho sv. evangelia ukazují.

Když vysvětlením svatého evangelia častěji jiný smysl

vychází, nežli slova toho evangelia ukazují, co z toho následuje?

Z toho následuje, že Písmu svatému na mnohých místech jinak se rozuměti musí, nežli slova jeho ukazují.

Můžete-li vy beze všeho vysvětlení svatému evangeliu porozuměti?

My beze všeho výkladu a vysvětlení nemůžeme svatému evangeliu porozuměti.

Co tedy nyní soudíte, je-li Písmo svaté pro každého člověka srozumitelné, čili není?

Písmo svaté není pro každého člověka srozumitelné.

Proč není?

Proto že na mnohých místech jinak se mu rozuměti musí, nežli slova jeho ukazují.

Kdyby tedy každý člověk směl Písmo svaté sám sobě vysvětlovati, co by odtud povstalo?

Kdyby každý člověk směl Písmo svaté sám sobě vysvětlovati, tedy by z toho povstalo, žeby každý dle schopnosti své jinak mu rozuměl, a na svou stranu sobě ho vykládal.

A z takového rozličného výkladu Písma svatého by nevyhnutelně následovalo — co?

Z takového rozličného výkladu Písma svatého by nevyhnutelně následoval *blud* a *kacířství*.

K uchránění tedy takového bludu a kacířství co ustanovila Církev sv. vzhledem čtení Písma svatého?

K uchránění bludu a kacířství, vzhledem čtení Písma svatého ustanovila Církev svatá, aby Písmo svaté vynacházelo se jen v rukou těch, jenž ku čtení a vysvětlení jeho ustanoveni, a úplně k tomu vyučeni jsou.

A kteří jsou to?

To jen jsou biskupové a kněží.

Kdyby se vás tedy někdo, buď zlý katolík aneb jinověrec tázal, proč v Církvi katolické nesmí jedenkaždý bibli neb Písmo sv. čísti, co mu na to odpovíte?

My mu na to odpovíme, že Písmo sv. jest velmi nesnadné k porozumění, a pročež pro sprostého člověka čtení jeho velmi nebezpečné.

Kdyby on vám to nechtěl věřiti, abyste ho předce o tom přesvědčili, na který list sv. Petra jej odkážete?

My jej odkážeme na druhý list sv. *Petra* (3, 15.), kdežto sv. Petr velmi přísně napomíná, aby Písmo svaté nepadlo do rukou sprostých, neučených aneb lehkomyšlných lidí, a dokládá příčinu — že jest totižto velmi nesnadné k porozumění.

Víra jest jednomu každému, an spasen býti chce, potřebná.

Kdyby někdo chtěl do *Říma* aneb do *Jerusaléma* jíti, a nevědělby, kudy se tam jde, co by mu k tomu bylo potřebné?

K tomu by mu nevyhnutelně potřebné bylo, aby měl nějakého vůdce, kterýby mu pravou cestu ukázal, po nížby tam přijíti mohl.

A kdyby on tomu vůdci nechtěl věřiti, mohl-liby tam přijíti?

On by tam nikdy nemohl přijíti.

Proč?

Proto žeby sám pravé cesty nevěděl, a tomu, kterýby mu ji ukazoval, věřiti by nechtěl.

Co tedy zde za nevyhnutelně potřebné uznáváte?

My zde za nevyhnutelně potřebné uznáváme *víru*.

Při všem tedy, co sami nevíte, a čemu se od jiných učiti musíte, co jest nevyhnutelně potřebné?

Při všem tom jest nevyhnutelně zapotřebna *víra*.

Můžete-li vy sami ze sebe o Bohu něco věděti?

My sami ze sebe nemůžeme o Bohu ničeho věděti.

Abyste se tedy Boha naučili znáti, koho k tomu musíte míti?

Abychom se Boha naučili znáti, musíme k tomu jiné lidi míti, kteří by nám o něm něco pověděli.

A to snad jakékoliv lidi?

Nikoli kterékoli, ale takové lidi, kteříby nás o Něm náležitě poučili.

A když oni vás skutečně vyučují, co vy musíte učiniti?

My musíme na jejich slova pozor dáti.

Nejste-li již potom nic více povinni činiti?

My sobě slova jejich musíme také pamatovati.

A na tom-li snad jest již dosti?

Na tom ještě není dosti, ale my musíme také to, co oni nám o Bohu přednášejí, věřiti.

A kdybyste vy jim nevěřili, zda-li byste se naučili kdy Boha znáti?

My bychom se nikdy nenaučili Boha znáti.

Kdo Boha nezná, může-li v Něho věřiti?

Nemůže.

Kdo nevěří v Boha, může-li spasen býti?

Nemůže.

To svědčí sv. *Jan* (3, 18.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Kdož věří v Boha, nebude odsouzen; ale kdo nevěří, již jest odsouzen.*“

Tuto nevěru káral Ježíš na kterém ze svých apostoľů?

Na sv. *Tomáši*.

Vypravujte ten příběh o tom nevěřícím Tomáši.

„*Tomáš* pak jeden ze dvanácti, kterýž slove *Dydymus*,

nebyl s ostatními učeníky, když přišel k nim zavřenými dveřmi z mrtvých vzkříšený Ježíš: tedy řekli jemu jiní učeníci: Viděli jsme Pána. On pak řekl jim: Leč uzřím v ruku jeho bodení hřebů, a vpustím prst svůj v místo hřebů, a ruku svou vložím v bok Jeho, neuvěřím.

Po osmi pak dnech co se stalo?

Po osmi dnech opět byli učeníci Kristovi vnitř a Tomáš s nimi. Přišel pak Ježíš opět zavřenými dveřmi, a stál uprostřed nich.

A co pravil?

On pravil k nim: „Pokoj vám!“

A potom?

Potom pravil k Tomášovi: „*Vlož prst svůj sem, a viz ruce mé, a vztáhni ruku svou, a vpusť v bok můj a nebud' nevěřící ale věřící.*“

Co odpověděl Tomáš?

Tomáš řekl: „Pán můj a Bůh můj!“

Ježíš pak pravil k němu?

Ježíš mu řekl: „*Že jsi mne viděl, Tomáši, uvěřil jsi. Blahoslavení, kteříž neviděli a uvěřili.*“

Těmito posledními slovy co vyučuje Ježíš?

Ježíš těmi slovy vyučuje, jak má víra naše spořádána býti.

Když Tomáš tenkrát teprv za pravé držel, co mu ostatní učeníci o Kristu Ježíši povídali, když to vlastníma očima viděl — byla-li to *víra*?

To *nebyla víra*.

A co to bylo?

To byla *zkušenost*.

Kdy by to ale bylo vírou bývalo?

Bylo by to tenkráté vírou bývalo, kdyby byl Tomáš všecko za pravé držel, co mu ostatní učeníci o zmr-

tvých vzkříšeném Ježíši vypravovali, dřív, nežli to vlastníma očima viděl.

Jak nazývá Kristus Ježíš ty, jenž beze vší zkušenosti a dlouhého skoumání slovu božímu věří?

Ty, jenž beze vší zkušenosti a dlouhého skoumání slovu božímu věří, nazývá Ježíš Kristus *blahoslavenými*.

Odtud tedy vyplývá jaké naučení pro vás?

Odtud vyplývá pro nás takové naučení, že bez vlastní zkušenosti a dlouhého zkoumání slovu božímu vždy ochotně uvěřiti máme.

Když ale Tomáš, poznav svou chybu, hned toho želel, že ostatním učeníkům věřiti nechtěl, co s ním učinil Ježíš?

On mu tu chybu jeho odpustil, a přijal jej opět za svého učeníka.

Čemu se máte z toho učiti?

My se z toho učiti máme, že když chybíme, toho hned želeti, a za odpuštění Boha prositi máme.

Kdyby té chyby své nebyl Tomáš želel, byl-liby se Kristu Ježíši zalíbil?

Nebyl.

Proč?

Proto, žeby nebyl měl žádné *víry*; poněvadž to pozdější uvěření byla jen pouhá *zkušenost* a ne *víra*.

Že bez víry není možné líbiti se Bohu, svědčí sv. Pavel k Žid. (11, 6.) kterými slovy?

O tom svědčí sv. Pavel k Židům těmito slovy: „*Bez víry pak nemožné jest líbiti se Bohu.*“

Nyní mi řekněte, zdaliž víra jednomu každému člověku, an chce spasen býti, potřebna jest?

Víra jest jednomu každému člověku, an spasen býti chce, potřebna; neboť bez víry nemožné jest, líbiti se Bohu.

Máte-li ale každému, který vás pravdám víry vyučovati chce, hned věřiti?

Máme.

Máte? k. p. kdyby vás o pravdách víry vyučovati chtěl ten, jenž sám ničeho neumí, máte-li mu věřiti?

Nemáme.

Proč ne?

Proto, že on sám ničeho neví, kterakby nám tedy něco moudrého a pravého o pravdách víry mohl pověditi? Co tedy předně skoumati máte při člověku, který vás o víře vyučovati chce?

Při člověku, který nás o pravdách víry vyučovati chce, musíme předně skoumati, zdaliž on sám o člancích víry jak náleží vyučen jest, neb není.

A jestli jej při tom skoumání za moudrého a v Písmě zběhlého uznáte, pak již ochotně mu všecko máte věřiti?

Pak již můžeme mu ochotně věřiti.

Tak? — k. p. někdo jest o člancích víry jak náleží vyučen, ale on nemá žádné víry, a proto jen samé kacířské bludy rozširuje, máte-li takovému věřiti?

My takovému člověkovu nemáme věřiti.

Proč nemáte?

Proto že jest svůdník lidu, a nehlásá pravdu.

Co tedy máte ještě pozorovati při tom člověku, kterému věřiti chcete?

Musíme ještě při tom člověku, kterému věřiti chceme, pozorovati, zdaliž jest také *pravdomluvný*, a zdaliž také *jen samé pravdě* učí.

Tedy člověk ten, kterému věřiti máte, jaký musí býti?

On musí býti: 1. *O pravdách víry křesťansko-katolické sám náležitě vyučen*; a 2. *spolu též cnostný, mravný a pravdomluvný*.

V naší katolické Církvi takoví mužové jsou, kteří?

Takoví mužové v naší katolické Církvi jsou: *biskupové*
a *kněží*.

Proč ti jen?

Proto, že o pravdách víry křesťansko-katolické náležitě
jsou vyučeni, a k vyučování neb hlásání pravdy při-
sahou zavázáni. — Komu tedy máte ohledem na pravdy
náboženské věřiti?

Máme jen biskupům a kněžím věřiti.

Neboť jejich učení jest cí učení?

Jejich učení jest učení boží.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Biskupové a kněží nevyučují a ne-
hlásají nic jiného, nežli to, co Bůh zjevil a čemu
Ježíš Kristus učil, co svatí apostolové hlásali a co
Církev svatá k věření představuje.

Řekněte mi, co víte o Bohu, vzhledem páté jeho vlastnosti?

My vzhledem páté vlastnosti o Bohu víme, že jest *vše-
vědoucí*, že ví všecko a zná jak pominulé, přítomné,
tak i budoucí věci. On ví také všechny naše i nej-
tajnější myšlenky.

To jest jedním slovem?

Že On jest *nejmoudřejší*.

A vzhledem šesté vlastnosti co víte o Bohu?

Vzhledem šesté vlastnosti o Bohu víme, že jest *nejvýš
svatý*; neboť chce a miluje všecko dobré, a opovr-
huje všecko co jest zlé.

Jakožto *nejmoudřejší*, co *mohl* Bůh učiniti?

Bůh jakožto *nejmoudřejší mohl* nám pravdu zjeviti.

A jakožto *nejsvětější* co *musel* jen zjeviti?

Bůh jakožto *nejsvětější musel jen pravdu zjeviti*.

Může-li snad Bůh někoho oklamati?

Bůh jakožto *svatý* nemůže *žádného* oklamatí.

A jakožto *vševědoucí* může-li Bůh od někoho oklamán býti?

Bůh jakožto *vševědoucí* nemůže od *žádného* oklamán býti.

Řekněte mi tedy, *proč musíme věřiti, co Bůh zjevil?*

Musíme věřiti, co Bůh zjevil, poněvadž Bůh věčná pravda, a neskončená moudrost jest, kteráž ani oklamati, ani oklamána býti nemůže.

Víru svou musíme svobodně vyznávatí, a skrze skutky ji proukazovati.

Vypravujte, dle II. knihy Mojžíšovy kap. III., co se s Mojžíšem stalo na hoře Horeb?

Mojžíš pásal ovce *Jethra*, testě svého, kněze Madiánského, a když přihnal stádo do vnitra pouště, přišel k hoře boží *Horeb*. I ukázal se mu Hospodin v plameně ohně z prostředku kře; a viděl, žeby keř hořel, a však nezhořel.

Co pravil Mojžíš sám k sobě, když to viděl?

On řekl sám k sobě: Půjdu a spatřím blíže, proč nezhoří keř?

A když šel, co se stalo?

Když viděl Hospodin, že Mojžíš jde, aby se podíval, volal naň z prostředku kře a řekl: Mojžíši, Mojžíši!

Co odpověděl Mojžíš?

Mojžíš řekl: Tu jsem!

A na to Hospodin?

Hospodin na to řekl: Nepřibližuj se sem: sezuj obuv s noh svých, neb místo, na kterém stojíš, země svatá jest.

A pak dal Bůh Mojžíšovi jaký rozkaz?

On jej poslal do Egypta k Faraonovi, aby propustil lid
israelský.

Uvěřil-li Mojžíš rozkazu božímu?

Uvěřil.

A jednal též dle něho?

Jednal.

A bylo-li to Bohu milé?

Bylo.

Že tato poslušnost Mojžíšova Bohu milá byla, čím to
osvědčil Bůh?

Že tato poslušnost Mojžíšova Bohu milá byla, osvědčil
Bůh tím, že mu dal moc zázraky činiti před obličejem
krále Faraona, a pak sprovázel jej po cestě, když
již vedl lid israelský z Egypta, a žehnal veškeré
dílo jeho.

Kdyby ale Mojžíš byl jen uvěřil, ale nesplnil ten rozkaz
boží, byloby to též Bohu milé bývalo?

To by nebylo Bohu milé bývalo.

Že Bůh nemá zalíbení jen v pouhé víře, ale že ve skut-
cích ozvláště sobě oblibuje, to ukázal na kterém ze
svých proroků?

To ukázal Bůh ozvláště na *Jonáši* proroku.

Vypravujte v krátkosti ten příběh o *Jonáši* proroků.

Stalo se slovo Hospodinovo k *Jonášovi*, synu Amathy:

Vstaň a jdi do *Ninive*, města velikého, a kaž v něm:
nebo vstoupila nešlechtnost obyvatelů jeho přede
mne. (Jonáš I.)

Uvěřil-li Jonáš tomuto slovu a rozkazu božímu?

Uvěřil.

A splnil-li jej také?

Nesplnil.

Co praví Písmo, že učinil Jonáš, dostav rozkaz boží?

Písmo svaté praví o Jonáši: Místo co měl dle rozkazu božího jíti do Ninive, utíkal od tváře Hospodinovy do města *Tharsis*.

Dřív, než došel do *Tharsis*, do kterého města přišel Jonáš? Písmo svaté praví, že přišel Jonáš do Joppen a tam našel loď plavící se do *Tharsis*, i zaplativ plavcům, vstoupil do ní, aby se plavil do *Tharsis*, utíkaje od tváře Hospodinovy.

Líbilo-li se to Hospodinovi?

To se nelíbilo Hospodinovi.

Co pak praví dále Písmo svaté?

Písmo svaté praví dále, že Hospodin poslal vítr veliký na moře, a strhla se bouře veliká na moři, a loď byla v nebezpečství ztroskotána býti.

Proč pak to dopustil Bůh?

Bůh to proto dopustil, aby káral Jonáše z neposlušnosti jeho.

Kdyby byl Jonáš hned uposlechl rozkazu božího, bylby to Bůh také na něho dopustil?

Kdyby Jonáš byl hned rozkazu božího uposlechl, a byl šel do Ninive a kázal zkázu téhož města, jestliže se obyvatelé jeho nepolepší: Bůh by to nebyl na něho dopustil; ale bylby žehnal jeho dílo, jako dílo Mojžíše poslušného.

Bylo-li tedy již dosti na tom, že Jonáš slovu božímu jen uvěřil?

Na tom nebylo dosti.

Co ještě od něho Bůh žádal?

Bůh od něho ještě žádal, aby rozkaz jeho splnil.

Nuže, co myslíte, je-li již dosti na tom, když jen slovu božímu věříte?

Na tom ještě není dosti, když slovu božímu jen věříme.

Ale co musíte ještě, abyste spaseni byli, krom víry činiti?

Musíme ještě, abychom spaseni byli, krom víry slovo boží, jež za pravé máme, také plniti a zachovávat. K plnění slova božího neb k provozování dobrých skutků povzbuzuje vás sám Ježíš u sv. Mat. (5, 6.) kterými slovy?

Těmito slovy: *„Tak svět světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré a slaví Otce vašeho, jenž jest v nebesích.“*

Nevíte-li také říci, co praví sv. Jakob (2, 6.) o pouhé toliko víře bez skutků?

O pouhé toliko víře bez skutků praví sv. Jakob: *„Jako tělo bez ducha mrtvé jest: tak i víra bez skutků mrtvá jest.“*

Je-li tělo mrtvé k nějakému užitku?

Tělo mrtvé není k žádnému užitku.

Nuže, může-li víra mrtvá k spasení býti prospěšná?

Víra mrtvá nemůže k spasení býti prospěšná.

To dosvědčuje opět sv. Jakob (2, 14.) kterými slovy?

Těmito slovy: *„Což prospěje, bratří mojí, praví-li kdo o sobě, že víru má, a nemá-li skutků — zdali bude moci víra spasiti jej?“*

Nyní mi řekněte, jestli na tom dosti k spasení, aby katolický křesťan toliko v srdci věřil, co Bůh zjevil?

Není na tom dosti k spasení, aby katolický křesťan toliko v srdci věřil, co Bůh zjevil, ale musí také:

I. Víru svou skrze své skutky a činy proukazovati.

Co praví sv. Pavel k Řím. (10, 10.)?

Svatý Pavel praví: *Srdcem se zajisté věří k spravedlnosti, ale ústy vyzvání se děje k spasení.“*

Čemu ozvláště vyučuje sv. Pavel těmi slovy?

Svatý Pavel vyučuje nás těmi slovy, že víru též ústy vyznávati máme.

A kdo vás tomu vyučuje příkladem svým?

Příkladem svým nás tomu vyučují *svatí apostolové*.

Který pak ozvláště?

Ozvláště *sv. Petr*, když udatně a směle vytýkal Židům, že Ježíše Krista ukřížovali.

Víte-li též říci slova sv. Petra?

Víme: „*Muži israelští! pravil on, slyšte slova tato: Ježíše Nazaretského, muže schváleného od Boha, toho pravím, z uložené rady a předzvědění božího v ruce vaše vydaného, vzavše, a skrze ruce nepratých ukřížovaného, zavraždili jste. Toho Ježíše vzkřísil Bůh, čehož my všickni svědkové jsme.*“

A kromě Petra, kdo ještě takové svědectví Kristu Ježíši vydal?

Kromě Petra ještě všickni ostatní apostolové takové svědectví o Kristu Ježíši vydali.

Kdy pak ozvláště?

Kolikrátkoli před soudce pohnáni byli.

A kdy ještě?

Když to za potřebné uznávali, aby jiné věřící ve víře více utvrdili.

Čemu se z tohoto příkladu svatých apostoľů učiti máte?

My se z tohoto příkladu svatých apostoľů máme učiti:

Že víru svou tak jako oni *svobodně* před celým světem ústy vyznávati máme.

A to kdykoli?

Ne, ale jen tenkrát, když toho potřebí jest.

Kdy pak jest toho potřebí?

Abychom víru naši ústy veřejně vyznávali, toho jest potřebí předně: Kdybychom k soudu pohnáni byli, aby-

chom tak, jako apostolové vyznali, kterého náboženství jsme; a pak, když to žádá utvrzení ve víře ostatních ještě slabých a pochybujících ve víře spouližních našich.

Kdybyste tedy obklíčeni byli samými jinověrci, co nesmíte tenkrát činiti?

Tenkrát nesmíme víru svou zapírati, aneb se za ni styděti. K tomu vás povzbuzuje Ježíš u sv. *Mat.* (10, 32.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Kdožkoli mne vyzná před lidmi, vyznámt i já jej před Otcem mým, jenž v nebesích jest; ale kdožby mne zapřel před lidmi, zapřimt ho i já před Otcem mým, jenž v nebesích jest.*“

Kdybyste někdy slyšeli tupiti a zlehčovati naši katolickou víru, máte-li to snad trpěti?

Tupení a zlehčování naší katolické víry nesmíme trpěti. Co musíte činiti?

My se jí musíme ujímati.

Předeším ale co musíte při tom pozorovati?

Musíme při tom předeším jiným pozorovati, zdaliž s dobrým a šťastným prospěchem a účinkem se těm utrahačům můžeme na odpor postaviti aneb ne; — jestliže spozorujeme, že dosti moudří a chytrí jsme, tak že utrahačnému jazyku jejich šťastně budeme moci odolati: tedy se vsí tichostí a láskou křestanskou budeme je hledě napomínati, námítky nám od nich předložené moudrymi odpovědmi srážeti, a o pravdě víry křestansko-katolické budeme se spolu snažit je přesvědčiti.

Jestliže ale spozorujete, že rouhavému jazyku jejich nebudete moci odolati, co budete činiti?

Budeme hleděť ze společnosti jejich vyvážnouti, a se od nich odstraniti, pamětlivi jsouce rozkazu Krista Ježíše,

který pravil k Petrovi, by vložil meč svůj do pošvy, že pomoc jeho proti toli nepřátelům jest nedostatečná.

Kdybyste ale z té společnosti jejich nemohli vyváznouti, co tenkrát budete činiti? Budete-li jim ty řeči jejich schvalovati?

My jim ty utrhačné řeči jejich nebudeme schvalovati, ale truchlivým okem a vážným jednáním svým budeme jim to hleděť ukázati, že s nimi nedržíme, a rouhání jejich neschvalujeme.

A kdybyste proto posměch neb protivenství nějaké od nich museli trpěti, nač sobě tenkrát máte zpomenouti? My sobě tenkrát máme zpomenouti na příklad svatých apostolů, kteří se radovali z toho, když pro víru Kristovu něco trpkého snášeti museli.

To o apostolích svědčí Skut. (5, 41.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Oni pak vyšli z jejich shromáždění, radující se, že jsou hodni učiněni, trpěti pohanění pro jméno Pána Ježíše.*“

Kdybyste někdy u jinověrců museli přenocovati, aneb nějaký čas u nich bydleti, jak se tenkrát máte vzhledem víry své chovati?

My sice nemusíme bez potřeby víru naši vynášeti na jevo, ale požádání k tomu, nesmíme ji zapřítí, aneb katolické povinnosti naše lhostejně zanedbati — posměchu aneb nepohodlí nějakého se nesmíme nikdy obávati.

V takové okolnosti postaveni, na kterého Svatého sobě máte zpomenouti, a dle příkladu jeho jednati?

Tenkrát sobě máme zpomenouti na *statého Narcissa*, biskupa, který jsa jednoho času na útěku před nepřátely svými, musel v jednom pohanském domě přenocovati, kteréhož, když *Afra*, paní toho domu, celou

noc na modlitbách a chválozpěvích, i s jáhnem, který ho doprovázel, trvajícího, viděla, tak hnuta byla v srdci svém, že hned zanechajíc všechny kacířské a pohanské bludy, a padnouc k nohám jeho, o Svátost křestu jej prosila; kterouž potom i matka její, a tři děvečky následovaly, a křestem svatým šťastně obdařeny byly.

Dle příkladu toho svatého *Narcissa*, kdybyste museli bydleti u jinověrců, co nesmíte činiti?

My nesmíme obyčejných a povinných modliteb a pobožností svých zanedbati, ale se vši pokorou a skroušeností srdce musíme je hledět vykonati, a za ty jinověrce k Bohu se modliti, aby světlem pravé víry co nejdřív osvíceni byli.

Co se ale obyčejů týká, co musíte vždy pozorovati?

My musíme ozvláště pozorovati, zdaliž ti obyčejové jsou jen národní, čili víry se týkající.

A když to spozorujete, co potom?

Obyčejů národních k uchránění se mnohých nepohodlí v obchodu a v jednání každodenním, můžeme spolu užívati; ale od obyčejů pohanské neb kacířské víry jejich se týkajících se vzdáliti, a všemožně se jich chrániti máme.

Kdybyste k. p. přišli do jisté krajiny, kdežto obyvatelé všickni jiného jsou náboženství, a nosí svůj ozvláštní národní oděv čili kroj, co *můžete*, a co *nesmíte* činiti?

My můžeme k uchránění se posměchů a mnohých pronásledování pro svůj neznámý a neobyčejný oděv, užívati tamnějšího národního oděvu, jakož praví naše přísloví: „*Jak jde kroj, tak se stroj*“; ale do modlitebnice s nimi jíti, aneb jiné obyčeje k pohanskému

neb kacířskému jejich náboženství příslušící s nimi spolu provozovati nesmíme.

A kdyby nastali takové časy, žeby katolíci pro víru byli pronásledováni, čeho tenkrát byste nesměli činiti?

My bychom tenkrát, před soud pohnáni jsouce, nesměli víru svou zapříti, ale museli bychom ji svobodně vyznati, a hotovi býti i mučenickou smrt pro Ježíše podstoupiti.

Jedným slovem tedy, vzhledem vyznání víry, co musíte vždy činiti?

My musíme vždy víru svou, když toho potřeba jest, ústy veřejně vyznávat.

Opakujte tedy již úplně, jestli na tom dosti k spasení, aby katolický křesťan jen v srdci věřil, co Bůh zjevil?

Není na tom dosti k spasení, aby katolický křesťan toliko v srdci věřil, co Bůh zjevil, ale musí také:

1. *Víru svou skrze své skutky a činy proukazovati.*
2. *To, co v srdci věří, když toho potřeba jest, ústy veřejně vyznávat.*

O základních učeníh víry.

Kdy pak přichází člověk k užívání svého rozumu?

Člověk přichází k užívání svého rozumu, když ví rozeznati dobré od zlého.

A co tenkrát musí jedenkaždý člověk, aby spasen byl, nevyhnutelně věděti a věřiti?

Každý člověk, když k užívání rozumu svého přijde, aby spasen byl, musí nevyhnutelně věděti a věřiti:

1. *Že jeden Bůh jest.*

Že jen jeden Bůh jest, o tom ujišťuje sv. Marek (12, 29.) kterými slovy?

Těmito slovy, když opakuje slova samého Boha, říká:

„Slyš Izraeli! Pán Bůh tvůj, Bůh jeden jest.“

Když Bůh sám o Sobě praví, že on jen sám jediný jest, máte-li snad přece ještě jiných důkazů k tomu žádati? Nemáme.

Aneb smíte-li snad o té jednotě božské jen za mák pochybovati?

Nesmíme.

A kdyby ve vás přece někdy nějaké pochybující myšlení o té jednotě božské povstávalo, co byste museli hned činiti?

My bychom museli hned v tom okamžiku, padnouce na kolena a bijíce se v prsa, povážiti ničemnost svou, a říci: „Pane! já bídny červ země, pouhé dílo rukou Tvých, jehožto Ty v okamžiku zkaziti, a v předešlé nic obrátiti můžeš — já bídny tvor, kterak bych se mohl osměliti, Tvou velebnost a velikost skoumati, o jednotě aneb bytosti Tvé jen dosti málo pochybovati! O Pane! rozmnož a posilni víru mou!“

Řekněte mi, co praví sv. *Pavel* k Řím. (2, 6.)?

Svatý *Pavel* v listu svém k Římanům praví: *„Bůh odplatí každému podle skutků jeho. Těm zajisté, kteří s trpělivostí v dobrém skutku setrvají životem věčným; těm pak, kteří jsou svárlivi přísnou pomstou.“*

O čem pak to mluví zde sv. *Pavel*?

Svatý *Pavel* mluví zde o spravedlivém soudu božím.

Katolický křesťan musí tedy nevyhnutelně ještě za druhé věděti a věřiti co?

Katolický křesťan musí ještě nevyhnutelně věděti a věřiti:
2. *Že Bůh spravedlivý soudce jest, jenž dobré odměňuje a zlé trestce.*

Tuto spravedlnost provozoval Bůh hned při prvním počátku na kom ozvláště?

Na pyšných anjelích.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Pokud se anjelové Boha báli, Jemu se klaněli, a Jemu jedině sloužili: mohli vždy v nebi býti, na tvář boží patřiti; — jak mile ale zpyšněli, a Bohu rovnými býti chtěli: byli s nebe do pekla svrženi, a z krásných anjelů byli škaredými dábly učiněni.

Bůh tedy pyšným anjelům jedným slovem, co činil?

On jim odměnil dobré, a za zlé je trestal.

Krom pyšných anjelů provozoval Bůh spravedlnost Svou na kom ještě?

Na *Adamovi* a na *Evě*.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Pokud se Adam a Eva Boha báli, a přikázání Jeho zachovávali: směli v ráji zůstat, vši radostí oplývati — jak mile však přikázání boží přestoupili, byli ihned z ráje ven vyhnáni, a mnohonásobnými těžkostmi potrestáni.

Bůh tedy Adamovi a Evě jedným slovem, co učinil?

On jim odměňoval dobré, a za zlé jich trestal.

Tuto spravedlnost Svou provozoval Bůh ozvláště na kterých městách ve východné krajině?

Na *Sodomě* a *Gomoře*.

Jak byli obyvatelové těchto dvou měst, vzhledem mravů svých, spořádání?

Obyvatelové Sodomští a Gomorští byli velmi velicí hříšníci. Všickni?

Krom nábožného *Lota* a jeho rodiny *všickni*.

Když míra hříchů jejich již sverchována byla, co učinil s nimi Bůh?

On ty dvě bezbožné města s nebe padajícím ohněm vypálil.

A k *Lotovi* nábožnému, koho poslal?

K nábožnému Lotovi poslal Bůh anjela, který mu zkázu těch měst oznámil, a šťastně jej odtud vyvedl a zachránil.

Lotovi tedy učinil Bůh, co?

On mu odměnil jeho dobré skutky.

A co učinil ostatním obyvatelům?

On je potrestal za jejich zlé.

Tuto spravedlnost provozuje Bůh na každém člověku již zde na světě?

Provozuje.

Myslíte-li? — k. p. co jest Bůh, jakožto *spravedlivý, opilcům* aneb *zlodějům* povinen učiniti?

Bůh, jakožto *spravedlivý*, jest povinen, jich za zlé činy potrestati.

Jakby se tedy hříšníkům zde na světě mělo vésti?

Hříšníkům by se zde na světě mělo *zle* vésti.

A vede-li se skutečně všem hříšníkům *zle* na tomto světě?

Nevede.

Co pozorujete na mnohých velikých a veřejných hříšnicích?

Pozorujeme na některých velikých a veřejných hříšnicích, že jim slouží stálé zdraví, že jim štěstí ustavičně kvete a že mají všeho hojnost.

Znamená-li to hříšníkům zde na světě *zle* se vésti?

To neznamená hříšníkům zde na tomto světě *zle* se vésti.

Aneb jest to, hříšníky za zlé činy již zde na světě trestati?

To není hříšníky za zlé činy již zde na světě trestati.

A naproti tomu, co jest Bůh, jakožto *spravedlivý, dobrým a nábožným* lidem povinen učiniti?

Bůh, jakožto *spravedlivý*, jest dobrým a nábožným lidem povinen jich dobré činy a skutky odměniti.

Jakby se tedy dobrým lidem zde na světě mělo vésti?
Dobřím a spravedlivým lidem by se zde na světě mělo
dobře vésti.

A vede-li se také skutečně *všem dobrým* lidem dobře
již zde na tomto světě?

Nevěde.

Co pozorujete opět na mnohých dobrých lidech zde na
tomto světě?

Pozorujeme na mnohých dobrých lidech zde na tomto
světě, že se musí bídne živiti, jen samou nouzi
chudobu trpěti, že v životě jejich neštěstí za neštěstím
přichází, tak že celý život jejich jest jen pouhá žalost
a trápení.

Jest to dobře se vésti zde na světě?

To není *dobře se vésti* zde na světě.

Aneb jest to snad dobrým lidem jich dobré skutky zde
na světě odměniti?

To není dobrým lidem jich dobré skutky zde na světě
odměniti.

A přece, co musí Bůh jakožto *spravedlivý* s hříšníky činiti?

On je musí za jejich hříchy trestati.

A co musí se spravedlivými činiti?

On jim musí jejich dobré skutky odměniti.

Činí-li to Bůh tak na každém člověku již zde na světě?

Nečiní.

Nuž tedy, co myslíte, provozuje-li Bůh *Svou spravedl-*
nost na každém člověku již zde na tomto světě?

Neprovozuje.

A kde pak ji teprv bude úplně provozovati?

Tam na onom světě.

Kdyby vám nějaký zlosyn řekl, že Bůh není spravedlivý,
co pak mu na to odpovíte?

My mu na to odpovíme, že Bůh nepatří na osobu lidskou, a že v Jeho soudu žádný Jemu nevystaví nějakou křivdu aneb chybu, že Bůh zcela jinak soudí, nežli lidé, u Něho že žádné nespravedlnosti není.

A kdyby vám člověk zlý předhodil nadřčený příklad; kdežto některým hříšníkům se zde dobře vede, a někteří dobří lidé bývají zde sužováni, co mu na to odpovíte?

My mu navržený příklad takto vysvětlíme: Žádný člověk na světě není tak zlý, aby za svého života nebyl někdy nějaký dost malý dobrý skutek vykonal; ale ten dobrý skutek, jehož hříšník v stavu nemilosti boží postavený vykoná, nemá takové ceny, aby tam na věčnosti věčnou slávou mohl býti odměněn; Bůh ale dle spravedlnosti Své musí mu ho přece odměniti; On mu ho tedy odměňuje zde na světě, když mu dává zdraví a štěstí.

A co mu řeknete, vzhledem těch dobrých lidí, jimžto se zle vede zde na světě?

Řekneme: Žádný člověk není zde na světě tak svatý, aby za svého života nebyl se přece někdy nějakého malého a všedního hříchu dopustil; ale ten hřích, jehož se spravedlivý člověk jen z křehkosti své dopouští, není tak těžký, aby věčným trestem mohl býti potrestán; a Bůh přece dle spravedlnosti Své musí ho potrestati; on ho tedy trestá již zde na světě, když nemoc, chudobu, neštěstí a mnohonásobné jiné zlé na takového člověka spravedlivého sesílá.

Z jaké ještě příčiny sesílá Bůh rozličná soužení na spravedlivé lidi?

Bůh sesílá rozličná trápení na spravedlivé lidi častěji

také z té příčiny, aby je skoumal v trpělivosti, a utvrdil více ve ctnosti.

To učinil Bůh u koho obzvláště?

U *Joba* nábožného.

Tento spravedlivý soud boží, o čem vás ujišťuje?

O tom, že žádný dobrý skutek, byť i sebe menší byl, tam před Bohem nezůstane bez odměny.

A spolu také zlý skutek?

Že též i zlý skutek, byťby za sebe menší přestoupení zákona božího pokládán byl, tam před Bohem nezůstane bez trestu.

Soudí-li lidé též tak spravedlivě?

Nesoudí.

Jak jsou soudové lidští, vzhledem spravedlnosti, větším dílem spořádání?

Soudové lidští jsou větším dílem nespravedliví.

A mohou-li také lidé vždy spravedlivě souditi?

Mohou.

Mohou? — k. p. kdybyste vy, byvše nevinni, od křivých svědků před soudcem v nějaké nepravosti byly obviněni, co bude přinucen soudce lidský s vámi činiti?

On bude přinucen, křivý soud čili ortel nad námi vyřknouti.

Proč?

Proto že on, nemoha do srdce našeho nahlédnouti, nemůže také naši nevinnost a těch křivých svědků zlost poznati.

Co tedy myslíte, mohou-li lidé vždy spravedlivě souditi?

Nemohou.

Proč?

Proto, že oni, nemohouce do srdce lidského nahlédnouti, nemohou také vždy jak náleží vinu aneb nevinnost těch, jež obžalováni jsou, poznati a vyskoumati.

Mnohý soudce uznává nevinnost, a přec odsuzuje nevinného; co jest častokráte příčinou toho?

Toho jest častokráte příčinou slabota a křehkost soudce, když buď z veliké bázně před lidmi, aneb z jiného marného ohledu světského utlačuje a odsuzuje nevinného.

Kdo pak byl takovým způsobem nevinně odsouzen?

Ježíš Kristus — ta pouhá nevinnost, byl takovým způsobem nevinně na smrt odsouzen.

Byl-li on při tom skormoucený?

Nebyl.

A tím vás čemu vyučuje?

On nás tím vyučuje, že, kdybychom i my někdy tak křivě a nespravedlivě od lidí byli souzeni, že nemáme při tom býti skormouceni, ale máme se tím těšiti, že tak nespravedliví jsou jen soudové lidští; Bůh zcela jinák lidi souditi bude, že jeho soudové jsou jedině praví, v nichžto mu žádný křivdy nějaké nevystaví.

A kdybyste vy sami museli někdy rozsudek nějaký vydati, jak máte vždy souditi?

My musíme vždy, dle lidské možnosti, jen spravedlivě souditi.

A pročez, co nesmíte při soudu nikdy činiti?

My nesmíme při soudu nikdy na osobu lidskou, na užitek nějaký, aneb na jiné světské věci, kteréby z nespravedlivého rozsudku mohlo nám vylítnouti, ohled míti.

Nuž opakujte, jaký jest Bůh, vzhledem svého soudu?

Bůh jest spravedlivý soudce, On dobré odměňuje a zlé tresce.

O třech božských osobách.

Když Kristus Ježíš vstupoval do nebe, co pravil k apo-
stolům svým?

On jim pravil: „*Jdouce, učte všechny národy, křestíce je
ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého.*“ (Mat. 28, 19.)

Kolik božských osob jmenoval?

On jmenoval tři božské osoby: *Otce, Syna a Ducha
svatého.*

O těchto třech božských osobách co praví sv. *Jan*
(5, 7.)?

Svatý Jan praví o těch třech božských osobách: „*Tři
jsou, kteří svědectví vydávají na nebi: „Otec, Slovo
a Duch svatý, a ti tři jedno jsou.*“

Dle řečených slov Krista Ježíše u sv. Mat. (28, 19.)
co znamená to jméno *Slovo*?

Ono znamená *Syna božího*, t. j. *druhou božskou osobu.*

Kolik tedy osob božských jmenuje také sv. *Jan*?

Svatý Jan jmenuje též tři božské osoby: *Otce, Syna a
Ducha svatého.*

A připojuje k tomu která slova?

Tato slova: „*A ti tři jedno jsou.*“

Co chce říci těmi slovy?

On chce těmi slovy říci, že ty tři božské osoby, *Otec,
Syn a Duch svatý*, mají jednu bytnost a přirozenost.

Co musí tedy člověk, aby spasen byl, když k užívání
svého rozumu přijde, nevyhnutelně věděti a věřiti?

*Každý člověk, když k užívání svého rozumu přijde, aby
spasen byl, musí nevyhnutelně věděti a věřiti:*

3. *Že jsou tři božské osoby jedné bytnosti a přiroze-
nosti, Otec, Syn a Duch svatý.*

Co praví Isaiáš prorok (43, 10.) o Bohu *Otc*i?

Isaiáš prorok mluvě o Bohu Otci, praví: „*Abyste věřili a porozuměli, že já sám jsem, a že přede mnou není způsoben Bůh, a po mně nebude.*“

A (44, 6.) co praví o Bohu Otci tentýž prorok Isaiáš? On praví: „*Já jsem první a poslední, a kromě mne není žádného Boha.*“

Co rozumíte slovem: *první*? Odevřete knihu a ukažte mi, který řádek jest zde *první*?

Tento jest zde řádek *první*?

Ukažte mi ještě *před ním* některý řádek?

Není zde *před ním* žádný řádek.

Co tedy myslíte, proč se tento řádek jmenuje *první*?

Tento řádek jmenuje se *prvním* proto, že před ním žádný jiný řádek nestojí.

Řeknete-li tedy, že některý z vás byl zde ve škole první, co tím chcete říci?

My tím chceme říci, že dřív, nežli on sem do školy vstoupil, zde ještě nebyl žádný.

To slovo *první*, jehož užívá Isaiáš prorok mluvě o *Bohu Otci*, co tedy znamená?

To slovo *první*, jehož užívá Isaiáš prorok, když o Bohu Otci mluví, znamená, že dřív nežli Bůh byl, nebylo nic. Když dřív nežli Bůh byl, nebylo nic, mohl-li Bůh od někoho svůj počátek míti? Aneb mohl-li od koho učiněn býti?

Bůh nemohl od žádného učiněn býti.

Proč ne?

Proto, že dřív nežli On byl, nebylo nic.

Od koho pochází ten, který od žádného nemohl učiněn býti?

Ten, který od žádného nemohl učiněn býti, pochází *sám od sebe*.

Řekněte mi nyní, co jest Bůh?

Bůh jest sám od sebe pocházející bytnost.

Co se obyčejně praví o těch, kteří mezi vámi se nejlépe učí, a mravně se chovají?

O těch, kteří se mezi námi nejlépe učí, a mravně se chovají, praví se obyčejně, že jsou ve všem dokonalí žáci.

A o tom, který jest ve všem učení a v dobrých mravech *první* mezi vámi, co se obyčejně praví?

O tom se obyčejně praví, že jest mezi námi nejdokonalější.

Když Bůh sám o sobě praví, že jest *první*, co tedy ještě to slovo *první* znamená?

To slovo *první* znamená ještě o Bohu, že jest nejdokonalější bytnost.

Opakujte tedy nyní již úplně co jest Bůh?

Bůh jest sám od sebe pocházející, nejdokonalější bytnost.

Řekněte mi, co praví David v žalmu (2, 7.)?

On tam praví: „*Hospodin řekl ke mně: Syn můj jsi ty, já dnes splodil jsem tebe.*“

O kom se tato slova Davidova musí rozuměti?

Tato slova Davidova se musí o Kristu Ježíši rozuměti.

A co znamenají?

Onať znamenají, že Ježíš Kristus jest od Boha Otce nebeského splozen.

Učení tedy Církve svaté o Kristu Ježíši, vzhledem jeho rodu jest které?

Učení Církve svaté o Kristu Ježíši, vzhledem jeho rodu, jest: *Ježíš Kristus jest od Otce nebeského od věčnosti splozen.*

Řekněte mi, co praví svatý Jan (15, 26.)?

Svatý Jan tam praví: „*Když přijde Utěšitel, kteréhož*

já pošlu vám od Otce, Ducha pravdy, kterýž od Otce pochází, tenť svědectví vydávati bude o mně.“

O kom zde mluví sv. Jan?

Svatý Jan zde mluví o *Duchu svatém*, keréhož *Ježíš Kristus* od Otce posílá apostolům.

Řekněte mi také, co praví sv. Pavel ke Galat. (1, 6)?

Svatý Pavel tam praví: „*Poněvadž pak jste synové, protož poslal Bůh Ducha syna svého v srdce vaše, volajícího: Abba, Otče.*“

O kom pak to mluví zde sv. Pavel?

Svatý Pavel mluví zde též o *Duchu svatém*, keréhož *Otec* posílá.

Tato dvě místa Písma svatého co dosvědčují o Duchu svatém, vzhledem Jeho původu?

Onať dosvědčují o Duchu svatém, vzhledem původu Jeho, že od Otce i od Syna pochází.

Které jest tedy učení Církve svaté o Duchu svatém vzhledem Jeho původu?

Učení Církve svaté o Duchu svatém, vzhledem Jeho původu jest: *Duch svatý od Otce i od Syna od věčnosti pochází.*

Nyní řekněte, které jest celé učení svaté Církve o všech třech božských osobách vzhledem původu Jejich?

Učení Církve svaté o třech božských osobách vzhledem původu Jejich jest: *Bůh Otec jest sám od sebe, Syn jest od Otce splozený, a Duch svatý od Otce i od Syna pochází.*

Nyní mi řekněte, co čteme v první knize Mojžíšově (1, 1.)?

V první knize Mojžíšově (1, 1.) čteme: „*Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.*“

Co se vyrozumívá slovem *země*?

Slovem *země* rozumí se nejen pouhá hlína, skály a hory,
ale všechno co se na ní vynachází.

A co se rozumí slovem *nebe*?

Slovem *nebe* nerozumí se jen pouhá obloha, ale všechno,
co se na ní vynachází.

Tyto všechny věci z čeho Bůh učinil?

Z ničeho.

Proč?

Proto, že na počátku kromě Boha nebylo ničeho.

Písmo svaté praví, že Bůh stvořil nebe a zemi, co tedy
znamená to slovo *stvořiti*?

To slovo stvořiti znamená z ničeho něco způsobiti.

Když se z ničeho něco způsobí, jak se to musí státi?

To se musí na pomyšlení, aneb na slovo, v okamžení státi.

Kdy tedy ta země byla zde?

Jak mile Bůh ji chtěl zde míti.

A to nebe kdy bylo zde?

Jak mile Bůh chtěl.

Může-li některý člověk též takového něco učiniti?

Nemůže.

A mohou-li to snad všickni lidé dohromady?

Nemohou.

Co potřebují lidé, dřív než něco učiní?

Oni potřebují zdraví, sílu, učenost, čas, nástroj nějaký,
a častěji i pomoc lidí.

Stvoření tedy všech věcí komu jedině se musí připisovati?

Stvoření všech věcí musí se jedině *Bohu Otci* připisovati.

Řekněte mi, co píše sv. Pavel k Tim. (I. 2, 6.)?

Svatý Pavel tam píše: *„Kterýž dal sebe samého za mzdu
za všechny na vykoupení jejich.“*

O kom to píše zde sv. Pavel?

Svatý Pavel píše zde o Ježíši Kristu.

A co o NĚm píše?

On o něm píše, že sebe samého vydal na smrt, aby všecy lidi vykoupil.

Kristu Ježíši tedy vzhledem Jeho působení co se musí připisovati?

Vykoupení všech lidí.

Řekněte mi, co píše sv. Petr I. 1, 2.?

Svatý Petr tam píše: „*Podle předzvěděni Boha Otce ku posvěcení svému skrze Ducha ku poslušenství.*“

○ čem zde píše sv. Petr?

○ posvěcení.

○ jakém posvěcení?

○ posvěcení skrze Ducha svatého.

Co se tedy dle těchto slov *Duchu svatému* má připisovati?

Duchu svatému se má připisovati posvěcení.

Řekněte mi nyní, které jest učení Církve svaté o třech božských osobách, vzhledem jejich účinkování čili působení?

Učení Církve svaté o třech božských osobách, vzhledem Jejich působení jest: *Bohu Otci se připisuje všech věcí stvoření, Bohu Synu pokolení lidského vykoupení, a Duchu svatému posvěcení.*

Jak nazýváme jedným jménem tyto tři božské osoby pospolu?

Tyto tři božské osoby pospolu jedným jménem nazýváme *nejsvětější Trojici.*

A skrze co vyznává katolický křesťan tu nejsvětější Trojici?

Katolický křesťan vyznává nejsvětější Trojici skrze znamení svatého kříže, když děláje kříž každou z těch třech božských osob jmenuje.

Krom toho, co vyznává katolický křesťan skrze znamení kříže?

Krom toho vyznává katolický křesťan skrze znamení svatého kříže, že Ježíš Kristus na kříži umřel a nás skrze svou smrt vykoupil.

Ukažte mi, jak děláte kříž?

Kříž děláme pravou rukou, znamenajíce čelo, ústa, prsy, rtkouce: Ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého. Amen.

Znamením kříže na čele co vyznáváte?

Znamením kříže na čele vyznáváme, že se za víru a učení Ježíše Krista nestydíme.

A co vyznáváte znamením na ústech?

Znamením svatého kříže na ústech vyznáváme, že hotovi jsme víru jakož i kříž Ježíše Krista svobodně před celým světem vyznávati.

A na prsou?

Že to, co ústy veřejně a svobodně vyznáváme, též i v srdci pevně věříme.

Kdy pak se má obzvláště katolický křesťan tímto znamením svatého kříže znamenati?

Hned na úsvitě, když ze sna procitne, a z lože svého vstává — pak před každou modlitbou, a po skončené modlitbě — před prací, a po skončené práci — u večer, když se opět na odpočínutí klade — pak kolikrátkoli se v nějakém násilném pokušení vynachází, aby od ducha pekelného přemožen nebyl.

Kterak tyto tři božské osoby jen jeden Bůh jsou, můžeme-li to pochopiti rozumem svým?

Toho my nemůžeme svým rozumem pochopiti.

Jak pak jmenujeme taková učení, která rozum lidský nemůže pochopiti?

Taková učení nazýváme *tajemství*.

Učení Církve svaté o nejsvětější Trojici boží, jak se tedy jedním slovem jmenuje?

Učení to jedním slovem se jmenuje *tajemství nejsvětější Trojice boží*.

To, co Bůh zatajil před rozumem lidským, jestli pak také lidem dovoleno skoumat?

Není.

Na kterém ze svatých Otců to pozorujete?

Na svatém *Otcu Augustinu*.

Jakým způsobem?

Svatý Augustin, nejostrovtipnější učitel Církve, snažil se jednoho času tajemství nejsvětější Trojice boží vyskoumat. I chodil sem a tam po břehu mořském a lámal si hlavu, přemýšleje ustavičně, a přec žádného náležité myšlenky se dopídit nemohl. A v tom přemýšlení spatřil pacholátko, anož útlou ručičkou svou vodu z moře do důlka malého vylévalo.

To vida, co činil sv. Augustin?

On mu pravil: „Proč to činíš?“

A ono co na to odpovědělo?

Ono na to odpovědělo: „Chci tuto vodu z moře sem do tohoto důlka vyvážit.“

To slyše, co mu pravil dále sv. Augustin?

On mu pravil: Kdyby jsi ustavičně zde sedělo, a bez přestání tu vodu z moře do tohoto důlka vylévalo, přec nikdy vyprázdniti nemůžeš moře.

A co to pacholátko mu na to povídalo?

Ono mu řeklo: Dříve já tu vodu z moře do tohoto důlka vyvážím, nežli ty svým rozumem vyskoumáš tajemství nejsvětější Trojice boží.

Z těchto slov toho pacholátka, co poznal svatý Augustin?

On poznal, že marné jest všecko vynasnažení a přemýšlení jeho, že i Bůh pro rozum lidský takovým bezedným a nevyvážitelným mořem jest.

Komu se podobají takoví lidé, kteří chtějí tajemství nejsvětější Trojice boží vyskoumati?

Takoví lidé podobají se hlíněné nádobě, která by se snažila mistra neb zhotovitele svého vyskoumati.

Pročež s tím tajemstvím nejsvětější Trojice boží co nesmíte činiti?

My ho nesmíme chtít vyskoumati.

A co s ním vždy musíte činiti?

My ho musíme vždy pevně za pravé míti.

Proč?

Proto, že sám Ježíš Kristus toto veliké tajemství vyjevil, když rozesílaje apostoly své do veškerého světa učít všecky národy, takto k nim pravil: „Jdouce, učte všecky národy, křestíce je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého.“

Kdy pak se ještě patrněji lidem vyjevily tyto tři božské osoby?

Když Ježíš Kristus byl křestěn od Jana v řece Jordanské. Vypravujte, jak se to stalo?

Když byl Ježíš Kristus od Jana v řece Jordanské pokřestěn, tu vystoupil z vody ven; a aj! odevřena jsou hned nad ním nebesa, a viděl Ducha božského sestupujícího jako holubici, a přicházející na Něj. A aj, hlas s nebe řkoucí: Tentot jest Syn můj milý, v němž jsem sobě dobře zalíbil. (Mat. 3, 16.)

Kolik božských osob zde patrně pozorujete?

Tři božské osoby: *Otce*, který dal s nebe slyšeti hlas: „Tentot jest Syn můj milý, v němž mi se dobře zalíbilo“ — *Syna*, který byl viditelně v řece Jordánské

od Jana křestěn — a *Ducha svatého*, který se ve způsobu holubice nad ním vznášel.

Můžete-li o tomto tajemství jen dost málo pochybovati? Nemůžeme.

Kdyby ale přece někdy nějaké pochybné myšlénky o tomto velikém tajemství ve vás povstávaly, co máte hned činiti?

Máme hned v tom okamžení všechny takové myšlénky z mysle své hleděť vypuditi, a pak, žehnajíce se svatým křížem, ty tři božské osoby se vši pokorou a vroucností jmenovati, a pevnou víru v srdci svém obnoviti ve všecko, co nám Bůh sám o sobě ráčil zjeviti.

Řekněte mi, co praví sv. *Jan* (1, 14.)?

Svatý Jan tam praví: „*A Slovo tělem učiněno jest, a přebývalo mezi námi.*“

Dle výše řečeného vysvětlení, co se rozumí jménem *Slovo*? Jménem *Slovo* rozumí se *Ježíš Kristus* — druhá božská osoba.

Který pak jest tedy pravý smysl těch slov sv. Jana?

Pravý smysl těch slov sv. Jana jest: Že Ježíš Kristus, druhá božská osoba, tělo lidské na sebe vzal, a bydlel mezi námi.

Řekněte mi také, co praví sv. *Pavel* (k Tit. 2, 14.)?

Svatý Pavel tam praví: „*Kterýž dal sebe samého za nás, aby nás vykoupil od všelike nepravosti.*“

O kom pak to zde mluví sv. Pavel?

On zde mluví o Ježíši Kristu.

Dle těch slov sv. Pavla, proč přišel Ježíš na svět?

On přišel na svět, aby nás svou smrtí vykoupil.

Z těchto dvou míst Písma sv. jaké učení Církve sv. pro nás vyplývá?

Takové učení: Že druhá božská osoba člověkem učiněna

jest, aby nás skrze svou smrt na kříži vykoupila, a k věčnému spasení přivedla.

Opakujte tedy nyní již v celosti, co musí každý člověk, když k užívání svého rozumu přijde, aby spasen byl, nevyhnutelně věděti a věřiti?

Každý člověk musí, když k užívání svého rozumu přijde, aby spasen byl, nevyhnutelně věděti a věřiti:

1. *Že jeden Bůh jest.*
2. *Že Bůh spravedlivý soudce jest, jenž dobré odměňuje a zlé tresce.*
3. *Že jsou tři božské osoby jedné bytnosti a přirozenosti: Otec, Syn, a Duch svatý.*
4. *Že druhá božská osoba člověkem učiněna jest, aby nás skrze svou smrt na kříži vykoupila, a k věčnému spasení přivedla.*

O nesmrtelnosti duše.

Opakujte, co musí Bůh, jakožto spravedlivý, činiti?

Bůh jakožto spravedlivý musí dobré odměniti a zlé potrestati.

A činí-li On to na každém člověku již zde na světě?

Nečiní.

Kde pak On tu svou spravedlnost na každém člověku bude provozovati?

Tam na onom světě.

Kdyby duše člověka zemřela, mohl-li by Bůh tam na onom světě tu spravedlnost svou provozovati?

Nemohl.

Pro tuto spravedlnost božskou, může-li snad duše člověka zároveň s tělem umříti?

Nemůže.

Jak dlouho musí trvati?

Ona musí vždycky trvati.

Proč?

Proto, aby jí Bůh tam na onom světě všechno dobré odměniti, a za všechno zlé potrestati mohl.

Že duši člověka žádný zkaziti nemůže, dosvědčuje sv. Mat. (10, 28.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Nebojte se těch, kteří zabíjí tělo, ale duši nemohou zabít.*“

Když duši člověka žádný zkaziti neb zabít nemůže, umře-li tedy ona někdy?

Ona nikdy neumře.

Když nikdy neumře, jak ji proto nazýváme?

My ji proto nazýváme *nesmrtelnou*.

Řekněte mi tedy, které jest učení Církve svaté o duši člověka?

Učení Církve svaté o duši člověka jest: *Že duše člověka jest nesmrtelná.*

Z tohoto učení Církve jaké potěšení vyplývá pro člověka?

Z tohoto učení Církve svaté vyplývá pro člověka toto potěšení: Když člověk nějakou těžkou nemocí jest obtížen, a běh života jeho ku konci se již schyluje: tedy tím se těšiti může, že jen tělo jeho umře, duše vždycky živa bude, aby tam na věčnosti za své činy a zásluhy odplatu hojnou vzala.

Odtud má také člověk k čemu povzbuzen býti?

Odtud má člověk k tomu povzbuzen býti, aby vždy nábožný a bohabojný život vedl, a hleděl sobě zásluhy shromážďiti; neboť, jak bude člověk rozsívati, tak bude i žíti, a jaký život vede, takovou bude i věčnost míti.

O potřebě milosti boží.

Co se říká obyčejně o takovém člověku, který beze vší zásluhy mnohá dobrodiní od druhého dosahuje?

O takovém člověku, který od druhého beze vší zásluhy mnohé dary a dobrodiní dosahuje, praví se obyčejně, že u toho dobrodince svého ve veliké *milosti* jest postavený.

Také-li se tak pravívá o nájemníku, který bere u večer od Pána svůj smluvený peníz?

O nájemníku, který po skončeném díle bere od pána svého smluvený peníz, nepraví se tak.

Proč ne?

Proto, že on ten smluvený peníz zasluhuje.

A proč o tom prvnějším se tak praví?

Proto, že on ty dary a ta dobrodiní nezasluhuje.

Nezasloužení darové tedy jak se obyčejně jmenují?

Nezasloužení darové jmenují se obyčejně *milosti*.

Řekněte mi tedy, co jest *milost*?

Milost jest dar nezasloužený.

Všecko ale, co zasluhujeme, to se jedním slovem, jak jmenuje?

Všecko, co zasluhujeme, to se jedním slovem *mzda* neb *odměna* jmenuje.

Nyní mi řekněte, kolikový jest dar nezasloužený?

Dar nezasloužený jest dvojí, dar *těla* a dar *duše* se *týkající*.

Jmenujte některý takový *těla se týkající dar*?

Stálé zdraví, silní a rovní údové, dlouhý život, štěstí vezdejší, a t. d.

Jmenujte také některý takový *duše se týkající dar*?

Osvícení mysle, pobožnost srdce, bázeň před Bohem,

*ošklivost před hříchem, vnitřní náchylnost k dobrému,
a stálost v dobrém.*

Ta milost tedy jest též kolikerá?

Milost jest též dvojí: *těla, a duše se týkající.*

Milost *těla se týkající* jak se jmenuje? —

Milost *těla se týkající* jmenuje se *přirozená.*

A milost *duše se týkající*, jak se jmenuje?

Milost *duše se týkající* jmenuje se *nadpřirozená.*

Nadpřirozená milost jest opět kolikerá?

Nadpřirozená milost jest též dvojí: *posvěcující a rozmnožující.*

Odkud pochází to jméno *posvěcující*?

Odtud, že takovou milostí z hříšníka stává se člověk svatým.

A kde pak se stává člověk svatým tou milostí?

Na křtu svatém, a ve svátosti pokání.

Jak pak to se stává?

Když se tam hříšníkovi hříchové odpouštějí: tedy se tam z hříšníka stává člověk svatý.

A odkud pochází to jméno *rozmnožující*?

Odtud, že touto milostí bývá ta posvěcující milost vždy více rozmnožena.

A to se stává kde?

To se stává v ostatních pěti svátostech.

Jmenujte ty ostatní svátosti!

Biřmování, Svátost Oltářní, Poslední Pomazání, Sřecení kněžstva a Stav manželský.

Milost, dle účinku svého, ještě jest kolikeronásobná?

Milost, dle účinku svého jest ještě mnohonásobná.

Jmenujte ji!

Onať jest, *osřícující* neb *předcházející*, *povzbuzující*, *doprovázající* a *dokonávající.*

Vysvětlete toto rozdělení?

Aby hříšník se k Bohu opět obrátil a pokání za své hříchy činil, musí nevyhnutelně sebe samého, to jest, ten hříšný stav svůj předně *poznati*.

Může-li to hříšník snad sám ze sebe učiniti?

Toho hříšník sám ze sebe nemůže učiniti.

Co jest tedy hříšníkovi k tomu, aby se poznal, že hříšník jest, potřebné?

Hříšníkovi, aby sebe samého poznal, že hříšník jest, jest obzvláště pomoc boží zapotřebná.

A zasluhuje-li snad hříšník tuto pomoc boží?

Nezasluhuje.

Dar nezasloužený, jak se jedním slovem jmenuje?

Dar nezasloužený se jedním slovem *milost* jmenuje.

Tato milost, která hříšníkovi, aby sebe poznal, potřebna jest, co má v něm působiti?

Ona má mysl jeho osvititi, aby poznal, že hříšníkem jest před Bohem.

Pro ten účinek svůj, jak se taková milost jmenuje?

Taková milost pro ten účinek svůj jmenuje se *milost osvícující*.

Jest ale takový hříšník, který ten svůj hříšný stav poznává, již obrácený neb ospravedlněný?

Není.

To osvícení mysle jeho, čemu tedy předchází?

To osvícení mysle předchází pravému obrácení neb ospravedlnění.

Odtud také jak se ještě jinak ta milost osvícující jmenuje?

Ta milost osvícující jmenuje se také *předcházející*.

Proč?

Proto, že předchází všem dobrým skutkům, jichžto ten hříšník konati bude.

Když hříšník již poznal jak náleží ten bídný stav svůj,
aby pokání činil, co jest mu k tomu zapotřebí?

Aby hříšník, který poznává svůj bídný stav hříšný, právě
pokání činil, k tomu jest mu nevyhnutelně zapotřebí,
aby uvnitř srdce svého byl k tomu povzbuzený.

A to již může sobě snad hříšník sám bez pomoci boží
učiniti?

Toho sobě hříšník sám bez pomoci boží, nemůže učiniti.
Co k tomu tedy ještě potřebuje?

On k tomu potřebuje opět *milost boží*.

A ta milost, co má u něho působiti?

Onať má srdce jeho k provozování pokání povzbuditi.

Pro tento účinek svůj, jak se také tato milost musí jme-
novati?

Ona se musí pro ten účinek svůj *povzbuzující* jmenovati.

Kdyby ale nyní již Bůh takového hříšníka se svou mi-
lostí opustil, bude-li on snad již sám od sebe v do-
brém pokračovati?

Nebude.

Co tedy takový hříšník i nyní ještě potřebuje?

Takový hříšník ještě vždy potřebuje pomoci neb *milosti*
boží.

A co pak má tato milost boží v něm působiti?

Ona jej má ve vykonávání dobrých skutků, neb v pro-
vozování pokání doprovázeti.

A proč, pro tento účinek, jak se ona také musí jme-
novati?

Ona se pro tento účinek musí *doprovázející* jmenovati.

Když již nějaký čas hříšník takový v dobrém setrval,
pak již snad nepotřebuje žádné milosti boží?

I tenkrát ještě, když již hříšník nějaký čas v dobrém
setrval, potřebuje milost boží.

Proč?

Proto, aby ještě déle, až do konce v tom dobrém setrvati mohl.

Nuž ta milost, která hříšníka v dobrém až do konce doprovází, jak se proto jmenuje?

Ona milost boží, která hříšníka v dobrém až do konce doprovází, jmenuje se *dokonávající*.

Nyní řekněte ještě jednou, kolikerá jest milost boží vzhledem účinku svého?

Milost boží vzhledem účinku svého jest mnohonásobná, a sice: *Osvícující* neb *předcházející*, *povzbuzující*, *doprovázející* a *dokonávající*.

Sama v sobě ale kolikerá jest?

Milost boží sama v sobě jest jen *jedna*.

A co jest ona vlastně?

Ona vlastně jest *vnitřní pomoc a posíla v dobrém*.

Může-li snad člověk bez ní něco dobrého činiti?

Nemůže.

To svědčí sám Ježíš Kristus u sv. Jana (15, 5.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Beze mne nic nemůžete učiniti.*“

A sv. *Pavel* (II. Kor. 3, 5.) dosvědčuje to také kterými slovy?

Těmito slovy: „*Nejsme dostateční sami ze sebe něco mysliti, jako sami ze sebe, ale všechna dostatečnost naše z Boha jest.*“

Dle těchto nadřčených slov samého Ježíše Krista a svatého Pavla, že jste živi a zdraví, od koho to pochází?

Že jsme živi a zdraví, to pochází od Boha.

Že můžete sem do školy choditi a všechno, co se vám přednáší, pochopiti, to pochází též od koho?

To pochází též od Boha.

Že vnitř v srdci vašem býváte častěji k dobrému povzbuzení, to pochází též od koho?

To pochází též od Boha.

A zasluhujete-li vy to vše, co vám Bůh činí?

Nezasluhujeme.

To zdraví vaše, dobrý rozum, a častější povzbuzení k dobrému, jací jsou to darové?

To vše jsou nezasloužení darové boží.

A takoví darové jak se jedním slovem jmenují?

Takoví nezasloužení darové boží jmenují se *milost boží*.

A jest vám snad Bůh povinen udělití toho, co nezasluhujete?

Toho, co nezasluhujeme, Bůh nám není povinen udělití.

Chtíte ale to přec od Boha míti, co jste předkem povinni činiti?

My jsme povinni Boha předkem o to prositi.

A to kdy obzvlášť?

Obzvlášť hned ráno, když ze sna procitneme.

A o kterou milost máte přede vším prositi, o *přirozenou*, čili o tu *nadpřirozenou*?

My máme přede vším Boha prositi o *nadpřirozenou milost*.

Opakujte, která jest to ta *nadpřirozená milost*?

Milost *nadpřirozená* jest osvícení mysle, vnitřní povzbuzení k dobrému, posilnění v dobrém a všecko, co nám k spasení slouží.

Prosíce Boha o tu milost *nadpřirozenou*, vypočítejte mi to, oě tenkrát Boha prosíte?

My tenkrát Boha prosíme, aby nám mysl naši osvítil, bychom předkem poznali, co dobré a co zlé jest, aby nám dával spasitelná vnuknutí, povzbuzoval k dobrému, a od zlého nás zdržoval, a svou svatou pomoc nám nikdy neodepřel, ale s námi vždy až do konce setrval.

Nyní mi řekněte také, které jest učení Církve svaté o milosti boží?

Učení Církve svaté o milosti boží jest: „*Že milost boží k spasení nevyhnutelně jest potřebna, a že člověk bez milosti boží nic k životu věčnému dopomáhajícího činiti nemůže.*“

Nyní tedy opakujte již v celosti, co má každý katolický křesťan mimo dočtených základních učení křesťanské katolické víry ještě věděti a věřiti?

Každý katolický křesťan má mimo dotčených základních učení křesťanské katolické víry ještě věděti a věřiti:

1. *Že duše lidská nesmrtelná jest.*
2. *Že milost boží k spasení nevyhnutelně jest potřebna, a že člověk bez milosti boží nic k životu věčnému dopomáhajícího činiti nemůže.*

II. Oddělení.

○ dvanácti článcích víry.

○ prvním článku víry.

○ stvoření světa.

Jak zní první článek víry?

První článek víry zní takto: „*Věřím v Boha Otce všemohoucího Stvořitele nebe i země.*“

Opakujte, co jest Bůh?

Bůh jest sám od sebe nejdokonalejší bytnost.

Kolik jest Bohů?

Jeden toliko Bůh jest.

Co znamená slovo stvořiti?

Slovo stvořiti znamená z ničeho něco způsobiti.

Kdo všechno stvořil?

Bůh nebe i zemi, i všechno, cožkoli jest, stvořil.

Vypravujte, co praví první kniha Mojžíšova (1, 1.) o stvoření světa?

První kniha Mojžíšova o stvoření světa praví: „Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. Země pak byla ještě pustá a prázdná, jen samými vodami přikrytá, a všudy bylo tma; tedy pravil Bůh: „*Budiž světlo,*“ i hned se ukázalo světlo. A viděl Bůh světlo, žeby bylo dobré. I oddělil světlo od temnosti; a nazval světlo *dnem*, a tmy *nocí*. I stal se *den jeden*. — Chtěl také Bůh, aby byla *obloha* uprostřed vod, aby oddělila vody od vod; i hned klenula se krásná, modrá obloha nad zemí, a částka vod vystoupila do oblak. A stal se *den druhý*. — *Třetího dne* pravil Bůh: „*Shromáždějte se vody pod nebem na jedno místo, a ukaž se místo suché.*“ I stalo se tak. A nazval Bůh místo suché — *zemí*, a shromáždění vod — *mořem*. Pak rozkázal zemi, aby vydala trávu, byliny, a ovocné stromy. I stalo se. *Čtvrtého dne* řekl Bůh: „*Ať jsou světla na obloze nebeské, kteráby den od noci dělila, a byla znamením na rozměření času, dnů a let; aby svítla na obloze nebeské, osvětlovala a zahřívala zemi.* I stalo se tak; neb hned se ukázalo veliké světlo, aby den osvětlovalo — totiž *slunce*; a zaskvěl se i *měsíc*, aby noc objasňoval; a nečíslné množství *hvězd*. — *Patého dne* chtěl Bůh, aby se hemžily ryby ve vodě, a ptactvo v povětří, a země aby obsazena byla rozličnou *zvěří*. I stalo se rychle, jak to Bůh chtěl. — Konečně *šestého dne* stvořil Bůh *člověka*. A pak odpočinul.

Ke všemu tomu, co dokládá ještě Písmo svaté?

Písmo svaté ke všemu tomu ještě dokládá: „*A viděl*

Bůh vše, což byl učinil, a bylo velmi dobré.“

Co to znamená?

To znamená, že všechny věci od Boha stvořené k dosažení cíle svého jsou schopné.

Tuto všemohoucnost a moudrost božskou, kterou ve všech stvořeních spatřujete, kterými obzvláště slovy máte velebiti?

Těmito slovy „Ty o Bože jsi všemohoucí! Ty jsi jen chtěl, a hned se všecko stalo, na Tvé slovo hned všecko býti počalo; Tvým slovem upevněna jsou nebesa, slunce, měsíc, hvězdy, nichžto mé srdce plesá; Tys dal cíl moři, by ho nepřestoupilo, a dále nežli Ty chceš, se nevyhlilo; Tebe poslouchá bouře, hromobití, jen když Ty chceš a dopustíš, může hrom udeřiti. Všecko, což spatřujeme ve světě, svědčí, že Tobě o veliký Bože nic nemožného není. K Tobě také chceme vždy své útočiště bráti, a pod ochranu Tvou se vždy utíkati.“

O prozřetelnosti božské.

Opakujte ještě, kdo všecko stvořil?

Bůh nebe a zemi i všecko, cožkoli jest stvořil.

Bylo již snad Bohu na tom dosti, když to vše co spatřujete, stvořil?

Bohu nebylo na tom dosti, když to vše, co spatřujeme, stvořil.

Co pak on s těmi svými tvory až dosavád ještě činí?

On je vždy ještě až dosavád zachovává a řídí.

Co chcete tím slovem zachovává říci?

Tím slovem *zachovává* chceme říci, že Bůh ty své tvory nenechá vyhynouti.

Aby nevyhynuli, co s nimi činí?

On těm živým tvorům dává zdraví, pokrm a nápoj v čase pohodlném; těm bezživotným tvorům ale dodává zrůst, zrání a setrvání.

To dosvědčuje *David* kterými slovy?

Těmito slovy: „*Kterýž přikrývá jasné nebe oblaky, a nastavuje zemi dešť; kterýž vyvodí na horách trávu a bylinu k služebnosti lidské; kterýž dává potravu hovědům a mladým krkavcům, kteříž volají k Němu.*“ (Žalm 146 v. 8. a 9.)

A Kristus Ježíš sám vyučoval tomu kterými slovy?

Těmito slovy: „*Hledte na ptactvo nebeské, žeť nesejí, ani žnou, ani shromáždují do stodol: a Otec váš nebeský živí je. I zdaliž vy nejste dražší nežli oni? A o oděv, proč se staráte? Poražte kvítí polní, kterak roste, nepracuje, aniž přede. Pravím pak vám, že ani Šalomoun ve vsí slávě své tak odín nebyl, jako jeden z nich.*“ (Mat. 6, 26.)

A pak ku konci jakou činí Ježíš z toho závěrku?

Ježíš z toho činí takovou závěrku: „*Poněvadž tedy trávu polní, ježto dnes jest a zýtra do péce bývá vložena, Bůh tak odívá: čím více vás malé víry!*“

A pak, co ještě k tomu dokládá?

On k tomu ještě dokládá říka: „*Nepečujtež tedy, říkajíce: Co budeme jísti, anebo co budeme píti, anebo čím se budeme odívati: nebo toho všeho pohané hledají. Víť zajisté Otec váš, že toho všeho potřebujete.*“

Dle těchto slov samého Krista Ježíše netřeba vám snad pracovali, aneb o něco se starati?

To nikoli.

Co tedy chtěl Ježíš Kristus těmi slovy jen říci?

On nás chtěl těmi slovy jen od nemírného neb přílišného pečování o tělesné zaopatření odvrátiti, abychom snad pečující jen o časné zboží, na duši naši nezapomínali. Snad ti živočichové, jichžto nám Kristus za příklad staví, nic nepracují?

To nikoli.

Co tedy?

Jedenkaždý živočich, dle potřeby a puzení svého, velmi pilně se pohybuje, a potravu sobě hledá, a to od rána až do večera. Což k spatření jest na všech; počna hned od malého *mravence* až do silného *lva*. Jak se tedy těm slovům „že *Bůh živočichy své živí,*“ rozuměti musí?

Těm slovům se takto musí rozuměti: Bůh zaopatřuje dává všecko, což živočichům jeho k zachování života potřebné jest; ale oni sobě toho pilně vyhledávají a shromážditi musejí.

Co jest tedy i člověk, vzhledem vyživení svého, povinen činiti?

On jest povinen pole, louky, zahrady a vinice pilně obdělávati.

A Bůh, dle dobroty Své, co při tom činí?

Bůh, dle dobroty Své, žehná jeho dílu a vyvodí mu hojnou úrodu z půdy země.

Kdyby toho Bůh nečinil, byla-li by všecka práce lidská co platná?

Nebyla.

Rostloby obilí na poli?

Nerostlo.

Nesli-by stromové ovoce?

Nenesli.

A byla-by snad země přikrytá tak rozličnými bylinami?
Nebyla.

Že se na jaře louky tak krásně zelenají, to pochází od
koho?

Od Boha.

Že země vydává hojnou úrodu, od koho to pochází?

To pochází též od Boha.

A stromové že nesou ovoce?

To pochází též od Boha.

Všecko, co máte, co požíváte, čím se odíváte, pochází
od koho?

To všecko pochází od Boha.

O všechny tvory stará se, kdo?

O všechny tvory stará se sám Bůh Stvořitel jejich.

Nuž tuto ustavičnou starost boží o všechny tvory, nazýváme
jedným slovem *božskou prozřetelností*. — Jak
jí nazýváme?

Božskou prozřetelností.

Co nazýváme *božskou prozřetelností*?

Božskou prozřetelností nazýváme tu ustavičnou starost a
péči, kterou Bůh o všechny své tvory má.

Co jest tedy *božská prozřetelnost*?

*Božská prozřetelnost jest ona ustavičná starost a péče,
kterou Bůh o všechny své tvory má.*

Aby Bůh této veliké péči o nás nikdy nám neodepřel,
co jsme my Jemu povinni?

My jsme Jej povinni o Jeho nesmírná dobrodiní prositi,
a za přijatá Jemu opět děkovati, a tu velikou dobrotu
Jeho ke všem tvorům častěji považovati.

Jakým pak způsobem se to může státi?

To se může takovým způsobem státi: Když sobě ta ne-
sčetná dobrodiní božská častěji připomínáme, a pra-

víme: „Množství dobrodiní Tvých o Bože! jest tak veliké, že je žádnému jak náleží, ani vysloviti nelze. U večer sobě jich sice připomínám, ale skoro ráno hned opět nová dobrodiní od Tebe bráti počínám. Život můj, pokrm, síla, zdraví, každá částka mé potraviny, každý drobet chleba, jímž žiji, každý nápoj, jehož piji, každý spánek, jímž údové nabývají síly nové, slunečko, které zemi zahřívá, a dešť, jímž země vysušená opět okřívá, můj rozum, všechny moje schopnosti, jsou samé důkazy Tvé veliké dobroty a Tvé božské prozřetelnosti.

Bůh jest dobrý, i když na člověka neštěstí dopouští.

Když člověk bez vlastní viny padne do chudoby, jest mu to snad příjemné?

To mu uení příjemné.

Ale, jak mu to přichází?

To mu přichází nepříjemné a trpké.

Aneb, když člověk též bez vlastní viny padá do nemoci, jak pak to mu přichází?

To mu přichází též velmi trpké a žalostné.

Aneb, když náhlou smrtí dobrého přítele svého ztratí?

To mu padá též velmi těžce na srdce.

Jací tedy jsou všickni tito pádové?

Všickni tito pádové jsou nepříjemní a trpcí.

A byl-li jich ten, jehož oni trapí, příčinou?

On jich nebyl příčinou.

Nuž, nepříjemní a trpcí pádové, jichžto člověk příčinou není, jmenují se jedným slovem *neštěstí*. — Jak se jmenují jedným slovem?

Neštěstí.

Co se jmenuje *neštěstím*?

Neštěstím se jmenují trpci a nepříjemní pádové.

Když opilec padá do chudoby, jest ta chudoba jeho též neštěstí?

Není.

Proč není?

Proto, že on té své chudoby sám příčinou jest.

Řekněte mi tedy ještě jednou, co se jmenuje *neštěstím*?

Neštěstím se jmenují oni trpci a nepříjemní pádové, jichžto člověk sám příčinou není.

Kdo pak vlastně dopouští takové neštěstí na člověka?

Sám Bůh.

A může-li Bůh, dle neskončené dobroty Své něco takového na člověka dopustiti?

Může.

Proč?

Proto, že On tím nechce člověkovi zle, ale dobře.

Když Bůh na hříšníka nějaké neštěstí dopouští, co On tím míní?

Když Bůh na hříšníka nějaké neštěstí dopouští, On ho chce tím za hříchy jeho pokárati a k pokání povzbuditi.

A když na spravedlivého Bůh neštěstí dopouští, co tím míní?

Když Bůh na spravedlivého neštěstí dopouští, míní ho tím zkoušeti v trpělivosti, a utvrditi ve ctnosti.

Kdyby také i na vás Bůh dopustil někdy takové neštěstí, proč On to bude činiti?

On to bude proto činiti, aby nás buď za hříchy naše pokáral a k pokání povzbudil, aneb aby nás v trpělivosti zkoušel, a ve ctnosti více utvrdil.

Byloby vám snad dovoleno proti tomu reptati?

To nikoli.

Řekněte mi předně, co tenkrát nesmíte činiti?

My nesmíme tenkrát malomyslnými, netrpělivými býti, aneb proti Bohu proto reptati.

Co ale musíte činiti?

Musíme se v Boha jedině důvěřovati, a ubezpečeni býti, že On s námi jen dobře míní.

A na která slova obzvláště se máte při tom upamatovati? Na tato slova „Že koho Bůh miluje, toho zde na světě kárá a tresce.“

A nač se ještě upamatovati máte?

Ještě na tato slova: „Že Bůh neštěstí sice na člověka dopouští, ale jej nikdy neopouští.“

A znáte-li skutečně nějaké takové příběhy?

Známe.

Jmenujte jich!

Příběh o *Abrahamovi*.

Vypravujte, jak zní ten příběh?

Bůh nařídil *Abrahamovi*, aby vytáhl ze země své; a odebral se do jiné velmi vzdálené země — a pak v stáří jeho nařídil mu Bůh, aby mu jednorozeného syna svého Isáka obětoval.

Jmenujte v tomto příběhu ty nepříjemné a trpké pády! Takový nepříjemný a trpký pád pro Abrahama byl, že měl dle řízení božského z vlastní země své, t. j. z *drahé vlasti*, vytáhnouti, a do cizí velmi vzdálené země se odebrati; — pak takový trpký a nepříjemný pád pro Abrahama byl, že měl syna svého jednorozeného Bohu obětovati.

K čemu se tito pádové zdáli směřovati?

Tito pádové se zdáli k zlému čili k záhubě Abrahamově směřovati.

A bylo-li tomu také skutečně tak?

Nebylo.

K čemu v skutku a v pravdě směřovali?

Směřovali Abrahamovi k dobrému.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Poněvadž Abraham při všem tom byl trpěliv, a v Boha se jedině důvěřoval: tedy hodným nalezen byl před Bohem, aby jméno Jeho bylo zveleveno, a aby se otcem mnohých národů stal.

Ale toho jediného syna svého Isáka musel snad přece Bohu obětovati?

Nemusel, neboť Bůh seslal anjela svého, aby, když Abraham bude chtít Isáka, syna svého, k zápalné oběti usmrtiti, zadržel meč jeho.

Proč pak mu tedy nařídil Bůh, aby Mu toho syna svého obětoval?

To nařídil Bůh Abrahamovi proto, aby ho zkoušel v poslušnosti a v trpělivosti.

Mínil-li mu tedy Bůh tím něco zlého učiniti?

Bůh mu tím nemínil nic zlého učiniti.

Jmenujte ještě nějaký takový příběh!

Příběh o *Jobovi*.

Vypravujte ten příběh!

Job bydlel v zemi *Hus* a byl velmi bohatý, ale při tom také velmi nábožný muž. I stalo se, že nenadále přišel o všechno své jmění. — Brzy na to ztratil u' hlou smrtí všechny své děti. — A pak konečně i sám onemocněl, a tou nejohavnější a nejbolestnější nemocí byl obtížen, tak že se všem přátelům, ano i vlastní manželce své proto zošklivil, a musel na hnojišti seděti, a tam se trápiti.

Co myslíte, dopustil-li to vše Bůh na Joba proto, aby ho utrápil?

Bůh to nedopustil na Joba, aby ho utrápil.

Odkud to víte?

Odtud, že mu Bůh ze všeho toho šťastně pomohl; že mu dal opět mnohem více statků a jmění, nežli měl před tím; že mu dal Bůh opět dítky, a konečně že mu také navrátil jeho předešlé zdraví.

Proč to vše dopustil Bůh na Joba?

Bůh to vše na Joba dopustil, aby ho zkoušel v jeho trpělivosti.

A byl-li také skutečně Job při všem tom trpělivý?

Byl.

To dokázal on sám kterými slovy?

Těmito slovy: „*Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal, budiž jméno Jeho pochváleno.*“ Aneb: „*Když jsme dobré věci z ruky božské brali, proč ne i ty zlé?*“

Jmenujte ještě nějaký takový příběh!

Příběh o *Josefovi Egyptském.*

Vypravujte opět tento příběh!

Josef Egyptský byl syn *arciotce Jakoba*, který, krom jeho měl ještě jiných jedenácte synů. Poněvadž Josef byl dobrý a mravný pacholík, poněvadž častěji na bratry své, když něco zlého udělali, starému otci svému žalovával: tedy otec jej měl velmi rád; ale ti ostatní bratři ho příliš nenáviděli, a vyhledávali ustavičně příležitosti, aby se nad ním pomstiti mohli. I stalo se jednoho času, že byli se stády dobytka na pastvě, a otec, nemoha se jich dlouho dočkat, domnívaje se, žeby se jim snad něco zlého bylo přihodilo, poslal Josefa za nimi na pastvu. Jak mile ho ti bratři přicházejícího uzřeli, ihned se vespolek uradili,

že jej usmrtí. Však přece mu toho neučinili; ale vhodili ho předně do hluboké jámy, — pak ho odtud po krátkém čase vytáhli, a mimo jdoucím kupcům Madyánským za dvacet stříbrných prodali.

Povídejte, co se s ním ještě dále stalo?

Byl přiveden do Egypta, a prodán *Putifarovi*, u něhož potom nějaký čas sloužil. Poněvadž ale nechtěl poslouchati zlé rady manželky Putifarovy a zlé žádosti její splniti: tedy byl od ní u Putifara křivě obžalován, obviněn, a pak nevinně do žaláře uvržen.

Jak pak byl potom z toho žaláře vysvobozen?

Josef uměl vnuknutím božím dobře sny vykládati a vysvětlovati, a král právě měl takové podivné sny, jimžto žádný nemohl rozuměti; poštěstilo se ale Josefovi, že ty sny královi šťastně vyložil tak, že král jej hned ze žaláře rozkázal propustiti, a učinil ho prvním svým dvořánem.

Vypočítejte zde ty nepříjemné pády, jichžto Josef musel podstoupiti?

Ti nepříjemní pádové, jichžto Josef musel podstoupiti, jsou: Že jej ostatní bratří pro jeho dobré mravy nenáviděli; že byl od nich za otroka prodán; že musel dobrotivého a laskavého otce svého opustiti, a do cizé a neznámé krajiny jíti; že musel potom jako otrok sloužiti; že byl konečně křivě obžalován, a nevinně do žaláře uvržen, kdežto se dlouho trápil, než odtud opět byl vysvobozen.

Z čího dopuštění se to vše stalo?

To vše se stalo z dopuštění božího.

Chtěl-li jej tím Bůh snad utrápiti?

Bůh ho tím nechtěl utrápiti.

Co pak chtěl Bůh tím učiniti?

Bůh tím, že na Josefa dopustil mnohé nepříjemné a trpké pády, chtěl ho v trpělivosti a v ctnosti jeho zkoušeti. Že Bůh nemínil tím Josefovi něco zlého učiniti, čím to proukázal?

Že Bůh Josefovi nemínil něco zlého učiniti, to proukázal tím, že ho šťastně ze žaláře vysvobodil, a připustil, aby se stal prvním dvořením po králi.

Byl-li snad Josef v těch nepříjemných pádech netrpěliv? Josef nebyl v těch nepříjemných pádech netrpělivý.

Promlouval-li snad proti Bohu?

On nepromlouval proti Bohu.

Ale jakým byl?

On ve všem tom byl tichý a trpělivý.

Do čí vůle se odevzdával?

On se jen do vůle boží odevzdával.

Kdyby se nebyl trpělivým proukázal, byl-liby se snad Bohu zalíbil?

On by se nebyl Bohu zalíbil.

Byl-liby ho snad Bůh tak povýšil?

Bůh by ho nebyl tak povýšil.

Řekněte mi nyní, kdyby se vám některé řízení boží zdálo býti protivné, co nesmíte, dle příkladu *Abrahamova*, činiti? My nesmíme s tím řízením božím nespokojeni býti, a s vyplněním jeho nesmíme odkládati.

Ale co jste povinni činiti?

My jsme povinni jako *Abraham* ochotnou poslušnost Bohu vždy proukázati.

A kdyby Bůh nějaké neštěstí na vás dopustil, dle příkladu nábožného *Joba*, co nesmíte též činiti?

My nesmíme při tom proti Bohu promlouvati, aneb netrpělivi býti.

Co ale musíte činiti?

My musíme jako *Job* ve všem neštěstí tichými a trpělivými býti, v Boha se jedinečně důvěřovati, a praviti: „*Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal, budiž jméno Páně pochváleno;*“ aneb: „*Když jsme dobré věci z ruky božské přijímali, tedy musíme i ty zlé přijímati.*“

A kdybyste pro své dobré mravy od jiných byli nenáviděni, pronásledováni, aneb křivě obžalováni, dle příkladu *Josefa Egyptského*, jak se máte při tom chovati? My nesmíme při tom nikdy mysliti, žeby nás Bůh takovým způsobem chtěl trápiti; ale v Něho raději se vždy máme důvěřovati, a těšiti se tím: Že Bůh jest nejvyšší dobrotivý, a pročez všecko že jest dobré, co On činí. Že bez vůle boží ani vlas s hlavy naší nezhyne. Že to neštěstí, které nás potkává, Bůh na nás dopouští, ale, že nás také něm neopustí.

O anjelích.

Kterí pak jsou nejznamenitější tvorové boží?

Nejznamenitější tvorové boží jsou anjelové a lidé.

Řekněte mi, co se vlastně jmenuje *bytnost*?

Bytnost se jmenuje všecko, což jest.

A to, což jest, jest kolikero?

To, což jest, je dvojí: *viditelné, a neviditelné.*

Co jest *viditelné*?

Viditelné jest to, co viděti můžeme.

Ku příkladu!

Kniha, stolička, okno, péro, papír, a t. d.

Co pak jest *neviditelné*?

Neviditelné jest to, jehož viděti nemůžeme.

Ku příkladu!

Vítr, zima, horko, a t. d.

Kolikerá tedy jest též *bytnost*?

Bytnost jest dvojí: *viditelná*, a *neviditelná*.

O té viditelné bytnosti, co pravíme, že ona má?

O viditelné bytnosti pravíme, že *má tělo*.

A o té neviditelné?

Že ona *nemá žádného těla*.

Viděli-li jste kdy anjela?

Neviděli.

Jaké tedy bytnosti jsou anjelové?

Anjelové jsou *neviditelné* bytnosti.

Nuž bytnost taková, která viděna býti nemůže, nazývá se *duch*; jak se taková bytnost nazývá?

Taková bytnost se nazývá *duch*.

O anjelích jste pravili, jaké že jsou bytnosti?

Že jsou *neviditelné* bytnosti.

Jak se tedy anjelové proto, že jsou *neviditelné* bytnosti, jmenují?

Oni se jmenují *duchové*.

Řekněte mi tedy, co jsou anjelové?

Anjelové jsou *pouzí duchové*.

Co pravíme o takové bytnosti, která ví rozeznati dobré ode zlého?

O takové bytnosti, která ví rozeznati dobré ode zlého, pravíme, že *má rozum*.

A vědí-li anjelové dobré od zlého rozeznati?

Vědí.

To o anjelích svědčí *David* kterými slovy?

Těmito slovy, když o nich praví, že *velebí a chválí Boha*.

Co tedy o nich musíme říci, že mají?

Musíme o nich říci, že mají *rozum*.

Opakujte tedy co jsou anjelové?

Anjelové jsou pouzí duchové, jenž mají rozum.

O takové bytnosti, která něco činí neb učinili chce, a která, co se jí líbí, zvoliti sobě může, co pravíme že má?

O takové bytnosti, která něco činí neb něco učiniti chce, a která, co se jí líbí, zvoliti sobě může, pravíme, že má vůli.

Chtějí-li anjelové něco učiniti?

Chtějí.

A činí-li také něco?

Činí.

A co činí?

Oni plní vůli nebeského Otce.

A zdali anjelové také zvoliti sobě mohou, co chtějí?

Mohou sobě zvoliti buď dobré, buď zlé.

Z čeho to víte?

Mnozí anjelové zvolili v nebi neposlušnost místo poslušnosti.

Co tedy o nich musíme říci, že mimo rozum ještě mají?

My musíme říci o anjelích, že mimo *rozum* ještě také *vůli* mají.

A poněvadž jich viděti nemůžeme, mají-li oni jaké tělo?

Poněvadž anjelův viděti nemůžeme, nemají žádného těla.

Řekněte mi nyní již v celosti, co jsou anjelové?

Anjelové jsou pouzí duchové, jenž mají rozum a vůli, ale těl žádných nemají.

O těchto anjelích, co praví sv. Jan (Zjev. 7, 11.)?

On tam praví: „*Anjelové stojí vůkol trůnu božího.*“

Proč pak stojí dvořenínové vůkol trůnu svého krále?

Dvořenínové stojí vůkol trůnu svého krále proto, aby ho ctili, aby jeho rozkazy plnili, a ostatním poddaným je oznamovali.

Co tedy myslíte, proč ti anjelové na nebesích stojí též vůkol trůnu božího?

Anjelové na nebesích stojí vůkol trůnu božího též proto, aby Boha uctili, aby vůli Jeho plnili, a rozkazy Jeho lidem zde na zemi oznamovali.

Že anjelové na nebi Boha bez přestání chválí, to svědčí sv. Jan ve Zjev. (4, 8.) kterými slovy?

Těmito slovy, když o nich praví, že volají bez přestání: „*Svatý, svatý, svatý jest Pán Bůh všemohoucí, kterýž byl, kterýž jest, a přijíti má.*“

Čemu se odtud máte učit?

My se odtud máme učit, že ten zpěv: „*Svatý, svatý, svatý jest Pán Bůh všemohoucí*“ jest zpěv anjelský, a že i my jej častěji opakovati, a Boha jím ctíti a chváliti máme.

Opakujte ještě, proč anjelové stojí vůkol trůnu božího? Anjelové stojí vůkol trůnu božího proto, aby Boha ctili a rozkazy Jeho plnili.

Jaké pak rozkazy dává Bůh anjelům?

On je rozesílá s rozličným poselstvím k věrným ctitelům a služebníkům Svým sem na svět.

Jmenujte některé takové příklady z Písma svatého, kdežto Bůh anjely Své s poselstvím nějakým poslal sem k někomu na svět?

Když Bůh dvě hříšná města *Sodomu* a *Gomorrhhu* ohněm vypáliti chtěl: poslal anjela Svého k věrnému služebníkovi Svému *Lotovi* s tím poselstvím, aby co nejdřív s manželkou a s dítkami odtud vytáhl, že Bůh ustanovil ty dvě města ohněm vypáliti. (I. Mojž. 19.)

Ještě nějaký příklad!

Když *Agar* s dítětem svým bloudila na poušti *Bersabee*, poslal k ní Bůh anjela Svého, který jí pravil: „Co

*činíš Agar? Neboj se: nebo vyslyšel Bůh hlas dítěte
trého z místa, na kterémž jest.*“ (I. Mojž. 21.)

Ještě dále!

Když mladý *Tobiáš* šel do země Medské, do města *Ráges* ku *Gabelovi* pro peníze, které mu otec jeho byl půjčil, a nevěděl cesty: poslal Bůh anjela svého *Rafuela*, aby ho vedl až tam, kam jíti chtěl. (Tob. 19.)

Ještě dále!

Bůh poslal anjela *Gabriela* do města Nazaretu k důstojné Panně Marií s poselstvím, že mocí Ducha svatého má počíti a poroditi Syna božího. (Luk. 1.)

A když Maria Ježíše Krista v Betlemě porodila, skrz koho to narození bylo předně světu zvěstováno?

Skrz anjela.

Jakým způsobem?

Když pastýři ve východní krajině stráž drželi nad stádem svým, ukázal se jim anjel a pravil: „*Aj! zvěstuji vám radost velikou, kteráž bude všemu lidu; nebo narodil se vám dnes Spasitel, jenž jest Kristus Pán.*“ (Luk. 2, 10.)

Když *Herodes* hledal dítě Ježíše zabíti, kdo pak se ukázal *Josefovi* ve snách?

Anjel se mu ukázal a pravil: „*Vstaň, a vezmi dítě i matku jeho, a uteč do Egypta, a buď tam, dokavád neporím tobě.*“ (Mat. 2, 13.)

Když nábožné ženy pospíchaly k hrobu Krista Ježíše, kdo se jim tam ukázal?

Anjel se jim tam ukázal a pravil: „*Ježíše hledáte Nazaretského ukřížovaného, vstal jest, a není ho tuto, aj místo, kdež Jej položili.*“ (Mark. 16, 16.)

Když *Petr* byl v žaláři, kdo jej odtud vyvedl?

Když *Petr* byl v žaláři, poslal k němu Bůh anjela svého,

který přijda, udeřil ho v bok jeho, a spadly s něho řetěze, a pak jej šťastně odtud vyvedl až za brány města. (Skut. 12.)

Když bohobojný *Kornelius* chtěl pokřten býti, koho poslal k němu Bůh?

Když bohobojný *Kornelius* se modlil a postil, aby do společnosti křestanské mohl přijat býti: poslal k němu Bůh anjela svého, který mu pravil: „*Modlitby a almužny tvé vstoupily na paměť před tvář boží.*“

Všickni tito předřečení příkladové o čem obzvláště ujišťují?

Všickni tito předřečení příkladové o tom obzvláště ujišťují, že Bůh anjely své posílá s rozličným poselstvím k věrným služebníkům svým sem na svět; a ti anjelové, že plní ochotně vůli a všecky rozkazy Jeho.

A čemu vy se odtud učiti máte?

Odtud se máme učiti, že i my všechna přikázání boží ochotně plniti máme.

Co praví ještě dále *David* (Žalm 90.) o anjelích?

David praví o anjelích: „*Anjelům svým přikázal Bůh o tobě, aby tě ostríhali na všech cestách tvých.*“

Dle těchto slov, k čemu jsou ještě anjelové od Boha ustanoveni?

Anjelové jsou také od Boha ustanoveni, aby nad lidmi stráž měli.

Má-li jedenkaždý člověk takového anjela strážce?

Jedenkaždý člověk má svého anjela strážce.

Máte-li jej také i vy?

Máme.

Mají-li jej i malé děti?

I malé děti mají svého anjela strážce.

To svědčí *Ježíš* u sv. Mat. (18, 10.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Nechtějte pohoršovati jednoho z maličkých těchto; nebo anjelé jejich vidí tvář nebeského Otce.*“

Jak pak ten anjel tu stráž nad vámi má?

On nás chrání a vystríhá před neštěstím, dává nám dobrá vnuknutí, spásitelná napomenutí, od zlého nás zdržuje a k dobrému povzbuzuje.

Vy ale, co jste při tom povinni činiti?

My jsme povinni dle toho dobrého vnuknutí jednati.

Když vás ten anjel povzbuzuje k. p. abyste šli do chrámu

Páně, co vy máte činiti?

My máme hned jíti.

Aneb, abyste se modlili?

My se máme hned modliti.

Aneb, abyste se učili, co vám uloženo jest?

My se máme hned učit.

Aneb, abyste něco jiného dobrého činili?

My to máme ochotně a laskavě činiti.

Když vás ale něco k zlému vábí, co tenkrát máte činiti?

My tomu vábení máme mocně odpírati.

Aby ten anjel strážce nikdy od vás neodstoupil, co jste vy mu povinni činiti?

My jsme povinni jej ctíti, a o tu jeho ochranu ho prositi.

A to kdy obzvláště?

Hned, když ráno vstáváme, a opět když spát jdeme.

Jak pak se k tomu anjelovi strážnému modlíváte?

Takto:

Anjele boží strážce můj,
Rač vždycky býť ochrance můj,
Mne vždycky řiď a napravuj,
Ke všemu dobrému mne vzbuzuj.
Cnostem svatým mne vyučuj,
Ať jsem tak živ, jak chce Bůh můj,

Tělo, svět, ďábla přemáhá,
 Na tvá vnuknutí pozor dám.
 A v tom svatém obcování,
 Ať setrvám do skonání,
 Po smrti pak v nebi věčně
 Chválím Boha ustavičně. Amen.

Nyní mi rekněte, proč Bůh anjely stvořil?

Bůh anjely stvořil, aby Ho ctili, milovali, Jemu se klaněli, Jemu sloužili, a lidi ostríhali.

Jak pak je stvořil Bůh?

Bůh je ve své milosti s mnohými dokonalostmi stvořil.

Zůstali-li všickni anjelové u Boha v lásce a milosti?

Všickni anjelové nezůstali v lásce a milosti u Boha; nebo mnozí anjelové milost boží skrze hřích pýchy ztratili.

To dosvědčuje Job (4, 18.) kterými slovy?

To dosvědčuje Job těmito slovy: „*Hle! kteří slouží Jemu, nejsou stáli, i na anjelích svých nalezl nepravost.*“

V čem pak pozůstávala ta jejich pýcha?

V tom, že nechtěli býti Bohu poddáni, ale žádali Jemu býti rovni.

Pro tento hřích, co jim Bůh učinil?

Bůh je pro ten hřích pýchy s nebe vyvrhl, a do propasti pekelné odsoudil.

To svědčí sv. Petr (II. 2, 4.) kterými slovy?

To svědčí sv. Petr těmito slovy: „*Bůh anjelům hřešícím neodpustil, ale provazy pekelnými strhá je do pekla, vydal k mučení, aby k soudu chování byli.*“

Řekněte mi tedy, co Bůh těm pyšným anjelům učinil?

Ty pyšné anjely, kteréž ďábly nazýváme, Bůh na věky zavrhl, a do pekla odsoudil.

Čím se tito ďáblové v pekle zaměstnávají?

Oni se jen tím v pekle zaměstnávají, jakby lidi pokoušeti, k hříchu nějakému přivésti, a někdy věčně nešťastné učiniti mohli.

Toto své zaměstnání proukázali na kóm předně?

Hned na *prvních rodičích v ráji*.

Ve své vlastní podobě?

Nikoli ve své vlastní podobě, než v podobě neb ve způsobu *hada*.

Řekněte mi, jak znělo přikázání prvním rodičům od Boha dané?

To přikázání znělo takto: „*Se všech stromů můžete jísti ovoce, jen s jednoho nesmíte.*“

Jaký pak trest byl ustanoven na to, jestli to přikázání přestoupí?

Trest smrti; nebo Bůh pravil: „*Jak mile s tohoto stromu budete jísti, smrtí zemřete.*“

Vypravujte, co se stalo, když se *Eva* procházela v ráji?

Když se *Eva* jednoho dne procházela v ráji, přišla k tomu stromu zapovězeného ovoce, a spatřila tam *hada*, který jí pravil: *Proč nejíte s tohoto stromu ovoce?*

Co odpověděla *Eva*?

Eva odpověděla: „*Bůh nám přikázal, abychom s tohoto stromu nejedli ovoce, abychom se ho ani nedotýkali, abychom snad nezemřeli.*“

Co jí na to ďábel dále povídal?

On jí povídal: „*Nikoli, smrtí nezemřete. Neboť ví Bůh, že v kterýkoli den budete jísti s něho, že se odevrou oči vaše, a budete jako bohové, vědouce dobré i zlé.*“

Když *Eva* tato slova uslyšela, co činila?

Ona popatřila na ten strom, a čím déle naň patřila, tím líbeznější zdálo se býti jí to zapovězené ovoce. I

vztáhla ruku, utrhla ovoce, jedla a dala *Adamovi*, muži svému, a on jedl též. A tak přestoupili to přikázání, které jim Bůh dal.

Tohoto přestoupení přikázání božího kdo byl původce? Původce tohoto přestoupení zákona božího byl *dábel*, který podobu hada na sebe přijal, a Evu podvedl.

Koho se ještě vynasnažil dábel tak podváděti?

Samého *Ježíše Krista*.

Jakým způsobem, vypravujte ten příběh!

Ježíš Kristus postil se na poušti čtyřicet dnů a čtyřicet nocí, a potom zlačněl. A přistoupiv pokušitel, řekl k Němu: „*Jsi-li Syn boží, rciž, ať kamení toto chlebové jsou.*“

Co mu na to odpověděl Ježíš?

Ježíš mu na to odpověděl: „*Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, které vychází z úst božích.*“

Když ten dábel, uslyšel tato slova, snad-li odstoupil od Ježíše?

Đábel slyše ta slova neodstoupil od Ježíše.

A co činil?

On pojal Ježíše do svatého města, a postavil Ho na vrchu chrámu, a řekl mu: „*Jsi-li Syn boží, spustiž se dolů. Neboť psáno jest, že anjelům svým přikázal Bůh o tobě, a na ruce uchopí tebe, abys snad o kameny nohy své neurazil.*“

Ježíš pak na to řekl?

Ježíš na to řekl: „*Zase psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.*“

Nuž nyní snad již ten dábel od Ježíše odstoupil?

On ještě ani nyní neodstoupil od Ježíše.

Co tedy činil?

On pojal opět Ježíše na horu vysokou velmi, a ukázal

mu všechna království světa, a slávu jejich, a řekl k němu: „*Toto všechno dám tobě, jestliže, padna, budeš mi se klaněti.*“

Na to ale, co mu opět odpověděl Ježíš?

Ježíš mu řekl: „*Odejdiž satane; neboť psáno jest: Pánu Bohu svému klaněti se budeš, a Jemu samému sloužiti budeš.*“ (Mat. 4, 1—11.)

A nyní co ještě dokládá svatý Matouš?

On dokládá: „*Opustil ho ďábel, a anjelé přistoupili a sloužili Jemu.*“

Pokouší-li ještě dosavád ten ďábel lidi tak, žeby s nimi mluvil?

Nepokouší.

Jak pak to tedy činí?

On dává lidem zlá vnuknutí, zlá napomenutí, přivádí jim na mysl zlé myšlenky, od dobrého lidi zdržuje, a k zlému jich vzbuzuje.

Vysvětlete to nějakým příkladem?

Ku příkladu, on nám častokráte přivádí na mysl takové myšlenky, abychom nechodili sem do školy, do chrámu Páně, abychom se neučili, co nám bývá uloženo, a když jsme někde na některém místě sami, tedy probuzuje v nás zlé žádosti, a popouzí nás ke krádeži, když nám v duchu praví, že nás žádný nevidí.

Co činil Ježíš, když ho počal ten ďábel pokoušeti?

Ježíš se hned odvolával na slova Písma svatého, a hleděl toho pokušitele od sebe zapuditi.

Při tom prvním pokušení na která slova Písma svatého se odvolával Ježíš?

Na tato slova: „*Ne samým chlebem živ jest člověk; ale každým slovem, kteréž vychází z úst božích.*“ (V. Mojž. 8, 3.)

Co chtěl těmi slovy říci?

On chtěl říci: Když Bůh někoho při životě chce zachovati, že mu netřeba chleba obyčejného; ale že jej může také bez chleba jedním slovem zachovati.

Víte-li nějaký příklad říci, kdežto Bůh bez chleba zachoval někoho při životě?

Israelité na poušti neměli žádného obyčejného chleba, a Bůh přece zachoval při životě.

Jakým způsobem?

On jim dal s nebe mannu padati.

Čemu se máte odtud učit?

My se máme odtud učit, že kdyby se nám někdy chleba nedostávalo, a museli bychom hlad trpěti, že nikdy nemáme ku krádeži aneb k nějakému jinému zlému skutku útočiště bráti; ale v Boha jedině že se máme důvěřovati a ubezpečeni býti, že On nás jedním slovem může nasytiti, a že nám jistotně nedá zahynouti.

Na která slova Písma svatého odvolával se Ježíš při tom druhém pokušení?

Na tato slova: „*Psánoť jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.*“ (V. Mojž. 6, 16.)

Co chtěl těmi slovy říci?

Chtěl těmi slovy říci, že dobrovolně, beze vsí potřeby do nějakého nebezpečství života se pouštěti, znamená tolik, jako Boha pokoušeti, zdaliž on člověka zachrániti může nebo chce.

Odtud opět čemu se učíte?

My odtud učíme, že se nikdy nemáme bez potřeby do nějakého nebezpečství života pouštěti.

Jmenujte některé takové nebezpečství života!

Nemáme bez potřeby na vysoké stromy, aneb na střechy lézti; aneb s jiné nějaké výsosti lehkomyšlně se dolů

spouštěti, aneb skákati; aneb do hluboké vody choditi, s ohněm zacházeti a t. d.

A na která slova Písma svatého se odvolával Ježíš při tom třetím pokušení?

Na tato slova: „*Odejdiž satane; neboť psáno jest: Pánu Bohu svému se klaněti budeš, a Jemu samému sloužiti budeš.*“ (V. Mjž. 6, 13.)

Co chtěl těmi slovy říci?

Chtěl těmi slovy říci, že *největší úctu prokazovati čili klaněti se jen samému Bohu máme.*

Čemu se opět odtud máte učit?

My se odtud máme učit, že takovou čest, která jen samému Bohu přináleží, nesmíme lidem prokazovati, byť bychom tím sebe větší užitek sobě mohli připraviti.

Při jednomkaždém z těch nadřečených pokušení zabýval se snad Ježíš dlouho s tím pokušitelem?

On se s ním nezabýval dlouho.

Obliboval-li sobě snad v jeho řeči?

On sobě neobliboval v jeho řeči.

Ale co činil?

On toho pokušitele od sebe hned odvrhoval.

Jakými slovy?

Slovy Písma svatého.

A kdo pak vždy zvítězil, *Ježíš*, čili ten *pokušitel*?

Ježíš vždy zvítězil.

Činila to *Eva* při svém pokušení též tak jako *Ježíš*?

Nečinila.

Jak pak se ona při tom chovala?

Ona se s tím ďáblem ve způsobu hada dlouho zabývala, a v řeči jeho sobě velmi oblibovala.

A co odtud následovalo?

Odtud následovalo, že ten pokušitel ji vždy více po-

pouzel, až ji konečně k přestoupení přikázání božího přivedl.

Když vám ďábel počne zlé myšlenky do mysle vaší přiváděti, a vás tím bude k zlému pokoušeti, co nesmíte činiti dle příkladu Evina?

My se nesmíme jako Eva s těmi myšlenkami zabývati a v nich sobě oblibovati.

Ale dle příkladu Ježíše co musíte hned činiti?

Musíme tak jako Ježíš toho pokušitele hledět od sebe odvrhnouti, a se vši možností jemu odporovati.

Vysvětlete to nějakým příkladem, jak to budete činiti?

Když nám ten pokušitel bude takové myšlenky na mysl přivoditi, abychom k. p. nešli do školy neb do kostela: tedy musíme se hned odvrátiti, do školy a do kostela v ustanovený čas jíti; — aneb, když on nám bude modlitbu neb učení naše nemilé a obtížné činiti: tedy musíme se hned počít s horlivostí učiti a modliti; — aneb, když někde na osamotnělém místě budeme, a on nás bude vábiti, abychom sáhali po cizích věcech, že nás žádný nevidí: tedy sobě hned musíme zpomenouti, že nás Bůh vidí, a pak se chrániti, bychom po cizích věcech ruky své nevztahovali.

Když tento pokušitel pekelný byl hned ponejprv od Ježíše přemožen, již-li jej nepokoušel více?

Nikoli; nýbrž, když se mu hned při prvním pokušení nepoštětilo: tedy vymyslel hned jiné pokušení; a pak ještě i po třetí pokusil se Ježíše pokoušeti.

Jakým poučením jest to opět pro vás?

To jest pro nás takovým poučením, že když jednou nad tím pekelným pokušitelem šťastně zvítězíme, nejsme ještě před ním zcela jisti, že sobě nedá žádného odpočinutí, ale ustavičně nová pokušení vymýšlí, a vy-

hledává příležitosti, jakby přece člověka k liřichu nějakému mohl přivést.

O tomto jeho snažení co praví sv. *Petr* (I. 2, 8.)?

Svatý *Petr* o tom ďáblovu vynasnažení praví: „*Bratři! strážliví buďte a bděte; nebo protivník váš ďábel jako lev řvoucí obchází, hledaje kohoby sežral. Jemužto odpírejte sílni jsouce ve víře.*“

Řekněte mi, který jest smysl těchto slov svatého Petra?

Svatý *Petr* nás těmi slovy napomíná, abychom ustavičně připraveni byli k potýkání s tím nepřitelem duší našich a k tomuto boji, abychom se ozbrojili *pevnou vírou*.

Dle tohoto napomenutí, co jste povinni častěji činiti?

My jsme povinni častěji tři božské ctnosti, *víru* totiž, *naději*, a *lásku* vzbuditi.

Obzvláště ale, před čím nejvíce klesá a utíká ten duch pekelný?

On nejvíce klesá a utíká před znamením svatého kříže.

V čas násilného pokušení tedy, co ještě máte činiti?

My se máme tenkrát svatým křížem žehnati, a nejsvětější Trojici boží o pomoc žádati a říci: „O můj nebeský, nejdobrotivější Bože Otče, Synu, a Duchu svatý neopouštěj mne v tomto násilném pokušení, ale přispěj mi ku pomoci, a popřej šťastného vítězství.“

O stvoření prvního člověka.

Co pak praví *David* (Žalm 8, 6.) o člověku?

On tam praví: „*Učinil jsi ho málo menšího anjelů, slávou a ctí korunoval jsi ho, a ustanovil jsi ho nad dílem rukou Svých.*“

Co chce *David* těmi slovy říci?

David chce těmi slovy říci, že Bůh mimo anjely zde na tomto světě člověka nad všechny jiné tvory vyvýšil. Řekněte mi tedy, kteří jsou po anjelích nejznamenitější tvorové Boží?

Lidé jsou po anjelích nejznamenitější tvorové Boží.

Z čeho pak stvořil Bůh prvního člověka?

Bůh prvního člověka stvořil z hlíny.

Jak pak vypádal ten člověk z té hlíny učiněný?

On se nepohyboval, nemluvil, nemyslel, neviděl, neslyšel, a necítil nic.

Byl-li snad takový člověk k nějakému užitku?

Takový člověk nebyl k žádnému užitku.

Co s ním tedy Bůh učinil?

Bůh do něho dechl.

A jakmile Bůh do toho člověka dechl, co hned počal činiti?

On se hned počal pohybovati, viděl, mluvil, slyšel, myslil, a cítil.

Kdo to působil, že ten člověk, který se prv ani nehnul, nyní se počal hned pohybovati?

To působil v něm ten dech, který do něho byl od Boha dán.

Co myslíte, z kolika částek ten člověk pozůstával?

Ten člověk pozůstával z dvou částek.

Jmenujte je!

On pozůstával z té částky, která byla z hlíny učiněna, a pak z té částky, která do něho od Boha vdechnuta byla.

Ta částka, která z té hlíny byla učiněna, co jsem vám pravil, jak že se ona jmenuje?

Ta částka, která z hlíny byla učiněna, jmenuje se *tělo*.

A co jsem vám pravil, jak že se jmenuje ta částka, která do něho od Boha vdechnuta byla?

Ta částka, která do toho prvního člověka od Boha vdechnuta byla, jmenuje se *duše*.

Řekněte mi tedy, z čeho pozůstávají lidé?

Lidé pozůstávají z těla a z duše.

O té duši člověka, co praví sv. Mat. (10, 28.)?

Svatý Matouš o duši člověka praví: „*Nebojte se těch, kteří zabijí tělo, ale duši nemohou zabít; než bojte se raději toho, který může duši i tělo zatratiti do pekelného ohně.*“

Co pak zde praví sv. Matouš o té duši člověka?

On o ní praví, že ji žádný nemůže zabít.

Když ji žádný nemůže zabít, umře-li tedy ona někdy?

Ona nikdy neumře.

Co jsem vám pravil o tom, co nikdy neumře, jak že se to jmenuje?

To, co nikdy neumře, jmenuje se *nesmrtelné*.

Jaká tedy jest duše člověka?

Duše člověka jest *nesmrtelná*.

Nyní mi řekněte již v celosti, z čeho pozůstávají lidé?

Lidé pozůstávají z těla, a z nesmrtelné duše.

Opakujte, jak zní *první vlastnost* boží?

První vlastnost boží zní: „*Bůh jest pouhý duch, a taková bytnost, která má nejdokonalejší rozum a vůli, ale těla žádného nemá.*“

Co pak v této vlastnosti boží obzvláště pozorujete?

My v této vlastnosti boží obzvláště pozorujeme, že Bůh má rozum a vůli, ale žádného těla že nemá.

Má-li člověk též rozum?

Člověk má též rozum.

A vůli též?

Též.

Rozum a vůle připisují-li se *tělu* člověka, čili *duši* jeho?

Rozum a vůle připisují se *duši* člověka.

Odkud pak to víte?

My to víme odtud, že dřív, nežli Bůh do toho prvního člověka dechl a než mu dal *duši*, nic nemyslel, nemluvil, ani se nepohyboval, následovně ani rozumu, ani vůle neměl.

Duše tedy člověka komu se podobá?

Duše člověka se podobá *samému Bohu*.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Bůh má rozum a vůli, a duše člověka má též rozum a vůli.

Jak pak zní *devátá vlastnost božská*?

Devátá vlastnost božská zní takto: „*Bůh jest věčný, on jest, byl a bude až na věky věkův*.“

Co pak opět v této vlastnosti boží pozorujete?

My v této vlastnosti boží pozorujeme, že Bůh vždy byl, a vždycky trvati bude.

A o duši člověka, vzhledem trvalivosti její, co víte?

My o duši člověka, vzhledem trvalivosti její, víme, že ona též vždy trvati bude, že ona jest *nesmrtelná*.

Komu se i zde duše člověka podobá?

Duše člověka se i zde *Bohu* podobá.

Že duše člověka *samému Bohu* se podobá, o tom praví katechismus kterými slovy?

Těmito slovy: *Duše člověka k obrazu božímu stvořená jest*.

Že tomu tak jest, ujišťuje Písmo sv. kterými slovy?

Těmito slovy: „*I stvořil Bůh člověka k obrazu Svému; k obrazu božímu stvořil ho.*“ (I. Mojž. 1, 27.)

O vznešenosti člověka.

Kolik smyslů zevnitřních jedenkaždý na sobě pozorujete?

My pozorujeme na sobě pět zevnitřních smyslů.

Jmenujte je!

Oči, uši, nos, ústa, ruce a nohy.

K čemu pak vám slouží oči?

My očima vidíme krásnou oblohu nebes, krásné slunce, měsíc a veliké množství hvězd, a pak ještě jiné mnohé, rozličné a krásné věci zde na zemi.

Kdybyste očí neměli, mohli-li byste čísti?

Nemohli.

Aneb psáti?

Nemohli.

Aneb kam chcete choditi?

Nemohli.

K čemu pak vám *uši* slouží?

Ušima můžeme krásnou a líbeznou hudbu, krásné vypravování, a užitečné vyučování slyšeti.

A *nos*?

Nosem můžeme vůni rozličného koření, bylin a květin vjímati.

A *ústa*?

Ústama můžeme pokrmy a nápoje požívat, jich chuť posouditi, obzvláště ale jimi můžeme mluvit.

A *ruce*, k čemu ty vám slouží?

Ruce nám slouží k práci, a k zaopatření našeho těla, a k omakávání rozmanitých věcí.

A konečně *nohy*?

Nohy nás nosí kamkoli jíti chceme.

Dosáhl-li od Boha jedenkaždý člověk tyto smysly tak zdravé, jako vy je máte?

Nedosáhl.

Co pozorujete při některých lidech vzhledem *očí* jejich?

My pozorujeme při některých lidech vzhledem *očí* jejich, že očima svýma nic nevidí.

Když vy oči své zavřete, jak vám přichází všecko, což vůkol váš jest?

Všecko, což vůkol nás jest, přichází nám jako pouhá a tmavá noc.

Když nějaký čas musíte ve tmách býti, jaké jest vám to? To jest nám velmi nepříjemné a trpké.

Když ten slepý ustavičně jako ve tmách musí setrvati, jaké mu to též musí býti?

To mu velmi smutné a bolestné musí býti.

Jaký jest tedy stav takovéko *slepého* člověka?

Stav takového slepého člověka jest velmi bídný a truchlivý.

Co pozorujete při některých lidech vzhledem *uší* jejich?

My pozorujeme při některých lidech vzhledem *uší*, že ušima nic neslyší.

V čas krásné hudby aneb krásného vypravování, když máte pevně ucpané uši, slyšíte-li něco z toho krásného obveselení?

My z toho nic neslyšíme.

Jaké vám to přichází?

To nám přichází smutné a žalostné.

Kdyby někdo něco velmi potřebného a užitečného vypravoval, a vy ho neslyšeli, jak pak by vám to bylo?

To by nám též velmi nepříjemné a smutné bylo.

Jaký jest tedy stav člověka *hluchého*?

Stav člověka hluchého jest též velmi bídný a všeho politování hodný.

Aneb, vzhledem *jazyka*, co pozorujete při některých lidech?

My vzhledem jazyka při některých lidech pozorujeme, že nemohou mluvit.

Kdybyste někomu něco velmi potřebného chtěli říci, aneb bolest svou kdybyste chtěli druhému požalovati, a nemohli byste mluvit, jaké by vám to bylo?

To by nám bylo příliš smutné a žalostné.

Jaký tedy jest stav člověka *němého*?

Stav člověka *němého* jest též příliš smutný a bolestný.
A vzhledem ostatních údů těla, co ještě při některých
lidech pozorujete?

My ještě při některých lidech pozorujeme, že mají údy
těla svého buď *křivé*, *neduživé*, aneb zcela *rodnaté*.

Jakby vám to bylo, kdybyste ruk, nebo noh neměli?

To by nám bylo truchlivé.

Jaký tedy jest stav takových lidí?

Stav takových lidí jest též bídný a truchlivý.

Když vy spatřujete takové lidi, kteří nedosáhli od Boha
tak zdravé smysly zevnitřní jako vy, co jim nesmíte
činiti?

My jim nesmíme ty neduhy jejich předstírati, z nich po-
směch míti, jim své pomoci odpírati, aneb jakýmkoli
jiným způsobem ten bídný stav a život jejich jim ještě
více obtěžovati a hořčiti.

A co jste jim vždy povinni činiti?

My jsme vždy povinni s tím bídným stavem jejich spo-
luútrpnost míti, zarmoucené a malomyslné těšiti, jim
ku pomoci přispěti, je nemožné neb na loži ležící ob-
sluhovati, a všeho se pilně vystříhati, coby jim žalosti
neb bolesti jejich mohlo zvětšiti a rozmnožiti.

Když ale své zdravé smysly a všechny ostatní údy pozoro-
vujete, co jste za to Bohu povinni?

My jsme za to povinni Bohu vroucné díky vzdávati, a
ustavičně Jej prositi, aby těchto drahých darů Svých
nám stále popřál, a jich od nás nikdy neodjímal.

A pročez také, k čemu nesmíte ty zdravé smysly své
potřebovati?

My jich nesmíme k něčemu zlému potřebovati.

Ku příkladu *ústa* nesmíte potřebovati k čemu?

My nesmíme *ústa* potřebovati *ke lži, k zlořečení, k pomluvě, ke křivé přísaze, a k mluvení nestydatých řečí.*

A *uši*?

K poslouchání hanebných, pomlouvačných a utrhačných řečí.

A *ruce* nesmíte též potřebovati?

Ku krádeži, k poranění sebe nebo jiných lidí.

A *nohy*?

Nesmíme *noh* svých potřebovati k chodění na místa zapovězená, do svůdnické společnosti a. t. d.

Ale všech těch zdravých smyslů svých k čemu jedním slovem máte vždy užívati?

My jich vždy jen užívati musíme k provozování toho, co nám Bůh přikazuje.

Když ale *duši* člověka považujete, kolik částek v ní pozorujete?

My v ní pozorujeme dvě částky, *rozum* totiž a *vůli*.

Tím *rozumem* svým co všechno můžete?

My můžeme *rozumem* svým dobré ode zlého rozeznati, nějakou věc, kterou jsme již dávno viděli, můžeme sobě jako přítomnou představit, na otázku můžeme ano, aneb ne říci, a příčinu nějaké věci udati a. t. d.

A co ještě můžete tím *rozumem* svým?

To, co jsme již dávno slyšeli, aneb čemu jsme se naučili, my sobě na delší čas můžeme pamatovati.

A ta *vůle*, co ve vás působí?

Naše *vůle* v nás působí, že s rozvážením můžeme něco žádati, aneb něčím opět povrhnutí, že můžeme *voliti*, co chceme.

A pak jaké možnosti se ještě připisují *duši*?

Duši ještě se připisuje radost, naděje, zármutek a bázeň.

Máte-li vy snad všickni *stejný rozum*?

Nemáme.

Jaký mají někteří z vás rozum?

My máme někteří lepší, a někteří špatnější neb slabší rozum.

Odkud to poznáváte?

My to odtud poznáváme, že někteří z nás všecko učení hned pochopí, a dlouho je v paměti zadrží, a někteří ne.

Těm, kteří všecko učení snadno pochopí co nesmíte činiti?

My jim ten dar dobrého rozumu nesmíme záviděti.

A co těm, jenž slabého rozumu jsou, nesmíte činiti?

My jim tu slabotu jejich rozumu nesmíme předhazovati, nesmíme jimi pohrdati, aneb je v posměch uvoditi.

Co ale jste jim povinni činiti?

My jsme povinni s nimi vždy laskavě zacházeti, a to, čemu nemohou hned zároveň s námi porozuměti, máme jim, dle možnosti své, vysvětlovati.

A co jste Bohu za ty vznešené dary duše povinni činiti?

My jsme Mu povinni děkovati, k Jeho větší cti, a nám k spasení všechny ty vznešené dary duše své užívati.

Když těla vaše k tělům ostatních živočichů přirovnáte, co v tom obzvláštního pozorujete?

My v tom pozorujeme obzvláště, že člověk jest mnohem vznešenější, nežli všickni ostatní tvorové Boží.

Jmenujte nějaký rozdíl mezi tělem vaším, a mezi tělem ostatních živočichů?

My se neplazíme po zemi a nelezeme čtvermo s hlavou k zemi skloněnou; aniž sbíráme ze země potravu jako zvířata: ale stojíme zrovna, máme hlavu k nebi zdviženou, a rukama pokrmy do úst klademe.

Řekněte ještě nějaký rozdíl?

My můžeme mluvit, a jiní živočichové nemohou mluvit.

A vzhledem *duše* jaký rozdíl zde spatřujete?

My máme *duši nesmrtelnou*, a jiní živočichové ne; náš rozum jest mnohem dokonalejší, nežli jejich; a vůle naše jest svobodná, a jejich ne; ba ony ani rozumu ani vůle nemají.

K čí pak potřebě jsou ta zvířata od Boha stvořena?

Zvířata jsou k naší potřebě od Boha stvořena.

A komu jsou ona podrobena?

Ona jsou též nám lidem podrobena.

Když vás Bůh tak vznešené stvořil, a nad všecky jiné tvory vyvýšil, co jste Mu za to povinni?

My jsme Mu za to povinni děkovati, Jej ctíti a zvelebovati.

A jakkoli všechna zvířata vám ku potřebě stvořena, a vaší vládě podrobena jsou, co přece nesmíte jim činiti?

My je nesmíme trápiti, s nimi nemilosrdně nakládati, a v jejich mukach a bolestech nějaké obveselení vyhledávati.

Co ale jste jim vždy povinni činiti?

My jsme povinni s nimi jakožto s tvory božskými milosrdně nakládati, v čas pohodlný jim potravu dávat, práci je nepřekládati, potřebného odpočínutí jim popřáti, a když nám nejsou dle vůle naší povolná, je s trpělivostí krotiti, a k práci nabízeti.

Řekněte tedy ještě jednou, kteří jsou po anjelích nejznamenitější tvorové boží?

Lidé jsou po anjelích nejznamenitější tvorové boží.

O těchto nejznamenitějších stvořeních božích co praví sv. Jan (17, 3.)?

Svatý Jan o nich praví: „*Tentož jest pak život věčný, aby poznali Tebe samého Boha pravého, a kteréhož jsi poslal, Ježíše Krista.*“

Co chce on těmito slovy říci?

On chce říci, že lidé stvořeni byli, aby pravého Boha, a Ježíše Krista, Syna jeho poznali.

Řekněte mi tedy, proč Bůh lidi stvořil?

Bůh lidi stvořil, aby Ho poznali.

Co pak praví o lidech Isaiáš prorok (48, 7.)?

Isaiáš prorok praví o lidech: „*Každého, kterýž vzývá jméno mé, k slávě mé stvořil jsem.*“

Dle těchto slov k čemu jsou lidé od Boha stvořeni?

Lidé jsou dle těchto slov od Boha stvořeni, aby Ho ctili.

Nuž řekněte tedy dále proč Bůh lidi stvořil?

Bůh lidi stvořil, aby Ho poznali a ctili.

Co praví Ježíš Kristus u sv. Mat. (22, 37.)?

Ježíš Kristus u sv. Matouše praví: „*Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, ze vsí duše své, a ze vsí mysle své.*“

Dle těchto slov opět, co jsou ještě lidé Bohu povinni?

Lidé jsou dle těchto slov povinni Boha milovati.

Řekněte tedy ještě dále proč Bůh lidi stvořil?

Bůh lidi stvořil, aby Ho poznali, ctili a milovali.

Kdo se Bohu neklaní, miluje-li Boha?

Kdo se Bohu neklaní, nemiluje Boha.

Aby se ale o lidech mohlo říci, že Boha milují, co musejí ještě nevyhnutelně činiti?

Oni se musejí také Bohu *klaněti*.

O tom, kdo jen světu slouží, může-li se říci, žeby on Boha miloval?

O tom, kdo jen světu slouží, nemůže se říci, žeby Boha miloval.

Aby se ale mohlo o lidech říci, že Boha milují, co ještě nevyhnutelně činiti musejí?

Oni musejí také Bohu sloužiti.

A kdo Boha poslušen býti nechce, může-li se o něm říci, žeby on Boha miloval?

Nemůže.

Koho tedy musejí lidé přede vším poslouchati, aby se o nich říci mohlo, že Boha milují?

Oni musejí Boha přede vším poslouchati.

Řekněte tedy ještě dále, proč Bůh lidi stvořil?

Bůh lidi stvořil, aby Ho poznali, ctili, milovali, Jemu se klaněli, Jemu sloužili, a Jeho poslouchali.

Řekněte mi, co praví sv. Pavel (1. Tim. 2, 4.)?

Svatý Pavel tam praví: „*Bůh chce, aby všichni lidé spaseni byli.*“

Nuž nyní již řekněte úplně, proč Bůh lidi stvořil?

Bůh lidi stvořil, aby Ho poznali, ctili, milovali, Jemu se klaněli, Jemu sloužili, Jeho poslouchali, a spaseni byli.

O prvopočátečním hříchu.

Byli-li pak také lidé ustavičně Boha poslušni?

Lidé nebyli Boha ustavičně poslušni.

Kteří pak byli ti neposlušní lidé?

Hned první člověk *Adam* s manželkou svou *Evou* Boha neposlušný byl.

Jakým pak způsobem?

An jedl v ráji s toho stromu ovoce, kteréž mu Bůh jísti zapověděl.

Vypravujte z předešlého cvičení, jak se to stalo?

Jednoho dne přišla *Eva* velmi blízko k tomu zapovězenému stromu. I spatřila hada na stromě. Had počna mluvití pravil: Proč pak vám Bůh zapověděl s tohoto stromu jísti? A *Eva* pravila: Se všech stromů v za-

hradě můžeme jísti; jen o tomto stromě Bůh pravil: Nejezte z něho, sice umřete. Ej! pravil had: Vy neumřete hned. Bůh to dobře ví. Jak mile z něho jísti budete, odevřou se vám teprv oči, jak náleží. Budete Bohu rovni, a poznáte dobré i zlé.

Co činila Eva, když tato slova uslyšela?

Po těchto slovích popatřila Eva teprv jak náleží na strom, a čím déle naň patřila, tím líbeznější zdálo se jí býti to zapovězené ovoce. Vztáhla pak žádostivě ruku, utrhla ovoce, a jedla. Dala i Adamovi muži svému, který též jedl, a tak přestoupili oba přikázání boží.

Hned na ta první slova, která had mluvil, co odpověděla Eva?

Eva odpověděla: Bůh nám zapověděl s tohoto stromu jísti ovoce!

Těmito slovy, co dokázala Eva, že jí dobře známo jest? Eva těmito slovy dokázala, že jí to přikázání boží jak náleží známé jest.

Byl-li Evě také známý ten *trest*, který následovati měl, jak mile to přikázání přestoupí?

Evě byl i ten *trest* známý, který následovati měl na přestoupení toho přikázání božího.

To dokázala ona kterými slovy?

To dokázala Eva těmito slovy, když k hadovi pravila: Jak mile budeme jísti, smrtí zemřeme. —

Eva tedy, když přestupovala to přikázání boží, věděla-li co činí?

Věděla.

Jak tedy to přikázání boží přestoupila?

Ona přestoupila to přikázání boží *vědomě*.

Nutil-li ji snad ten had k tomu přestoupení?

Ten had ji nenutil.

Co on jen činil?

On jí jen radil, a podváděl ji.

Nemohla-li Eva s toho místa odejít?

Eva mohla s toho místa odejít.

Aneb musela-li snad toho přikázání přestoupiti?

Ona nemusela toho přikázání přestoupiti.

A když ona ho přece přestoupila, z čí vůle to učinila?

Ona to učinila z vlastní vůle.

To jest jedným slovem?

Ona to přikázání přestoupila *dobrovolně*.

Opakujte to pospolu, jak Eva to přikázání boží přestoupila?

Eva to přikázání boží přestoupila *vědomě a dobrovolně*.

Vědomé a dobrovolné přestoupení zákona božího jmenuje se jedným slovem *hřích* — jak se to jedným slovem jmenuje?

Hřích.

Co se jmenuje jedným slovem *hřích*?

Hřích se jmenuje dobrovolné vědomé přestoupení zákona božího.

Co jest tedy hřích?

Hřích jest vědomé a dobrovolné přestoupení zákona božího.

Byl-li ten hřích těch prvních rodičů v ráji těžký, čili jen lehký?

Ten hřích těch prvních rodičů v ráji byl příliš těžký.

Proč?

Proto, že oni tím samým hřichem spolu tři hříchy spáchali.

Jak pak to?

Oni se předně dopustili *nevěry*, poněvadž více věřili ďáblu v způsobu hada, nežli Bohu.

Pak se dopustili *pýchy*, poněvadž chtěli ještě více býti, nežli vlastně byli.

A konečně se dopustili *neposlušnosti*, poněvadž to přikázání boží přestoupili.

Na tento tak těžký hřích, co pak hned následovalo?

Oni byli pro ten hřích od Boha potrestáni.

Vypravujte z knihy biblických příběhů ten soud, jehož Bůh nad Adamem a Evou vyřekl?

Brzy po tom spáchaném hříchu volal hlas boží: Adame, kde jsi? Adam třesa se odpověděl: Bojím se před Tebou se ukázati, poněvadž nahý jsem, i protož jsem se ukryl.

Co potom k němu pravil Bůh?

I pravil k němu Bůh: Kdo pak ti řekl, že jsi nahý? Jedls se zapovězeného stromu ovoce?

Co na to řekl Adam?

Adam řekl: Žena, kterou jsi mi dal tovaryšku, dala mi se stromu toho a jedl jsem.

Co pravil Bůh k Evě?

Bůh k Evě pravil: Proč pak jsi to učinila?

A Eva na to odpověděla?

Eva pravila: Had mne k tomu přivedl.

Co pak v této řeči jak Adama tak Evy pozorujete?

My v té řeči pozorujeme, že po spáchaném hříchu žádný nechtěl býti vinným, ale že se vymlouvali před Bohem druh na druhu.

A byla-li jim ta výmluva co platná?

Ta výmluva jim nebyla nic platná.

Mohli-li oni tou výmluvou vševědoucího Boha přemluviti aneb oklamati?

Nemohli.

Čemu dobrému se odtud máte učiti?

My se odtud máme učiti, že předně hříchu a vší příležitosti ke hříchu se velmi pilně máme varovati, poně-

vadž nás Bůh všudy vidí hřešiti; a pak po spáchaném hříchu že nelze se nám před Ním vymluviti.

Když Bůh vyslechl ty výmluvy jak Adama tak Evy, co jim pravil dále?

On vyřkl soud řka k svůdnému hadovi: *Že jsi to učinil, zlořečený jsi mezi všemi živočichy a zvířaty na zemi. Fo bríše se plaziti, a zem jísti budeš po všechny dny života svého.*

A k Evě: *Rozmnožím bídy tvé, v bolesti roditi budeš syny, a pod mocí muže budeš a on panovati bude nad tebou.*

A k Adamovi: *Že jsi uposlechl hlasu ženy své a jedl jsi se stromu toho, s kteréhož jsem přikázal tobě abys nejedl, zlořečena země v díle tvém, v prácech budeš jísti z ní po všechny dny života tvého. V potu tváře budeš chleba dobývati, dokud se opět do země nenavrátíš, z nížto jsi posel.*

A pak co mu učinil Bůh?

Pak ho Bůh vyvrhl ven z ráje rozkoše, a postavil před rájem cherubiny s ohnivým mečem, aby strážili u vchodu jeho.

Čemu se z tohoto přísného trestu máte učit?

My se odtud máme učit, že před Bohem nic ohavnějšího býti nemůže nad hřích; poněvadž tak přísně za ten hřích první naše rodiče potrestal.

A to vás má obzvláště k čemu pohnouti?

To nás má k tomu pohnouti, abychom se co nejvíce každého hříchu varovali, bychom někdy před Bohem též tak přísného trestu hodnými se nestali.

Jak pak se také jmenuje ten hřích těch prvních rodičů? Ten hřích těch prvních rodičů našich se jmenuje *hřích prapočátečný*.

Proč?

Proto, že se hned na prvním počátku v ráji stal.

Ten soud, jehož Bůh po spáchaném hříchu nad prvními rodiči vyřkl, byl-li také na nich skutečně splněn?

Byl.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Oni museli ráj hned opustiti, a pak ven z něho vyvrženi jsouce, museli těžce pracovati. *Tělo* jejich bylo slabé, křehké a smrti podrobené. *Rozum* jejich byl tím hříchem velmi zeslaben, a *vůle* zkažena, k zlému více nežli k dobrému nakloněna.

A škodil-li ten hřích jen prvním rodičům, nebo-li také i nám, jižto od nich pocházíme?

Ten hřích neškodil toliko prvním rodičům, nýbrž i také nám, jižto od nich pocházíme.

A co obzvláště škodlivého způsobil nám?

On nám způsobil časnou i věčnou smrt, jakož i mnoho jiného zlého na těle i na duši.

To svědčí sv. Pavel k Řím. (3, 15.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Jako skrze jednoho člověka hřích na tento svět všel, a skrze hřích smrt, a tak na všechny lidi smrt přišla, v němž všickni zhřešili.*“

Poněvadž my ten hřích od prvních rodičů dědíme, jak se proto jmenuje?

Ten hřích, že ho od prvních rodičů dědíme, jmenuje se *dědičný*.

Hned když přicházíme na svět, jsme-li Bohu milí?

My nejsme Bohu milí, ale jsme nepřátelé boží.

To svědčí sv. Pavel (k Efes. 2, 3.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Byli jsme od narození synové hněvu (trestu hodní).*“

Pročez v naší Církvi katolické, když se dítě narodí, kam bývá neseno?

Bývá neseno do chrámu Páně.

A co se s ním tam děje?

Ono tam bývá pokřtěno.

A tím křtem se mu tam smazuje který hřích?

Tím křtem svatým se mu tam smazuje *ten prvopočátečný* neb *dědičný hřích*.

A pak, po tom křtu svatém, jest-li to dítě ještě Bohu nemilé?

Potom již není více Bohu nemilé to dítě, ale milé.

Proč?

Proto, že jest již ode vsí poškrvny hříchu očištěno.

To svědčí opět sv. *Pavel* (I. Kor. 6.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Jste obmyti, posvěceni, a ospravedlněni.*“

Má-li na sobě ještě nějakou poškrvnu ten, který obmytý jest?

Nemá.

To slovo *obmytí* u svatého Pavla, týká-li se ono *těla* nebo *duše*?

Slovo *obmytí*, jehož užívá sv. *Pavel*, když o křtu svatém mluví, netýká se těla, ale duše.

Odkud to poznáváte?

My to odtud poznáváme, že sv. *Pavel* k tomu slovu *obmytí* připojuje slova: *posvěcení a ospravedlnění*, která slova se duše týkají, a se slovem *obmytí* jedno znamenají.

Ačkoli skrz křest svatý od toho hříchu prvopočátečného očištění býváme, jaký přece zůstává náš *rozum*?

Rozum náš zůstává slabý, tak že, když Bůh nám nespomáhá, my nemůžeme nic mysliti, coby k životu věčnému dopomáhalo.

Že tomu tak jest, svědčí sv. *Pavel* (II. Kor. 3, 5.) kterými slovy?

To svědčí sv. *Pavel* těmito slovy: „*Ne žebychom dostateční byli mysliti něco sami ze sebe, jako sami ze sebe, ale dostatečnost naše z Boha jest.*“

A *vůle* naše, po odpuštěném hříchu prvopočátečním, jaká ona přece zůstává?

Vůle naše po odpuštěném hříchu prvopočátečním zůstává přece tak slabá a zkažená, že, kdyby nám Bůh sám nepomáhal, my sami ze sebe nemohli bychom něco dobrého ani chtítí, ani činití.

To svědčí opět sv. *Pavel* (k Filip. 2, 13.) kterými slovy? Těmito slovy: „*Bůh zajisté jest, kterýž působí ve vás i chtění, i dokonání.*“

Tato zkaženost *vůle* a náklonnost k zlému na kterém z potomků Adamových se předně ukázala?

Na *Kainu*.

Jakým způsobem?

Když *Kain* Abela bratra svého zabil.

Vypravujte ten příběh?

Kain a *Abel*, oba byli synové Adamovi. *Kain* byl rolníkem čili oráčem, a *Abel* pastýřem. I stalo se po mnohých dnech, že obětoval *Kain* z úrody zemské dary Hospodinovi; a *Abel* obětoval z prvorozených stáda svého, a z tuku jejich: i zalíbila se Bohu obět *Abelova*, a nad obětí *Kainovou* neměl Bůh žádného zalíbení, poněvadž *Abelova* duše byla pravou uznalostí, a upřímuou vděčností naplněna; *Kain* se ale jen tak stavěl. I rozhněval se přenáramně *Kain* na *Abela*, tak že zbledla a opadla tvář jeho, a hledal *Abela* ze světa vyhladiti. Řekl tedy k *Abelovi*: Pojď, vyjdeme si spolu na pole. I šel *Abel*. A když byli

na poli, povstal *Kain* proti bratru svému *Abelovi*, a zabil ho.

A líbil-li se Bohu ten hněv *Kainův* proti *Abelovi*?

Nelíbil se, poněvadž jej Bůh z toho káral, když pravil:
„Proč se hněváš na bratra svého, a proč opadla tvář tvá?”

A líbil-li se Bohu ten zločin *Kainův*, když *Abela* bratra svého zabil?

Nelíbil se, poněvadž mu Bůh proto velmi zlořečil?

Jaká to výstraha pro vás, a čeho se máte varovati?

To jest pro nás výstrahou, že se nemáme nikdy nad tím rmoutiti, když jiní bývají pochváleni, aneb když lásky u Boha a u jiných lidí docházejí.

Ale co raději máte při tom činiti?

My se máme též mravuě chovati, pilně se učiti, a do chrámu Páně pilně choditi, abychom též jako oni u Boha i u lidí lásky dojíti mohli.

A mimo *Kaina*, na kom se ještě ta zkaženost a náklonnost k zlému ukázala?

Skoro na celém pokolení lidském tak, že Bůh pro veliké množství hříchů ustanovil celý svět, kromě nábožného *Noe*, potopou potrestati.

Zůstali-li lidé pro ten hřích, jak pyšní anjelové na věky od Boha zavrženi?

Lidé nebyli na věky jak pyšní anjelové od Boha zavrženi; neboť Bůh přislíbil, že k vysvobození pro hřích zavržených lidí pošle Vykupitele, jenž také Mesiáš se nazývá.

Kdy pak přislíbil Bůh toho Vykupitele?

Bůh přislíbil toho Vykupitele hned v ráji, když k hadovi pravil: *„Položím nepřátelství mezi tebou a mezi ženou, mezi semenem tvým a semenem jejím, onať*

potře hlavu tvou, a ty úklady činiti budeš patě její.“

Co pak to znamená?

To znamená, že z panny se narodí Spasitel, který moc ďáblou přemůže, a hříšné pokolení lidské z otroctví ďábelského vysvobodí.

A poslal-li Bůh toho Vykupitele hned?

Neposlal.

Kdy pak Jej teprv poslal?

Až za čtyry tisíce let.

Proč pak nechal Bůh lidi tak dlouho v tom otroctví ďábelském vězeti?

Proto, aby lidé poznali předně, že jsou hříšní, a že sobě sami pomoci nemohou, a potom, že Vykupitel nevyhnutelně jest potřebný; a pak ještě proto, aby se k Jeho příchodu jak náleží připravili.

A když ty čtyry tisíce let uplynuly, koho poslal Bůh do města *Nazaretu*?

Bůh poslal *archanjela Gabriela* do města *Nazaretu* k důstojné Panně Marii s tím radostným poselstvím, že má mocí Ducha svatého počíti a poroditi Syna božího.

A podrobila-li se Maria tomu řízení božímu?

Podrobila.

A právě v tom čase jaké vyšlo vyřčení čili nařízení od *Císaře Augusta*?

Od *Císaře Augusta* vyšlo tehdáž nařízení, aby byl celý svět sepsán.

Co museli tedy všickni dospělí židé činiti?

Oni se museli přihlásiti každý do svého města kam patřili.

Maria a *Josef*, do kterého města museli jíti?

Oni museli jíti do města *Betlema*.

Vypravujte, co se s nimi v Betlemě přihodilo?

Když Maria a Josef do Betlema přišli, našli tam velké množství lidstva, tak že, když se den k večeru nachýlil, pro chudobu svou nemohli nikde naleznouti místa k přenocování; museli tedy ven z města vyjít; a tam při veřejné cestě našli opovržený chlév, do kteréhož se hned ukryli.

A právě v ten čas, co se naplnilo Marii?

Právě v ten čas se Marii naplnili dnové k porodu, i porodila tam Syna božího Ježíše Krista.

A kam jej položila?

Ona jej položila do jeslí.

Že se Kristus měl v Betlemě naroditi, to předpovídal Micheáš prorok (5, 2.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Aj ty Betleme! jakkoli jsi nejmenší mezi tisíci Judskými; však z tebe mi vyjde ten, který má býti panovníkem v Israeli.*“

Zůstalo-li to narození Ježíše tak skryté?

Nezůstalo.

Co se stalo?

Anjel se ukázal pastýřům ve východní krajině právě, když stráž noční měli nad stádem svým, a pravil: „*Aj zvěstuji vám radost velikou, kteráž bude veškerému světu, neb se vám narodil dnes Spasitel, jenž jest Kristus Pán, v městě Davidovu.*“

Co pak ti pastýřové činili, když to uslyšeli?

Oni pospíchali hned do Betlema, a přijdouce tam, našli Marii, Josefa a nemluviátko v jeslech ležící tak, jak jim to od anjela zvěstováno bylo, a padnouce klaněli se jemu.

A na nebesích jaké neobyčejné znamení se ukázalo?

Na nebesích se neobyčejná hvězda ukázala.

Kdo pak obzvláště tuto hvězdu zpozoroval?

Mudrcové ve východní krajině zpozorovali tu neobyčejnou hvězdu.

Jakožto hvězdářové, co z té hvězdy poznali?

Oni, co hvězdářové, poznali z té hvězdy, že se kdesi veliký král narodil.

A co hned činili?

Oni se rychle vydali na cestu, aby, naleznuvše toho velikého nově narozeného krále, poklonu svou jemu učinili.

Kdo pak jim ukázal cestu, kterou jíti měli?

Ta hvězda neobyčejná vedla je až k Jerusalému, a pak se jim ztratila.

Když se jim ta hvězda ztratila, co byli přinuceni potom činiti?

Oni byli přinuceni do Jerusaléma vjíti, a tam po tom nově narozeném králi se doptávali.

U koho pak obzvláště se po něm ptali?

U *Herodesa* krále, řkouce: „*Kde jest ten, který se narodil, král židovský? Nebo viděli jsme hvězdu jeho na východu, a přijeli jsme klaněti se jemu.*“

To slyše co činil Herodes?

To slyše Herodes zarmoutil se.

Proč pak?

Proto, že se obával o svůj trůn královský.

Aby se ale lépe o tom přesvědčil, co učinil?

On dal shromážďiti všechny učitele lidu, a rozkázal jim nahlédnouti do prorockých písem, zdalížby se měl kde takový král naroditi?

A našli ti učitelové něco v těch písmách prorockých o takovém králi?

U proroka *Micheaše* našli o něm tato slova: „*Aj ty*

Betleme země Judská, nikoli nejsi nejmenší mezi knížaty Judskými; nebo z tebe vyjde vývoda, kterýž by spravoval lid můj Israelský.“ (Micheáš 5, 2.)

To slyše Herodes co učinil?

On povolal tajně mudrce, pilně se jich vyptával na čas hvězdy, která se jim byla ukázala, a propouštěje je do Betlema, řekl: Jděte a ptejte se pilně na dítě, a když ho naleznete, zvěstujte mi, abych i já přijda klaněl se jemu.

Když ti mudrcové vyšli od Herodesa, co spatřili na obloze nebeské?

Oni spatřili na obloze nebeské opět tu hvězdu neobyčejnou, která je předcházela do Betlema, a pak stála nad místem, kdež bylo dítě.

A když ti mudrcové to dítě našli, co činili?

Oni padše klaněli se jemu, a odevřevše poklady obětovali mu dary: *zlato, kadidlo a myrrhu.*

A když se odtud chtěli opět navrátiti, jaké dostali návěští?

Oni dostali návěští ve snách, aby se nevraceli k Herodesovi, ale jinou cestou by se navrátili do krajiny své.

Když Herodes pravil, že i on přijda bude se mu klaněti, mysleli-li on to upřímně?

On to nemyslel upřímně.

Co pak on obmyslel v srdci svém?

On obmyslel, jakby toho nově narozeného krále mohl usmrtiti.

Když ale těch mudrců nemohl dlouho dočkat, co činil?

Když Herodes zpozoroval, žeby od těch mudrců oklamán byl, rozhněval se přenáramně.

A v té zlosti jaký vydal rozkaz?

On v té zlosti takový rozkaz vydal, aby všechny dítky

mužského pohlaví, kteréž byly v Betlemě i ve všech končinách jeho, od dvouletých a níže usmrceny byly. Co se on domníval, že tím učiní?

On myslel, že takovým způsobem i ten nově narozený král bude spolu usmrcen.

A podařilo-li se mu to tak, jak on to obmýšlel?

Nepodařilo.

Jak to Bůh zřídil?

Anjel Páně ukázal se Josefovi ve snách a řekl mu:

Vstaň a vezmi dítě i matku jeho, a utec do Egypta a buď tam dokavad nepovím tobě.

A učinil-li to tak Josef?

Učinil; nebo, vstav rychle, vzav dítě i matku jeho v noci, odešel do Egypta, a byl tam až do smrti Herodesovy.

Nyní řekněte v krátkosti, co zde k naučení vašemu paměti hodného pozorujete?

My zde k naučení našemu paměti hodného pozorujeme:

1. Že sobě Ježíš vyvolil velmi chudobnou pannu za matku.
2. Že sobě k narození svému vyvolil opovržený chlev.
3. Že k sobě předně povolal chudobné pastýře.
4. Že k sobě povolal též i bohaté mudrce.
5. Že ušel šťastně ukrutnosti Herodesově.

Že se Kristus narodil z chudobné panny, čemu se z toho máte učití?

My se z toho máme učití, že kteří jsme se z chudobných rodičů narodili, se nemáme za to stydětí, chudobnými rodiči našimi pohrdati, aneb v té chudobě naší netrpěliví býti: ale máme sobě vždy připamatovati, že Ježíš Kristus, moha se z některé královny naroditi, se narodil z nejchudobnější panny.

Že sobě Ježíš k svému narození vyvolil opovržený chlev, čemu pak to vás vyučuje?

To nás vyučuje, že my, kteří musíme v nějakém chatrném příbytku bydlet, se nemáme za to stydět, aneb v tom nevrlymi a netrpělivými býti: ale máme sobě zpomenouti na Ježíše Krista, že On, moha se v královském domě naroditi, sobě k narození svému vyvolil opovržený chlev.

A čemu se ještě z toho máte učit?

My se z toho ještě obzvláště máme učit, že naši příbytkové, jakkoli chatrní oni jsou, přec jsou pro lidi připraveni; ale ten příbytek Ježíše Krista, že nebyl pro lidi připravený, ale pro dobytek.

A co odtud následuje?

Odtud následuje, že my tím spokojenější a trpělivější máme býti, když nějaké nepohodlí v příbytcích svých snášeti musíme.

Že k sobě volal Ježíš předně *chudobné pastýře*, čemu to vás učí?

To nás učí, že s chudobnými lidmi nikdy nesmíme pohrdati, aneb je utiskovati: ale že je máme míti ve vážnosti, a zpomenouti sobě při tom na samého Ježíše Krista, že On chudobné pastýře předně k sobě volal.

Že k sobě volal Ježíš i *bohaté mudrce*, čemu to vás učí?

To nás učí, že bohaté lidi pro bohatství jejich nikdy nemáme odsuzovati, jakoby oni proto, že bohatí jsou od Boha zavrženi byli, ale máme jim též vážnost a uctivost proukazovati, a mysliti sobě, že sám Ježíš Kristus je též miluje, an bohaté mudrce k sobě volal.

Co museli ti bohatí mudrcové učiniti dřív, nežli ke Kristu Ježíši do Betlema přišli?

Ti bohatí mudrcové dřív, nežli ke Kristu Ježíši do Be-

tlema přišli, museli své příbuzné známé, svá bohatství, svou vlast a svá království opustiti, a vydati se do cizé země, velmi dalekou a neznámou cestou. A když již do Betlema ke Kristu Ježíši přišli, co činili? Oni padnouce na kolena svá klaněli se Kristu Ježíši, a pak co nejvzácnějšího s sebou měli, jako: zlato, kadidlo a myrrhu jemu, jakožto chudobnému, obětovali. Dle tohoto příkladu, když bohatí lidé jdou do chrámu Páně k navštívení Krista Ježíše, aby se mu zalíbili, co musejí činiti?

Oni musejí mysl i srdce své od svých statků odtrhnouti a v hluboké pokoře, jako ti nejchudobnější počestní do chrámu Páně jíti a na domácí své hospodářství a bohatství ani nemysliti a nezpomínati.

A pak s těmi statky svými co musejí činiti, aby se Bohu zalíbili?

Oni musejí z těch statků svých chudým hojně almužny udělovati.

A konečně že byl Ježíš před ukrutností Herodesovou šťastně zachráněn, čemu se odtud učíte?

My se odtud učíme, že ten, kdo pod ochranou boží jest postaven, bytby se celý svět proti němu zbouřil, přece jest vždy šťastně zachráněn, a že mu nic neuškodí.

O druhém článku víry.

Jak zní druhý článek víry?

Druhý článek víry zní takto: *I v Jezu Krista, Syna jeho jediného Pána našeho.*

Co pak praví sv. Jan (3, 16.) o tom Ježíši?

Svatý Jan o Ježíši praví: „*Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal za něj.*“

Dle těchto slov, kdo miloval svět?

Bůh Otec.

Koho Bůh Otec vydal za náš svět?

Svého jednorozeného Syna.

A ten jednorozený Syn Boha Otce, jak se jmenuje?

Ten jednorozený Syn Boha Otce jmenuje se Ježíš Kristus.

Řekněte mi tedy, co jest ten Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus jest: Jediný aneb jednorozený Syn Boha Otce.

Co praví sv. Pavel (ke Kolos. 1, 16.) o tom Ježíši?

Svatý Pavel ke Kolos. o tom Ježíši praví: „*Nebo skrze něho stvořeny jsou všechny věci, kteréž jsou na nebi i na zemi, viditelné i neviditelné.*“

Kterou vlastnost boží připisuje zde Kristu Ježíši sv. Pavel?

Svatý Pavel připisuje zde Kristu Ježíši všemohoucnost.

Komu jen přináleží tato vlastnost?

Tato vlastnost přináleží jen samému Bohu.

Tentýž sv. Pavel (k. Filipp. 2, 10.) co ještě dále o tom Ježíši praví?

Svatý Pavel k Filip. praví ještě o tom Ježíši: „*Aby ve jménu Ježíše každé koleno klekalo, nebeských, zemských i pekelných, a každý jazyk aby vyznával, že Ježíš Kristus jest v slávě Boha Otce.*“

Komu jediné ta nejhlubší úcta a poklona přísluší?

Nejhlubší úcta a poklona přísluší jen samému Bohu.

Jakou tedy čest připisuje zde Kristu Ježíši sv. Pavel?

Svatý Pavel připisuje zde Kristu Ježíši čest božskou.

Když se v Písmě svatém Kristu Ježíši vlastnosti a čest božská připisuje, kým musí býti?

On musí pravým Bohem býti.

Co tedy víte dále o Ježíši?

O Ježíši dále víme, že jest pravý Bůh.

Však co o Něm praví (1, 14.) sv. Jan?

Svatý Jan o Nĕm praví: „*A Slovo tělem učinĕno jest, a přebývalo mezi námi.*“

Co znamená u svatého Jana to jmĕno *Slovo*?

To jmĕno *Slovo* u svatého Jana znamená *druhou božskou osobu, Ježíše Krista.*

Co tedy praví sv. Jan těmi nadřečenými slovy o tom Ježíši?

Svatý Jan těmi nadřečenými slovy praví o Ježíši, že On tělo lidské na sebe přijal, že človĕkem jest učinĕn, a že zde na světě přebýval mezi námi lidmi.

Řekněte mi nyní, co víte ještě více o Ježíši?

O Ježíši víme, že On také *človĕkem učinĕn jest.*

Opakujete tedy, co jest Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus jest:

1. *Jediný neb jednorozený Syn Boha Otce.*

2. *Bůh a spolu človĕk.*

Když Ježíš Kristus jest Bůh a spolu človĕk, co myslíte kolik on má přirozeností?

Když Ježíš Kristus jest Bůh a spolu človĕk, tedy má dvě přirozenosti: *božskou a lidskou.*

A kolikerou vůli?

Vůli má též dvojí: *božskou a lidskou.*

Jest-li snad ta dvojí přirozenost a vůle v Kristu Ježíši smíšená?

Neú.

Jak pak sobĕ tu dvojí přirozenost v Kristu Ježíši, dle lidského smyslu, máte představití?

My sobĕ dle našeho lidského smyslu tu dvojí přirozenost v Kristu Ježíši máme představití, že ta božská přirozenost s tou lidskou přirozeností v Kristu Ježíši není tak smíšená jako víno s vodou se smíší, jak mile se spolem spojí: ale tak jako zlato vždy čistým zla-

tem zůstává také i v hlíněné nádobě; tak zůstala též božská přirozenost v Kristu Ježíši zcela čistá a neporušená i tenkrát, když se s lidskou přirozeností spojila.

Když se praví o Ježíši, že umřel za nás na kříži, která přirozenost se zde musí rozuměti?

Zde se musí ta *lidská přirozenost* rozuměti.

Proč?

Proto, že ta božská přirozenost v Kristu, jakožto nesmrtelná nemůže umříti.

Když se o Ježíši praví, že jest všemohoucí a věčný, která opět přirozenost se v Něm musí rozuměti?

Ta *božská přirozenost* se v Něm musí rozuměti.

Proč?

Proto, že ta lidská přirozenost jest slabá, mdlá a smrtelná.

Co praví Ježíš u sv. *Jana* (13, 13.) sám o Sobě?

Ježíš u svatého *Jana* praví sám o Sobě: „*Vy nazýváte mne Mistrem a Pánem, a dobře pravíte: jsemť zajisté.*“

Kým se zde Ježíš potvrzuje býti?

On se zde *naším Pánem* býti potvrzuje.

U téhož svatého *Jana* (13, 34.) co praví Ježíš?

Ježíš tam praví: „*Nové přikázání dávám vám.*“

Jak se ještě jinak přikázání jmenuje?

Přikázání se ještě jinak *zákon* jmenuje.

A toho, jenž zákon vydává, jak nazýváme?

Toho, jenž zákon vydává, nazýváme *zákonodárcem*.

Dle těch slov sv. *Jana*, co jest ještě Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus jest také *naš zákonodárce*.

Co víte o Kristu Ježíši, když byl třicet let starý?

O Kristu Ježíši, když byl v třicátém roce věku svého, víme, že počal svůj veřejný učitelský úřad provozovati.

Kdo jiné vyučuje, jak se jedním slovem jmenuje?

Ten, který jiné lidi vyučuje, jmenuje se jedním slovem *učitel*.

Co myslíte tedy, kým ještě byl Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus byl také *naším Učitelem*.

Řekněte mi tedy, co jest Ježíš Kristus ještě více?

Ježíš Kristus jest: „*Náš Pán, Zákonodárce a Učitel*.”

Nyní opakujte již v celosti, co jest Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus jest:

1. *Jediný neb jednorozený Syn Boha Otce.*

2. *Bůh a spolu člověk.*

3. *Náš Pán, Zákonodárce a Učitel.*

Co pak znamená to jméno *Ježíš*?

Ježíš znamená tolik co *Spasitel*.

A proč se jmenuje *Ježíš Spasitel*?

Ježíš se jmenuje *Spasitel*, poněvadž se nám skrze Něho spasení stalo, když nás od viny a trestu hříchu, totiž od věčné smrti vysvobodil.

Že nás *Ježíš* od hříchu osvobodil, to svědčí sv. *Mat.*

(1, 21.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Onť zajisté vysvobodí lid svůj od hříchů jejich.*“

Co pak znamená to jméno *Kristus*?

Kristus znamená tolik jako *Pomazaný*.

A proč pak se *Ježíš* jmenuje *Kristus* čili *Pomazaný*?

Ježíš se jmenuje *Kristus* čili *Pomazaný*, že jest nejvyšším *knězem*, který se za nás na kříži obětoval, nejvyšším *králem*, jakožto Bůh náš, a nejvyšším *prorokem*, ješto, jsa vševědoucí, budoucí věci předpovídal a učitelem národu byl; a *nejvyšší kněží, králové a proroci* v Starém Zákoně bývali *pomazáni*.

Proč se jmenuje *Ježíš jediný neb jednorozený Syn boží*?

Ježíš Kristus jediný aneb jednorozený Syn boží se jme-

nuje, poněvadž On ten jediný jest, jenž od svého nebeského Otce od věčnosti splozen jest.

Proč pak jest Ježíš Kristus Bůh a spolu člověk?

Ježíš Kristus jest Bůh a spolu člověk, poněvadž jest od věčnosti Bohem, a poněvadž v času člověkem učiněn jest.

Kdy a v kterém času člověkem učiněn jest?

Před 1855 léty, když Jej nepoškvrněná Panna Maria mocí Ducha Svatého počala a v Betlémě porodila.

Proč se On jmenuje naším Pánem?

Ježíš se jmenuje naším Pánem, poněvadž Bůh a Vykupitel náš jest.

A proč pak Syn boží jest člověkem učiněn?

Syn boží člověkem učiněn jest, aby nás skrze svou smrt na kříži vykoupil a spasil.

O třetím článku víry.

Jak zní třetí článek víry?

Třetí článek víry zní takto: Jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny.

Co myslíte, má-li Ježíš Kristus jakožto Bůh jakého Otce?

Ježíš Kristus jakožto Bůh má nebeského Otce.

A jakožto člověk?

Ježíš jakožto člověk nemá žádného otce.

Co pak byl Josef?

Josef byl toliko pěstounem aneb vychovatelem Ježíše Krista.

Měl-li Ježíš jakožto Bůh jakou matku?

Ježíš jakožto Bůh neměl žádné matky.

A jakožto člověk?

Ježíš jakožto člověk měl Marii nejsvětější Pannu za svou matku.

Jak se proto také Maria nazývá?

Maria se také matkou boží nazývá.

Proč?

Proto, že Ježíše Krista, jenž Bůh a spolu člověk jest, porodila.

A z koho jej počala?

Maria Ježíše z Ducha svatého počala.

A kde ho porodila?

Maria Ježíše v Betlémě v chlévě porodila.

O čtvrtém článku víry.

Jak zní čtvrtý článek víry?

Čtvrtý článek víry zní takto: „*Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřel, i pohřben jest.*“

(O umučení Pána našeho Ježíše Krista, viz u svatého Matouše kap. 26, 1—75, kap. 27, 1—66.)

Vysvětlení obřadů církevních ve svatý aneb bolestný týhoden.

Od které pak neděle počíná Církev svatá to bolestné umučení Ježíše Krista rozjímati?

Církev svatá počíná to bolestné umučení Ježíše Krista od *neděle smrtné* obzvláště rozjímati.

Co se stává na ten den v chrámu Páně se svatým křížem?

Na ten den bývají v chrámu Páně kříže přikryty rouchem *modré barvy*.

Co pak to přikrytí křížů vyznamenává?

To přikrytí křížů vyznamenává, jak se Ježíš Kristus skryl na poušti před zástupy, když Jej chtěli chytit a učinit králem. (Jan 6, 15.)

Proč pak se Ježíš před těmi zástupy skryl?

Proto, že ještě nepřišel čas veřejné slávy Jeho.

Před kým pak se ještě Ježíš Kristus skryl?

Ježíš Kristus se ještě skryl před zástupy židovskými a knížaty kněžskými, když jim v chrámě Jerusalemském veřejně jejich chyby vytýkal, a oni se na Něho ubožili, a chtěli Ho kamenovati. (Jan 8, 59.)

Proč pak se před těmito zástupy skrýval?

Proto, že nepřišel ještě čas veřejného utrpení Jeho.

Co znamená *modrá barva* v Církvi svaté?

Modrá barva znamená truchlivost a zármutek.

K čemu pak vás má ta modrá barva povzbuditi?

Ta modrá barva nás má k tomu povzbuditi, abychom všechen nádherný oděv se sebe odložili, a v prostém oděvu spolu s Církví svatou to přehořké umučení Ježíše Krista sobě rozjímalí.

Jak pak se jmenuje ta neděle, která hned po smrtné neděli následuje?

Ta neděle, která hned po smrtné neděli následuje, jmenuje se *neděle květná*.

Odkud pak toto pojmenování pochází?

Toto pojmenování pochází od rozkvětlých ratolestí stromových ve východní krajině.

Nač pak vás má tato neděle upamatovati?

Tato neděle nás má upamatovati na slavný příjezd Krista Ježíše do města Jerusaléma.

Vypravujte jak ten slavný příjezd Kristův do Jerusaléma vypádal?

Ježíš, na krátce před svým utrpením, přiblížil se k Jerusalému, a přišel do *Betfage* k hoře *Olivetské*, kteráž od mnohých tam se nacházejících stromů olívových tak se nazývala; odtud poslal dva z učeníků svých,

řka jim: Jděte do městečka, kteréž proti vám jest, a hned naleznete tam oslici přivázanou a oslátko s ní, na němž ještě žádný z lidí neseděl; odvažte je, a přiveďte ke mně. I učinili učeníci, jak jim nařízeno bylo, a přivedli oslici a oslátko k Ježíši, a vložili na to hovádka roucha svá, a posadili Ježíše na ně.

Když Ježíš s hory Olivetské k městu Jerusalému již přijížděl, co činili ti zástupové lidu, jižto tamo tehdejší shromáždění byli?

Velmi velicí zástupové lidu, kteří přišli ke dni svátečnímu do Jerusaléma, když viděli, že Ježíš jede do Jerusaléma, nabrali palmových ratolestí, vyšli proti Němu a volali: „*Hosanna: Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně, král Israelský.*“

A mimo to, co pak ještě jiní zástupové činili?

Jiní zástupové rozprostírali roucha svá na cestu, a jiní sekali se stromů ratolesti a metali před Ježíšem na cestu.

Proč pak to činili?

Proto, že ve východní krajině byl takový obyčej, když král, neb vítěz nějaký slavně do některého města vstupoval, lidé ratolesti se stromů, aneb roucha svá stlali před ním na cestě.

A ten král neb vítěz na kterém zvířeti obyčejně jel?

On jel obyčejně, nikoli na koni, nýbrž na oslu.

To slovo *Hosanna*, co jest to za slovo?

To slovo *Hosanna* jest slovo hebrejské, a znamená tolik jako: *Zachovej ho Pane, nechť žije; nebo: „Sláva mu!“*

Proč pak to připustil Ježíš, aby mu taková sláva byla učiněna?

Ježíš to proto připustil, aby učeníci Jeho, když Jej po několika dnech na smrt odsouzeného budou viděti,

neklesali ve víře, ale přesvědčeni byli, že v Jeho jedině moci to postaveno jest, aby co král veliký ctěn, aneb zlosynu připodobněný potupen byl.

Když *farisejové* a zákonníci tuto slávu viděli, co povstalo v srdcích jejich?

Veliká zlost a závist proti Ježíši.

A od té chvíle, co počali činiti?

Oni počali od té chvíle vyhledávati křivé svědky proti Ježíši, kteříby nepravé věci proti Němu svědčili.

Na památku toho slavného příjezdu Ježíše do Jerusaléma, co se děje v *neděli květnou* v našich chrámech Páně?

Na památku toho slavného příjezdu Ježíše do Jerusaléma, světí se v *neděli květnou* v našich chrámech Páně palmové ratolesti, rozdávají se přítomným lidem, a pak se vede slavný průvod vůkol chrámu Páně.

Koho představuje kněz vedoucí ten slavný průvod?

Kněz, vedoucí ten slavný průvod vůkol chrámu Páně, představuje samého Ježíše Krista.

A koho představují ti ostatní spolujdoucí lidé?

Ti ostatní spolu jdoucí lidé představují onen veliký zastup lidu, který Ježíše, co velikého krále, vítal a sprovázel.

Když ten slavný průvod opět ke dvěřím chrámovým se navrátí, co se tam děje?

Ty dvěře chrámové jsou zavřeny, a kněz, vezma svatý kříž, udeří jím po třikrát do těch dvéří, které se po třetí ráně odevrou.

Co to znamená?

To znamená, že nám jen skrze kříž a přehořkou smrt Pána Ježíše království nebeské bylo odevřeno, a my také jen skrz trpělivé snášení toho kříže a trápení, jehož Bůh na nás sesílá, do toho království vjíti můžeme.

Jak pak se jmenuje týhoden po této neděli nastávající?
Týhoden po neděli květné nastávající jmenuje se *bolestný týhoden*.

Odkud pak toto pojmenování pochází?

To pojmenování toho týhodne pochází od přeukrutných a nesnesitelných bolestí, jichžto Ježíš pro nás podstoupiti ráčil, a jichžto my sobě v tom týhodni připomínáme.

Jak pak se jmenuje čtvrtek v tom týhodni?

Čtvrtek v tom týhodni jmenuje se *zelený čtvrtek*.

Odkud opět toto jméno?

Toto jméno pochází od *zelené zahrady*, do které Ježíš po skončené poslední večeři vešel, aby se tam z veliké úzkosti, pro přiblížující se utrpení k nebeskému Otci modlil.

Co památného stalo se v ten čtvrtek?

V ten čtvrtek Ježíš s učeníky svými *beránka velikonočního* jedl, a pak *Svátost Oltářní* a *Obět Mše svaté* ustanovil.

Co se děje v Církvi svaté na zelený čtvrtek při Oběti Mše svaté po slovích: „*Sláva Bohu na výsosti?*“

Při Oběti Mše svaté po slovích: *Sláva Bohu na výsosti*, počne se všemi zvony zvoniti, a pak přestane všecko zvonění, a nezvoní se od té chvíle až do soboty.

Co to znamená?

To znamená truchlivost a zármutek veliký, jehož každý kalolický křesťan v těch dnech z umučení Ježíše Krista v srdci svém přechovávati má.

Proč pak to po tři dni trvá?

Proto, že Ježíš Kristus tři dni v hrobě ležel.

Pak po skončené Oběti Mše svaté co se s oltáři stává?

Po skončené Oběti Mše svaté oltářové bývají odkryti, to jest vši ozdoby své zbáveni, a potom bývají čistěni.

Co znamená to odkrytí oltářů?

To odkrytí oltářů znamená, jak Ježíš Kristus před svou smrtí ze šatů svých byl svlečen.

To předpověděl o Ježíši *David* (žalm 21, 19.) kterými slovy? Těmi slovy: „*Rozdělili sobě roucho mé a o oděv můj metali los.*“

Co pak to odkrytí oltářů ještě více znamená?

Onoť znamená ještě, kterak Ježíš Kristus ode všech učeníků svých opuštěn byl.

Čemu vás to odkrytí a čišění oltářů má učiti?

To nás má učiti, že odložiti máme od sebe všechny hříchy a nepravosti, a vyčistiti srdce své ode všeho zlého návyku a ode všech zlých náruživostí.

Co pak se ještě více na ten den v chrámu Páně stává?

Na ten den vyvolí se z celého fárního okršlku dvanácte starých, nuzných a mravných žebráků, kteří do chrámu Páně uvedeni bývají, a pak *Biskup, Probošt* aneb *Opat* umývá jim nohy, a potom je skvostně pohostí a mnohými dary obdaří.

Proč pak se to stává?

To se stává na památku, jak Ježíš Kristus při poslední večeři dvanácti učeníkům svým nohy myl.

Těch dvanáct žebráků tedy koho představují?

Ti žebráci představují dvanáct apostolů.

A ten umyvající *Biskup, Probošt* neb *Opat*?

Ten představuje samého Ježíše Krista.

Proč pak umýval Ježíš učeníkům svým nohy?

On to činil proto, aby učeníkům svým zanechal příklad, kterak i oni sebe vespolek milovati, druh druhu sloužiti, a druh druhu se zastávati mají.

Čemu pak vy se odtud máte učiti?

Odtud se máme učiti, že i my také druh druhu máme

láskou křesťanskou milovati, jeden druhému sloužiti, a v rozličných potřebách sobě vespolek rádi a ochotně ku pomoci přispěti.

Co se v biskupských chrámech Páně koná ještě více na zelený čtvrtek?

Světi se olej.

Řekněte mi, jakou vlastnost má *olej*?

Olej má takovou vlastnost, že zažatý vydává světlo, hojí rány těla, když do nich bývá vlit, a celé tělo, když jim pomazáno bývá, činí hebké a silné.

A proto co činívali staří předkové, když k nějakému boji se připravovali?

Oni mazávali údy své olejem, aby v boji rychlí, hybcí a silní byli.

Pro tuto vznešenou vlastnost k čemu Církev svatá olej vyvolila?

Církev svatá vyvolila olej za viditelné znamení, pod kterým při udělování svatých Svátostí těm, jenž ty Svátosti hodně přijímají, milost aneb vnitřní posila duše od Boha udělena bývá, aby zlému udatně odporovati, a dobré ochotně provozovati mohli.

Kdo pak ten olej světi?

Sám biskup u přítomnosti dvanácti kněží; což opět Ježíše a dvanáct apostolů představuje.

Co pak činí biskup při svěcení toho oleje?

On se modlí nad ním jistě k tomu předeepsané modlitby, a pak dýchá naň po třikráte, a konečně ho po třikráte pozdravuje.

Co pak znamená to *trojnásobné dechnutí* na ten olej?

To trojnásobné dechnutí na ten olej znamená, že se mu obzvláštní moc uděluje, jako Ježíš, když po svém z mrtvých vstání přišel k apostolům svým, dechl na ně

a dal jim moc odpouštěti hříchy, řka: „*Přijměte Ducha svatého, kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadržáni jsou.*“

Co pak znamená to *trojnásobné pozdracování* toho oleje? To znamená velikou radost z toho, že tomu oleji obzvláštní moc udělena jest, takže ti, jenž jím mazáni budou, věčného spasení dojíti mohou.

Kolikeronásobný jest ten posvěcený olej?

Ten posvěcený olej jest trojnásobný, totiž: Olej *novokřtěnců*, olej *nemocných* a *svaté křížmo*.

Kdy pak se užívá těch svatých olejů?

Při udělování Svátosti *křtu*, *biřmování*, *posledního pomazání* a *svěcení kněžstva* — pak *při svěcení kostelů a oltářního kamene*, *při korunování mocnáře zemského*, *při svěcení biskupů*, *při svěcení zvonů, kalichů*, a t. d.

Jak se jmenuje ten *pátek*, který hned po zeleném čtvrtku následuje?

Ten pátek, který hned po zeleném čtvrtku následuje, jmenuje se *veliký pátek*.

Odkud to pojmenování?

Toto pojmenování pochází od oněch velikých věcí, které se na ten den staly.

Které pak jsou ty veliké věci? Jmenujte je!

Ty veliké věci jsou: že Syn Boha nejvyššího Ježíš Kristus byl na ten den nevinně usmrcen, a pak, že tou nevinnou smrtí Jeho veškeré pokolení lidské ze zajetí dábelského vykoupeno bylo.

Co vyznamenávají všechny obřady církevní, jež se na ten den v chrámu Páně konají?

Všecky obřady církevní, jež se *na veliký pátek* v chrámu

Páně konají, vyznamenávají přehořké umučení Pána našeho Ježíše Krista.

Co činí kněz, když na ten den k oltáři Páně přistoupí?
On padá na tvář se všemi přistojícími kněžími a posluhujícími jáhny, a tak zůstane nějakou chvíli ležeti.

Co tenkrát rozmýšlí?

On považuje v roznícené pobožnosti velikost a neščísné množství hříchů a nepravostí lidských; a představuje sobě též prevelikou dobrotu a neskončené milosrdenství božské, že Bůh Syna svého nelitoval, ale za hříchy naše Jej na smrt vydal.

Když to ostatní věřící vidí, co musejí oni spolu též činiti?
Oni musejí též taková spasitelná rozjímání v srdci svém vzbuditi a přechovávat.

Co pak představuje vlastně to padnutí kněze na tvář, když přistoupil k oltáři?

Onoť nám představuje, jak ona rota židovská, kterou Jidáš Iskariotský k zahradě Getsemanské vedl, padla na tvář svou, když Ježíš pospíchaje vstříc sám se jí do rukou dával.

Proč pak ti zlosynové padli na tváře své?

Proto, že byli strachem velikým a hrůzou omráčeni.

Odkud ten strach?

Odtud, že všemohoucí Bůh, Ježíš Kristus, ho na ně připustil, chtě jim dokázati, žeby Jej usmrtiti nemohli, kdyby On sám dobrovolně smrt podstoupiti nechtěl.

Pak, když povstane opět ten kněz u oltáře Páně, co činí?

On se modlí.

Za koho pak se modlí?

On se modlí za povýšení Církve svaté, za papeže, za biskupa a veškeré duchovenstvo, za mocnáře zemského, za všechny přítomné a nepřítomné bratry a sestry, za

osvícení nevěřících a kacířů, za obrácení hříšníků, a za všechny živé i zemřelé.

Po skončení těchto modliteb, co se potom počne čísti neb zpívati?

Potom se počne zpívati *Evangelium svatého Jana* o umučení Ježíše Krista.

Když se toto Evangelium zpívá, co mají všickni v chrámě přítomní činiti?

Mají mysl svou obrátiti na to, co se právě zpívá, a s pravou lítostí nad hříchy svými ty hrozné bolesti, jichžto pro nás Kristus Ježíš ráčil trpěti, obzvláště považovati.

Na konci Evangelia při slovích: „*A vypustil ducha,*“ co činí kněz?

On padá na svá kolena, a zůstává nějakou chvíli klečeti. Nač myslí v tu dobu?

V tu dobu myslí na přehořkou smrt Pána Ježíše.

Co mají tehdaž všickni, jenž přítomní jsou, činiti?

Mají též zároveň s knězem na svá kolena padnouti, a povážiti tu přehořkou smrt Pána Ježíše, a spolu též vroucné modlitby a vzdychání k nebesům odesílati, aby jim Bůh, když duše z jejich hříšného těla vycházejí, bude, šťastnou hodinu smrti ráčil popřítí.

Po skončení toho Evangelia, kam se kněz ubírá?

On vstupuje za oltář a svleká se sebe roucho mešní, jímž při oltáři byl přioděn, a skládá obuv s noh svých a pak bere do rukou svých svatý kříž, jenž černým rouchem přikryt jest.

A co s ním činí?

On vyjda odtud, vystoupí na stupeň oltáře, a odkrýváje svatý kříž, praví: „*Ejhle! dřevo kříže, na němž Spasitel světa pněl, pojdte, a klanějte se jemu.*“

A kolikrát opakuje tato slova?

Opakuje tato slova třikrát, na *prvním*, na *druhém* a na *nejvyšším* stupni oltáře.

Kdy pak byl ten svatý kříž přikryt?

Ten svatý kříž byl na neděli smrtnou přikryt.

A co to přikrytí jeho znamenalo?

Onoť znamenalo, jak se Ježíš Kristus skryl před svými nepřátely, když Jej chtěli lapnouti a kamenovati, poněvadž nepřišel tenkrát ještě čas veřejného utrpení Jeho.

Když tedy kněz ten svatý kříž odkrývá, co to odkrytí jeho znamená?

Onoť znamená, že nyní již se úplně přiblížil čas veřejného utrpení a smrti Kristovy.

Jakou památkou jest to svlekání kněze ze šatů a z obuvi?

To jest památka, jak Mojžíš, když slyšel hlas ze kře, jenž hořel a nikdy nezhořel, aby mohl blíže přistoupiti, musel obuv s nohou svých složiti.

A pak na který příklad vás to má ještě upamatovati?

To nás má ještě upamatovati na příklad *Heráklea*, který jsa královským oděvem přioděn, když chtěl kříž svatý, na němž Ježíš Kristus umřel, opět na ono místo nésti, kde byl Ježíš ukřížován: nemohl s ním dále pokročiti, ale musel svůj oděv královský a obuv s nohou složiti, a pak teprv mohl s tím svatým křížem dále jíti.

Čemu pak vy se máte odtud učiti?

My se máme odtud učiti, že všecken pyšný a nádherný oděv máme od sebe odložiti, a povážiti velikou hanbu, kterou Ježíš při svém obnažení pro nás musel trpěti.

Co pak vyznamenává oltář?

Oltář vyznamenává horu Kalvarii.

Co pak tedy znamená to vystupování kněze s tím svatým křížem na ten oltář?

Onoť vyznamenává, kterak Ježíš, jsa zcela zemdlený, velmi

bídně s přetěžkým křížem na horu Kalvarii kráčel, tak že se několikrát pro tu velikou mdlobu zastaviti a sobě odpočinouti musel.

Když kněz na nejvrchnějším stupni oltáře již stojí a svatý kříž lidu ukazuje, co musejí tenkrát všickni přítomní činiti?

Oni musejí na svá kolena padnouti, hříchů svých litovati a uznávati, že jen hříchové lidští byli příčinou té bolestné smrti Kristovy.

Když kněz sestupuje od oltáře se svatým křížem, kam pak ho nese?

On ho nese od oltáře a klade ho na místo skvostně připravené, a pak padna po třikráte na svá kolena líbá ho.

Po odchodu kněze, co potom mají ostatní lidé činiti?

Oni mají též v hluboké pokoře přistoupiti, a rozjímajíce pět ran Kristových, obraz jeho uctivě líbati.

Také-li se na veliký pátek slouží mše svatá?

Na veliký pátek se mše svatá neslouží; kněz obřady téhož dne konající přijímá toliko tělo Páně ve svaté hostii ode dne včerejšího, jakoby pohrobil tělo téhož dne za nás ukřížovaného Spasitele ve hrobě srdce svého.

A proč se toho dne mše svatá neslouží?

Proto že toho dne oběť krvavá, *pravzor* každé mše svaté — oběti téže ale nekrvavé — se obětovala na hoře Kalvarii — na oltáři kříže.

Pak, po skončených obřadech toho dne, kam pak bývá nejsvětější Svátost Oltářní nesena?

Do božího hrobu.

A proč to?

Proto, že v ten čas máme sobě Ježíše Krista v hrobě ležícího představit.

Jaký pak musí ten hrob býti?

Ten hrob musí co nejskvostněji připravený a okrášlený býti.
Proč?

Proto, aby se naplnila slova Isaiáše proroka, který o Je-
žíši praví, že *slavný a skvostný bude hrob jeho.*

Jak se jmenuje sobota po velikém pátku nastávající?

Onať se jmenuje *bílá sobota.*

Odkud toto pojmenování pochází?

Toto pojmenování pochází od *bílého roucha*, jehož na
ten den v prvéjších časích Církve svaté *novokřtělci*
dosahovali.

Vypravujte, jak se to dalo?

V prvéjších časích Církve svaté ti, jenž křest svatý
přijímali, byli větším dílem již dospělí lidé; pročež
dřív, nežli Svátost křtu svatého přijali, museli ve
víře náležitě vycvičeni býti; a pak *bílým rouchem* při-
odění v tu sobotu, která předchází velikonoční neděli,
bývali křestěni; a poněvadž jich mnoho bývalo, tak že
od toho bílého roucha, jímž přiodění byli, všecko v
chrámě Páně takořka bylo bílé, tedy ta sobota jme-
nuje se odtud *bílá sobota.*

Co pak to bílé roucho vyznamenávalo?

To bílé roucho vyznamenávalo, že jako ono ode vsí po-
skvrny jest čisté, tak že i duše toho novokřtělce skrz
Svátost křestu svatého ode vsí poskvrny hříchu čista jest.

Jak pak dlouho ti novokřtělci to bílé roucho nosívali?

Oni ho nosívali až do *první neděle po Velikonoci.*

A v tu neděli, co s tím bílým rouchem činívali?

Oni to bílé roucho v tu neděli se sebe skládali.

Jak pak se také p.oto ta neděle jmenuje?

Onať se od toho bílého roucha jmenuje též *neděle bílá.*

Proč pak nosili ti novokřtělci to bílé roucho po celý týhoden?

Proto, aby ustavičně na to pamatovali, že tu čistotu duše, kterou na křtu svatém dosáhli, po dlouhý čas, po celé živobytí své neporušenou zachrániti a zachovati mají.

Jací pak obřadové církevní se na ten den konají?

Na ten den se světí kostelní světlo, a voda křestná.

Co pak jest to svěcení kostelního světla za obřad?

To jest velmi starodávny obřad.

Vypravujte, jak se to dalo hned v prvních časech Církve svaté s tím kostelním světlem?

V nejprvnějších časech Církve svaté ono světlo, které k službám božím potřebné bylo, světívalo se každého dne — později světívalo se jen v sobotu v každém týhodni — a nejposláz bylo svěcení toho světla odloženo až na bílou sobotu.

Kde pak se to světlo světívá?

To světlo se světívá venku před chrámem Páně.

Co pak potom s tím svěceným světlem kněz aneb jáhen činí?

On ho ve svítelnici nese do chrámu.

A přijda do chrámu, co potom s ním činí?

On jím po třikráte rozsvěcuje trojnásobnou svíci.

Co pak ta *trojnásobná svíce* znamená?

Ta trojnásobná svíce vyznamenává *Nejsvětější Trojici boží*, a okazuje naši pravou víru v to veliké tajemství.

Jaká pak svíce se ještě tím novosvěceným světlem zapaluje?

Ta *veliká svíce*.

Řekněte mi, co praví Mojžíš (II. kniz. 13, 22.)?

Mojžíš tam praví: „*Nikdy nezmizel sloup oblakový přes den, ani sloup ohnivý přes noc před lidem.*“

O čem pak to zde Mojžíš mluví?

Mojžíš zde mluví o vyjití lidu Israelského z Egypta.

A co pak zde obzvláště připomíná?

Mojžíš zde připomíná, že když vedl lid Israelský ze zajetí Egyptského na poušť, Bůh učinil sloup oblakový, který jim přes den působil chládek a přes noc světlo, aby beze vsí překážky svobodně, pohodlně a rychle pokračovati mohli.

Dle výkladu mnohých učitelů církevních koho ten sloup předpodobňoval?

Ten sloup předpodobňoval samého Ježíše Krista.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Jako ten sloup učinil Israelitům cestu jejich pohodlnou, aby šťastně z otroctví egyptského vysvobození do zaslíbené země přijíti mohli: tak i Ježíš Kristus způsobil, abychom z otroctví dábla a hříchu vysvobození do zaslíbené vlasti nebeské se někdy šťastně dostati mohli.

Na památku toho sloupu co spatřujete v chrámu Páně v čas velikonoční?

My na památku toho sloupu spatřujeme v našem chrámu Páně tu velikou svíci velikonoční.

Co myslíte tedy, koho ta svíce představuje?

Ta veliká svíce velikonoční představuje samého Krista Ježíše.

Co pak znamenají ty pozlacené koule, které do té svíce veliké jsou vtlačeny?

Ty pozlacené koule znamenají *pět ran Krista Pána*.

Z čeho pak jsou učiněny?

Ony jsou učiněny z vosku, kadidla a jiného vonného koření.

Co pak to vonné koření zde znamená?

To vonné koření znamená zde vonné masti, jimiž *Josef z Arimathie* a *Nikodem* přesvaté tělo Ježíše Krista pomazali, a koření drahé, jímž ho obložili.

Kam pak ta veliká velikonoční svíce bývá postavena?
Ona bývá postavena na levé straně oltáře, kde se svaté Evangelium čte.

Co pak to znamená?

To znamená, že, jako Ježíš jest pravým světlem světa, tak že jest též Jeho svaté Evangelium pravé světlo.

Jak pak dlouho tam ta svíce zůstává?

Ta svíce tam zůstává až do slavného dne na nebe vstoupení Páně.

A pak co se s ní stává?

Bývá odtud odnesena.

Co pak to odnešení vypodobňuje?

To odnešení té svíce vypodobňuje, jak Ježíš zmizel z očí apostolů a na nebe vstoupil.

Co pak se ještě krom toho kostelního světla v *bílou sobotu* světí?

Krom světla kostelního světí se ještě na bílou sobotu *voda křestná*.

A musí-li ta křestná voda býti svěcena?

Nemusí.

Jaká tedy musí býti?

Ona musí býti jen přirozená.

Proč se tedy světí?

Proto, aby ta Svátost svatého křestu s větší vážností a pobožností udělována a přijata byla.

Řekněte mi, která voda jest přirozená?

Voda ze studnic, z potoků, voda dešťová a sněhová.

Přestává-li ona tím posvěcením býti vodou přirozenou?

Ona tím posvěcením nepřestává býti vodou přirozenou.

Kdy pak přestává býti vodou přirozenou?

Přestává býti vodou přirozenou jen tenkrát, když s ně-

čím bývá smíchána a připravována tak, že potom není již více voda, ale něco jiného.

Po skončeném svěcení té křestné vody jací obřadové církevní se dále konají?

Po skončeném svěcení té křestné vody čte se obět mše svaté.

Co pak se při té oběti mše svaté po zpěvu: „*Sláva Bohu na výsosti*“ stává?

Počne se všemi zvony zvoniti.

Co jest to za znamení?

To jest znamení radosti.

Které pak radosti?

To jest znamení té radosti, že Ježíš Kristus nezůstal v hrobě ležeti, ale že z mrtvých ráčil vstáti.

Co pak znamená to slovo *Alleluja*, jež kněz na konci mše svaté zpívá?

To slovo *Alleluja* znamená tolik jako: *Chvalte Boha*, aneb *Bohu chvála*.

A pak k večeru jaká památka se oslavuje?

Památka vzkříšení Krista Pána.

Hned za starodávných časů Církve svaté, jaké pobožnosti se po tyto tři dny, zelený *čtvrtek*, velký *pátek* a bílou *sobotu*, konávaly?

Za starodávných časů Církve svaté shromáždžovali se po ty tři bolestné dny pravověřící katoličtí křesťané časné ráno v chrámu Páně, a zpívali tam žalmy a jiné truchlivé písně o umučení Páně.

Jak pak se tato pobožnost jmenovala?

Tato pobožnost se jmenovala *jitřní*.

Co pak se s ní v pozdějších časích stalo?

Ona byla přeložena tak, že se pozdě na večer konávala.

A kdy pak se nyní koná?

Nyní se koná před večerem, ještě za světlého dne.

Kdo pak ji obzvláště koná?

Duchovenstvo se zpěváky chorními.

Jak pak to vypadá?

Chrám Páně jest v ten čas vší ozdoby své zbavený, na oltáři a na třírožníku před oltářem hoří samé žluté svíce.

Na tom třírožníku jsou ty svíce všechny *žluté*?

Ony nejsou všechny *žluté*, poněvadž se mezi nimi vynachází na samém vrchu toho třírožníku jedna *bílá* svíce.

Koho pak ta bílá svíce představuje?

Ona představuje samého Krista Ježíše.

A ty ostatní koho představují?

Ty ostatní představují učeníky Kristovy a jiné věřící.

Po každém žalmu skončeném, co pak se s nimi stává?

Bývají jedna po druhé zhaseny, až konečně zůstane jen ta bílá sama hořeti.

Co pak to znamená?

To znamená, jak Krista Ježíše, když počínalo jeho bolestné umučení, učeníci jeden po druhém opouštěli, až konečně On sám uprostřed nepřátel Svých zůstal.

A co se konečně s tou bílou svící stává?

Ona bývá odtud vzata, za oltář donesena, a pak zhasnuta.

Co pak to znamená?

To znamená, že Ježíš Kristus, když ode všech byl opuštěn, od nepřátel Svých byl jat a usmrcen.

Co pak znamená to chřestění, které se v chrámu Páně stává, když ta bílá svíce bývá zhasnuta?

To chřestění znamená, kterak po smrti Krista Ježíše země se třásla, skály se pukaly a hřobové se odvírali tak, že setník s celou stráží ustrnutý nad tím pravil:

„*V pravdě tento nevinně umřel, zajisté on Syn boží byl.*“

Když vy při takové pobožnosti jste přítomni, co máte spolu činiti?

My máme spolu též umučení Ježíše Krista rozjímati, a padnouce na kolena, žalm: „*Smiluj se nade mnou Bože* se vši možnou skroušeností říkati, a všech hříchů svých litovati.

O pátém článku víry.

Jak zní pátý článek víry?

Pátý článek víry zní takto: „*Stoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.*“

Řekněte mi, co praví *David* (Žalm 15, 10.) o duši Ježíše Krista?

David o duši Ježíše Krista praví: „*Nezanecháš duše mé v pekle.*“

Dle těchto slov, kam vstoupila duše Ježíše Krista hned jak z těla vyšla?

Duše Ježíše Krista, hned jak z těla vyšla, sstoupila do pekla. Co rozumíte slovem *peklo*?

Slovem peklo rozumíme ona skrytá místa, kdežto duše zemřelých lidí se zdržují, kteréž nebeského blahoslavenství nedosáhly.

Jest-li více takových míst, kteréž *peklem* nazýváme?

Jest.

Jmenujte je!

1. *Jest vlastně to místo, kdežto zatracenci věčné trápení budou.*
2. *To místo, kdežto duše časné tresty za své hříchů, za které na světě zadost neučinily, trpí.*

Jak se toto místo jmenuje?

Toto místo se očistec jmenuje.

Jest-li ještě nějaké takové místo?

Jest, a sice to místo, na kterém duše zemřelých nábožných lidí se zdržovaly, kdežto v blahoslavené naději svého vykoupení pokojně a bez bolesti očekávaly, až Ježíš k nim sstoupil.

Jak pak se toto místo jmenuje?

Toto místo jmenuje se předpeklí.

Do kterého z těchto tří míst duše Ježíše Krista sstoupila?

Do předpeklí.

Co vypravují Skut. apost. (2, 31.) o Kristu Ježíši?

Skutkové apostolští o Kristu Ježíši praví: „Předzvěděv, mluvil o vzkříšení Kristovu; neboť ani není zanechán v pekle, aniž tělo Jeho vidělo porušení.“

Co pak to ti Skutkové apost. zde o duši Ježíše Krista mluví?

Skutkové apostolští o duši Ježíše Krista zde mluví, že ona nezůstala v tom předpeklí.

A o tělu?

Že nevidělo porušení.

Co se tedy s tělem i s duší Ježíše muselo státi?

Duše Ježíše se opět s tělem spojila, od něhož při smrti oddělena byla.

A pak co se paměti hodného přihodilo?

Ježíš vstal třetího dne z mrtvých.

To svědčí opět Skutk. apost. kterými slovy?

Těmito slovy: „Toho Ježíše vzkřísil Bůh, čehož my všickni svědkové jsme.“

Nyní mi řekněte, co katechismus o tomto z mrtvých vstání Ježíše praví?

Katechismus o tomto z mrtvých vstání Ježíše praví:

Ježíš třetího dne, a to sice vlastní mocí nesmrtelný a slavný, jakožto vítěz smrti a ďábla z mrtvých vstal.
 Když Ježíš jednoho času prodavače, kupce a penězoměnce z chrámu Jerusalemského vyhnal, co potom, stoje u prostřed židů, pravil?

On pravil: „*Zrušte chrám tento, a ve třech dnech vzdělám ho.*“ (Jan 2, 19.)

Co myslíte, o jakém chrámu zde Ježíš mluví?

Ježíš zde mluví o chrámu Svého těla.

Co tedy chtěl Ježíš těmi nadřčenými slovy říci?

Ježíš chtěl těmi nadřčenými slovy říci: *Usmrťte Mne, a*

Já za tři dni opět z mrtvých vstanu, a živ budu.

Bylo-li tedy potřebné, aby byl Ježíš z mrtvých vstal?

Bylo.

Proč?

Proto, aby se toto vlastní předpovědění o Jeho z mrtvých vstání vyplnilo.

Řekněte mi tedy tu první příčinu, proč Ježíš vstal z mrtvých?

Ježíš vstal z mrtvých:

1. Aby Písmo a svá vlastní předpovědění vyplnil.

Co pak praví sv. *Pavel* (I. Kor. 15, 14.) o tom z mrtvých vstání Ježíše?

Svatý Pavel o z mrtvých vstání Ježíše, praví: „*Nevstal-li Kristus z mrtvých, darebnéf jest všecko kázání naše, darebnáf jest i víra naše.*“

Kdyby Ježíš nebyl vstal z mrtvých, začby, dle těchto nadřčených slov, bylo celé učení Ježíšovo držáno?

Onoť by bylo za lež, klam a podvod lidu držáno.

Řekněte mi tedy ještě dále, proč vstal Ježíš z mrtvých?

Ježíš vstal z mrtvých:

2. *Aby dal světu jistý a neomylný důkaz o pravdě Svého učení a o božství Svého seslání.*

Kdyby Ježíš nebyl z mrtvých vstal, byli bychom my mohli jakou naději míti, že z mrtvých vstaneme?

My bychom nebyli mohli žádnou naději míti, že někdy z mrtvých vstaneme.

Proč tedy ještě vstal Ježíš z mrtvých?

Ježíš vstal z mrtvých:

3. *Aby posilnil naději naši, a ubezpečil nás o budoucím z mrtvých vstání.*

Řekněte nyní již v celosti, proč vstal Ježíš z mrtvých?

Ježíš Kristus vstal z mrtvých:

1. *Aby Písmo a Svá vlastní předpovědění vyplnil.*

2. *Aby dal světu jistý a neomylný důkaz o pravdě Svého učení, a o božství Svého vyslání.*

3. *Aby posilnil naději naši a ubezpečil nás o budoucím z mrtvých vstání.*

Kdyby někdo z těch, jenž zemřeli, vstal z mrtvých, a ukázal se lidem, že jest opět živ, bude-li potom ještě někdo o jeho z mrtvých vstání moci pochybovati?

O jeho z mrtvých vstání nebude moci žádný pochybovati.

A víte-li vy jmenovati některé příklady, že by se byl z mrtvých vzkříšený Ježíš lidem ukázal?

Víme.

Jmenujte je!

1. Ježíš Kristus po Svém z mrtvých vstání ukázal se *Marii Magdaléně* a ostatním ženám, když od hrobu Jeho odcházely, kteréž, padnouce na kolena, klaněly se Jemu.

2. Ježíš se ukázal *dvěma učeníkům do městečka Emaus putujícím*, a byl od nich při lámání chleba poznán.

3. Ježíš se ukázal také *Petrovi a Janovi*.

4. On se po Svém z mrtvých vstání ukázal též shromážděným učeníkům nejprv, když *Tomáš* nebyl s nimi, a po druhé, když i *Tomáš* byl přítomen, a nechal se ho rukou, nohou Svých a boku Svého dotýkati, jedl s nimi a dal jim moc, hříchy odpouštěti.

A pak častěji se jim ukazoval v Galilei, obzvláště ale při moři Tiberiatském.

A kde se jim ještě posledně ukázal?

Ježíš Kristus se posledně ukázal Svým učeníkům, když na hoře Olivetské na nebe vstupoval.

Když se Ježíš Kristus po Svém z mrtvých vstání tak často a tak mnohým ukazoval, může-li tedy někdo o Jeho z mrtvých vstání pochybovati?

Nemůže.

Jaké odtud potěšitelné naučení pro vás vyplývá?

Odtud vyplývá pro nás ono potěšitelné naučení, že skrze to skutečné z mrtvých vstání Ježíšovo přesvědčení a ubezpečení můžeme býti, že to náboženství, ku kterému se přiznáváme, jest pravé, a že všechno, co se nám v něm přislubuje, jestli se toho hodnými učiníme, skutečně také nám uděleno a na nás splněno bude.

A když rodičové neb jiní příbuzní vaši budou umíratí, čím se tehdáž budete moci těšiti?

My se tehdáž budeme tím moci těšiti, že je někdy Ježíš Kristus opět k životu vzbudí, a že je potom zas uhlídáme.

A když vy budete umíratí, budete-li se smrti obávati?

My se nebudeme smrti obávati.

Jakou nadějí se budete síliti?

My se budeme tou nadějí síliti, že když sobě poněkud v hrobě pospíme, přijde čas, kdežto nás Ježíš opět z mrtvých vzkřísí.

O šestém článku víry.

Jak zní šestý článek víry?

Šestý článek víry zní takto: „*Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha Otce všemohoucího.*“

Kolik pak dní po Svém z mrtvých vstání zůstal ještě Ježíš zde na zemi?

Ježíš po Svém z mrtvých vstání zůstal ještě zde na zemi čtyřicet dní.

A co pak v tom čase činil?

On se v tom čase ukazoval častěji učeníkům Svým, důkladněji je ve víře vyučoval, těšil je zarmoucené a příští *Ducha svatého* jim přisliboval.

A pak toho čtyřicátého dne po Svém z mrtvých vstání co učinil?

On shromáždil učeníky Své na hoře Olivetské, a připovídaje jim blízké příští *Ducha svatého*, vstoupil vítězoslavně na nebesa.

O tom ujišťují Skut. apost. (1, 9.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*A když to pověděl, ani na to hledí, vyzdvížen jest, a oblak přijal Jej od očí jejich.*“

Řekněte mi tedy, co učinil Ježíš čtyřicátého dne po Svém z mrtvých vstání?

Ježíš čtyřicátého dne po Svém z mrtvých vstání vstoupil na nebesa.

To svědčí sv. *Marek* (6, 19.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Zajisté Pán Ježíš, když jim odmluvil, vzat jest do nebe, a sedí na pravici boží.*“

Dle těchto posledních slov sv. *Marka*, co činí Ježíš tam na nebesích?

On tam sedí na pravici boží.

Řekněte mi, co to znamená: *Ježíš sedí na pravici boží?*

Ježíš sedí na pravici boží, znamená tolik jako: Ježíš

má ustavičně nejvyšší moc a slávu nade vším, co na nebi i na zemi jest.

Co pak z toho na nebe vstoupení Ježíšova pro vás vyplývá?

Z toho na nebe vstoupení Ježíšova vyplývá pro nás, že, jako Ježíš vstoupil na nebesa a tam požívá největší slávy: i my někdy, budeme-li zde na světě dobře činiti, po skončeném běhu tohoto života se tam dostaneme, a s Ním se radovati budeme.

A k čemu vás to má také povzbuditi?

To nás má k tomu obzvláště povzbuditi, abychom ctnostný a bohabojný život zde vedli, a všechna protivenství tiše a trpělivě snášeli.

O sedmém článku víry.

Jak zní sedmý článek víry?

Sedmý článek víry zní takto: „*Odtud přijde soudit živé i mrtvé.*“

Čemu pak vás tento článek víry učí?

Tento článek víry nás učí, že Ježíš v poslední aneb soudní den z nebe zase přijde, a všechny lidi živé i mrtvé souditi bude.

To svědčí sv. Pavel (II. Kor. 5, 10.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Všichni my zajisté musíme se ukázati před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jedenkaždý vlastní věci těla, jak činil, buďto dobré aneb zlé.*“

To svědčí také sv. Mat. (25, 46.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*I půjdou tito (hříšníci) do trápení věčného, ale spravedliví do života věčného.*“

Co pak o tomto soudu katechismus praví?

Katechismus o tomto soudu praví: *On bude lidi podle*

toho, co dobrého aneb zlého činili, souditi; spravedlivým dá život věčný v nebi za odplatu, a hříšníky věčně v pekle trestati bude.

Jaké pak naučení pro vás odtud vyplývá?

My se odtud učíme, že každého hříchu velmi bedlivě se máme varovati, a naproti tomu ctnostný a bohabojný život vésti, abychom někdy při tom soudu šťastně obstáli, a k těm spravedlivým mohli připočtění býti.

O osmém článku víry.

Jak zní osmý článek víry?

Osmý článek víry zní takto: „*Věřím v Ducha svatého.*“

Jací byli apostolové před příchodem Ducha svatého.

Z jakého pak rodu pocházeli apostolové?

Apostolové pocházeli z nízkého a sprostého rodu.

Čím pak se zaměstnávali dřív, nežli je Kristus Sobě za učeníky zvolil?

Oni se dřív, nežli je Kristus Sobě za učeníky zvolil, práci rukou svých zaměstnávali, a touto práci také každodenního chleba sobě vydobývali.

Jaké pak bylo jejich zaměstnání, když za učeníky Kristovy byli zvoleni?

Oni chodili s Kristem Ježíšem s místa na místo a poslouchali božské učení Jeho.

Když Ježíš skončil vyučování a rozpustil zástupy, co pak obyčejně s těmi učeníky Svými činíval?

Ježíš Kristus, když po skončeném vyučování zástupy rozpustil: pravdy víry a mravů se týkající, jichžto ji-

ným lidem přednášel, vždy ještě zvlášt učeníkům Svým přednášel a vysvětloval.

Když tak bedlivě byli ti učeníci Kristovi vyučováni, zdali rozuměli potom všemu, co jim Ježíš pravil?

Ačkoli učeníci Kristovi velmi bedlivě vyučováni byli, oni nerozuměli přec všemu, co jim Ježíš pravil.

To o nich svědčí sv. *Lukáš* (18, 34.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Oni tomu nic nerozuměli, a bylo slovo to skryto před nimi, a nesrozuměli, co se pravilo.*“

A pak když již dosti dlouho byli od Ježíše tak bedlivě vyučováni, co ještě od Něho žádali?

Oni, když jim Ježíš mnohé pravdy víry, aby je lépe pochopiti mohli, v samých podobenstvích předkládal, žádali ještě, aby jim Ježíš ta podobenství vysvětloval.

To svědčí sv. *Mat.* (15, 15.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*I odpověděv Petr řekl jemu: Vylož nám to podobenství.*“

A Ježíš, který se slabotou lidskou velmi velikou trpělivost měl, co na to odpověděl?

On jim tu velikou slabotu mysle jejich vytýkal, když jim pravil, že tak činí, jakoby rozumu neměli.

To svědčí u téhož sv. *Mat.* (15, 16.) která slova?

Tato slova: „*Ještě i vy bez rozumu jste?*“

Na krátce ještě před Svým na nebe vstoupením, co s nimi Ježíš mluvil?

On jim předpovídal mnohá protivenství, která budou muset podstoupiti; že budou z města do města honěni; že každý, kdož je zabije, aneb něco jiného zlého jim učiní, se domnívati bude, že tím Bohu slouží — a pak je napomínal k modlitbě — a konečně pravil, žeby jim ještě velmi mnohé věci měl mluvit, ale že toho nemohou pochopiti.

Že tak učeníkům Svým mluvil Ježíš, dosvědčuje sv. *Jan* (16, 12.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Ještě mnoho měl bych vám mluvit, ale nejste schopni, to náležitě pochopiti.*“

Jaký měli apostolové tehdáž *rozum*, když jim Ježíš tato slova mluvil?

Oni měli tehdáž velmi *zatmělý rozum*.

Jaké pak bylo chování apostolů, když s jinými lidmi obcovali?

Chování apostolů v obchodu s jinými lidmi bylo velmi nestálé.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Oni byli někdy veselí, někdy mrzutí, a to beze vsí důležité příčiny; někdy byli tiší a trpěliví, a brzy na to v dosti malém kříži byli opět nevrlí; v některé případnosti měli s chybuujícími příliš velikou spoluútrpnost, a brzy na to při dost malé příležitosti žádali, aby oheň s nebe padal a vypálil nepřátely jejich.

Takovým jednáním dávali apostolové na jevo, čím že naplněné jest srdce jejich?

Takovým jednáním dávali apostolové na jevo, že srdce jejich jest mnohými *vrtochy a náruživostmi* naplněné.

Co pak tím slovem *vrtoch* rozumíte?

Tím slovem *vrtoch* rozumíme nestálou povahu člověka, když brzy se raduje, brzy se rmoutí, brzy jest ku každému přívětivý, brzy nevrlý a urputný, a to beze vsí příčiny.

Jak pak se obyčejně o takovém člověku říká?

O takovém člověku se obyčejně říká, když jest veselý a ku každému přívětivý, že jest *dobré chuti* — a na-

opak, když jest mrzutý, nezdvořilý, říká se o něm, že jest *zlé chuti*.

A co pak rozumíte -slovem *náruživost*?

Slovem *náruživost* rozumíme ustavičnou náklonnost člověka k hněvu, k závisti, k nenávisti jiných lidí, a k pomstě nad ubližiteli.

Když apostolové hned z počátku něco dobrého vykonali — vykonali-li to snad z pouhé lásky k Bohu?

Oni to nevykonali z pouhé lásky k Bohu.

A proč to konali?

Oni to proto konali, že za to očekávali odměnu.

Jakou pak se domnívali že dosáhnou za to odměnu?

Oni se domnívali, že Ježíš Kristus národ Israelský z poddanosti římské mocně vytrhne, a pak založí opět království Israelské, a oni že budou prvními řediteli toho království, a pak že také všechny nepřátely jim za podnoží položí.

Toto své smýšlení kterými slovy dali na jevo?

Když se z mrtvých vzkříšený Ježíš přivtělil ke dvěma učeníkům, kteří do městečka Emausu putovali, a poněvadž ho nepoznali: tedy rozmlouvali vespolek o těch věcech, které se v minulých dnech v městě Jerusalemě staly, a pravili: „*My jsme se nadáli, žeby On (Ježíš) měl vykoupiti lid Israelský.*“ (Luk. 24, 21.)

Když Ježíš na nebesa vstupoval, co pak se Ho ještě tehdáž ti apostolové tázali?

Oni se ho tázali: „*Pane! v tomto-li čase navrátíš království Israelské?*“ (Skut. apost. 1, 6.)

Po čem, dle těchto slov, apostolové zde na světě toužili?

Oni, dle těch slov, toužili po nějaké veliké vznešenosti zde na tomto světě.

A proto, z jakého úmyslu veškeré jejich jednání pocházelo?

Veškeré jednání apostolů zde na tomto světě pocházelo jen ze světského a marného ohledu a úmyslu.

Jak pak se apostolové při umučení Páně zachovali?

Jak mile byl Ježíš Kristus v zahradě Getsemanské jat, hned všickni apostolové Jej opustili.

Opustili-li Ho hned zcela všickni apostolové?

Všickni apostolové Ho zcela hned neopustili.

Který apostol zůstal ještě s Ježíšem?

Svatý. Petr, který, chtěje Ježíše proti těm nepřátelům Jeho brániti, vytáhl meč z pošvy, a utal jím *Malchovi* ucho.

Proč pak to učinil?

On to učinil proto, aby splnil, co na krátce před tím Kristu Ježíši přislíboval a přísahou ztvrzoval, když pravil, že *kdyby ho všickni opustili, on že Jej neopustí*. A zůstal-li on ve vyplnění tohoto slibu věrným a stálým ustavičně?

Nezůstal.

Co tedy učinil?

On, když viděl, že Ježíše řetězy svázaného již vedou do Jerusálema k soudu, šel sice za ním, ale jen zdaleka; a když byl Ježíš přiveden do domu nejvyššího knížete, aby byl souzen, ohříval se Petr v síni, a zde po třikráte zapřel Ježíše, ano i přísahou ztvrzoval, žeby Ho ani neznal.

Když Ježíš již z mrtvých vstal, co potom apostolové činívali?

Oni se shromáždžovali soukromě, aby je žádný neviděl.

A proč to činili?

Proto, že se obávali, aby též tak jako Ježíš od židů polapeni a usmrceni nebyli.

Takovým jednáním co dávali na jevo?

Oni takovým jednáním dávali na jevo, že srdce jejich jest plné strachu a bázně před lidmi.

Nyní mi v krátkosti řekněte, jaký měli apostolové z počátku *rozum*?

Apostolové měli z počátku velmi sprostý a zatmělý rozum. A čím naplněné bylo srdce jejich?

Srdce apostolů bylo z počátku mnohými vrtochy a náruživostmi, velikou bází a strachem před lidmi naplněné.

A jaký byl při všem jednání jejich úmysl?

Jejich úmysl při všem jednání byl nečistý, marnivý a světský.

A jejich touha kam směřovala?

Touha jejich směřovala k něčemu velikému zde na tomto světě, oni z počátku toužili jen po vznešenosti, po vlastním zisku a užitku.

Tak zřízení byli apostolové *před*, čili *po příští Ducha svatého*?

Tak byli apostolové zřízení *před příštím Ducha svatého*.

Když se apostolové po z mrtvých vstání Krista na hoře Olivetské shromáždili, jaký tam od Krista Ježíše rozkaz dosáhli?

Ježíš jim tam rozkázal, aby se rozešli do veškerého světa a vyučovali všechny národy, a svaté Svátosti aby jim udělovali.

To svědčí sv. Mat. (28, 19.) kterými slovy?

Svatý Matouš to svědčí těmito slovy: „*Protož, jdouec učte všechny národy, křestíce je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého, učíce je zachovávatí všecko, což jsem koli přikázal vám.*“

Jaký pak úřad těmito slovy složil Ježíš na apostoly?

Ježíš složil těmi slovy na apostoly úřad učitelský.

Co myslíte, jak musí zřízen býti rozum a srdce toho, jenž učitelský úřad jak náleží zastávati neb provozovati chce?

Toho, jenž učitelský úřad jak náleží zastávati neb provozovati chce, rozum musí býti ostrovtipný, osvícený, a o té pravdě, kterou jiným hlásati má a chce, jak náleží vyučený a přesvědčený — a srdce jeho musí všech vrtochů a náruživostí a všelikeré bázně lidské prázdné býti.

A byli-li tak, vzhledem rozumu a srdce, zřízení apostolové? Nebyli.

Co tedy myslíte, byli-li oni schopni, úřad od Krista Ježíše jim uložený jak náleží zastávati?

Apostolové nebyli schopni, úřad od samého Krista Ježíše jim uložený, jak náleží zastávati.

Aby ale k tomu schopnými byli učiněni, čeho bylo nevyhnutelně zapotřebí?

K tomu bylo nevyhnutelně zapotřebí, aby rozum i srdce jejich v lepší a dokonalejší proměněny byly.

To vše věda předobře Ježíš, koho jim přislíbil?

On přislíbil, že jim pošle *Ducha svatého Utěšitele*.

To dosvědčuje svatý Jan (14, 26.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Utěšitel pak Duch svatý, kteréhož pošle Otec ve jménu mém, tenť vás naučí všem věcem.*

Pověděl-li jim také Ježíš místo, *kde*, a čas, *kdy* jim toho Ducha svatého pošle?

Pověděl.

To svědčí Skut. apostol. (1, 4.) kterými slovy?

Skutkové apostolští o tom svědčí, když praví: „*A pojed s nimi (Ježíš) přikázal jim, aby z Jerusaléma neodcházel, ale očekávali zaslíbení Otcova: nebo Jan kře-*

stil vodou, ale vy pokřtěni budete Duchem svatým ne po mnohých těchto dnech.“

Které tedy místo k seslání toho Ducha svatého bylo od Krista ustanoveno?

Jerusalem byl od Krista Ježíše za ono místo ustanoven, na němž Duch svatý měl na apostoły přijíti.

A ten čas?

Ten čas, kdy ten Duch svatý měl na apostoły přijíti, byl od Krista Ježíše za několik dní ustanoven.

A stalo-li se to vše také skutečně tak, jak to ustanoveno bylo? Stalo.

Kolikátého dne po na nebe vstoupení Páně?

Desátého dne po na nebe vstoupení Páně.

Počítaje od z mrtvých vstání Kristova, kolikátý to byl den?

Počítaje od z mrtvých vstání Krista Ježíše, byl to padesátý den.

Co pak o tom příští Ducha svatého mluví Skutkové apostoľští (2, 1.)?

O tom skutečném příští Ducha svatého na apostoły mluví Skutkové apostoľští: *„V těch dnech, když se naplnilo dní padesáte, byli všickni apostoľové spolu na jednom místě: i stal se rychle zvuk s nebe jako přicházejícího větru prudkého, a naplnil veškeren dům, kdež byli sedíce: I ukázali se jim rozdělení jazykové jako oheň, a posadil se na každém z nich, a naplnění jsou všickni Duchem svatým, a počali mluvití rozličnými jazyky, jakž Duch svatý dával jim vymlouvatí.*“

Jací byli apostoľové po příští Ducha svatého?

Co pak ten Duch svatý v apostoľích působil?

Duch svatý tolik v apostoľích působil, že, když do nich vstoupil, stali se hned vnitř z cela proměnění.

Byl-li po příchodu Ducha svatého rozum jejich ještě vždy zatmělý?

Po příchodu Ducha sv. rozum apostoľů již nebyl více zatmělý, ale osvícený, a vši pravdě jak náleží vyučený.

Který z apostoľů tuto moudrost a osvícenost rozumu *první* dal na jevo?

Svatý Petr, když naplněn jsa Duchem svatým, veřejně vystoupil, a lidi vyučoval.

A bylo-li také to vyučování jeho požehnané?

To vyučování Petrovo bylo velmi požehnané, poněvadž hned po prvním kázání jeho *tři tisíce lidí* se na víru Krista Ježíše obrátilo, a po druhém kázání *pět tisíc lidí* učení Kristovo přijalo.

Vyučoval-li snad Petr sám, čili také i ostatní apostoľové?

I ostatní apostoľové vyučovali.

Byl-li jazyk jejich ještě vždy nevymluvný?

Jazyk apostoľů po příchodu Ducha svatého nebyl nevymluvný, ale učiněn jest vymluvným.

Kolik řečí uměli apostoľové před příchodem Ducha svatého?

Apostoľové uměli před příchodem Ducha svatého každý jen jednu, a sice jen *svou matěřskou řeč*.

A po příchodu Ducha svatého kolik uměl každý řečí?

Po příchodu Ducha svatého mluvil každý apostoľ všecky řeči.

Kdo pak to o nich svědčí?

To o nich svědčí mnozí národové, kteří tehdež v Jerusalemě shromážděni byli.

Kterými pak slovy to dosvědčují?

Těmito slovy: „*Kterak my jsme slyšeli jeden každý jazyk svůj, v kterémž jsme se zrodili?*“

A srdce apostoľů bylo-li vždy ještě bázni lidskou naplněno?

Srdce apostoľů nebylo po příchodu Ducha svatého bázni lidskou, ale pevnou srdnatostí bylo naplněno.

Který byl opět mezi apostoly *první*, jenž tu srdnatost projevil?

Svatý Petr byl první mezi všemi apostoly, jenž tu srdnatost velikou projevil.

A kdy pak?

Když směle a veřejně vytykal židům tu vraždu, kterou na Kristu Ježíši spáchali, když ho nevinného na smrt odsoudili a usmrtili.

To svědčí o Petru Skut. apostol. (2, 22.) kterými slovy? Těmito slovy: „*Muži Israelští! slyšte slova tato: Ježíše Nazaretského, muže schváleného od Boha mezi vámi mocmi a zázraky, a znameními, kteráž činil skrz Něho Bůh uprostřed vás toho skrze ruce neprávnických ukřížovavše usmrtili jste.*“

Byl-li jen samotný *Petr* tak udatný?

Nikoli jen *Petr*, ale všickni ostatní apostolové byli tak udatní, poněvadž se rozešli do všech končin světa, a každému pravdu směle do očí vtírali a žádného trestu se neobávali.

A byli-li také ještě vždy tak vrtkaví, netrpělivi, a pomsty žádostivi?

Nikoli, ale byli po příchodu Ducha svatého ve svém jednání stálí, trpělivi, a za nepřátele své se k Bohu modlili, a radovali se z toho, když pro víru Ježíše Krista něco trpěti mohli.

To svědčí o nich opět Skut. apostol. (5, 41.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Oni pak šli z toho jejich shromáždění, radující se, že jsou hodnými učinění trpěti posměch a pohanění pro jméno Pána Ježíše.*“

Byla-li jejich víra v Krista Ježíše vždy ještě slabá?

Víra jejich v Krista Ježíše již nebyla slabá, neboť oni o

pravdě toho učení, jehož hlásali, tak pevně přesvědčení byli, že i krev svou za ni vylili, a smrt mučnickou podstoupili.

A kdo pak to byl, jenž to vše v těch apostolích působil? Ten, jenž to vše v apostolích působil, byl *Duch svatý*, jehož v Jerusalémě shromáždění byvše s nebe dosáhli.

To svědčí u svatého Mat. (10, 20.) která slova?

Tato slova: „*Vy nejste, kteří mluvíte, ale Duch Otce vašeho, jenž mluví ve vás.*“

Co pak znamenali ti *ohniví jazykové*?

Ti ohniví jazykové znamenali, že Duch svatý obzvláště v jazyku apostolův bude působiti.

Proč pak ti jazykové byli *ohniví*?

Ti jazykové byli ohniví proto, aby tím ohněm vypo-
dobnili, co budou potom jazykové apostolů provozovat — že jako oheň, kdekoli se jen ukáže, i hned světlé paprsky své daleko a široko rozprostře a všechny tmy odežene: tak že budou i jazykové apostolští; — sotva mluvití počnou, i hned všechny temnosti pohanského bludu že se potratí, a světlo pravé víry po celém světě svítiti bude.

Působí-li také ten Duch svatý i při vás na tentýž způsob, jako působil při apostolích?

Duch svatý nepůsobí při nás na tentýž způsob, jako někdy při apostolích.

Proč pak?

Proto, že u nás nyní není toho zapotřebí, jako u apostolů toho zapotřebí bylo.

Proč pak toho nyní není zapotřebí, jako za času apostolů?

Proto, že apostolové museli na rozkaz Krista Ježíše hned do veškerého světa se rozejíti, a všechny národy vyučovat; a proč k vlastnímu vyučení sebe samých

neměli žádného času; museli tedy v jednom okamžení od Ducha svatého vyučení býti, aby úřad na sebe složený jak náleží zastati mohli. — Nyní ale má každý dosti času, by se k tomu učitelskému úřadu jak náleží mohl připravit.

Co tedy Duch svatý při vás působí?

On osvěcuje nám náš rozum, dodává nám schopnosti, bychom pravdy víry lépe a dříve mohli pochopiti, a posilňuje též paměť naši, abychom, co jsme se spásitelného naučili, mohli sobě dlouho pamatovati — a srdce naše obměkčuje, bychom to dobré, které jsme poznali, ochotně činili, a zlého se varovali.

Od koho tedy pocházejí ty schopnosti mysle vaší, že se totiž něčemu můžete naučiti?

Všecky schopnosti mysle naší, jímž se něčemu dobrému můžeme naučiti, pochází od Ducha svatého.

A naklonnost k modlitbě?

Naklonnost k modlitbě pochází též od Ducha svatého.

A zalíbení v horlivém navštěvování školy a chrámu Páně?

To pochází též od Ducha svatého.

To dosvědčuje *sv. Pavel* (I. Korint. 12.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Tyto pak všechny věci působí jeden a týž Duch, rozděluje jednomu každému jak chce.*“

A mohli-li byste snad bez pomoci téhož Ducha svatého něco dobrého učiniti?

My bychom bez pomoci Ducha svatého nemohli nic dobrého učiniti.

To svědčí opět *sv. Pavel* (15, 5.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Beze mne nemůžete nic učiniti.*“

Co pak činili apostolové, když v Jerusalémě shromáždění příští Ducha svatého očekávali?

Oni se neustálou a vroucnou modlitbou, půstem a jinými

dobrymi skutky k přísti téhož Ducha svatého připravovali.

Abyste tedy i vy od Ducha svatého osvíceni byli, co musíte též činiti?

My Ho musíme též, jako apostoové, o Jeho milost prositi. Jakými slovy můžete v krátkosti tuto prosbu svou vysloviti? Těmito slovy: „O Bože! jenž jsi srdce věrných skrze osvícení Ducha svatého vyučil, dejž, abychom skrze téhož Ducha svatého dobré poznali — a z jeho navštívení vždycky se radovali. Skrze Ježíše Krista Pána našeho Amen.“

Tuto prosbu kdy obzvláště máte říkati?

Máme obzvláště tuto prosbu říkati, když se učiti, nějakou knihu čísti, aneb spasitelné vyčování poslouchati míníme.

S jakým pak srdcem ji máte vždy říkati?

Máme ji vždy se skroušeným a důvěrným srdcem Bohu říkati.

Nyní mi řekněte, kdo jest *Duch svatý*?

Duch svatý jest třetí božská osoba, Onť jest pravý Bůh.

Kdy a kde, nás posvěcuje Duch svatý?

Duch svatý nás posvěcuje:

1. *Na křtu svatém.*

2. *Ve Svátosti Pokání.*

3. *Kolikrátkoli ostatní Svátosti hodně přijímáme.*

Jaká pak milost se nám uděluje na křtu svatém?

Na křtu svatém se nám uděluje *milost posvěcující.*

Co pak tato milost působí?

Tato milost působí odpuštění *hříchu prvopočátečního*, a všech *před křtem spáchaných hříchů skutečných.*

Jaká pak milost se uděluje ve *Svátosti Pokání*?

Ve *Svátosti Pokání* se nám uděluje též *milost posvěcující.*

Co pak tato milost působí?

Tato milost posvěcující působí v nás odpuštění *hříchů*

skutečných, to jest - takových hříchů, kterých se hříšník po křtu svatém sám dobrovolně dopouští.

Jaká pak milost se v těch ostatních Svátostech uděluje?

V těch ostatních Svátostech se nám uděluje *milost rozmnožující*.

Co pak tato milost v nás působí?

Tato milost v nás působí, že milost posvěcující skrze ni více rozšířena a upevněna bývá.

Co pak jest *milost* vůbec?

Milost vůbec jest *dar nezasloužený*.

A *milost boží*?

Milost boží jest *nezasloužený dar boží*.

Které pak božské osobě se ti nezasloužení darové připisují?

Ti nezasloužení darové boží připisují se *třetí božské osobě*, kteráž jest *Duch svatý*.

Kolik jest takových darů Ducha svatého?

Darů Ducha svatého jest *sedm*.

Vypočítej mi jich!

Darové Ducha svatého jsou:

1. *Dar moudrosti.* 2. *Rozumu.* 3. *Rady.* 4. *Síly.* 5. *Umění.*
6. *Pobožnosti* 7. *Bázně boží.*

Tuto rozličnost darů Ducha svatého vyslovil sv. *Pavel*

(I. Korint. 12.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Rozdílné pak milosti jsou, ale týž Duch, a rozdílná působení jsou, ale týž Duch, kterýž působí všecko ve všech.*“

O devátém článku víry.

-Jak zní devátý článek víry?

Devátý článek víry zní takto: *Svatou Církev obecnou, Svatých obcování.*

Kolik částek tento článek víry v sobě obsahuje?

Tento článek víry obsahuje v sobě *dvě částky*.

Které pak?

Tyto: *Svatou Církev obecnou* — a *Svatých obcovaní*.

Tyto dvě částky máte nyní, jak náleží poznati. — Předně tedy o *Církvi svaté*.

O Církvi svaté.

Opakujte z předešlého cvičení, co činili apostolové, když Duch svatý na ně sestoupil?

Oni se rozešli do všech končin světa, a hlásali evangelium Kristovo všem národům.

A bylo-li také to hlásání jejich požehnané?

Bylo.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Hned na první kázání svatého Petra obrátili se na víru Kristovu tři tisícové, a na druhé kázání pět tisíc židů. A s takovým prospěchem hlásali evangelium Kristovo i ostatní apostolové, kteří se na rozkaz Krista Ježíše rozešli do všech krajín světa, tak že v krátkém čase celý svět od nich na víru Kristovu - obrácen byl.

Zdali ti, jenž od svatých apostolů na víru Kristovu obrá-
ceni byli, věřili celé evangelium Kristovo, čili jen některou částku jeho?

Ti, jenž od svatých apostolů na víru Kristovu byli obrá-
ceni, věřili nejen některou částku, ale celé evangelium Kristovo, a sice tak, jak mu od svatých apostolů vyučeni byli.

Koho uznávali za nejvyššího správce všech věřících?

Za nejvyššího správce všech věřících uznávali svatého *Petra*, co viditelnou hlavu všech apostolů.

A po smrti svatého Petra, koho měli za viditelnou hlavu? *Římského papeže*, co pravého nástupníka po svatém Petru. Kolik přijímali Svátosti?

Oni přijímali *sedm Svátosti*.

A zdali měli v rozličných krajinách rozličné učení víry? Oni všude a na každém místě vyznávali jednotejné učení víry, jemuž od svatých apostoľů, a od pravých zastupitelů jejich — kněží vyučeni byli.

A byli-liž oni také v této své víře pevní a stálí?

Oni byli ve své víře tak pevní a stálí, že hotoví byli všecky nesnáze, všecka protivenství, ano i smrt mučnickou pro ni podstoupiti a přetrpěti.

Zdali byli všickni tak stálí a pevní v té víře v Krista Ježíše?

Všickni nebyli tak pevní a stálí v té víře v Krista Ježíše. Co učinili mnozí z nich?

Mnozí z nich jen na čas věřili, a pak od pravé víry odpadli. Jakým způsobem se to stalo?

To se stalo takovým způsobem: Oni počali mnohé pravdy téhož učení Kristova upírati, mnohé články víry dle libosti sobě vykládati, aneb je ze snešení apostolského zcela vyvrhovati, římského papeže za nejvyšší viditelnou hlavu Církve nechtěli uznati, Svátostmi od Krista Ježíše ustanovenými pohrdali a mnohých jiných bludů se potom dopouštěli.

Nuže ty, kteří pevně celé učení Kristovo zachovali, nazýváme *pravověřícími křesťany* — jakými křesťany jich nazýváme?

My jich nazýváme *pravověřícími křesťany*.

A ty, jenž od pravého učení Kristova odpadli, nazýváme *kacíři* čili *bludaři* — jak takových lidí nazýváme?

Takových lidí nazýváme *kacíři* čili *bludaři*.

A poněvadž k jinému, nežli ku Kristovu učení se přiznávají, jmenují se proto *jinověrci*. — Jak se proto jmenují?

Oni se proto *jinověrci* jmenují.

Opakujte nyní, kteří lidé se nazývají *pravověřícími křesťany*? *Pravověřícími křesťany* se nazývají oni lidé, kteří celé učení neb evangelium Ježíše Krista za pravé mají, římského papeže za nejvyšší viditelnou hlavu Církve uznávají, a sedm od Krista Ježíše k našemu posvěcení ustanovených Svátostí užívají.

A kteří se nazývají *kacíři* čili *bludaři*?

Kacíři čili *bludaři* se nazývají oni lidé, kteří některé články víry buď ze snešení apostolského vyvrhují, aneb dle libosti jinak sobě vykládají a vysvětlují.

Mnoho lidí pospolu jmenuje se jedním slovem *shromáždění*. — Jak se jedním slovem jmenuje?

Shromáždění.

Co se jmenuje *shromáždění*?

Shromáždění se jmenuje mnoho lidí pospolu.

Všickni pravověřící křesťané pospolu jmenují se též?

Všickni pravověřící křesťané pospolu jmenují se též *shromáždění*.

A poněvadž to shromáždění viděti se může, jakým shromážděním se proto nazývá?

Onoť se nazývá *viditelným shromážděním*.

Nuže, viditelné shromáždění všech pravověřících křesťanů nazývá se jedním slovem *Církví svatou* — jak se jedním slovem nazývá?

Církví svatou.

Co se nazývá *Církví svatou*?

Církví svatou se nazývá viditelné shromáždění všech pravověřících křesťanů.

Tito pravověřící křesťané musejí ale pod čí správou státi?
Oni musejí státi pod správou viditelné nejvyšší hlavy
římského papeže.

A kolik Svátostí musejí užívatí?

Oni musejí *sedm* od Krista Ježíše ustanovených Svátostí
užívatí.

A kolikeré učení víry musejí vyznávati?

Oni musejí všude *jednostejně učení víry* vyznávati.

Nyní mi tedy řekněte, co jest *Církev svatá*?

Církev svatá jest viditelné shromáždění všech pravověřících křesťanů.

A tito mohou svobodně, více nežli jednu, aneb žádnou
nejvyšší viditelnou hlavu uznávati?

Nikoli, ale musejí všickni jen římského papeže za nejvyšší
viditelnou hlavu uznávati.

Opakujte tedy, co jest *Církev svatá*?

Církev svatá jest viditelné shromáždění všech pravověřících křesťanů pod jednou nejvyšší viditelnou hlavou, římským papežem.

A mohou-li v každé krajině aneb osadě jiné učení víry
vyznávati?

Nikoli — ale musejí všudy *jednostejně učení víry* vyznávati.

Opakujte tedy dále, co jest *Církev svatá*?

Církev svatá jest viditelné shromáždění všech pravověřících křesťanů pod jednou nejvyšší viditelnou hlavou, římským papežem, jenž jednostejně učení vyznávají.

Ale Svátosti snad mohou více aneb méně nežli *sedm*
užívatí?

Ani to ne — ale musejí *sedm Svátostí* užívatí.

Nyní řekněte tedy již v celosti, co jest *Církev svatá*?

Církev svatá jest viditelné shromáždění všech pravověřících křesťanů pod jednou nejvyšší viditelnou hlavou, římským papežem, jenž jednostejně učení vyznávají.

řících křesťanů pod jednou viditelnou nejvyšší hlavou, římským papežem, jenž jednotejné učení vyznávají, a jednotejných Svátostí užívají.

Zdali jest krom viditelnou hlavu Církve také nějaká *neviditelná nejvyšší hlava Církve?*

Jest.

A kdo jest to?

To jest Ježíš Kristus.

To dosvědčuje *sv. Pavel* k Efes. (5, 23.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Kristus jest hlava Církve.*“

Řekněte mi nyní, zdaliž také a kdo jest ta *neviditelná nejvyšší hlava Církve?*

Jest také neviditelná nejvyšší hlava Církve, a ta jest Ježíš Kristus.

O pevnotě a stálosti Církve svaté.

Kdy pak založil Kristus Svou Církev?

Kristus založil zde na zemi svou Církev, když k Petrovi pravil: „*I Jáť pravím tobě, že ty jsi Petr (skála) a na té skále vzdělám Církev Svou, a brány pekelné nepřemohou ji.*“

Co pak chtěl Ježíš těmi posledními slovy říci?

Ježíš chtěl těmi posledními slovy říci, že Církev, kterou zakládá, tak pevná bude, že ani ta největší moc a největší násilí tohoto světa ji nepřemůže, aniž jí bude moci uškoditi.

A jest-li také Církev skutečně tak pevná?

Jest.

Jakým pak způsobem tu pevnotu svou prokázala?

Pevnotu svou prokázala tím způsobem, že nepřátelé její nemohou nad ní zvítěziti.

Vypočítejte v krátkosti její nepřátely?

Co nepřátelé postavili se proti Církvi pohané, židé a veliké množství kacířů, kteří ji tupili, hanili, snižovali, články víry její vyvraceli, brzy utrhačnou řečí, brzy jedovatými spisy.

A zdali na tom již bylo dosti?

Na tom nebylo ještě dosti, neboť povstali proti ní také pohanští mocnářové, kteří každého, o kterém zvěděli, žeby byl údem té Církve, polapili, a když se Krista odřící a jejich pohanským modlám se klaněti nechtěl, mučnickou smrtí z tohoto světa vyhladili.

Byl-li touto ukrutností počet katolíků příliš zmenšen?

Tou ukrutností pohanských mocnářů nebyl počet katolíků zmenšen, ale mnohem více rozšířen.

Jak pak se to stalo?

To se takto stalo: Nevinná krev mučovníků byla velmi hojným a úrodným semenem nového křesťanstva.

Co pak těmi slovy chcete říci?

My chceme těmi slovy říci, že ti, kteří přítomní byli, když katolíci pro víru v Ježíše Krista krev svou vylévali, hned zapovrhly všechny modly a bludy pohanské, a volili též pro pravdu víry v Krista Ježíše umřítí — častěji i ti, kteří k tomu ustanovení byli, aby katolíky mučili, vidouce odhodlanost jejich, s kterou hlavy své pod meč nakloňovali, a vidouce zázraky, kteří se při smrti mnohých dali: ustrnuli nad tím, a jsouce po jednou v srdcích svých obměkčeni, pravili sami k sobě: „Zajisté musí tato víra býti pravá!“ a potom i oni častěji byli obráceni, a korunou mučnické ozdobeni.

Nyní snad již všeobecné pronásledování té Církve Kristovy přestalo?

V našich zemích sice pronásledování mečem již přestalo,

ale utrhačným jazykem rozličných bludařů, kacířů a židů, jakož i jedovatými spisy jejich bývá Církev Kristova ještě vždy i zde u nás velmi pronásledována.

Že ta Církev Kristova tak mnohá protivensví šťastně přestála, a tak mnoho nepřátel až dosavad šťastně přemáhá, co pak jest to za znamení?

To jest znamení *její pevnosti*, že jí skutečně žádná, ani sebe větší moc a vláda zemská nemůže přemoci.

Jakým způsobem může nějaké stavení svou pevnost prokázati?

Takovým způsobem, když všem větrům, bouři a hromovému otrásání vždy nepohnutelně a nerozbořitelně na odpor stojí.

Které stavení žádného větru ani žádné bouři nezakusilo může-li se o jeho pevnosti něco mluvíti?

Nemůže.

Řekněte mi tedy, proč připouští Bůh taková protivensví na Svou Církev?

Bůh taková pronásledování na Svou Církev proto dopouští, aby celému světu zřetelně a viditelně dokázal, že proti Jeho Církví všecka protivensví, pronásledování, násilí a všecko vynasnažení hříšného světa nic neprospívají.

Kristus založil jen *jednu Církev*.

Co myslíte, kolik takových Církví Kristus zde na světě založil?

Kristus založil zde na světě jen *jednu Církev*.

Odkud pak to víte?

My to odtud víme, že, když Kristus Svou Církev zde na světě zakládal, nemluvil *k Petrovi* v počtu vícném totižto: Na této skále vzdělám *Církev mé*; ale On

mluvil jen v *jednotlivém* počtu, když pravil: „*Na této skále vzdělám Církev Svou.*“

Církev od Krista Ježíše založená jest samojediná, ve které věčného spasení dojíti lze.

Kdo se od této Církve oddělí, a není údem jejím, může-li věčného spasení dojíti?

Kdo se od Církve Kristovy oddělí, a není údem jejím, nemůže věčného spasení dojíti.

To svědčí sám Kristus u sv. *Luk.* (10, 16.) kterými slovy? Těmito slovy: „*Kdo vás slyší, Mne slyší; a kdo vámi pohrdá, Mnou pohrdá: a kdo Mnou pohrdá, pohrdá tím, který Mne poslal.*“

A u sv. *Jana* (3, 18.) dosvědčuje to sám Kristus, kterými slovy?

Těmito slovy: „*Kdož nevěří, již odsouzen jest.*“

A u sv. *Mat.* (18, 17.)?

U svatého Matouše dosvědčuje to sám Ježíš Kristus, když praví: „*Jestliže pak Církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a zjevný hříšník.*“

Co pak všechna tato slova znamenají?

Onať znamenají, že ten který se nepřiznává k evangeliu neb k učení Krista Ježíše, to jest, který není údem Církve od Krista založené, a jí poslušnost neproказuje, spasen býti nemůže.

Který *svatý Otec* to také dosvědčuje?

To dosvědčuje také *svatý Otec Ciprian*, když praví: „*Kdož od Církve Kristovy se odlučuje, nemůže jejich zaslíbení účastným býti — kdož nemá Církev Kristovu za svou máti, nemůže Boha za svého Otce míti — a jako v čas potopy světa zahynul každý, jenž se v*

korábě Noe nevynacházel: tak též, kdož na lodi Petrově, to jest, v Církvi Kristově není, před věčným zahynutím nemůže zachráněn býti.“

O čem pak zde svatý *Ciprian* ujišťuje?

Svatý *Ciprian* ujišťuje zde o tom, že Církev Kristova jest jediná pravá a samospasitelná Církev.

A co o tom praví Katechismus?

Katechismus praví: „*Jedna toliko jest pravá Církev, krom které žádného spasení doufati nelze.*“

Jaké pak naučení pro vás odtud vyplývá?

Pro nás odtud ono radostné naučení vyplývá, že jestliže všechno, co nám Církev Kristova k věření předkládá, pevně za pravé budeme míti — a jestliže též všechno co nám k zachovávání ukládá, ochotně a úplně budeme plniti, jistotně věčného spasení budeme moci dojíti.

Církev od Krista založená jest *neomylná*.

Co myslíte, může-li Církev někoho oklamati?

Církev nemůže žádného oklamati.

Proč pak ne?

Proto, že jest od Ducha svatého obdařena *darem neomylnosti*.

Co pak vy tím darem *neomylnosti* rozumíte?

My tím darem *neomylnosti* rozumíme, že Církev svatá v učení, jehož nám k věření představuje, nemůže chybiti, poněvadž to učení není vlastně její učení, ale jest učením Ducha svatého.

Odkud pak to víte?

My to víme ze slov samého Krista Ježíše, který k apostolům Svým pravil: „*Vy nejste, jenž mluvíte, ale Duch Otce vašeho jest, který mluví ve vás.*“
(Mat. 10, 20.)

Vztahovala-li se snad tato slova Kristova jen na apostoly? Ta slova Kristova nevztahovala se jen na samé apostoly, ale na všechny, kteří v nepřetržené poslušnosti v apoštolském úřadě po nich následovati budou.

Odkud pak toto víte?

My to víme opět ze slov samého Krista Ježíše, která k apostolům Svým pravil řka: „*A aj, Já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa.*“ (Mat. 28, 18.)

Jak pak to dokážete, žeby tato slova Kristova se také na nástupníky apostolů vztahovala?

My to tak dokážeme: Kristus pravil, že bude s apostoly až do skonání světa — svět ještě vždy trvá, a my předc o svatých apostolích víme, že již dávno všickni zemřeli — muselť tedy Ježíš Kristus, když ta slova mluvil, ne jen apostoly, nýbrž všechny budoucí jejich nástupníky zde rozuměti.

A kteří jsou praví nástupníci apostolů?

Praví nástupníci apostolů jsou *biskupové a kněží.*

Tito tedy, co praví nástupníci apostolů, jakým Duchem a jakou pomocí jsou obdařeni?

Oni, co praví nástupníci apostolů jsou tím Duchem svatým, jehož měli apostolové, a tou pomocí, kteráž apostolům od Krista Ježíše připovězena byla, obdařeni.

Tito biskupové a kněží pospolu, jakou Církev činí?

Všickni biskupové a kněží, jakožto praví nástupníci apostolů, činí *Církev vyučující.*

A všickni ostatní pravověřící křesťané?

Všickni ostatní pravověřící křesťané pospolu činí opět *Církev učící se.*

Církev *vyučující* čí učení vám předkládá k věření?

Církev *vyučující* předkládá nám k věření učení boží, čili učení Ducha svatého, Jímžto obdařena jest.

Může-li tedy Církev učící ve člancích víry chybiti?

Ona ve člancích víry nemůže chybiti.

Jaký důkaz můžete k potvrzení toho uvést?

K potvrzení toho slouží za důkaz, že, kdyby *vyučující* Církev v člancích víry mohla chybiti, již po půl devatenácti století buď v jednom neb ve více člancích víry, by byla předc někdy pochybila, a něco jiného nám k věření představovala, nežli čemu Kristus učil, a co svatí apostofové hlásali.

K čemu vás má tato neomylnost vyučující Církve povzbuditi? Neomylnost vyučující Církve nás má k tomu povzbuditi, abychom o tom, co nám k věření předkládá, nikdy nepochybovali, ale vždy ochotně to za pravé učení boží považovali, a pevně ubezpečeni byli, že všechno, co se nám v tom učení za odměnu přislubuje, jistotně také a na vlas splněno bude.

Vlastnosti pravé Církve.

Zdali jest každá Církev *pravá*, která se za takovou vydává?

Není.

Po kolika znameních se poznává *pravá Církev*?

Pravá Církev se poznává po čtveru znameních.

Jmenujte ta znamení, která jsou?

To čtvero znamení jest: 1. *Že jest jedna.* 2. *Svatá.* 3. *Všeobecná.* 4. *Apostolská.*

O které Církvi jen se může říci, že jest *jedna*?

O té Církvi se jen může říci, že jest *jedna*, která vždy a všudy jednostejné učení k věření, a jednostejné Svátosti předkládá k užívání, a všudy také jednostejné koná služby boží.

A v které Církvi jen tuto jednotu nalézáte?

Tuto jednotu nalézáme jen v té Církvi, kterou Ježíš Kristus zde na světě založil.

Že tato jednotu skutečně se jen v Církvi Kristově nalézá, to tvrdí sv. *Pavel* (k Efes. 4, 3.) kterými slovy? Těmito slovy: „*Jeden Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech.*“

Co pak těmi slovy chce říci?

Chce těmi slovy napomenouti obyvatele Efesské, aby mezi nimi žádné rozepře a roztržky nebyly, ale jako jeden Bůh a Otec všech na nebi jest, tak aby též jednotu zachovávali jak v učení, tak též v užívání Svátostí, a v konání služeb božích.

Co myslíte, které tedy Církvi se jen může to *první znamení* připisovati?

To *první znamení* pravé Církve může se jen té Církvi připisovati, kterou Ježíš Kristus zde na světě založil.

A proč ne i jiným vyznáním a sborům náboženským? Proto, že v jiných vyznáních nepanuje žádná jednotu v učení, ale kolik hlav, tolik jest smyslů a výkladů v jejich člancích víry.

Které pak jest to *druhé znamení* pravé Církve?

Druhé znamení pravé Církve jest, že jest *svatá*.

O které Církvi se může říci, že jest *svatá*?

Jen o té Církvi se může říci, že jest *svatá*, která má svatého zakladatele, a která svaté učení předkládá k věření, a k spasení poskytuje jen svaté prostředky, tak že údové její, když jen chtějí, mohou skutečně svatými býti.

A toto vše nalézáte skutečně v které Církvi?

Jen v té Církvi, kterou Kristus zde na světě založil.

Proč jen v té, a ne také v jiných církvích?

Proto, že jen ta Církev má *svatého zakladatele*, Ježíše Krista, a učení i Svátosti svaté, tak že jen v této Církví každý, kdo chce, může skutečně spasen býti. Že jen tato Církev jest svatá, svědčí *sv. Pavel* k Efes. (5, 25.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Kristus miloval Církev, a Sebe samého vydal za ni, aby ji posvětil, aby sám Sobě způsobil slavnou Církev, nemajíce poskvrny, ani vrásky; neb co takového, ale aby byla svatá a neposkvrněná.*“

A že to učení, jehož ona k věření předkládá, jediné pravé a svaté jest, svědčí opět *sv. Pavel* ke Galat. (1, 6.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Jsou někteří, kteříž vás bouří, a chtějí převrátiti evangelium Kristovo — ale bychom pak my, neb anjel s nebe kázal vám jiné evangelium mimo to, co jsme kázali vám, proklatý buď.*“

Víte-li také některé příklady říci, že údové této Církve skutečně se staly svatými?

Víme.

Jmenujte je!

Apostolové, veliké množství vyznavačů, mučenků, poustevníků, vdov, mládenců a panen skutečně se svatými stali.

Může-li také takových příkladů i některá jiná Církev okázati? Takových příkladů nemůže žádná jiná Církev okázati.

Které tedy Církví *to druhé znamení* pravé Církve musí se připisovati?

To druhé znamení pravé Církve musí se jen naší, to jest, od Krista založené Církví připisovati.

Které jest *třetí znamení* pravé Církve?

Třetí znamení pravé Církve jest, že jest *katolická* čili *všeobecná*.

O které Církvě se může říci, žeby byla všeobecná?

Jen o té Církvě se může říci, žeby byla všeobecná, která
jest *pro všechny lidi, a pro všechny časy.*

A taková jest opět jen která Církev?

Jen Církev Kristova.

To svědčí o ní sv. *Mat.* (28, 19.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Jdouce učte všechny národy učíce
je zachovávatí všecko, což jsem koli přikázal vám.*“

To samé dosvědčují také Skut. apostolové (1, 8.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*A budete mi svědkové v Jerusalémě i
ve všem Judstvu, i v Samaří až do posledních kon-
čin země.*“

Jsou-li také i jiné církve tak zřízené?

Nejsou.

Všeobecnost přináležejí tedy jen které Církvě?

Jen naší, to jest Církvě Kristově.

Které jest *čtvrté znamení* pravé Církvě?

Čtvrté znamení pravé Církvě jest, že jest *apostolská.*

O které Církvě se může říci, žeby byla *apostolská*?

Jen o té Církvě se může říci, že jest *apostolská*, která
od svatých apostoľů po celém světě byla rozšířena; —
a nyní papeže, biskupy, a kněží, co pravé nástupníky
svatých apostoľů, za své rozšiřovatele má.

A toto vše nalézáte opět v které Církvě?

To vše nalézáme jen v *Církvě Kristově.*

A proč ne i v jiných církvích?

Proto, že jiné církve byly založeny nikoli od Krista
Ježíše, a rozšířeny nikoli od svatých apostoľů: ale od
samých bludařů, kteří, by svůj hříšný život svobodně
beze vši překážky, a beze všeho napomínání vésti
mohli, buď sami dobrovolně od pravé Církvě Kristovy

se oddělili, aneb pro svůj nekřesťanský život z lůna téže Církve vyvrženi byli.

Čtrtité znamení pravé Církve může se též které Církví jim připisovati?

Jen naší, to jest jen Kristově Církví.

Co nyní o všech těch jiných církvích soudíte?

O všech jiných a cizích církvích soudíme, že jejich učení jest bludné, klamné a nepravé; a pročež také žádného spasení v nich pro člověka očekávati nelze.

Proč pak se Církev Kristova také *římskou Církví* nazývá? *Církev Kristova nazývá se také římskou proto, že Církev římská, hlava všech ostatních církví čili biskupství katolických a prostředek jednoty jest.*

Mají-li také údové pravé Církve mezi sebou nějakou společnost?

Údové pravé Církve mají ovšem mezi sebou společnost.

Jakou společnost?

Takovou společnost, jako údové jednoho těla.

A tato společnost v čem záleží?

Tato společnost záleží v tom, že všickni údové Církve na duchovních pokladech podíl mají.

A kteří jsou to ti duchovní pokladové?

Ti duchovní pokladové jsou dobří skutkové, jako: modlitba, půst, almužna, jichžto údové jeden za druhého Bohu obětovati mohou.

A kteří jsou ti údové?

Údové Církve, jenž mezi sebou obcování neb společnost mají, jsou: 1. Věřící na zemi. 2. Svatí v nebi. 3. Duše zemřelých, ježto v očistci jsou.

Dle tohoto trojího rozdělení údů Církve, kolikerá jest ta Církev?

Dle toho trojiho rozdělení údů jest *Církev trojí*, a sice:

Církev bojující, *Církev trpící* a *Církev se radující*.

Která pak jest ta *Církev bojující*?

Církev bojující jest ona, jejížto údové zde na světě ještě bojovati musí o spasení věčné.

A kteří jsou ti údové?

To jsme my pravověřící křesťané, kteří zde bojovati musíme.

kým pak?

S *tělem*, to jest se zlými žádostmi těla — se *světem*, to jest se zlými příklady a pobízkami k zlému — a s *ďáblem*, to jest, se zlými myšlénkami, s vnitřním vnučením a pužením k hříchu.

A tento boj, v čem pozůstává?

Tento boj pozůstává v tom, že povstávající v nás tělesné žádosti ustavičně mrtviti, zlým příkladům a zlým společností tohoto světa bedlivě vyhýbati, a všem ďábelským úkladům neb pokušením udatně vždy odporovati máme.

Která pak jest ta *Církev trpící*?

Církev trpící jest ona, jejížto údové ještě trpěti musejí.

A kteří jsou ti údové její?

To jsou duše zemřelých, jenžto v *očistci* se vynacházejí, a tam časné tresty za své všední hříchy trpěti musejí.

Která pak jest ta *Církev radující se*?

Církev radující se jest ona, jejížto údové se již radují.

A kteří jsou ti údové její?

To jsou *Svatí v nebi*.

Nyní mi řekněte, v čem pozůstává společnost, kterou my věřící zde na zemi mezi sebou máme?

Společnost, kterou my věřící zde na zemi mezi sebou máme, pozůstává v tom, že my se druh za druhu mo-

dlíme, a druh druhu v provozování dobrých skutků napomocní jsme.

A v čem pozůstává společnost, kterou my věřící máme s dušemi v očistci?

Společnost, kterou my věřící s dušemi v očistci máme, pozůstává v tom, že se za duše v očistci modlíme, posty, almužny a jiné dobré skutky Bohu za ně obětujeme, a ony opět, když se do nebe dostanou, u Boha za nás orodují a prosí.

V čem pak pozůstává společnost, kterou máme se Svatými v nebi?

Společnost, kterou se Svatými v nebi máme, pozůstává v tom, že my zde na světě Svaté ctíme, a oni opět naše prosby a potřeby Bohu přednášejí a za nás u Boha orodují.

O přednosti Petrově.

Když Kristus Sobě dvanáct apostolů zvolil, neustanovil-li mezi nimi žádného za nejvyššího?

Když Kristus sobě dvanáct apostolů zvolil, jednoho ustanovil mezi nimi za nejvyššího.

Kterého pak, jmenujte ho!

Svatého Petra.

Z kterých slov Kristových to poznáváte?

Poznáváme to z oněch slov, jichžto Kristus k Petrovi mluvil řka: „*A Já pravím tobě, že ty jsi skála, a na té skále vzdělám Církev Svou, a brány pekelné ji nepřemohou.*“

Co myslíte, zač ustanovil Kristus Petra těmi slovy?

Kristus těmi slovy ustanovil Petra za hlavní základ své Církve.

Co pak to znamená *základem* čili *hlavou* býti v některém shromáždění?

Základem čili hlavou v některém shromáždění byti, znamená tolik, jako mezi všemi ostatními v tom shromáždění nejprvnějším a nejvyšším byti.

A u svatého Mat. (16, 18.) která slova mluvil Ježíš k Petrovi?

Tato slova: „*Tobě dám klíče království nebeského; a cožkoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoli rozvážeš na zemi bude rozvázáno i na nebi.*“

Co pak znamená odevzdati někomu klíče domu neb brány některého města?

Odevzdati někomu klíče ode dveří domu neb od brány města znamená tolik, jako udělití jemu plnomocenství neb největší moc a vládu nad celým tím domem neb městem, jehož klíče mu odevzdány bývají.

Když Kristus odevzdává Petrovi klíče, jakou moc a vládu mu tím uděluje?

On mu tím uděluje plnomocenství čili největší moc a vládu v celé Církvi.

O tom ještě důkladněji svědčí která slova?

O tom ještě důkladněji svědčí ona slova Kristova, jichžto k Petrovi mluvě, po třikráte opakoval, řka: „*Pas beránky mé, pas i ovce mé.*“

Měl-li Kristus jaké stádo ovec neb beráneků?

Kristus neměl žádného stáda ovec neb beráneků.

Koho tedy Kristus těmi slovy *ovce* a *beránky* rozumí?

Kristus těmi slovy *ovce* a *beránky* rozumí ostatní apostoły krom Petra, a všechny ostatní věřící.

A dle starobylého obyčeje, co znamená slovo *pásti*?

Slovo *pásti* dle starobylého obyčeje mluvení znamená tolik, jako *panovati* neb *kralovati*.

Kterí příkladové z Písma svatého to dosvědčují?

o dosvědčují následující příkladové z Písma svatého:

O Davidu králi se praví, že pásl Jakobá služebníka Páně, a pokolení Israel (Žalm 77, 71.) — A král Cyrus nazývá se pastýřem. (Isaiaš 44, 28.)

Zač tedy těmi slovy Kristus Petra ustanovil?

Kristus ustanovil těmi slovy Petra za *ředitele* neb *panovníka* ve své Církvi.

A ukázal-li se také skutečně svatý Petr *nejvyšším* mezi všemi apostoly, a *panovníkem* celé Církve?

Petr se skutečně ukázal *nejvyšším* býti mezi všemi apostoly a *panovníkem* celé Církve.

A byl-li také od apostoľů a ostatních věřících za takového skutečně uznán?

Petr byl skutečně ode všech apostoľů a ostatních věřících za nejvyššího panovníka Církve uznán.

Jmenujte některé příklady, kde Petr svou přednost neb plnomocenství v Církvi provozoval?

Kolikrátkoli něco ve jménu všech apostoľů zodpovídati bylo, vždy mluvil *Petr* jakožto hlava za všechny ostatní. Petr byl první, jenž evangelium Kristovo hlásal předně židům, a pak také i pohanům.

V sněmu Jerusalemském mezi všemi apostoly Petr měl první místo.

Co tedy myslíte, kým skutečně Petr byl?

Petr byl skutečně *prvním* mezi všemi apostoly, *nejvyšší hlavou* Církve, a *místodržícím* Ježíše Krista zde na zemi.

Kdo pak nyní jest v té Církvi Kristově tím, kým někdy svatý Petr byl?

V Církvi Kristově tím, kým někdy svatý Petr byl, jest nyní pravý jeho nástupník — *římský papež*.

Co pravý nástupník svatého Petra, kým tedy jest v Církvi *římský papež*?

Římský papež, co pravý nástupník svatého Petra jest též

jako byl Petr, viditelná nejvyšší hlava Církve a místopředseda Ježíše Krista zde na zemi.

Co pak rozumíte slovem *místopředseda Ježíše Krista*?

Slovem *místopředseda Ježíše Krista* zde na zemi rozumíme, že římský papež zastává v Církvi ten úřad, jehož někdy sám Ježíš Kristus zde na světě provozoval.

O desátém článku víry.

Jak zní desátý článek víry?

Desátý článek víry zní takto: *Hříchu odpouštění.*

Čemu pak vás učí tento článek víry?

Tento článek víry nás učí, že Kristus Církvi Své dal moc hříchy odpouštět.

Opakujte z předešlého cvičení, kteří jsou údové té Církve? Údové Církve Kristovy jsou všickni pravověřící křesťané. Byla-li tedy ta moc, hříchy odpouštět, všem údům Církve od Krista Ježíše dána?

Moc hříchy odpouštět nebyla všem údům Církve od Krista Ježíše dána.

Kterým tedy jen, když ne všem?

Jen samým apostoľům.

Kdy pak?

Když Ježíš Kristus, chtěje apostoľy Své o Svém skutečném z mrtvých vstání přesvědčiti, po dvakráte se jim ukázal, jednou, když tam *Tomáš* nebyl, a po druhé, když tam také *Tomáš* přítomen byl.

Kterými slovy jim tenkrát Ježíš tu moc hříchy odpouštět propůjčil?

Těmito slovy: „*Přijměte Ducha svatého, kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadržáni jsou.*“ (Jan 20, 22.)

Směřovala-li tato slova jen na apostoły, čili také na jejich nástupníky?

Ta slova Krista Ježíše nesměřovala jen na apostoły, ale směřovala také na nástupníky apostoľů.

Zdali ustanovili také skutečně apostoľové některé za své nástupníky?

Ustanovili.

Co o tom svědčí Skut. apost. (13, 2.)?

Skutkové apostoľští o tom svědčí, že apostoľové se modlili a postili, a pak z vnuknutí Ducha svatého povolili *Šavla a Barnabáše* a vzkládali na ně ruce své, a pak propustili je.

Řekněte mi, co píše sv. *Pavel* k Titovi (1, 5.)?

Svatý *Pavel* k Titovi píše: „*Z té příčiny zanechal jsem tebe v Krétě, aby jsi to, čehož se nedostává, napravoval, a ustanovil po městech kněži, jakož i já tobě jsem zřídil.*“

Víte-li mi také říci pravý smysl těch slov?

Víme.

Řekněte ho tedy!

Svatý *Pavel* píše k Titovi, že jej proto v Krétě za svého nástupníka ustanovil, aby tam napravoval a dosazoval, čehož se tam nedostává; to jest, aby tam po městech kněží za své pomocníky a nástupníky ustanovil.

Jak pak nazývali apostoľové tyto své nástupníky?

Apostoľové tyto své nástupníky nazývali *biskupy* a *kněži*.

Co tedy myslíte, kdo má nyní v Církví Kristově moc hříchů odpouštěti?

V Církví Kristově mají nyní moc hříchů odpouštěti *biskupové* a *kněži*.

V kterých Svátostech se nám hříchové odpouštějí?

Hříchové se nám odpouštějí ve Svátosti *křtu*, a ve Svátosti *pokání*.

Jaký pak hřích se vám ve svátosti křtu odpouští?

Ve Svátosti křtu se nám odpouští *hřích prvopočáteční*.

Který jest ten *prvopočáteční hřích*?

Hřích prvopočáteční jest onen, kteréhož se *Adam* v ráji s manželkou svou *Evou* dopustil, a my co potomkové jejich jsme ho po nich zdědili.

Jací pak hříchové se ve Svátosti *pokání* odpouštějí?

Ve Svátosti pokání se odpouštějí *hříchové skuteční*.

Co jest *skutečný hřích*?

Hřích skutečný jest onen, jehož se hříšník po křtu svátém sám dobrovolně dopouští.

Jaké naučení odtud pro vás vyplývá?

Odtud vyplývá pro nás ono radostné naučení, že kdybychom někdy do hříchu padli, nám ten hřích bude moci býti odpuštěn.

Dle svědectví Písma svatého komu se hříšník podobá?

Dle svědectví Písma svatého hříšník se podobá služebníkovvi, který byl pánu svému mnoho peněz dlužen.

Jak pak byla veliká summa těch peněz?

Summa těch peněz byla tak veliká, že ji tomu služebníkovvi při všem vynasnažení nebylo možno zaplatiti.

Věda tedy, že dluh svůj nebude moci nikdy zaplatiti, co učinil služebník?

Přistoupil k pánu svému a padna na kolena, prosil ho za odpuštění toho nesmírného dluhu.

Co se vyrozumívá slovem *dluh*?

Slovem *dluh* se vyrozumívají *hříchové* naši.

Nyní mi řekněte, jaký *dluh* jsou ti hříchové naši?

Hříchové naši jsou takový *dluh*, že kdybychom tisíce let zde na světě živi byli a ustavičně se vynasnažo-

vali, za ně Bohu zadost činiti: přec nikdy nebudeme moci jak náleží za ně Bohu zadost učiniti.

Kdybyste tedy do hříchu někdy padli, co budete také muset činiti?

My budeme muset především jako onen služebník v hluboké pokoře Boha za odpuštění prositi.

Kterými slovy budete moci tu prosbu svou v krátkosti vysloviti?

Těmito slovy: „*Smiluj se nade mnou Bože, podle velkého milosrdenství Svého, a podle množství slitování Svých shlad nepravosti mé.*“

O jedenáctém článku víry.

Jak zní jedenáctý článek víry?

Jedenáctý článek víry zní: *Těla z mrtvých vzkříšení.*

Opakujte, kdo se dopustil toho provopočátečního hříchu? Toho prvopočátečního hříchu se dopustil Adam v ráji s manželkou svou Evou.

Co za pokuta byla na tento hřích od samého Boha ustanovena?

Na tento hřích byla od Boha *pokuta smrti* ustanovena. Vztahovala-li se ta pokuta smrti jen na samého Adama a manželku jeho Evu?

Pokuta smrtí nevztahovala se jen na Adama a Evu, ale ona se vztahovala na všechny lidi.

Co myslíte tedy, musejí-li všickni lidé někdy umřítí?

Všickni lidé musejí jednou umřítí.

To svědčí sv. *Pavel* k Židům (9, 27.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Uloženo jest lidem jednou umřítí.*“

Když člověk umře, co se s jeho tělem stává?

Když člověk umře, tělo jeho bývá do země vloženo a tam zhnije a rozpadne se v prach.

Zůstane-li to tělo vždy v té zemi ležeti?

Nezůstane.

Co se s ním kdysi stane?

Ono bude jednou opět obživeno, a z mrtvých vstane.

O tom z mrtvých vstání, kdo nás obzvláště ubezpečil?

O tom z mrtvých vstání nás obzvláště sám Ježíš Kristus ubezpečil, když třetího dne, jak předpověděl, z mrtvých vstal.

To potvrzuje sv. Pavel (I. Kor. 15, 22.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Jakož v Adamovi všickni umírají, tak i v Kristu všickni obživeni budou.*“

A kdy pak se toto z mrtvých vstání stane?

Toto z mrtvých vstání se stane v poslední den soudní.

To svědčí sv. Jan (5, 28.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Přichází hodina, v kteroužto všickni, kteří v hrobích jsou, uslyší hlas Syna božího — i půjdou, kteří dobré věci činili na vzkříšení života, kteří pak zlé věci činili, na vzkříšení soudu.*“

Řekněte mi pravý smysl těchto slov!

Pravý smysl těch slov jest: V poslední den soudní vstanou z hrobů svých všickni lidé; a sice, spravedliví lidé vstanou, aby odměnu vzali za své dobré skutky; a hříšníci vstanou, aby za své hříchy trest podstoupili.

Vstaneme-li z mrtvých s vlastními těly čili s cizími?

My povstaneme z mrtvých s těmi těly, jichžto jsme za živobytí měli.

To svědčí Job (19, 26.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*A zase oblečen budu kůží svou a v těle mém uzřím Boha svého.*“

A budou-li těla naše po tom z mrtvých vstání zcela taková, jaká byla za živobytí, aneb budou proměněna? Těla naše po z mrtvých vstání nebudou taková, jaká byla ještě za živobytí, ale bude proměněna.

Co mluví sv. Pavel k Filip. (3, 20.) o té proměně těl spravedlivých lidí?

Svatý Pavel o proměně těl spravedlivých lidí praví:

„Naše obcování v nebesích jest; odkud i Spasitele očekáváme, Pána našeho Ježíše Krista, kterýž promění těla naše, připodobněná tělu jasnosti Své.“

O čem nás ujišťují tato slova?

Tato slova ujišťují nás o tom, že těla spravedlivých lidí po z mrtvých vstání budou se skvíti jasností velikou velmi.

Tuto jasnost opisuje sv. Mat. (13, 43.) kterými slovy? Těmito slovy: *„Tehdáž spravedliví skvíti se budou, jako slunce v království Otce jejich.“*

A bude-li tato jasnost u všech stejná?

Ta jasnost nebude u všech stejná.

Jaká tedy bude?

Ona bude dle množství a velikosti zásluh rozdílná, větší totiž neb menší.

Tu rozdílnost té jasnosti na spravedlivých dokazují u sv. Pavla (I. Kor. 15, 41.) která slova?

Tato slova: *Jiná jest jasnost slunce, jiná jest jasnost měsíce, a jiná jest jasnost hvězd. Nebo hvězda od hvězdy dělí se v jasnosti. Tak bude i vzkříšení z mrtvých.“*

A pak budou snad taková těla museť ještě někdy něco trpěti?

Taková těla nebudou již nikdy více něco zlého trpěti.

To svědčí sv. Jan (Zjev. 21, 4.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Setře Bůh všelikou slzu z očí jejich, a smrti více nebude, ani kvílení, ani křiku, ani bolesti nebude více; nebo první věci pominuly.*“

Co myslíte, budou-li po tom z mrtvých vstání všech lidí těla tak proměněna?

Nebudou.

To dosvědčuje sv. Pavel (I. Kor. 15, 51.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Aj tajemství vám pravím: Všickni zajisté vstaneme z mrtvých, ale ne všickni proměněni budeme.*“

Kterých lidí těla proměněna a oslavena budou?

Jen spravedlivých lidí těla budou po z mrtvých vstání proměněna a oslavena.

Co myslíte, proč hříšníci vstanou z mrtvých?

Hříšníci vstanou z mrtvých, aby podstoupili tresty za své spáchané hříchy.

A proč spravedliví vstanou z mrtvých?

Spravedliví vstanou z mrtvých, aby odplatu dosáhli za své dobré skutky.

Co z tohoto článku víry radostného vyplývá?

My se z tohoto článku víry k radosti své učíme, že, když nám rodičové, neb přátelé, příbuzní a známí naši umírají, oni se na věky od nás neodlučují; ale o všeobecném z mrtvých vstání že je všecky opět uhlídáme, a když my zemřeme, že nezůstaneme vždy v hrobě, ale v onen poslední den že též z mrtvých vstaneme.

A k čemu vás má proto tento článek víry povzbuditi?

Tento článek víry má nás k tomu povzbuditi, abychom hříchu se pilně vystříhali, a dobré skutky konali, bychom k oněm spravedlivým mohli někdy připočtáni a s nimi spolu proměněni a oslaveni býti.

A máte-li proto tělu svému zde na světě hověti?

My nemáme zde na světě tělu svému hověti; ale máme ho postem a užitečnou práci mrtviti, abychom mohli někdy oslaveni z mrtvých vstáti.

O dvanáctém článku víry.

Jak zní dvanáctý článek víry?

Dvanáctý článek víry zní takto: *Život věčný.*

Opakujte, jak zní jedenáctý článek víry?

Jedenáctý článek víry zní: *Těla z mrtvých vzkříšení.*

Co myslíte, budou snad z mrtvých vzkříšená těla ještě potom umíratí?

Těla z mrtvých vzkříšená již nebudou více umíratí.

O tom ujišťuje sv. Jan (Zjev. 21, 4.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*A smrti nebude více.*“

Jak pak dlouho tedy ten druhý život po tom z mrtvých vstání bude trvati?

Onen život, jehož po z mrtvých vstání budeme míti, bude vždy trvati.

A o tomto vždy trvajícím životě který článek víry jedná?

O tomto vždy trvajícím životě jedná *dvanáctý článek* víry.

Opakujte, jak zní tento článek víry?

Tento článek víry zní: *Život věčný.*

Co pak se obyčejně slovem *život věčný* rozumí?

Slovem *život věčný* rozumějí se obyčejně ony radosti, jichžto Bůh svým Svatým a Vyvoleným tam v nebi za odplatu uděluje.

Co praví sv. Pavel (I. Kor. 2, 9.) o těch nebeských radostech?

Svatý Pavel o těch nebeských radostech praví: „*Čehož oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani v srdce lidské nerstoupilo: to připravil Bůh těm, kteříž Jej milují.*“

Mohou-li Svátí ještě něco více na nebi žádati?

Nemohou.

Jsou-li tedy všechny žádosti jejich dokonale vyplněny?

Jsou.

Řekněte mi tedy, co věříme a vyznáváme slovy dvanáctého článku víry?

Slovy dvanáctého článku víry věříme a vyznáváme věčné vždy trvající blahoslavenství, kteréž toužebnost Svátých a Vyvolených dokonale vyplní.

A co potvrzujeme slovem Amen?

Potvrzujeme slovem Amen, že ve věcech, kteréž se ve snešení apostolském obsahují, nepochybujeme, ale všechno za pravé držíme, co se tam obsahuje.

Druhá hlavní částka.

● n a d ě j i.

I. Oddělení.

Co křesťanská naděje jest.

Co znamená slovo *doufati*?

Slovo *doufati* znamená s radostí něco očekávati.

Kdyby vám nic nebylo přislíbeno, mohlibyste přec něco očekávati?

Kdyby nám nic nebylo přislíbeno, nemohli bychom též ničeho očekávati.

Proč pak ne?

Proto, žeby to celé očekávání naše bylo daremné, poněvadž bychom toho, čehož bychom očekávali, nikdy nemohli dočkati a dosáhnouti.

Abyste tedy mohli něco očekávati, co musí předcházeti?

Abychom něco očekávati mohli, musí nám to předkem přislíbeno býti.

Co znamená tedy slovo *doufati*?

Slovo *doufati* znamená s radostí očekávati, co nám přislíbeno bylo.

Kdo pak vám může něco přislíbiti?

Něco přislíbiti nám může Bůh i lidé.

Od koho tedy můžete něco s radostí očekávati neb doufati?

Můžeme něco s radostí očekávati neb doufati od *Boha* i od *lidí*.

Když od *lidí* něco doufáte, jak se takové doufání jmenuje? Takové doufání jmenuje se doufání *světské*.

A když od *Boha* něco doufáte, takové doufání se jmenuje? Takové doufání se jmenuje doufání *křesťansko-katolické*. Co pak tedy jest křesťansky katolicky doufati?

Křesťansky katolicky doufati jest, od Boha s radostí očekávati, co nám přislíbil.

Smíte-li pochybovati o tom, co vám Bůh přislíbil, zdaliž vám to také udělí?

Nesmíme pochybovati, zdaliž nám Bůh udělí to, co nám přislíbil.

Proč pak ne?

Proto, že on všechno, co přislíbí, skutečně také splní.

Z kterých vlastností božských to poznáváte?

My to poznáváme ze *svátosti a všemohoucnosti boží*.

Co Bůh, jakožto *všemohoucí* může učiniti s tím, co přislíbil?

Bůh, jakožto *všemohoucí* může splniti všechno, co přislíbil.

A jakožto *svatý*, co musí Bůh činiti s tím, co přislíbil?

Bůh, jakožto *svatý*, musí splniti všechno, co přislíbil.

Máte-li tedy jakou příčinu pochybovati, zdaliž Bůh to, co přislíbil, splní?

Nemáme žádné příčiny pochybovati, zdaliž Bůh to, co přislíbil, skutečně splní.

Jak tedy od Něho očekávati máte to, co vám přislíbil?

My to od Něho musíme *důvěrně* očekávati.

Co znamená to slovo *důvěrně*.

Důvěrně znamená tolik jako: s *jistotou* a bez vší pochybnosti.

Nyní mi tedy již v celosti řekněte, co jest křestansky katolicky doufati?

Křestansky katolicky doufati jest, od Boha důvěrně a s radostí očekávati, cokoli nám přislíbil.

Přislíbil-li vám také skutečně Bůh něco?

Přislíbil.

Co pak vám přislíbil?

On nám přislíbil život věčný.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Ovce moje slyší hlasu Mého, a následují Mne, a Já život věčný dám jim.*“ (Jan 10.)

Když vám neštěstí nějaké hrozí, očekáváte-li ho též s radostí?

Neštěstí neočekáváme s radostí; my se ho obáváme.

Proč?

Proto, že neštěstí jest pro nás něco nepříjemného a škodlivého.

Jaká musí býti ta věc, kterou s radostí očekáváte?

Ta věc, kterou s radostí očekáváme, musí býti pro nás radostná a užitečná.

Očekáváte-li také to, co jste již dosáhli?

My toho, co jsme již dosáhli, neočekáváme.

Proč pak ne?

Proto, že to již máme.

Co ale očekáváte?

Očekáváme to, čeho jsme ještě nedosáhli.

Jaká tedy musí ještě ta věc býti, kterou očekáváte?

Ta věc, kterou očekáváme, musí také *budoucí* býti, to jest taková, kterou jsme ještě nedosáhli.

Řekněte mi tedy v celosti, jaká musí ta věc býti, kterou doufáte?

Ta věc, kterou doufáme, musí předně *radostná* a *užitečná*, a pak také *budoucí* býti.

Skoumejte nyní, zdaliž to, co Bůh přislíbil, skutečně takové jest?

To, co nám Bůh přislíbil, jest skutečně takové, jaké to býti má, abychom to doufati' mohli; neboť jest to věc pro nás velmi radostná a užitečná, a spolu také budoucí.

Která pak jest ta věc, jmenujte ji!

To jest život věčný, který zajisté pro nás jest nejradostnější a nejužitečnější, a spolu také budoucí.

Proč pak budoucí?

Proto, že jsme ho ještě nedosáhli.

Můžete-li bez milosti boží něco dobrého mysliti?

My bez milosti boží nemůžeme něco dobrého a spásitelného mysliti.

Ale můžete-li snad sami ze sebe něco dobrého činiti?

My sami ze sebe nemůžeme něco dobrého činiti.

Co myslíte, můžete-li život věčný, jehož vám Bůh přislíbil, sami ze sebe dosáhnouti?

My nemůžeme život věčný, jehož nám Bůh přislíbil, sami ze sebe dosáhnouti.

Co vám k tomu nevyhnutelně jest potřebné?

Pomoc boží jest nám k tomu nevyhnutelně potřebna.

A přislíbil-li Bůh lidem tuto Svou pomoc?

Přislíbil.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Jáť jsem vinný kmen, vy ratolesti: kdo zůstává ve Mně a Já v něm, ten nese ovoce mnohé; nebo beze Mne nic nemůžete učiniti.*“ (Jan 15, 5.)

Jaké porovnání zde činí Kristus?

On Sebe přirovnává k vinnému kmenu a nás k ratolestem.

A co chce tím říci?

On tím chce říci: „Jako ratolesti, aby ovoce nesly, nemohou býti bez kmenu: tak i vy, abyste něco dobrého a spasitelného mohli činiti, nemůžete býti bez pomoci Mé.“

Co vám tedy těmi slovy přislubuje?

On nám těmi slovy přislubuje Svou pomoc.

Řekněte mi tedy nyní, co doufáte od Boha?

Od Boha doufáme život věčný, to jest věčné blahoslavenství, a prostředky k dosažení téhož blahoslavenství potřebné.

A proč pak to doufáte od Boha?

Doufáme to od Boha, poněvadž Bůh všemohoucí, ve vyplnění Svých zaslíbení věrný, neskončeně dobrotivý a milosrdný jest, následovně vyplniti může a chce, co přislíbil.

Skrz co se naděje křesťanská vzbuzuje?

Naděje křesťanská se vzbuzuje obzvláště skrze modlitbu.

Co pak to znamená?

To znamená toli: Každý křesťan katolický, kterýž pravou nadějí má, t. j. kterýž život věčný dosáhnouti chce, rád, často a vroucně se Pánu Bohu modlí, aby mu pomoci Své dáti ráčil, by život věčný dosáhl.

II. Oddělení.

O modlitbě.

O modlitbě vesměs čili vůbec.

Co pak jest *modlitba* vesměs čili vůbec?

Modlitba vesměs jest rozmlouvání s Bohem.

Když s nějakým pánem mluvíte, co dřív činíváte? My se k tomu mluvení s tím pánem dřív jak náleží připravujeme.

V čem pak ta příprava pozůstává?

Ta příprava pozůstává v tom, že odstraňujeme od sebe všechny roztržité myšlenky, a připomínáme sobě, co s ním budeme mluvíti.

A pak, když s tím pánem již mluvíte, jak jsou zřízena všechna vaše myšlení?

Naše myšlení jsou tenkrát tak zřízena, že myslíme jen na to, co s ním mluvíme.

Když tedy v modlitbě rozmlouváte s Bohem, co musíte též činiti?

My musíme též především všechny roztržité myšlenky od sebe odvrátiti, a mysliti jen na Boha, s kterým v té modlitbě mluvíme, a na to, co s ním mluvíme.

Co myslíte, kde má Bůh své obzvláštní obydlí?

Bůh, jakkoli všudy přítomen jest, přece obzvláště na nebesích bydlí.

Byste při té modlitbě na Něho mysliti mohli, co musíte se svou myslí učiniti?

My ji musíme k nebesům pozdvíhnouti.

Řekněte mi tedy, v čem záleží modlitba?

Modlitba záleží v pozdvížení mysle k Bohu.

Proč pak se obyčejně s nějakým pánem mluvívá?

Obyčejně se s nějakým pánem proto mluvívá, aby se mu buď povinná čest prokázala, buď aby se o něco poprosil — aneb aby se mu za přijatá dobrodiní děkovalo.

Když vy v modlitbě rozmlouváte s Bohem, proč také s Ním rozmlouváte?

My v modlitbě své rozmlouváme s Bohem, abychom Jej

jakožto nejvyššího Pána uctili, abychom Jemu za přijatá dobrodiní děkovali, a za budoucí dobrodiní Ho prosili. Především ale, zač ještě Boha prositi máte?

Máme především Boha za odpuštění svých hříchů prositi. Bez pomoci boží můžete-li něco dobrého vykonati? Bez pomoci boží nemůžeme nic dobrého a spasitelného vykonati.

To svědčí sám Ježíš u sv. Jana (15, 5.) kterými slovy? Těmito slovy: „*Beze Mne nemůžete nic učiniti.*“

Zač tedy ještě více máte Boha prositi?

Máme také Boha prositi, aby nám v obecných a ozvláštních potřebách Své pomoci neodepřel.

A potřebujete-li jen vy té pomoci boží, čili i ostatní lidé? Nejen my, ale i ostatní lidé potřebují pomoci boží.

Máte-li tedy jen pro sebe, či také pro ostatní lidi o pomoc boží prositi?

My máme o pomoc boží nejen pro sebe, ale i pro ostatní lidi Boha prositi.

Nyní mi řekněte v celosti, proč se modlíte?

Modlíme se, abychom Boha, jakožto nejvyššího Pána, nejpoviněji uctili, a Jemu za přijatá dobra děkovali, tak také, abychom Ho za to, čehož bychom budoucně potřebovali, prosili.

A krom to, zač se ještě modlíte?

Také se modlíme za odpuštění hříchů, abychom v obecných a ozvláštních, ve vlastních a bližního potřebách od Boha pomoci vyprosili.

Když se modlíte, abyste Boha jakožto nejvyššího Pána uctili, jak se taková modlitba jmenuje?

Taková modlitba se jmenuje *pozdravení neb dobrořečení.*

A když Boha za něco *prosíte*, jak se taková modlitba jmenuje?

Taková modlitba se jmenuje *prosba*.

Když ale Bohu za něco děkujete, taková modlitba se jmenuje?

Taková modlitba se jmenuje *díkučinění*.

Řekněte mi nyní, kdy se vaše modlitba jmenuje *pozdravení*?

Naše modlitba se jmenuje *pozdravení*, když jí Boha ctíme a chválíme.

A kdy *prosba*?

Tenkrát, když jí od Boha něco žádáme.

A *díkučinění*?

Tenkrát, když jí Bohu za něco děkujeme.

Vzhledem místa, na němž se vykonává, kolikerá jest *modlitba*?

Modlitba, vzhledem místa, na němž se vykonává, jest dvojí: *veřejná* a *soukromá*.

Kdy jest *veřejná*?

Veřejná jest modlitba tenkrát, když se buď ve chrámu Páně u přítomnosti mnohých lidí, aneb při průvodu spolu s jinými lidmi, aneb na jiném veřejném místě vykonává.

K takové modlitbě povzbuzuje Kristus u sv. Mat. (5, 16.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Tak svěť světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré, a slaví Otce vašeho, jenž jest v nebesích.*“

Kdy pak jest modlitba *soukromá*?

Soukromá jest modlitba tenkrát, když se buď uzavření v příbytku, aneb na jiném samotném místě, kde nás žádný nevidí, k Bohu modlíme.

K takové modlitbě povzbuzuje Kristus u sv. Mat. (6, 5.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Když se modlíte, nebuďte jako pokrytci*

kteríž obyčej mají ve školách, a na uhlech ulic stojíce modlíti se, aby byli vidíni od lidí: Ale ty, když se budeš modliti, vejdi do příbytku svého, a zavřev dvéře, modli se k Otci svému v skrytě, a Otec tvůj, kterýž vidí v skrytě, odplatí tobě.“

A vzhledem způsobu, jak se modlitba koná, kolikerá jest? Vzhledem způsobu, jak se modlitba koná, jest dvojí: *vnitřní a zevnitřní.*

Kdy pak jest modlitba *vnitřní*?

Vnitřní jest modlitba tenkrát, když nábožná myšlení a spasitelné žádosti srdce svého k Bohu odesíláme, ale slovy je nevyjádřujeme či nejevíme.

A kdy jest modlitba *zevnitřní*?

Modlitba jest *zevnitřní*, když žádosti srdce svého Bohu přednášíme, a slovy je pronášíme.

Jaká ještě jiná jména má modlitba?

Ona se jmenuje také *rozjímání, rozvažování a vzdechnutí.*

Kdy se modlitba jmenuje *rozjímání*?

Modlitba se jmenuje *rozjímání*, když o některé věci déle a úplněji nábožně přemýšlíme.

Řekněte mi nějaký příklad takové modlitby!

Ku příkladu, když déle přemýšlíme, jak veliké zlé jest hřích, že jest neskončená urážka Boha, že za něj nikdy jak náleží Bohu zadost učiniti nemůžeme — aneb když přemýšlíme, co to znamená na věky od Boha zavrženu a do pekla odsouzenu býti a t. d.

Proč pak se taková modlitba jmenuje *rozjímání*?

Taková modlitba se proto jmenuje *rozjímání*, poněvadž my při ní, abychom myslí svou k úplnému poznání nějaké věci přišli: tu věc obyčejně na mnohé částky rozbíráme čili rozejímáme a rozdělujeme, a pak jednu po druhé důkladně pozorujeme a probíráme.

A kdy pak se modlitba jmenuje *rozvažování*?

Modlitba se jmenuje *rozvažování*, když sobě velikost jedné a maličkost druhé věci zároveň v mysli své představujeme.

Nějaký příklad!

Ku příkladu, když sobě v mysli představujeme, jak veliký a neskončený jest Bůh; my ale, jak nepatrní a slabí Jeho tvorové jsme — jak On k nám příliš dobrotiv jest, a my jak nevděční jsme Mu za to — aneb, jak krátký jest tento život; nastávající život pak jak dlouhý jest, neboť nebude žádného konce míti a t. d.

Proč se jmenuje taková modlitba *rozvažování*?

Taková modlitba se proto jmenuje *rozvažování*, že my, abychom jedné věci maličkost, a druhé věci velikost jak náležitě poznali, je spolu v mysli své jako na váhu klademe, vážíme, rozvažujeme.

Kdy pak se jmenuje modlitba *vzdechnutí*?

Modlitba se tenkrát jmenuje *vzdechnutí*, když, jsouce o velikosti aneb o ničemnosti některé věci přesvědčeni, z hlubokosti srdce svého dech vyrážíme, a ta myšlení, která při tom máme, slovy vyjádřujeme.

Řekněte nějaký příklad takové modlitby!

Ku příkladu, když sobě živě před oči stavíme velikost a množství hříchů svých a spolu také spravedlivý a přísný soud božský, a pak z veliké úzkosti zvoláme: „*O Bože, budiž nám na soudu Svém milostivý a milosrdný!*“ a t. d.

Proč se to jmenuje *vzdechnutí*?

To se jmenuje *vzdechnutí* pro ten dech, jehož z hlubokosti srdce vyrážíme a skroušená slova pronášíme.

Jaké ještě krom to máme modlitby?

My ještě krom to máme modlitby *střelné*.

Co pak jsou to za modlitby?

To jsou takové modlitby, při kterých s rychlostí velikou myšlení své k Bohu pozdvíhujeme, a žádosti srdce svého jen několika slovy vyjádřujeme.

Ukažte to v nějakém příkladě?

Když my k. p. Boha za odpuštění hříchů prositi chceme, můžeme v krátkosti říci: „Smiluj se nade mnou Bože podle velikého milosrdenství Svého!“ — Aneb: „Odvrať Pane tvář Svou ode hříchů mých, shlad' všecky nepravosti mé.“ — Aneb: „Na nepravosti v mladosti mé spáchané nezpomínej o Pane!“

Proč pak se tyto modlitby *střelné* jmenují?

Tyto modlitby se proto *střelné* jmenují, že rychle jako střela k nebesům poletují.

Kdy pak jste povinni se modliti?

Jsme povinni vždycky se modliti.

K tomu vás povzbuzuje sv. Pavel I. Tessal. (5, 17.)
kterými slovy?

Těmito slovy: „*Bez přestání se modlete.*“

K čemu pak jest člověk od Boha stvořen?

Člověk jest od Boha k práci stvořen.

Může-li člověk pracovati, a spolu též ústnou neb zevnitřní modlitbu vykonávati?

Nemůže.

Proč ne?

Proto, že taková modlitba, která se při práci vykonává, jest velmi roztržitá a proto Bohu nemilá.

K jaké tedy modlitbě vás sv. Pavel těmi slovy povzbuzuje? On nás těmi slovy k modlitbě *vnitřní* povzbuzuje.

A co chce tím slovem *bez přestání* říci?

On chce tím slovem *bez přestání* říci, že častěji za den, před prací, při práci, a po skončené práci máme my-

šlení své k Bohu pozdvihnouti, a za pomoc a přispění Ho žádati; aneb častěji za den modlitby střelné a povzdychy k Bohu odesílati.

Když ráno z lože vstanete, co se k Bohu modlíte?

My se ráno k Bohu modlíme: „Ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého Amen. Ve jménu mého Pána Ježíše Krista ukřížovaného vstávám, jenž mne Svou předrahou krví vykoupil; Onť mne rač ode všeho zlého na těle i na duši dnešního dne chrániti a opatrovati, i také mi popřáti, abych den ode dne jako v létech, tak i ve všem dobrém prospíval — a k životu věčnému kdysi přiveden býti mohl. Amen.“

A pak, co k tomu ještě přidáte?

Otče náš — Zdrávas Maria — Věřím v Boha — Desatero boží přikázání — Anjele boží strážce — Zdrávas královno a t. d.

Co pak se modlíte dřív, nežli pokrmy do úst kladete?

My se před jídlem modlíme: „Oči všech doufají v Tebe o Pane! a Ty dáváš jim pokrm a nápoj v času pohodlném — Odevíráš ruku Svou a naplňuješ každého živočicha požehnáním.“

A pak, co ještě?

Otče náš — a Zdrávas Maria.

Krom to ještě?

Ještě toto: „Pane Bože, Otče nebeský! požehnej nám těchto darů Svých, jichžto z Tvé štědroty požívati budeme, skrze Ježíše Krista Pána našeho. Amen.“

A po jídle, kterou modlitbu říkáváte?

Tuto modlitbu: „Pochválen buď, Pane Otče nebeský! jenž jsi těla naše Svými dary nasýtil a napojil; naplň Svou milostí i srdce naše, abychom tím snažněji také povinnosti své plnili. Amen.“

A pak?

Otče náš — a Zdravas Maria.

A krom to ještě?

Krom to ještě tuto modlitbu říkáváme: „Děkujeme Tobě, Pane Otče nebeský! skrze Ježíše Krista Tvého milého Syna, Pána našeho, za všechny dary a dobrodiní Tvá, jenž jsi živ a kraluješ na věky. Amen.“

Když do chrámu Páně vkročíte, co máte činiti?

My se při vkročení do chrámu Páně máme svěcenou vodou pokropiti a říci: „Pokrop mne isopem Pane! a očistěn budu, umyj mne, a nad snih zbělen budu.“

A kterým znamením se při tom pokropení máte znamenati?

My se při tom pokropení svěcenou vodou máme znamením svatého kříže znamenati.

A co potom máte činiti?

Potom máme padnouti na kolena, bít se v prsa a říci: „Bože! buď milostiv mně hříšnému!“

A pak, kterými slovy máte Ježíše Krista v nejsvětější Svátosti Oltární přítomného pozdraviti?

Těmito slovy: „Ježíši skrytý v Svátosti, klaním se Tobě s vroucností, i Maria, čistá Panna, buď na věky požehnána!“ Aneb: „Pochválena budiž bez přestání nejsvětější Svátost Oltární.“ —

Dřív, nežli se počnete učiti, co máte vždy činiti?

Máme Ducha svatého o dar osvětlení mysle své prositi.

A tuto prosbu svou můžete kterými slovy vysloviti?

Těmito slovy: „O Bože! který jsi srdce věrných skrze osvětlení Ducha svatého vyučil, dejž, abychom skrze Ducha svatého vše dobré poznali, a z jeho navštívení se radovali skrze Ježíše Krista Pána našeho. Amen.“

A když při učení nemůžete něco hned pochopiti, co se máte v krátkosti modliti?

Máme tuto krátkou modlitbu vysloviti: „Přijď o Duchu svatý! a osvítiž mysl mou.“

A co se máte po skončeném učení modliti?

Tuto modlitbu: „O Bože! nevinnosti milovníče a zachovateli, zřizuj srdce naše k zachovávání Svých přikázání, abychom, co jsme z Tvé milosti dobrého poznali, také skutkem činili a zachovávali, skrze Pána našeho Ježíše Krista. Amen.“

Když vedlé svatého kříže jdete, co se máte modliti?

Máme se tuto modlitbu modliti: „Stojí dřevo spanilé, na něm tělo nevinné, pozdravuj ho duše má, abys byla spasena. Pane Ježíše Kriste! pro Tvou bolest, kterou jsi pro mne na kříži snesl, když Tvá nsvětější duše z Tvého přesvatého těla vycházela, smiluj se nade mnou tehdaž, když má hříšná duše z mého bídného těla vycházeti bude.“

A když vedlé hřbitova jdete, co tenkrát máte říkati?

Máme tato slova říkati: „Pozdravuji vás laskavě, všechny křesťanské duše, jichžto těla na tomto posvátném místě odpočívají; — Pan Ježíš Kristus nechť se nad vámi ráčí smilovati, a brzkého vysvobození z očistcového žaláře vám popříti. Amen.“

A když uslyšíte hodiny bítí, kterou modlitbu máte říkati?

Máme tuto modlitbu říkati: „Dej o Bože, abychom žádnou hodinu života svého hříchem nějakým n poškrvnili, a propůjč nám kdysi šťastnou hodinu smrt. Amen.“

V čas nějakého pokušení co máte říci?

Máme říci „O Bože! budiž mým ochrancem.“

A když sobě někdy na spáchané hříchy své zpomenete, zač máte Boha prositi?

Máme Boha za odpuštění spáchaných lříchů prositi a

řici: „Na moje nepravosti spáchané v mladosti ne-
zpomínej o Pane!“

A když se opět večer již přiblížil, kterou modlitbu máte
říkati?

Máme tuto modlitbu říkati: „Děkuji Tobě srdečně, můj
Bože Otče nebeský, jenž jsi mne tohoto dne Svou
milostí ode všeho zlého zachoval. Žádám Tebe po-
korně, abys mi odpustil všechny mé chyby, kterými
jsem Tebe dnes urazil. Do rukou Tvých poroučím
tělo i duši svou; Tvůj svatý anjel nechať jest při
mně, aby ke mně zlý duch žádného přístupu neměl.
Amen.“

A když se již do lože kladete, co se máte modliti?

Máme se tuto modlitbu modliti: „Ukládám své tělo v
lože, bdi v mém srdci, dobrý Bože, ať kdys bude
pohřben v hrobě, k životu zas vstanu v Tobě.“

Dosahujeme-li vždy od Boha, zač prosíme?

Nedosahujeme.

Proč pak?

Proto, že častokráte o zlé věci prosíme.

To svědčí sv. Jakob (4, 3.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Někdy pak prosíte, a nebéřete, proto
že zle prosíte.*“

Jak zní první vlastnost božská?

Takto: Bůh jest pouhý Duch a t. d.

Když Bůh pouhý duch jest, jak se tedy k Němu mo-
dliti máte?

Máme se k Bohu v *duchu* a v *pravdě* modliti.

K tomu nás povzbuzuje sv. Jan (4, 24.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Bůh jest duch, a ti, kteří se Jemu kla-
nějí (neb modlí) v duchu a v pravdě se mu kla-
něti mají.*“

Co pak to znamená *v duchu se k Bohu modliti*?

V duchu se k Bohu modliti znamená tolik jako: při modlitbě mysl svou k Bohu pozdvihnouti — t. j. mysliti na Boha, s kterým v modlitbě mluvíme; a mysliti také na to, co s Ním mluvíme.

A co jest to, *v pravdě se k Bohu modliti*?

V pravdě se k Bohu modliti jest tolik jako: Přikázání boží zachovávat, ctnostný a mravný neb takový život vésti, jaký s modlitbou naší se srovnává.

Jakým pak srdcem se máte modliti?

My se máme *pokorným srdcem* modliti.

Že Bohu příjemná jest taková modlitba, která se pokorným srdcem koná, to svědčí sv. *Petr* (I. 5, 5.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Pyšným se Bůh protiví, a pokorným dává milost.*“

A s jakou *důvěrou* se vždy modlitba naše má konati?

S pevnou důvěrou v Boha.

Dle příkladu které ženy?

Dle příkladu té ženy, která krvotok trpěla dvanácte let, a když jí žádný lékař pomoci nemohl, vzala své útočiště ke Kristu Ježíši, a myslila sama u sebe: dotknu-li se jen podolka roucha Jeho, uzdravena budu; — a právě pro tuto velikou důvěru v Krista Ježíše stalo se jí skutečně, jak sobě sama přála; neboť uzdravena byla, jak mile se podolka roucha Kristova dotkla.

Když hned nedosahujete, zač prosíte, co máte činiti?

Máme svou prosbu opakovati.

Dle čího příkladu?

Dle příkladu ženy, která prosila Ježíše Krista za osvobození své dcery od zlého ducha; která, když hned nedosáhla, oč žádala, prosila po druhé, a když ještě

nedošáhla, prosila i po třetí, až vyslyšená byla, a stalo se jí, jak žádala.

A konečně, když Boha o něco prosíte, v čím jmenu Ho máte prositi?

Máme prositi *ve jmenu Ježíše Krista*.

K tomu povzbuzuje sám Kristus u sv. Jana (16, 23.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Amen, Amen pravím vám: Budete-li zač prositi Otce ve jmenu mém, dám vám.*“

Když o zemské věci Boha prosíte, víte-li, zdalíž vám k spasení duše budou sloužiti čili ne?

To nevíme.

Která tedy slova vždy k prosbě své připojiti máte?

Tato slova: „*Jestliže k spasení duše naší slouží.*“

Co myslíte, která jest ze všech modliteb nejvznešenější? Otče náš a. t. d.

Proč pak?

Proto, že tuto modlitbu se nás sám Ježíš Kristus naučil modliti.

Jak se také proto jmenuje?

Ona se proto *modlitbou Páně* jmenuje.

O Modlitbě Páně obzvláště.

Z čeho pozůstává modlitba Páně?

Modlitba Páně pozůstává z předmluvy, a ze sedmi proseb.

O předmluvě.

Jak zní předmluva?

Předmluva zní takto: *Otče náš, jenž jsi na nebesích.*

Koho nazýváte *otcem*?

Otcem nazýváme toho, který nás splodil.

A krom splození, co ještě více musí činiti, kdo se má *otcem* vašim nazývati?

On musí, krom splození ještě také starost a péči o nás míti.

A kolikerá jest ta starost?

Ta starost jest dvojí.

Koho se týká ta jedna, a koho ta druhá?

Jedna se týká *duše naší* a druhá *těla našeho*.

Starost otcova o tělo vaše v čem pozůstává?

Starost otcova o naše tělo pozůstává v tom, že se musí o každodenní výživu naši starati.

Co pak vlastně *každodenní výživou* rozumíte?

Každodenní výživou vlastně rozumíme, že otec nám musí každodenní chleb, oděv a jiné k zachování života potřebné věci zaopatřiti, a zdraví naše strážiti.

A v čem pozůstává starost otce o duši naši?

Starost otce o duši naši pozůstává v tom, že otec náš má především nás naučit se modliti, Boha znáti, pak nás do školy, a do kostela pilně posílati, k dobrému napomínati, a ze zlého nás kárati.

Řekněte mi tedy v krátkosti, koho nazýváte *otcem*?

Otcem nazýváme toho, který nás splodil, a o tělo i o duši naši pečuje.

Co myslíte, od koho vlastně mají lidé svůj život?

Lidé mají vlastně svůj život od samého Boha.

Od koho tedy i vy vlastně máte život svůj?

My máme vlastně život svůj též od samého Boha.

To svědčí pátá kniha Mojžišova (32, 6.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Zdaliž Bůh není Otec tvůj, kterýž učinil a stvořil tebe?*“

Kdyby Bůh nepožehnal úrodu země, mohli-by vám rodičové vaši každodenní chleb zaopatřiti?

Nemohli.

Aneb vás slušně odíváti?

Nemohli.

Kdyby Bůh neporoučel zemi, aby vydávala ku zdraví prospěšné byliny, byla-liby starost rodičů o naše zdraví něco platná?

Starost rodičů o naše zdraví nebyla by nic platná.

Komu se to tedy vlastně má připisovati, že máte chleba, oděv každodenní a zdraví?

To vše se musí vlastně a jedině Bohu připisovati.

Kdyby vám Bůh nedal schopnosti mysle, mohli-liby vás rodičové vaši něčemu vyučiti?

Oni by nás nemohli ničemu vyučiti.

Proč ne?

Proto žebychom tomu, čemu by oni nás vyučovali, nemohli porozuměti.

Aneb, bylo-liby suad všecko vaše navštěvování školy platné?

Všecko naše navštěvování školy nebylo by nic platné.

Proč ne?

Proto, žebychom zde nic pochopiti a ničemu se naučiti nemohli.

Že se ale zde všemu dobrému lehce naučiti můžete, od koho to pochází?

To pochází od samého Boha.

Kdo tedy má vlastně všecku starost a péči o nás?

Bůh má vlastně všecku starost a péči o nás.

To svědčí sv. *Petr* I. psaní (5. 7.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Všelikou péči svrhnete na Něj, nebo On má péči o vás.*“

Koho tedy máte vlastně *otcem* nazývati?

Otcem máme vlastně samého Boha nazývati.

To svědčí sv. *Mat.* (23, 9.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Otcem nenazývejte sebe na zemi; nebo jeden jest Otec váš, který jest v nebesích.*“

A proč Jej vlastně máte *otcem* nazývati?

Proto že nás stvořil.

A pak, proč ještě?

Proto, že o nás jako otec pečuje.

Řekněte mi tedy nyní již v celosti, proč Boha *Otcem* nazýváte?

Boha nazýváme Otcem, poněvadž On lidi k podobnosti svému stvořil, a otcovsky o ně pečuje.

Za všechno tedy, co od rodičů dosahujete, komu předně máte děkovati?

My máme za to vše, co od rodičů dosahujeme, Bohu předně děkovati.

Když dítky mluví vespolek o svém otci, říkají-li vespolek, *otec můj*, čili *otec náš*?

Ony říkají vespolek nikoli *otec můj*, ale *otec náš*.

Proč pak?

Proto, že ony všechny jsou jeho dítky, a on všech jich otec. Jakožto dítky jednoho otce, co jsou ony sobě vespolek jeden k druhému?

Ony, jakožto dítky jednoho otce, jsou sobě vespolek jeden k druhému *bratři a sestry*.

A když se mravně chovají, jakého práva mají vzhledem otcovského statku?

Ony mají právo, otcovský statek někdy děditi.

Co jsou tedy děti ještě sobě vespolek?

Oni jsou vespolek *dědicové* statku otcovského.

Nyní mi řekněte, proč pravíte o otci: *Otec náš*?

My pravíme o otci *otec náš* proto, že on nás všechny splodil, a nás vespolek bratřími a dědici svého jmění učinil.

My všickni katoličtí křesfané či jsme synové?

My všickni kaloličtí křesfané jsme synové boží.

To dosvědčuje sv. *Pavel* ke Galat. (3, 26.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Všickni vy synové boží jste skrze víru, kteráž jest v Krista Ježíše.*“

Dle těchto slov sv. Pavla, skrz co jsme se syny božími stali?

Skrze víru v Krista Ježíše.

A kde pak jsme tuto víru přijali?

Na křestu svatém.

Syny božími jsme se tedy v které Svátosti stali?

My jsme se syny božími stali ve Svátosti křestu.

A kým ještě více jsme se v této Svátosti vespolek jeden k druhému stali?

My jsme se také na křestu svatém vespolek *bratřími* stali.

A jestliže věrně zachovávatí budeme všechno, co jsme na křestu svatém Bohu přislíbili, kým ještě více vespolek budeme?

My budeme také dědicové království nebeského.

To svědčí opět sv. *Pavel* k Řím. (8, 17.) kterými slovy?

To svědčí sv. *Pavel* těmito slovy: „*Jestliže jsme synové boží, tedy jsme i dědicové: dědicové zajisté boží, a spoludědicové Krista.*“

Řekněte mi tedy, proč nazýváme Boha *Otcem naším*?

Boha nazýváme Otcem naším, poněvadž nás všechny skrze Ducha svatého na křtu svatém syny Svými, dědicemi, spoludědicemi Ježíše Krista a vespolek bratřími učinil.

Co činívají mocnářové zemští, aby sami osobně svá království na veskrz poznali?

Aby mocnářové zemští sami osobně svá království na veskrz poznali, častěji je procházívají.

Co slycháte vzhledem toho poznání zemi a poddaných o našem milostivém Císaři?

My o něm vzhledem toho slycháme, že brzy jest v té, brzy opět v jiné krajině, brzy v tom, a brzy opět v jiném městě.

Obzvláště ale, kde obyčejně bydlí?

On bydlí obyčejně jen v jednom městě, a sice ve *Vídni*.
V které pak jest to zemi?

To jest v Rakouské zemi.

A proto se on také jakým Císařem nazývá?

On se proto nazývá *Rakouským Císařem*.

Nuže, co víte o Bohu vzhledem Jeho všudypřítomnosti?

My o Bohu vzhledem Jeho všudypřítomnosti víme, že na každém místě jest přítomen.

A předce, kde má Své obzvláštní obydlí?

On má své obzvláštní obydlí *na nebesích*.

A proto také jakým Otcem se nazývá?

On se proto *Otcem nebeským* nazývá.

Můžete-li Jej zde na zemi viděti?

My Jej zde na zemi nemůžeme viděti.

Mohou-li Jej ale Svátí na nebesích viděti?

Svátí na nebesích Jej mohou viděti.

A vidí-li Jej tam jen jako v zrcadle, čili tváří v tvář?

Oni Jej tam mohou tváří v tvář viděti a Jej bez konce požívati.

Řekněte mi tedy, proč říkáme: *jenž jsi na nebesích*?

Říkáme, jenž jsi na nebesích, poněvadž Bůh, ačkoli všudypřítomen jest, předce však obzvláště na nebesích bydlí, kdežto se Svými Vyvoleným tváří v tvář zjevuje a požívati dává.

O první prosbě Otčenáše.

Jak zní první prosba Otčenáše?

Takto: *Posvěť se jméno Tvé.*

Co znamená slovo *posvětit*?

Slovo *posvětit* znamená věc nějakou od obecné potřeby odloučiti, a k potřebě chrámovní při službách božích, aneb při jiných obřádech církevních ji ustanoviti.

Může-li se pak o takové věci nezdvořile mluvit?

O takové věci se pak nesmí nezdvořile mluvit.

Aneb smí-li se jí pohrdati?

Ani pohrdati se takou věcí nesmí.

Co tedy se jí má vždy a ode všech prokazovati?

Vždy se má s ní uctivě zacházeti, zdvořile o ní mluvit, a povinná vážnost se jí také má vždy prokazovati.

Nyní tedy řekněte, co znamená slovo *posvětit*?

Slovo *posvětit* znamená věc nějakou od světské neb obecné potřeby odloučiti, a ku potřebě chrámovní při službách božích, neb jiných obřádech církevních ji ustanoviti, a pak ji míti ve vážnosti, uctivě s ní zacházeti, a zdvořile o ní mluvit.

Kdy jest vám tedy věc některá *svatá*?

Když ji máme ve vážnosti, a ke cti a chvále boží jí užíváme.

Kdy pak jest vám *člověk* některý *svatý*?

Když ho pro jeho vznešený úřad a pro mnohé zásluhy ctíme a sobě ho vážíme.

Věc některá neb člověk jest vám *tim svatější*?

Čím jej více ctíme a sobě ho vážíme.

Bůh jest vám také *svatý* kdy?

Když se před Ním obzvláště koříme a povinnou ctí mu prokazujeme.

Řekněte mi, jak zní *šestá vlastnost* boží?

Šestá vlastnost boží zní takto: Bůh jest nejvyšš svatý atd. Když Bůh nejvyšš svatý jest, může-li sám v Sobě ještě svatějším býti?

Bůh sám v sobě nemůže svatějším býti nežli jest.

Bůh může svatějším býti, ale vzhledem koho?

Vzhledem nás lidí.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Čím my se více před Ním koříme, a čím Ho více ctíme: tím jest On nám lidem vždy syatějším.

Kolikrátkoli tedy vyslovujete slova: *Posvěť se jméno Tvé*, jaké předsevzetí máte v srdci svém vzbuditi?

Máme takové předsevzetí v srdci svém vzbuditi, že chceme všecko k větší cti a chvále boží konati, a nejsvětější jméno Jeho se vsí pokorou a uctivostí vždy jmenovati.

Můžete-li míti ve vážnosti takového člověka, kterého jste nikdy neviděli, nic o něm neslyšeli a nečetli?

Takového člověka nemůžeme míti ve vážnosti.

Proč ne?

Proto že ho neznáme.

Byste tedy někoho ctíti mohli, co jest vám především zapotřebí?

Především jest nám zapotřebí, abychom ho poznali.

Kolikerým způsobem můžete někoho poznati?

My můžeme někoho trojím způsobem poznati: Buď, když jej osobně vidíme a s ním obcujeme; aneb když o něm v hodnověrných spisech čteme; aneb od těch, kteří ho znají o něm poučení jsme.

Abyste tedy Boha ctíti a zvelebovati mohli, co vám také jest k tomu především zapotřebí?

Především jest nám k tomu zapotřebí, abychom Ho poznali.

Můžete-li Ho viděti?

My Ho nemůžeme viděti.

Jak sobě tedy Jeho známost musíte hledět zaopatřiti?

Musíme, buď ve svatém Písmě, které o NĚm jedná, čísti;
aneb od hodnověrných k vyučování ustanovených lidí
se o NĚm nechat poučiti.

Která pak knížka vás obzvláště o Bohu vyučuje?

Katechismus.

A kteří lidé jsou od Církve svaté k tomu ustanoveni,
aby vás o Bohu vyučovali?

To jsou naši duchovní učitelové.

Která jest tedy první povinnost vaše vzhledem poznání
Boha?

Abychom se především jiným katechismu neb náboženství
našemu jak náleží učili, a duchovních učitelů svých
pilně a pozorně poslouchali.

A má-li vám již na tom dosti býti, když jen Boha znáte,
necht třeba ostatní lidé o NĚm vědí neb nevědí?

Na tom nám nesmí dosti býti.

Co tedy máte ještě žádati?

Máme ještě žádati a vynasnažiti se, aby všickni lidé
mohli Boha jak náleží poznati.

A když i ostatní lidé Boha znají, již-li jest na tom dosti?

Ani na tom ještě není dosti.

Co potom ještě jest obzvláště zapotřebí?

Potom ještě jest zapotřebí, abychom my i ostatní lidé
nejsvětější jméno boží všudy ctili, chválili a zvele-
bovali.

Řekněte mi tedy, co v té první prosbě Otčenáše žádáte?

V první prosbě Otčenáše žádáme:

1. *Aby Bůh ode všech lidí na zemi poznán, a aby
Jeho největší jméno všudy vyznáváno a chváleno bylo.*

Co musí častěji otec pro spustlost a nešlechtnost svých dětí trpěti?

Otec musí častěji pro spustlost a nešlechtnost svých dětí zármutek, potupu a hanbu trpěti.

Když ale spustlé dítky se obrátí a počínají mravný život vésti, k čemu to slouží otci jejich?

To slouží otci jejich k samé radosti a slávě.

Nuže, co myslíte, bývá-li snad Bůh skrze hříchy lidské ctěn? Bůh skrze hříchy lidské nebývá ctěn, ale bývá pohaněn a potupen.

Když se ale hříšníci počínají obracet a pokání za své hříchy činiti, bývá-li skrz to Bůh také potupen?

Skrz to nebývá Bůh potupen, ale bývá ctěn a veleben. Aby tedy Bůh ctěn a veleben byl, co žádáte v té první prosbě Otčenáše ještě dále?

V první prosbě Otčenáše žádáme:

2. Aby hříšníci k Bohu obráčení a k pokání pohnuti byli.

Jak nazýváte takového člověka, který z učení Kristova něco věří, a něco upírá?

Takového člověka, který z učení Kristova jen něco za pravé má a něco upírá, nazýváme *kacířem*.

A jak nazýváte ten skutek jeho?

Ten skutek jeho nazýváme *kacířstvím*.

Jak pak nazýváte takového člověka, který z celého učení Kristova nic nechce za pravé míti?

Takového člověka nazýváme *nevěřícím*.

A ten skutek jeho?

Ten skutek jeho nazýváme *nevěrou*.

Jak pak toho člověka nazýváte, který učení Kristovo jinak vykládá, nežli Církev svatá velí?

Toho člověka nazýváme *bludařem*.

A ten skutek jeho?

Ten skutek jeho *bludem* jmenujeme.

Jak nazýváte toho, jenž o Bohu a o pravém náboženství Jeho potupně mluví?

Toho nazýváme *rouhačem*.

A ten skutek jeho?

Ten skutek jeho *rouháni* jmenujeme.

Bývá-li nejsvětější jméno boží skrze ty nadřečené skutky ctěno a chváleno?

Nejsvětější jméno boží skrze ty nadřečené skutky nebývá ctěno, ale bývá potupeno a zlehčeno.

Může-li vám to snad jednostejné býti, zdali nejsvětější jméno boží ctěno aneb zlehčeno bývá?

To nám nemůže jednostejné býti.

Jakou tedy vzhledem toho musíte žádost míti?

Musíme tu žádost míti a o to prositi, aby všechno odvráceno a odstraněno bylo, skrze co by jméno boží mohlo zlehčeno býti.

Jmenujte mi některé povinnosti, jichžto každý katolický křesťan zachovávatí má?

Povinnosti, jichžto každý katolický křesťan plniti má, jsou: Do chrámu Páně k oběti mše svaté a k poslušání slova božího pilně choditi, v pátek a v jiný od Církve svaté zapovězený čas od masitých pokrmů se zdržeti, a svatých Svátostí užívati.

Kdo tyto a mnohé jiné povinnosti pilně a ochotně plní, ten vede jaký život?

Ten vede *křesťanský život*.

Kdo ale tyto povinnosti plniti zanedbává, jaký pak ten vede život?

Ten vede *nekřesťanský život*.

A bývá-li jméno božské skrze takový život chváleno?

Skrze takový nekřesťanský život jméno boží nebývá chváleno, ale bývá pohaněno a zlehčeno.

A vám to snad má jednostejné býti, zdali jméno boží ctěno aneb potupeno jest?

To nám nesmí jednostejné býti.

Co tedy jste zde povinni činiti?

My jsme povinni se vynasnažiti a Boha prositi, aby všickni lidé počali křesťanský život vésti.

To žádáte v krátkosti kterými slovy Otčenáše?

Těmito slovy: *Posvěť se jméno Tvé.*

Co tedy v té první prosbě Otčenáše ještě za třetí žádáte?

V první prosbě Otčenáše žádáme ještě:

3. *Aby Jeho nejsvětější jméno nikdy skrze kacířství, bludy a nevěru, ani skrze rouhání, a nekřesťanský život zlehčováno nebylo.*

Nyní mi řekněte v celosti, co žádáte v první prosbě Otčenáše?

V první prosbě Otčenáše žádáme:

1. *Aby Bůh ode všech lidí na zemi poznán, a aby Jeho nejsvětější jméno vyznáváno a všudy chváleno bylo.*

2. *Aby hříšníci k Bohu obráceni a k pokání pohnuti byli.*

3. *Aby jeho nejsvětější jméno nikdy ani skrze kacířství, bludy a nevěru, ani skrze rouhání a nekřesťanský život zlehčováno nebylo.*

Proč pak prosíte nejprv, aby se jméno boží posvětilo?

Prosíme nejprv, aby se posvětilo jméno boží, poněvadž vždy a přede vším za ono prositi máme, co se cti boží týká, a potom teprv za to, co nám nebo bližnímu potřebné jest.

O druhé prosbě Otčenáše.

Jak zní druhá prosba Otčenáše?

Takto: *Přijď království Tvé.*

Která krajina se *královstvím* nazývá?

Královstvím se může jen ona krajina nazývati, v které jest jedna nejvyšší hlava, anaž zákony vydává.

A pak již jest to snad stejno, nechť ostatní lidé ty zákony zachovávají aneb jich přestupují?

Nikoli.

Co tedy?

Ta nejvyšší hlava musí také stráž nad tím míti, zdali ti zákonové zachovávání, aneb přestupování bývají.

A s těmi přestupiteli těch zákonů co musí činiti?

Ty přestupitele zákonů musí potrestati.

Řekněte mi tedy nyní již úplněji, v které krajině nalézáte *království*?

Království nalézáme v oné krajině, v které jest jedna nejvyšší hlava, anaž vydává zákony, a stráž nad tím má, aby ty zákony od ostatních lidí byly zachovávány, a přestupitelé těch zákonů trestáni.

Ostatně ale mohou snad sobě lidé vespolek svobodně ubližovati a rozepře mezi sebou rozsuzovati?

Nikoli.

Kdo tedy to má činiti?

To vše má ta nejvyšší hlava činiti.

Řekněte nyní již v celosti, v které krajině se nachází *království*?

Království se nachází v oné krajině, v které jest jedna nejvyšší hlava, anaž zákony vydává, nad zachováváním jich stráž má, přestupitele trestá, a rozepře mezi lidmi rozsuzuje a rovná.

Ti zákonové takového království, mohou-li ku kolikerému cíli směřovati?

Zákonové takového království mohou k *dvojímu cíli* směřovati; k cíli *světskému* a k cíli *duchovnímu*.

Království tedy může také kolikeré býti?

Ono může býti dvojí: *světské* a *duchovní*.

Prosíte vy v druhé prosbě Otčenáše o to světské království?

Nikoli.

O které tedy?

O to duchovní.

A to duchovní jest opět kolikeré?

To duchovní království jest *čtveré*.

Vypočítejte ho!

Království Církve — království milosti — království ďábla a království slávy.

Proč se nazývá *Církev* královstvím?

Církev se nazývá proto královstvím, že se v ní všechna znamení pravého království vynacházejí.

Které pak jest to první znamení pravého království?

První znamení pravého království jest, že jedna nejvyšší hlava musí zákony vydávati.

A jest v Církvi Kristově skutečně taková nejvyšší hlava? Jest.

Která pak?

Římský papež.

Která pak byla ta první taková hlava v Církvi Kristově?

První taková nejvyšší hlava v Církvi Kristově byl svatý *Petr*.

A vydával li skutečně svatý Petr nějaké zákony?

Vydával.

Kdy pak?

Když toho zapotřebí bylo.

Které pak jest druhé znamení pravého království?

Druhé znamení pravého království jest, že nejvyšší hlava musí různice a rozepře mezi lidmi rozsuzovati.

A nalézá-li se toto znamení skutečně také v Církvi Kristově?

Nalézá.

Dokažte to nějakým příkladem!

Když se někteří z pohanů obrátili a přijali učení Kristovo, povstali někteří ze sboru farisejského pravice: že musejí obřezáni býti, a zákon Mojžíša zachovati. I sešli se apostolové, aby to povážili. *Petr* pak po mnohém hádání povstal a řekl k nim: „*Muži bratří! vy víte, že od dávných dnů mezi vámi Bůh vyvolil mne, aby skrze ústa má uslyšeli národové slovo evangelia.*“ (Skutk. 15, 7.)

Co chtěl svatý Petr těmi slovy říci?

On chtěl těmi slovy říci, že on jest od Boha k tomu ustanoven, aby rozsuzoval právě dle slov svatého evangelia.

Které pak jest třetí znamení pravého království?

Třetí znamení pravého království jest, že nejvyšší hlava musí také přestupitele zákona trestati.

Nalézá-li se toto znamení též v Církvi Kristově?

Nalézá.

Potvrďte to opět nějakým příkladem.

Když viděl Šimon, že skrze vzkládání rukou apostolských se uděluje Duch svatý: tedy podal apostolům peníze, aby mu též tu moc udělili, by skrze vzkládání rukou svých mohl též Ducha svatého jiným udělovati. I povstal Petr a řekl k němu: Podrž sobě peníze své na zatracení, proto že jsi se domníval, žeby dar boží

mohl býti koupen za peníze. Protož pokání činiti budeš, aby tobě odpuštěny byly před Bohem nešlechternosti tvé.“

Prosíte-li vy v druhé prosbě Otčenáše snad o toto království?

My v druhé prosbě Otčenáše o toto království neprosíme. Proč pak ne?

Proto, že my již jsme údy jeho učiněni.

Jsou-li však již všickni lidé údové tohoto království Církve Kristovy učiněni?

Všickni lidé nejsou ještě údové království Církve Kristovy učiněni.

A může-li vám to jednostejno býti, zdali ostatní lidé tohoto království Církve již účastní jsou čili nejsou?

To nám nesmí jednostejno býti.

Co tedy jste vzhledem toho povinni činiti?

My jsme povinni Boha prositi, aby ti, jenž ještě bloudí a nevěřící jsou, byli co nejdřív osvíceni, a údy téhož království Církve Kristovy se stali.

Zač tedy jedným slovem v té prosbě Boha máte prositi?

My v té druhé prosbě Otčenáše máme jedným slovem Boha prositi, *aby království Církve vždy více zde na zemi rozšířeno bylo.*

Jsou-li však údové Církve Kristovy všickni stejně pevní ve víře?

Všickni údové Církve Kristovy nejsou stejně pevní ve víře. Jací jsou někteří?

Někteří jsou ve víře ještě velmi slabí.

Co povstává častokráte z této slaboty jejich?

Z této slaboty častokráte povstává, že při dost malém pokušení hned ve víře klesají, a od království Církve odpadají.

A to-li vám snad může jednostejno býti?

Nikoli.

Zač tedy ještě dále máte Boha prositi?

Máme ještě také prositi, *aby království Církve více upevnil.*

Řekněte mi tedy, co v druhé prosbě Otčenáše žádáte?

V druhé prosbě Otčenáše žádáme:

1. Aby Bůh království Své Církve rozšířil a upevnil.

Které pak jest to druhé duchovní království?

To druhé duchovní království jest *království milosti.*

Kdo pak jest v tomto království nejvyšší hlavou?

V tomto království nejvyšší hlavou jest svatý Duch.

Vydává-li Duch svatý též nějaké rozkazy čili zákony?

Vydává.

Komu?

Nám lidem.

A kde?

V srdci našem.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Když Duch svatý nám dává spasi-
telná myšlení a vnuknutí do srdce našeho, tedy nám
spolu tím rozkazuje, co dobrého činiti a čeho se va-
rovati máme.

A cítíváte-li vy to také v srdci svém, jak to povídáte?

Cítíváme.

Potvrďte to nějakým příkladem, že tomu skutečně tak
jest, jak to povídáte.

Ku příkladu: My cítíváme v srdci svém jakési puzení
neb povzbuzení, abychom šli do kostela a tam se
pobožně modlili, aneb, abychom šli do školy a pilně
se tam učili a t. d. To jest to vnuknutí čili ten roz-
kaz Ducha svatého.

A rozsuzuje-li také Duch svatý rozepře v srdci vašem?

Rozsuzuje.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Když v myslí naší rozličná o člán-
cích víry pochybující myšlení povstávají: Duch svatý
přichází se svou svatou milostí a na dobrou stranu
nás nakloniti se snaží.

A trestá-li On také přestupitele těch svých vnuknutí
čili rozkazů?

Trestá.

Jakým pak způsobem?

Takovým způsobem: Když my těch Jeho vnuknutí neb
rozkazů neposloucháme: padáme do hříchu; a pak
povstává v srdci našem ustavičný nepokoj, který nás
bez přestání trápí.

Zdali cítili jste to již někdy v srdci svém?

Cítili.

Kdy pak obzvláště?

Když jsme něco zlého spáchali.

Žádáte-li v té druhé prosbě o toto království?

Nežádáme.

Proč pak ne?

Proto, že již jsme jeho účastnými učiněni.

Kde pak?

Ve Svátosti *křestu*, a ve Svátosti *pokání*.

Jakou milost jste v těchto Svátostech dosáhli?

Milost posvěcující neb ospravedlňující.

Zůstává-li tato milost ve vás vždy stejná?

Tato milost nezůstává v nás vždy stejná.

Co tedy se s ní častěji stává?

Ona bývá skrze hříchy naše častěji seslabena.

A to vám snad má jednotejno býti, zdali ta milost jest ve vás vždy stejná, nebo seslabena?

To nám nesmí jednotejno býti.

Co tedy?

My máme Boha o upevnění té milosti v nás prositi.

A o to prosíte skutečně v které prosbě?

O upevnění milosti boží v nás prosíme v druhé prosbě Otčenáše.

Řekněte mi tedy, co žádáte v té druhé prosbě ještě více?

V druhé prosbě Otčenáše ještě žádáme: *Aby Bůh království Sctých milostí rozšířil a upevnil.*

Které pak jest to třetí duchovní království?

Třetí duchovní království jest *království ďábla.*

Vydává-li ďábel též nějaké rozkazy?

Vydává.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: On nám přivádí na mysl zlá myšlení, v srdci našem zlé žádosti povzbuzuje a zlá vnuknutí nám dává.

Co chce tím učiniti?

On nás tím chce k nějakému hříchu přivésti.

Žádáte-li snad tohoto království účastnými býti?

My tohoto království nechceme účastnými býti.

Co ale?

My žádáme Boha, aby nás před mocí ďábelskou chránil, a království ďábelské aby zkazil a vyhubil.

Co tedy ještě dále v druhé prosbě žádáte?

V druhé prosbě žádáme ještě dále: *Aby Bůh království ďábla zkazil.*

Při tom ale oč se máte vy sami pokusiti a starati?

My se při tom též sami máme vymasnažiti, abychom

všem zlým myšlením, žádostem a pokušením ďábelským dle možnosti odporovali.

A pak dle čího vnuknutí máte jednati?

Dle vnuknutí Ducha svatého.

Které pak jest to čtvrté duchovní království?

Čtvrté duchovní království jest *království slávy*.

Kdo pak jest nejvyšší hlavou tohoto království?

Nejvyšší hlavou tohoto království jest sám *Bůh*.

Žádáte-li tohoto království někdy účastnými býti?

Žádáme.

A to v tomto ještě životě, čili až po smrti?

Až po smrti.

Řekněte tedy, co ještě konečně v druhé prosbě Otčenáše žádáte?

V druhé prosbě Otčenáše ještě žádáme: *Aby nám Bůh po tomto životě nebe propůjčiti ráčil.*

Opakujte nyní již v celosti, co v druhé prosbě Otčenáše žádáte?

V druhé prosbě Otčenáše žádáme:

1. *Aby Bůh Církev Svou, a království Svých milostí rozšířil a upevnil; království pak ďábla a hříchu zkažil.*
2. *Aby v nás víru, naději a lásku vлил a ty ctnosti v nás rozmnožil.*
3. *Aby nám po tomto životě nebe propůjčiti ráčil.*

O třetí prosbě Otčenáše.

Jak zní *třetí prosba* Otčenáše?

Třetí prosba Otčenáše zní takto: *Buď vůle Tvá jako v nebi tak i na zemi.*

Aby se v domě všechno dobře dalo, čeho jest k tomu zapotřebí?

Aby se v domě všechno dobře dalo, k tomu jest zapotřebí, aby všickni domácí plnili vůli Pána svého.

Co pak to znamená *vůli něčí plniti*?

Něčí vůli plniti znamená tolik, jako všechna nařízení, všechny rozkazy neb přikázání jeho zachovávat.

Kdo pak jest ten nejvyšší Pán nebes a celého světa?

Nejvyšší Pán nebes a celého světa jest sám Bůh.

Aby tedy v celém tomto velikém světě slušný pořádek všudy zachován byl, co musejí nevyhnutelně všickni lidé činiti?

Oni musejí vůli boží plniti.

A kdy to v skutku činí?

Oni to v skutku činí tehdaž, když přikázání boží zachovávají.

A tato přikázání boží mají-li snad s nějakou nechutí zachovávána býti?

Nikoli.

Aneb s nějakou váhavostí?

Ani to ne.

Jak tedy?

Vůle boží musí plněna neb zachovávána býti s radostí a ochotností.

A to jen povrchně čili úplně?

Ona musí též úplně zachovávána býti.

Kdo vám v tom plnění vůle boží předchází s příkladem? Anjelové a svatí v nebi předcházejí nám v plnění vůle boží s příkladem.

Jak oni vůli neb rozkazy božské plní?

Oni plní vůli boží s největší radostí, ochotností a co nejúplněji.

Jak máte tedy i vy vůli boží plniti?

My máme vůli boží tak dokonale, mile a rádi plniti, jako ji anjelové a svatí v nebi plní.

A to snad jen tenkrát, když vám Bůh dává štěstí?

Nikoli.

Aneb jen tehdáž, když vám Bůh popřívá zdraví?

Těž ne.

Aneb, když vás jiní lidé mají v lásce a ve vážnosti?

Těž ne.

Ale kdy také?

My jsme i tenkrát povinni, vůli boží ochotně, rádi a úplně plniti, když na nás Bůh nějaké neštěstí dopouští, nemoc, chudobu a jiná protivenství.

Jedným slovem, kdy jste povinni vůli boží plniti?

My jsme povinni vůli boží plniti ve všech případnostech života našeho, jak v příjemných tak též i v nepříjemných.

A můžete-li to beze vší pomoci sami ze sebe učiniti?

To my beze vší pomoci jen sami ze sebe nemůžeme učiniti.

Či ale pomoc jest vám k tomu potřebna?

K tomu jest nám pomoc boží potřebna.

To svědčí sám Kristus u sv. *Jana* (15, 5.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Beze Mne nic nemůžete učiniti.*“

A tato pomoc boží vám snad sama přichází, aneb o ni Boha prositi musíte?

Tato pomoc boží nám sama nepřichází, ale my musíme o ni Boha prositi.

A v které prosbě Otčenáše o ni prosíte?

V třetí prosbě Otčenáše.

Řekněte mi tedy, co v třetí prosbě Otčenáše žádáte?

V třetí prosbě Otčenáše žádáme:

1. Aby nám Bůh té milosti uděliti ráčil, abychom božskou vůli Jeho ve všelike případnosti na zemi tak dokonale a rádi plnili, jako ji anjelové a svatí v nebi plní.

Kdy pak konáte nějakou práci lehčeji, když vám nic nepřekáží, aneb tenkrát, když vám něco překáží?

My konáme práci naši tenkrát lehčeji, když nám nic nepřekáží.

Kdy tedy plníte vůli boží lehčeji?

My plníme vůli boží lehčeji tenkrát, když nám nic nepřekáží.

Když se vám ale mnohé překážky na odpor staví, jaké vám to plnění vůle boží přichází?

Ono nám přichází velmi nesnadné a obtížné.

Co sobě v takové případnosti žádáte?

My v takové případnosti žádáme, aby všechny překážky byly odstraněny.

A jest-li to vždy ve vaší moci postaveno, ty překážky odstraniti?

To není vždy v naší moci postaveno.

A v čí moci jest to?

To jest v moci boží.

Chcete-li tedy vůli boží plniti, oč ještě nevyhnutelně Boha musíte prositi?

My chcíme vůli boží plniti, musíme ještě o to Boha nevyhnutelně prositi, aby On všechno odvrátiti ráčil, co by plnění Jeho božské vůle překázelo.

Nyní již tedy řekněte v celosti, co v té třetí prosbě Otčenáše žádáte?

V třetí prosbě Otčenáše žádáme:

1. Aby nám Bůh té milosti uděliti ráčil, abychom božskou vůli Jeho ve všelike případnosti na zemi tak

dokonale a rádi plnili, jako ji anjelové a svatí v nebi plní.

2. *Aby Bůh všechno odvrátiti ráčil, coby plnění Jeho božské vůle překáželo.*

O čtvrté prosbě Otčenáše.

Jak zní *čtvrtá prosba* Otčenáše?

Čtvrtá prosba Otčenáše zní takto: *Chleb nás vezdejší dej nám dnes.*

Neslycháváte-li častěji mluvíti: ten neb onen člověk má svůj chleb?

Slycháváme.

A myslíte-li při tom, že ten člověk má jen takový chleb, který se z mouky dělá a peče?

Nikoli.

Co ale sobě při tom myslíte?

My sobě při tom myslíme, že má všechno, co mu k zachování života jeho potřebné jest.

Řekněte mi, z čeho pozůstávají lidé?

Lidé pozůstávají z těla a z nesmrtelné duše.

Koliký jest tedy život lidský?

Život lidský jest dvojí: život *tělesný* a život *duchovní*.

Čeho jest zapotřebí k zachování života *tělesného*?

K zachování života *tělesného* jest zapotřebí pokrmu, nápoje, oděvu, zdraví a nějakého obydlí.

A čeho jest zapotřebí k zachování *duchovního* života?

K zachování *duchovního* života potřebná jest milost boží.

Co pak tedy ve čtvrté prosbě slovem *chleb* žádáte?

Ve čtvrté prosbě slovem *chleb* žádáme od Boha všechno,

co nám k zachování našeho tělesného i duchovního života potřebné jest.

Smí-li vám to, jakožto dítkám jednoho Otce, jednostejno býti, zdali ostatní mají co potřebují, neb nemají?

To nám, jakožto dítkám jednoho Otce, nesmí jednostejno býti.

Co to tedy má ve vás působiti, když jiné spolubratry své hlad neb nouzi trpěti vidíte?

To má nás veliký zármutek působiti.

A k čemu vás to má povzbuditi?

To nás má obzvláště k tomu povzbuditi, abychom, když Boha za věci k zachování života nám potřebné prosíme, prosili spolu též i za všechny naše spolubratry a sestry.

Když za všechny vespolek prosíte, jak říkáte *chleb můj*, čili *chleb náš*?

Když za všechny prosíme, neříkáme *chleb můj*, ale *chleb náš*.

Víte-li jak dlouho zde živi budete?

Nevíme.

Víte-li, zdali zejtřejšího dne dočkáte?

To my též nevíme.

Bylo-liby to tedy moudré, kdybyste Boha prosili o ty věci, které teprv zejtra, aneb pozejtrí budete potřebovati?

To by nebylo moudré.

Proč pak ne?

Proto, že nevíme, zdaliž živi budeme.

Když tedy Boha prosíte, prosíte Ho, aby vám jen na který den těch potřebných věcí udělil?

My Ho prosíme, aby nám jen na dnešní den těch potřebných věcí udělil.

A proto, jak pravíte?

Proto pravíme: *Chleb nás vezdejší dej nám dnes.*

A takto jste k Bohu povinni volati snad jen někdy?

Nikoli jen někdy, ale častěji.

Jak pak často?

Bez přestání.

K tomu vás napomíná sv. *Pavel* k Tes. (5, 17.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Bez přestání se modlete.*“

K čemu jest člověk od Boha stvořen?

Člověk jest od Boha k práci stvořen.

Může-li tedy člověk bez přestání se modliti?

Nemůže.

Co chce tedy sv. *Pavel* tím slovem *bez přestání* říci?

On chce tím slovem *bez přestání* říci, že častěji po den se máme modliti.

A prositi máte o věci *nyňi* čili *budoucně* teprv vám potřebné?

Máme Boha prositi o věci *nyňi* nám potřebné.

Proč ne o budoucí?

Proto, že jestliže zejtrejšího dne dočkáme, zas budeme povinni Boha prositi.

A o tyto potřebné věci mají snad Boha jen chudobní lidé prositi?

Nikoli jen chudobní, ale i bohatí lidé mají Boha prositi.

Proč pak musejí chudobní lidé Boha prositi?

Chudobní lidé musejí proto Boha prositi, aby požehnal úrodu zemskou a udělil jim všeho, čehož potřebují.

A proč se bohatí lidé musejí též modliti?

Bohatí lidé musejí se proto modliti, aby jim Bůh ty věci, které již mají, ráčil požehnati, od neštěstí a zkázy chrániti.

Co činil Ježíš Kristus dřív, nežli nasýtil na poušti pět tisíc lidí pěti chleby?

Ježíš Kristus dřív, nežli nasýtil na poušti pět tisíc lidí pěti chleby, vzdechl k nebeskému Otci, a pak požehnal ty chleby.

Co tedy máte i vy činiti dřív, nežli pokrmy do úst kladete? My máme též k nebeskému Otci vzdechnouti, a Jej o požehnání těch pokrmů, jichžto požívati budeme, prositi.

A tuto prosbu svou můžete kterými slovy vysloviti?

Těmito slovy: *Oči všech doufají v tebe*

A když ti zástupové na poušti pojedli, co rozkázal Kristus učiniti?

Kristus rozkázal ty drobty, jež pozůstali po těch, kteří jedli, sebrati.

Dle tohoto příkladu, co máte i vy vždy po jídle činiti?

My máme též to, co nám zbývá, sebrati a zachovati.

Co pak činili ti zástupové, když nasyceni byli?

Oni chválili a velebili Boha, a chtěli Ježíše Krista králem učiniti.

Co máte tedy i vy po jídle činiti?

My máme po jídle též Boha chváliti, a za přijatá dobrodiní Jemu děkovati.

A to můžete opět kterými slovy vyjádřiti?

Těmito slovy: „*Pochválen buď, Pane Bože, Otče nebeský,*

Nevypravovali vám ještě nikdy rodičové vaši aneb jiní lidé něco o vojnách?

Vypravovali.

Co pak vám obzvláště o těch vojnách vypravovali?

Oni nám vypravovali, že když nepřátelské vojsko do krajiny vpadlo, v domích všecko ztrávil, na poli a na loukách všecko vyhubilo.

A nepravili vám též, co potom z toho následovalo?

Pravili.

Co vám o tom pravili?

Oni pravili, že potom po té vojně bylo všecko příliš drahé, tak že se strhl v zemi veliký hlad.

Co bylo příčinou toho, že Adam musel v potu tváře sobě chleba svého dobývati?

Že Adam sobě v potu tváře chleba svého dobývati musel, toho příčinou byl hřích, jehož se on sám s manželkou svou Evou v ráji dopustil.

Co bylo příčinou toho, že potopa přišla na svět?

Že potopa přišla na svět, toho byli též hříchové lidští příčinou.

Rovněž také, co jest příčinou vojny, drahoty, hladu a mnohého jiného zlého?

Toho všeho jsou též hříchové lidští příčinou.

Když voláte k Bohu: *Chleb náš* co spolu tím žádáte, aby Bůh od vás odvrátil?

My tím slovem: *Chleb náš* žádáme spolu, aby Bůh od nás odvrátil vojny, drahotu, hlad, jakož i hřích, který často takové tresty za sebou táhne.

Nyní mi řekněte v celosti, co v té čtvrté prosbě Otčenáše žádáte?

V čtvrté prosbě Otčenáše žádáme:

1. *Aby nám Bůh všecko dáti ráčil, čehož nám k zachování našeho tělesného i duchovního života potřebí jest.*
2. *Aby Bůh drahé časy, hlad, jakož i hřích, kterýž často takové tresty za sebou táhne, od nás nejdobrotivěji odvrátiti ráčil.*

O páté prosbě Otčenáše.

Jak zní *pátá prosba* Otčenáše?

Pátá prosba Otčenáše zní takto: *Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme naším vinníkům.*

Když někdo peníze neb věc nějakou od druhého vypůjčí, co jest potom povinen činiti?

On jest povinen ty peníze, neb tu věc tomu, od koho ji vypůjčil, navrátiti.

Když to ale nenavrací, kým jej potom obyčejně lidé nazývají?

Lidé jej obyčejně *dlužníkem* nazývají.

A to zanedbání povinnosti, nazpátek totiž navrátiti, jak též obyčejně lidé jmenují?

Lidé to zanedbání povinnosti, vypůjčenou věc navrátiti, jmenuje obyčejně *dluh*.

Když do hříchu padnete, jak se potom jmenujete?

My se po spachaném hříchu *hříšníci* jmenujeme.

Co jsou hříšníci za hřích Bohu povinni činiti?

Hříšníci jsou povinni, Bohu za hříchy zadost učiniti.

Když to ale nečiní, jak se potom též jmenují?

Oni se jmenují *dlužníci*.

Proč?

Proto že zanedbávají činiti to, co jsou Bohu za své hříchy povinni.

A jak pak dlouho zůstávají těmi *dlužníky*?

Tak dlouho, dokud za ty své hříchy Bohu zadost neučiní.

Jest-li hřích snad nějakou malou urážkou Boha?

Hřích jest neskončenou urážkou Boha.

Co pak slovem *neskončená* rozumíte?

Slovem *neskončená urážka* rozumíme, že hřích jest tak veliký dluh, neb tak veliká urážka Boha, že, kdyby

hříšník mnoho tisíců let byl na světě živ a ustavičně se snažil za svůj hřích Bohu zadost činiti, přede nikdy to zadostčinění nemůže jak náleží vykonati a dokončiti.

Hříšník tedy nikdy nemůže Bohu za svůj hřích jak náleží zadost učiniti?

Nemůže.

Víte-li se ze svatého evangelia na jednoho služebníka upamatovati, který nemohl Panu svému dluh svůj zaplatiti?

Víme.

Počňte tedy ten příběh vypravovati?

Jeden služebník byl Pánu svému dlužen deset tisíc hřiven. Co platila tehdáž jedna hřívna?

Jedna hřívna platila tehdáž okolo patnácti set tolarů.

Jak byl tedy veliký ten celý dluh?

Ten celý dluh vynášel okolo patnácti milionů tolarů.

Byl-li ten služebník s to celý dluh někdy zaplatiti?

Ten služebník nebyl nikdy s to, ten nesmírný dluh zaplatiti.

Když někdo u židů nemohl svůj dluh zaplatiti, co se s ním obyčejně stávalo?

On byl dle tehdejšího obyčeje někomu za otroka prodán.

Jaký pak byl stav těch otroků?

Stav otroků byl velmi bídný.

Proč pak?

Proto, že oni bez přestání museli těžce pracovati.

Jakou pak práci?

Takovou práci, kterou byli schopni vykonávati.

A co pak za to dosahovali?

Oni za to dosahovali jen sprostý pokrm a chatrný oděv.

A komu patřilo to, co vypracovalo?

To patřilo oněm pánům, kteří je koupili.

A co se stávalo s penězy za otroky strženými?

Penězy za otroky strženými platíval se dluh, jehož otrokové sami nemohli zaplatiti.

Co se tedy dle tehdejšího obyčeje židovského s tím služebníkem, jenž toho velikého dluhu nemohl zaplatiti, stalo?

On sám, manželka, dítky jeho, a všecko co měl, bylo na zaplacení toho velikého dluhu prodáno.

Když ten služebník uslyšel ten soud, že má za otroka prodán býti, co pocítil v srdci svém?

On pocítil v srdci svém velikou úzkost a zármutek.

A z té veliké úzkosti co potom učinil?

On přistoupil k pánu svému, jemuž nesmírnou summu peněz byl dlužen, padl na kolena, a prosil za poshovění.

Když pán viděl hlubokou pokoru, a slyšel vroucnou prosbu toho služebníka, co s ním učinil?

On byl k němu milosrdenstvím hnut, a odpustil mu celý ten dluh.

Řekněte mi ještě jednou, jak veliký dluh jest každý hřích?

Každý hřích náš jest tak veliký dluh, že kdybychom sta a tisíce let zde na světě živi byli, a ustavičně jen samé pokání činili, předce za něj nikdy jak náleží Bohu zadost neučiníme.

Co tedy, když do nějakého hříchu padnete, máte dle příkladu toho služebníka i vy činiti?

Máme též, jako onen služebník v hluboké pokoře vroucně Boha za odpuštění prositi.

A o to prosíte skutečně v které prosbě Otčenáše?

My o to v páté prosbě Otčenáše prosíme.

Kterými slovy?

Těmito slovy: *Odpusť nám naše viny.*

Řekněte mi tedy, co v páté prosbě Otčenáše žádáte?

V páté prosbě Otčenáše žádáme, aby nám Bůh hříchy naše odpustil.

Když ten služebník uslyšel, že jest mu ten celý dluh odpuštěn, co myslíte, jak mu v srdci jeho bylo?

Nepochybně mu v srdci jeho tak bylo, jakoby mu mlýnský kámen byl se srdce spadl.

Co se o něm domníval každý kdo ho viděl, že, jak dlouho on na to pamatovati bude?

Každý, kdo ho viděl a věděl, co se s ním stalo, domníval se o něm, že se na to do smrti nezapomene.

A když bude někoho jiného v tom samém pádě vidět vězeti, co se o něm též každý domníval, že se vynasnaží činiti?

Každý se o něm domníval, že se všemožně vynasnaží, takovému bídákovi z toho nešťastlivého stavu pomáhati.

A kdyby mu také někdo byl něco dlužen, a nemohl mu hned zaplatiti, co že on s ním bude také činiti?

Že se buď z cela nad ním též smiluje, a odpustí mu ten dluh, aneb, že mu aspoň velmi dlouho shovívati bude.

Však ale, hned jak mu ten veliký dluh byl odpuštěn, a on z domu milosrdného Pána svého vystoupil, co se mu přihodilo?

Potkal se s ním jeden ze spoluslužebníků, který mu byl sto peněz dlužen.

Jak pak mnoho platil ten jeden peníz?

Ten jeden peníz platil okolo patnácti krejcarů.

Jak mnoho tedy celý ten dluh vynášel?

Ten celý dluh vynášel okolo pět a dvaceti zlatých.

Co myslíte, co učinil ten služebník, jemuž byl pán jeho před malou chvílí 25 milionů tolarů odpustil, se služebníkem, kterýž mu byl jen 25 rýnských dlužen?

On se ho hned zuřivě chopil, hrdloval se s ním, řka:
„Zaplať, cos dlužen.“

Co pak činil ten dlužník?

On padl k nohám jeho, a prosil ho, řka: „Poshov mi
a všechno zaplatím tobě!“

Touto prosbou pohnutý snad se též nad spoluslužebníkem
svým smiloval?

On se nad spoluslužebníkem svým nesmiloval.

Co tedy učinil?

On jej dal vsadit do žaláře, dokud by nezaplatil toho
dluhu až do posledního halíře.

Zacházel-li tento služebník se spoluslužebníkem svým dobře?

On se spoluslužebníkem svým nezacházel dobře.

Jak s ním měl zacházeti?

On s ním měl tak zacházeti, jak s ním před malou chvílí
pán jeho zacházel — on se měl na milosrdenství
sobě prokázané upamatovati a smilovati se nad spolu-
služebníkem svým, jak se před malou chvílí pán jeho
nad ním smiloval.

Vypravujte, co se potom dále stalo?

Když ostatní služebníci viděli, jak nemilosrdně se spo-
luslužebníkem svým nakládá: rozluňovali se a oznámili
to pánovi.

A co ten pán s ním učinil?

On jej povolal k sobě a pravil mu: „*Služebníče nešle-
chetný! všechnen dluh odpustil jsem tobě, poněvadž
jsi mne prosil; zdaliž jsi i ty neměl se smilovati
nad spoluslužebníkem svým, jako i já smiloval jsem
se nad tebou?*“

A pak co rozkázal s ním učiniti?

On jej rozkázal dáti katům, dokudžby nezaplatil všeho
dluhu.

Co pak se zde tím dluhem 15 milionů tolarů velikým vyrozumívá?

Dluhem 15 milionů tolarů velikým vyrozumívají se hříchové naší, jimiž Boha urážíme.

A co se zde vyrozumívá dluhem 25 rýnských velikým? Dluhem 25 rýnských velikým vyrozumívá se zde urážky, které se nám od spolubližních stávají.

Čemu se tedy odtud učíte?

My se odtud učíme, že když my Boha za odpuštění svých provinění prosíme, máme především odpustiti těm, kteří nás srazili.

Co se proto v *páté prosbě* Otčenáše ke slovům: „*Odpust nám naše viny*“ ještě připojuje?

Ke slovům: „*Odpust nám naše viny*,“ připojují se ještě tato slova: „*Jakož i my odpouštíme našim vinníkům.*“ Kdybyste ale vy nechtěli ubližitelům svým odpustiti, zač byste Boha těmi slovy prosili?

My bychom těmi slovy Boha prosili, aby On nám též naše viny neodpustil.

A přejete-li sobě toho, aby vám hříchové vaší nebyli odpuštěni?

My sobě toho nepřejeme.

Čeho ale sobě přejete?

My sobě přejeme, aby nám Bůh hříchy naše odpustil.

Co tedy musíte i vy s ubližiteli svými činiti?

My jim musíme též odpustiti a s nimi se smířiti.

Žádáte-li sobě, aby Bůh po odpuštěném hříchu předce ještě na vás se hněval, a dle zasloužení vás trestal?

Toho my sobě nežádáme.

Čeho ale sobě žádáte?

My sobě žádáme, aby Bůh po odpuštěném hříchu na urážku, která se mu hříchem stala, nepamatoval více,

na nás se nehněval, a dle zasloužení nás za hřích netrestal.

Jak pak máte tedy i vy ubližitelům svým odpustiti?

My máme ubližitelům svým též tak odpustiti, jak sobě žádáme, aby nám Bůh odpustil.

To jest?

My nemáme na tu urážku nikdy více pamatovati, a všechen hněv proti ubližitelům svým máme ze srdce vypuditi.

A pak čeho těm ubližitelům máte přáti?

My jim potom jen všechno dobré máme přáti.

A na tom-li snad již bude dosti, když jim všechno dobré budete jen přáti?

Na tom ještě nebude dosti.

Co tedy bude ještě zapotřebí činiti?

My jim budeme muset nejen dobře přáti, ale i dobře činiti, skutky lásky k bližnímu jim prokazovati, a konečně k Bohu se za ně modliti.

A to dle čího příkladu?

Dle příkladu samého *Krista Ježíše*, který Svým ubližitelům nejen všechno dobré přál, ale jim také dobře činil, a když již na kříži visel, ještě k Otci nebeskému volal: „*Otče! odpusť jim, neboť nevědí co činí.*“

Dle čího příkladu ještě?

Dle příkladu *svatého Štěpána* prvomučeníka, který, když již kamení se naň se všech stran sypalo, a on nemohl již více svým ubližitelům dobře činiti: tedy kleče na kolenách svých, prosil Boha za ně řka: „*Pane! nepokládej jim toho za hřích.*“

Kdybyste vy ale nechtěli svým ubližitelům odpustiti, co byste se těmi slovy: *Odpusť nám naše viny* a t. d. k Bohu modlili?

My bychom se těmi slovy k Bohu modlili, aby On nám též neodpustil naše viny.

Kdybyste ale jen ústně svým ubližitelům odpustili, v srdci pak vždy hněv a mstivost proti nim přechovávali, co byste tenkrát těmi slovy od Boha žádali?

My bychom těmi slovy prosili Boha, aby i On nám jen povrchně hříchy naše odpustil, a pak dle zasloužení nás za ně potrestal.

A přejete-li neb žádáte-li sobě toho od Boha?

Toho my sobě od Boha nežádáme.

Řekněte mi tedy vzhledem odpuštění křivd sobě učiněných, co máte činiti?

Máme ubližitelům svým křivdy, které nám učinili, vždy odpustiti, a pak na ty křivdy již více nepamatovati, všecken hněv a všechnu mstivost proti nim ze srdce vypuditi, všechno dobré jim nejen přátí ale i činiti, a k Bohu se za ně modliti.

A čeho vzhledem křivd vám učiněných nesmíte činiti?

Nesmíme na křivdy nám učiněné pamatovati, na ubližitele své se hněvati, jim se chtít pomstiti, aneb něco zlého jim přátí.

Řekněte mi tedy nyní již v celosti, co v té páté prosbě Otčenáše žádáte?

V páté prosbě Otčenáše žádáme, aby nám Bůh hříchy naše odpustil, jakož i my těm ze srdce odpouštíme, kteří nás urazili.

O šesté prosbě Otčenáše.

Jak zní šestá prosba Otčenáše?

Šestá prosba Otčenáše zní takto: *Neuveď nás v pokušení.*

Kolik měl *Abraham* synů?

Abraham měl jen jednoho syna.

A jak se jmenoval ten syn?

Ten syn se jmenoval *Isak*.

Nevíte-li se upamatovati, jaké nařízení dostal *Abraham* od Boha vzhledem toho syna?

Abraham dostal od Boha vzhledem toho syna svého *Isaka* nařízení, aby ho na hoře *Moria* Jemu obětoval.

V čem pak pozůstávaly ty starozákonné oběti?

Ty starozákonné oběti pozůstávaly v tom, že hovádko nebo dvě ptákův, kteréž mělo obětováno býti, muselo býti předně ke cti a chvále boží usmrceno a pak na oheň uvrženo.

Chtěl-li to Bůh opravdu, aby *Isak* též tak usmrcen a na oheň uvržeu byl?

Toho Bůh nechtěl opravdu.

Co tedy žádal Bůh tím nařízením Svým po *Abrahamu*?
Bůh chtěl tím nařízením Svým zvědět od *Abrahama*, zdali ve všech i protivných věcech Jemu poslušensství prokáže.

Mínil-li tedy Bůh tím nařízením Svým něco zlého?

Bůh tím nařízením Svým, jehož dal *Abrahamovi*, nemínil nic zlého.

Z jakého úmyslu to tedy činil?

On to činil z dobrého úmyslu.

Nuže, z dobrého úmyslu něco činiti, abychom se od druhého něco zdověděli, znamená *zkoušeti* — co to znamená?

To znamená *zkoušeti*.

Co znamená *zkoušeti*?

Zkoušeti znamená z dobrého úmyslu něco činiti, abychom od druhého něco zvěděli.

Nyní sobě odevrte knihu svatého evangelia, a čtěte na stránce 144. počnouce od verše patnáctého.

„Za onoho času, odšedše farisejové uradili se, aby Ježíše polapili v řeči. I posílají k Němu učeníky své s Herodiany, by, přijdouce k Němu, řekli: Mistře! víme že pravdomluvný jsi, a cestě boží v pravdě učíš, a nedbáš na žádného; nebo nepatříš na osobu lidskou. Protož pověz nám, co se tobě zdá, sluší-li daň dávatí císaři, čili ne?“

Nyní mi řekněte jen v krátkosti smysl toho, co jste právě čtli?

Farisejové poslali učeníky své s Herodiany ke Kristu Ježíši, aby se tázali, sluší-li císaři daň dávatí, čili ne? Zdali nevěděli farisejové, jsou-li povinni císaři daň dávatí, nebo nedávatí?

Oni to dobře věděli.

Proč pak tedy se dali skrze své učeníky Ježíše na to ptáti?

Proto, že Ho chtěli v řeči polapiti.

Jakým pak způsobem?

Takovým způsobem: Oni se předně vespolek uradili, jakou Mu otázku předloží, aby Ho jistotně v řeči Jeho mohli polapiti, a pak v něčem uviniti. I vymyslili tuto otázku: „*Sluší-li daň císaři dávatí čili ne?*“ a ubezpečeni byli, že nechť odpoví na tu otázku jak chce, vždy bude polapen. Nebo, mysli sobě, jestli řekne, že sluší císaři daň dávatí, pobouří proti sobě lid, který císaři nerád daně dává; řekne-li ale, že nesluší císaři daň dávatí, popudí proti sobě samého císaře.

A pak co mysleli, že se s Ježíšem jistotně stane?

Oni mysleli, že potom Ježíš jistotně usmrcen bude.

Co myslíte tedy, zdali předložili Mu tu otázku z dobrého nebo ze zlého úmyslu?

Oni mu tu otázku předložili ze zlého úmyslu.

Nuže, činiti něco ze zlého úmyslu, abychom se od druhého něco zdověděli, jest druhého *pokoušeti* — co jest to?

To jest druhého *pokoušeti*.

Co jest *pokoušeti*?

Pokoušeti jest, něco ze zlého úmyslu činiti, abychom se od druhého něco zdověděli.

A ten skutek sám v sobě jak se jmenuje?

Ten skutek sám v sobě jmenuje se *pokoušení*.

To potvrdil sám Ježíš Kristus kterými slovy?

Těmito slovy: „*Co mne pokoušíte pokrytci?*“

Opakujte co jest *zkoušeti*.

Zkoušeti jest, z dobrého úmyslu něco činiti, abychom se od druhého něco zdověděli.

A co jest *pokoušeti*?

Pokoušeti jest ze zlého úmyslu něco činiti, abychom od druhého něco vyzvěděli.

Jaký pak jest rozdíl mezi *zkoušením* a *pokoušením*?

Mezi *zkoušením* a *pokoušením* jest tento rozdíl: *Zkoušení* se stává z dobrého úmyslu, a *pokoušení* se stává ze zlého úmyslu.

Když pán učitel se vás vyptává to, co vám uložil k učení, co jest to?

To jest *zkoušení*.

Proč?

Proto že on to činí z dobrého úmyslu.

Co tím chce od vás zvědět?

On tím chce zvědět, zdali jsme to, co nám uložil k učení, jak náleží se naučili, aneb ne.

Když ďábel v způsobu hada přichvaloval Evě v ráji, že může jísti s toho zapovězeného stromu ovoce, co to bylo?

To bylo *pokoušení*.

Proč?

Proto, že ten ďábel chtěl Evu ke hříchu přivésti.

Co myslíte, od koho bývají lidé nejvíce *pokoušeni*?

Lidé bývají nejvíce pokoušeni od *světa*, od *svého těla*, to jest od svých zlých žádostí a od *ďábla*.

Co pak se slovem *svět* rozumí?

Slovem *svět* rozumíme se my lidé zde na zemi.

Jakým pak způsobem vás ti lidé pokoušejí?

Lidé nás pokoušejí, když rozličné marnosti a rozkoše nedovolené před očima našima strojí a připravují a nás k tomu též vábí; aneb rozličné hříchy před očima našima páchají, a nás tím příkladem zlým k podobným nešlechetností lákají.

Jak se můžete tohoto pokoušení uchrániti?

My se tohoto pokoušení můžeme nejlépe uchrániti, když se ode všech takových hříšných a svůdnických společností zlých lidí vzdalujeme.

Jaké společnosti musíte při tom vyhledávati?

My musíme vyhledávati společnosti dobrých a bohabojných lidí.

Jakým pak způsobem vás *tělo* pokouší?

Tělo nás pokouší, když rozličné hříšné a nedovolené věci žádá.

Ku příkladu!

Ku příkladu, když touží po nestřídmosti v jídle a v pití — po nádherném oděvu — po chlipných obveseleních a rozkošech.

Jak pak se proti tomuto pokoušení můžete ozbrojiti?

Proti tomuto pokušení se můžeme ozbrojiti postem a když se ustavičně nějakou užitečnou prací zaměstnáváme.

A jakým způsobem vás *ďábel* pokouší?

Ďábel nás pokouší, když nám přivádí na mysl zlá myšlení a probuzuje v nás zlé žádosti.

Čím pak se proti tomuto nepříteli můžete ozbrojiti?

Proti tomuto nepříteli se můžeme vroucnou a neustálou modlitbou ozbrojiti.

K tomu vás povzbuzuje sv. *Petr* (1. 5, 8.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Bratří! strážliví buďte a bděte, nebo protivník váš ďábel jako lev řvoucí obchází, hledaje koho by sežral.*“

Zdali jest to něco lehkého nad tímto trojnásobným nepřitelem duše vždy šťastně zvítěziti?

To není nic lehkého.

A zdali jest to pro vás něco možného, vlastní mocí a silou zvítěziti?

To jest pro nás něco nemožného.

Či pomoc jest vám k tomu nevyhnutelně potřebna?

K tomu jest nám nevyhnutelně milost boží potřebna.

A o tuto pomoc boží prosíte v které prosbě Otčenáše?

O tuto pomoc boží prosíme v *šesté prosbě* Otčenáše.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Neured' nás v pokušení.*“

Co těmito slovy obzvláště žádáte?

Těmi slovy žádáme, aby nám Bůh v čas pokušení pomoci své neodepřel, aniž připustil, abychom pokušení se poddali.

Kterými pak jinými slovy tuto prosbu v čas pokušení můžete vysloviti?

Těmito slovy: „*Svatý Bože! Svátý, silný, svatý a ne-*

smrtný, neopouštěj nás v tomto násilném pokušení; ale propůjč nám Tvé milosti, bychom nad ním šťastně mohli zvítěziti.

Zkoušívá-li také Bůh nábožné a spravedlivé lidi?

Bůh také nábožné a spravedlivé lidi zkoušívá.

Skrze co?

Skrze nemoc, chudobu a jiná soužení.

Koho pak Bůh obzvláště tak zkoušel?

Joba nábožného, když mu odejmul statky, seslal na něj tuhou nemoc a jiná soužení.

Co pak tím chtěl Bůh způsobiti?

Bůh tím chtěl *Jobovu* trpělivost a stálost v dobrém zkusiti.

Kdybyste vy padli někdy do nemoci, máte-li v ní býti netrpělivi?

Nemáme.

Aneb kdybyste do chudoby padli, máte-li v ní nevrli býti?

Nemáme.

Ve všech takových pádech co sobě máte pomysliti?

Máme vždy na to pamatovati, že to vše Bůh na nás sesílá, aby zkoušel naši trpělivost.

A pročejž jakými v tom musíte vždy býti?

My v tom musíme vždy *trpělivými* býti.

Řekněte mi nyní, co žádáte skrze *tuto šestou prosbu*?

Skrze tuto šestou prosbu Otčenáše žádáme: aby nám Bůh v čas pokušení pomoci Své neodepřel, aniž připustil, abychom pokušením se poddali.

Bývají-li také nábožní lidé od Boha zkoušeni?

Také nábožní a spravedliví lidé bývají od Boha zkoušeni, když Bůh ctnost jejich zkouší: 1. Skrze nemoc. 2. Skrze chudobu a jiná soužení.

O sedmé prosbě Otčenáše.

Jak zní *sedmá* prosba Otčenáše?

Sedmá prosba Otčenáše zní takto: „*Ale zbav nás od zlého.*“

Co pak rozumíte slovem *zlé*?

Slovem *zlé* rozumíme všechno, co nám škodlivé jest.

Řekněte mi, z čeho pozůstávají lidé?

Lidé pozůstávají z těla a z nesmrtelné duše.

Z kolika tedy částek?

Ze dvou částek.

Jmenujte je ještě jednou!

Z *těla*, a z *nesmrtelné* duše.

Kolikeré tedy jest to *zlé*?

Zlé jest též *dvojí*.

Jedno se týká koho?

Jedno se týká *těla*.

A to druhé?

To druhé se týká *duše*.

Zlé těla se týkající jak se jmenuje?

Zlé těla se týkající jmenuje se *zlé tělesné*.

A *zlé* duše se týkající?

Zlé duše se týkající jmenuje se *zlé duchovní*.

Jmenujte mi nějaké *zlé tělesné*?

Ku příkladu: nemoc, chudoba a jiná protivenství.

Když o *zlém tělesném* mluvíte, v kterém počtě o něm musíte mluvíti?

O *zlém tělesném* musíme ve vícném počtě mluvíti.

Proč pak?

Proto, že to *tělesné* *zlé* jest mnohonásobné.

Jmenujte mi také nějaké *zlé duchovní*!

Duchovní *zlé* jest jen *hřích*.

O tomto zlém, v kterém počtě musíte mluvit?

O tomto zlém musíme vždy jen v jednotlivém počtě mluvit.

Proč?

Proto že toto zlé jest jen jediné, totižto hřích.

Když pravíte: „*Ale zbav nás od zlého,*“ které tedy zlé rozumíte?

My tím *duchovní zlé* rozumíme.

Kdybyste chtěli zlé tělesné rozuměti, jak byste museli říci?

My bychom museli říci: *Ale zbav nás od zlých.*

Proč?

Proto že tělesných zlých jest mnoho.

Řekněte mi tedy, co v sedmé prosbě Otčenáše žádáte?

V sedmé prosbě Otčenáše žádáme: Aby nás Bůh od zlého duše, kteréž hřích jest, osvobodil.

Co činívá Bůh s hříšníky?

On je častěji již zde na tomto světě trestává.

Obzvláště ale, kde pak je bude trestati?

On je obzvláště tam na věčnosti trestati bude.

Kolikere jsou tresty, jichžto hříšníci za své hříchy zasluhují?

Tresty, jichžto hříšníci za své hříchy zasluhují, jsou dvojí: *časné a věčné.*

Žádáte-li v sedmé prosbě, aby vás Bůh jen od hříchu osvobodil, čili také od trestů?

My v sedmé prosbě žádáme, aby nás Bůh nejen od hříchu, nýbrž také od časných i věčných trestů osvobodil.

Řekněte mi tedy již úplněji, co v sedmé prosbě Otčenáše žádáte?

V sedmé prosbě Otčenáše žádáme:

1. Aby nás Bůh obzvláště od zlého duše, kteréž hřích jest, osvobodil, a od časného i věčného trestu hříchu nás chránil.

Kdybyste se ale dobrovolně do zlých příležitostí pouštěli, zasloužili byste potom, aby vás Bůh od hříchu osvobodil? Nezasloužili bychom.

Co tedy se strany své máte činiti?

My se musíme předně sami všech příležitostí k hříchu varovati, a pak Boha prositi, aby nás sám hříchu ráčil chrániti.

Co pravil *Job*, když ztratil všecken statek svůj?

On vždy tiše pravil: „*Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal, budiž jméno Páně pochváleno.*“

A co pravil, když padl do nemoci?

On též tiše pravil: „*Jestli jsme dobré věci z ruky božské rádi přijímali, musíme i zlé a nepříjemné rádi přijímati.*“

Některý člověk, když mu všecko, co má, zhoří, aneb povodeň, krupobití na poli a na loukách mu všecko zkazí, mluvívá-li též tak jako *Job*?

Některý člověk tak jako *Job* nemluvívá.

A co mluvívá?

On kleje, zlořečí a reptá častěji proti Bohu, že to na něj dopustil.

Slouží-li takovému člověkovu to tělesné zlé k spasení?

Takovému člověkovu to tělesné zlé neslouží k spasení.

Co by pro takového člověka bylo lépe?

Aby takového tělesného zla neb neštěstí byl zachráněn.

Aneb zdali každý člověk, když do nemoci padne, jest též tak tichý a trpělivý jako *Job*?

Mnohý není tak tichý a trpělivý jako *Job*.

A co činí?

On se hněvá, s domácími svými se hrýže, a jest velmi nevrlý a netrpělivý.

Slouží-li takovému člověkovu ta nemoc jeho k spasení?

Takovému člověkovu ta nemoc neslouží k spasení.

Co by pro takového člověka bylo lépe?

Aby byl té nemoci ochráněn.

Zdali jest každý člověk netrpěliv, když na něj Bůh něco zlého sešle?

Každý člověk není netrpěliv.

Jak se chová mnohý člověk v neštěstí?

Mnohý se chová tiše.

A nač sobě často zpomíná?

On sobě v čas nějakého neštěstí připamatuje své předešlé hříchy.

A co potom činívá?

On toho potom lituje, že hříchy svými Boha, svého nejlaskavějšího Otce urazil, a činí pravé předsevzetí budoucně se jich pilně varovati.

K čemu slouží takovému člověkovu zlo tělesné?

Takovému člověkovu slouží zlo tělesné k spasení.

Víte-li, zdaliž neštěstí, které by vás potkati mělo, by vám k spasení sloužilo či nesloužilo?

To my nevíme.

A ví-li to některý jiný člověk?

To neví ani jiný člověk.

Kdo to jen ví?

To ví jen sám Bůh.

Do čí tedy vůle vzhledem tělesného zlého se máte odevzdávati?

Vzhledem tělesného zlého máme se vždy do vůle boží odevzdávati.

A pod kterou výminkou máte Boha žádati, aby tělesné zlé od vás odvrátil?

Máme Boha žádati, aby tělesné zlo od nás odvrátil, vždy pod touto výminkou: *jestliže k spasení duše naší neslouží.*

Proč pak jen pod touto výminkou?

Proto že někdy tělesné zlé k spasení duše naší nám slouží,
a tenkrát jest potřebné, aby ho Bůh na nás seslal.

Řekněte mi nyní, co ještě v sedmé prosbě Otčenáše žádáte?
*V sedmé prosbě Otčenáše ještě žádáme: Aby nás Bůh
také od tělesných neštěstí osvobodil, jestliže nejsou
k našemu spasení.*

Když ale již skutečně v nějakém takovém neštěstí těles-
ném se vynacházíte, jest-li vám to něco snadného,
tiše a trpělivě ho snášeti?

To nám není nic snadného.

A bez pomoci Boží jest-li vám to něco možného?

To nám bez pomoci Boží jest něco nemožného.

Koho tedy o pomoc v neštěstí máte prositi?

V neštěstí máme vždy jen Boha samého o pomoc a při-
spění prositi.

Nyní již řekněte mi v celosti, co v sedmé prosbě Otče-
náše žádáte?

V sedmé prosbě Otčenáše žádáme:

1. *Aby nás Bůh obzvláště od zlého duše, kteréž hřích
jest, osvobodil, a nás od časného i věčného trestu
hříchu chránil.*

2. *Aby nás Bůh také od tělesných neštěstí osvobodil,
jestliže nejsou k našemu spasení.*

3. *Aby nám milosti propůjčil, bychom všecky zármutky
a bíd, kteréž na nás sesílá, s trpělivostí a stálostí snášeli.*

Co pak jest Amen za slovo?

Amen jest slovo hebrejské.

A co znamená?

Znamená tolik jako staň se aneb stane se.

O pozdravení anjelském.

Co obyčejně připojují katoličtí křesťané k modlitbě Páně?

Katoličtí křesťané připojují k modlitbě Páně pozdravení anjelské.

Co pak jest *pozdravení anjelské*?

Pozdravení anjelské jest modlitba, kterouž nejsvětější Pannu Marii, matku Boží, obzvláště přede všemi anjely a svatými ctíme a vzýváme.

Z kolika částek pozůstává *pozdravení anjelské*?

Pozdravení anjelské pozůstává ze třech částek.

Jak zní první částka?

První částka zní: „*Zdravas Maria milosti plná, Pán s tebou.*“

Od koho pak tato částka pochází?

Tato částka pochází od anjela Gabriela.

Kdy pak ji vyslovil?

On ji vyslovil tenkrát, když jsa poslán od Boha, přišel do Nazareta k Panně Marii, a přinesl jí poselství, že má mocí Ducha Svatého počíti a poroditi Syna Božího.

Jak zní druhá částka *pozdravení anjelského*?

Druhá částka *pozdravení anjelského* zní: „*Požehnánas mezi ženami, a požehnaný plod života tvého Ježíš.*“

Od koho tato částka pochází?

Tato částka pochází od Alžběty.

Kdo pak byla *Alžběta*?

Alžběta byla manželka *Zachariášova*, matka svatého Jana křesťitele, a příbuzná Marie Panny.

Kdy pak *Alžběta* tuto částku vyslovila?

Alžběta tuto částku vyslovila, když ji *Maria Panna* již těhotná co příbuznou svou navštívila.

A jak pak zní třetí částka?

Třetí částka zní: „*Svatá Maria, matko Boží, pros za nás hříšné nyní i v hodinu smrti naší. Amen.*“

A od koho tato částka pochází?

Od Církve svaté.

Jak zní tedy celé *pozdravení anjelské*?

Celé pozdravení anjelské zní takto: „*Zdravas Maria milosti plná, Pán Bůh s tebou. Požehnánas ty mezi ženami* .“

V které z těch třech částek o něco prosíte?

V třetí částce.

A oč tam prosíte?

Prosíme Marii Pannu, aby za nás u Boha orodovala.

A kdy pak obzvláště aby za nás u Boha orodovala?

Obzvláště v hodinu smrti naší.

Proč pak právě tenkrát?

Proto že nám tenkrát, když se duše s tělem loučiti počíná, její u Boha přímluva neb orodování nejvíce jest potřebné, aby se totiž Bůh nad námi smilovati a nám šťastného z tohoto světa vykročení popřítí ráčil.

Proč pak ji v té prosbě *Matkou Boží* nazýváte?

My ji v té prosbě Matkou Boží proto nazýváme, že Ježíše Christa, kterýž jest pravý Bůh, porodila.

Kolikrát pak za den tímto pozdravením anjelským Marii Pannu pozdravujete?

Pozdravením anjelským třikrát za den pozdravujeme Marii Pannu.

A kdy?

Když se ráno, v poledne a večer k modlení zvoní.

Jak pak se toto třikrát ní zvonění a ta modlitba jmenuje v našem národu?

V našem národě se jmenuje *klekáni*, proto že ono pozdravení anjelské s trojím tajemstvím vtělení Páně klečíce se modlíme, leč v týdni velikonočním (a někudy v neděli) na památku z mrtvých vstání Christova.

Říkejte hlasitě, jak se pozdravení anjelské modlíváte?

Pozdravení anjelské takto se modlíváme:

Anjel Páně přinesl důstojné Panně Marii poselství, a ona počala z Ducha Svatého. Zdravas Maria milosti

plná a t. d. Ejhle děvka Páně! staniž mi se podle slova tvého. Zdrávas Maria milosti plná a t. d. A Slovo tělem učiněno jest, a přebývalo mezi námi. Zdrávas Maria a t. d.

Při vyslovení tajemství: „*Slovo tělem učiněno jest,*“ co máte vždy učiniti?

Při vyslovení tajemství: „*Slovo tělem učiněno jest*“ máme se vždy hluboce pokloniti.

A nač sobě při tom máte zpomenouti?

Máme sobě při tom na vtělení Ježíše Christa zpomenouti. Když se pozdravení anjelské *ráno* modlíte, co sobě při tom máte rozjímati?

Ráno při modlení pozdravení anjelského máme sobě rozjímati *vítězné z mrtvých vstání* Ježíše Christa.

A v *poledne*?

V *poledne* sobě máme při modlení pozdravení anjelského rozjímati *přehořkou a bolestnou smrt* Ježíše Christa.

A *večer*?

Večer sobě máme rozjímati *Christovo narození*.

Kterými slovy můžete Marii Pannu co královnu nebes i země pozdraviti?

Můžeme Marii Pannu co královnu nebes i země těmito slovy pozdraviti: „*Zdrávas Královno, matka milosrdenství, života sladkosti, naděje naše, buď zdráva! K tobě voláme vyhnaní synové Evy, k tobě vzdycháme lkající a plačící v tomto slzavém údolí. I protož orodovnice naše, obrať k nám své milosrdné oči, a Ježíše, který jest požehnaný plod života tvého, nám po tomto putování ukaž. O milostivá — o přívětivá o přesladká Panno Maria. Amen.*

A kterými slovy se můžete každodenně pod její ochranu a opatrování odporoučeti?

My se každodenně pod ochranu Marie Panny můžeme

těmito slovy odporoučeti: „*Pod ochranu tvou utíkáme se svatá Boží rodičko! Nezamítej v potřebách proseb našich, ale ode všeho zlého vysvobod nás vždycky. Slavná a požehnaná Panno, Paní naše, prostřednice naše, orodovnice naše, se Synem svým rač nás smířiti. Synu svému rač nás poroučeti, a k Synu svému rač nás přivésti. Amen.*

A kterými slovy Marii Pannu pozdravujete, když okolo jejího obrazu jdete?

Když okolo obrazu jejího jdeme, těmito slovy ji pozdravujeme: „*Zdravas Maria, Matko milosrdenství! oroduj za nás u svého božského Syna, Ježíše Christa, jak nyní, tak vždycky, obzvláště ale v hodinu smrti naší stůj při nás, o přesladvá Panno Maria. Amen.*

Čím ještě obzvláště ctějí katoličtí křesťané Marii Pannu? Katoličtí křesťané ctějí ještě obzvláště Marii Pannu *svatým růžencem.*

O svatém růženci.

Z čeho pak pozůstává *růženec*?

Růženec pozůstává z častějšího opakování *Otčenáše, Zdravas Maria* a slov: „*Sláva Bohu Otci, i Synu, i Duchu svatému* a t. d.

A koliký jest *růženec*?

Růženec jest *trojí*: Růženec *radostný*, růženec *žalostný* a růženec *vítězný*.

Odkud pak to pojmenování pochází?

To pojmenování pochází od *radostných, žalostných a vítězných tajemství*, která se po slově „*Ježíš*“ v každém „*Zdravas Maria*“ opakují.

Kolik pak jest *radostných tajemství*?

Radostných tajemství jest:

1. *Kterého jsi Panno z Ducha svatého počala.*
2. *v životě nesoucí Alžbětu navštívila.*
3. *v Betlemě porodila.*
4. *v chrámě obětovala.*
5. *v chrámě našla.*

Co máte při vyslovení těch tajemství rozjímati?

Při vyslovení těch tajemství máme rozjímati život Ježíše Christa, a sice hned od početí a narození až do dvanáctého roku věku Jeho.

Kolikero jest *žalostných tajemství*?

Žalostných tajemství jest též *patero*:

1. *Který se ráčil pro nás krvavým potem potiti.*
2. *pro nás ráčil bičován býti.*
3. *trním korunován býti.*
4. *těžký kříž nésti.*
5. „ *ukřížován býti.*

Co máte při vyslovení těchto tajemství rozjímati?

Při vyslovení těchto tajemství máme rozjímati *bolestné utrpení a přehořkou smrt Pána Ježíše.*

A kolik jest *vítězných tajemství*?

Vítězných tajemství jest též *pět*:

1. *Který ráčil z mrtvých vstáti.*
2. *na nebe vstoupiti.*
3. *Ducha svatého seslati.*
4. *Marii Pannu na nebe vzíti.*
5. „ „ *Marii Pannu na nebi korunovati.*

A co sobě máte při těchto tajemstvích připamatovati?

Máme sobě při těchto tajemstvích připamatovati slavné vítězství, jehož vydobí Ježíš Svým z mrtvých vstáním a na nebe vstoupením; a pak sobě také ještě máme připamatovati slávu, kterou ozdobený jest Ježíš, sedě na nebesích na pravici nebeského Otce.

Každý z těch třech nadřečených růženců pozůstává z kolika částek?

Každý z těch třech nadřečených růženců pozůstává z pěti částek.

Všickni tři růžencové pospolu pozůstávají z kolika částek?

Ti tři růžencové pospolu pozůstávají z patnácti částek.

Jak se jmenuje takový z patnácti částek pozůstávající růženec?

Takový z patnácti částek pozůstávající růženec jmenuje se *žaltář*.

Jak se jmenuje každá z těch patnácti částek?

Každá z těch patnácti částek jmenuje se *desátek*.

Proč?

Proto že se v něm desetkrát opakuje *Zdravas Maria*.

Mezi každým desátkem, která modlitba se říká?

Mezi každým desátkem se říká *modlitba Páně* čili *Otčenáš*.

A co se opakuje před a po každém Otčenáši?

Před a po každém Otčenáši opakuje se modlitba: *Sláva Bohu Otci, i Synu, i Duchu svatému* a t. d.

A v každém *Zdravas Maria* ke slovu *Ježíš* co se připojí?

V každém *Zdravas Maria* ke slovu *Ježíš* připojí se jedno z nadřečených tajemství.

A jak pak dlouho se to tajemství opakuje?

To tajemství se opakuje, dokud celý desátek není vyříkán.

Z čeho pozůstává *začátek* růžence?

Začátek růžence pozůstává z jednoho *Věřím v Boha* — z jednoho *Otčenáše* — z jednoho *Sláva Bohu Otci*, a ze třech *Zdravas Maria*.

V *prvním Zdravas Maria* co se říká po slově *Ježíš*?

V *prvním Zdravas Maria* po slově *Ježíš* říká se tajemství: *Aby jsi víru naši rozmnožiti ráčil*.

A v *druhém Zdravas Maria*?

V druhém Zdravas Maria se říká: *Aby si naději naši upevniti ráčil.*

A v třetím?

V třetím se říká: *Aby si lásku naši rozpáliti ráčil.*

Nyní mi řekněte v celosti, jak se máte růženec modliti? Růženec máme se takto modliti: *Věřím v Boha — Otčenáš — Sláva Bohu —* pak třikrát *Zdravas Maria* a v prvním Zdravas Maria po slově *Ježíš* se musí říci: *Aby jsi víru naši rozmnožiti ráčil*; v druhém Zdravas: *Aby jsi naději naši upevniti ráčil*; a v třetím: *Aby jsi lásku naši rozpáliti ráčil.* Pak se počnou říkati Desátky s příslušným tajemstvím — a pak ku konci růžence se říká: *Zdravas královno, matko milosrdenství* a t. d.

Který Svatý se obzvláště snažil Marii Pannu touto pobožností ctíti?

Svatý *František Sáleský*, který mimo mnohé jiné pobožnosti snažil se každodenně svatým růžencem Marii Pannu ctíti.

A jest-li to potřebné, abyste i vy touto pobožností Marii Pannu ctili?

To jest velmi potřebné.

A to snad jen někdy?

Nikoli jen někdy, ale, kdyby možné bylo, byloby toho každého dne zapotřebí.

Proč pak?

Proto že mocná přímluva Marie Panny u božského Syna jejího Ježíše jest nám každého dne potřebna.

Jest-li to něco snadného, po skončené práci denní celý žaltář se každodenně modliti?

Celý žaltář po skončené práci denní každodenně se modliti není nic snadného, pro mnohé lidi jest to i nemožné.

Proč pak ?

Proto že mnozí lidé pro své každodenní zaměstnání a rozličné starosti domácí nemohou tak dlouhou modlitbu, jako jest celý žaltář, vykonávati; a mnozí lidé opět nemohou tak dlouho, pokud celý žaltář trvá, bez roztržitosti mysli setrvati na modlitbě.

O živém růženci.

Aby horliví křesťané přece na této pobožnosti každodenně podíl bráti mohli, jaké v tom Církev svatá činí ulehčení? Církev svatá uznává, že k uctění Marie Panny není nevyhnutelně zapotřebí, aby každý ctitel její denně celý žaltář říkal, ale dosti na tom, když patnáct nábožných duší neb ctitelů Marie Panny v jedno se spojí, a každý z nich denně jen *jeden desátek* s příslušným tajemstvím se nábožně modlí.

Jak se jmenuje taková pobožnost růžencová, jižto patnáct nábožných osob každodenně vykonává?

Taková pobožnost růžencová, jižto každodenně patnáct nábožných osob vykonává, jmenuje se *růženec živý*.

Která jsou pravidla růžencové společnosti?

Pravidla této společnosti jsou:

1. Aby se patnáct osob v jedno spojilo, a jedna z nich *představenou* byla.
2. Aby každá osoba každodenně jeden desátek s příslušným tajemstvím k uctění Marie Panny pobožně se modlila.
3. Aby těch patnáct osob k zachování pořádku v jisté knize zaznamenáno bylo.

A když měsíc uplyne, co musí údové této pobožnosti činiti?

Oni se musejí opět shromážditi, a tajemství, která na

cedulkách vytištěna jsou, mezi sebou proměnit tak, aby na každou osobu opět jiné tajemství na celý následující měsíc k rozjímání připadlo.

Jest snad to shromáždění údův růžencové společnosti v každém měsíci nevyhnutelně potřebné?

V každém měsíci toto shromáždění není nevyhnutelně potřebné.

Na čem jest dosti?

Na tom jest dosti, když představený neb představená společnosti s dvěmi neb třemi údy za ostatní proměnu tajemství učiní, a připadající tajemství každému z nepřítomných údů pošle.

Jaké vlastnosti musí představený této společnosti míti? Musí býti muž dobré pověsti, v pobožnosti se musí mezi ostatními obzvláště vyznamenati, a všem ostatním s dobrým příkladem vždy předcházeti.

Co pak udělil údům této růžencové společnosti římský papež *Řehoř šestnáctý*?

Svatý Otec papež *Řehoř šestnáctý* udělil údům růžencové společnosti *plnomocné odpustky*:*) *Na první neděli po*

*) **Apoštolské Bréve.** Řehoř Papež XVI. (Na věčnou věci památku.) Dobrořečice Pánu všeho smilování zvěděli jsme, co Nám od milého syna Našeho Aloisia, svatě Římské Církve kněze Kardinála Lambruschini zvěstováno bylo, o pobožném cvičení, kteréžto pod jménem *živého Růžence* ke cti nejblahoslavenější Panny Marie, bedlivá a horlivá některých lidí pobožnost před nedávným časem sobě vymyslila. Čímž s Boží pomocí doufáme, že se stane, by netoliko k svaté úctě Její na všech místech a každém čase nejpríhodnější modlitba, již svou pouhou snadností vsudy denně více, se rozmáhala, ale aby

vstoupení do této společnosti — na den Narození, Zjevení, Obřezání, Vzkříšení a Těla Božího; — v neděli Letnic, na slavnost nejsvětější Trojice — na svátečné dny Panny Marie, — na slavnost sv. Petra a Pavla, všech Svatých a na třetí neděli každého měsíce. — Odpustky pak sedmileté s tolika též čtyřicetitýdny, když se pobožnost růžencová vykoná v nedělních a jiných výročních zasvěcených dnech i v takových, v nichžto přikázáno není, mši svatou slyšeti, jako: v oktávách Narození, Vzkříšení, Těla B., Letnic, Nanebevzetí, Narození a Početí blahoslavené Panny Marie.

Mohou-li odpustky ty i duším v očistci obětovány býti?

z takového modlících se srozumění větší síly dosáhnouc, příjemněji se k Bohu vznášela, kteroužto společnou prosen modlitbou k milosrdenství se nakloňuje a k milosti. To tedy spasitelné zřízení z přízně apoštolské moci schváliti a udělením odpustků podporovati rádi jsme ustanovili, v paměti majíce, jakého užitku veškerá katolická věc pocítla, když ponejprv růžencem ke cti sv. Panny uvitým, o Její ochotnou pomoc věřící lid společně jest prosil.

Pročež k slávě všemohoucího Boha a ke cti nejsvětější P. Marie, Rodičky Boží, z jisté vědomosti a plnosti moci Naší všem obojího pohlaví Christovým věřícím, jižto mezi ctitele Panny, pro způsob pobožného modlení, kteréž živým růžencem sluje, náležejí, první sváteční den po přijetí toho pobožného skutku, když totiž opravdu kající, Svátostmi Zpovědi a Přijímání se náležitě očistili, *plnomocných odpustků*; kteřížto i za zemřelé obětovati se mohou, udělujem. Nad to, mimo odpustky, kterých za říkání růžence Římští Papežové, předkové Naší, ustanovili, sto dní odpustků, kolikrátkoli v čas všední, dle předpisu po-

Mohou.

Opakujte, co jsou odpustky?

Odpustky jsou odpuštění časných trestů, kteráž bychom po odpuštěné vině hříchů v tomto životě, anebo po smrti trpěti měli.

Co myslíte, může-li člověk, smrtným hříchem obtížený, odpustky získati?

Nemůže.

Co tedy musí činiti, kdo smrtným hříchem jest stížen, a chce odpustky získati?

On musí přede vším k svaté zpovědi jíti a k stolu Páně přistoupiti.

A co mimo to ještě?

božného cvičení určitá část růžence se říká; odpustky ale *sedmi let s tolika též čtyřidcetitýdny* udělujem, když se ten skutek pobožně vykoná v nedělních a jiných výročních zasvěcených dnech, i takových, v něžto přikázáno není. Mši sv. slyšet, jakož v *oktávách* Naroz. Pána našeho Ježíše Christa, vzkříšení Beránka velkonočního. Těla Božího, Letnic, a Nanebevzetí, Narození a Početí bl. Marie Panny. Ve dny ale slavnější: Narození, Zjevení, Obřezání, Vzkříšení a Těla Christova, též v neděli Letnic a slavnost Trojice nejsvětější, pak na jednotlivé *menší* svetečné dny bl. Marie Panny, též o slavnosti svatých Petra a Pavla a Všech Svatých a v třetí neděli *každého* měsíce *odpustky plnomocné*, jenž také zemřelým se přivlastniti mohou, udělujeme, pakli jen ustanovené říkání růžence každodenně alespoň skrze měsíc, pokudž kdo důležitou příčinou zdržen nebyl, bedlivě a svatě se odbylo, a v nadzminěných dnech Svátosti Zpovědi a Přijímání se přijaly, a pobožné modlitby v kterémkoli kostele se vykonaly; kterýchžto odpustků i těm pojišťujem, kteříž pro slabost zdraví neb z jiné jakési spravedlivé příčiny zdržáni do kostela se vydati

Musí se za rozšíření a upevnění církve sv. a za jednotu a svornost knížat zemských modliti a jiné dobré skutky konati.

Víte-li pak také, kdo byl *zakladatelem* této krásné pobožnosti?

Zakladatelem této krásné pobožnosti byl *svatý Otec Dominik*.

Založil-li on tuto pobožnost sám ze sebe, neb byl-li k tomu od někoho povzbuzen?

Byl k tomu povzbuzen.

Od koho pak?

Od samé Matky Boží, Marie Panny.

Jakým způsobem?

nemohou, však ale podle zdání Zpovědníka jiný skutek zato vykonají.

Snažíce se ale, aby horlivější úctou, láskou a pobožností k Panně Marii myslí všechněch zaníceny byly, a vysazenou k tomu nejbohatší mzdou odpustků i horlivých pobídnouti chtíce; na to spolu na nejvýš tlačíme, aby i jiných povinností nábožností, lásky a cnosti bedlivě všickni konajíce, mravy dle křesťanského náboženství zpořádanými milejšími se Matce nejsvětější ukázali, kterážto těm slibuje život věčný, kteříby se Ji velebiti vynasnažily. Tím způsobem šťastných a žádoucích následků dosáhnou rady tyto a žádosti Naše, a radovati se budeme, že příznivého tohoto a spasitelného cvičení lidu věřícímu se dostalo. Ustanovujeme, aby tento přítomný list vždy pevný, mocný a účinný byl, *a svých úplných a veškerých účinků měl a dosáhl, i proti všem překážkám protivníků jakýchkoliv, na věčné budoucí časy platným zůstal.*

Dáno v Římě u S. Petra pod prstenem Rybáře, dne 27. ledna 1832, Papežství Našeho v roku prvním.

Za Kardinála Albano: *A. Picchioni*, zastupitel.

Takovým způsobem: Když ve francouzské zemi kacírstvo Albigenké příliš se rozmáhalo: svatý *Otec Dominik* počal proti němu v městě Toulouse velmi horlivě kázati a lid vyučovati. Když ale viděl, že vši horlivostí svou nic neprospívá: tedy vzal celé útočiště své k Marii Matce Boží, a ustanovil pevně u sebe, že se nepřestane dříve modliti, dokud vyslyšen nebude. Z toho ohledu odebral se z města na osamělé místo, tam padl na kolena svá a modlil se vroucně k Bohu a k blahoslavené Panně Marii, volaje bez přestání o pomoc proti těm nepřátelům křesťanského katolického náboženství.

Jak pak to dlouho trvalo, než vyslyšen byl?

Tři dni a tři noci.

A po těch třech dnech co se stalo?

Pak byla prosba jeho vyslyšena.

Jakým způsobem?

Svatý Otec Dominik spatřil u vytržení ducha, Marii Matku Boží ve veliké slávě a velebnosti, co královnu nebes i země. Okolo ní stály tři postavy ženské, z kterých jedna byla bílým — druhá červeným — a třetí zlatem vyšíváním oděvem přioděna, a každou sprovázelo padesát panen jako k obsluze.

Kdo pak vysvětlil svatému Otcí toto radostné vidění?

Toto radostné vidění vysvětlila svatému Otcí sama Maria.

Co mu pravila?

Ona mu pravila, že ty tři postavy ženské znamenají tři růžence, z nichžto celý růženec čili *žaltář Marianský* pozůstává, a těch padesát panen že představují oněch padesát Zdrávasův, z nichžto každý z těch třech růženců pozůstává; — *bílá* barva že značí růženec *radostný*; *červená* barva že značí růženec *žalostný* neb *bolestný*; a *zlatá* barva že značí růženec *vítězný a slavný*.

A co mu ještě dále vyjevila?

Ona mu ještě vyjevila patnáctero tajemství, kterými celý patnácti-desátkový růženec má ozdoben býti, totiž: *Početí — Narození — Umučení — Z mrtvých vstání — Nanebevstoupení a Oslavení* svého božského Syna Ježíše Christa, a doložila, že tato tajemství s pozdravením anjelským častěji opakována, jsou onen líbezný růžový věnec, jímž ctěna býti chce.

A ještě co mu pravila?

Ona mu ještě pravila, aby tuto pobožnost všudy roširoval, tak že se ti kacířové a bludaři obrátí a pokání činiti budou.

A co činil potom svatý Dominik?

Svatý Dominik, byv tím viděním velmi potěšen, navrátil se opět do Toulousu, a šel do tamního hlavního chrámu Páně. Mezi tím zvony počaly zvoniti. Obyvatelé téhož města pospíchali ve velikém množství do chrámu, tázajíce se vespolek, coby to mělo znamenati? Svatý Dominik vystoupiv na kazatelnu, počal kázati o spravedlnosti Boží, a o přísném soudu božském, a pravil, že k uchránění se trestu Božího nejlepším prostředkem jest, k Marii Panně, Matce milosrdenství, celé útočiště vzíti, pokání činiti, a růženec svatý se modliti. Pak počal svatý růženec vysvětlovati a všudy rozširovati, tak že brzy na to mnozí opustili své kacířské bludy, navrátili se opět do lůna Církve svaté, a tuhé pokání za své hříchy činili.

Tato tak užitečná pobožnost k čemu vás má povzbuditi?

Tato pobožnost nás má k tomu povzbuditi, abychom i my s radostí a ochotností do společnosti čili do bratrstva svatého růžence vstoupili, a pak s velikou pobožností svatý růženec se modlili.

Kdyby vám ale nějaký zlosyn řekl, že ustavičné opako-

vání jedné modlitby nemůže Bohu býti milé, co mu odpovíte?

My mu řekneme, že anjelové na nebesích ustavičně opakují slova: *Svatý, Svátý, Svátý jest Pán Bůh zástupů, plná jsou nebesa i země slávy a velebnosti Tvé* — a Bohu to přece velmi milé a příjemné jest.

Nyní mi ještě řekněte, co znamená vlastně slovo *růženec*? Slovo *růženec* jest tolik jako *růžový věnec*.

A odkud pak toto pojmenování pochází?

Toto pojmenování pochází od *růže*, která jest jedna z nejkrásnějších květin zahradních.

Proč pak se právě této květiny jméno potřebuje k poznamenání krásné pobožnosti Marianské?

Jméno této květiny se proto k pojmenování této krásné pobožnosti Marianské potřebuje, že tato květina sama v sobě ten trojí *růženec* vypodobňuje.

Jak pak to? Vysvětlete mi to!

Růže jest složená ze třech dílů, které jsou: *listy zelené, bodavé trní a mnoholistá květina*. *Listy zelené* znamenají *růženec radostný*; *bodavé trní* znamená *růženec žalostný* neb *bolestný*; a *mnoholistá květina* vypodobňuje *růženec vítězný* neb *slavný*, poněvadž na způsob vítězné a slavné koruny složená a srostlá jest.

Třetí hlavní částka.

● l á s k e.

I. Oddělení.

Co křesťanská láska jest.

Co jest milovati vesměs?

Když něco pěkného vidíte, co hned v srdci svém cítíte?
Když něco pěkného yidíme, hned v srdci svém radost
cítíme z toho.

Radost z něčeho míti znamená všeobecně *milovati*.

Co znamená všeobecně *milovati*?

Všeobecně *milovati* znamená z něčeho radost míti.

Z čeho obyčejně máte radost, z dobrého-li čili ze zlého?

Obyčejně máme radost z dobrého.

Kdybyste ale měli radost ze zlého, jaká by to byla *láska*?

Kdybychom radost měli ze zlého, to by byla *hříšná láska*.

Když ale máte radost jen z dobrého, to jest tedy jaká
láska?

Když máme radost z dobrého, tedy jest to láska *dobrá*.

Kterou lásku máte v srdci svém přechovávati?

Máme v srdci svém *dobrou lásku* přechovávat.

Tato dobrá láska jest tím větší?

Tato dobrá láska jest tím větší, čím větší jest dobro, které nás k ní povzbuzuje.

A kdo jest největším dobrém?

Ten, jehož největším dobrém nazýváme, jest *Bůh*.

Koho tedy nejvíce máte milovati? •

Nejvíce máme milovati *Boha*.

Proč?

Proto, že On sám jest největší dobro.

Nuže, Boha jakožto nejvyšší dobré milovati, jest *křesťansky katolicky milovati*. — Co jest křesťansky katolicky milovati?

Křesťansky katolicky milovati jest, Boha jakožto nejvyšší dobro milovati.

Proč pak rolník miluje pole a louky?

Rolník miluje pole a louky proto, že z nich má užitek.

A proč zahradník úrodnou zahradu miluje?

Zahradník miluje úrodnou zahradu proto, že z ní má užitek.

A proč hospodář miluje pěkný a zdravý dobytek?

Hospodář miluje pěkný a zdravý dobytek též proto, že z něho má užitek.

Proč pak milujete vy dobrodince své?

Milujeme dobrodince své proto, že nám mnoho dobrého činí.

Nuže, pro vlastní užitek někoho milovati, to jest *láska nedokonalá*. — Co jest *láska nedokonalá*?

Láska nedokonalá jest, někoho pro vlastní užitek svůj milovati.

Není-liž pravda, vy milujete též mnohé věci, ačkoliv vám žádného užitku nepřinášejí?

Ano, my milujeme též takové věci, z nichžto žádného užitku nemáme.

A proč pak je milujete?

My je milujeme proto, že samy v sobě pěkné jsou, a nám se líbí.

Vy milujete též mnohé lidi, ačkoliv vám nic dobrého nečiní, není-liž pravda.

Ano, to jest též pravda.

Proč pak je milujete?

My je proto milujeme, že sami v sobě dobří, dokonalí a naší lásky hodni jsou.

Nůže, milovati někoho bez vlastního užitku, jen proto, že sám v sobě dobrý a dokonalý jest, to jest, milovati někoho *pro něho samého*. — Co jest *milovati někoho pro něho samého*?

Někoho *pro něho samého milovati* jest, jej bez vlastního užitku jen proto milovati, že sám v sobě dobrý a dokonalý jest.

Opakujte, co jest *láska nedokonalá*?

Láska nedokonalá jest, někoho pro vlastní svůj užitek milovati.

Co tedy bude *láska dokonalá*?

Láska dokonalá jest, někoho bez vlastního užitku jen proto milovati, že on sám v sobě dobrý a dokonalý jest.

Kterou láskou jste povinni Boha milovati?

Povinni jsme Boha *dokonalou láskou* milovati.

A máte-li snad při tom nějaký ohled bráti na to, zdaliž On vám štěstí dává nebo nedává?

Při tom nemáme žádný ohled na to bráti, zdali Bůh nám štěstí dává nebo nedává.

Ale musíte Ho též kdy milovati?

Musíme Ho i tenkrát milovati, když na nás chudobu, nemoc aneb jiné neštěstí sesílá.

A proč pak to?

Proto, že On sám v sobě nejvýš dokonalý a vši lásky hodný jest.

A když Bohu tak milujete, to znamená jak Ho milovati?
To znamená *Boha pro Něho samého milovati.*

A takové milování jest spolu jaké milování?

Takové milování Boha jest *křesťanské katolické milování.*

Řekněte mi tedy nyní dále, co jest křesťansky katolicky milovati?

Křesťansky katolicky milovati jest, Boha jakožto nejvyšší dobro pro Něho samého milovati.

Kdo pak jest váš bližní?

Každý člověk jest náš bližní.

Dle čího obrazu jest váš bližní stvořen?

Dle obrazu Božího stvořen.

A čí krví jest vykoupen?

On jest předrahou krví Ježíše Christa vykoupen.

A jste-li vy bližního svého povinni milovati?

My jsme povinni bližního svého milovati.

Kdo pak vám to poroučí?

To nám poroučí sám Bůh.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Milovati budeš bližního svého.*“ (Mat. 22. 39.)

Nuže, milovati bližního proto, že podle obrazu Božího stvořen, předrahou krví Ježíše Christa vykoupen jest, a že ho Bůh sám poroučí milovati: to jest *bližního pro Boha milovati.* — Co jest *bližního pro Boha milovati?*

Bližního pro Boha milovati jest, jej proto milovati, že podle obrazu Božího stvořen, předrahou krví Ježíše Christa vykoupen jest, a že sám Bůh poroučí, bychom ho milovali.

A takové milování bližního jest též jaké milování?

Takové milování bližního jest milování *křesťanské katolické*.

Řekněte mi nyní ještě dále, co jest křesťansky katolicky milovati?

Křesťansky katolicky milovati jest, Boha jakožto nejvyšší dobro pro Něho samého, a bližního pro Boha milovati.

Čím dokazujete, že milujete Boha?

Že Boha milujeme, dokazujeme zachováním všeho toho, co On nám poroučí.

Jste-li povinni všecko zachovávat, co Bůh poroučí?

Jsme povinni všecko zachovávat, co nám Bůh poroučí.

A proč?

Proto, že On to tak míti chce a nám to nařizuje.

Všecko rádi činiti, co Bůh poroučí, to znamená též pro koho to činiti?

To znamená *pro Boha* to činiti.

Proč?

Proto, že On nám to tak poroučí a tak to míti chce.

Nuže, *pro Boha všecko rádi činiti*, to znamená Boha jak milovati?

To znamená Boha *křesťansky katolicky milovati*.

Řekněte mi nyní již v celosti, co jest křesťansky katolicky milovati?

Křesťansky katolicky milovati jest, Boha jakožto nejvyšší dobro pro Něho samého a bližního pro Boha milovati, pro Boha všecko rádi činiti, cokoli On nám poručil.

Proč musíme Boha milovati.

Každý drobet chleba, jehož do úst kladete, od koho pochází?

Každý drobet chleba, jehož do úst klademe, pochází od Boha.

Vaše síla a zdraví pochází též od koho?

Naše síla a zdraví pochází též od Boha.

Váš rozum a všechny schopnosti pocházejí od koho?

Náš rozum a všechny naše schopnosti pocházejí též od Boha.

A toto vše zač pokládáte?

Toto vše za veliké dobrodiní pokládáme.

A toho, kdo vám nějaké dobrodiní prokáže, jak jmenujete?

Toho, který nám nějaké dobrodiní prokázal, jmenujeme *dobrotivého*.

A co jste povinni takovému člověkovi činiti?

Jsme povinni takovému člověkovi dobrým se odměnit.

Nuže, když vy, jak sami pravíte, všechno dobré od Boha máte, kým Jej nazývati musíte?

My Jej musíme *nejvyš* *dobrotivým* nazývati.

A čím se Mu máte za to odměnit?

My se Mu za to též dobrým máme odměnit.

To dobré, jímž se Bohu máte odměnit, pozůstává v čem?

To dobré, jímž se Bohu odměnit máme, pozůstává v tom, bychom Ho milovali.

A to činiti máte proč?

Proto, že On k nám *nejvyš* *dobrotivý* jest.

Nyní mi řekněte, proč jste ještě povinni Boha milovati?

Musíme Boha také proto milovati, poněvadž On k nám nejvyš *dobrotivý* *jest.*

O dvou přikázáních lásky.

Víte-li pak mi říci, kolik jest přikázání lásky?

Přikázání lásky jsou dvě.

Jak pak zní první?

První přikázání lásky zní takto: „*Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, a ze vši mysle své a ze vši duše své, a ze vši síly své.*“ (Mat. 22, 37.)

A jak pak zní druhé přikázání lásky?

Druhé přikázání lásky zní takto: „*Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.*“ (Mat. 22, 39.)

Co jest Boha milovati z celého srdce?

Když otec všecky své děti miluje, co se s tou láskou jeho srdce stává?

Ona bývá mezi všecky děti jeho rozdělena.

Může-li tedy otec říci, žeby některé ze svých dětí z celého srdce miloval?

To nemůže říci.

Proč pak nemůže?

Proto, že láska jeho srdce jest mezi všecky děti rozdělena.

Aby to ale v pravdě mohl říci, jakby láska jeho srdce musela zřízena býti?

On by musel jedno dítě své přede všemi ostatními milovati.

Proč?

Proto, žeby tenkrát jen celá láska jeho srdce na to jedno dítě směřovala a se vztahovala.

Nuže, kdo miluje statek vezdejší, a při tom miluje také Boha, miluje-li Ho z celého srdce?

Ten nemiluje Boha z celého srdce.

Proč pak nemiluje?

Proto, že láska srdce jeho jest rozdělena mezi statkem a mezi Bohem.

Kdybyste vy milovali pěkné šaty a při tom také Boha, zdali byste Ho milovali z celého srdce?

My bychom Ho nemilovali z celého srdce.

Proč pak ne?

Proto, žeby láska srdce našeho byla rozdělena mezi šaty a mezi Bohem.

Mimo Boha tedy nesmíte-li z ničeho radost míti?

To nikoli.

Co tedy?

Můžeme radost míti i z věcí vezdejších a jich k potřebě své užívati, poněvadž proto od Boha stvořeny jsou.

To svědčí *svatý Pavel* (I. Korint. 7, 30.) kterými slovy? Těmito slovy: „*A kteříž pláčí, jakoby neplakali, a kteříž se radují, jakoby se neradovali, a kteříž kupují, jakoby neměli, a kteříž užívají tohoto světa, jakoby neužívali.*“

Vysvětlete mi to, co chce *svatý apostol Pavel* těmi slovy říci?

Svatý apostol Pavel chce těmi slovy tolik říci: Že ovšem můžeme užívati věcí od Boha k potřebě naší stvořených a z nich se radovati, ale tak jen, abychom na ně ustavičně nemysleli, z nich se příliš neradovali a příliš po nich netoužili; ale z Boha a z Jeho dokonalostí bychom se přede vším radovali, a potom přede vším toužili a toho vyhledávali, co se cti božské týká.

A když to skutečně tak činíte, jak tenkrát Boha milujete? Tenkrát Boha milujeme z *celého srdce*.

Řekněte mi tedy, co jest to, Boha z *celého srdce milovati*?

Boha z celého srdce milovati jest všecku radost a toužebnost srdce svého přede všemi věcmi Bohu obětovati.

Co jest Boha milovati ze vší duše?

Duše má rozličné city, řekněte mi které?

City duše jsou: *Radost a zármutek, strach a naděje.*

Z čeho se máte nejvíce radovati?

Nejvíce máme se z toho radovati, když jsme křesťanské katolické povinnosti své jak náleží vykonali, a když vidíme neb slyšíme, že Bůh ode všech lidí ctěn a chválen jest.

Které pak jsou ty vaše křesťanské katolické povinnosti?

Křesťanské katolické povinnosti naše jsou: Modliti se, do školy a do chrámu Páně bedlivě choditi, svaté Svátosti hodně přijímati, a povinnosti stavu svého horlivě vykonávati.

Které pak jsou povinnosti vašeho stavu?

Povinnosti stavu našeho jsou: Do školy choditi, pilně se zde učit, rodičův, učitelův neb vychovatelův svých poslušny býti.

A z čeho se máte nejvíce rmoutiti?

My se nejvíce máme z toho rmoutiti, když do hříchu nějakého padáme, a když vidíme aneb slyšíme, že Bůh od lidí rozličným způsobem zneuctěn a uražen bývá.

A z čeho máte největší strach míti?

Máme největší strach míti z toho, abychom do hříchu nějakého nepadli, Boha neurazili a pak abychom věčně zatraceni nebyli.

A v koho celou svou naději máte míti?

Máme celou svou naději jedině v Boha míti.

Proč?

Proto, že On všecko, co nám přislíbil, také skutečně splní.

A když to vše tak činíte, jak tenkrát Boha milujete?

Tenkrát Boha milujeme *ze vsí duše*.

Řekněte mi nyní, co jest *Boha ze vsí duše milovati*?

Boha ze vsí duše milovati jest, z vyplnění svých povinností, a z uctění Boha se nejvíce radovati, a z urážení Jeho se rmoutiti, hříchu se nejvíce strachovati, a v Boha jedině důvěřovati.

Co jest Boha milovati ze vsí mysli?

Které pak jsou mohutnosti naší mysli?

Mohutnosti naší mysli jsou *rozum a pamět*.

Co pak působí ve vás *rozum*?

Rozum v nás působí že můžeme rozeznati, co jest dobré a co jest zlé, čo jest užitečné a co jest škodlivé a na otázku můžeme *ano* neb *ne* odpověděti, a z předešlých věcí můžeme též na budoucí věci souditi.

K čemu máte *rozum* nejvíce potřebovati?

Rozum musíme nejvíce k tomu potřebovati, abychom předně Boha poznali, a ve víře jak náleží vyučeni byli.

K čemu pak vám *pamět* slouží?

Pamět nám slouží k tomu, že to, čemu jsme se naučili, můžeme sobě na delší čas pamatovati, a na předešlé věci se upamatovati.

K čemu máte nejvíce *pamět* potřebovati?

Pamět máme k tomu nejvíce potřebovati, bychom sobě modlitby, spasitelná naučení a napomenutí co nejdéle pamatovali.

A když *rozumu a paměti* své tak užíváte, jak tenkrát Boha milujete?

Tenkrát Boha milujeme *ze vsí mysli*.

Co pak jest to tedy *Boha ze vsí mysli milovati*?

Boha ze vsí mysli milovati jest, *rozum* svůj především

k poznání Boha, a k spasitelnému sebe vyučování vynakládati, a *pamět* k pamatování sobě užitečných a spasitelných věcí potřebovati.

Co jest Boha milovati ze vší síly?

Kolik pak máte zevnitřních smyslů?

Zevnitřních smyslů máme pět.

Kterí pak jsou to?

Uši, oči, nos, ústa, ruce a nohy.

K čemu máte především *uši svých* užívati?

Máme především *uši svých* užívati k pilnému a pozornému poslouchání slova božského a jiných spasitelných vyučování a napomenutí.

A očí?

Oči užívati máme především k pozorování dobrých příkladů a k považování moudrosti a všemohoucnosti božské ve věcech stvořených.

A úst?

Úst máme vždy a především užívati k mluvení jen samé pravdy, a ku chválení a zvelebení Boha.

A ruk?

Ruk máme užívati k užitečné a potřebné práci, a k provozování jiných dobrých skutků.

A k čemu máte konečně *nohy* své potřebovati?

Nohy své máme především potřebovati k chodění do školy u do chrámu Páně a na ona místa, kam nás rodičové naši posílají.

A když těchto pět zevnitřních smyslů tak užíváte, tenkrát milujete Boha jak?

Tenkrát milujeme Boha *ze vší síly*.

Řekněte mi, co jest to Boha *ze vší síly milovati?*

Boha ze vsí síly milovati jest, všech zevnitřních smyslů k dobrému užívati.

Nyní mi řekněte slovy katechismu, jak ještě musíte Boha milovati?

Musíme Boha milovati nade všechno, z celého srdce, svého a ze vsí duše své, a ze vsí mysli své, a ze vsí síly své.

A co pak jest *Boha nade všechno milovati*?

Boha nade všechno milovati jest: Bohu všem stvořením představovati, a více sobě Jej vážiti, než všeho, co nám příjemné a milé býti může.

O druhém přikázání lásky.

Jak pak zní *druhé přikázání lásky*?

Druhé přikázání lásky zní: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.

Kdo pak jest váš bližní?

Náš bližní jest každý člověk.

Krom Boha tedy koho ještě musíte milovati?

Musíme krom Boha každého člověka milovati.

Jak pak tato vaše láska k bližnímu musí spořádána býti?

Tato láska naše k bližnímu musí se předně *pro Boha* jeviti.

Opakujte, co jest bližního *pro Boha* milovati?

Bližního *pro Boha* milovati jest, jej proto milovati, že podle obrazu božího stvořen, předrahou krví Ježíše Krista vykoupen jest, a že to sám Bůh nám poroučí, bychom bližního milovali.

Jaká pak ta láska vaše k bližnímu musí ještě dále býti?

Naše láska k bližnímu musí také *činná* býti.

Kdy pak jest láska *činná*?

Láska jest tenkrát *činná*, když nepozůstává jen ve slovích, ale i ve skutcích.

Co pak tím chcete říci?

Tím tolik chceme říci: Že není na tom dosti, abychom, když bližní náš v chudobě nebo v jiné bídě se vynachází, jej jen slovy politovali a těšili: ale musíme dle možnosti své se také vynasnažiti, a jemu z té chudoby a bídy jeho pomáhati.

Jak pak se to může státi?

To se může státi, když mu toho, co potřebuje, podle možnosti své udělíme.

A když to skutečně tak činíte, jaká jest tenkrát láska vaše? Tenkrát jest láska naše *činná*.

Kdybyste ale viděli někoho v bídě postaveného, a jen slovy ho politovali, bylaby taková láska též *činná*?

Taková láska by *nebyla činná*.

Proč pak ne?

Proto, žeby pozůstávala jen ve slovích a ne ve skutcích.

A bylaby taková láska co platná?

Ona by nebyla nic platná.

To dosvědčuje *svatý Jakob* (2, 5.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Kdyby bratr a sestra nazí byli, a potřebovali živnosti vezdejší: řeklby pak jim někdo z vás: Jděte v pokoji sehřejte a najezte se, a však nedalibyste jim toho, což tělo potřebuje, což to platno bude?*“

Čemu pak vás tato slova učí?

Tato slova nás učí, že když vidíme druhého v nějaké potřebě postaveného, a můžeme mu pomoci, nemáme jej jen politovati ústně, ale máme skutečně jemu to uděliti, co potřebuje.

Jaká pak musí láska vaše ještě dále býti?

Láska naše musí také *všeobecná* býti.

Kdy pak jest *všeobecná*?

Láska tenkrát jest *všeobecná*, když se na všechny lidi, žádného nevyjímajíc, vztahuje.

Vypočítejte mi ty třídy lidí, na které se láska vaše má vztahovati?

Naše láska se má vztahovati nejen na naše příbuzné, ale i na cizí lidi — nejen na ty, kteří jsou našeho náboženství, ale i na jinověrce: židy, kacíře, a jiné bludáře — nejen na naše rodáky a soukmenovce ale i na cizozemce — nejen na přátely ale i na nepřátely naše.

Že máte milovati nejen příbuzné ale i cizí lidi, tomu vyučoval Ježíš u sv. Mat. (5. 47.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Budete-li pozdravovati toliko bratří svých aneb dobrořečiti, dobrého žádati toliko příbuzným, aneb lidem z národu vašeho, což více nad jiné činíte, zdaž i pohané toho učiní?*“

Že máte milovati nejen ty, jenž vašeho jsou náboženství ale i jinověrce, kdo vás k tomu obzvláště příkladem svým povzbuzuje?

K tomu nás obzvláště sám Ježíš Kristus Svým příkladem povzbuzuje.

Kdy pak pozůstavil vám Ježíš tento vznešený příklad?

Ježíš nám tento vznešený příklad pozůstavil, když se jednoho času vynacházel na cestě do města Jerusaléma.

Tento vznešený příklad Ježíšův vypisuje sv. Luk. (9, 51 — 56.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Stalo se, když se naplňovali dnové utrpení Jeho, že umínil Sobě, aby šel do Jerusaléma. I poslal posly před obličejem Svým. A oni jdouce,*

*přišli do jednoho města Samaritánského, aby Jemu tam místo připravili, a obyvatelé města toho nepřijali Ho.*⁶

Proč pak ho nepřijali?

Proto že viděli, že jde do Jerusáléma; proč měli J za Žida.

Byli snad Samaritáni a Židé vespolek přátelé?

Samaritáni a Židé byli vespolek velmi velicí nepřátelé.

Odkud pak to nepřátelství mezi nimi pocházelo?

To nepřátelství mezi Židy a Samaritány pocházelo odtud, že se člancích víry nesrovnávali, že Židé něco jiného Samaritáni také něco jiného věřili.

Co činili učenci, když viděli, že Samaritáni nechť Ježíše přijmouti do města svého, a to proto, že Ho Žida měli?

Oni řekli ku Kristu Ježíši: „*Pane! chceš-li ať dín aby oheň s nebe sestoupil a spálil je, jako i Eliáš učinil?*“

A co na to řekl Ježíš?

Ježíš se obrátil k nim a káral je z toho „*Nevíte čího jste. Ducha. Syn člověka nepřišel zatracovat duší lidských, ale spasit.*“

Kdy pak ještě vás Ježíš příkladem Svým učil, máte i jinověrce milovati?

Když jedné Kánanějské ženě pro neustálou prosbu uzdravil velmi těžce nemocnou dceru.

Kdy pak ještě?

Když vyslyšel vroucnou prosbu jednoho pohanského setníka a uzdravil též velmi těžce nemocného služebníka jeho.

Kdo pak vás ještě, krom Ježíše k této lásce kladem povzbuzuje?

Jeden Samaritán.

Vypravujte ten příběh dle sepsání sv. Luk. (10, 30.)! Sstupoval jeden člověk z Jerusaléma do Jericha, a upadl mezi lotry, kteříž také obloupi jej, a poranivše odesli od polu mrtvého nechavše.

Co se potom přihodilo?

I přihodilo se, že kněz židovský tou cestou šel, který, uzřev jej, šel dále cestou svou. Pak šel tou cestou i jáhen židovský, který též uzřev jej pominul. Posledně ale, bera se tou cestou Samaritán, přišel až k němu, a uzřev jej, milosrdenstvím jsa hnut, přistoupil k němu, vymyl rány jeho, a naliv oleje a vína do nich, zavázal je, a vloživ jej na hovado své, vezl jej do hospody a péči o něj měl.

A pak ho snad již opustil?

Nikoli, ale druhého dne chtěje odjíti, vyňav dva peníze, dal hospodskému a řekl: „Měj o něj péči, a cožkoli nad to vynaložíš, já, když se navrátím, zaplatím tobě. Jakého náboženství byl ten poraněný člověk?

Ten poraněný člověk byl *Žid*.

A kdo pak byl ten, co se ho ujal?

Ten, co se ho ujal, byl *Samaritán*.

Byli tito dva jednoho náboženství?

Oni nebyli jednoho, ale každý jiného náboženství.

Tito příkladové čemu vás učí?

Tito příkladové nás učí, že jako Ježíš, a jako ten Samaritán nemáme žádného ohledu bráti na to, jakého jest náboženství ten, který pomoci naší potřebuje; ale když můžeme, máme ochotně pomáhati i těm, kteří jsou jiného náboženství.

Že nejen přátely ale i nepřátely máte milovati, tomu učí Ježíš u sv. Mat. (5, 44.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Milujte nepřátely své, dobře činite těm,*

kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vám protivenství činí a utrhají vám.“

A co k tomu ještě Ježíš dokládá?

Ježíš ještě k tomu dokládá: „*Nebo milujete-li toliko ty, kteří vás milují, jakou odplatu míti budete, zdaliž i publikáni toho nečiní?*“

Čemu Kristus vyučuje, to sám Otec nebeský kterým příkladem stvrzuje?

Tím příkladem, an slunci Svému velí, aby vzházelo nad dobrými i na zlými, a dešť aby s nebe padal na spravedlivé i nespravedlivé.

A Kristus sám potvrdil ta Svá slova kterým příkladem?

Tím příkladem, an *Malchovi* utaté ucho uzdravil, a na kříži za nepřátely své k nebeskému Otci se modlil, řka: „*Pane! odpusť jim, nebo nevědí, co činí.*“

A krom Ježíše, kdo ještě obzvláště miloval své nepřátely?

Svatý Štěpán prvomučeník, který, když pro víru v Krista Ježíše od krvežíznivých nepřátel polapen a kamenován byl: kleče na kolenách svých, modlil se k Bohu za nepřátely své řka: „*Pane! nepokládej jim toho za hřích.*“

A kdo ještě?

Josef Egyptský, který, když za prvního dvořenína královského byl vyvolen, nemstil se nad bratřími svými, ale mnoho dobrodiní jim prokázal.

Když vám někdo ublíží, co cítíváte v srdci svém proti tomu ubližiteli?

Když nám někdo ublíží, cítíváme proti němu v srdci svém jakousi žádost, bychom jemu to zlé, které nám učinil, též zlým odplatili.

Když tuto žádost počnete v srdci svém cítiti, co nesmíte činiti?

Nesmíme ji splniti.

Na koho sobě ale máte zpomenouti?

Máme sobě hned zpomenouti na *Ježíše Krista* a na svatého *Štěpána* prvomučeníka, a dle příkladu jejich odpustiti všem ubližitelům svým, a k Pánu Bohu se za ně modliti.

A když tak budete všechny lidi i nepřátely své milovati, jaká bude tenkrát vaše láska?

Naše láska bude tenkrát *všeobecná*.

Řekněte mi nyní v celosti, jaká vaše láska k bližnímu býti musí?

Naše láska k bližnímu musí předně *pro Boha* se jeviti, pak musí *činná* a *všeobecná* býti.

Kdy pak se láska k bližnímu *pro Boha* jeví?

Láska naše k bližnímu se tenkrát jeví *pro Boha*, když bližního svého proto milujeme, že nám ho Bůh poroučí milovati.

A kdy pak jest láska k bližnímu *činná*?

Láska k bližnímu jest tenkrát *činná*, když netoliko ve slovích, ale i ve skutcích pozůstává.

A kdy jest *všeobecná*?

Jest *všeobecná*, když se na všechny lidi, žádného nevyjímajíc, vztahuje.

Jak nařizuje Ježíš, abyste bližního milovali?

Ježíš nám nařizuje, abychom bližního jako sebe milovali.

A jak to dále vysvětlil?

On to vysvětlil těmito slovy: „*Cožkoli chcete, aby vám lidé činili, i vy činite jim.*“

Když vás nějaké štěstí potkává, co žádáte aby vám ostatní lidé činili?

Když nás nějaké štěstí potká, žádáme, aby se s námi vsickni ostatní lidé radovali, a nám toho štěstí přáli.

Když ale vidíte neb slyšíte, že jiní lidé jsou šťastni, co máte i vy jim činiti?

Máme se též z toho štěstí jejich spolu s nimi radovati a jim ho přát.

Když jste v zármutku nějakém postaveni, čeho sobě přejete, aby ostatní lidé vám činili?

My sobě přejeme, aby všickni ostatní lidé nás politovali a spolu s námi s rmoutili.

Když ale vidíte, že někdo jiný v zármutku jest postaven, co máte i vy jemu činiti?

My ho máme též politovati u spolu s ním se rmoutiti.

K tomu vás povzbuzuje *Písmo svaté* kterými slovy?

Těmito slovy: „*Radujte se s radujícími, a plačte s plačícími.*“

Když hlad neb žízeň trpíte, a nemáte čím ten hlad neb tu žízeň ukrotiti, čeho sobě přejete?

My sobě přejeme, aby nám jiní lidé dle možnosti své pokrmu a nápoje udělili.

A přejete-li sobě, aby vám to snad s nějakou nechutí aneb váhavostí udělili?

Toť nikoli,

Jak tedy?

Aby nám to udělili s radostí a s ochotností.

Když jiné lidi hlad neb žízeň trpěti vidíte, co tedy máte i vy jim činiti?

Máme jim též pokrmu a nápoje dle možnosti své uděliti.

A jak?

S radostí a s ochotností.

Kdybyste do neštěstí nějakého upadli, co byste žádali od jiných lidí, aby vám činili?

My bychom žádali, aby nám jiní lidé odtud všemožně pomáhali.

Když ale v podobném pádě jiné lidi vidíte, co jim máte také i vy činiti?

Jim máme odtud též dle možnosti své pomáhati.

A když to tak budete činiti, jak budete bližního svého milovati?

Budeme bližního svého jako *sebe* milovati.

Nyní mi ještě řekněte, kdo se slovem *bližní* vyrozumívá? *Slovem bližní se vyrozumívá každý člověk, přítel i nepřítel.*

A co jest bližního milovati?

Bližního milovati jest, bližnímu dobře chtíti, to jemu činiti, co jemu příjemné a užitečné jest, a všechno opustiti, co mu nepříjemné neb škodlivé jest.

Jest tato křesťanská láska velmi potřebná?

Křesťanská láska jest tak potřebná, že člověk, maje užívání svého rozumu, bez lásky věčného života dojíti nemůže.

Tato tak velikou potřebu křesťanské lásky vyslovil

Pavel (I. Kor, 13, 1.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Bych jazyky lidskými mluvil anjelskými, a lásky kdybych neměl, byl bych jako měď zvučící a zvonec znějící. A bych měl proroctví, a znal všechna tajemství, všelikého umění došel, a kdybych měl všechnu vědu, tak že bych hory přenášel, lásky pak kdybych neměl, nic nejsem. A kdybych rozdal na pokrmy chudých všechna statek svůj, a bych vydal tělo své k spálení, lásky pak kdybych neměl, nic mi to neprospívá.*“

Čím dokazujete lásku k Bohu a bližnímu?

Dokazujeme lásku k Bohu, k bližnímu. Chováním desatera božích přikázání.

II. Oddělení.

**O desateru božích přikázání
vesměs.****O božském zákonodaní na hoře Sinai.**

Komu pak dal Bůh desatero přikázání?

Bůh dal desatero přikázání Mojžíšovi na hoře Sinai pro lid Israelský, když po vyjítí z Egypta na poušti byl.

Co činil Bůh s Mojžíšem dřív, nežli mu desatero přikázání dal?

Dřív, nežli Bůh desatero přikázání Mojžíšovi dal, povolal ho k sobě na horu Sinai, a pravil mu, co má naříditi lidu Israelskému.

V čem pak ta řeč Hospodinova k Mojžíšovi pozůstávala? Řeč Hospodinova k Mojžíšovi pozůstávala v tom, aby Mojžíš oznámil lidu, jak se k vyslyšení těch přikázání má připraviti.

Vypravujte obsírněji tu řeč Hospodinovu k Mojžíšovi!

Řekl Hospodin k Mojžíšovi: „Již nyní přijdu k tobě v mrákotě oblakové, aby mne slyšel lid mluvícího k tobě, a věřil tobě na vždycky. Pročež jdi k lidu a kaž, ať se posvětí dnes a zýtra a ať smyjí roucha svá, a ať jsou hotovi ke dni třetímu; neboť v den třetí sestoupím přede vším lidem na horu Sinai. I ustanovíš lidu meze vůkol a řekneš k nim: Varujte se, abyste nestoupili na horu, aniž se dotýkali krajů jejich; neboť každý, kdožby se dotekl, smrtí umře.“ (II. Mojžíš. 19.)

Splnil-li Mojžíš řeč Hospodinovu?

Mojžíš splnil věrně řeč a rozkaz boží; neboť šel a oznámil lidu všecko, co Hospodin mluvil k němu.

Co se stalo, když se třetí den přiblížil?

Když se třetí den přiblížil a ráno bylo: počalo slyšáno býti hřímání, a osvěcovati se blýskání, a oblak velmi hustý přikrývati horu, a zvuk trouby více a více zněl; i bál se lid, kterýž byl v ležení.

Co učinil Mojžíš s tím lidem?

Mojžíš vyvedl nyní lid z místa ležení, a postavil ho pod samou horou.

A co se potom stalo?

Celá hora Sinai se kouřila, proto že sestoupil Hospodin na ni v ohni a vystupoval z ní dým jako z pece, a trásla se velmi. Zvuk pak trouby pomalu se rozmáhal vždy více, a dále se protahoval.

A co na to následovalo?

Na to následovalo ohlášení desatera přikázání.

Jak pak zněla ta přikázání na hoře Sinai?

Ta přikázání na hoře Sinai zněla takto:

1. Já jsem Pán Bůh tvůj, nebudeš míti bohů jiných přede Mnou, neuděláš sobě rytiny, abys se jim klaněl.
2. Nevezmeš jména Pána Boha svého nadarmo.
3. Pomni, abys den sváteční světil.
4. Cti Otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl na zemi, a dobře se ti vedlo.
5. Nezabiješ.
6. Nesesmilníš.
7. Nepokradeš.
8. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.
9. Nepožádáš manželky bližního svého.
10. Aniž požádáš domu jeho, ani služebníka, ani děvky, ani vola, ani osla, aniž čeho, což jeho jest.

Co činil ten lid Israelský, když se to dalo?

Veškeren lid slyšel hřímání, viděl blýskání a slyšel zvuk

jako hlas trouby, a viděl mračno jakoby se celá hora kouřila, a hrůzou byv poražen stál jen zdaleka, a pravil k Mojžíšovi: Mluv ty s námi a rádi poslouchati budeme, a necht' nemluví k nám Hospodin, abychom snad nezemřeli.

A co jim na to řekl Mojžíš?

Mojžíš jim řekl: Nebojtež se, neboť pro zkušeni vás přišel sám Bůh, aby bázeň Jeho byla ve vás, abyste nezhřešili. Proč pak se daly tak hrozné a strašlivé věci při hlášení desatera přikázání božích?

Ty hrozné a strašlivé věci daly se při tom hlášení přikázání božích proto, aby Bůh vtiskl do srdce lidu israelského bázeň, aby se hrozili a obávali je někdy přestoupiti; a pak aby také dokázal, jak přísný bude, když přijde soudit, když již nyní při vydání toho zákona tak velikou přísnost na jevo dává.

Kolikrátkoli tedy se vynacházíte v takovýchli okoličnostech, v nichžto k přestoupení přikázání božích pokoušeni býváte, co sobě máte hned přimatovati?

Máme sobě hned připamatovati přísnost velikou, kterou Bůh na Sobě ukázal, když desatero přikázání lidu Israelskému na hoře Sinai dal; a máme sobě také představití onu přísnost, s kterou On přestupitele těch přikázání bude trestati, a pevně u sebe ustanoviti, že nikdy proti těm přikázáním nechceme jednati.

Jsou-li přikázání boží lehká k zachovávání?

Přikázání božská nejsou lehká k zachovávání.

Mohlibyste vy je snad bez pomoci boží zachovávati?

My bychom je bez pomoci boží nemohli zachovávati.

Jak pak se tato pomoc boží jmenuje?

Tato pomoc boží jmenuje se *milost boží*.

Uděluje-li Bůh lidem tuto Svou milost?

Bůh uděluje lidem Svou milost.

A to beze vší prosby, čili jej o ni prositi musejí?

Lidé musejí Boha o Jeho milost prositi.

Byste tedy v čas pokušení některé přikázání božské nepřestoupili, co ještě více máte činiti?

Bychom v čas pokušení některé přikázání boží nepřestoupili, musíme ještě mimo rozjímání přísnosti boží Boha obzvláště o Jeho milost prositi, aby nás posilnil, bychom v tom pokušení neklesli, a proti přikázáním Jeho nejednali.

A tu prosbu svou můžete kterými slovy vysloviti?

Těmito slovy: „Svatý Bože! Svatý silný, svatý a nesmrtelný, propůjč nám Svě svaté milosti, bychom nikdy nepřestoupili Tvých svatých přikázání.“

Řekněte mi nyní, můžete-li přikázání božská zachovávat?

Můžeme desatero božích přikázání zachovávat, poněvadž

Bůh jednomu každému milost k tomu dává.

V čem pak byla ta přikázání božská vyryta?

Ta přikázání božská byla ve dvouch kamenných tabulkách vyryta.

V té jedné tabulce byla vyryta která přikázání boží?

V té jedné tabulce byla vyryta první tři přikázání boží.

A v té druhé?

V té druhé tabulce bylo vyryto ostatních sedm přikázání božích.

První tři přikázání obsahují v sobě lásku ke komu?

První tři přikázání obsahují v sobě *lásku k Bohu*.

A ostatních sedm?

Ostatních sedm obsahuje v sobě *lásku k bližnímu*.

V desateru přikázání božích uzavírá se tedy kolikero přikázání lásky?

V desateru přikázání uzavírá se *dvoji přikázání lásky*.

To jedno přikazuje lásku ke komu ?

To jedno přikazuje lásku k Bohu.

Jak pak zní ?

Zní takto: *„Milovati budeš Pánu Boha svého z celého srdce svého, a ze vši duše své, a ze vši myslí své, a ze vši síly své.“*

A druhé přikazuje lásku ke komu ?

Druhé přikazuje lásku k bližnímu.

A jak pak zní ?

Zní takto: *„Milovati budeš bližního svého jako sebe samého.“*

A toto přikázání vysvětlil Ježíš kterými slovy ?

Těmito slovy: *„Všecko, cožkoli chcete, aby vám lidé činili, i vy činite jim.“*

Vzhledem každého z desatera přikázání božích, co se má obzvláště znamenati ?

Vzhledem každého z desatera přikázání božích znamenati se má, že v každém přikázání se něco poroučí, a něco zapovídá.

III. Oddělení.

● desateru božích přikázání obzvláště.

O prvním přikázání božím.

Kdyby nyní sem do školy vkročil mocnář zemský, a nic by neříkal, kdo jest, byli-libyste v tom okamžení schopni, jej co takového pána slušně uctiti ?

My bychom v tom okamžení nebyli schopni, jej co takového pána jak náleží uctiti.

Proč pak ne?

Proto že bychom ho neznali.

Kdyby tedy chtěl od vás jak náleží uctěn býti, co by musel předně nevyhnutelně učiniti?

On by se nám musel poznat dáti.

Když lid Israelský zapomenul na Boha tak, že Jej více neznal, mohl-li Ho potom jak náleží ctíti?

Nemohl.

Proč pak ne?

Proto že Ho neznal.

Chtěl-li tedy Bůh od lidí náležitě ctěn býti, co musel též nevyhnutelně učiniti?

On se musel lidem poznat dáti.

Když se ale někdo poznati dává, co při tom činívá?

On svůj stav neb. úřad a jméno své upřímně a beze všeho přetváření vyjevuje.

A co při tom říká?

Při tom říká: Já jsem ten neb onen, jmenuji se tak neb jinak, a mám na sobě ten neb onen úřad.

Když se Bůh sám lidem poznati dával, musel-li to též tak činiti?

Musel.

Proč pak?

Proto, žeby lidé nebyli věděli, jak Ho slušně mají ctíti.

A učinil-li to též skutečně tak?

Učinil.

Kdy pak?

Když s Mojžíšem na hoře Sinai mluvil, a desatero přikázání mu dal.

Tenkrát se dal Bůh lidu Israelskému zřetelně poznati kterými slovy?

Těmito slovy: „*Já jsem Pán Bůh tvůj.*“

Za koho se těmi slovy vydal?

On se těmi slovy za samého Boha vydal.

A pak která slova ještě k tomu přiložil?

On k tomu potom ještě tato slova přiložil: „*Nebudeš míti bohů jiných přede Mnou, neuděláš sobě rytiny, abys se jí klaněl.*“

Kolikáté přikázání vyřkl Bůh těmi slovy?

Bůh vyřkl těmi slovy *první přikázání.*

Kolik částek v tomto přikázání pozorujete?

V tomto přikázání pozorujeme dvě částky.

Jak pak zní první?

První částka prvního přikázání božího zní takto: „*Já jsem Pán Bůh tvůj.*“

A jak zní druhá částka toho přikázání?

Druhá částka prvního božího přikázání zní takto: „*Nebudeš míti bohů jiných přede Mnou, neuděláš sobě rytiny, abys se jí klaněl.*“

Co jste pravili, že se v každém přikázání má znamenati?

Znamenati se má, že v každém přikázání něco se *poroučí*, a něco se *zaporídá*.

V které částce toho prvního přikázání božího se něco *poroučí*?

V *první* částce.

A v které se něco *zaporídá*?

V *druhé* částce.

Když o pravdomluvnosti někoho přesvědčeni jste, co jste s jeho slovy povinni činiti?

Jsme povinni jeho slovům věřiti.

A za koho takového člověka máte?

Takového člověka máme za toho, za koho on se vydává.

Jste-li o pravdomluvnosti boží přesvědčeni?

Jsme ovšem o pravdomluvnosti boží přesvědčeni.

Co jste tedy se slovy božskými povinni činiti?

Jsme povinni slovům božím věřiti.

A Boha též za koho míti?

Za toho, za koho On Sebe sám vydává.

Za koho pak Sebe vydává?

On Sebe vydává za *Pána* a *Boha* našeho.

Když praví: „*Já jsem Pán Bůh tvůj,*“ kolik Bohů těmi slovy jmenuje?

Těmi slovy jmenuje jen *jednoho Boha*.

V kolik tedy Bohů jste povinni věřiti?

Jsme povinni jen v *jednoho Boha* věřiti.

Nyní mi řekněte, co se v prvním přikázání božím poroučí?

V prvním přikázání božím se poroučí, abychom v jednoho Boha věřili.

Když o někom jste přesvědčeni, že, co on jednou slíbí, dle vši možnosti své se snaží splniti, co jste povinni činiti, když vám takový člověk něco slíbí?

Jsme povinni to, co nám slíbil, důvěrně od něho očekávati.

Můžete-li aneb smíte-li o věrnosti boží ve vyplnění Jeho zaslíbení pochybovati?

Nesmíme o věrnosti boží ve vyplnění Jeho zaslíbení pochybovati.

Proč pak ne?

Proto že Bůh jest všemohoucí, pravdomluvný a věrný ve vyplnění Svých zaslíbení, následovně splniti může a chce co přislíbil.

Vy jste tedy jedním slovem co povinni činiti?

Jsme povinni v *Boha* doufati.

Co se tedy v prvním přikázání božím dále poroučí?

V prvním přikázání božím se ještě dále poroučí, abychom v jednoho Boha věřili, a v Něho doufali.

Opovrhujete-li takovými lidmi, o jichžto věrnosti a pravdomluvnosti přesvědčeni jste?

Takovými lidmi neopovrhujeme.

A co s nimi činíte?

My je ctíme a máme je u veliké vážnosti.

Co musíte tedy s Bohem, jenž původce vší pravdy a věrnosti jest, činiti?

My Ho musíme obzvláště ctíti a ve veliké vážnosti míti.

V čem pozůstává ta největší čest a vážnost?

Ta největší čest a vážnost pozůstává v klanění se Jemu. Abyste tedy Boha co nejvíce uctili, co jste Jemu povinni činiti?

My jsme povinni se Jemu klaněti.

A k tomu vás zavazuje které přikázání boží?

K tomu nás zavazuje *první přikázání boží*.

Řekněte mi tedy dále, co se ještě v prvním přikázání božím poroučí?

V prvním přikázání božím se poroučí, abychom v jednoho Boha věřili, v Něho doufali, a Jemu se klaněli.

Co činíváte s takovými lidmi, kteří vám všechno dobré přejí a mnoho dobrého vám prokazují?

Máme je rádi a přejeme jim též všechno dobré.

Někomu dobré přáti a dobře činiti, co jest to jedním slovem?

To jest jedním slovem *jej milovati*.

Můžete-li vypočítati všechna dobrodiní, která jste již od Boha dosáhli?

Dobrodiní, která jsme již od Boha dosáhli, nemůžeme vypočítati.

Proč pak ne?

Proto že jest jich tak veliké množství, že jich žádnému ani vysloviti nelze.

Co jste tedy Bohu, jakožto největšímu dobrodinci svému, ještě více povinni?

Mý jsme také povinni, Boha, jakožto největšího dobrodince svého, *milovati*.

A k tomu vás též které přikázání boží zavazuje?

K tomu nás zavazuje též první přikázání boží.

Nyní mi řekněte již v celosti, co se v prvním přikázání božím poroučí?

V prvním přikázání božím se poroučí, abychom jednoho Boha věřili, v Něho doufali, Jemu se klaněli a Jej milovali.

Co myslíte, co stojí víře na odpor?

Víře na odpor stojí *nevěra*.

Když se víra v prvním přikázání božím přikazuje, co myslíte, co se tam s nevěrou stává?

Nevěra se v prvním přikázání božím zapovídá neb zakazuje.

Opakujte, co jest křesťansky katolicky věřiti?

Křesťansky katolicky věřiti jest, všecko za pravé míti, co Bůh zjevil, co Ježíš Kristus učil, co svatí aposto-
stolové hlásali, a co Církev svatá k věření představuje, nechť jest to psáno neb není.

Řekněte nyní, kdo se dle těchto slov dopouští nevěry?

Nevěry se dopouští ten, který nechce za pravé míti, co Bůh zjevil, co Kristus učil, co svatí aposto-
stolové hlásali, a co Církev svatá k věření představuje, nechť jest to psáno neb není.

Když někdo z toho, co Bůh zjevil a Kristus učil, něco má za pravé, a něco nemá, jak se takový člověk jmenuje?

Takový člověk, který z toho, co Bůh zjevil a čemu Kri-

stus učil, něco má za pravé a něco upírá, jmenuje se jedním slovem *kacířem*.

A jak se jmenuje ten skutek jeho?

Ten skutek jeho se jmenuje *kacířství*.

Čemu stojí na odpor *kacířství*?

Kacířství stojí na odpor *víře*.

Když někdo sice všechno věří co Bůh zjevil, a čemu Kristus učil, ale proti pravému smyslu Církví svatou ustanovenému, sobě to co věří vykládá, jak se takový člověk jmenuje?

Takový člověk, který sice věří všechno, co Bůh zjevil, a čemu Kristus učil, ale ne dle smyslu Církví svatou ustanoveného, nýbrž dle vlastního smyslu, jak sám chce sobě to, co věří vykládá, jmenuje se jedním slovem *bludař*.

A ten skutek jeho?

Ten skutek jeho se jmenuje *bludařství* čili *blud*.

Čemu stojí na odpor *bludařství*?

Bludařství stojí též na odpor *víře*.

Nyní mi řekněte, jaký rozdíl nalézáte mezi člověkem *nevěřícím* a mezi *kacířem*?

Rozdíl mezi člověkem *nevěřícím* a *kacířem* jest tento:

Nevěřící člověk z toho, co Bůh zjevil, nic nemá za pravé — a kacíř něco z toho má za pravé a něco nemá.

A mezi *bludařem*?

Bludař věří sice co Bůh zjevil, ale dle vlastního smyslu bludně a omylně sobě to, co věří, vykládá, jak sám chce.

A *nevěra*, *kacířství* a *bludařství*, čemu stojí na odpor?

Víře.

Když se v prvním přikázání božím *víra* poroučí, co se tam s *kacířstvím*, *bludařstvím* a *nevěrou* stává?

Nevěra, kacířství a bludařství se tam zapovídá.

Řekněte mi tedy, co se v prvním přikázání božím zapovídá?

V prvním přikázání božím se zapovídá nevěra, kacířství a bludy.

Snad více věřiti, nežli Bůh přikazuje, jest dovoleno?

Není dovoleno.

Proč pak ne?

Proto že to též pravé víře na odpor stojí.

A jsou-li přece takoví lidé, kteří více věří, nežli jest zapotřebí?

Jsou ovšem.

Jmenujte nějaký sem patřící pád!

Ku příkladu: Jsou někteří lidé, kteří svčceným rostlinám aneb svčcené vodě zázračnou moc připisují; aneb o některých modlitbách se domnívají, že když se je budou modliti, mohou potom dle libosti hřešiti, a že spasení věčného přece musejí dojíti.

Zdali to jest dobré a spasitelné, posvátné věci ve vážnosti míti a k Bohu se modliti?

Věci posvátné ve vážnosti míti a k Bohu se modliti jest spasitelné a dobré.

Ustavičně ale nějakou zázračnou moc v těch posvátných věcech vyhledávati, může-li se to také Bohu líbiti?

To se nemůže Bohu líbiti.

^Aneb nějakou krátkou modlitbou beze všech dobrých skutků chtěti věčně spasenu býti, může-li se to Bohu líbiti?

To se též nemůže Bohu líbiti.

Zdali jest taková příliš velká víra přikázána neb zapovězena?

Taková příliš velká víra jest zapovězena.

A jak se ona jedným slovem jmenuje?

Ona se jedným slovem jmenuje *pověra*.

Co se tedy ještě dále v prvním přikázání božím zapovídá?

V prvním přikázání božím se také zapovídá pověra.

Co stojí na odpor pravému Bohu?

Pravému Bohu na odpor stojí bohové liší čili smýšlení.

Když se lidé k takovým lichým čili smýšleným bohům

modlejí, jak se potom ti bohové proto jmenují?

Ti liší bohové se potom jmenují *modly*.

A ti lidé, kteří ti bohy ctí a k nim se modlejí?

Ti lidé, kteří ty liché bohy ctí, jim se klanějí, a k nim

se modlejí, jmenují se jedným slovem *modloslužebníci*

čili *modláři*.

A ten skutek jejich?

Ten skutek těch modloslužebníků jmenuje se *modlo-
služebnost*.

Co pak jsou modly samy v sobě?

Modly samy v sobě nejsou nic jiného, nežli věci od Boha

stvořené, jichžto mnozí národové za bohy své mají.

Jmenujte některé takové věci!

Věci, jichžto mnozí národové za bohy své mají, jsou:

Obloha, slunce, měsíc, hvězdy, rozličná zvířata, a jiné

od Boha stvořené věci; aneb od lidí k takové po-

řebě v kameni vyryté, z dřeva vytesané, aneb z mědi

ulité podoby a postavy.

Co myslíte, mají-li lidé zdravý rozum, kteří se takovým

věcem klanějí a je za Boha svého mají?

Takoví lidé nemají zdravý rozum.

A byli-li přece takoví lidé, kteří se modlám klaněli?

Byli.

Jmenujte některý takový lid!

Takový byl lid Israelský, který, když ještě na poušti

byl, ulil sobě z mědi podobu telete, a tu měl za boha a klaněl se jí.

Dřív než svatý *Cyrill* a *Method* přišli do naší vlasti Moravské, čemu se klaněli předkové naši?

Naši předkové se též takovým modlám klaněli.

A líbilo-li se to jedinému a pravému Bohu?

To se jedinému a pravému Bohu nelíbilo.

On to zapověděl zřetelně kterými slovy?

Těmito slovy: „*Nebudeš míti bohů jiných přede Mnou, aniž sobě budeš rytiny dělati, abys se jim klaněl.*“

Co se tedy ještě v prvním přikázání zapovídá?

V prvním přikázání se ještě zapovídá modloslužebnost.

Kdo pak vám dal váš život?

Bůh nám dal náš život.

Kdo tedy tím životem vašim vládne?

Životem naším vládne jen Bůh.

V čí moci jest ten váš nynější i budoucí život?

Nynější i budoucí život náš jest v moci boží.

Do čí tedy vůle se máte zcela i se životem svým odevzdávati?

Máme se zcela i se životem svým do vůle boží odevzdávati.

A v koho se máte jediné důvěřovati?

Těž jen v Boha.

Co stojí na odpor této důvěře v Boha?

Této důvěře v Boha stojí na odpor *nedůvěra v Boha*.

Kterí pak lidé se této nedůvěře v Boha dopouštějí?

Této nedůvěře v Boha dopouštějí se oni lidé, kteří, chtějí trvání svého života, své budoucí štěstí aneb neštěstí zvědět, zapomínají úplně na Boha vševědouceho a všemohoucího, v jehožto moci náš život, naše štěstí i neštěstí jest, a berou své celé útočiště a celou důvěru k bezbožným lidem, kteří, chtějí lehkou živi

býti, opovázlivě se za to vydávají, žeby trvání života, štěstí neb neštěstí lidem mohli předpovídati.

Můžete-li s jistotou něco budoucího předpověděti?

Nemůžeme.

Může-li to někdo jiný učiniti?

Nemůže.

Mohou-li to ti bezbožní lidé, kteří o sobě tvrdí, žeby to mohli učiniti?

Nemůže žádný člověk věděti, co se budoucně teprv státi má.

Když ale o budoucích věcech mluvíte, mluvíte-li o nich s nějakou jistotou?

O budoucích věcech nikoli s jistotou, nýbrž vždy jen s pochybováním a s nejistotou mluvíme.

Jak tedy musejí i ti bezbožní lidé o budoucích věcech mluvíti?

Oni musejí o budoucích věcech též jen s nejistotou a s pochybováním mluvíti.

Nuže, s nejistotou neb s pochybováním o něčem mluvíti, jmenuje se jedním slovem *hádati* — jak se to jmenuje?

To se jmenuje *hádati*.

Co se jmenuje *hádati*?

Hádati se jmenuje s nejistotou neb s pochybováním o něčem mluvíti.

Mimo *hádaní* co ještě činívají mnozí bezbožní lidé chtějí lehkou živiti býti?

Oni se vydávají za takové lidi, kteří mají moc, někomu štěstí, užitek domácí, a požehnání boží dle libosti své odebrati, a jinému to propůjčiti — aneb nezahojitelnou nemoc na někoho seslati — aneb učiniti, aby zloděj ukradenou věc musel navrátiti, a věc ztracená aby se musela v určitém čase naleznouti.

Můžete-li vy něco takového učiniti?

My nemůžeme něco takového učiniti.

Může-li to některý jiný člověk?

Jiný člověk to též nemůže učiniti.

Mohou-li to tedy ti bezbožní lidé?

Nemohou.

Co jest to vlastně, za takové lidi se vydávati?

To jest vlastně pouhé a opovážlivé klamání jiných neopatrných lidí.

A jak se tento opovážlivý klam jmenuje?

Tento opovážlivý klam jmenuje se *kouzly* neb *čáry*.

A čemu to na odpor stojí?

Kouzly a *čáry* stojí na odpor *důvěře v Boha*.

Když se *důvěra v Boha* přikazuje, s těmi *kouzly* neb *čáry* a s tím *hádáním* co se nevyhnutelně musí státi?

To vše, totiž: *hádání*, *kouzly* neb *čáry* musejí zapovězeny býti.

V přikázání prvním tedy co se ještě dále zapovídá?

V *prvním přikázání božím* se ještě zapovídá, *hádání*, *kouzly* neb *čáry*.

Kdyby vám někdy takoví lidé tu svou bezbožnou službu připovídali, co nesmíte činiti?

Nesmíme těch lživých řečí jejich ani poslouchati, tím méně jim věřiti.

A co musíte činiti?

Musíme jim směle a svobodně jejich opovážlivé klamání a mámení lidu do očí vtírati — vševědoucnost a všemohoucnost božskou jim představovati, a je od takového hříšného života odvrátiti.

A kdyby vám samým někdy napadaly takové myšlenky, abyste k takovým lidem své útočiště vzali, cobyste museli hned v tom okamžení činiti?

My bychom museli všechny takové myšlenky hned při prvním jich povstání mocně od sebe odvracetí.

A nač byste sobě museli hned zpomenouti?

My bychom sobě hned museli zpomenouti na Boha všemohoucího, všudypřítomného a vševědoucího, že Jemu jedině přináleží všechno útočiště a celá důvěra naše; že On někdy takové bezbožnosti bude přísně trestati, a že je již zde na tomto světě častěji trestává.

Víte-li mi nějaký příběh biblický říci, jak Bůh již zde na tomto světě takové bezbožnosti trestává?

Víme.

Vypravujte jej!

Když *Ochoziaš* jednoho času spadl skrze mříži večeradla svého, které měl v Samaří, a pak stonal: poslal posly říci jim: Jděte a ptejte se Beelzebuba boha Akkaron, povstanu-li z této nemoci? — Anjel pak Hospodinův mluvil k Eliašovi Thesbitskému, říci: Vstaň a jdi vstříc poslům krále Samařského, a díš jim: Zdaliž není Boha v Israeli, že jdete dotazovati se Beelzebuba boha Akkaron? Protož toto praví Hospodin: S lože, na které ses složil, nesejdeš, ale smrtí umřeš. I umřel *Ochoziaš* vedlé řeči Hospodinovy. (IV. král. cap. I.)

Co stojí na odpor *naději*?

Naději na odpor stojí *zoufalivost*.

Kdo pak se *zoufalivosti* dopouští?

Zoufalivosti se dopouští ten, který žádné důvěry nemá v milosrdenství božské.

Co pak takový člověk praví sám u sebe?

Takový člověk praví sám u sebe: „Mých spáchaných hříchů jest tak mnoho, a jsou tak těžcí, že mně je Bůh ani odpustiti nemůže; a pročez jedno jest, bych

méně neb více jich spáchal, zatracení věčného bez toho již neujdu.“

A když tak smýšlí, co potom činí?

Mnozí hříchy své bez přestání, až konečně svět tento a všecko, což ve světě jest, se mu zmrzí, a on sobě posledně sám života svého ukrátí, a smrt sobě sám učiní.

Jmenujte z Písma svatého některé příklady takové *zoufalivosti*?

Kain, když zabil *Abela* bratra svého, velmi odporoval napomínajícímu hlasu božskému, a pročez množil bez přestání hříchy své, až konečně zvolal: „*Větší jest nepravost má, než abych odpuštění dosáhl.*“ (I. Mojž. 4, 13.)

Saul, když již dávno se byl od pravého Boha odvrátil, a míru hříchů svých doplnil: nalehna na meč svůj, sám sobě smrt učinil. (I. Král. 31, 4.)

Jidáš Iskariotský, když viděl, že Ježíš, Jehož byl za třicet stříbrných Židům prodal, na smrt odsouzen jest: žele toho, navrátil těch třicet stříbrných knížitům kněžským a starším, rka: „*Zhřešil jsem, zradiv krev spravedlivou.*“ Ale oni řekli jemu: „*Což nám do toho? Ty viz!*“ A on povrh stříbrné v chrámě, odešel pryč. A odšed, neprose o milost a odpuštění, osídlem se oběsil. (Mat. 27, 3.)

Má-li hříšník příčinu, nad milosrdenstvím božím zoufati? Nemá.

Proč pak nemá?

Proto že milosrdenství božské jest neskončené.

Co tím chcete říci?

Tím chceme říci: Že kdyby hříšník sebe více a sebe těžších hříchů spáchal, Bůh mu je přece může odpustiti.

Ale kdy?

Když se k Bohu obrátí a pokání činí.

O tom ujišťuje sám Bůh ústy Ezechiela proroka (18, 21.)
kterými slovy?

Těmito slovy: „*Pakliby bezbožný činil pokání ze všech hříchů svých, kteréž spáchal, a ostříhalby všech přikázání Mých, živ bude a neumře. Na všechny nepravosti jeho, kteréž činil, nezpomenu.*“

Který pak jest smysl těchto slov?

Smysl těch slov jest tento: Jestli se hříšník polepší, a pokání činiti bude: budou jemu všechny jeho hříchy odpuštěny.

A odpouští-li Bůh také skutečně hříšníkům hříchy, když se lepší a pokání činí?

Odpouští.

Jmenujte některé takové příklady!

Bůh odpustil hříchy *lotrovi* na kříži, králi *Davidovi*,
Maří Magdaleně, *Petrovi* a *Tomášovi*.

Ale kdy?

Když hříchů svých želeli, za odpuštění Boha prosili, a pokání za ně činili.

Kdyby *Kain*, *Saul* a *Jidáš Iskariotský* byli svých hříchů želeli, Boha za odpuštění prosili, byliby též odpuštění dosáhli?

Oni by byli též od Boha odpuštění svých hříchů dosáhli.
Kdybyste vy též někdy padli do hříchu, co budete muset
hned činiti?

Budeme muset hned toho želeť, že jsme Boha tím hříchem urazili, a za odpuštění prositi.

A to dle čího příkladu?

Dle příkladu *lotra* na kříži, *Davida* krále, *Maří Magdaleny*, *Petra*, a *Tomáše*.

A čeho se musíte chrániti?

Musíme se *zoufalivosti* chrániti.

Tato *zoufalivost*, řekněte mi ještě jednou, čemu na odpor stojí?

Tato *zoufalivost* stojí na odpor *naději*.

Když se naděje přikazuje v prvním přikázání božím, tedy *zoufalivost* musí?

Zoufalivost musí zapovězena býti.

Co pak se tedy v prvním přikázání božím ještě dále zapovídá?

V prvním přikázání božím se také zapovídá zoufalivost.

Co myslíte, jestli pak dovoleno, více se v milosrdenství božské důvěřovati, nežli dovoleno jest?

Není dovoleno.

Jak pak se jmenuje *přílišné doufání* *nebo důvěřování* se v milosrdenství boží?

Přílišné doufání *nebo důvěřování* se v milosrdenství bož jmenuje se *opovážlivé spoléhání na milosrdenství boží*.

Kdo pak se tak opovážlivě na milosrdenství boží spoléhá?

Na milosrdenství boží opovážlivě spoléhá ten, který bez přestání hřeší, a vždy myslí, že mu Bůh jeho hříchy odpustiti musí, poněvadž jest neskončeně milosrdný.

Co praví Bůh v knize Sirach (kap. 5.) k těm, kteří opovážlivě na jeho milosrdenství spoléhají?

On k nim praví: „*Neříkej: Hřešil jsem, a co se mi z toho zlého přihodilo? neboť Nejvyšší dlouho shovívá, avšak nikoli tobě toho nepromine. Pro nepotrestaný hřích nebyvej bez bázně, aniž přidávej hříchu ke hříchu. A neříkej smilování božské jest veliké, smiluje se nad množstvím hříchů mých. Neprodlévej obrátiti se k Pánu, aniž odkládej den ode dne.*“

Co chce Bůh těmi slovy říci?

On chce těmi slovy říci: Že na milosrdenství Jeho opovázlivě nemáme spoléhati, a s pokáním den ode dne odkládati, že On jest sice milosrdný, ale také spravedlivý a přísný.

V jakém stavě své duše scházejí obyčejně takoví lidé z tohoto světa?

Takoví lidé scházejí obyčejně z tohoto světa v stavu nemilosti boží.

Proč pak?

Proto že spoléhajíce na to, že jim Bůh hříchy odpustí, nikdy nepřestávají hřešiti a pokání také nikdy nečiní.

A jestliže přece chtějí takoví lidé pokání činiti, kdy sobě ukládají, že je teprv budou činiti?

Oni sobě ukládají, že je teprv až v stáří svém budou činiti.

A jest-li to jisto, že toho stáří dočkají?

To není jisto.

Jmenujte mi někoho z Písma svatého, který se takovým způsobem velmi sklamal?

Amon, král Israelský.

Jak pak se to s ním stalo?

To se s ním takto stalo: *Manasses* král páchal v mladém věku svém největší a nejohavnější nepravosti; ale Bůh mu propůjčil přece dlouhého života, že v stáří svém mohl ještě dosti za své hříchy pokání činiti. Když po smrti *Manasses*a nastoupil království jeho syn *Amon*: spoléhal na to, že, jako jeho otec, v mladém věku svém dle libosti může nepravosti páchat, a v stáří teprv za ně bude pokání činiti. Pročž odevzdal se, jako otec jeho, největším a nejohavnějším nepravostem; ale Bůh mu nepropůjčil, jako otcovi jeho, dlouhého věku: neboť po dvou létech kralování

svého umřel uprostřed hříšného života. (IV. Král. cap. 21.)

Čemu se z tohoto příkladu máte učit?

Z tohoto příkladu máme se učit, že když vidíme, že Bůh některého hříšníka hned netrestá, ale jemu dlouho shovívá, na to nemáme spoléhati, a s pokáním až k stáří odkládati; ale vždy hned po spáchaném hříchu že se máme k Bohu obrátiti, za odpuštění prositi a pokání činiti.

Toto opovážlivé spoléhání na milosrdenství boží, řekněte mi ještě jednou, čemu stojí na odpor?

Oповážlivé spoléhání na milosrdenství boží stojí na odpor *naději*.

Když se naděje v prvním přikázání božím přikazuje, co se tam tedy s opovážlivým spoléháním na milosrdenství boží musí státi?

Ono se tam musí zapovídati.

Co se tedy v prvním přikázání božím ještě dále zapovídá?

V prvním přikázání božím se také ještě zapovídá opovážlivé spoléhání na milosrdenství boží.

Co pak stojí na odpor *lásce*, kterou Boha máte milovati? *Lásce*, kterou Boha máme milovati, stojí na odpor *nenávisť Boha*.

Kdy pak přestává člověk Boha milovati?

Když počíná přikázání božská jedno po druhém přestupovati. A takové opovážlivé přestupitele božských přikázání co očekává?

Takové opovážlivé přestupitele přikázání božských očekává věčný trest v pekle.

Z pouhé bázně před tímto věčným trestem co sobě radš přejí aneb coby raději měl hříšník?

Takový hříšník by raději měl, aby nebylo žádného Boha a žádného trestu.

Kdoby raději byl, aby nebylo žádného Boha, slyšívá-li ten rád o Bohu mluvit?

Ten neslyší rád o Bohu mluvit.

Když o někom nerádi slyšíme, a raději bychom byli, kdyby ho ani nebylo, taková žádost se jmenuje *nenávist* — jak se taková žádost jmenuje?

Taková žádost se jmenuje *nenávist*.

Co se jmenuje *nenávist*?

Nenávist se jmenuje taková žádost, aby toho, koho nemáme rádi, ani nebylo.

Kdybyste vy nenáviděli některých lidí, coby to byla za *nenávist*?

To by byla *nenávist lidí*.

A kdybyste nenáviděli Boha?

To by byla *nenávist Boha*.

Tato *nenávist Boha* čemu stojí na odpor?

Tato *nenávist Boha* stojí na odpor *lásce*.

Když se láska v prvním přikázání božím přikazuje, co se tam tedy s tou *nenávistí Boha* musí státi?

Ona se tam musí zapovídati.

Nyní mi řekněte již v celosti, co se v prvním přikázání božím zapovídá?

V prvním přikázání božím se zapovídá: nevěra, moudloslužebnost, kacířství, hádání, pověry, kouzly neb čary, nenávist Boha, zoufalivost, nedůvěrnost aneb také opovážlivé spoléhání na milosrdenství boží.

O uctění anjelů.

Jak pak se jmenují obyčejně ti lidé, jižto na blízku vůkol trůnu královského stojí?

Lidé, jižto na blízku vůkol trůnu královského stojí, jmenují se obyčejně *královští dvořeníní*.

Když se těmto *královským dvořenínům* příslušná čest dává, utrpí-li tím král jejich na své vlastní cti nějakou ujmu?

Král netrpí tím žádné ujmy na vlastní své cti.

Co on z toho obyčejně soudí, když vidí, že jeho dvořenínové jsou od jiných lidí slušně ctěni a váženi?

On z toho obyčejně soudí, že, když sobě lidé jeho dvořenínů tak všímají a je ctějí, tím více jeho co krále a pána jejich sobě budou všímati, ctíti a ve vážnosti míti.

A mýlí-li se v tom soudu svém?

On se v tom soudu nemýlí.

Čím to můžete potvrditi?

Můžeme to tím potvrditi, že dvořenínové jen proto tak ctěni bývají od jiných lidí, že se na blízku při trůnu královském vynacházejí.

Na koho tedy ta čest vlastně směřuje?

Ta čest směřuje vlastně na pána neb krále jejich.

Tou úctou dvořenínů kdo bývá vlastně ctěn?

Úctou dvořenínů bývá vlastně král jejich ctěn.

Kdo pak jest nejvyšší nebes i země král?

Nejvyšší nebes i země král jest *sám Bůh*.

A kteří jsou jeho *dvořenínové*?

Jeho *dvořenínové* jsou *anjelové* a *svatí* v nebi.

Když tedy anjely neb svaté ctíte, ubíráte-li tím něco Bohu na Jeho cti?

Tím Bohu na Jeho cti nic neubíráme.

A proč je vlastně ctíte?

My je vlastně proto ctíme, že se na blízku při trůnu božím vynacházejí.

Pročez ta čest, kterou jim vzdáváte, na koho se vlastně vztahuje?

Čest, kterou anjelům a svatým v nebi vzdáváme, vztahuje se vlastně na Boha.

Zdali to jest tedy proti prvnímu přikázání božím, když anjely a svaté ctíte a vzýváte?

To není proti prvnímu přikázání božím, ale dobré a užitečné jest, když anjely a svaté ctíme a vzýváme.

K čemu pak jsou anjelové od Boha stvořeni?

Anjelové jsou k naší strážii od Boha ustanoveni.

To svědčí *David* (Žalm. 90, 11.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Anjelům Svým přikázal Bůh o tobě, aby tě ostříhali na všech cestách tvých. Na rukou ponесou tě, abys snad o kámen nohy své neurazil.*“

Mají-li pak oni také takový přístup k Bohu, aby mohli tvář boží viděti?

Mají.

To svědčí sv. Mat. (18, 10.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Viztež, abyste nepotupovali jednoho z maličkých těchto: nebo pravím vám, že anjelé jejich v nebesích vždycky vidí tvář Otce mého, kterýž na nebesích jest.*“

Když anjelové tedy tak blízko při trůnu božím stojí, co myslíte, mohou-li oni vaše prosby Bohu přednášeti?

Mohou.

Mohou-li také za vás u Boha prositi?

Mohou.

A jest-li vám ta jejich prosba u Boha platná?

Jest.

To svědčí *Job* (33, 23.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Bude-li za něho anjel mluvící jeden z tisíců, aby zvěstoval člověka spravedlnost: smilujet*

se nad ním, a dí: Vysvobod jej, ať nestoupí do porušení; našel jsem, v čembych jemu byl milostiv.“
 Poněvadž anjelové za nás u Boha prosí, pečují-li oni tím snad o naše zlé?

Oni tím nepečují o naše zlé, ale o naše dobré.

Které pak jest to největší naše dobré?

To největší naše dobré jest život věčný neb spasení duše naší.

Oč tedy pečují anjelové svou prosbou za nás u Boha?

Oni prosbou svou u Boha pečují o spasení duší lidských.

Když anjely ctíte a vzýváte, činíte-li to beze vší příčiny?

My to nečiníme bez příčiny.

Z jaké pak příčiny to činíte?

My to činíme z té příčiny, že anjelové nad námi stráž mají, na tvář boží patří, o spasení naše péči mají, a pročež za nás u Boha prosí, a také naše modlitby Jemu přednášejí.

A chce-li tomu také Bůh, abyste jeho anjely ctili?

On tomu tak chce.

To dosvědčují (II. Mojž. 23, 20.) která slova?

Tato slova: „*Aj já pošlu anjela Svého, kterýžby šel před tebou, a ostříhal tebe jdoucího do země Kananejské na cestě, a uvedl tě na místo, kteréž jsem připravil tobé. Šetřiž ho, a poslouvej hlasu jeho, aniž se domnívej, žeby měl potupen býti, neboť jest jméno Mé v něm.*“

Který pak jest smysl těchto slov?

Smysl těch slov jest tento: Že napomenutí anjelů máme poslouchati, dle jejich vnuknutí pokračovati, a pak za prokazánou službu je ctíti.

Nyní mi tedy řekněte, proč katoličtí křesťané vzývají anjely?

Katoličtí křesťané vzývají anjely, poněvadž lidem k ochraně ustanoveni jsou, poněvadž lidi milují, o spasení jejich péči mají, za ně prosí, a poněvadž na Boha ustavičně patří, také Mu lidskou modlitbu přednášejí.

O uctění svatých.

Mají-li svatí v nebi též takový přístup k Bohu jako anjelové?

Mají.

A prosí-li oni za lidi u Boha též jako anjelové?

Prosí.

To svědčí (II. Machab. 15, 14.) která slova?

Tato slova: „*Tentof jest milovník brátrů lidu Israelského, tentof jest, jenž se mnoho modlí za lid a za veškeré svaté město, Jeremiáš prorok boží.*“

Co jste tedy těm svatým za to povinni?

My jsme povinni jich ctíti a k nim se utíkati.

Když se k nim utíkate, žádáte-li jich snad, aby vám z vlastní moci něco udělili?

My je nežádáme, aby nám z vlastní moci něco udělili.

Které *litanie* to dosvědčují?

To dosvědčují *litanie ke všem svatým*.

Jak pak se ty *litanie* začínají?

Takto: Pane! smiluj se nad námi. Kriste! smiluj se nad námi.

A pak, počnouce hned od Marie Panny, co říkáte místo *Smiluj se nad námi*?

Počnouce od Marie Panny, místo: *Smiluj se nad námi*, říkáme: „*Oroduj za nás.*“

Oč tedy jen svatých prosíte?

My jich jen prosíme o jejich přímluvu a orodování u Boha za nás.

Řekněte mi tedy, proč katoličtí křesťané vzývají také svaté?
Katoličtí křesťané vzývají také svaté, ne jakoby oni z vlastní moci pomoci mohli, ale poněvadž přátelé boží jsou, a poněvadž také za lidi u Boha prosí.

O uctění svatých obrazů.

Jak se jedním slovem jmenuje na plátně neb na papíře vymalovaná podoba člověka?

Na plátně neb na papíře vymalovaná podoba člověka jmenuje se jedním slovem *obraz*.

Když rodičové, bratři neb sestry za svého živobytí ještě dají se vymalovati, co potom po smrti jejich činívají dobré dítky, bratří neb sestry s tím obrazem?

Oni ho mají ve veliké vážnosti.

Proč pak?

Proto, že jim představuje podobu jejich zemřelých rodičů, bratří, neb sester.

A kolikrátkoli naň patří, koho sobě v mysli své představí?

Oni sobě v mysli své představí toho, jehož podobu ten obraz představuje.

Kdyby na tom plátně neb papíře bylo něco jiného vymalováno, budou-li oni ten papír neb to plátno též v takové vážnosti míti?

Nebudou.

Proč pak ne?

Proto, že jim představuje něco takového, co jim nikdy nebylo vzácné.

Dítky tedy, bratři neb sestry mají obraz svých zemřelých ve vážnosti proč?

Proto, že jim představuje podobu těch, s kterými kdysi ve velikém přátelství a lásce byli postaveni.

Když katoličtí křesťané ctějí obrazy svatých, proč je též ctějí?

Oni je ctějí proto, že jim představují podobu ukřižovaného Ježíše Krista, Matky boží Marie Panny, aneb některého jiného svatého.

Co se vypodobňuje na obrazech křížové cesty?

Na obrazech křížové cesty jest v krátkosti celé umučení Pána Ježíše Krista vypodobněné.

Co představuje obyčejně obraz některého mučeníka?

Obraz některého mučeníka představuje obyčejně všeliké nástroje ukrutné smrti, kterou ten svatý z tohoto světa byl vyhlazen.

Když na ty obrazy křížové cesty, neb na obraz některého mučeníka patříte, co sobě hned v mysli své představíte?

My sobě hned v mysli své představujeme nesnesitelné bolesti, jichžto pro nás Kristus Pán ráčil přetrpěti; aneb představujeme sobě hrozná trápení, kterým některý svatý pro víru v Krista Ježíše z tohoto světa byl vyhlazen.

A pak takovým rozjímáním od čeho býváte odvráceni? Takovým rozjímáním býváme odvráceni od přílišného hovění tělu svému, od hříšných rozkoší a marností světských.

A k čemu tím býváte povzbuzeni?

Býváme k tomu povzbuzeni, abychom v čas nějakého trápení v trpělivosti neklesli, ale zpomenuli sobě, že naše trápení k mukám Ježíšovým a mnohých svatých mučeníků nemůže ani přirovnáno býti.

Když tedy jen pro tak mnohonásobný užitek obrazy sva-

tých ctíte, může-li tato úcta proti prvnímu přikázání božímu býti?

Nemůže.

Kdy pak by ale proti tomuto přikázání božímu byla?

Oua by proti tomuto přikázání božímu tenkrát byla, kdybychom obrazy jako Boha samého ctili, a nějakou pomoc od nich žádali.

Řekněte mi, jak vypádala *archa Páně*?

Archa Páně byla čtvřhranná truhla z dříví Setym udělaná, jejížto dlouhost měla půl třetího lokte, šířkost půl druhého lokte a vysokost též jen půl druhého lokte. A byla pozlacena nejčistším zlatem vnitř i zevnitř, a po vrchu měla lištvu zlatou. Měla též čtyry zlaté kruhy v čtyřech uhlicích, na každé straně dva, a skrz ně byli provlečeny dva sochory z dříví Setym udělané a pozlacené, aby Archa mohla z místa na místo nosena býti. Ti pak sochorové vždycky byli v kruzích Archy, aniž byli kdy vytahováni. Vnitř v Arše byly dvě tabuly kamenné, svědčící o vůli boží. Přikrytá byla Archa přikryvadlem zlatým půl třetího lokte jako Archa dlouhým a půl druhého lokte širokým. (II. Mojž. kap. 25.)

Tuto Archu umluvy měli Israelité v jaké vážnosti?

Oni ji měli ve veliké vážnosti.

Proč?

Proto, že se v ní vynacházely dvě kamenné tabuly, na nichž desatero božích přikázání bylo psáno.

A bylo-li to Bohu nemilé?

To nebylo Bohu nemilé, ale bylo Mu to milé a příjemné.

Když tedy vy obrazy svatých aneb jiné posvátné věci máte ve vážnosti, jest to Bohu nemilé?

To není Bohu nemilé, ale jest Mu to milé a příjemné.

Když my katoličtí křesťané užíváme obrazů svatých k okrášení chrámu Páně aneb příbytků svých, zdali to jest Bohu nemilé?

To není Bohu nemilé, ale jest Mu to příjemné a milé.
Proč pak?

Proto, že Bůh sám naporučil, aby k okrášení Archy úmluvy dva zlatí Cherubové byli uděláni. (II. Mojž. 25, 18.)
Snad by to bylo proti prvnímu přikázání božímu, kdyby se před obrazem Marie Panny, aneb ukřižovaného Spasitele svíce rozzála?

Ani to by nebylo proti prvnímu přikázání božímu.

Proč pak ne?

Proto že Bůh sám naporučil, aby velmi vznešený zlatý svícen se udělal a na něm sedm hořících lamp se postavilo, aby osvěcovaly archu úmluvy.

Jestli pak dovoleno, před obrazem Ježíše ukřižovaného, Marie Panny, aneb některého svatého se pokloniti?

To jest ovšem dovoleno.

Odkud to víte?

Víme to odtud, že *Josue* roztrhnuv roucha svá padl na tvář před archou Hospodinovou, a ležel tak až do večera, on i všickni starší Israelští, a sypali prach na hlavy své, a Bohu to bylo milé. (*Josue* 7, 6.)

A kdy pak by uctění obrazů svatých bylo proti prvnímu božímu přikázání?

Tenkrát, kdybychom papír, neb plátno ctili, nikoli ale toho, který se na tom plátně neb papíře představuje.

Co jest tedy při užívání obrazů zapovězeno?

Při užívání obrazů jest zapovězeno *rytiny sobě dělati, a jim se klaněti.*

Nyní mi řekněte v celosti, je-li užívání obrazů v katolické Církvi proti prvnímu božímu přikázání?

Užívání obrazů v katolické Církvi není proti prvnímu božímú přikázání, v němžto se jen zapovídá rytiny dělati, a jim se klaněti.

O druhém přikázání božím.

Jak pak zní to druhé přikázání boží?

Druhé přikázání boží zní takto: *Nevezmeš jména božího nadarmo.*

Kdyby někdo jen ze žertu bez přestání vaše jméno jmenoval, budete-li to rádi slyšeti?

Nebudeme to rádi slyšeti.

Kdyby ale jméno nějakého velikého pána bylo tak bez potřeby, jen z rozpustilosti jmenováno, byl-li by tomu rád?

On by tomu nebyl rád.

Zač by on to pokládal?

On by to pokládal za zneuctění jeho jména.

Když ale jméno boží bývá nepotřebně jmenováno, může-li

Bůh z toho radost míti?

Bůh nemůže z toho radost míti.

Zač on to též uznává?

On to uznává za tupení a zneuctění Svého nejsvětějšího jména.

Aby se někdo neosmělil, bez přestání a bez uctivosti Jeho jméno vyslovovati, které přikázání proti tomu vydal?

Proti tomu vydal druhé přikázání.

Opakujte, jak zní to druhé přikázání?

Druhé přikázání zní takto: *Nevezmeš jména Pána Boha svého nadarmo.*

Přikazuje-li se tímto přikázáním něco, čili zakazuje?

Tímto přikázáním se zakazuje.

A co se zakazuje?

Jméno boží bez potřeby jmenovati aneb je zneuctívati.

Co pak tomuto zneuctívání jména božího stojí na odpor?

Tomu zneuctívání jména božího stojí na odpor uctění jména božího.

Když se zneuctívání zapovídá, co se tedy poroučí?

Uctění jména božího se poroučí.

Nyní mi řekněte, co se v druhém přikázání poroučí?

V druhém přikázání se poroučí, abychom ctili a stétili jméno boží.

A co se tam zapovídá?

V druhém přikázání se zapovídá jméno boží zneuctívati.

Když mnohá dobrodinií aneb jiné dobré skutky některého člověka všudy ohlašujete, k čemu to slouží onomu člověkovi?

To mu slouží ke cti a vážnosti u jiných lidí.

Každý, kdo slyšel o těch jeho dobrých skutcích, jak mile jen uslyší jeho jméno, nač sobě hned zpomene? On sobě hned zpomene na ty dobré skutky jeho, o nichž slyšel.

A co činí s tím jménem toho dobrého člověka, o němž mluviti slyšel?

On sobě to jméno jeho dobře pamatuje, ctí a má ho potom ve veliké vážnosti.

Když vy neščíslné množství dobrodinií božích aneb dokonalosti boží svobodně před celým světem oznamujete, k čemu to též Bohu slouží?

To slouží Bohu též ke cti a chvále.

Každý, kdo o tom neščíslném množství dobrodinií božích slyšel, jak mile jméno dobrotivého Boha jen jmenovati uslyší, co sobě hned pomyslí?

On sobě hned pomyslí, že to jest jméno toho Boha, který tak nescíslné dobrodiní lidem prokazuje, a ve všem tak dokonalý jest.

A pak co s tím Jeho jménem činí?

On si ho též dobře pamatuje, ctí a má ho ve vší vážnosti. Kdyby ale o Bohu nikdy nebyl slyšel, byl-liby jméno Jeho též měl v takové vážnosti?

On by Jeho jméno neměl v takové vážnosti.

Co tedy jest příčinou, že sobě jména božího tak všímá a váží?

Příčinou toho jest veřejné oznamování těch dobrodiní a dokonalostí božských, kteréž od jiných lidí slyšel.

Kolikrátkoli tedy Boha a Jeho dokonalosti veřejně ohlašujete, co tím jménu božskému činíte?

Tím jméno božské ctíme a světíme.

Co tím též u jiných lidí působíte?

Tím u jiných lidí působíme, že i oni jméno božské ctějí a světí.

Nyní mi řekněte, kdy ctíte a světíte jméno boží?

Ctíme a světíme jméno boží:

1. Když Boha scobodně před celým světem vyznáváme.

Když dítky jsou rozpustilé, k čemu slouží ta jejich rozpustilost otcovi?

Ta jejich rozpustilost slouží otcovi jen k hanbě a potupě.

Každý, kdo tu nezvedenost těch dítek viděl, jak mile jen uslyší jméno jejich otce vysloviti, co sobě hned pomyslí?

On sobě hned zpomene na nešlechtnosti těch dítek, o nichžto slyšel, a myslí sobě, že na tom otcí, když tak nezvedené dítky má, též nic dobrého nemůže býti.

A má-li jméno toho otce ve vážnosti?

On jméno toho otce nikoli ve vážnosti ale v opovrženosti má.

Řekněte mi, jak pak se začíná modlitba Páně?

Modlitba Páně se takto začíná: *Otče náš, jenž jsi na nebesích.*

Dle těch slov kdo jest naším Otcem?

Sám Bůh jest Otcem nás všech.

A co my jsme?

My všickni jsme dítky Jeho.

Když my, co dítky jeho hříšný život vedeme, k čemu to slouží našemu nebeskému Otcí?

To slouží našemu nebeskému Otcí k veliké potupě a hanbě.

Každý jinověrec, kterýž ten hříšný život náš zná, jak mile jen uslyší jméno toho našeho nebeského Otce, co sobě hned pomyslí?

On sobě pomyslí, když tak hříšný život vedeme, že na tom celém náboženství našem jako i na tom nebeském Otcí našem nemusí mnoho dobrého býti.

A ctí-li jméno Otce našeho, jenž v nebesích jest?

Nectí jméno Jeho, ale zlehčuje a potupuje ho.

A kdo jest příčinou tohoto zneuctění?

Hříchové naši.

Nyní mi řekněte, skrze co se zneuctívá jméno boží?

Jméno boží se zneuctívá:

1. Skrze všelike hříchy.

To dosvědčuje sv. *Pavel* (Řím. 2, 23.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Kterýž se zákonem chlubiš skrze přestoupení zákona, Bohu neúctu činíš.*“

Čemu vás toto druhé přikázání boží učí?

Ono nás učí, že Boha, Jeho nesčíslná dobrodiní, která nám prokazuje, a pak také Jeho dokonalosti, máme svobodně a veřejně všudy ohlašovati.

A čeho se máte varovati?

Všelikého hříchu.

Proč?

Proto že skrze hříchy naše jméno boží velmi zneuctěno bývá.

Když někoho nějaký nedostatek svírá, čeho sobě takový člověk přeje?

Přeje sobě, aby mu odněkud nějaká pomoc přišla.

A po kom se ohlíží?

Ohlíží se po takovém člověku, kterýby mu v té potřebě jeho přispěl ku pomoci.

A pak ku kterému člověku bere své útočiště?

Bere potom své útočiště k tomu člověku, o kterém přesvědčen jest, že se rád smilovává nad bídnými, pomoci jeho potřebujícími.

A ta důvěra a prosba, s kterou se mnozí k takovému dobrodinci utíkají, k čemu jemu slouží, snad-li k potupě?

Ona mu slouží nikoli k potupě, ale k veliké cti a chvále.

A co se obyčejně se jménem takového dobrodince stává?

Ono bývá též ctěno ode všech a váženo.

Řekněte mi, koliký jest život člověka?

Život člověka jest dvojí: *tělesný* a *duchovní*.

Potřeby života lidského tedy jsou též kolikeré?

Jsou též dvojí: *tělesné* a *duchovní*.

Jmenujte některé *tělesné* potřeby!

Nedostatek pokrmu, nápoje a oděvu, slabé zdraví a nemoc, a jiná neštěstí, jako: oheň, krupobití, povodeň a t. d.

A některé *duchovní*?

Slabota mysli, pochybování o víře, násilné pokušení, svolení ke hříchu a t. d.

V takových potřebách mohou-li vám vždy lidé pomoci?

Nemohou.

Ke komu se tedy máte v čas takových potřeb utíkat?

Máme se v čas takových potřeb k Bohu utíkat.

Proč pak?

Proto že On jest ten jediný, který všem o pomoc volajícím pomoci může a chce.

A když se k Němu se vši důvěrou utíkáte, k čemu to Jemu též slouží?

To Jemu též k veliké cti a chvále slouží.

A skrze tuto vaši důvěru v Boha co se též Jeho nej-
světějšímu jménu stává?

Skrze důvěru naši v Boha stává se Jeho nej-
světějšímu jménu veliká čest a chvála.

Proč?

Proto že všickni nevěřící a jinověrci, když vidí, že ve všech potřebách svých k Bohu se utíkáme a v Něho jedině se důvěřujeme, že nám jistotně pomoci může a chce: poznávají z toho jednání našeho všemohoucnost a dobročinnost božskou a počínají potom též v potřebách svých k Němu své útočiště bráti, a nej-
světější jméno Jeho ctíti a zvelebovati.

Skrze co tedy ještě ctíme a světíme jméno boží?

Ctíme a světíme jméno boží:

2. Když Boha v duchovních i tělesných potřebách za pomoc a přispění žádáme.

Utíkají-li se všickni lidé k Bohu, když je nějaký nedostatek trápí?

Neutíkají.

Co pak činí mnozí lidé, když jsou v nějakém neštěstí postaveni?

Jsou v tom neštěstí nevrli a netrpěliví.

A když jim Bůh neuděluje, oč Jej žádají, co mluvívají?

Mluvívají, že je Bůh neslyší, že o nich snad ani neví.
Když praví, že je Bůh neslyší, kterou vlastnost Mu touto
řečí upírají?

Oni mu tou řečí svou upírají Jeho dobrotivost, kterou
ke všem svým tvorům má.

A když praví, že Bůh o nich ani neví, tou řečí kterou
vlastnost Bohu upírají?

Tou řečí svou upírají Bohu všudypřítomnost a vševě-
doucnost.

Jak se jedním slovem jmenuje taková řeč, kterou se
Bohu Jeho vlastnosti upírají?

Taková řeč, kterou se vlastnosti Bohu upírají, jmenuje
se jedním slovem *rouhání*.

A takové rouhání slouží snad Bohu ke cti?

Takové rouhání neslouží Bohu ke cti, ale slouží Mu k
veliké hanbě a potupě.

Zůstávají-li mnozí lidé, když se jim zle vede, jen
tom, že praví, že Bůh je neslyší a o nich neví?

Nikoli.

Co ale mnozí ještě více činí?

Proklínají své narození, žádají sobě smrt, proklínají své
náboženství, zlořečí svatým božím, a potupné řeči o
nich roztrušují.

A tato nečest, která se děje náboženství a svatým božím,
vztahuje-li se jen na náboženství aneb na ty svaté?

Ona se nevztahuje jen na náboženství aneb na ty svaté.

Ale na koho se ona ještě vztahuje?

Ona se vztahuje též na Boha.

Když se o svatých a o svatém náboženství potup-
ně mluví, tím tedy bývá vlastně kdo zneuctěn?

Tím bývá sám Bůh zneuctěn.

Řekněte mi tedy, čím a kterak ještě jméno boží bývá zneuctěno?

Jméno boží se zneuctívá:

2. Skrze rouhání, když o Bohu, o pravém náboženství, a o svatých Jeho potupně mluvíme.

Jest snad to rouhání proti Bohu nějaký jen lehký hřích?

Nikoli.

Jaký tedy?

Jest velmi těžký hřích.

Odkud to poznáváte?

To poznáváme z hrozných trestů, kterými Bůh rouhače častěji již zde na světě trestává.

Co praví Bůh o rouhání v III. knize Mojžíšově (24, 16.)?

On tam praví: „*Kdožby se rouhal jménu Hospodinovu, ať smrtí umře: kamením uhází ho všecko množství: buď žeby on byl domácí, buď host. Kdožby se rouhal jménu Hospodinovu, ať smrtí umře.*“

Jmenujte mi některé příklady, kdežto Bůh rouhače již na tomto světě potrestal?

Král Antiochus byl, co rouháč, od Boha již na tomto světě potrestán.

Vypravujte ten příběh o něm!

Když *Antiochus* z Persie byl vyhnán, mstil se nad Židy, a velmi rouhavá slova proti Bohu pronášel; pročez udeřil jej Bůh ránou nezhojitelnou. Neboť sotva dokončil svou rouhavou řeč, ihned popadlo jej ukrutné bolení střev, a hořké vnitřnosti mučení. A poněvadž přec ještě nepřestal se rouhati, a Židy ještě dále chtěl sužovati: tedy se přihodilo, že když prudce na voze jel, spadl nenadále z vozu a těžce tělo sobě obraziv, na všech údech se trápil, tak že z těla toho bezbožníka červi se valili, a ze živého ještě v bolestech a trápe-

ních maso přelo, puchem také a smradem velikým celé vojsko obtěžováno bylo. (II. Machab. kap. 9.)

Jmenujte mi ještě nějaký tomu podobný příklad!

Když *Sennacherib*, král *Assirský*, oblehnuv nejprvnější města krajiny Judské, Ezechiašovi králi Judskému poslal psaní, které nic jiného než jen samé rouhání proti Bohu v sobě obsahovalo: tedy, nemeškaje Ezechiaš, šel ihned do domu Hospodinova, a rozprostřev to psaní, prosil Boha vroucně za odvrácení a ponížení toho rouhače. Bůh vyslyšel prosbu jeho, a poslal anjela Svého, kterýžby pobil vojsko Sennacheribovo.

Kterými slovy to dosvědčuje Písmo svaté?

Těmito slovy: „*Tedy vyšel anjel Hospodinův, a porazil v ležení Assirském sto osmdesáte a pět tisíců.*“

Co činil *Sennacherib*, když to uzřel?

Odešel, a navrátil se, bydlel v Ninive.

Co se mu v Ninive přihodilo?

Stalo se, že když se klaněl v chrámě modlám svým, dva synové zabili jej mečem. (Isaiaš kap. 37.)

Jmenujte mi ještě některého takového rouhače, který již zde na světě od Boha potrestán byl!

Poněvadž nepřáelé učení Kristova za to měli, že z Galilee nic dobrého pojíti nemůže: drželi jméno Galilejčana za potupné jméno. *Julian* císař, když od pravé víry odpał, chtěje Ježíši potupu činiti, nejmenoval Jej jinak nežli „*Gallilejský.*“ I stalo se, když se tak rouhal *Julian*, že přiletěl nenadále šíp, a ranil jej, tak že u prostřed velikých bolestí umřítí musel.

Od čeho vás tito příkladové mají odstrašiti?

Tito příkladové nás mají odstrašiti, bychom se chránili o Bohu, o pravém náboženství a o svatých Jeho nějaké potupné neb rouhavé slovo z úst svých vypustiti.

O přísaze.

Když některou věc tak, jak se stala, vypravujete, a slovům vašim přec žádná víra není, na koho se odvoláváte, aby potvrdil, že pravdu mluvíte?

Odvoláváme se na ty lidi, kteří přítomni byli, a pročez viděli, že ta věc jistotně tak se stala, jak ji vypravujeme.

Jak pak se obyčejně takoví lidé jmenují, kteří tvrdí neb svědčí, že věc nějaká jistotně tak se stala, jak se o ní vypravuje?

Takoví lidé se obyčejně jmenují *svědci*.

Mluví-li tito svědkové vždy tak, jak některou věc viděli aneb o ní slyšeli?

Nemluví.

Můžete-li se tedy jistotně na ně ubezpečiti, že vždy jen pravdu budou mluvit aneb právě svědčiti?

Nemůžeme.

Aneb stává-li se každá u přítomnosti jiných lidí, kteříby potom svědectví o ní vydati mohli?

Nestává.

V nějaké důležité případnosti, když buď tam žádný přítomen nebyl, aneb že nemáte žádné důvěry k těm, kteří přítomni byli, na koho se máte odvolávati? — — —

Kdo jest na každém místě přítomen?

Bůh jest na každém místě přítomen.

Mimo lidi tedy kdo jest při každé věci, když se stává, přítomen?

Bůh.

Ve všech důležitých případnostech tedy, abyste něco hodnověrně potvrdili, a žádného pravého svědka k tomu nemáte, na koho se náte jedině odvolávati?

Máme se na Boha jedině odvolávati.

Může-li Bůh o všem co se stane pravé svědectví vydati?

Může

Proč?

Proto že jest všudypřítomný a vševědoucí.

A chce-li Bůh také pravdu potvrditi?

Chce.

Proč?

Proto že jest nejvyšš svatý, kterýž miluje jen dobré a opovrhuje tím, co jest zlé.

Nuže, takové volání Boha za svědka, bychom něco hodnověrně potvrdili, jmenuje se jedným slovem *přísa*ha — jak se to jmenuje?

To se jmenuje *přísa*ha.

Co se jmenuje *přísa*ha?

*Přísa*ha se jmenuje volání Boha za svědka, bychom něco hodnověrně potvrdili.

Řekněte mi tedy, co jest *přísa*ha?

*Přísa*ha jest volání Boha za svědka, bychom něco hodnověrně potvrdili.

Když některého člověka voláte za svědka, dáváte-li tím na jevo, že ho za lháře máte?

Nikoli.

Ale za jakého člověka že ho máte?

Že ho máme za pravdomluvného člověka.

A co tím jeho jménu prokazujete?

Tím jeho jménu velikou čest prokazujeme.

Proč pak?

Proto že každý, kdo o tom ví, že od nás v důležité věci za svědka byl volán: sobě o něm myslí, že musí přec jen dokonalý a pravdomluvný člověk býti, sice že bychom ho v takové důležité věci nebyli za svědka

volali; a pak kolikrátkoli jméno jeho uslyší někde vysloviti, hned sobě na jeho pravdomlupnost zpomene, a to jméno jeho má potom ve veliké vážnosti.

Když tedy v důležitých případnostech Boha samého voláte za svědka, byste nějakou pravdu potvrdili, co tím vyznáváte?

Tím vyznáváme, že v té případnosti k Němu jedině všecku důvěru máme.

A co tím Jeho nejsvětějšímu jménu před veškerým světem působíte?

Tím Jeho nejsvětějšímu jménu před veškerým světem velikou čest a chválu působíme.

Skrze co tedy ještě ctíte jméno boží?

Ctíme a světíme jméno boží:

3. Skrze náležitou přísahu, když Boha za svědka bereme, abychom něco hodnověrného potvrdili.

Nalezáte-li v Písmě svatém nějaké příklady takové přísahy? Nalezáme v *Starém* i v *Novém Zákoně*.

Jmenujte některé takové příklady ze *Starého Zákona!*

Abraham přísáhal králi *Sodonskému* řka: „Zdvíhám ruku svou, přísáhaje k *Hospodinovi Bohu nejvyššímu, kterýž vládne nebem i zemí, že od nitky outka až do řemenka obuvi nevezmu ze všech věcí, kteréž tvé jsou.*“ (I, Mojž. 14, 22.)

Řekněte mi ještě nějaký takový příklad!

Josef Egyptský přislíbil umírajícímu otci svému, že po smrti tělo jeho nechá do země Kanaan odvézti, a do hrobu předků jeho uctivě pochovati, a potvrdil to přísahou. (I. Mojž. 47, 31.)

Jmenujte také některé takové příklady z *Nového Zákona!*

Svatý Pavel, když ke *Korintským* pravil: „*Bůh a Otec Pána našeho Ježíše Krista ví, že nelhu.*“ (II. Kor.

11, 31.) A k Filipenským pravil: „*Svědék mi jest zajisté Bůh, že po vás všech toužím.*“ (Filip. 1, 8.)
Kdyby ale někdo bez potřeby, aneb ke lži volal Boha za svědka, bude-li tím jméno boží též ctíti?

Tím nebude jméno božské ctíti.

Co tedy?

Tím bude jméno boží zneuctívati.

Skrze co se tedy jméno božské zneuctívá?

Jméno boží se zneuctívá:

3. Když bez potřeby aneb dokonce křivě přísaháme.

Víte-li z Písma svatého někoho jmenovati, který *bez potřeby* přísáhal?

Víme.

Jmenujte ho!

Ezau, když vyznal, že hotov jest prvorozenství bratru svému popustiti a potvrdil to přísahou. (I. Mojž. 25.)

A víte-li také někoho z Písma svatého jmenovati, který *křivě* přísáhal?

Víme.

Jmenujte ho též!

Petr, když po třikráte přísáhal, že Ježíše Krista ani nezná. (Mat. 27.)

Jestli pak při přísaze dovoleno nějakého klamu neb podvodu užívati?

To není dovoleno.

A stává-li se to přece?

Stává.

Jmenujte z obecného života nějaký takový příklad!

Jistý muž, chtěje nespravedlivým způsobem kus pole sobě přivlastniti, umínil sobě přísahati, a zřídil svou přísahu takto: Nabrav hlíny z vlastního pole, a nasypav ji do obuvi své, vyžádal sobě přísahu skládati

na tom kuse pole, o nějž se jednalo — dosáhnuv k tomu dovolení, maje na nohách svých tu obuv, do níž byl té hlíny z vlastního pole nasypal, a stojí na tom kusu pole, jehož nespravedlivě dosáhnouti chtěl, přísahal řka: „*Bůh jest můj svědek, že země, na kteréž já nyní stojím, jest spravedlivě má vlastní země.*“

Co myslíte, jaká to byla přísaha?

To byla křivá přísaha.

Proč?

Proto že ti přistojící lidé nevěděli o té hlíně, kterou on vzav z vlastního pole svého, vložil do obuvi své; a pročež rozuměli, že ten kus toho pole, o nějž se jednalo, a na němž on tu přísahu skládal, jest ta jeho vlastní spravedlivá země.

Kdybyste přišli též do té okoličnosti, že byste měli přísahu skládati, a napadlo by vám při tom takové podvodné myšlení, co byste museli činiti?

My bychom to myšlení museli od sebe hned odvrátiti, a nikdy se neosměliti, Boha takovým způsobem za svědka bráti, byťbychom skrze to nevím jak veliký užitek mohli získati.

A místo takových podvodných myšlének co máte raději přemýšleti?

Máme raději rozjímati, kdo jest ten, jehož bychom k takovému podvodu a lži za svědka chtěli bráti — že jest to nejvyšší nebes i země král, před kterým se veškerá nebesa i země třesou v Jehožto moci všecko jest postaveno — který nás v jednom okamžení z tohoto světa vyhladiti aneb zde již přísně trestati může — a pak že jest to ten, před Jehožto soudnou stolicí co bídní červíkové budeme se muset

po nějakém čase, ba snad jen po několika okamžicích dostaviti — kterak bychom se tedy mohli osmělit ke lži, k nějakému podvodu neb klamu Jej za svědka bráti?

Když ale již na to přijde, že musíte přísáhati, co máte činiti?

Musíme předně dobře povážiti a přesvědčiti se, zdaliž jistotně tomu tak jest, k čemu Boha za svědka béřeme. Když ale žádné jistoty nemáte a pročez pochybujete, zdaliž tomu tak jest čili ne, co máte činiti?

V pochybnosti nesmíme Boha k něčemu za svědka bráti.

O slibech Bohu učiněných.

Když se mnozí lidé v nebezpečnosti života aneb v těžké nemoci vynacházejí, ke komu se utíkají?

Utíkají se k Bohu.

A v té úzkosti své co Bohu připovídají?

V té úzkosti své připovídají Bohu polepšení života svého.

A krom polepšení života jakou ještě přípověď Bohu mnozí nábožní lidé činívají?

Mnozí nábožní lidé činívají také Bohu takovou přípověď:

„Jestli je Bůh z té úzkosti, v které se vynacházejí, šťastně vytrhne, chtějí budoucně něco dobrého a spasitelného činiti, k čemuž jinak zavázáni nejsou.“

Taková dobrovolná přípověď Bohu, že člověk něco dobrého vykoná, k čemuž zavázán není, jmenuje se *slib* — jak se to jmenuje?

To se jmenuje *slib*.

Co se jmenuje *slib*?

Slib se jmenuje přípověď něco dobrého vykonati.

Komu ta přípověď musí býti učiněna?

Bohu.

Opakujte tedy co jest *slib*?

Slib jest přípověď Bohu učiněna.

Má-li se ta přípověď Bohu z nějakého přinucení státi?

Nemá státi se z přinucení.

Jak pak tedy?

Má se státi *dobrovolně*.

Tedy musí býti jaká?

Musí býti *dobrovolná*.

Opakujte, co jest *slib*?

Slib jest dobrovolná přípověď Bohu učiněná.

Co činiti, snad něco zlého?

Nikoli něco zlého, než něco dobrého činiti.

Ku příkladu v neděli neb ve svátek celou mši svatou slyšeti?

To nikoli.

Proč pak ne?

Proto že k tomu bez toho jedenkaždý zavázán jest, aby v neděli a ve svátek celou mši svatou nábožně slyšel.

Jaké musí tedy to dobré býti, které se Bohu přislubuje?

Musí býti takové, ku kterémuž jinak zavázáni nejsme.

Jmenujte mi nějaké takové dobré!

Ku příkladu: Každého dne mši svatou nábožně slyšeti, v pondělí, v úterý aneb ve čtvrtek od masitých pokrmů se zdržeti — nějakou summu peněz k ozdobení chrámu Páně darovati — k navštívení některého zázračného obrazu Marie Panny putovati a t. d.

Jste-li k vykonání takových věcí přísně zavázáni?

Nejsme.

Opakujte tedy již v celosti, co jest *slib*?

Slib jest dobrovolná přípověď Bohu učiněná, něco dobrého činiti, ku kterémuž jinak zavázání nejsme.

Co tedy obzvláště jest pozorovati při děláni slibu?

Při děláni slibu jest obzvláště pozorovati, že se ten slib musí předně *Bohu učiniti*; pak že se musí *dobrovolně státi*; to co se přislubuje Bohu, musí býti *dobré a spasitelné*; a pak takové, ku kterémuž jsme dříve *zavázání nebyli*.

Kdyby někdo v zmatku rozumu svého učinil nějaký slib, jest-li ten slib snad platný?

Takový slib není platný.

Proč pak ne?

Proto že ten, který ho činil, neměl zdravý rozum.

Kdo Bohu nějaký slib činí, jaký musí míti rozum?

Musí míti zdravý rozum.

Kdyby někdo přislíbil Bohu něco takového, čehož splniti nemůže, jest-li takový slib platný.

Takový slib není nic platný.

Proč pak ne?

Proto že to vyplnění jeho jest tomu, který ho učinil, něco nemožného.

Co tedy jest při děláni slibu ještě dále pozorovati?

Při děláni slibu jest ještě dále pozorovati, že ten, kdo Bohu nějaký slib dělá, musí předně zdravý rozum míti, a pak dobře povážiti, zdaliž to, co přislubuje Bohu, bude také moci náležitě splniti.

Když někdo s dobrým povážením a dle všech k tomu předepsaných pravidel nějaký slib Bohu učinil, co jest potom povinen činiti?

Jest potom povinen slib, jehož Bohu učinil, splniti.

K tomu povzbuzuje Žalmista Páně (žalm. 75, 12.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Sliby činite a plňte Pánu Bohu svému všickni, kteříž v okolku Jeho přinášíte dary.*“

Když lidé v nějakých úzkostech postavení činí Bohu sliby, a pak je také věrně plní, co myslíte, ctějí-li tím Boha čili nectějí?

Tím ctějí Boha.

Řekněte mi tedy, kdy ctíte a světíte jméno boží ještě dále?

Ctíme a světíme jméno boží:

4. Když sliby Bohu učiněné věrně plníme.

Dal-li to také Bůh lidem poznati, že se mu takové sliby líbí, a že jimi bývá ctěn?

Bůh to ovšem dal lidem poznati.

Jakým pak způsobem?

Takovým způsobem: Udělil lidem toho, oč Jej těmi sliby svými žádali.

Víte-li nějaký takový příklad?

Víme.

Jmenujte mi ho!

Když se *Jakob* po onom paměti hodném snu, kdežto viděl řebřík dosahující až do nebe, vynacházel na útěku do Mesopotámie: učinil Bohu slib řka: „*Bude-li Bůh se mnou, a bude-li mne ostříhati na cestě této, kterouž jdu, a dá-li mi chleb ku pokrmu a roucho k odění, a navrátim-li se šťastně do domu otce svého a bude mi Hospodin za Boha: tedy kámen tento, kterýž jsem vyzdvihl na znamení památné, bude slouti dům boží, a ze všech věcí, kteréž mi dáš, desátky obětovati budu Tobě.*“ (I. Mojž. 28, 20.)

Že tento slib Bohu milý byl, čím to Bůh dokázal?

Bůh to tím dokázal, že splnil žádost Jakobovu.

A vyplnil-li potom i *Jakob* svůj slib?

Jakob vyplnil potom jak náleží svůj slib, a to bez prodlení.

Jmenujte mi ještě nějaký takový příklad!

Když nábožné manželstvo *Joachim a Anna* dlouho nemělo žádného potomka: zavázali se slibem, jestli je Bůh potomkem obdaří, že ho Jemu zcela obětovati chtějí. (4. Mojž. 6.)

A vyslyšel-li Bůh tu žádost jejich?

Vyslyšel.

Jakého potomka jim dal?

On jim dal *Marii Pannu* za potomka.

A splnili-li oni také potom svůj slib?

Oni svůj slib potom skutečně splnili; poněvadž dceru svou, Marii Pannu, zcela Bohu obětovali, tak že ji potom Bůh vyvolil za matku svého jediného Syna Ježíše Krista.

Řekněte mi ještě nějaký takový příklad!

Ačkoli *Klodoveus*, král Francouzský, častěji od *Klotildy*, katolické manželky své, povzbuzován byl, aby zanechal bludy pohanské a přijal raději učení Krista Ježíše: nemohl se přece nikdy k tomu přihotoviti. I strhla se nenadále vojna mezi *Německou a Francouzskou zemí*, a *Klodoveus* padl do nebezpečství, od *Němců* s celým svým vojskem přemoženu býti. To vida *Klodoveus* učinil Bohu slib, jestliže šťastně z toho nebezpečství vyvázne, a Bůh jemu nad *Německou zemí* vítězství popřeje, že chce s celým královstvím svým křest svatý přijmouti, a službě Boha pravého se odevzdati.

Byl-li tento slib Bohu milý?

Tento slib byl ovšem Bohu milý, poněvadž Bůh splnil žádost *Klodoveovu*, když mu nad *Německou zemí* šťastného vítězství popřál.

A splnil-li také potom *Klodoveus* svůj slib?

Klodoveus splnil potom jak náleží svůj slib; neboť po dosaženém vítězství dal se hned od svatého *Remigia* pokřestiti, a pak počal v celém království katolické náboženství rozšiřovati.

Když lidé sliby Bohu učiněné věrně plní, co Mu tím vzdávají?

Oni Mu tím vzdávají čest a chválu.

Když ale po učiněném slibu o vyplnění jeho se nestarají, vzdávají-li tím Bohu též nějakou chválu?

Tím Bohu žádnou chválu nevzdávají.

Co tedy Mu tím činí?

Tím Jeho nejsvětější jméno velmi zneuctívají.

Kdy se tedy ještě jméno boží zneuctívá?

Jméno boží se ještě zneuctívá:

4. Když sliby Bohu učiněné rušíme.

Co myslíte, coby bylo pro takového lépe, který nemíní slib svůj splniti?

Pro takového člověka, který nemíní slib svůj splniti, lépe by bylo, aby se raději žádným slibem Bohu nezavazoval.

To svědčí Ekklesiastes (5, 3.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Slíbil-li jsi co Bohu, neprodlévej splniti: neboť nelíbí se Bohu nevěrné a bláznivé slibování. Protož, což bys koli slíbil, splň: neboť mnohem lépe jest neslibovati, nežli slíbiti neplniti.*“

Jak máte dle těchto slov Bohu něco přislibovati?

Máme dle těch slov, když Bohu něco přislibujeme, s dobrým povážením to činiti, budeme-li moci to, co přislibujeme, jak náleží splniti.

A když jste již nějaký slib Bohu učinili, co máte potom činiti?

Máme potom s vyplněním jeho pospíšiti, a co nejdřív možné jest, ho splniti.

Kdyby se ale stalo, žeby se po učiněném slibu vaše okoličnosti tak změnily, že byste nemohli toho slibu splnit, cobyste museli činiti?

My bychom museli u duchovního otce radu vyhledávati, cobychom v takových okoličnostech měli činiti, a pak bychom museli dle té rady jednati.

Když slovo boží pilně a pobožně posloucháte, co tím dáváte na jevo?

Tím dáváme na jevo, že sobě toho slova božského všímáme a vážíme, a že chceme dobře vyučeni býti, abychom Bohu vždy lépe sloužiti a vždy více Jej ctiti mohli.

Co se také tím jménu božskému stává?

Tím se stává jménu božskému čest a chvála.

Kdy tedy ještě ctíte a světíte jméno boží?

Ctíme a světíme jméno boží:

5. Když slovo boží pilně a pobožně posloucháme.

Kdybyste sobě toho slova božího nevšímali, zdali byste ctili též jméno boží?

My bychom tím nectili jména božského.

Aneb slyšice ho kdybyste ho překrucovali, jinak mu rozuměti chtěli?

Tenkrát bychom též Boha nectili.

A co byste činili?

My bychom jméno boží zneuctivali.

Kdy se tedy ještě jméno božské zneuctívá?

Jméno božské se zneuctívá:

5. Když slovo boží buď falšujeme (překrucujeme), neb ho zle užíváme.

Co máte vždy činiti dřív nežli se k nějaké práci ubíráte?

Máme Boha za posilu prositi.

A pak k čímu zvelebení všechno konati máte?

Máme všechno k zvelebení božskému konati.

To svědčí sv. *Pavel* (I. Kor. 10, 31.) kterými slovy?

To svědčí sv. *Pavel* těmito slovy: „*Buď že jíte, nebo pijete, nebo něco jiného činíte, všechno k slávě boží činite.*“

Když všechno ke cti a chvále boží konáte, co tím jménu božskému působíte?

Tím jménu božskému čest a chválu působíme.

Kdy tedy ještě ctíte a světíte jméno boží?

Ctíme a světíme ještě jméno boží:

6. *Když všechno ke cti a chvále jména božího konáme.*

Kdybyste ale jméno boží beze vší potřeby jmenovali, zdali byste je tím též ctili?

My bychom je tím nectili.

Aneb kdybyste je s nějakou lehkovážností aneb opovržeností jmenovali?

Tenkrát bychom je též nectili.

Co byste mu tím činili?

My bychom mu tím velikou nečest a neúctu činili.

Kdy se tedy ještě posledně jméno boží zneuctívá?

Jméno boží se ještě zneuctívá:

6. *Když je bez potřeby aneb bez uctivosti jmenujeme.*

Nyní mi řekněte již v celosti, kdy ctíte a světíte jméno boží?

Ctíme a světíme jméno boží:

1. *Když Boha svobodně před celým světem vyznáváme.*

2. *Když Boha v duchovních a tělesných potřebách za pomoc a přispění žádáme.*

3. *Když skrze náležitou přísahu Boha za svědka bereme, abychom něco hodnověrně potvrdili.*

4. *Když sliby Bohu učiněné věrně plníme.*

5. *Když slovo boží pilně a pobožně posloucháme.*

6. *Když všecko ke cti a chvále jména božího konáme, aneb Bohu obětujeme.*

A skrz co a kdy se to jméno boží zneuctívá?

Jméno boží se zneuctívá:

1. *Skrze všeliké hříchy.*

2. *Obzvláště skrze rouhání, když o Bohu, o pracím náboženství, a o svatých Jeho potupně mluvíme.*

3. *Když bez potřeby aneb dokonce křivě přísaháme.*

4. *Když Bohu učiněné sliby rušíme.*

5. *Když jméno boží bez potřeby a bez uctivosti jmenujeme.*

7. *Když slovo boží buď překrucujeme aneb ho zle užíváme.*

O třetím přikázání božím.

V kolika dnech stvořil Bůh svět?

V šesti dnech.

A co činil sedmého dne?

Bůh sedmého dne odpočinul.

Může-li se snad Bůh tak jako my lidé unaviti?

Bůh se nemůže tak jako my lidé unaviti.

Potřebuje-li tedy nějakého odpočínutí?

Nepotřebuje žádného odpočínutí.

Co tedy znamenají ta slova, „*že sedmého dne odpočinul.*“

Znamenají, že sedmého dne přestal Bůh stvořiti, a že nestvořil již potom nic více.

A co chtěl tím lidem okázati?

On tím chtěl lidem okázati, aby šest dní pracovali, a sedmého dne od práce odpočinuli.

A že tomu skutečně tak chtěl, to potvrdil kterým přikázáním?

To potvrdil *třetím přikázáním.*

Jak zní třetí přikázání?

Třetí přikázání zní takto: *Pomni, abys den sváteční světil.*

Jak se den sváteční světití má, to vysvětlil Bůh (II.

Mojž. 20, 10.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Šest dní budeš pracovati a dělati všecka díla svá; sedmého pak dne sobota Pána Boha tvého jest. Nebudeš dělati žádného díla v něm, ty i syn tvůj, i dcera tvá, i služebník tvůj, i děvka tvá, hovado tvé, i příchozí, kterýž jest v bránách tvých.*“

Jaká pokuta byla uložena tomu, kterýby v den sobotní nějakou práci konal?

Tomu, kterýby v den sobotní byl nějakou práci konal, byla pokuta smrti uložena.

To svědčí z II. knihy Mojžíšovy (31, 15.) která slova?

Tato slova: „*Každý, kdožby v den sobotní dělal dílo, umře.*“

A byl-li také tento trest na některém rušiteli dne sobotního skutečně vyplněn?

Byl.

Jmenujte mi nějaký takový příklad!

Když synové Israelští našli na poušti člověka sbírajícího dříví v den sobotní: přivedli jej k Mojžíšovi a k Aaronovi i ke všemu množství, kteříž zavřeli ho v žaláři, nevědouce ještě, co by s ním činiti měli. I řekl Hospodin k Mojžíšovi: „*Smrtí ať umře člověk ten, nechť jej ukamenuje všecken zástup vně za stány. I vyvedli jej ven, a uházeli ho kamením, a umřel, jakož byl přikázal Hospodin.*“ (4. Mojž. 15, 32.)

Aby Židé žádné příležitosti neměli k rušení dne sobotního, co s nimi činil Bůh na poušti, když jim manna s nebe nechal padat?

Aby Židé žádné příležitosti neměli k rušení dne sobot-

ního, nechal jim Bůh, když na poušti bydleli, každého dne tak mnoho manny s nebe napadati, jak mnoho potřebovali; ale v den předcházející sobotu, napadalo jim dvakrát toli.

Proč pak to?

Aby sobě nasbírali a měli také na den sobotní.

A zdali v den sobotní padala ještě jaká manna?

V den sobotní nepadala s nebe žádná manna.

Co tím chtěl Bůh Židům okázati?

Bůh chtěl tím Židům okázati, jak přísně mají den sobotní světití a vši práce se zdržeti.

Poněvadž Židé v den sobotní žádné práce konati nesměli, tedy se snad lenosti odevzdali?

Nikoli.

Co tedy činívali?

Ti, jenž na blízce města Jerusaléma bydleli, scházívali se na ten den sobotní v chrámě, přinášeli s sebou oběti a poslouchali vysvětlování písem prorockých; — ti ale, kteří od města Jerusaléma byli vzdáleni, scházívali se na ten den sobotní doma ve školách, a starší vysvětlovali jim Písmo Starého Zákona.

Držíme-li my katoličtí křesťané též jako Židé den sobotní za náš den sváteční?

Nedržíme.

Který den jest u nás dnem svátečním?

První den, který hned po sobotě následuje.

Co vykládá sv. *Marek* (16, 1—7.), že se v ten den paměti hodného přihodilo?

Vykládá, že v první den po sobotě Ježíš Kristus vstal z mrtvých.

Na památku toho z mrtvých vstání Ježíšova co učinili apostofové s tím prvním dnem po sobotě?

Oni první den po sobotě ustanovili za náš den sváteční. Hned od těch časů apostolských který den tedy máme za den sváteční?

Hned od apostolských časů máme za den sváteční *první den po sobotě*.

A jak se ten den u nás jmenuje?

Ten den se jmenuje u nás *neděle*.

Již to jméno *neděle* káže, že se máme od čeho zdržeti? Jméno *neděle* káže, že se máme od práce zdržeti, a že nemáme dělati.

Tedy-li lenosti se máte v ten den odevzdati?

Nikoli.

Co tedy?

Když v den nedělní odpočíváme od práce, a od unavení tělesného: na to místo máme opět duchovní práci konati.

Co čtete v II. knize Machab. (5, 24.) že učinil *Antiochus* král městu Jerusalému?

Čteme, že *Antiochus* král poslal nenadále do města Jerusaléma kníže *Apollina* s vojskem dva a dvacet tisíc silným, poručiv mu zavraždit všechny Židy dospělého věku, ženy pak a mládence prodati. Kterýžto, když přitáhl do Jerusaléma, stavěl se po celý týhoden, jakoby nejupřímnějším přítelem byl Jerusaléma, a to až do dne sobotního — když ale Židé světili v sobotu svůj svátek: kníže *Apollin* rozkázal vojsku svému, aby se zbroje uchopilo. Pak všechny Židy, kteří se vyšli dívati, zavraždil, a běhaje se svými oděnci po městě, veliké množství lidu vyhubil.

Co myslíte, koho vám ten *Apollin* má představovati?

On nám má představovati ono kníže pekelné, největšího nepřítele duší lidských; jestliže po celý týhoden nám

dává pokoj: zajisté, jak mile neděle, náš den sváteční se přiblíží, přichází hned, a přináší nám na mysl rozličné hříšné myšlenky, a v srdci našem probuzuje zlé žádosti, a vábí nás ustavičně jen k samému hříchu.

Čím se proti tomuto nepříteli duší svých nejlépe můžete ozbrojit?

Proti tomuto nepříteli duší svých nejlépe se můžeme modlitbou ozbrojit.

A pod čí ochranu se utíkati?

Pod ochranu boží.

Čím pak se zaměstnávají *Perští pohané*, když přijde jejich den sváteční?

Oni se zaměstnávají vyhubením škodlivých zeměplazů, jako: žab, ještěřů, hadů a t. d.

Vy ale, co katoličtí křesťané, čím se máte, dle tohoto příkladu v den nedělní zaměstnávati?

My se máme dle toho příkladu v den nedělní zaměstnávati vyhubením a vykořeněním všeho toho, což duši naší škodlivé jest, jakož jsou: náklonnosti ke hříchu, zlé a hříšné navyklosti, zlé žádosti, obzvláště ale hříchy.

A čím se to může státi?

To se může státi pilným zpytováním svědomí, a skroušenou, úplnou zpovědí.

Řekněte mi tedy, co máte mimo modlitbu ranní v den nedělní činiti?

Máme v den nedělní mimo modlitbu ranní svědomí zpytovat, a jestliže po pilném zpytování svědomí zpozorujeme, že v stavu nemilosti boží se nacházíme: máme také k svaté zpovědi a k svatému přijímání přistoupiti.

Co vykládá svatý *Justin* mučeník o prvních křesťanech, jak oni den nedělní světili?

On vykládá o nich: V první den po sobotě, to jest v den nedělní neb sváteční, všickni, jižto v městě neb ve vesnicích bydlejí, sejdou se do shromáždění — tam se čtou Skutkové apostolští, aneb Písma proroků tak dlouho, jak dlouho čas postačuje — pak představený toho shromáždění vysvětluje přečtená písma, aby posluchačům v paměť a v srdce hluboce vtisknuta byla — pak se přináší Bohu obět, a bohatší přinášejí spolu též mnohé dary, a kladou je k nohám svých duchovních představených, aby mezi chudé rozděleny byly.

Dle příkladu prvních křesťanů jak máte i vy den nedělní světiti?

Máme též za hlasem zvonů do chrámu Páně, do nábožného shromáždění pospíchati, a tam čtení a vysvětlování Písma svatého pilně a pozorně poslouchati a při oběti mše svaté přítomni býti.

A co po poledni máte ještě činiti?

Máme ještě po poledni k odpoledním službám božím pospíchati, a při cvičení křesťansko-katolickém přítomni býti.

A po skončených odpoledních službách božích můžete-li se rozkošemi nějakými obírat?

Nikoli.

Co tedy máte potom činiti?

Máme ostatní čas vynaložiti na opakování toho, čemu jsme se ve škole po celý týhoden naučili — a na rozjímání toho, co jsme na kázání aneb na křesťanském cvičení slyšeli.

A pak, jest-li vám ještě času zbývá, co jste ještě povinni činiti?

Isme ještě povinni nemocné navštěvovati, nábožné knihy

čísti, a jestli možno jest, chudým sirotkům a vdovám almužny udělovati, a jiné dobré skutky konati.

Nyní mi řekněte v krátkosti, co jste v neděli neb ve svátek povinni činiti?

My jsme v neděli a ve svátek povinni od práce odpočívati a dobré skutky konati.

Opakujte také, od koho den nedělní neb sváteční ze soboty byl na první den po sobotě přeložen?

Náš den nedělní neb sváteční byl ze dne sobotního na první den po sobotě od samých apostoľů přeložen.

A na čí památku se to stalo?

To se stalo na památku vzkříšení Krista Pána.

Nyní mi již v celosti řekněte, co se v třetím přikázání božím poroučí?

V třetím přikázání božím se poroučí, v neděli, která hned za časů apostoľů na památku vzkříšení Krista Pána za náš den sváteční ustanovena byla, od práce odpočívati, a nábožné skutky konati.

Máte-li v den nedělní ode vší práce odpočinouti?

Nikoli.

Od které tedy jen práce?

Jen od práce služebné.

Kterou pak práci máte za práci služebnou?

Za práci služebnou máme práci těžkou a unavující, kterou služebníci aneb nájemníci konávají, jako k. p. orati, mlátiti, dříví štípati, obilí do stodol svážeti, a mnohé jiné takové práce konati.

Rozumí se práci služebnou jen těžká a žádná jiná práce?

Nerozumí se jen těžká práce.

Která tedy práce se ještě práci služebnou rozumí?

Práci služebnou rozumí se ještě všecka práce řemesl-

nická, všecko úřední psaní a rozsuzování, koupě a prodej, a jiná těm podobná zaměstnání.

Jedným slovem tedy která práce se rozumí prací služebnou?

Práci služebnou rozumí se každá práce, kterou se obyčejně v den všední zaměstnáváme, a každodenního chleba sobě vydobýváme, necht' jest lehká neb těžká.

A zdali práce služebná jest v den nedělní dovolena?

Práce služebná není v den nedělní dovolena ale zapovězena jest.

Nikdy-li tedy nesmíte v den nedělní nějakou prací služebnou konati?

Můžeme přec někdy takovou práci i v neděli konati.

Kdy pak?

Když nějaká důležitá potřeba jest.

Kdy pak jest taková důležitá potřeba?

Taková důležitá potřeba jest tenkrát, když to čest boží aneb spasení bližního žádá.

Řekněte mi nějaký příklad, kdy to čest boží žádá?

Ku příkladu, na slavnost *božího těla*, když z' ratolesti stromových strojíme a okrášlujeme oltáře k větší cti a k zvelebení božskému.

A kdy pak to spasení bližního žádá?

Když spolubližní náš jest nemocen, a my, abychom jej náležitě obsloužili, nějakou služebnou prací před sebe béřeme a konáme.

A krom takové důležité potřeby, nesmí-li se již nikdy služebná práce v neděli konati?

Služebná práce může se ještě někdy v den nedělní konati.

Kdy pak?

Když k tomu náležité povolení máme.

Řekněte mi nějaký takový pád, kdybyste s náležitým dovolením směli v neděli služebnou práci konati?

Ku příkladu v čas sušení sena aneb v čas žní, když dešť bez ustání padá, tak že lidé v den všední nic nemohou pracovati, z luk a z pole již přezralé obilí svážeti; a pak v den nedělní se vyjasní sice, ale ukazuje se, že brzy zase, snad již na druhý den, bude opět pršeti.

Kdo pak to dovolení může dáti, aby tenkrát směli lidé v neděli pracovati?

Takové dovolení mohou s povolením biskupským farářové svým farníkům dáti, aby v takovém škodlivém pádě mohli v neděli na lukách neb na polích svých pracovati.

A to snad hned ráno?

Nikoli.

Kdy teprv?

Až po skončených službách božích.

A pak, nejsou-li žádnou náhradou Bohu za to povinni činiti?

Oňi to musí ovšem v jiný pohodlný čas zase rozličnými pobožnostmi nahraditi.

Jaké pak to pobožnosti mohou býti? Jmenujte mi některé!

Ku příkladu, když čas pohodlný to připouští, mohou se lidé v chrámě Páně shromážditi a tam litanie ke všem svatým, k Panně Marii, aneb k nejsladšímu jménu Ježíš zpívati, svatý růženec se modliti neb křížovou cestu vykonati, aneb průvodně někam putovati.

A mimo ty nadřčené potřeby, a bez toho náležitého dovolení, smějí-li lidé v den nedělní ještě někdy nějakou práci služebnou vykonati?

Nesmějí.

Řekněte mi tedy, co se v třetím přikázání božím zapovídá?

V třetím přikázání božím se zapovídá :

1. Všelická služebná práce bez potřeby a náležitého povolení.

A krom služebné práce, jiné jakékoli věci smějí-li se snad svobodně v den nedělní konati?

Nikoli.

Proč pak ne?

Proto že krom služebné práce jsou ještě mnohé věci a zaměstnání, která den nedělní a sváteční zneuctívají.

Jmenujte mi některé takové věci a zaměstnání!

Takové věci a zaměstnání jsou ku příkladu: tanečné hudby a schůzky, pomlouvačné shromáždění a společnosti, rozličné hry, jako : karty, kuželky a jiné těmto podobné hry a zaměstnání.

Co praví svatý *Augustin* o takových lidech, kteří se v neděli takovými věcmi zaměstnávají?

Svatý *Augustin* praví o takových lidech: Žeby dříve před soudnou stolicí božskou sobě troufal někdy odpovéděti za ty, jenž v den nedělní na poli neb na lukách, aneb na vinicích by pracovali, nežli za ty, jenž v den nedělní v rozkošném tanci, v neslušné hře, v hodování, v opilství neb v obžerství setrvají.

Co se tedy ještě dále v třetím přikázání božském zapovídá?

V třetím přikázání božském se ještě zapovídá :

2. Všelická jiná zaměstnání, která ten den buď zneuctívají, aneb svěcení jeho překážejí.

Nyní mi již řekněte v celosti, co se v třetím přikázání božím zapovídá?

V třetím přikázání božím se zapovídá :

1. *Všeliká služebná práce bez potřeby a náležitého povolení.*
2. *Všeliká jiná zaměstnání, která ten den buď zneuctívají, aneb svěcení jeho překážejí.*

O čtvrtém přikázání božím.

O povinnostech dítek k rodičům.

Kdyby na poli nerostlo žádné obilí, na lukách žádná tráva, v zahradách a v lesích žádné stromy, byloby dobře na světě?

Nebyloby dobře na světě.

Proč pak ne?

Proto že bychom ani my, ani dobytek náš neměli co jísti, čím se odívati, a v čas zimy čím se ohřáti.

Když ale na poli roste obilí, na lukách tráva, v zahradách a v lesích stromové, zač to sobě máte pokládati?

Máme to sobě za veliké dobrodiní božské pokládati.

A tomu, kdo vám to vše uděluje, co máte za to vzdávati?

My mu za to vše veliké díky máme vzdávati.

A kdo pak jest ten, jenž činí, aby vám na poli rostlo obilí, na lukách tráva, v lesích a v zahradách stromy?

To jest sám Bůh, jenž to vše činí.

Komu tedy to veliké díkučinění přináleží?

To veliké díkučinění přináleží samému Bohu.

Z toho obilí, jehož Bůh dává, kdo vám připravuje každodenní pokrmy?

Rodičové naši.

Kdyby oni vám ty pokrmy nepřipravili, mohlibyste to obilí jísti?

Nemohli.

Aneb kdyby vám oděv nepřipravili, mohlibyste se něčím odívati?

Nemohli.

Aneb kdyby vám dříví nezaopatřili, mohlibyste se v čas zimy ohřáti?

Nemohli.

Když ale rodiči vám to všecko zaopatřují, zač to též máte pokládati?

My to máme za veliké dobrodiní pokládati.

A za tak veliké dobrodiní co jste jim také povinni?

My jsme povinni jich milovati.

Tuto lásku k rodičům které přikázání boží přikazuje?

Čtvrté přikázání boží.

Jak pak zní?

Zní takto: *Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl na zemi.*

Co praví Sirach (3, 8.) o těch dítkách, které se Boha bojí?

Praví: „*Kdož se bojí Pána: ctí rodiče své, a jako pá-
nům sloužití bude těm, kteříž ho zplodili.*“

A co k tomu dokládá (9.)?

On k tomu dokládá: „*V skutku a v řeči i se vši tr-
pělivostí cti otce svého.*“

A co praví tentýž Sirach (7, 29.) ještě dále?

On ještě dále praví: „*V celém srdci cti otce svého.*“

Dle těch nadřčených slov kolikerým způsobem jsou dítky povinny rodiče své milovati?

Trojím způsobem.

Jmenujte ten trojí způsob!

Dítky jsou povinny rodiče své milovati: *Srdcem, ústy a
skutky svými.*

Kdy pak milují dítky rodiče své *srdcem*?

Dítky milují rodiče své *srdcem*, když o nich vždy dobře myslí, jim všechno dobré přejí, rády jsou, když je mohou viděti, s nimi bydleti, jejich řeč slyšeti, a přejí jim, aby jim Bůh života prodloužil, tak aby jim ve stáří mohly sloužiti, a radují se také z toho, když jim Bůh dává štěstí, sílu, zdraví, a nad neštěstím jejich se rmoutí.

A kdy pak hřeší dítky proti této srdečné lásce k rodičům?

Když o rodičích svých zle myslí, je nenávidí, na ně se hněvají, jim všechno zlé ano i brzkou smrt přejí, řeč jejich nerády slyší, z neštěstí jejich se radují, a nad štěstím se rmoutí, aneb se za ně stydí.

Kdy pak milují dítky rodiče své *ústí*?

Dítky milují rodiče své *ústí*, když s nimi vždy uctivě a zdvořile mluví, je před jinými lidmi chválí, chyby jejich vylouvají a ukřívají, a k Pánu Bohu se za ně modlejí.

A kdy pak hřeší dítky proti této *ústné* lásce k rodičům?

Když s rodiči svými vždy jen nezdvořile mluví, jim zlořečí aneb je proklínají, je pomlouvají, jim častokráte i na cti utrhají, když chyby jejich veřejně prohlašují, je haní a jim se posmívají.

Kdy pak prokazují dítky lásku svou rodičům *v skutku*?

Dítky prokazují lásku svou rodičům *v skutku*, když jich ve všem, což proti božským příkázáním není, jsou poslušny, v potřebách jsou jim nápomocny, v stáří obzvláště je obsluhují, a všemi potřebami je zaopatřují.

A kdy hřeší dítky proti této lásce?

Když rodičův ve slušných věcech nejsou poslušny, v potřebách je opouštějí, kde jen mohou jim škodí, je obkrádají, v stáří jimi pohrdají, aneb je nouzi a mnohý

nedostatek trpěti nechávají, aneb ruku svou na ně vztahují, a jim všudy jen samý zármutek a mnohé protivnosti činí.

Nyní mi řekněte, co se dítkám ve čtvrtém přikázání božím poroučí?

Ve čtvrtém přikázání se poroučí, aby děti rodiče své milovaly, ctily, jim sloužili, ve všem, coby proti božským přikázáním nebylo, jich poslouchaly, v duchovních i tělesných potřebách jim pomáhaly a za ně se modlily.

A co se v něm zapovídá?

Ve čtvrtém přikázání se zapovídá, rodičův neposlouchati, jich nenáviděti, jimi pohrdati, jim se posmívati, je haněti, neb jim zlořečiti, v potřebách je opouštěti neb jim škoditi.

Že dítky rodičův svých poslouchati mají, k tomu napomíná sv. Pavel (k. Efez. 6, 1.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Synové, poslouvejte rodičův svých v Pánu; neboť to spravedlivé jest.*“

A tuto poslušnost k rodičům kdo potvrdil svým příkladem?

Isak, když na rozkaz Abrahama otce svého nesl ochotně dříví na horu Morii, aby tam Bohu obětován byl.

A kdo pak ještě?

Sám *Ježíš Kristus*; neboť Písmo svaté o Něm praví, že byl poddaný a poslušný rodičům Svým. (Luk. 2, 51.)

Co máte tedy dle těchto příkladů i vy k rodičům zachovávat?

Máme též rodičův svých poslušni býti.

A to snad ve všech věcech beze vší výminky?

Nikoli.

Kdy tedy jen?

Jen tenkrát, když nám něco dobrého a spasitelného káže dělati.

A kdy ne?

Tenkrát, kdyby nám kázali něco činiti, což proti božským přikázáním jest.

Řekněte mi něco takového, coby proti božským přikázáním bylo?

Kdyby nás rodičové zdržovali od navštěvování školy neb chrámu Páně, aneb nás naváděli, abychom někomu ublížili, aneb v zahradách, na poli, neb na loukách někomu nějakou škodu učinili.

Tenkrát nejste povinni rodičům svým poslušnost prokázat, dle kterých slov Písma svatého?

Dle těchto slov: „*Více Boha, nežli lidí poslouchati sluší.*“ (Skut. 5, 29.)

Kdo učí svým příkladem, jak mají dítky své rodiče ctíti? Jak dítky rodiče své ctíti mají, učí svým příkladem Šalomoun král, který jednoho dne, když se blížila k němu *Bethsabee*, matka jeho, aby mu nějakou prosbu přednášela: ihned sestoupil s trůnu svého královského, a šel jí vstříc, aby ji obejmul; a pak vystoupiv opět na svůj královský trůn, rozkázal po pravici své vystavěti druhý trůn pro matku svou; a když ona počala mu svou prosbu přednášeti, a pochybovala, zdaliž ji vyslyší: pravil k ní: „*Žádej směle, matko má; neboť není slušné, abych nevyslyšel tebe.*“ (III. Král. 2, 20.)

K čemu vás tento příklad Šalomounův má povzbuditi?

Tento příklad nás má k tomu povzbuditi, abychom se za rodiče nikdy nestyděli a jimi nepohrdali, ale všemožnou čest jim prokazovali, a když vyrosteme, a oni by od nás něco chtěli žádati, nemáme nikdy oče-

kávati, až nás o to budou prositi, ale beze vší prosby jim to, čehožby potřebovali, máme udělití.

A to snad s nějakou nechutí?

Nikoli.

Jak tedy?

Ochotně, laskavě a s radostí.

Co činívá Bůh takovým dítkám, které své rodiče ctí jak sluší?

On jim dává štěstí častokráte již zde na tomto světě.

A co činí Bůh s těmi, jež své rodiče zneuctívají?

On je častokráte již zde na tomto světě trestává.

Jmenujte některé takové dítky, které zneuctívaly své rodiče?

Chám, syn Noemův, který, když Noe, nevěda ještě jakouby víno sílu mělo, z nevědomosti tedy se jím podnapil, a pak obnažený ležel, nepřikryl obnaženou hanbu jeho, ale šel a pověděl to dvěma bratřím svým, *Semu a Jafetovi*, kteří hned vložili plášť na ramena svá, a kráčíce zpátkem zakryli hanbu otce svého, a tváře jejich odvráceny byly, aby hanby otce svého neviděli. (I. Mojž. 9, 21.)

Co myslíte, kteří synové zde jednali dobře?

Sem a Jafet.

A který jednal zle?

Chám.

Co měl *Chám* činiti, když spatřil obnaženého otce svého? Měl tak, jako ti druzí dva, *Sem a Jafet*, obnaženou hanbu otce svého hned ukryti.

A proto že toho neučinil, co na něj padlo?

Padlo na něj zlořečení.

A co dosáhli ti dva dobří?

Ti dva dobří synové dosáhli požehnání.

V podobných případnostech rodičův svých co máte i vy činiti?

My nemáme připustiti, aby rodičové naši museli nějakou hanbu trpěti.

A z toho ohledu co máte činiti?

Máme chyby svých rodičů ukrývati a vymlouvati.

Který pak syn ještě zneuctil otce svého?

Absolon.

Jakým pak způsobem ho zneuctil?

Když ho počal pronásledovati a vojnu proti němu vésti.

A Bůh mu za to dal snad štěstí zde na světě?

Nikoli.

Co tedy?

Bůh ho již zde na světě tak přísně potrestal, že za své vlastní vlasy na stromě zůstal viseti, a tam bídně svůj život skončil. (II. Král. 15, 18.)

Od čeho vás má tento příklad odstrašiti?

Tento příklad nás má od toho odstrašiti, abychom se nikdy neosmělili, s rodiči svými, když vyrosteme, nějaký rozbroj míti aneb se s nimi souditi.

A kdyby se vám zdálo, že byste se s nimi o spravedlivou věc soudili, co přece nemáte činiti?

My se s nimi přece nemáme souditi; ale máme raději s prosbou a v dobrotě se s nimi hledět vyrovnati.

Ale snad tenkrát byste mohli rodičům svým poslušnost a vážnost odepřítí, kdyby oni nějaké veliké chyby na sobě projevovali?

My bychom je ani tenkrát nesměli zneuctítí; ale všecku vážnost a poslušnost bychom jim přece museli prokazovati.

Kdybyste, až vyrostete, byli někdy šťastní a bohatí, máte-li se za chudé rodiče vaše stydětí, aneb jimi pohrdati?

Nikoli.

Co tedy?

My jim máme přispěti ku pomoci, a ustavičně sobě jich vážit.

Kdo vás k tomu svým příkladem povzbuzuje?

Josef Egyptský, který, byv prvním po králi v Egyptě, nestyděl se za otce svého Jakoba, ale vzal ho k sobě do Egypta, ctil ho a staral se o něho až do smrti jeho.

A když se rodičové vaši sestarají, síla a zdraví je opustí, která bude tenkrát vaše povinnost k nim?

My se budeme muset o ně starati tak, jako se oni o nás starali, když jsme ještě co děti nemohli nic pracovati, a budeme muset s nimi též trpělivost míti.

K tomu vás napomíná Sirach (3. 14.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Synu přijmi stáří otce svého a nezarmucuj ho v životě jeho; a pakliby hynul na rozumu, odpusť a nepohrdej jím v mocnosti své.*“

A kdo vás k tomu svým příkladem dohání?

Mladý *Tobiáš*, který po všecy dny života svého ctil rodiče své, a dle napomenutí otce svého pečoval bedlivě a staral se o matku svou v jejím stáří. (*Tobiáš* 5.)

A když rodičové zemrou, co jsou jim ještě tenkrát děti povinny?

Jsou povinny tělesné zbytky či ostatky, tělo mrtvé jejich uctivě k hrobu doprovoditi, a dle možnosti své skvostně je dáti pochovati.

Kdo vás tomu opět svým příkladem učí?

Tomu nás opět *Josef Egyptský* svým příkladem učí, když s velikým nákladem a s velikou slávou dal tělesné zbytky zemřelého otce svého Jakoba ze země Egyptské, do země Kanaan odvézti, a do hrobu předků jeho slavně pochovati.

A kdo pak ještě?

Mladý *Tobiáš*, který se též snažil otce i matku po smrti jejich co nejuctivěji pochovati.

A když rodičové buď ústně aneb písemně dítkám svým svou poslední vůli na smrtelném loži vyjeví, co mají tenkrát dítky po smrti svých rodičů s tou poslední jejich vůlí činiti?

Ony se musejí dle toho pořádku řídit, jehož rodičové jejich ještě za živobytí svého buď ústně vyřkli aneb sepsali, a nikdy ho nezrušiti.

Kdo vás k tomu opět svým příkladem napomíná a dohání? Opět *Josef Egyptský* a mladý *Tobiáš*, kteří všecko, co jim otcové jejich ještě za živobytí na smrtelném loži nařídili, po smrti jejich věrně splnili tak, jak jim to nařízeno bylo.

Kdo pak byl *Aeneas*?

Aeneas byl pobožný muž Trojánský.

Když město *Troja* bylo zapáleno, co víte o tomto muži, že otcí svému učinil?

Když město *Troja* zapáleno bylo, nechal *Aeneas* všeho ležeti, a ohlížel se bedlivě po starém otcí svém, a když ho uzřel, vzal ho na ramena svá a vynesl ho ven z toho ohně na bezpečné místo.

Na kterém místě se mohou duše zemřelých rodičů vynacházeti?

Duše zemřelých rodičů se mohou v *očistcovém ohni* neb žaláři vynacházeti.

A mohou-li sobě odtud sami pomoci?

Oni sobě nemohou odtud sami pomoci.

A co jim k vysvobození odtud může napomocno býti?

Jen modlitby, almužny a jiné dobré skutky Bohu za ně obětované.

Co jsou tedy dítky dle nadřečeného příkladu dušem svých rodičů povinny?

Jako Aeneaš vynášel z ohně tělo otce svého: tak mají i dítky pomáhati dušem svých rodičů z očistcového ohně neb žaláře, a z toho ohledu mají se za ně modliti, postiti, almužny chudým udělovati, a jiné dobré skutky Bohu za ně obětovati.

Když Ježíš Kristus na kříži umíral, a spatřil pod křížem stojící matku svou Marii Pannu, co s ní učinil?

On ji odporučil miláčkovi svému, svatému Janu, pod ochranu.

Kdybyste vy někdy na smrtelném loži se vynacházeli, a museli zde po smrti své chudobné a staré rodiče zanechati, co byste dle příkladu Krista Ježíše museli činiti?

My bychom museli též jako Kristus Ježíš někoho, ke komu bychom největší důvěru měli, prositi, aby po smrti naší staré, chudobné a opuštěné rodiče naše pod svou ochranu a opatrnost přijal, a v nešťastlivých pádech zaujímati se jich chtěl.

Kdyby vám ale rodičové vaši zemřeli, a vy potom po smrti jejich *otcima* aneb *mácochu* měli, jak byste se k těmto chovati museli?

My bychom je museli tak ctíti a milovati, a tak se k nim chovati, jako k vlastním rodičům.

A kdybyste buď ještě za živobytí aneb po smrti svých rodičů někomu pod ochranu byli svěřeni, jak byste se k takovému člověkovu museli chovati?

My bychom ho též museli jako vlastní své rodiče ctíti, a ve slušných věcech ho poslušnými býti, a pak kdybychom vyrostli, a mohli sobě již sami každodenního chleba vydělati; tedy bychom se museli jemu za tu

starost a péči, kterou o nás měl, jak náleží hledět odsloužiti.

Kdo pak vás tomu svým příkladem vyučuje?

Malý Samuel, který Heliho, svého vychovávatele, byl velmi poslušen, ctil ho jako vlastní své rodiče, a činil mu mnohem větší radost mravným chováním svým, nežli vlastní synové jeho. (I. Král. 3.)

Kdybyste se ale, když vyrostete, provdaly, jak byste se také ke *tchánovi*, a ke *švegruši* musely chovati?

My bychom se ke *tchánovi* a ke *švegruši* musely rovněž tak chovati, jako k vlastním rodičům našim, my bychom je musely ctíti, jich poslušny býti, v stáří je neopouštěti, ale o ně se starati.

K tomu vás opět kdo obzvláště svým příkladem napomíná? Nábožná osoba *Ruth*, kterážto se velmi uctivě chovala k staré a chudobné *Noemi*, švegruši své, v chudobě a v nouzi jí neopustila, ale sbírala pro ni klasy na poli, a všecko co od lidí dostala, domů jí donášela. (*Ruth. 2.*)

Co praví pátá kniha Mojžíšova (5, 16.)?

„Cti otce tvého i matku svou, jakož přikázal tobě Bůh tvůj, abys živ byl za dlouhý čas, a dobře bylo tobě.“

Co jest, dle těchto slov, přislíbeno dětem, jež toto přikázání zachovávají?

Dětem, jež toto přikázání zachovávají, dlouhý život a štěstí přislíbeno jest.

Co praví třetí kniha Mojžíšova (20, 9.) o dítkách, jež rodičů svých nectí?

„Kdo ustraní něco otci svému a matce, a praví, že to není hřích, účastník jest vražedníka.“

Co nemáte dle těchto slov rodičům svým činiti?

My je nemáme okrádati.

Když ale něco potřebujete, co máte vždy činiti?

My sobě toho nemáme bez jejich vůle a vědomosti vzíti; ale máme je vždy o to, co potřebujeme, poprositi.

Kdybyste ale sobě něco proti vůli a vědomosti rodičů svých sami vzali, jakého trestu byste se hodnými učinili?

My bychom se takového trestu hodnými učinili, jaký trest vražedlníky očekává.

A co pak praví druhá kniha Mojžíšova (12, 15.)?

Ona praví: „*Kdožby udeřil otce svého neb matku svou, smrtí ať umře.*“

Jakou výstrahu vám ta slova dávají?

Ta slova nám dávají výstrahu, že se nikdy nemáme opovážiti, ruku svou na rodiče vztáhnouti; sice bychom se nejtěžších trestů již zde na světě, a pak někdy věčně museli obávati.

Řekněte mi tedy, co mají k očekávání děti, jež toho přikázání nezachovávají?

Děti, jež toho přikázání nezachovávají, mají nejtěžší časné i věčné tresty k očekávání.

Jmenujte mi některé dobré dítky, které již zde na světě byly šťastny?

Malý *Samuel* byl dobré dítě, a že pilně do chrámu Páně chodil, tam se pobožně k Bohu modlil, při oltáři posluhoval, a ctil vždycky starého *Heli*, vychovatele svého, byl již zde na světě tak šťastný, že se stal velikým prorokem a vyslancem božím ke králům zemským.

Josef Egyptský byl též dobré dítě, že ctil otce svého, a staral se o něho v stáří jeho, byl již zde na světě tak šťastný, že se stal prvním dvořenínem po králi v Egyptě.

Mladý Tobiáš byl dobré dítě, že ctil po všěcky dni otce

i matku svou, byl též již zde na světě tak šťastný, že, když šel do země Medské pro peníze a nevěděl tam cesty, Bůh mu poslal Rafaela archanjela, aby ho po té neznámé cestě vedl až tam, kam sobě jíti umínil.

David byl též dobré dítě, a proto také byl tak šťastný, že se stal králem Israelským.

Jmenujte mi také některé *zlé děti*, které již zde na světě byly nešťastny?

Absolon byl zlé dítě, že bojoval proti Davidovi otci svému, byl již zde na světě tak nešťastným učiněn, že v útěku svém zůstal viseti na stromě za své dlouhé vlasy a tam bídňě zahynouti musel.

Chám, že zneuctil otce svého Noe, tedy padlo na něj zlořečení.

Koho sobě ještě máte jako rodičův svých vážiti?

Tak jako rodičův svých musíme sobě také starých lidí vážiti.

A kdybyste sobě jich nevážili, jaké tresty byste měli k očekáváníí?

My bychom měli též velmi těžké tresty buď zde na světě již, aneb někdy věčně k očekáváníí.

Víte-li mi nějaký příklad říci, kdežto zlé děti, že staré lidi zneuctily, byly již zde na světě velmi přísně potrestány?

Víme takový příklad říci.

Řekněte ho tedy!

Když prorok *Eliseus* vstupoval do *Bethelu*, vyšedše z města nešlechtná pacholata posmívala se jemu říkajíce: „*Vstupuj lysý, vstupuj lysý!*“ To slyše *Eliseus*, ohledna se napomínal je, a pomstu boží jim předpovídal, a když něco málo poodešel, vyšli dva medvědi

z lesa, a roztrhali z nich čtyřiceti a dvě pacholat.
(4. Král. 2, 23.)

O povinnostech poddaných k představeným.

Krom povinnosti dítek k rodičům, a rodičů k dítkám, či ještě povinnosti obsahuje v sobě čtvrté přikázání boží? Obsahuje v sobě ještě povinnosti poddaných k představeným, a představených k poddaným.

Co praví sv. *Pavel* (Řím. 13, 1.) o povinnostech poddaných k představeným?

Praví: „*Každá duše mocností vyšším poddána buď.*“

Co jsou tedy, dle těchto slov, poddaní svým představeným povinni?

Poddaní jsou povinni svým představeným poslušnost prokazovati.

Co myslíte, od koho jsou představení ustanoveni?

Představení jsou od samého Boha ustanoveni.

To svědčí sv. *Pavel* kterými slovy?

Těmito slovy: „*Neboť není mocnosti nežli Boha, které pak jsou, od Boha zřízeny jsou.*“

Proč tedy musejí poddaní svým vrchnostem poslušnost prokazovati?

Proto že Bůh sám tomu tak chce, a vrchnosti od Něho ustanoveny jsou. -

A když poddaní proto jsou svých vrchností poslušni, že tomu Bůh tak chce, pro koho tedy jsou jich poslušni?

Jsou jich poslušni pro Boha.

K takové poslušnosti napomíná jich sv. *Petr* (I. 2, 13.)
kterými slovy?

Těmito slovy: „*Poddáni tedy buďte všelikému lidskému stvoření pro Boha; buďte králi, jako nejvyššímu, buďte vývodám jako od něho ustanoveným ku pomstě zločinců, k chvále pak dobrých.*“

Dle těchto posledních slov co myslíte, proč že jsou vrchnosti ustanoveny?

Vrchnosti jsou proto ustanoveny, aby mezi obecným lidem pořádek zaopatřily a zachovaly.

A k zachování pořádku co musejí činiti?

Musejí dobré a poslušné lidi chváliti, a neposlušné lidi neb zločince trestati.

Coby se dalo mezi lidem, kdyby zločincové nebyli trestáni? Jeden druhého by utlačoval, okrádal a sužoval, kdeby jen mohl.

Kdyby na zlé lidi žádného trestu nebylo, rozsíval–liby někdo obilí na poli?

Nerosíval.

Proč ne?

Proto žeby se vždy obávati musel, že, když to obilí vzroste a uzrá, přijde druhý silnější nežli jest on, a mu ho odebere.

Obdělával–liby někdo zahrady?

Neobdělával.

Proč pak ne?

Proto žeby se též musel vždy obávati, že když ovoce uzrá, přijde druhý silnější nežli on, a všechno ovoce mu vezme.

Na takový způsob kdyby žádný pracovati nechtěl, obává se, žeby potom mohl silnější přijíti, a všechen užitek mu vzíti, co myslíte, coby povstalo z toho?

Z toho by povstal všeobecný nedostatek všech potřebných věcí mezi lidmi.

Že ale lidé svobodně mohou pracovati, a všechny věci jim při pokoji zůstávají, komu se to musí připisovati? To se musí připisovati vrchnostem, které stráží, aby každému jeho věci zůstaly v pokoji, a aby jeden druhému nepřekážel, jemu neškodil a ho neokrádal.

K čímu tedy dobrému jsou vrchnosti od Boha ustanoveny? Vrchnosti jsou od Boha ustanoveny jen ke štěstí a k dobrému poddaných.

Co jsou jim tedy za to poddaní povinni?

Oni jsou jim povinni poslušnost, uctivost a vážnost prokazovati.

A to snad jen takovým vrchnostem, které jsou dobré? Nikoli jen dobrým, ale i také *zlým*.

O povinnostech služebníků k pánům.

Krom to všecko, či ještě povinnosti v sobě obsahuje čtvrté přikázání boží?

Ono v sobě obsahuje také povinnosti služebníků k pánům a povinnosti pánů k služebníkům.

Co praví sv. Pavel k *Titovi* (2, 9.) o *služebnících*?

On tam praví: „*Služebníci ať jsou poddáni pánům svým ve všem se líbíce, neodmlouvajíce, neokrádajíce, ale ve všech věcech dobrou víru ukazujíce.*“

Jak se tedy dle těchto slov mají služebníci k pánům svým chovati?

Musejí ve všech věcech, které nejsou proti přikázáním božským, pánův svých býti poslušni, jich milovati, uctivě se k nim chovati, jich v ničem neokrádati, a

jim nijaké škody nečiniti, jejich napomenutí laskavě a tiše přijímati, a dle něho chyby své napravovati, a o rozmnožení užitku jejich pečovati.

A takto se snad mají chovati k pánům svým jen tenkrát, když dobří jsou?

Nikoli jen tenkrát, ale také, když jsou zlí a rozpustilí.

K tomu napomíná sv. *Petr* (I. 2, 18.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Služebníci poddáni buďte ve vsí bázni pánům netoliko dobrým a mírným ale také rozpustilým.*“

Jak pak se mají opět páni ke služebníkům svým chovati?

Musejí služebníky jako své spolubližní milovati, jim každodenně, aby mohli posilu k práci sbírat, dostatečně pokrmu poskytovat, práci je nepřekládati, a kdyby onemocněli, o jejich uzdravení se starati, a všech k tomu potřebných věcí laskavě jim uděliti, o jejich věčné spasení pečovati, pročež do chrámu Páně a na cvičení křestanské je pilně posílati, a chyby jejich hledět tiše a trpělivě napravovati.

Jmenujte mi nějaký příklad takového dobrého pána a dobrých služebníků!

Takovým dobrým pánem se býti prokázal onen setník, který, když mu jeden ze služebníků jeho onemocněl, vyhledával pro něho všech možných prostředků k uzdravení; když ale prostředkové ti nic nespomáhali nemocnému, a neduh jeho se vždy více množil: umínil sobě ke Kristu Ježíši jíti, poněvadž o Něm slyšel, že již velmi mnohým těžce nemocným jedním slovem pomohl. A přijda k Němu, prosil Ho říka: „*Pane! služebník můj leží doma dnou sklíčený a zle se trápí, pojd a uzdrav ho.*“

A když mu Kristus přislíbil, že přijde a uzdraví jeho

služebníka, co on potom počal o svých služebnících mluvíti?

On jich počal chváliti, když pravil: „*I já jsem, Pane! člověk pod mocí postavený, maje pod sebou žoldnéře: avšak díím-li jednomu: „jdi,“ i jde; a druhému: „přijď,“ i přijde; a služebníku mému: „Čiň toto,“ i činí.*“ (Mat. 8, 5.)

Když vyrostete a budou z vás hospodářové, jak se budete muset ke svým čeledínům chovati?

My se k nim budeme muset vždy laskavě chovati, nic nemožného od nich nežádati, a všecky jim potřebné věci v čas pohodlný jim udělovati, k dobrému je napomínati a od zlého zdržovati, a kdyby onemocněli, z domu je nevyháněti, ale o uzdravení jejich starost a péči míti.

Kdybyste ale, když vyrostete, museli u jiných lidí sloužiti, jakbyste se k pánům neb hospodářům svým museli chovati?

My bychom je museli upřímně milovati, jich poslušni býti, a o rozmnožení jejich užitku pečovati, jejich napomenutí neb dobré rady laskavě od nich přijímati.

Nyní mi řekněte, týká-li se čtvrté přikázání boží jen dítek a rodičů?

Čtvrté přikázání týká se netoliko dětí a rodičů, ale i všech poddaných, a všech jejich duchovních a světských vrchností, jakož i všech učitelů, ano i nějakým způsobem oněch osob, jež pro svůj věk a vážnost cti hodné jsou.

Nyní mi také řekněte, jak se mají poddaní ke svým představeným vrchnostem chovati?

Poddaní jsou povinni ke svým představeným vrchnostem tak dobrým, jako zlým, rovněž jako děti ke svým

rodičům se chovati. Neboť větším dílem to, co dětem z ohledu rodičů přikázáno a zapovězeno jest, jest také poddaným z ohledu na své představené přikázáno a zapovězeno.

O pátém přikázání božím.

Když vám někdo půjčí nějakou věc, smíte-li s ní jak byste chtěli nakládati?

My s ní nesmíme zacházeti jak bychom chtěli.

Smíte-li na ní něco zkaziti?

Nesmíme na ní nic zkaziti.

Aneb ji zcela zmařiti?

Aniž toho nesmíme učiniti.

Kdo jen s tou věcí může zacházeti jak se jemu líbí?

Jen ten, komu vlastně přináleží.

Řekněte mi z Písma svatého, jak byl první člověk *Adam* od Boha stvořen?

Bůh jej učinil z hlíny.

A člověk z hlíny učiněný pohyboval-li se aneb něco jiného činil?

První člověk z hlíny učiněný nepohyboval se, nemluvil, neslyšel, neviděl, nemyslel a nic necítil.

Byl-li takový člověk k nějakému užitku?

Takový člověk nebyl k žádnému užitku.

Co tedy s ním Bůh ještě dále učinil?

Bůh do něho dechl, a on se počal hned pohybovati, mluviti, slyšeti, mysliti a cítiti.

Jak nazýváte takového člověka, který se ani nehne, již nic necítí a nemyslí více?

Takového člověka jmenujeme *mrtvého*.

A toho, který se pohybuje, myslí a cítí?

Takového člověka jmenujeme *živého*.

Jaký tedy byl ten první člověk, dříve nežli Bůh do něho dechl?

Byl *mrtvý*.

A když do něho Bůh dechl, potom byl?

Potom byl *živý*.

Co tedy tím dechnutím dal Bůh tomu prvnímu člověku?

On mu tím dechnutím dal *život*.

Život tedy lidský od koho vlastně pochází?

Život lidský pochází vlastně od Boha.

A komu také vlastně přináleží?

On také vlastně Bohu přináleží.

Kdo tedy s tímto životem lidským může nakládati jak chce?

Jen sám Bůh.

Smíme-li tedy my lidé sobě samým aneb jiným lidem života ukrátiti?

Nesmíme.

Aneb jej sobě samým aneb jiným lidem zcela vzíti?

Nesmíme.

Proč pak ne?

Proto že náš a jiných lidí život nepatří vlastně nám, ale patří samému Bohu.

Kdo tedy jen může život lidem vzíti aneb ukrátiti?

To může jen sám Bůh učiniti.

A pročž vzíti neb ukrátiti sobě neb druhému života; zakazuje Bůh v kterém přikázání?

V *pátém přikázání*.

Jak pak zní páté přikázání?

Onoť zní takto: „*Nezabiješ*.“

Když Bůh sám člověku život odebírá, jak to jedním slovem nazýváme?

My to jedním slovem *smrtí přirozenou* nazýváme.

Když ale některý člověk bere život druhému, jak pak to jedním slovem jmenujete?

To jedním slovem *vraždou* jmenujeme.

A jak nazýváte toho, který takovou *vraždou* spáchal?

Takového člověka nazýváme *vrahem* neb *vražedníkem*.

Když ale člověk sám sobě život bere, jak se ten jmenuje?

Ten se jmenuje *samovrah*.

A ten skutek jeho?

Samovražda.

Když někdo nechtě sobě života svého vzíti, z nezkušenosti své něco takového činí, z čehož ukončení života jeho následuje, dopouští-li se on též *samovraždy*?

On se nedopouští samovraždy.

Proč pak ne?

Proto že sobě tím jednáním svým nechtěl života vzíti.

Aby někomu samovražda mohla připočtěna býti, jak se musí státi?

Ona se musí z vlastní viny, dobrovolně, aneb s předsevzetím státi.

Kolikerym způsobem se může samovražda státi?

Ona se může dvojmým způsobem státi: *Náhle* a *nenáhle*.

Kdy pak se stává *náhle*?

Ona se stává náhle, když člověk na svém těle něco takového činí, čím se jeho život hned ukončiti musí.

Když někdo náhlou samovraždou spáchal, co o něm slycháváte, že na svém těle učinil?

My o něm slycháváme, že on se buď zastřelil, oběsil, utopil aneb otrávil a t. d.

Co přivádí člověka k takové *náhlé samovraždě*?

K takové *náhlé samovraždě* přivádí člověka předně: *bezbožný život*; když se totiž přestane někdo k Bohu

modliti, přestane chrám Páně navštěvovati, slova božského sobě nevšímá a poslouchání jeho se vzdaluje, k svaté zpovědi nechodí, a k svátosti oltářní nepřistupuje, ale odevzdává se raději všem světským marnostem, a všech nepravostí, kteréž tělo jeho žádá, se dopouští.

Když takový Boha spuštěný člověk všeho dle libosti užil, a nic více již zde na světě nemá k očekávání, co potom povstává v srdci jeho?

V srdci jeho potom povstává mrzutost nad samým sebou, nad celým světem a posledně také i nad životem.

A když tuto mrzutost nikterak nemůže ze srdce svého vypuditi, co posledně učiní?

On sobě posledně sám svůj život odejme.

K uchránění před touto samovraždou, který jest nejlepší prostředek?

K uchránění se před samovraždou nejlepší prostředek jest: Boha se nikdy nespouštěti, k Němu se vždy vroucně modliti, chrám Páně pilně navštěvovati, slovo božské pilně a pozorně poslouchati, častěji k svaté zpovědi a ke stolu Páně přistupovati.

Co pak ještě mimo to člověka k *samovraždě* přivodí?

Veliká bázeň před následujícím trestem aneb hanbou tohoto světa po spáchané nějaké veliké nespravedlnosti aneb jiné nešlechtnosti.

K uchránění se před samovraždou, který jest ještě nejlepší prostředek?

Nejlepší prostředek k uchránění se před samovraždou jest ještě tento: Chrániti se předně vší nepravosti a nespravedlnosti, a když člověk přece z křehkosti své padá do nějakého hříchu: tedy se hned k Bohu obrátiti, a nastávající trest aneb hanbu světskou jakožto

zaslouženou místo pokání radostně a trpělivě přijmouti a snášeti.

Co pak ještě bývá samovraždy příčinou?

Samovraždy ještě příčinou bývá *zoufalivost nad milosrdenstvím božím*.

Co sobě myslí takový člověk, který nad milosrdenstvím božím zoufá?

On sobě myslí: Množství a velikost hříchů mých jest tak veliká, že mně jich Bůh ani odpustiti nemůže.

A v této myšlence maje již ošklivost nad celým světem a životem co u sebe uzavírá?

On u sebe uzavírá, že sobě život odejme.

Má-li někdo příčinu, pro množství a velikost svých hříchů nad milosrdenstvím božím zoufati?

Nemá.

Proč pak ne?

Proto že Bůh jest neskončeně milosrdný.

Co pak slovo „neskončeně milosrdný“ znamená?

Onoť znamená, že Bůh odpouští hříšníkovi, bytby sebe více a sebe těžších hříchů byl spáchal.

Ale kdy?

Když se polepší.

Toho příklad na kom obzvláště spatřujete?

Na *Iotru* na kříži, který pro své nepravosti byl ukřížován; že se ale ke Kristu Ježíši obrátil, byli mu ti velicí hříchové jeho odpuštěni. A pak ještě na *Davidu*, na *Maří Magdaleně* a t. d.

Kdyby se *Jidáš Iškariotský* po spáchaném hříchu byl též k Bohu obrátil, zdaliby byli mu hříchové jeho též odpuštěni bývali?

Ovšem.

Měl-li on tedy příčinu nad milosrdenstvím božím zoufati?

Neměl.

Aneb sobě života odejmouti?

Neměl.

K uchránění se před samovraždou, který jest ještě nejlepší prostředek?

Tento jest ještě nejlepší prostředek: Hříchů svých želeť, k Bohu se obrátiti, a Jej za odpuštění těch hříchů vroucně prositi, a pak se v Něho pevně důvěřovati.

Je-li samovražda veliký hřích?

Jest ovšem veliký hřích.

Proč pak?

Proto že samovrah co veliký nepřítel boží vychází z tohoto světa na věčnost.

Jaký trest již na tomto světě na samovraždu jest ustanoven?

Na samovraždu jest již zde na tomto světě takový trest ustanoven, že tělesné zbytky takových samovrahů nesmějí býti na posvátném místě pohřbeny, a za duše jejich že se žádné veřejné modlitby konati nesmějí.

Když o samovraždě někde spáchané jen uslyšíte, co máte činiti?

Máme se vždy srdci svém nad tím ustrnouti, a Boha vroucně prositi, aby sám se nad námi ráčil smilovati, a všecka taková zoufalivá myšlení od nás vždy milostivě odvrátiti, a v dobrém nás vždy více síliti.

Kdo pak se dopouští *nenáhlé samovraždy*?

Nenáhlé samovraždy se dopouští ten, který něco takového činí, čím sobě své zdraví kazí, a tělo své tak ničí, že po nějakém čase ukončení života jeho odtud následuje.

Jmenujte mi některé takové pády, v kterých se člověk *nenáhlé samovraždy* dopouští?

Když někdo jen z pouhé lakomosti aneb lenosti a nedbalivosti tělu svému potřebných pokrmů neposkytuje; aneb když někdo opět přílišnou prací tělo své tak sužuje, že ani v noci sobě žádného odpočínutí nepřije.

Co odtud následuje?

Odtud následuje, že takový člověk po krátkém čase do nemoci padne, a života sobě ukracuje, poněvadž není tak dlouho živ, jak dlouho by byl mohl živ býti, kdyby byl tělu svému vždy dostatek pokrmu a potřebné odpočínutí uděloval.

Řekněte mi ještě nějaký takový pád!

Když někdo v nemoci své žádné rady a pomoci lékařův nevyhledává jen z pouhé lakomosti aneb z lehkomyšlnosti, zdorovitosti a jiných neslušných příčin od lazebníka předepsaných prostředků neuzívá.

Co pak odtud také častěji následuje?

Těž nenáhlá smrt.

Jmenujte ještě nějaké takové pády!

Když ustavičně a příliš jest smutný, a žádného obveselení ducha k sobě připustiti nechce.

Co praví o takovém člověku kniha *Příslaví* (17, 22.)?

„Mysl veselá činí věk květoucí, ale duch smutný vysušuje kosti.“

Co chce kniha *Příslaví* těmi slovy říci?

Chce těmi slovy říci, že duch příliš smutný ukracuje života.

Jmenujte ještě dále takové pády!

Když někdo jest hněvu a ustavičné závisti odevzdán.

Co o tom praví *Ekklesiastikus* (30, 26.)?

On o tom praví: *„Závist a hněv ukracují života, a horlivé přemýšlení před časem přivádí šediny.“*

Ještě nějaký takový pád řekněte!

Když někdo jest nestřídmý v jídle a pití.

Co praví o takovém člověku tentýž *Ekklesiastikus* (37, 33.)?

On o něm praví: „*Z mnohých pokrmů bývá nemoc, a přílišná nesytnost přiblíží se až k pohnutí zluči. Pro obžerství mnozí zemřeli; ale kdo jest střídmý, prodlouží sobě života.*“

Krom to všecko čím se ještě člověk *nenáhlé samovraždy* dopouští?

Člověk se může ještě tím *nenáhlé samovraždy* dopustiti, když chtěje se před vojnou uchrániti, buď sobě některý úd těla svého zcela odejme, aneb jej poraní; aneb skrz užívání škodlivých prostředků celé zdraví sobě zkazí.

Jakýmkoli způsobem se tato *nenáhlá samovražda* stává, jest vždy přece jakým hříchem před Bohem?

Ona jest vždy těžkým hříchem.

Čeho se tedy vzhledem uchránění zdraví a života svého máte vždy varovati?

Máme se vzhledem uchránění svého zdraví a života všeho toho pilně varovati, čím bychom zdraví své zkaziti, a života sobě ukrátiti mohli.

A co vzhledem toho musíte činiti?

My se musíme všeho uchopiti, což nám k rozmnožení zdraví a k prodloužení života našeho prospěšné a potřebné jest.

A zač máte Bohu bez přestání děkovati?

Máme Bohu bez přestání za to děkovati, že nám údy těla rovné a zdravé, a stále zdraví uděliti ráčil.

A oč Jej musíte prositi?

My Jej musíme o to prositi, aby sám milostivě od nás všechno nebezpečnosti, v kterém bychom o své zdraví aneb o svůj život přijíti mohli, odvrátiti ráčil. A vy sami co máte vzhledem toho činiti?

My sami máme se také všeho takového nebezpečnosti vystříhati, a všeliké myšlení, kteréby nás k takové *nenáhlé samovraždě* vábilo, hned při prvním jeho počátku vždy bedlivě od sebe odvraceti a Boha k tomu o pomoc žádati.

Opakujte, který jest rozdíl mezi *vražedníkem* a *samovrahem*?

Rozdíl mezi *vražedníkem* a *samovrahem* jest tento: *Samovrah* odjímá s předsevzetím život sám sobě, a *vražedník* odjímá s předsevzetím život druhému.

Je-li vražda veliký a těžký hřích?

Onať jest ovšem veliký a těžký hřích.

Z kterých pak příčin?

Z těch příčin: Předně život lidský Bohu samému přináleží; a pročez jen On sám může ho člověkovu, kdy se Jemu líbí, odejmouti. Vražedník tedy odjímaje druhému život, sáhá na právo božské. — A pak ten, který skrze vraždu o život bývá připraven, jest buď *hříšník*, buď člověk *spravedlivý*. Jestli jest *hříšník*, tedy vychází z tohoto světa na věčnost beze všeho smíření s Bohem; kdežto přece, kdyby jeho život mu byl prodloužen až do přirozené smrti jeho, bylby se snad na pravou cestu dal, činil by pokání za své hříchy, a pak s Bohem smířený na věčnost by se odebral. — Jestli ale jest *spravedlivý*, tedy skrze prodloužení života svého až do své přirozené smrti, mohl ještě mnoho dobrého na tomto světě působiti; mohl mnohého hříšníka příkladným životem svým k

pokání povzbuditi, mnohého neumělého poučiti, a mnohých jiných dobrých skutků vykonati.

Že zavražděný hříšník v nemilosti boží z tohoto světa vychází, kdo jest toho příčinou?

Příčinou toho jest ten, který ho zabil.

A zavražděný spravedlivý člověk že více žádných dobrých skutků konati nemůže, kdo toho jest příčinou?

Toho jest příčinou též ten, který ho zabil.

Kým ještě může býti ten, který vraždou z tohoto světa jest vyhlazen?

On může býti buď *otcem* mnohých malých dětí, buď *synem* starých a chudých rodičů.

V obojím pádě co odtud zlého následuje?

Odtud následuje Jest-li jest *otcem* mnohých snad ještě malých a nezaopatřených dětí: tedy tou náhlou smrtí jeho ztratily po jednou svého otce, zastavatele a vychovávatele. — Jest-li ale jest on *syn* starých a chudých rodičů: tedy ztratili tou náhlou smrtí jeho ti rodičové své jediné potěšení, zastání a vyživení ve svém stáří.

Kdo jest potom toho lkání, toho nářeku opuštěných dětí a rodičů příčinou?

Ten vrah, který dítkám *otce*, a rodičům *syna* zabil.

Pro velikost tohoto hříchu jaký trest ustanovil Bůh na ty, kteří se ho dopouští?

Trest smrti.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Kdožbykoli vylil krev lidskou, vylita bude krev jeho: nebo k obrazu božímu učiněn jest člověk.*“ (I. Mojž. 6, 6.)

Kdo pak byl první, jenž se tohoto velikého hříchu dopustil?

Kain, když zabil *Abela* bratra svého.

Co čínil *Kain* hned po spáchaném tomto hříchu?

Utíkal z toho místa, na kterém *Abela* bratra svého zabil,
jako bez rozumu, a bloudil po místech pustých.

Byl-li on snad v srdci svém spokojený?

On nebyl v srdci svém spokojený.

Co cítil ve svém srdci?

Veliký nepokoj a bázeň před trestem božím.

Cítil-li to jen *Kain* v srdci svém, čili každý takový vra-
žedník to cítí?

Ten nepokoj v srdci svém a bázeň před trestem božím
cítí každý vražedník.

Co mluvil Bůh ke *Kainovi* na útěku?

On k němu mluvil tato slova: „*Hlas krve bratra tvého
volá ke Mně se země.*“ (I. Mojž. 4, 10.)

Jak se tento hřích pro to volání nevinné krve do nebe
také jmenuje?

On se proto také jmenuje *hřích do nebe volající*.

Co myslíte, proč ta nevinná krev do toho nebe volá?

Proto že na světě není žádného, jenžby ten hřích jak
náleží potrestati mohl.

Kdo tedy jak náleží bude teprv vražedníky trestati?

Sám Bůh.

Vypravujte mi, odkud ta vražda, které se dopustil *Kain*,
první počátek svůj vzala?

Kain a *Abel*, obá synové *Adamovi*, když jednoho času
obětovali Bohu: obět *Abela* spravedlivého více se
Bohu líbila nežli obět *Kainova*. Nad tím se rozhněval
Kain, a počal toho *Abelovi* záviděti, až konečně roz-
hněvav se na *Abela*, vyvolal jej ven do pole, a tam
jej zabil.

Kdyby toho Kain nebyl Abelovi záviděl, že se totiž obět jeho více Bohu líbila, byl-liby ho zabil?

On by ho nebyl zabil.

Co bylo tedy příčinou té vraždy?

Závist.

A kdyby se Kain pro tu závist nebyl na Abela rozhněval, byl-liby ho zabil?

On by ho nebyl zabil.

Co tedy ještě více bylo příčinou té vraždy?

Zlost a hněv, jehož potom po té oběti Kain proti Abelovi v srdci svém přechovával.

Která jest vůbec, nejpřednější příčina vraždy?

Nejpřednější příčina vraždy jest: *Závist a hněv.*

Byste tedy před vraždou byli uchráněni, čeho se předně musíte varovati?

My se musíme předně vši závisti, hněvu a zlosti varovati.

Kdyby tedy povstával někdy v srdci nějaký hněv proti někomu, neb zlost a závist, co musíte hned činiti?

Musíme hned při prvním počátku, tomu hněvu neb té zlosti a závisti všemožně odporovati.

A co musíte v srdci svém vzbuzovati?

Tichost, trpělivost a lásku k bližnímu.

Pochází-li vražda jen z hněvu neb zlosti a závisti?

Nikoli.

Odkud tedy ještě?

Onať pochází ještě také z *opilství.*

Byste se tedy před vraždou uchránili, čeho se ještě více musíte varovati?

Mý se musíme ještě také všeho *opilství* varovati.

Co působí mezi lidmi rozličné svády a hádky?

Onyť působí mezi lidmi častěji krvavé bitky, ano i vraždy.

Čeho se tedy musíte ještě více varovati?

My se musíme také rozličné rozepře s jinými lidmi jako i vší svády a hádky pilně varovati.

V jakých společnostech povstávají obyčejně takové svády a hádky?

V takových společnostech, v kterých se jen karbaní, jí a pije, a jiné rozličné prostopášnosti konají.

Před takovými tedy svádami a hádkami byste se uchránili, čeho se musíte nevyhnutelně varovati?

My se musíme nevyhnutelně všeho navštěvování takových společností varovati.

Co bývá ještě také častěji vraždy příčinou?

Mstyžádost.

Proti této příčině vraždy který jest nejlepší prostředek?

Všem ubližitelům ze srdce odpustiti a se na ně nehněvati.

Co činívá zloděj neb loupežník, aby někoho mohl obloupiti?

On mu jeho život odejímá.

Této vraždy co jest vlastně příčinou?

Toužebnost po cizích věcech.

K uchránění se tedy před vraždou, co musíte ještě dále činiti?

Musíme ze srdce svého všecku toužebnost po cizích věcech vypuditi.

Co myslíte, odkud to pochází, že mnozí lidé nad bolestmi druhého žádné citelnosti nemají, a hotovi jsou při každé příležitosti druhého poraniti aneb docela usmrtni?

To pochází odtud, že takoví lidé cvičili se hned od dětinství svého v ukrutenství a v trápení zvířat, a jiných lidí, kterými vládnouti mohli a směli.

Byste tedy před takovou necitelností nad bolestmi jiných lidí uchránění byli, v čem se obzvláště musíte cvičiti?

Musíme se obzvláště cvičiti v spoluútrpnosti s jinými trpícími, a v tichém zacházení jak s lidmi tak též i se zvířaty.

Vzhledem toho zacházení se zvířaty, čeho se obzvláště musíte varovati?

Vzhledem zacházení se zvířaty musíme se obzvláště varovati všeho trýznění a trápení jich, jako jsou: koně, krávy, psi, kočky, slepice, ptactvo a jiní zeměplazové, jako: myši, žáby, ještěrky, hlísty, červi a t. d.

Tedy vám není dovoleno některá zvířata zabítí?

Ovšem jest nám dovoleno některá zvířata zabítí.

Ale jak?

Beze všeho jich trápení a trýznění.

Když ptactvo počíná hnízdi, co mu nesmíte činiti?

My mu nesmíme hnízda trhati, ve zplození a vyživení mladých překážeti, vejce aneb mladé mu vybíratí.

A jak pak máte zacházeti s domácími zvířaty?

My jim máme vždy v pohodlný čas potravu dávatí.

A kdy jim něco nepříjemného smíte učiniti?

Jen tenkrát, když nám škoditi chtějí, a to jen z toho ohledu, aby nám nemohli uškoditi.

To povoluje *Žalmista Páně David* (Žalm. 31, 9.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Ohlaví a uzdou čelisti jejich sevři.*“

Komu pak se v Písmě svatém připisuje smrt *Uriášova*?

Smrt *Uriášova* se v Písmě svatém připisuje *Davidovi*.

Zabil-li snad *David* *Uriáše*?

Nezabil.

Jak pak zahynul *Uriáš*?

Uriáš zahynul v bitvě čili v boji.

Proč pak se tedy připisuje *Davidovi* smrt *Uriášova*, když ho nezabil?

Smrt *Uriášova* se proto *Davidovi* připisuje, že vojenskému vůdci svému *Achabovi* nařídil, aby v bitvě *Uriáše* na takové místo postavil, kde jistotně zahynouti musí. (II. Kor. 11, 13.)

Co myslíte tedy, dopouští-li se vraždy jen ten, který vlastní rukou druhého zabije?

Nejen ten.

Kdo tedy ještě?

I ten se dopouští vraždy, který rozkaz dává, aby druhý byl usmrcen.

Když mocnář země rozkáže velikého zločince usmrtiti, dopouští-li on se vraždy?

On se nedopouští vraždy.

Proč pak ne, vždyť pak rozkazuje jako *David* druhého usmrtiti.

On se proto nedopouští vraždy, že velikého zločince, jako: vraha, zemězrádce a t. d. rozkázat usmrtiti jest mocnáři země nejen dovoleno ale jest i povinností jeho.

Od koho jest mocnářům zemským nařízeno, aby vražedníky rozkázali usmrtiti?

To jest mocnářům zemským od samého *Boha* nařízeno.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Kdožbykoli vylil krev lidskou, vylita bude krev jeho.*“

Co praví sv. *Jan* (11, 40.) o *Kaifášovi*, že při ukřížování *Krista Pána* učinil?

On o něm praví: „*Jeden pak z nich, jménem Kaifáš, jsu biskupem toho léta, řekl jim: „Vy nic nevíte, aniž myslíte, že užitečné jest vám, aby jeden člověk umřel za lid, a ne aby všechen národ zahynul.*“

Jak se Kaifáš těmito slovy učinil vinným smrti Kristovy?
On se smrti Kristovy učinil vinným, že jim dal radu k
úsmrcení Jeho.

Co pak praví *Skutkové apostolští* (7, 59.) o Šavlovi,
že při kamenování Štěpána učinil?

Skutkové apostolští o něm praví: „Šavel pak přivolil k
usmrcení jeho.“

Čím se tedy může ještě někdo vraždy učiniti vinným?

Předně *rozkazem*, když nevinného člověka rozkáže usmr-
titi; a pak *radou*, když někomu poradí, jakby druhého
mohl usmrtiti; a konečně *přivolením* k smrti nevinného.

Nyní mi řekněte, co se v pátém přikázání božím zapovídá?
*V pátém přikázání božím se zapovídá, někoho jiného
neb sebe samého zabiti neb poraniti.*

Opakujte, koliký jest život člověka?

Život člověka jest dvojí: *tělesný a duchovní.*

Který jest vznešenější?

Duchovní život jest vznešenější.

Čím se může *duchovní život* odejmouti?

Hříchem.

Jak se tedy může člověk vrahem vlastní své duše státi?

Když bez přestání hřeší a nikdy se nelepší, až konečně
v těch hříších svých z tohoto světa na věčnost se
odebere.

Co nesmíte tedy vzhledem vlastní duše své činiti?

Nesmíme *hřešiti.*

A kdybyste přece do nějakého hříchu padli, co potom
nesmíte činiti?

Nesmíme v tom hříchu setrvati.

Co ale budete hned po spáchaném hříchu muset činiti?

Budeme muset hned po spáchaném hříchu k svaté zpo-

vědi jíti, a tam od toho hříchu se hledět ozvoboditi, a pak dle možnosti za něj Bohu zadost učiniti.

Jak pak se může člověk vražedníkem cizí duše státi?

Když příčinou jest, že druhý do hříchu padá.

Jakým způsobem může člověk cizího hříchu příčinou býti?

Takovým způsobem: Když druhého vyučuje, jakby nějaký hřích mohl spáchat; aneb mu k nějakému hříchu radí; aneb cizí hřích schvaluje, a tam, kdeby ho měl vyjevit, jej zamlčuje; aneb, když má moc a právo hříšníka potrestati, ho nepotrestá.

Obzvláště ale čím bývá druhý nejvíce k hříchu nějakému povzbuzen?

Tím obzvláště, když se na něho hněváme, jej nenávidíme, jím pohrdáme, a jemu činíme, co by jej k hněvu a k zlosti povzbuditi mohlo.

Byste se vždy před takovým jednáním chránili, napomíná sv. *Jan* (I. 3, 15.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Každý, kdož nenávidí bratra svého, vražedník jest. A víte, že žádný vražedník nemá života věčného v sobě zůstávajícího.*“

A pak u sv. *Mat.* (5, 22.) co ještě praví Ježíš?

Ježíš tam praví: „*Já pravím vám, že každý, kdož se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu.*“

Čeho se máte dle těchto slov Ježíšových nejvíce varovati?

My se dle těch slov Ježíšových toho nejvíce musíme varovati, abychom se nikdy na spolubližního svého nehněvali, jej nikdy nenáviděli, neb jím nepohrdali, aneb něco takového mu činili, cožby jej ke hněvu neb ke zlosti povzbuditi mohlo.

A co mu máte vždy činiti?

Máme hledět, abychom s ním pokoj a svornost vždy zachovali, v lásce křestanské a v přátelství s ním obcovali.

Čím pak bývá ještě bližší k nějakému hříchu povzbuzen? *Zlým příkladem*, když, buď řečí neb skutkem něco takového zlého před ním konáme, co jej k podobnému jednání hříšnému mocně vábí a povzbuzuje.

Skrz takové zlé příklady jakým se vždy stává ten, který je vidí?

On se skrz takové zlé příklady vždy *horším* stává, nežli byl před tím.

A poněvadž se takovým způsobem vždy *horším* stává, jak se proto ti zlí příkladové jedním slovem jmenují?

Ti zlí příkladové jmenují se proto jedním slovem *pohoršení*.

Co praví Ježíš u sv. Mat. (18, 6.) o tomto pohoršení?

Ježíš tam praví: „*Kdo pohorší jednoho z maličkých těchto, kteří ve Mne věří, lépe by jemu bylo, aby zavěšen byl žernov osličí na hrdlo jeho, a pohřben byl do hlubokosti mořské.*“

Čeho se opět dle těchto slov Ježíšových nejvíce máte vystříhati?

My se dle těchto slov Ježíšových nejvíce máme vystříhati, abychom žádného nepohoršovali.

To jest?

Abychom žádnému zlé příklady nedávali.

Jaké tedy příklady máte jiným lidem dávat?

My máme jiným lidem jen dobré příklady dávat.

K tomu vás opět povzbuzuje Ježíš u sv. Mat. (5, 16.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Tak svitiž světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré, a slaví Otce vašeho, jenž v nebesích jest.*“

Co myslíte, jakým způsobem můžete nepřítel svého nejdřív získati?

Nepřítel svého nejdřív můžeme získati, když mu křivdy,

• které nám učinil, ze srdce odpustíme, a pak se vynasnažujeme, jen samé dobré skutky jemu prokazovati. Kdybyste se nad nepřítelem svým mstili, co by odtud následovalo?

Odtud by následovalo, že bychom ho tím ještě více proti sobě popudili, a příležitost k novým urážkám mu dávali.

K čí duše záhubě by takové jednání směřovalo?

Takové jednání by směřovalo k záhubě duše toho nepřítele našeho, a k záhubě vlastní duše naší.

Vzhledem nepřátel svých co jste povinni činiti?

Jsme povinni jim křivdy, které nám učinili, odpustiti, a pak, jestli můžeme, jen samá dobrodiní jim prokazovati.

Když někomu něco dobrého činíte, což jeho tělu příjemné a užitečné jest, jak se takové dobrodiní jmenuje?

Takové dobrodiní jmenuje se *dobrodiní tělesné*.

Když ale dobré, jehož bližnímu prokazujete, směřuje k užitku a spasení jeho duše, jak se toto dobrodiní jmenuje?

Toto dobrodiní se jmenuje *dobrodiní duchovní*.

Jmenujte mi některá taková *dobrodiní duchovní*?

Neumělé učiti, pochybujícím dobře raditi, bloudících na cestu spasení spásitelným napomenutím hledět přivesti.

Jaká tedy dobrodiní jste povinni bližnímu prokazovati?

Jsme povinni bližnímu *tělesná* i *duchovní dobrodiní* prokazovati.

Nyní mi tedy již v celosti řekněte, co se v *pátém přikázání* božím zapovídá?

• V *pátém přikázání božím* se ještě zapovídá *hněv, nenávisť, pohoršení, a všelike uražení*.

A co se skrze to *páté přikázání* poroučí?

*Skrze *páté přikázání* se poroučí:*

1. *Abychom pokoj a jednotu s každým, anobř i těmi kteří nás urazili, zachovali.*
2. *Každému dobré příklady dávali.*
3. *Bližnímu duchovní i tělesná dobrodiní prokazovali.*

O šestém přikázání božím.

Jak pak zní šesté přikázání boží?

Šesté přikázání boží zní takto : „*Nesesmilniž.*“

Poroučí-li se těmi slovy něco, čili zapovídá?

Těmi slovy se *zapovídá.*

Co pak se jimi *zapovídá?*

Skrze to šesté přikázání se zapovídají všeliké nečisté skutky a spůsoby, to jest hnutí těla a údů jeho, řečí, dobrovolné zalíbení a svolení při nečistých myšleních a žádostech, jakož i všecko, což k nečistotě ponouká.

Co pak ponouká k nečistotě?

K nečistotě ponouká nestydatost oděvu, zahálka, nestřídmost v jídle a pití, příliš svobodné zacházení s osobami jiného pohlaví, všetečnost očí a čtení oplzlých knih.

A co se skrze šesté přikázání boží poroučí?

Skrze šesté přikázání boží se poroučí: abychom na těle i na duši, a to sice v myšleních, řečích a spůsobech čistě se chovali, též také se přikazuje, abychom všech hříšných příležitostí se varovali.

Milé dívky! čistota, kterou Bůh zachováváti v tomto přikázání přikazuje, jest tak výborná cnost, že vás, jestliže ji zachováváti budete, samým anjelům nebeským podobnými učiní; — onať jest i také tak veliká cnost,

že vás Bůh pro ni zvláštní slávou tam na nebi ozdobi — ale nečistota, kterou Bůh v tom přikázání zakazuje, když praví: „*Nesesmilniž,*“ jest tak ohavný hřích, že se pro tu ohavnost jeho ani o něm mluvit nemá, jakž to sv. *Pavel* praví řka: „*Smilstvo pak a všeliká nečistota aniž jmenována nebud' mezi vámi*“ (k Efez. 5, 3.) — onať jest i také tak veliký a těžký hřích, že ti, kteří se jí dopouští, jen s tíží mohou někdy spasení býti; nebo tentýž sv. *Pavel* praví: „*Zjevnít pak jsou i skutkové těla, jenž jsou: smilstvo, nečistota, nestydatost, chlipnost — o kterých vám pravím, jakž jsem předpověděl, že kteří takové věci činí, království božího nedojdou.*“ (k Galat. 5, 19.) — Ach! jaký to strašlivý soud boží vyřknut jest nad těmi, jenž tu anjelskou čistotu svou trátí a ohavné nečistoty se dopouští! Važte sobě tedy nanejvýš nevinnosti a čistoty svojí, a chraňte se ji někdy zalíbením v nečistých myšleních a žádostech — nestydatou řečí, a tím více nějakým nestydatým jednáním poskvřiti, aneb zcela ztratiti; poněvadž v tom okamžení, v kterém byste ji ztratili, ztratili byste spolu také krásnou podobu anjelskou, a stali byste se podobnými šeredným ďáblům! — Z té tedy příčiny vystříhejte se všech světských a rozkošných společností — nepřibližujte se k onomu místu, na němž taneční hudba se koná, aneb kde rozpustilá mládež dospělá jest shromážděna — vrzte na oheň každou píseň a knihu, v které se nějaké proti té anjelské čistotě a nevinnosti popouzející hanebné a nestydaté věci vynachází — a kdybyste se někde na osamělém místě vynacházeli, nechtějte mysliti, když vás tam rodičové, učitelové aneb jiní lidé nevidí, žeby vás tam žádný neviděl, ale pomněte,

že Bůh vás tam vidí, a všechno, co tam mluvíte, slyší, a co sobě myslíte, ví: a proto i soukromě jako před Bohem čistotně se musíte jak v řeči a skutecích, tak také i v myšleních a žádostech chovati — a kdybyste snad někdy, když vyrostete, do násilného pokušení proti čistotě upadli, tak žebyste mocně od někoho vábeni byli, abyste k nějakému hanebnému a nestydatému jednání přivolili: tenkrát obzvláště na Boha všudypřítomného a vševědoucího pamatujte, a strachujte se před Ním k něčemu zlému svoliti, byťbyste i mnoho zlého pro to odporování od svůdníků měli přetrpěti — utíkejte rychle z toho místa před takovými svůdníky jako Josef Egyptský, který rychle utíkal z onoho místa, na kterémž k nečistotě byl pokoušen, a raději se křivě nechal od chlipné manželky Putifarovy obžalovati a do žaláře uvrhnouti, nežli by se byl od ní k páchání nečistoty dal svésti; kdybyste ale nemohli z místa násilného pokušení utéci, tedy udatně odporujte svůdníkům, jako čistotná *Zuzana*, která raději smrt podstoupiti volila, nežliby poskvrnění své čistoty byla dopustila. Abyste tedy drahý poklad čistoty a nevinnosti své vždy neposkvrněný zachovali, Boha přede vším o Jeho milost k tomu musíte prositi, aby On vás chránil před pokušením, a v čas pokušení vám pomoci Své neodepřel — a pak také anjelům strážným se musíte pod ochranu odporoučeti.

O sedmém přikázání božím.

Jak zní *sedmé* přikázání boží?

Sedmé přikázání boží zní takto: „*Nepokradeš.*“

Zapovídá-li se něco těmi slovy čili poroučí se?

Těmi slovy se *zapovídá*.

Co pak se jimi *zapovídá*?

Těmi slovy se *zapovídá krásti*.

Co pak jest to *krásti*?

Krásti jest něco vzíti.

Kdybyste něco vzali, co vám vlastně přináleží, bude-li to *krásti*?

To nebude *krásti*.

Proč pak ne, vždyť jste něco vzali?

To nebude *krásti*, proto že to, co jsme vzali, nám vlastně přináleželo, a ne jiným lidem.

Co jest tedy *krásti*?

Krásti jest něco vzíti, co jiným lidem přináleží.

Kdybyste v čas letní navštívili svého dobrého přítele, a on by vás zavedl na své pole, kdežto by se právě zralý mák vynacházel, a vy byste sobě u přítomnosti toho přítele svého z toho zralého máku něco vzali, znamenalo by to *krásti*?

To by neznamenal *krásti*.

Proč pak ne, vždyť jste vy něco vzali, co jiným lidem přináleží?

To by proto neznamenal *krásti*, že se to stalo u přítomnosti přítele.

Tedy myslíte, když se druhému něco vezme u přítomnosti jeho, že to neznamená *krásti*?

Ano, my tak myslíme.

Ku příkladu: Když váš dobrý přítel na tom poli ještě přítomen byl, přišli tam dva muži, jejichžto síle on odolati nemohl, a brali sobě z toho zralého máku co chtěli; co myslíte, znamenalo to *krásti*?

To znamenalo *krásti*.

Proč pak, vždyť se to stalo u přítomnosti toho přítele? To znamenalo proto *krásti*, že se to stalo proti vůli toho přítele.

Nyní mi tedy již řekněte jak náleží, co jest *krásti*?

Krásti jest něco vzíti, co jiným lidem přináleží, proti vůli jejich.

Stává-li se tato krádež vždy proti vůli toho, komu věc přináleží?

Stává.

Tak? k. p. vy, jakožto ještě nezkušený ve mnohých věcech, chtěli byste sobě nějaký hedbávný šat koupiti; ten ale, jenžby vám ho prodával, vida v tom vaši nezkušenost, předložil by vám jen polohedbávný, neb zcela jen vlněný šat; a vy, jsouce toho mínění, že kupujete šat hedbávný, dobrovolně a rádi byste mu ho tak, jak žádá, velmi draze zaplatili; co myslíte, dopustil-li se ten prodavač krádeže?

On se ovšem dopustil krádeže.

Proč pak?

Proto že vzal od nás mnohem více peněz, nežli zač ten šat stál.

Vždyť jste vy mu ty peníze dali dobrovolně a rádi?

My jsme mu ty peníze sice dali dobrovolně a rádi, ale proto, že jsme mysleli, že ten šat za ně stojí.

Kdybyste to byli věděli, že ten šat není hedbávný, a že za tak veliké peníze nestojí, byli-li byste mu je dali?

My bychom mu tak veliké peníze za ten šat na žádný způsob nebyli dali, kdybychom byli věděli, že za ně nestojí, poněvadž není hedbávný.

Jak se tedy tato krádež stala? *proti vůli*, čili *proti vědomosti* vaší?

Tato krádež se stala *proti vědomosti naší*.

Opakujte tedy ještě jednou, co jest *krásti*?

Krásti jest něco vzíti, co jiným lidem přináleží, proti vůli aneb vědomosti jejich.

Kolikerym způsobem se krádež může státi?

Krádež se může mnohým způsobem státi. Buď, když někdo druhého na cestě neb na kterémkoli jiném místě obloupí — buď když někdo druhému se do domu jeho vloudí aneb násilně vláme, a odtud mu peníze, dobytek, obilí, šatstvo neb jiné věci proti vůli a vědomosti jeho vezme — buď když někdo s pole, s luk, ze zahrady, s vinice, aneb z lesa druhému něco též proti vůli aneb proti vědomosti jeho vezme, aneb mu tam nějakou škodu učiní.

Zač takového člověka všickni lidé pokládají?

Takového člověka všickni lidé za *zloděje* pokládají.

A ten skutek jeho?

Za *krádež*.

Tuto krádež zapovídá Ježíš u sv. Mat. (19, 18.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Nepokradeš!*“

Řekněte mi, skrz co se ještě krádež stává?

Krádež se ještě stává skrze rozličné šibalství při koupi a prodeji, když rozumnější a zkušenější od sprostějšího a nezkušeného něco buď kupuje aneb mu něco prodává.

Skrze co pak ještě?

Skrze podvod při míře a váze.

Jakým pak způsobem se krádež zde může státi?

Takovým způsobem: Když ten, který na míru neb na váhu něco prodává, má menší míru neb váhu, nežli vlastně míti má.

Které pak věci se prodávají na míru?

Obilí všech druhů, rozpuštěné maslo, víno, pivo, olej a mnohé jiné tekoucí věci.

A které ještě?

Sukno, plátno a všecko ostatní loketní zboží.

Která jest míra na tekoucí neb sypané věci?

Míra na sypané věci jest: Měřice, půlměřice, čtvrtměřice, mírka a t. d.

A na věci tekoucí?

Míra na věci tekoucí jest: Bečka, půlbečky, vědro, máz, půlmázu, žejdlík a t. d.

Která pak jest míra na loketní čili střížné věci?

Míra na loketní čili střížné věci jest: Loket, půllokte, čtvrtlokte a t. d.

Nač se ještě mnohé věci měří?

Mnohé věci ještě, jako: dříví, kamení, pole a t. d. měří se také na sáhy, půlsáhy a t. d.

Mnohé ze sypaných věcí nač se také prodávají neb měří?

Mnohé ze sypaných věcí, jako ovoce rozličné, prodávají a kupují se na počet.

Který jest při prodaji a koupi obyčejný počet?

Kopa, půlkopy, mandel a t. d.

Které pak věci se prodávají na váhu?

Na váhu se prodávají a kupují rozličné *kovy*, jako: Zlato, stříbro, železo, olovo; a pak rozličné masité věci, jako: Maso, lůj — a rozličná k přípravě pokrmu potřebná koření, jako: Pepř, zázvor, skořice a t. d. Ještě také na váhu se prodává a kupuje: Sůl, častěji také i mouka a mnohé jiné věci.

Která pak jest u nás obyčejná váha?

U nás obyčejná váha jest: Centníř, půlcentníř, čvrtcentníř, libra, půl libry a t. d.

Kterí pak lidé se obyčejně zaměstnávají mírou a váhou? Lidé, jenž se mírou a váhou při prodaji a koupi zaměstnávají, jsou: Řezníci, hodspodští, soukeníci, tkalcí a kupcové, jenž v kupectví a prodaji rozličných věcí obchod vedou.

Co praví Bůh v III. knize Mojž. (19, 36.) o váze a míře těchto lidí, jaká má býti?

Bůh o váze a míře, jaká má vždy býti, praví: „*Váha spravedlivá a rovná at jsou závaží; spravedlivá míra a spravedlivý žejdlík.*“

A užívají-li také skutečně všickni lidé takové míry a váhy? Neužívají.

Co vzhledem toho mnozí lidé činívají?

Užívají menší míry a váhy, nežli ustanoveno jest.

Kdyby ti, kteří kupují, věděli, že ten, který prodává, má menší míru a váhu, nežli má býti: daliby mu za menší míru neb váhu toli, jako za míru a váhu spravedlivou se dává?

Kdyby to věděli, oni by toli nedali.

Že ale mu za tu míru a váhu jeho toli dávají, dávají-li to s dobrým vědomím?

Oni mu to dávají jen z pouhé nevědomosti.

Podvod tedy při míře a váze jak neb proti čemu se stává?

Podvod při míře a váze stává se *proti vědomosti* těch, kteří kupují.

A proti čemu ještě?

On se také stává ještě *proti vůli* těch, jenž kupují.

Následovně tedy, co jest podvod při míře a váze?

Podvod při míře a váze jest *krádež*.

A zakazuje se v kterém přikázání?

Zakazuje se v sedmém přikázání božím.

Řekněte mi tedy, co se v sedmém přikázání zapovídá?

V sedmém přikázání božím se zapovídá: krádež, podvod při míře a váze.

Co činívají mnozí lidé s nalezenou cizí věcí?

Oni sobě zadržívají nalezenou věc.

Kdyby ten, který tu věc ztratil, byl věděl, kde ji ztratil, aneb kdy mu z rukou vypadla, byl-liby ji tam nechal ležeti?

Kdyby to byl věděl, kde aneb kdy ji ztratil, nebylby ji tam žádným způsobem nechal ležeti.

Že ale ji tam, kde mu vypadla, nechal ležeti, to se stalo tedy proti čemu?

To se stalo *proti* neb *bez vědomosti* jeho.

A chtěl-li on ji snad ztratiti?

On ji nechtěl ztratiti.

Tedy se to také proti čemu ještě stalo?

To se stalo také ještě *proti vůli* jeho.

A kdyby věděl, kdo ji našel, nechal-liby mu ji?

Kdyby to věděl, on by mu ji žádným způsobem nenechal.

Když ten, kdo věc ztracenou nalezá, zadržuje ji sobě: proti čí vědomosti a vůli ji sobě zadržuje?

On ji sobě zadržuje proti vůli a vědomosti toho, kdo ji ztratil.

Nalezenou cizí věc sobě podržeti, jest tedy též?

Jest též *krádež*.

A to se zapovídá v kterém přikázání?

To se zapovídá též v sedmém přikázání božím.

Když někdo věc nějakou dává druhému ke schování neb k opatrování, myslí-li on sobě, že jí od toho člověka již více nazpátek nebude žádati?

Tak on sobě nemyslí.

Co sobě při tom myslí?

On sobě při tom myslí, že tu věc po nějakém čase opět nazpátek bude žádati.

Odkud na toto jeho myšlení uzavíráte?

Odtud, kdyby té věci nemínil nazpátek žádati, žeby jí nesvěřoval druhému pod opatrnost, ale bý mu ji raději zcela daroval.

Když ale ten, komu ta věc k schování neb pod opatrnost svěřena byla, nechce jí více zpátkem odevzdati, ale zadrží ji sobě, proti čí vůli ji sobě zadržuje?

On ji sobě zadržuje proti vůli toho, který mu ji pod opatrnost neb k schování byl svěřil.

A toto zadržení cizí věci jest též?

Toto zadržení cizí věci jest též *krádež*.

A zapovídá se v kterém přikázání?

V sedmém přikázání božím.

Že cizí věci sobě zadržeti není dovoleno, svědčí která slova Písma svatého?

To dosvědčují tato slova Písma svatého: „*Duše, kteráž hřeší a potupíc Pána, zapře bližnímu svému věc k schování danou, aneb mocí něco vydře, neb pohanění učiní, buď že věc ztracenou nalezne a zapírajíc, tomu křivě přísáhne, a cožkoli jiného učiní z mnohých věcí, v kterých hřešívají lidé, jsouc přesvědčena o vině: navrátí.*“ (III. Mojž. 6, 2—5.)

Co umlouvají obyčejně hospodáři s nájemníky svými dříve, nežli je pošlou na pole neb na vinici svou pracovat?

Oni s nimi umlouvají obyčejně denní peníz.

Když nájemníci celý den pracovali za ten peníz a u večer ho od hospodáře svého dosahují, jak se ten peníz jmenuje?

Ten peníz se jmenuje *mzda*.

Jsou-li ale nájemníci toho mínění, že ten peníz neb tu mzdu od hospodáře nikdy nebudou žádati?

Oni žádným způsobem toho mínění nejsou.

Když ale hospodář jim jejich mzdu, když přijde večer, nechce vydati, ale zadrží ji sobě, proti čí vůli ji sobě zadržuje?

On ji sobě zadržuje proti vůli těch nájemníků.

Zadržení mzdy dělníků jest též?

To jest též *krádež*.

A zakazuje se též v kterém přikázání?

Zakazuje se též v sedmém přikázání božím.

O tom praví *Jeremiáš* prorok (22, 13.) kterými slovy? *Jeremiáš* prorok o tom praví: „*Běda tomu, kdo přítele svého utiskne nadarmo, a mzdy jeho nevrátí jemu.*“

Řekněte mi tedy, co se v sedmém přikázání dále zapovídá? *V sedmém přikázání se zapovídá: krádež, podvod při míře a váze, zadržování cizího statku a mzdy.*

Co činívají mnozí nesvědomití lidé, když mají druhému z nouze aneb z jiné potřeby pomoci, a mu nějaké peníze půjčiti?

Oni, když vidí, v jak veliké bídě a potřebě jest postaven, a že proto také nějaké peníze sobě vypůjčiti musí: používají bídy jeho k vlastnímu zisku a užitku; poněvadž mu peníze nechtí dříve půjčiti, až se uvolí veliké úroky jim z vypůjčených peněz každoročně platiti.

Jak se obyčejně jedním slovem žádání a přijímání takových příliš velikých úroků jmenuje?

Žádání a přijímání takových příliš velikých úroků jmenuje se obyčejně *lichva*.

Kterí pak lidé se ještě lichvy dopouštějí?

Lichvy se také dopouštějí oni lidé, kteří v čas neúrody zemské všecko obilí na trhu skupují a nechají ho tak dlouho ležeti, až ubezpečeni jsou, že ostatní lidé, kteří

něco obilí odprodati mohli, nic více již k prodeji nemají, a proto také že všechno obilí příliš drahé jest, tenkrát teprv oni počnou své před dávným časem skoupené obilí draze prodávati.

A jest-li takové jednání zapovězené?

Jest ovšem.

Proč pak, vždyť pak ti, jižto kupují obilí, jako i ten, jenž peníze vypůjčívá, vědí co činí, a dobrovolně se k tomu velikému platu uvolují?

Kdyby sobě mohli nějak jinak pomoci, uvoliliby oni se, tak veliké úroky za vypůjčené peníze dávatí, aneb tak draze to obilí platiti?

Kdyby sobě nějak jinak pomoci mohli, oni by se žádným způsobem k tomu neuvolili.

Jaká jest tedy při tom jejich vůle — *svobodná* čili *přinucená*?

Vůle jejich při tom nikoli *svobodná* ale *přinucená* jest. Proti čí vůli se lichva též stává?

Lichva se stává též proti vůli těch, kteříž jí utiskování jsou.

A pročž ta lichva jest též?

Lichva jest též *krádež*.

A zapovídá se též v kterém přikázání?

Zapovídá se též v sedmém přikázání božím.

Že lichva dovolena není, svědčí která slova Písma?

Tato slova: „*Půjčíš-li peněz lidu mému chudému, kterýž bydlí s tebou, nebudeš naň nastupovati jako dráč, ani ho lichvami obtížíš.*“ (II. Mojž. 22, 25.)

Když vám rodičové vaši nějaký šat udělují, proč neb k čemu oni vám ho dávají?

Oni nám ho dávají, bychom se jím odívali.

A smí-li vám někdo jiný užívání toho šatu zakázati?

Toho nám nesmí žádný zakázati.

Aneb vám v tom překážeti?

Aniž nám kdo smí v tom překážeti.

Když sobě někdo koupí zahradu, pole neb louku, co s tím vším může a smí činiti?

On toho všeho smí užívat, a dle libosti s tím zacházeti.

A smí-li mu v tom někdo překážeti?

V tom mu nesmí žádný překážeti.

Aneb mu užívání toho pole, louky neb zahrady zakázati?

Aniž mu to kdo zakázati smí.

Nuž, takovou volnost neb svobodu, něco činiti, v čemž nám žádný překážeti nesmí, jmenujeme *právo* — Jak ji jmenujeme?

Právo.

Co jmenujeme *právem*?

*Práve*m jmenujem volnost neb svobodu něco činiti, v čem nám žádný překážeti nesmí.

A stává-li se to také skutečně, že druh druhu v právech nepřekáží?

Nikoli.

Co se tedy vzhledem práv bližního častěji stává?

Častěji se stává, že práva bližnímu nespravedlivým způsobem buď zcela odebrána, aneb aspoň velmi ztenčena bývají.

A přivoluje-li tomu majetník těch práv?

Majetník těch práv tomu nepřivoluje.

Proti čí vůli se tedy ztenčení neb odebrání práv stává?

To se stává proti vůli majetníka práv.

Toto uškodění bližnímu na jeho právech tedy jest též?

Krádež.

A zapovídá se v kterém přikázání?

Zapovídá se též v sedmém přikázání božím.

Nyní mi řekněte již v celosti, co se skrze sedmé přikázání boží zapovídá?

Skrze sedmé přikázání boží se zapovídá: krádež, podvod při míře a váze, zadržování cizího statku a mzdy, lichva, všeliké uškodení bližnímu na jeho mohovitosti a právech jeho.

Řekněte mi, co praví *Ezechiel* prorok (33, 14 a 15.) o těch, kteří proti tomuto přikázání zhřešili?

On o nich praví: „*Pak-li dím bezbožnému: Smrtí umřeš, a činil-liby pokání od hříchu svého, a činil-liby soud a spravedlnost, a základ by navrátil bezbožný, a loupež vrátilby v přikázání života, anižby co činil nespravedlivého: životem živ bude a neumře.*“

Který jest pravý smysl těchto slov?

Pravý smysl těch slov jest tento: Jestliže zloděj neb loupežník milost u Boha neb odpuštění svého hříchu chce naleznouti: předně musí loupež svou neb věc ukradenou navrátiti.

A co praví Bůh v II. knize Mojž. (22, 5.) o těch, kteří proti tomuto přikázání zhřešili?

Bůh tam o nich praví: „*Učinil-liby kdo škodu poli, vinici, a pustil-liby hovado své, aby spáslo cizí: cožkoli nejmilejšího míti bude na poli svém aneb na vinici, škodu, jakžby se uvážila, nahradí.*“

Který jest tuto pravý smysl těchto slov?

Pravý smysl těch slov jest: Jestližeby někdo na poli, na vinici, na loukách neb na zahradách druhému nějakou škodu, buď sám neb dobyt看em svým učinil: bude-li se od hříchu toho chtíti osvoboditi, všecku učiněnou škodu bližnímu svému musí předně jak náleží nahraditi.

Zloděj tedy neb loupežník, chce-li odpuštění svého hříchu dosáhnouti, co musí především činiti?

On musí především věc ukradenou navrátiti.

Jest-li ale ukradené věci více nemá, co musí činiti?

Musí v povaze, jakéž ukradená věc byla, jinou věc navrátiti.

A jest-li ani to možné není?

Tenkrát musí, zač ukradená věc stála, na penězích navrátiti.

Jest-li ale ani peněz více není?

Tenkrát se musí s prosbou utíkat k tomu, komu měl věc navrátiti, a jej za odpuštění prositi.

Jest-li ale ten, komu se ukradená věc má navrátiti, není více na světě, komu se navrácení musí státi?

Navrácení se musí potomkům toho zemřelého státi.

Jestli ale nejsou žádní potomkové?

Tenkrát se to musí na dobré skutky vynaložiti.

Jmenujte některé takové dobré skutky!

Almužny, ozdobení chrámu Páně, aneb obět mše svaté dát sloužiti za duši toho, jemuž se ukradená věc navrátiti měla.

Kdo šibalství své v podvodu při míře a váze provozoval, chce-li odpuštění hříchu svého dosáhnouti, co musí předně činiti?

Musí předně všecko, v čem koho oklamal, navrátiti.

A komu?

Tomu, koho oklamal.

Jest-li to něco snadného neb možného podvodníkovi, aby zvěděl o všech lidech, jichžto oklamal?

To jest pro podvodníka něco velmi nesnadného, ba i něco nemožného, aby o všech těch lidech zvěděl, jichžto v míře neb ve váze oklamal.

Proč pak by to pro něho bylo něco nesnadného aneb nemožného?

Proto že k takovým lidem, kteří v prodaji svých věcí s mírou a váhou zacházejí, jako jsou: Kupcové, řezníci, hospodští a t. d. přichází denně velmi mnoho lidí, z nichžto někteří jsou pocestní a zcela cizí lidé, jichžto prodavač nikdy více nespatri, aniž ví, odkud byli a kde se vynacházejí.

Jakým způsobem musí tedy takový podvodník navrátiti? Musí v té ceně, jakž se vinným uznává, žeby byl lid oklamal, náhradu na dobré skutky, jako: na almužny, chudým, na ozdobení chrámu Páně a t. d. obrátiti.

Almužny takové se musejí kterým chudým uděliti?

Almužny takové se musejí uděliti chudým té osady neb té obce, v které ten podvodník svůj podvod a klam při míře a váze provozoval.

A ozdoba kterému chrámu Páně se státi musí?

Chrámu Páně té farnosti, v které podvodník svůj klam a podvod provozoval.

Má-li se to navrácení a ta náhrada snad jen z polovice neb jen z třetího dílu státi?

Nikoli, ale musí se úplně státi.

Kdo v tom předchází svým příkladem?

Zacheus, který byl celným ve východní krajině za času Ježíše Krista, a poněvadž při vybírání cla velikou příležitost měl, nepravým způsobem sobě statek shromážditi: tedy, když jednoho dne k němu přišel Ježíš a bydlel s ním v příbytku jeho, zpomenul sobě na statek svůj nepravým způsobem nashromážděný, a byv v srdci svém hnut, ustanovil u sebe, že to vše chce navrátiti, a co nebude moci navrátiti, že na almužny chudým vynaloží.

To pravil ke Kristu Ježíši kterými slovy?

Těmito slovy: „*Aj polovici statku svého Pane! dávám chudým, a oklamal-li jsem v čem kohô, navracuji čtverásobně.*“

A líbila-li se tato řeč Kristu Ježíši?

Ovšem že se líbila.

Odkud to poznáváte?

Poznáváme to ze slov Kristových, která k Zacheovi pravil řka: „*Dnes spasení stalo se domu tomuto.*“ (Luk. 19, 9.)

Co znamenají ta slova?

Znamenají tolik: Že jsi navrátil, v čem jsi koho oklamal: tedy se tobě ten hřích tvůj odpouští.

Kdo peníze neb věc nějakou od druhého vypůjčí, co jest povinen?

On jest povinen peníze neb vypůjčenou věc opět svým časem nazpátek dáti.

A kdo nějakou věc nalezne, co pak jest ten povinen činiti?

On jest povinen, nalezenou věc též navrátiti.

Komu?

Tomu, kdo ji ztratil neb komu patří.

Když se ale neví, komu patří, co se musí činiti?

Musí ten, kterýž cizí věc našel, nechať ji veřejně oznámiti.

Kdyby ale navzdor tomu po dosti dlouhém čase přece žádný se nepřihlásil, co se má s tou ztracenou nyní ale nalezenou věcí činiti?

Musí se zpeněžit, a peníze za ni stržené se musejí na almužny chudým, aneb na okrášení chrámu Páně vynaložiti.

S jakým pak úmyslem?

S tím úmyslem, jakoby ten, komu ta věc vlastně při-

náleží, sám ty almužny uděloval, neb na ozdobu chrámu Páně něco byl věnoval.

A kdo druhému nějakou škodu na poli, na louce, v zahradě, na vinici neb v lesích učinil, co jest povinen činiti?

Ten jest povinen, učiněnou škodu bližnímu svému zase nahraditi.

Při nahrazování škody co jest obzvláště pozorovati?

Při nahrazování učiněné škody obzvláště pozorovati jest, zdaliž učiněná škoda bližnímu mimo sebe ještě jinou znamenitou škodu nezpůsobila, jej aneb nastávajícího užitku nezbavila.

Jest-li snad, když učiněná škoda ještě jinou škodu za sebou táhne, na náhradě té jednoduché škody již dosti?

V takovém pádě není dosti na náhradě jednoduché škody. Co se musí také spolu nahraditi?

Musí se v takovém pádě i ta škoda nahraditi, která teprv ze škody již učiněné povstala.

Vysvětlete mi to nějakým příkladem, jak to myslíte?

Kdyby k. p. někdo zabil svému spolubližnímu slepici, která jest matkou mnohých vylíhnutých kuřátek, tedy, poněvadž opuštěná kuřátka bez matky velmi těžce aneb dokonce se nedají vychovati: musí ten, který tu slepici zabil, nejen slepici, ale i kuřátka podle dobré úmluvy svému spolubližnímu nahraditi.

Aneb, kdyby někdo druhému spásal, požal aneb potrhal ještě nezralé obilí: není na tom dosti, aby vynahradil jen zelené obilí, které ještě k žádnému užitku, leč jen za potravu dobytku sloužiti mohlo, ale musí také vynahraditi škodu, která odtud vyplývala, totiž, klasy neb obilí, kteréby z toho spaseného, požatého aneb

potrhaného obilí bylo vyrostlo, kdyby bylo v pokoji na poli zůstalo.

Aneb, kdyby se někdo vloudil druhému do zahrady na ovoce, a při spěšném trhání ovoce ulomilby silnou větev z ovocného stromu: tedy, chtěje od hříchu krádeže osvobozen býti, musí nejen natrhané ovoce nahraditi, ale i napotomní užitek z ulomené větve, a jest-liby pro ulomenou větev potom celý stromek přestal ovoce nésti anebo dokonce by uschl: musí zloděj, který větev ulomil, podle dobré úmluvy s majetníkem neb pánem zahrady, celý uschlý stromek nahraditi.

Co pak musí lichvář činiti, chce-li odpuštění hříchu svého dosáhnouti?

Musí vše, co skrze lichvu získal, navrátiti neb nahraditi.

A komu?

Zná-li toho člověka, kterého utiskl: musí tomu člověkovi navrátiti neb nahraditi; nezná-li ale těch lidí, jichžto utiskoval: na dobré věci, obzvláště na almužny chudým to musí vynaložiti, poněvadž lidé, jichžto lichvář utiskuje, větším dílem jsou chudobní:

Kdyby ale ten, jenž jakýmkoli způsobem se proti tomuto sedmému přikázání božímu pohřešil, nebyl více na světě, zanechal by ale nespravedlivý statek svým potomkům, co jsou ti to potomkové povinni činiti?

Oni jsou povinni, nespravedlivý statek způsobem výše vylouženým místo otce svého navrátiti.

Proč pak?

Proto že kdyby ho nenavrátili, učinili by se spoluúčastnými hříchu krádeže, jehož se otec jejich dopustil, když statek nespravedlivým způsobem nashromáždil.

Nuž, když vy vidíte cizí věci, co nesmíte nikdy činiti? Nesmíme nikdy po nich sáhati a je sobě bráti.

Ani tenkrát, kdyby vám ten, komu ty věci patří, dal k tomu dovolení?

Tenkrát je sobě ovšem můžeme vzíti.

A kdybyste někdy na míru neb na váhu něco měli prodávati, jaké míry neb váhy nesmíte užívat?

Nesmíme nespravedlivé míry neb váhy užívat.

A kdybyste od někoho něco vypůjčili, co při tom nesmíte činiti?

Nesmíme mu tu věc upříti.

A kdybyste někomu peníze půjčili, jakých úroků od něho nesmíte žádati?

Nesmíme od něho větších úroků žádati, nežli předepsány jsou.

A kdybyste věc nějakou našli, co s ní nesmíte činiti?

Nesmíme jí sobě zadržeti.

A co vzhledem všech těchto pádů máte činiti?

Máme každému, jak v domě tak i na poli, na loukách, na zahradách a vinicích jeho věci nechat v pokoji, a při prodaji vždy jen spravedlivé míry a váhy užívat, žádného v ničem neutisknouti, a věc nalezenou máme navrátiti.

Který příklad vás povzbuzuje k navrácení nalezené věci?

Příklad Jakobův, který, když synové jeho přivezli z Egypta obilí, a našli v pytlech peníze, jichžto byli v Egyptě za obilí odevzdali: nařídil synům svým, když jich po druhé do Egypta posílal, aby vzali nalezené peníze s sebou a navrátili je, že se snad omyl stal. (I. Mojž. 43, 12.)

Nyní mi řekněte, co se skrze sedmé přikázání poroučí?

Skrze sedmé přikázání se poroučí: abychom každému,

*což jeho jest, nechávali, dávali a prokazovali, od-
cizenou věc navrátili, a učiněnou škodu zase na-
hradili.*

Co potřebuje člověk k zachování svého tělesného života?
K zachování svého tělesného života potřebuje člověk
pokrm, nápoj a oděv.

A čím sobě těchto potřebných věcí může vydobytí?
Svou prací a pilností.

Kdo ale pracovati nechce, a přec dobře živ býti chce,
k čemu bere takový člověk potom své útočiště?

Takový člověk bere potom ku krádeži své útočiště.

Byste se tedy před krádeží uchránili, čeho se musíte
pilně varovati?

Musíme se lenosti varovati.

A čeho se uchopiti?

Pilnosti a pracovitosti.

Ale mnohý člověk dosti pilně pracuje, a přec mu to vše
co vypracuje, nepostačuje k vyživení, a proto také
krade, co jest toho příčinou?

Toho příčinou jest jeho marnotratnost neb obžerství a
opilství.

Byste se tedy před krádeží uchránili, čeho se máte za
druhé vystříhati?

Máme se za druhé marnotratnosti a opilství vystříhati.

A čeho se uchopiti?

Musíme se šetrnosti uchopiti.

Ale mnohý člověk jest pracovitý a šetrný a má také
všeho dosti, a přec krade, což toho jest příčinou?

Toho příčinou jest závist a lakomost.

Čeho se tedy máte za třetí varovati?

Musíme se za třetí lakomosti a závisti varovati.

A čeho se uchopiti?

Musíme se štědroty a lásky k bližnímu uchopiti.

Kdyby sobě ten, který krade, pomyslí, že ho někdo vidí, zдалiby kradl?

On by nekradl.

Proč pak ne?

Proto žeby se obával, že ten, který ho vidí, to na něj poví a on potom že bude potrestán.

A jest-li někdo, jenž každého zloděje vidí když krade, a jej také někdy trestati bude?

Ovšem jest.

A kdo jest to?

To jest Bůh, jenž všecko ví a vidí.

Byste se před krádeží uchránili, kterého prostředku se ještě máte uchopiti?

Musíme sobě zpomenouti, bytby nás žádný člověk neviděl, že nás předce Bůh vidí, poněvadž na každém místě jest přítomen.

O osmém přikázání božím.

Když nějakou důležitou věc vykládáte, a žádný slovům vašim věřiti nechce, na koho se odvoláváte, aby řeč vaši potvrdil?

Odvoláváme se na lidi, kteří spolu při té věci, když se stala, přítomni byli.

A co od takových lidí žádáte?

Od takových lidí žádáme, aby svou řečí potvrdili, že tomu skutečně tak jest, jak my o té věci mluvíme.

A takoví lidé, kteří byvše požádáni k tomu, svou řečí řeč neb skutek druhého potvrzují, jak se obyčejně jmenují?

Takoví lidé se obyčejně *svědci* jmenují.

A ta potvrzující řeč jejich?

Ta potvrzující řeč jejich jmenuje se *svědectví*.

Mluvívají-li ale svědkové vždy tak, jak věc nějakou viděli aneb o ní slyšeli?

Oni tak vždy nemluvívají.

Jak ale mluvívají?

Oni častěji jinak mluvívají o nějaké věci, nežli jak ji viděli, aneb o ní slyšeli.

Když o nějaké věci tak mluví, jak ji viděli, aneb o ní slyšeli, jaké vydávají svědectví?

Vydávají *pravé svědectví*.

A jmenují se jací svědkové?

Svědkové praví.

A když jinak o té věci mluví, jaké vydávají svědectví?

Vydávají *křivé svědectví*.

A jmenují se též jací svědkové?

Oni se též *křiví svědkové* jmenují.

Co praví kniha Přísloví (19, 28.) o těchto křivých svědcích?

Knihy Přísloví o nich praví: „*Svědék křivý nebude bez trestání.*“

Čím zde vyhrožuje kniha Přísloví křivým svědkům?

Trestem.

Zdali jest tedy takové svědectví dovoleno, když se mu trestem vyhrožuje?

Takové křivé svědectví není dovolené.

Bůh sám ho zakazuje v kterém přikázání?

V osmém přikázání.

Jak zní osmé přikázání?

Osmé přikázání zní takto: „*Nepromluviš křivého svědectví proti bližnímu svému.*“

Stává-li se zřídka, žeby lidé takové křivé svědectví proti bližnímu svému mluvili?

To se nestává zřídka, ale velmi často.

Jmenujte mi z Písma sv. nějaký příklad takového křivého svědectví!

Proti svatému *Štěpánovi*, který byl muž svatý a pln pravdy, když ho Židé chtěli ukamenovati, a nemohli ho v ničem uviniti: přivedli křivé svědky, kteří by mluvili proti jemu nepravé věci, kterých se sv. Štěpán nikdy nedopustil.

Řekněte mi ještě nějaký jiný takový příklad!

Když Židé Jiříše Krista chtěli usmrtiti, a nemohli Jej v ničem uviniti: přivedli též křivé svědky, kteříby mluvili proti Ježíšovi takové věci nepravé, kterých se Ježíš též nikdy nebyl dopustil.

Co pak činil *Ježíš* a sv. *Štěpán*, když svědkové tak křivě proti nim svědčili, zdali žádali na ně pomstu s nebe?

Nikoli.

Co tedy činili?

Tiše a trpělivě to snášeli, a modlili se za ty křivé svědky, jakož i za všecky ostatní své nepřátely, aby jim to Bůh odpustil, an nevědí co činí.

Kdyby proti vám někdy křiví svědkové povstali, cobyste nesměli činiti?

My bychom na ně nesměli pomsty s nebe prositi.

A cobyste raději museli činiti?

My bychom křivé svědectví těch svědků museli raději tiše a trpělivě jako Ježíš a sv. Štěpán snášeti a trpěti, Bohu svou nevinnost odporoučeti, a prositi Jej, aby křivé svědky ráčil osvítiti, a nepokládal jim toho za hřích.

A kdybyste někdy požádání byli, abyste o něčem svě-
dectví vydali, jaké jen svědectví byste museli vydati?
My bychom museli jen pravé svědectví vydati.

Když od jiných lidí něco žádáte, čím svou žádost jim
oznamujete?

My jim svou žádost řečí svou oznamujeme.

Když nějaké bolesti cítíte, aneb když zarmoucení jste,
čím to všecko jiným lidem na jevo dáváte?

To všecko též svou řečí na jevo dáváme.

A když se vám poštěstí, že skutečně radost neb ža-
lost svou jiným lidem jste takovým způsobem oznámili:
co hned cítíte v srdci svém?

Potom hned cítíme ve svém srdci velikou radost a ve-
liké ulehčení bolestí neb teskností svých.

Kdybyste ale nemohli mluvit, jak byste žádost, radost
nebo žalost svou jiným lidem museli na jevo dávat?

Tak jako jiná nerozumná zvířata — divokým křikem,
aneb rozličným hnutím údů těla museli bychom to,
co vnitř cítíme neb žádáme, jiným lidem oznamovati.

Že ale mluvit můžete, komu jedině připisovati musíte?

To jedině Bohu musíme připisovati.

A za jaké dobrodiní božské musíte vždy řeč svou po-
kládati?

Řeč svou musíme vždy za veliké dobrodiní boží pokládati.

A k čemu jí vždy musíte užívati?

Musíme jí vždy jen k tomu užívati, abychom svou žá-
dost nebo potřebu, radost nebo zármutek jiným přátel-
ům nebo známým svým mohli jí oznámiti.

Potřebují-li ale všickni lidé řeči své jenom k oznámení
svého vnitřního smýšlení?

Nejen k tomu řeči své potřebují.

A k čemu jí potřebují?

Oni jí častěji potřebují k oklamání jiných lidí.

Kdo někoho chce oklamati, mluví-li tak, jak v srdci svém smýšlí?

Tak nemluví.

A jak mluví?

Mluví jinak, nežli v srdci svém smýšlí.

Nuže, jinak mluvíti a jinak smýšletí jmenuje se *lháti* —

Jak se to jmenuje?

Lháti.

Co se jmenuje *lháti*?

Lháti se jmenuje jinak mluvíti a jinak smýšletí.

Tak ale mluvíti, jak v srdci svém smýšlíme, znamená *pravdu mluvíti* — co to znamená?

To znamená *pravdu mluvíti*.

Co jest tedy *pravdu mluvíti*?

Pravdu mluvíti jest tak mluvíti, jak v srdci smýšlíme.

Když někdo lže, z jakých příčin to obyčejně činí?

On to činí, buď aby od sebe nějaký trest neb škodu odvrátil, aneb aby něco získal.

Co se domnívá lhář ve všech pádech těch, že mu jest potřebí činiti?

Domnívá se, že mu ve všech těch pádech jest *lež* potřebna, že musí lháti.

On se tedy domnívá, z čeho že musí lháti?

On se domnívá, že musí z *potřeby* lháti.

Jak se tedy *lež* taková jmenuje?

Lež taková se jmenuje *lež z potreby*.

Častěji služebníci vzhledem svých pánů, aby se jim zalíbili, co se domnívají že musejí činiti?

Oni se domnívají, aby se pánům svým zalíbili, že u příležitosti na dobrou stranu svých pánů lháti musejí.

A touto lží co myslují že pánům svým prokazují?

Myslejí, že tou lží svou pánům svým službu prokazují.

Jak se proto taková lež jmenuje?

Taková lež se proto jmenuje *lež služební*.

Častěji ale beze všeho zlého úmyslu a ohledu lhou mnozí lidé, a proč?

Mnozí lidé lhou častěji jen *ze žertu* neb *pro obveselení* a *kratochtíli*.

A jak se taková lež jmenuje?

Taková lež se jmenuje *lež žertovná*.

Nyní mi řekněte kolikerá jest lež?

Lež jest trojí: *Lež z potřeby, lež služební, a lež žertovná*.

Zdali jest některá z nich dovolena?

Není.

Ani *žertovná*?

Ani ta není dovolena.

Proč pak, vždyť se jí žádnému neškodí?

Ona proto není dovolena, že skrz ni spolubližní vždy za blázna držán bývá.

Kdo byl první, který se lži dopustil?

Đábel byl první, jenž se lži dopustil.

Kde a kdy?

Hned v ráji, když k Evě pravil: „*Nikoli nezemřete, ale živi budete.*“

Koho má tudyž všecka lež za svého původce?

Všecka lež má ďábla za svého původce.

A koho následují ti, co lhou?

Ti co lhou, následují samého ďábla.

Co praví kniha Moudrosti (1, 4.) o ústech, která lhou?

„*Ústa, která lhou, zabíjí duši.*“

A ve *Skutcích apostolských* (kap. 5.) jaký příběh o tom čtete?

Tam čtete, že *Ananiás* a *Safira*, proto že lhali, oba náhlou smrtí umřeli.

Pročež co praví sv. *Pavel* k *Efez.* (4, 25.)?

Praví: „*Složíte lež, mluvte pravdu jedenkaždý s bližním svým; neboť jsme vespolek údové.*“

Čeho se dle tohoto napomenutí máte chrániti?

Máme se dle tohoto napomenutí lži chrániti.

A co máte vespolek mluvit?

Máme vespolek jeden s druhým jen pravdu mluvit.

Vzhledem užívání řeči své čeho se máte vždy varovati?

Máme se jakékoli lži varovati.

A co jen vždy mluvit?

Máme vždy jen pravdu mluvit.

Nyní mi řekněte, co se v osmém přikázání zapovídá?

V osmém přikázání se zapovídá: Křivé svědectví, křivé obžalování, všeliká služebná i žertovná lež.

A co se poroučí v osmém přikázání?

V osmém přikázání se poroučí pravda.

Když někdo druhého chce v něčem oklamati, jakým se zevně k němu staví býti?

Když někdo druhého chce v něčem oklamati, staví se k němu zevně dobrým přítelem býti.

Co ale ve svém srdci smýšlí?

Smýšlí v srdci svém, jakby jej nejlehčeji v něčem oklamati aneb jakby mu soukromě uškoditi mohl.

Kterí pak lidé hned za času Ježíše Krista tak smýšleli a tak jednali?

Fariseové.

Co o nich praví sv. *Matouš* (22, 16.)?

Svatý *Matouš* o nich praví: „*Poslali Fariseové učeníky*

své s Herodiany ke Kristu Ježíši, aby Jemu pravili: Mistře! říme, že praxdomlucný jsi a cestě boží v pravdě učíš a nedbáš na žádného, neb nehledíš na osobu lidskou: protože porěz nám, co se Tobě zdá, sluší-li daň císaři dávat, čili ne?“

Zdali nevěděli, mají-li císaři daň dávat čili ne?

Dobře věděli.

Proč pak tedy Pánu Ježíši tu otázku předložili?

Oni Ho chtěli polapiti v řeči.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Oni byli ubezpečeni, že nechť Ježíš jejich otázce odpoví jak odpoví, vždy bude polapen, a že Jej potom budou moci z něčeho vinit.

Obzvláště ale z čeho se domnívali že Ho budou moci vinit?

Domnívali se obzvláště, že Jej z toho budou moci vinit: odpoví-li na tu otázku, že sluší císaři daň dávat; tedy byli ujistěni, že se proti němu lid pobouří; jest-li ale řekne, že nesluší císaři daň dávat, tedy bude potom obviněn, jakoby lid proti císaři bouřil.

Zdali dávali fariseové své zlé smýšlení také zevnitř na jevo, když ke Kristu Ježíši s tou otázkou přistoupili?

Oni to své zlé smýšlení nedávali zevnitř na jevo.

Jak se ale k Pánu Ježíši stavěli?

Oni se k Pánu Ježíši stavěli přátelsky.

To dokázali kterými slovy?

Těmito slovy: „*Mistře! říme, že praxdomlucný jsi, a cestě boží učíš, a nedbáš na žádného; nebo nehledíš na osobu lidskou.*“

Srovnávalo-li se toto jejich zevnitřní jednání s jejich vnitřním smýšlením?

Nesrovnávalo.

Jinak v srdci smýšleti a jinak zevnitř jednati, znamená *se přetvářiti* — co to znamená?

To znamená *se přetvářiti*.

Co znamená *se přetvářiti*?

Přetvářiti se znamená, jinak v srdci smýšleti, a jinak zevnitř jednati.

Naproti tomu ale tak jednati zevnitř, jak se v srdci smýšlí, znamená *upřímným býti* — co to znamená?

To znamená *upřímným býti*.

Co znamená *upřímným býti*?

Upřímným býti znamená tak jednati zevnitř, jak se vnitř v srdci smýšlí.

Víte-li ještě nějaký příklad toho *přetváření* ze života Ježíšova říci?

Víme.

O kom?

O *Jidáši Iskariotském*.

Vypravujte, co z umučení Kežíšova o *Jidáši* víte?

Jidáš, jeden ze dvanácti učeníků Kristových, odešel od večere Páně ku knížatům kněžským a fariseům, a učinil s nimi smlouvu, zač jim mistra svého Ježíše Krista zradí. Pak, přijav od nich třicet stříbrných, vedl je k polapení Krista Ježíše, a pravil jim, že koho políbí, ten jest, toho aby se chopili. Když pak přišel již k Ježíšovi, skutečně jak pravil Židům, políbil Ho a pravil: *Zdráv buď mistře!*

Když někoho líbáte, co tím osvědčujete?

Tím osvědčujeme, že jej milujeme, že jsme jeho věrní a dobří přátelé.

Políbení tedy co jest za znamení?

Políbení jest znamení *lásky* a *přátelství*.

Když *Jidáš* Krista Ježíše políbil, za koho se tím vydával?

On se tím políbením za věrného přítele Ježíšova vydával.
Smýšlel-li ale v srdci svém též přátelsky?

Nesmýšlel.

Čím to dokázal?

To dokázal tím, že Ježíše Krista zradil a prodal.

Zdali užívali ti fariseové a Jidáš dobře jazyka svého?

Neužívali.

A jest-li takové užívání řeči neb jazyka dovoleno?

Není.

Jak máte tedy v obchodu s jinými lidmi vždy smýšleti
a jednati?

Máme v obchodu neb obcování s jinými lidmi vždy tak
jednati, jak vnitř v srdci svém smýšlíme.

Jakými máte býti?

Máme býti *upřímnými*.

K této upřímnosti povzbuzuje sv. *Pavel* k Filip. (9, 19.)
kterými slovy?

Těmito slovy: „*Za to se modlím, abyste upřímní byli
a bez úrazu až ke dni Kristovu.*“

A čeho se máte vždy varovati?

Všelikého přetváření.

Jmenujte nejvznešenější nábožné skutky!

Nejvznešenější nábožní skutkové jsou: *Modliti se, postiti
se a almužny dávati.*

Víte-li mi také říci, jak fariseové tyto dobré skutky
provozovali?

Víme.

Vypravujte mi tedy ten obyčej, jehož fariseové při ko-
nání dobrých skutků zachovávali?

Fariseové se velmi pilně modlívali, ale jen u přítomnosti
velikého množství lidu ve školách neb na ulicích —
a dřív, než almužny udělovali, dali to vybubnovati,

aby každý věděl, že budou almužny chudým dávatí — a když se postili, počmuřovali tváře své, aby vidění byli od lidí že se postí.

A když jich žádný neviděl, činívali-li též takové dobré skutky?

Nečinívali.

Čeho se dopouštěli na takových místech, kde je žádný neviděl?

Na takových místech, kde je žádný neviděl, dopouštěli se největších nepravostí a nespravedlností.

A těmi dobrými skutky, jichžto jen na oko lidské konali, komu se chtěli zalíbiti, snad Bohu?

Těmi svými dobrými skutky nikoli Bohu, ale lidem chtěli se zalíbiti.

A co tím chtěli získati?

Tím chtěli u lidí čest a chválu získati, aby od lidí za svaté prohlášení byli.

Takoví lidé, kteří dobré skutky konají jen aby od lidí vidění a za svaté držáni byli, jmenují se *pokrytci* — jak se jmenují?

Takoví lidé se jmenují *pokrytci*.

Kteří lidé se jmenují *pokrytci*?

Pokrytci se jmenují oni lidé, kteří dobré skutky jen proto konají, aby od lidí vidění, chválení a za svaté držáni byli.

A v soukromí, jsouce ubezpečeni že je žádný nevidí, konají-li takové *pokrytcové* též dobré skutky?

Nekonají.

Čeho se dopouštějí?

Dopouštějí se největších nešlechetností a nespravedlností.

A může-li se Bohu jednání *pokrytcův* líbiti?

Nemůže.

Čeho se tedy při konání dobrých skutků musíte chrániti? Při konání dobrých skutků se musíme chrániti, abychom nežádali proto od jiných lidí chválení aneb za svaté pokládání býti.

Komu se jen dobrými skutky máte hleděť zalíbiti? Jen samému Bohu.

A proto také kde obzvláště dobré skutky máte konati? Dobré skutky máme ne tak veřejně jako raději v soukromí, kde nás žádný nevidí, konati.

Co se tedy v osmém přikázání poroučí?

V osmém přikázání se poroučí: Pravda, upřímnost v řeči a jednání.

Když nějaký služebník pro svou lenost, nevěrnost k Pánu svému aneb jiné nemravy ze služby propuštěn bývá, mluvívá-li potom dobře o svém pánu bývalém?

Nemluvívá dobře.

Co za příčinu obyčejně udává, že z té služby musel jíti? Pravívá obyčejně, že tam u toho pána v té službě musel mnoho zlého přetrpěti, že musel mnoho a těžce pracovati, že k tomu velmi špatnou stravu dostával a malý plat, tak že byl přinucen z té služby odejiti, poněvadž to déle již nemohl snést.

A bývá-li to vždy tak pravdivé, jak to povídá?

Nebývá.

Když sobě dva neb tři vespolek ublíží, mluvívají-li potom o sobě dobré čili zlé věci?

Oni mluvívají potom o sobě zlé věci.

A jsou-li ty zlé věci, které o sobě mluví, vždy pravdivé?

Nejsou.

Nuže, mluvíti o bližním zlé věci, které pravdivé nejsou, znamená *pomlouvati* — co to znamená?

To znamená *pomlouvati*.

Co znamená *pomlouvati*?

Pomlouvati znamená mluvit o bližním zlé věci, které nejsou pravdivé.

Mnozí lidé, když se na někoho rozhněvají, a vědí o něm něco zlého, o čemž ale žádný ještě neví, co činívají? Oni to zlé potom veřejně ohlašují.

Něco zlého, což ještě skryto jest, bez potřeby o bližním veřejně prohlašovati, znamená jemu *na cti utrhati* — co to znamená?

To znamená bližnímu *na cti utrhati*.

Co znamená *na cti utrhati*?

Bližnímu *na cti utrhati* znamená, o bližním něco zlého veřejně prohlašovati.

Kdybyste o někom, který pro krádež veřejně jest trestán, řekli též veřejně, že kradl, budete-li mu na cti utrhati?

Tím mu nebudeme na cti utrhati.

Proč pak ne?

Proto že to bez toho již každý o něm ví, že kradl, poněvadž byl veřejně proto trestán.

A kdy byste mu utrhalí na cti?

My bychom mu tenkrát na cti utrhalí, kdyby o tom zlém skutku jeho ještě žádný nebyl věděl, a my bychom to o něm již veřejně prohlašovali.

Co jest tedy *na cti utrhati*?

Na cti utrhati jest, o někom zlé věci, jichžto spáchal, veřejně prohlašovati, pokud ještě skryté jsou, tak že o nich žádný neví.

Tedy zlé skutky druhých lidí nikdy a nikomu nesmíte vyjeviti?

Nesmíme.

Kdybyste viděli někoho krásti neb něco jiného zlého činiti, nesmíte-li to na něho žádnému pověditi?

Nesmíme.

Řekněte mi, jak zní šestý z devatera cizých hříchů?

Za šesté: *Cizí hřichy tajiti a zamlčovati.*

Co myslíte tedy, jste-li povinni cizí hřichy někomu vyjeviti čili ne?

My jsme povinni cizí hřichy vyjeviti.

Komukoli?

Nikoli komukoli.

Komu tedy?

Jen tomu, kdo má moc a právo, toho zločince potrestati.

A jest-li to zapotřebí jiným lidem též oznámiti?

Toho není potřebí.

Kdyby tedy někdo zlé skutky bližního beze vší potřeby veřejně prohlašoval, bude-li mu na cti utrhati?

Bude.

Nyní mi řekněte již úplně, co jest *na cti utrhati*?

Na cti utrhati jest, o bližním něco zlého, což sice pravdivé jest, ale beze vší potřeby veřejně prohlašovati.

Co musí pomlouvač a na cti utrhač činiti, když chce odpuštění svého hřichu dosáhnouti?

Musí pomluvu a na cti utrhaní odvolati.

Jakým způsobem se to může státi?

To se může takovým způsobem státi: Musí opět veřejně prohlásiti, že to zlé, jehož o bližním svém mluvil, není pravdivé, a pak musí hledět opět z jiné strany jeho dobré skutky vychvalovati.

Když se někomu v domě, v zahradě, neb na poli něco ztratí, a on žádného při tom nepolapil, aniž koho při

tom viděl, co sobě takový člověk přece myslívá, kdo to mohl učiniti?

On sobě přece o někom myslí, že ten mu tu jeho věc mohl vzíti.

A má-li k tomu jakých důkazů?

Nemá.

Nuže, mysliti o bližním něco zlého beze vší jistoty a bez důkazů, znamená jej *v podezření míti* — co to znamená?

To znamená *v podezření někoho míti*.

Co znamená *někoho v podezření míti*?

Někoho v podezření míti znamená, beze vší jistoty neb bez přesvědčení o bližním něco zlého mysliti.

Kdyby o vás někdo beze vší příčiny a bez přesvědčení něco zlého myslil, bylibyste tomu rádi?

Tomu bychom nebyli rádi.

Co tedy nemáte ani druhému činiti?

Nemáme o nich bez příčiny a bez přesvědčení zlé věci mysliti.

Jakým nazývají obyčejně zlí lidé *setrného a opatrného člověka*?

Zlí lidé nazývají obyčejně takového člověka *lakomým*.

A co mluvívají zlí lidé obyčejně o *tichém a usedlém člověku*?

O takovém člověku mluvívají obyčejně, že jest *hrdý a pyšný*.

A jsou-li jisti, žeby tomu tak bylo?

Nejsou přesvědčeni o tom.

Mají-li tedy k takovému mluvení o bližním svém příčiny?

Nemají k tomu žádné příčiny.

Nuže, dobré skutky bližního na zlou stranu vykládati, znamená jej *křivě posuzovati* — co to znamená?

To znamená bližního *křivě posuzovati*.

Co znamená bližního *křivě posuzovati*?

Bližního *křivě posuzovati* znamená, dobré skutky jeho na zlou stranu obraceti a vykládati.

Co činívají mnozí lidé, aby mezi jinými nějaké různé učinili?

Oni se jim do očí staví upřímnými přátely býti, aby od nich něco tajného uslyšeli, a pak když obě strany vyslechli. co u jednoho slyšeli, oznamují druhému, a na opak.

Co povstává obyčejně z takového donášení?

Z takového donášení povstávají samé svady, hádky a různé.

Nuže, co se u jednoho proti druhému slyší povídati, tomuto potom oznámiti a na opak, znamená *nadýmati* — co to znamená?

To znamená *nadýmati*.

Co znamená *nadýmati*?

Nadýmati znamená, co se u jednoho proti druhému slyší, k tomuto donášeti a na opak.

Co praví Sirach (28, 15.) o takovém nadýmači?

„*Nadýmač a dvojího jazyka zlořečený jest, mnohých zajisté zbouří pokoj majících.*“

Jest tedy, dle těchto slov, takové nadýmání dovoleno?

Takové nadýmání není dovoleno.

Zapovídá se v kterém přikázání?

Zapovídá se v osmém přikázání.

Řekněte mi tedy nyní již úplně, co se v osmém přikázání božím zapovídá?

V osmém přikázání božím se zapovídá: křivé svědectví, křivé obžalování, všeliká i žertovná a služebná lež

a pomluva, na cti utrhaní, křivé podezření, posuzování, též jakékoli nadýmání.

A co se skrz osmé přikázání boží poroučí?

Skrze osmé přikázání se poroučí: pravda, upřímnost v řeči a jednání, zastání dobrého jména bližního, odvolání pomluvy a na cti utrhaní.

O devátém a desátém přikázání božím.

Když nějakou pěknou věc vidíte, co povstává v srdci vašem nad tou věcí?

Když nějakou pěknou věc vidíme, povstává v srdci našem radost nad ní.

A býváte-li snad tou radostí již spokojeni?

My tou radostí nebýváme ještě spokojeni.

K čemu vás ta radost potom ještě dále vábí?

Ona nás vábí k tomu, bychom sobě tu pěknou věc hleděli zaopatřiti neb přivlastniti.

Když pěknou hudbu slyšíte, co též povstává hned v srdci vašem?

Též radost nad tou pěknou hudbou.

A pak již tou radostí býváte snad spokojeni?

Nikoli.

K čemu ale vás ta radost táhne?

Ta radost nás k tomu táhne, bychom se hleděli přiblížiti k tomu místu, kde se hudba svým líbezným zvukem ozývá.

Nuže chtějí něco činiti, nějakou věc dosáhnouti, neb do nějaké společnosti k obveselení jíti, to se jmenuje *žádost* — jak se to jmenuje?

To se jmenuje *žádost*.

Co se jmenuje *žádost*?

Žádost se jmenuje chtít něco činit, nějakou věc dosáhnouti, aneb do nějaké společnosti k obveselení jíti. Jsou-li všechny věci, které chcete činit neb dosáhnouti, dobré a dovolené?

Nejsou.

Jsou-li také všechna obveselení, po kterých toužíte, dovolena?

Nejsou.

Kolikere tedy jsou věci, jichžto činit neb dosáhnouti chcete?

Jsou dvojí: *dobré* a *zlé*.

A kolikero jest také obveselení?

Jest též dvojí: *dovolené* a *nedovolené*.

Kolikera jest tedy také žádost po věcech a obveseleních?

Žádost jest též dvojí: *dobrá* a *zlá žádost*.

Která jest *dobrá*?

Dobrá žádost jest ona, která nás k dobrým a dovoleným věcem vábí.

A která jest *zlá žádost*?

Zlá žádost jest ona, která nás ke zlým a nedovoleným věcem vábí.

Zlou žádost zakazuje Bůh v kterém přikázání?

Zlou žádost zakazuje Bůh v *devátém a desátém přikázání*.

Jak pak znějí tato dvě přikázání?

Tato dvě přikázání znějí takto: *Nepožádáš manželky bližního svého; ani požádáš domu jeho, ani služebníka a ničehož, což jeho jest.*

Co se v předešlých osmi přikázáních zapovídá? Zdali zlá myšlení a zlé žádosti, čili jen zlí skutkové?

V předešlých osmi přikázáních božích zapovídají se jen zlí skutkové.

Obzvláště ale v sedmém přikázání co se zapovídá?

V sedmém přikázání se zapovídá někomu něco vzíti neb škodu nějakou mu učiniti, aneb cizí věc u sebe zadržeti. Zapovídají-li ale tato dvě poslední přikázání jen někomu něco vzíti?

Ona nezapovídají jen někomu něco vzíti, ale zapovídají také žádost po cizích věcech míti.

Řekněte mi tedy, co dvě poslední přikázání zapovídají?
Dvě poslední přikázání zapovídají všeliké žádosti po tom, co jiným lidem přináleží.

Když nesmíte žádné žádosti míti po tom, co jiným lidem přináleží, co tedy musíte s těmi žádostmi činiti, hned jak mile ony v srdci vašem povstávají?

Musíme je krotiti a odvracet.

Jakým způsobem se to může státi?

To se může takovým způsobem státi: Musíme hned, když zlé žádosti se počínají v srdci našem ozývati, pomyslením na něco spasitelného hledět je udusiti.

Kdyby k. p. povstávala v srdci vašem žádost po nedovolené rozkoši, k umrtvení této žádosti nač sobě máte pomysliti?

K umrtvení té žádosti máme si pomysli: Jak mnoho lidí jest v celém světě, kteří v samých bolestech musejí ustavičně setrvati a se trápati, a jak mnoho lidí v celém světě právě v tu chvíli, když bychom se nedovolenou rozkoší měli zaměstnávat, v posledním tažení života svého by se vynacházelo, a my též dřív neb později budeme se smrtí muset zápasiti, a snad by se nám to právě při tom hříšném obveselení mohlo přihoditi, jakou bychom potom věčnost mohli očekávati?

Když se takovým rozjímáním budete zaměstnávat, bude-li zlá žádost ještě v srdci vašem jakého místa míti?

Zlá žádost nebude v srdci našem již žádného místa míti.

Kdyby ale povstávala v srdci vašem žádost po cizím statku, co budete činiti?

My sobě hned musíme představit, že jakby nám to bylo trpké a bolestné, kdyby nám někdo naše věci odbíral, rovněž tak nemilé a protivné by to muselo býti tomu, komu bychom se věc nějakou vzíti osmělili — a pak, co by nám ta věc cizí platna byla, když bychom ji, chtěje odpuštění hříchu dosáhnouti, museli navrátiti, poněvadž bez navrácení není žádného odpuštění k očekávání.

Co se potom takovým rozjímáním s tou zlou žádostí stává? Ona bývá též udusena.

Když na takový způsob se člověk snaží všecky zlé žádosti v srdci svém dusiti a krotiti, jaké bývá srdce jeho? Srdce takového člověka bývá potom čisté.

Co pak přislubuje Ježíš Kristus těm, kteří své srdce čisté zachovávají?

On jim přislubuje život věčný, že totiž Boha někdy viděti budou.

To přislubuje u sv. Mat. (5, 8.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.*“

Opakujte ještě jednou, co dvě poslední přikázání zapovídají?

Dvě poslední přikázání zapovídají všeliké žádosti po tom, co jiným lidem přináleží.

A co se skrze ně poroučí?

Skrz dvě poslední přikázání se poroučí čistota srdce, krotění zlých žádostí a zvláště bychom neměli žádné toužebnosti po tom, co našeho není.

Víte-li, co sobě jiní lidé myslí, a co se v srdcích jejich děje?

Toho my nevíme.

A vědí-li jiní lidé, co vy sobě myslíte?

To oni též nevědí.

A mohou-li to věděti?

Nemohou.

Kdo to jen ví?

To jen Bůh sám ví.

Proč pak?

Proto že jest všudy, následovně i v srdci našem přítomen, pročť také ví a musí věděti, co se v tom našem srdci děje.

Kdo jest tedy jedině pánem srdce vašeho?

Pánem srdce našeho jest jen sám Bůh.

A to On také osvědčil skrze které přikázání?

To On osvědčil skrze dvě poslední přikázání.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem, když všechny žádosti a toužebnosti srdce našeho zákonu Svému podrobil.

A proč to učinil?

Aby nám ukázal, že On pánem srdcí našich jest.

A když Bůh v srdci vašem přítomen jest, může-li před Ním něco z toho, co myslíte neb žádáte, skryto býti?

Před Ním nemůže z toho, co se v našich srdcích děje, nic skryto býti.

Co chtěl tím Bůh ještě dále ukázati, když žádosti vaše zákonu podrobil?

Tím chtěl ukázati, že ze všeho toho, co se v našich srdcích děje, před Ním nic skrytého není.

Když lidé nemohou věděti, co se v srdcích jiných lidí děje, na které jednání se tedy lidští zákonově mohou vztahovati, na jednání *vnitřní* čili *zvnitřní*?

Lidští zákonové se mohou jen na *zevnitřní* jednání vztahovati.

Příkázání neb zákon boží vztahuje-li se též jen na *zevnitřní* jednání?

Zákon boží se vztahuje na obojí, jak na vnitřní naše smýšlení, tak též i na *zevnitřní* naše jednání.

Co myslíte tedy, jest-li zákon boží snad takový jako zákon lidský, čili jest výbornější?

Zákon boží jest mnohem výbornější, než všelící lidští zákonové.

Proč pak?

Proto že zákon lidský toliko *zevnitřní* naše jednání zříditi může; zákon boží ale může zříditi netoliko naše *zevnitřní* jednání, ale i také naše vnitřní smýšlení.

Co tedy chtěl Bůh skrze dvě poslední příkázání ještě dále ukázati?

On chtěl ukázati: *Že zákon Jeho mnohem výbornější jest, než všelící lidští zákonové, jenž toliko naše zevnitřní jednání, nevšak také naše vnitřní smýšlení zříditi mohou.*

Řekněte mi, co praví sv. Jakob (14, 15.)?

Svatý Jakob praví: „*Jedenkaždý pokoušen bývá od své žádosti zlé, jsa zachvácen a přilouzen. Potom žádost, když počne, porodí hřích, hřích pak, když jest vykonán, zplozuje smrt.*“

Odkud tedy dle těchto slov sv. Jakoba všecken hřích pochází?

Od zlé žádosti.

Kdo tedy před hřichem se chce uchrániti, co musí především činiti?

Musí především zlé žádosti v srdci svém mrtviti a jim odporovati.

Když nějakou nedovolenou věc, která se vám líbí, vidíte, co povstává hned v srdci vašem?

Žádost po té věci, kdybychom ji sobě mohli nějakým způsobem přivlastniti.

Anež když o nějaké takové věci slyšíte, co též povstává hned v srdci vašem?

Též žádost po té věci.

Skrze které údy těla vcházejí tedy zlé žádosti do srdce vašeho?

Skrze *oči* a *uši*.

K uchránění se před těmi zlými žádostmi co jest potřeba činiti?

K tomu jest zapotřebí odvracetí uší svých od posluhání řečí o věcech nedovolených, a očí též odvracetí od věcí takových, které hříšné a zapovězené jsou.

Když ale na vzdor všemu vynasnažení vašemu přece zlé žádosti v srdci vašem se ozývají, co jest zapotřebí, abyste k hříchu nesvolili?

Jest zapotřebí, zlým žádostem hned při prvním jejich počátku odporovati.

A skrze co se toto odporování může státi?

Skrze vroucnou modlitbu a volání Boha o pomoc, by nás posilnil svou svatou milostí a nedal nám klebnouti, a pak také skrze vzbuzování víry, naděje a lásky, a skrze jiná spásitelná rozjímání.

Když Kristus zlé žádosti vaše zákonu podrobil, co tím chtěl ještě ukázati?

Tím chtěl nám ještě ukázati, že *k uvarování hříchu zapotřebí jest hned v prvním jeho počátku, to jest zlé žádosti po něm odporovati.*

Řekněte mi tedy již v celosti, proč Bůh naše žádosti zákonu podrobil?

Bůh i naše toužebnosti a žádosti zákonu podrobil, aby nám ukázal:

- 1. Že On pánem srdcí našich jest.*
- 2. Že před Ním ze všeho toho, co se v našich srdcích děje, nic skrytého není.*
- 3. Že zákon Jeho mnohem výbornější jest, než všelici lidské zákonové, jenž toliko naše zevnitřní jednání, nevšak také naše vnitřní smýšlení zříditi mohou.*
- 4. Že k uvarování hříchu zapotřebí jest, hned v prvním jeho počátku, to jest hned zlé žádosti, odporovati.*

Když Bůh všecko ví, co se v srdcích lidských děje, co myslíte, bylo by na tom již dosti, kdybychom přikázání Jeho jen zevnitř zachovávali?

Na tom by nebylo dosti.

Čeho tedy mimo zevnitřní plnění přikázání božích jest ještě zapotřebí?

K tomu ještě jest i vnitřní smýšlení naše potřebné.

Máte-li tedy přikázání boží s nějakou vnitřní nechutí plniti?

Přikázání boží máme s radostí, s láskou a s ochotností plniti.

Řekněte mi tedy, čemu se z posledních dvou přikázání božích učíte?

Z posledních dvou přikázání božích se učíme, že křesťan předepsané povinnosti netoliko zevnitř plniti, ale i vnitř vůli míti, to jest z celého srdce hotov býti má, všecko činiti a zanechati, co přikázáno neb zapověděno jest.

Co praví Ježíš u sv. Mat. (19, 17.)?

Ježíš praví: „Chceš-li vjíti do života věčného, ostříhej přikázání.“

Co zde přislubuje Ježíš?

Ježíš zde přislubuje život věčný.

A komu?

Jen těm, kteří Jeho přikázání zachovávají.

Co čtete v II. knize Mojž. (20, 6.)?

Tam čtete: „*A činící milosrdenství nad tisíci těm, jenž milují Mne, a ostříhají přikázání Mých.*“

Co zde opět přislubuje Bůh těm, jenž přikázání Jeho zachovávají?

On jim přislubuje Své milosrdenství a mnoho jiného dobrého.

Řekněte mi tedy, co přislíbil Bůh těm, jenž přikázání Jeho zachovávají?

Bůh těm, jenž přikázání Jeho zachovávají, život věčný a na tomto světě mnohonásobné požehnání přislíbil.

IV. Oddělení.

● přikázáních církevních vůbec.

Jak to vypadá v tom domě, v kterém není žádného ředitele neb představeného?

V takovém domě, v kterém není žádného ředitele neb představeného, jest zmatek a nepořádek.

Aby v domě nějakém byl pořádek, koho musí ten dům nevyhnutelně míti?

Musí nevyhnutelně nějakého ředitele neb představeného míti.

A pak všickni ostatní v tom domě co jsou tomu řediteli neb představenému svému povinni?

Oni jsou povinni, jemu poddanost a poslušnost prokazovati.

Co víte z druhé prosby Otčenáše o Církví svaté?

Z druhé prosby Otčenáše o Církví svaté víme, že jest *královstvem*.

Když k zachování pořádku každý dům svého ředitele neb představeného musí míti, co myslíte, koho musí také Církev svatá, jakožto království, nevyhnutelně míti? Církev svatá, jakožto království, musí nevyhnutelně též své představené neb ředitele míti.

Koho pak ustanovil Duch svatý za ředitele Své Církvě? Duch svatý ustanovil za ředitele Své Církvě biskupy.

To svědčí sv. Pavel v Skutc. apost. (20, 28.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Duch svatý ustanovil biskupy řídití Církev boží.*“

Bylby snad v domě nějakém ředitel co platen, kdyby nesměl rozkazů vydávati?

Takový ředitel, kterýby nesměl rozkazů vydávati, nebylby v domě nic platný.

Bylby tedy i biskupové v Církví boží co platni, kdyby žádných rozkazů nesměli vydávati?

Oni by nebyli též nic platni.

K zachování svatého pořádku v Církví boží jakou musejí biskupové moc míti?

Oni musejí míti moc zákony neb rozkazy vydávati.

A pak ostatní věřící co jsou biskupům, jakožto svým představeným, povinni?

Jsou jim poslušnost povinni.

K tomu je zavazuje které přikázání božské?

K tomu je zavazuje *čtvrté přikázání boží*.

A sv. Pavel k Žid. (13, 17.) napomíná je k poslušnosti kterými slovy?

Těmito slovy: „*Poslušni buďte správcův svých, a pod-*

dáni buďte jim. Oni zajisté bdějí jako počet majíce vydávati za duše vaše, aby s radostí to činili a ne se stýskáním, neboť to není užitečné vám.“

A že obzvláště představených Církve máte poslouchati, tomu učí sv. Mat. (18. 17.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Pakli jich neuposlechne, pověz Církví: jestliže pak Církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a zjevný hříšník.*“

Kdo to zde u svatého Matouše mluví?

Zde mluví sám Ježíš Kristus.

Kdo vás tedy k tomu napomíná, byste představených Církve poslouchali?

K tomu nás sám Ježíš napomíná.

A pak které přikázání boží?

Čtvrté přikázání boží.

Nyní mi tedy řekněte, jste-li povinni přikázání církevní zachovávat?

Jsmo povinni přikázání církevní zachovávat.

Proč?

Proto: 1. Poněvadž na nás čtvrté přikázání boží tu povinnost vzkládá, abychom jak duchovní tak světské vrchnosti poslouchali.

2. Poněvadž Kristus náš božský zákonodárce ve svatém evangeliu zřetelně poručil, abychom Církve poslouchali.

A zdali vydali představení Církve svaté skutečně nějaká přikázání?

Vydali.

Jmenujte je!

Přikázání církevní, kteráž věděti a zachovávatí máme, jsou následující:

1. Svátky zasvěcené světiti.

2. V zasvěcený svátek celou mši svatou nábožně slyšeti.

3. Čtyřiceti dnů půst, čtveré suché dny a jiné ustanovené posty zachovávat, též v pátek a v sobotu od masitých pokrmů se zdržovati.
4. Nejméně jednou v roce svému nařízenému knězi se zpovídati, a při času velikonočním velebnou svátost oltářní přijímati.
5. V zapovězený čas svadebního veselí nedržeti.

O prvním přikázání církevním.

Máme-li mimo neděle ještě nějaké jiné dny, v nichžto nám zapovězeno jest pracovati?

Máme.

Jak se ti dnové jmenují?

Oni se jmenují *svátky*.

A kolikerí jsou tito *svátkové*?

Tito svátkové jsou *trojí*: *svátky Páně*, *svátky Marie Panny* a *svátky svatých*.

Kterí pak dnové se jmenují *svátky Páně*?

Svátky Páně se jmenují oni dnové, kteří se obzvláště jen Boha samého týkají.

Jmenujte některé takové svátky, a řekněte také hned, co sobě v nich rozjímati neb připomínati máte?

Takové svátky Páně jsou: *Svátky vánoční*, v nichžto sobě připomínati máme narození Krista Ježíše — *Nový rok*, který nám představuje obřezání Krista Pána — *Svátek svatých tří králů*, v němžto zjevení Páně oslavujeme — *Velikonoc*, v níž sobě z mrtvých vstání Krista Pána připomínáme — *Nanebevstoupení Páně*, které nám představuje, jak Ježíš Kristus vstoupil na nebesa. — Pak jsou *svátky svatodušní*, v nichžto se-

slání Ducha svatého na apostoly sobě připomínáme, — a pak jest *svátek nejsvětější Trojice boží*, — a *svátek božího Těla*, v němžto ustanovení nejsvětější svátosti oltářní oslavujeme.

Jmenujte též svátky Marie Panny, v kterých nesmíme pracovati!

Početí Marie Panny — Narození Marie Panny — Svátek jména Panny Marie — Zvěstování Panny Marie — Hromnice čili očistování Panny Marie, a na nebe vzetí Panny Marie.

Jaká jest to památka ten svátek *Hromnic* neb. *očistování Panný Marie*?

Svátek ten nám připomíná, kterak Maria dle zákona Mojžíšova Syna svého Ježíše Krista v chrámě Bohu obětovala.

Co pak se na ten den i v našich chrámech Páně stává? Na ten den bývají v našich chrámech Páně svíce svěceny, a pak se drží průvod vůkol chrámu Páně.

Na koho se máte upamatovati, když se na svěcenou svíci podíváte?

Máme se upamatovati na Ježíše Krista, který co pravé světlo božským svým učením nám svítí.

A co sobě máte při tom průvodu v mysli své představovati?

My sobě při tom průvodu máme v mysli své představovati celý svatý příběh, jak Ježíš byl do chrámu přinesen a Bohu obětován, a jak ušlechtilý starc jménem *Simeon* dítě Ježíše na své lokty vzal a chválil Boha a předpovídal Marii Panně, co bude muset pro to dítě své trpěti, a pak sobě již přál umřítí, jsa velmi potěšen z toho, že uzřel velikého Vykupitele světa.

Kterí pak jsou *svátkové svatých*?

Svátek svatého Štěpána prvního mučeníka.

Kdy pak se tento svátek světí?

Ve vánoční svátky hned v první den po narození Krista Pána.

A pak kteří jsou ještě takoví *svátkové*?

Svátek svatých Cyrilla a Methodia apostolů Moravských a Českých. — *Svátek svatých apostolů Petra a Pavla* a *svátek třech svatých.*

Co sobě máte v těch *svátcích svatých* rozjímati?

My sobě v těchto svátcích máme rozjímati vznešené jejich cnosti, a prositi jich o jejich hojné u Boha orodování, abychom milostí božskou posilušení provozovati mohli též takové cnosti jako svatí, jejichžto svátek světíme.

Které přikázání církevní prikazuje tyto svátky světiti?

První přikázání církevní.

Jak pak zní?

Zní takto: *Svátky zasvěcené světiti.*

Jak máme tyto svátky světiti?

Tyto svátky máme tak jako neděli světiti.

(Viz třetí přikázání boží.)

O druhém přikázání církevním.

Co jest obět vesměs.

Čí synové byli *Kain* a *Abel*?

Byli synové *Adamovi*.

Čím se zaměstnával *Kain*?

Kain se zaměstnával obděláváním pole.

A *Abel*?

Abel se zaměstnával chováním dobytka.

Aby Bohu poděkovali za úrodu, co činili jednoho času tito dva synové Adamovi?

Kain vzal snopy z úrody zemské, snesl je dohromady a pak je zapálil; *Abel* pak snesl dříví na hromadu, a vybrav beránka ze stáda svého, položil ho na snesené dříví, a pak to vše též zapálil.

Zdali nebyly tyto věci, nežli se k oběti zapálily, již k něčemu upotřebeny?

Nebyly; neboť k oběti se vždycky brali věci nové, ještě nepotřebované.

Kain snesl a zapálil jaké snopy?

Kain snesl a zapálil jen špatné snopy.

Abel ale zapálil jakého beránka?

Abel zapálil z celého stáda nejlepšího a nejkrásnějšího beránka.

Hodily se potom ty spálené věci ještě k nějaké potřebě?

Ty spálené věci nehodily se potom již k žádné potřebě.

A zapálením těch věcí chtěli *Kain* a *Abel* vyznávat, kdo že jest pánem všech věcí?

Kain a *Abel* chtěli zapálením těch věcí vyznávat, že Bůh jest pánem všech věcí.

Oni to tedy činili v uznání čího panování?

Oni to činili v uznání nejvyššího panování božského.

Nuže, věc nějakou, kterou bychom sami rádi měli a jí ke své potřebě použili, v uznání nejvyššího panování božského tak zmařiti, že se potom již k žádné potřebě nehodí, to se jmenuje *obětorati* — jak se jmenuje?

To se jmenuje *obětorati*.

Co se jmenuje *obětorati*?

Obětovati jest věc nějakou zmařiti.

Věc takovou snad, která se již k ničemu nedá potřebovati?

Nikoli.

Jakou tedy?

Věc vzácnou, kterou bychom sami rádi měli a jí ke své potřebě užili.

Opakujte tedy, co jest *obětovati*?

Obětovati jest věc nějakou vzácnou, kterou bychom sami rádi měli, a jí k potřebě své užili, zmařiti.

A to snad na vyznání vlastního našeho panování?

Nikoli.

Na uznání tedy čího panování?

Na uznání nejvyššího panování božského.

Nyní řekněte již úplně, co jest *obětovati*?

Obětovati jest, nějakou vzácnou věc, kterou bychom sami rádi měli, a jí k potřebě své užili, zmařiti na uznání nejvyššího panování božského.

O obětech staro-zákonních.

Kolikere byly u Židů v Starém Zákoně oběti?

Oběti v Starém Zákoně u Židů byly dvojí: *krvavé* a *nekrvavé*.

Které pak se jmenovaly *krvavé oběti*?

Krvavé oběti se jmenovaly ty, při kterých se krev vylévala.

A z čeho pozůstávaly?

Pozůstávaly z rozličných zvířat, jako: z býků, kozlů, telat, ovec, beránků, hrdliček a holoubátek.

A které se jmenovaly *nekrvavé oběti*?

Nekrvavé oběti se jmenovaly ty, při kterých se žádná krev nevylévala.

A z čeho pozůstávaly?

Nekrvavé oběti pozůstávaly z úrody zemské, jako: z chleba, vína, oleje a kadidla.

Když Židé krvavé oběti Bohu přinášeli, co tím obmysleli?

Tím buď nějaké dobrodiní od Boha žádali, aneb za přijatá dobrodiní Jemu děkovali, aneb hříchy své tím smazati, a s Bohem se smířiti chtěli.

Kolikeré tedy byly u Židů *krvavé oběti*?

Krvavé oběti byly u Židů mnohonásobné a sice: Když Boha o nějaké dobrodiní prosili, ta obět, kterou Bohu proto přinášeli, jmenovala se *obět prosebná*. — Obět, kterou Židé Bohu přinášeli na poděkování za přijatá dobrodiní, jmenovala se *obět díků*; — a ta obět, kterou Židé hříchy své smazati a s Bohem se smířiti chtěli, jmenovala se *obět smíření*.

Která byla ze všech těchto obětí nejvzácnější?

Ze všech obětí nejvzácnější byla *obět smíření*.

Vypravujte ten starobylý obyčej židovský při této oběti!

Hospodin mluvil k Mojžíšovi, řka: „Jestližeby veškeren zástup Israelský pobloudil, a skrze nevědomost učinil něco, což proti přikázání Hospodinovu jest, a potom by poznal hřích svůj, obětovati bude za hřích svůj tele, a přivede ho ke dvěřím stánku. A položí starší lidu ruce na hlavu jeho před Hospodinem. A pak, když bude zabito tele před obličejem Hospodinovým, vznese kněz nejvyšší z krve jeho do stánku svědectví, a omoče prst v krvi jeho, kropiti bude jí sedmkrátě proti oponě, a položí z též krve na rohy oltáře, ostatní pak krev vyleje k spodku oltáře zápalných obětí, a veškeren tuk jeho vezme a zapálí na oltáři. Tele pak vynese ven a spálí ho za stány. A tak

když prositi bude za ně kněz, milostiv bude jim Hospodin.“ (III. Mojž. 4, 13.—21.)

Co pak ty *krvavé oběti* vlastně vyobrazovaly?

Vyobrazovaly krvavou a pravou obět, kterou Ježíš Kristus na kříži za hříchy veškerého pokolení lidského měl vykonati.

A co vyobrazovaly *nekrvavé oběti*?

Nekrvavé oběti vyobrazovaly onu nekrvavou obět, která se při mši svaté každodenně na oltáři Bohu obětuje. Že krvavé oběti samého Ježíše Krista vyobrazovaly, to svědčí Isaiáš prorok (53, 6.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Všickni my jako ovce zbloudili jsme, jedenkaždý na cestu svou uchýlil se, a položil Hospodin na Něj (Ježíše) nepravosti nás všech.*“

Co chtěl Isaiáš těmito slovy říci?

On chtěl těmi slovy říci: My všickni jsme zhřešili, a Bůh Otec nebeský všechny hříchy naše vložil na Ježíše Krista.

Co pak praví Isaiáš prorok ještě dále?

On praví ještě dále: „*Obětován jest, proto že sám chtěl a neodevřel úst svých, jako ovce k zabití veden bude a jako beránek před tím, kterýž ho stráže, oněmi a neodevře úst svých.*“

Co pak vypisuje těmito slovy Isaiáš prorok?

Vypisuje těmi slovy způsob, kterak Ježíš Kristus onu velikou obět konati bude, a přirovnává jej ke zvířátku, kteréž u Židů na obět smíření za hříchy lidu Israelského obětováno bývalo.

Když ty starozákonné oběti pozorujete, co soudíte o smrti Ježíše Krista?

Z pozorování starozákonných obětí soudíme, že smrt Ježíše Krista byla obět.

Jak pak to dokážete?

To tak dokážeme: Ve Starém Zákoně bývalo nevinné zvíře k uctění božskému usmrceno a zmařeno; tak i Ježíš co beránek nevinný byl k uznání cti a panování nebeského Otce usmrcen a zmařen.

A dle nadřčených slov Isaiáše proroka jakou byla obětí smrt Krista Ježíše?

Byla obětí smíření.

Dokažte to!

Ve Starém Zákoně při oběti smíření bylo zvíře beze vší chyby a poskvrny, tele totiž neb beránek vzato, a za hříchy lidské usmrceno — krev jeho byla vůkol oltáře vylita, a tělo za stány spáleno: tak se dalo i při smrti Ježíše Krista. Ježíš byl nejdražší jednorozený syn nebeského Otce beze vší poskvrny a chyby jako beránek nevinný za hříchy veškerého pokolení lidského na kříži usmrcen — krev Jeho byla vůkol kříže co oltáře oběti vylita, a přesvaté tělo Jeho bylo potom do nového ve skále vytesaného hrobu pohřbeno.

A byla-li tato obět, kterou Kristus na kříži vykonal, již ve Starém Zákoně vyobrazena?

Byla ovšem již ve Starém Zákoně předobrazena.

Čím pak?

Zápalnou obětí starozákonnou.

Co jest vám milejší — rodičové vaši nebo jen obraz čili podobizna jejich?

Rodičové naši jsou nám milejší nad pouhou jejich podobiznu.

Když Ježíš Kristus osobně se ukázal na světě, co myslíte, co bylo nebeskému Otci milejší, jednorozený Syn Jeho Ježíš Kristus, čili pouhé vyobrazení Jeho ve Starém Zákoně?

Jednorozený Syn Jeho Ježíš Kristus byl Mu milejší nežli všecka vyobrazení jeho ve Starém Zákoně.

Když osobně můžete viděti toho, koho vám obraz nějaký představuje, nač raději hledíte, na obraz nebo na toho, koho ten obraz představuje?

Raději se na toho díváme, ježž nám obraz představuje.

A co s tím obrazem potom činíváte?

Obraz potom zanecháváme a nedíváme se na něj více, ale hledíme raději na osobu, kterou nám obraz představoval.

Nuže, když Kristus přišel na svět, co se také stalo s těmi oběti starozákonnými, které Jej jen předobrazovaly?

Také se zanechaly.

A která obět na jejich místo vstoupila?

Na místo starozákonných obětí vstoupila pravá obět, kterou Ježíš na kříži za hříchy veškerého pokolení lidského vykonal.

Kolikrát vykonal Ježíš tuto obět na kříži?

Ježíš vykonal tu obět na kříži jen jednou.

Aby ale Otec nebeský tou obětí ustavičně byl ctěn, co učinil Ježíš?

Na místo oběti na kříži ustanovil jinou obět, která má po všecky věky na památku oběti, kterou On na kříži vykonal, opakována býti.

A kdy ustanovil Ježíš tuto obět?

Ježíš Kristus novou obět ustanovil při poslední večeři, když před samým Svým umučením shromáždil učeníky Své, aby s nimi beránka velikonočního jedl.

Co praví sv. *Matouš* (26, 26.) o ustanovení této oběti?

Svatý *Matouš* o ustanovení této oběti praví: „A když

večeřili, vzal Ježíš chleb a dobrořečil i lámal a dával učeníkům Svým řka: Vezměte a jezte: totoť jest tělo mé. A vzav kalich díky učinil, a dal jim, řka: Píjte z toho všickni: totoť jest zajisté krev má Nového Zákona, kteráž za mnohé vylita bude k odpuštění hříchů.“

A co potom ještě pravil Ježíš k učeníkům Svým?
Potom ještě pravil: „*To činte na mou památku.*“ (Luk. 22, 19.)

O oběti mše svaté.

Opakujte ještě jednou, z čeho pozůstávaly *nekrvavé obět* ve Starém Zákoně?

Nekrvavé oběti ve Starém Zákoně pozůstávaly z chleba, vína, oleje a kadidla.

A jak pak se konávaly?

Ty věci, které se obětovaly, jako: chleb, víno, olej a kadidlo, bývaly ke cti a chvále božské zmařeny.

Když nekrvavé oběti starozákonné pozorujete, co soudíte o tom, ustanovil-li Ježíš při poslední večeři též nějakou obět čili ne?

Ježíš ustanovil ovšem při poslední večeři obět.

Jak pak to v krátkosti dokážete?

Takto: Ježíš Kristus vzal při poslední večeři též chleb a víno do Svých přesvatých rukou, a poměnil chleb ve Své tělo a víno ve Svou krev a zmařil oboje, tak že se k žádné potřebě více nehodily; neboť rozlámal chleb, a dal oboje učeníkům Svým k požívání, a to učinil ke cti nebeského Otce, poněvadž předně dobrořečil, a díky Bohu Otci činil.

A tuto obět nazýváme *mší svatou* — jak tu obět nazýváme?

Tu obět nazýváme *mší svatou*.

A co jest *mše svatá*?

Mše svatá jest obět.

Prolévá-li se při této oběti jaká krev?

Při této oběti se žádná krev neprolévá.

Jaká jest to tedy obět?

Jest *nekrovaná obět*.

Kolikeré máme svaté Písmo?

Máme dvojí svaté Písmo, *Starého* totiž a *Nového Zákona*.

Které slovo boží v sobě obsahuje Starý Zákon?

Starý Zákon obsahuje v sobě slovo boží hned od počátku světa až do narození Ježíše Krista.

A Nový Zákon?

Nový Zákon obsahuje v sobě slovo boží od narození Ježíše Krista.

V kterém z těch dvou Zákonů byla obět mše svaté ustanovena?

Obět mše svaté byla v Novém Zákoně ustanovena.

Kterak se tedy obět mše svaté jmenuje?

Jmenuje se *obět Nového Zákona*.

Řekněte mi tedy, co jest *mše svatá*?

Mše svatá jest nekrovaná obět Nového Zákona.

A koná se na památku které oběti?

Koná se na památku té oběti, kterou Kristus na kříž dokonál.

A dle kterých slov?

Dle slov: „*To čiňte na mou památku.*“

Co se na památku má konati, může-li to někdy přestati?

To nemůže nikdy přestati.

Jak pak ale dlouho to má trvati?

To má vždy trvati.

Jaká jest tedy památka, na kterou se obět mše svaté má konati?

Památka, na kterou se obět mše svaté má konati, jest *vždy trvajicí.*

Opakujte, co jest mše svatá?

Mše svatá jest nekrvavá obět Nového Zákona, vždy trvajicí památka oné oběti, kterou Kristus na kříži dokonál.

Poněvadž se na kříži krev prolévala, jaká to byla obět? To byla *krvavá obět.*

Nyní mi řekněte již v celosti, co jest mše svatá?

Mše svatá jest nekrvavá obět Nového Zákona, vždy trvajicí památka krvavé oběti, kterouž Ježíš Kristus na kříži dokonál.

Kdy a jak ustanovil Ježíš obět mše svaté?

Ježíš obět mše svaté při poslední večeři ustanovil a sice:

- 1. Vzal chleb a kalich s vínem.*
- 2. Požehnal obého, a řekl nad chlebem: Totoť jest tělo mé, nad kalichem: Tentotoť jest kalich Nového Zákona v Mé krvi.*
- 3. Dal obé přítomným apostoľům k požívání.*
- 4. Řekl: To čiňte na Mou památku.*

Dokažte mi to, že mše svatá jest obět?

Při mši svaté přináší kněz Bohu z úrody zemské nejvzácnější věci, jako *Melchisedech* činil, a sice: *chleb* z nejpěknější pšeničné mouky, a *víno*; kteréžto věci se proměňují v pravé tělo a v pravou krev Ježíše Krista, a pak ke cti a chvále boží a na uznání nejvyššího panování božího *hostii svatou* na tři kusy rozlomí, tak že se k žádné potřebě více nehodí.

Jest-li tato obět mše svaté ve své podstatě s obět kříže stejná?

Jest.

Dokažte mi to!

Na kříži se Ježíš Kristus sám nebeskému Otci obětoval — a při oběti mše svaté se též On sám nebeskému Otci obětuje. Na kříži se Ježíš Kristus obětoval, aby vyznal nejvyšší panování nebeského Otce, aby poděkoval Bohu za všechna nám prokázaná dobrodiní, aby nám odpuštění hříchů vyjednal, a milost pro nás vyžádal — rovněž proto vše obět mše svaté se také koná. Obět na kříži konala se samému Bohu — obět mše svaté též jen samému Bohu se obětuje. Obět kříže byla za všechny lidi, za živé i za mrtvé konána — podobně i obět mše svaté za živé i za mrtvé se koná.

Jest-li ale obět mše svaté s obětí kříže i v zevnitřní podobě stejná?

Není.

Který jest zde rozdíl?

Tento rozdíl jest zde: Na kříži se vylévala krev, byla tam tedy *obět krvavá* — při oběti mše svaté se žádná krev nevytéká, jest tedy zde *obět nekrvavá*. Na kříži se obětoval Ježíš nebeskému Otci *viditelným způsobem* — a při mši svaté se obětuje *neviditelným způsobem*, viditelným pak způsobem kněz tu obět koná. Na kříži se obětoval Ježíš Kristus *jen jednou* — při mši svaté se ale *každého dne* nebeskému Otci *obětuje*.

Řekněte mi ještě jednou, kdo obět mše svaté viditelným způsobem koná?

Kněz koná viditelným způsobem obět mše svaté.

A proč ji koná?

Kněz koná obět mše svaté:

1. K vyznání božského nejvyššího panování a nejvyšší moci, kterou On nade vším stvořením má.

2. *Na poděkování Bohu za všechna Jeho dobrodíní.*
3. *Za dosažení od Boha odpuštění hříchů.*
4. *Za vyprosení od Boha všech nám potřebných milostí.*

Dle podoby tedy a dle příčin, proč kněz obět mše svaté koná, co myslíte, jaká ona jest obět?

Dle podoby a dle příčin, proč totiž kněz obět mše svaté koná, jest *obět smíření, obět díků a obět prosební.*

Komu jen se obět mše svaté může obětovati?

Obět mše svaté se může jen samému Bohu obětovati.

A za koho?

Ona se může Bohu za živé i za mrtvé obětovati.

Jsou-li také věřící obět mše svaté povinni slyšeti?

Věřící jsou povinni obět mše svaté slyšeti.

Skrze které přikázání je k tomu Církev svatá zavazuje?

K tomu je zavazuje Církev svatá skrze druhé přikázání.

Jak pak zní druhé přikázání?

Druhé přikázání zní takto: *V zasvěcený svátek celou mši svatou nábožně slyšeti.*

Jak tedy máte dle těchto slov mši svatou slyšeti?

Máme celou mši svatou slyšeti, a žádného znamenitého dílu mši svaté z vlastní viny nezanedbáti.

A jest-li snad na tom již dosti, když jen při oběti mše svaté přítomni jste?

Není na tom dosti, abychom, když se mše svatá slouží, jen přítomni byli, ale musíme ji: 1. Pozorně. 2. Uctivě, 3. Pobožně slyšeti.

Vysvětlení mešního oděvu.

Ten kdo neví, co vlastně znamená každé hnutí kněze při oběti mše svaté, co myslíte, bývá-li takový člověk skrze obět mše svaté k pobožnosti pohnut?

Takový člověk nebývá skrz obět mše svaté k pobožnosti pohnut.

Když ale jak náleží vyučen jest a ví, co každé hnutí kněze při oltáři znamená, zdaliž potom ještě nepobožně dívati se bude na obět mše svaté?

Potom se jistotně stane pobožným.

Aby tedy věřící *pozorně, uctivě a pobožně* mši svatou slyšeli, v čem musejí vyučeni býti?

Musejí vyučeni býti v tom, co kněžský oděv a co každé hnutí kněze při oltáři znamená.

Když se kněz k sloužení oběti svaté obléká, které roucho předně na sebe klade?

On na sebe předně klade *náramek* (humerale).

Co pak *náramek* znamená?

Náramek, jehožto kněz na svá ramena a vůkol krku svého klade, znamená neb představuje onen šat, kterým v domě knížete kněžského byli Kristu Ježíši oči zakryty, pak byl po tváři bit a tázán: *Prorokuj, kdo jest, kterýž tebe udeřil?*“ (Luc. 22, 63.)

A potom, které roucho na sebe kněz bere?

Potom bere dlouhé, bílé roucho (alba).

Co pak toto roucho znamená?

Toto bílé a dlouhé roucho znamená ono posměšné roucho bílé, jímž *Herodes* rozkázal Ježíše Krista přioditi, pak jím pohrdl a za blázna Ho měl. (Luk. 23, 12.)

Co pak představuje *pás*, jímž kněz to bílé a dlouhé roucho přepasuje?

Ten *pás* znamená onen provaz, kterýmž Ježíš Kristus v zahradě Getsemanské svázán byl.

A co potom klade kněz na levou ruku svou?

Potom na svou levou ruku klade *náručník* (manipulus).

Co pak ten *náručník* znamená?

Ten *náručník* představuje nám ono pouto, jímž Kristus Ježíš ke sloupu za své přesvaté ruce byl přivázán a nemilosrdně bičován.

A pak věsí kněz na svůj krk, a křížem přes prsa překládá, které roucho?

Štolu.

Co pak znamená *štola*?

Štola opět představuje onen provaz, kterým Ježíš Kristus při umučení Svém přepásán, a od soudce k soudci voděn byl.

Co pak znamenají kříže na *štole* a na *náručníku*?

Kříže na *štole* a na *náručníku* znamenají mnohé a bolestné trápení, jehož Kristus, byv provazy svázán, přetrpěti musel.

Proč pak kněz klade *štolu* křížem přes prsa?

On to činí na znamení, že hotov jest, pro Krista Ježíše všechny kříže a trápení trpělivě snášeti.

Pak ty kříže na *štole* a na *náručníku* líbá, proč pak to činí?

On to činí na znamení, jak ochotně a milerád všechny kříže a trápení pro Krista Ježíše na sebe chce přijmouti.

Co znamená *ornát*?

Ornát znamená ono roucho šarlátové, jímž v domě Pilátově žoldněři Krista Ježíše přiodili, a pak přicházejíce k Němu říkali: „*Zdráv buď králi židovský*“ — a dávali mu políčky.“ (Jan 19, 2.)

Co pozorujete z předu i ze zadu na prostředku toho *ornátu*?

Pozorujeme tam *veliký sloup*.

A co představuje ten *sloup*?

Ten sloup uprostřed ornátu znamená onen sloup, ku kterémuž Ježíš Kristus při svém bičování přivázán byl.

A co znamenají ty rozličné barvy ornátů?

Rozličné barvy ornátů znamenají radostné, smutné a kajicné časy v běhu církevního roku.

Co pak znamená *kvadrát*, jehož kněz na hlavu svou béře?

Kvadrát vypodobňuje trnovou korunu, kterou žoldněři z trní splekli, a v domě Pilátovu ji Ježíšovi hluboce do hlavy vtiskli. (Jan 19, 2.)

Co znamená *kalich*?

Kalich znamená onen ve skále nově vytesaný hrob, do něhož *Nikodemus* a *Josef z Arimathie* přesvaté tělo Ježíše Krista pochovali.

Co pak znamená pozlacená *miska*, která na kalichu leží?

Pozlacená *miska* na kalichu znamená onen přehrozný kámen, jehož Židé když hrob zapečetili, ke dvěřím téhož hrobu přivalili.

Co znamená *tabulka* (palla), která při oběti mše svaté ustavičně na kalichu leží?

Tabulka znamená ono roucho, jež Veronika Kristu Ježíši podala, aby jím krví sbarvenou tvář Svou utřel; kteréžto roucho potom do hrobu s přesvatým tělem Kristovým vloženo, a na jeho tvář položeno bylo.

A co znamenají ostatní přikryvadla, která při kalichu jsou?

Ostatní přikryvadla při kalichu znamenají ona roucha, do kterých přesvaté tělo Kristovo zavínuto a do hrobu vloženo bylo.

Co představuje *oltář*?

Oltář představuje horu Kalvarii, na nížto Ježíš krvavou obět kříže vykonati ráčil.

A co představuje *světlo* při oběti mše svaté?

Světlo na oltáři při oběti mše svaté představuje nám, že nebloudíme více v temnostech, ale že nám zavisitlo pravé světlo evangelia čili učení Kristova; a že

Ježíš Kristus, když při poslední večeři obět mše svaté ustanovil, též světlo měl.

Co pak vám připomíná *kadidlo*, které se častěji při oltáři zapaluje?

Kadidlo nám připomíná, že jako kouř jeho vzhůru vystupuje, i my při modlitbě myšlení své vzhůru k Bohu pozdvihovati máme, aby modlitby a prosby naše jako vůně kadidla Bohu milé a příjemné, nám pak užitečné byly.

Vysvětlení církevních obřadů při mši svaté.

Když kněz přistupuje k oltáři s ministranty, aby obět mše svaté konal, co sobě máte v mysli své představit?

Máme sobě v mysli své představit, kterak Ježíš po skončené poslední večeři s učeníky svými do zahrady Getsemanské se ubíral.

Když kněz na nejvrchnější stupeň oltáře vystoupil, co potom činí?

Potom stojí u prostřed oltáře nějakou chvíli v pokoji, a vzbuzuje v srdci svém spasitelný úmysl, na který obět mše svaté konati a Bohu obětovati chce.

Co máte všickni spolu s knězem činiti?

Máme všecka roztržitá a světská myšlení od sebe odvrátiti, a s čistou myslí k slyšení oběti mše svaté se připraviti.

Co potom činí kněz, když spasitelný úmysl v srdci svém již vzbudil?

Schází dolů s oltáře, a zůstává před oltářem státi.

Co znamená scházení kněze s oltáře dolů?

Scházení kněze s oltáře dolů znamená *pád Adamův*, kterak totiž Adam v ráji s manželkou svou Evou do

hříchu padl, který hřích netoliko jemu samému, nýbrž i nám všem škodil, a mnohonásobné zlo na nás uvalil. Když tedy, co potomek Adamův, stojí před oltářem, za jakého člověka sebe uznává?

On sebe uznává za hříšného člověka.

A kolikátý žalm se počíná s ministranty modliti?

Počíná se s ministranty modliti dva a čtyřicátý žalm, jehožto David, když do hříchu padl z veliké úzkosti a bázně před přísným soudem božím v hluboké pokře srdce svého se modlil.

Kterými slovy se ten žalm začíná?

Těmito slovy: „*Suď mne Bože a rozeznej příčinu od národu nesvatého, od člověka nepravého a lstivého vytrhni mne a t. d.*

A po skončeném tomto žalmu, jakou zpověď kněz s ministranty koná?

Potom koná s ministranty všeobecnou zpověď.

Když kněz žalm 42. a všeobecnou zpověď s ministranty říká, co máte vy činiti?

Máme sobě mnohonásobné hříchy své připamatovati, lítost a skroušenost v srdci vzbuditi, a jestliže se z hříchů svých nemůžeme skutečně zpovídati, aspoň žádost máme v srdci svém míti, jak mile možno bude, že se z nich chceme vyznati.

A po skončené všeobecné zpovědi kam opět kněz se ubírá?

Potom vystupuje opět na vrch k oltáři, odkud byl sestoupil.

Co znamená to vystupování kněze na vrch k oltáři?

To vystupování kněze k oltáři znamená, že pokolení lidské pádem Adamovým nezůstalo zavržené, ale že z otroctví dábelského šťastně vytrženo bylo.

A co potom činí kněz, když již na vrch k oltáři vystoupil?

Libá uprostřed svatý oltář.

Jaké pak znamení jest políbení?

Políbení jest znamení přátelství.

Co tedy tím políbením oltáře kněz osvědčuje?

Políbením oltáře osvědčuje, že již není nepřítelem božím ale prostředkem všeobecné zpovědi s Bohem opět smířený, že jest přítelem Jeho.

Proč pak oltář libá na prostředku?

Proto že v prostřed každého oltáře se vynacházejí ostatky svatých zapečetěny v kameni, který od biskupa k této potřebě jest posvěcen.

Co pak jest to za památka, že ostatky svatých se v každém oltáři vynacházejí?

To jest velmi starodávní památka a sice hned od nejprvnějších časů Církve svaté, kdy první křesťané od pohanských mocnářů byli pronásledováni, ano i mučnickou smrtí z tohoto světa vyhlazováni; a poněvadž těla takových mučnicků nesměla veřejně pohřbena býti: nočního času od jiných křesťanů bývala uchycena, a na tajném místě pohřbena. Na tom místě potom, kdež pohřbena odpočívala těla svatých mučnicků, shromáždžovali se nábožní křesťané a pobožnosti své tam vykonávali. Na památku toho i v našich oltářích zachovávají se ostatky svatých.

Když kněz oltář políbil, kam potom jde?

Potom jde na pravou stranu oltáře ke knize, a počíná obět mše svaté čísti.

Co znamená počátek oběti mše svaté?

Znamená přislíbení Messiaše neb Vykupitele světa.

Kde a kdy byl Messiaš přislíben?

Messiaš byl hned po pádu Adamovu v ráji přislíben.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Položím nepřátelství mezi tebou a ženou, mezi semenem tvým a semenem jejím, onať potře hlavu tvou.*“ (I. Mojž. 3, 15.)

Kam se potom kněz opět odtud ubírá?

Odtud ubírá se opět do prostředka oltáře.

A co říká?

Říká: „*Pane smiluj se nad námi.*“

A kolikrát to s ministranty opakuje?

Devětkrát.

Proč pak to?

Proto že jsou tři božské osoby, ku každé božské osobě to třikrát říká.

Co jest to za modlitba?

To jest vzdychání svatých Otců v předpekli, kteří toužili bez přestání po příští Messiašovu.

Když kněz tuto modlitbu s ministranty říká, co máte vy činiti?

Máme Bohu za neskončené milosrdenství vroucné díky vzdávati, že se totiž nad hříšným pokolením lidským ráčil smilovati a Vykupitele přislíbiti.

Pak stoje kněz u prostřed oltáře, jaký chvalozpěv říká?

Říká chvalozpěv: „*Sláva Bohu na výsostech*“ a t. d.

Co pak jest to za zpěv?

To jest zpěv anjelský, jehožto anjelové nebeští s velikou radostí prozpěvovali, že pokolení lidské nezůstalo zavvržené, ale že došlo vykoupení.

Pak líbaje kněz oltář, obrací se k lidu a co praví?

On praví: „*Pán s vámi.*“

Co znamená to obrácení se kněze k lidu?

Obrácení kněze k lidu znamená, kterak při narození Ježíše Krista anjel co posel nebeský ukázal se pastýřům ve východní krajině, když stráž měli nad stádem

svým a pravil k nim: „*Aj zvěstuji vám radost velikou, kteráž bude všemu lidu: neboť narodil se vám dnes Spasitel, jenž jest Kristus Pán v městě Davidově.*“
(Luk. 2, 10.)

A kam se potom kněz z prostředka oltáře ubírá?

Odtud se opět na pravou stranu oltáře ubírá ke knize, a čte v ní modlitbu k nějakému svatému neb svaté, aneb jiné od Církve svaté ustanovené modlitby se tam modlí; a pak čte nějakou část z Písma svatého Starého aneb Nového Zákona.

Co pak čtení Písma svatého vyznamenává?

Čtení Písma svatého vyznamenává, kterak Ježíš Kristus v třicátém roce věku Svého, kdy počal Svůj učitelský úřad konati, s učeníky Svými se procházel po vši krajině Judské, s místa na místo, a všudy kam přišel, vyučoval lidi.

Co máte činiti vy v tu chvíli?

My máme rozjímati mnohé nesnáze, kterým byl Ježíš při vyučování lidu vystaven, a mnohé unavení, jehož pro spasení lidské musel častokráte pocítiti.

Kam se kněz ubírá po skončeném čtení Písma svatého? On odtud jde do prostřed oltáře, a tam s hlavou skloněnou krátkou modlitbu se k Bohu modlí.

Co se mezi tím stává s knihou, která až dosavad na pravé straně oltáře ležela?

Bývá odtud na levou stranu oltáře přenesena.

Co znamená to přenášení knihy?

To znamená, když se Kristus již dosti byl Židů navyučoval, a jim velmi patrné důkazy božství svého učení byl na jevo dal, oni pak při všem tom přece zůstali zatvrzeli a nepřijali božského učení Jeho: že světlo pravé víry a pravého učení Kristova bylo od

nich vzato a přeneseno k pohanům, kteří ho sobě lépe vážili, a ve velikém množství se na víru v Krista Ježíše obrátili.

Když knihu vidíte přenášeti, co sobě máte připamatovati? Máme sobě připamatovati, jak šťastni jsme, že pravé víře v Krista Ježíše můžeme náležitě vyučeni býti, a pak sobě toho štěstí máme také vážiti a chrániti se vsí vlažnosti a váhavosti v plnění svých křesťanských povinností, aby od nás tak, jako od zatvrzelých Židů pravé učení Kristovo odňato a jinému národu, kterýby sobě ho lépe vážil a všímal, dáno nebylo.

Co činí kněz, když z prostřed oltáře přišel na levou stranu ke knize?

Znamená se znamením svatého kříže na čele, na ústech a na prsích.

Co tímto znamenáním dává na jevo?

Když tím znamením svatého kříže znamená čelo, tím vyznává, že se za víru v Krista Ježíše nestydí; poněvadž stydlivost se předně na čele ukáže. — Když znamená ústa, tedy vyznává, že víru v Krista Ježíše veřejně a svobodně vyznávati chce. — A prsa znamená vyznává, že to, co ústy veřejně vyznává, v srdci svém pevně za pravé má.

Co pak tenkrát činívají lidé, kteří v chrámu Páně jsou přítomni?

Povstávají a znamenají se též znamením svatého kříže.

Co znamená povstání jejich?

Povstání znamená ochotnost, že všechno, co se v božském učení obsahuje, ochotně, mile a rádi plniti chtějí.

A když kněz přestane čísti, co potom s knihou činí?

On ji líbá.

Proč pak to?

On to činí na důkaz lásky a vážnosti, kterou k učení božskému má.

A tím končí kněz který díl mše svaté?

Tím končí první hlavní díl mše svaté, který se jmenuje *evangelium*.

Co vy máte činiti, když kněz svaté evangelium čte?

Máme sobě připomínati, že povinností naší jest, abychom učení svatého evangelia poznali, je před celým světem vyznávali, hájili a podle něho živi byli.

Co způsobilo Kristu Ježíši božské učení Jeho u zatvrzelých Židů?

U zatvrzelých Židů způsobilo Mu samý hněv a samou nenávist, tak že vidouce Židé veliké množství lidu božské učení Jeho přijímati, počali proti Němu zůřiti a příčiny vyhledávati, aby Ho v něčem uviniti, a usmrtiti mohli.

Kdy pak byl hněv a závist Židů největší?

Tenkráté, když Ježíš na krátce před Svým umučením slavně do Jerusalema přijel, a lidé Jej jako krále velikého ctili.

Když se tedy evangelium čte, co sobě máte rozjímati?

Máme sobě rozjímati mnohé nesnáze, rozličná protiventství a mnohou potupu a posměch, jakož i křivé obžalování, které Ježíš kdysi pro božské učení Své od zatvrzelých Židů musel trpěti, a nyní ještě až dosavád od pohanů a kacírů trpívá.

A při tomto rozjímaní co máte u sebe pevně ustanoviti?

Máme u sebe pevně ustanoviti, že chceme též pro toto svaté učení všecku potupu a pronásledování radostně a ochotně snášeti.

Všecky předešlé modlitby, čtení Písma svatého a výklad evangelia, jakou mší se z počátku nazývaly?

Ony se z počátku nazývaly *mší nekřestěnců* (missa catechumenorum).

A jakou mší se všechno ostatní nazývalo?

Mší věřících (missa fidelium).

Odkud pak to pojmenování pošlo?

To pojmenování pošlo odtud, že v prvních časích Církve svaté ti, kteří učení Krista Ježíše přijali, poněvadž byli již dospělí lidé, dříve nežli křest svatý přijímali, museli ve víře náležitě vyučeni býti; a toto vyučování se stávalo v chrámu Páně.

A v čem záleželo to vyučování?

Záleželo v modlitbě, ve čtení svatého Písma, a v obšírném výkladu evangelia.

A po skončeném vyučování co se s těmi nekřestěnci stávalo?

Byli z chrámu Páně ven posláni, jako ti, kteří veřejné pokání činiti museli, a jen sami pravověřící křesťané tam zůstali, pak se dvěře chrámové zavřely, aby žádn ani do chrámu Páně vjíti, ani ven vyjíti nemohl, a zůstaly tak dlouho zavřeny, až celá mše skončena byla; pak se opět odevřely, a každý mohl do chrámu Páně vjíti.

Kam jde kněz po skončeném evangeliu?

Jde do prostřed oltáře.

A přijda tam co říká?

Říká vyznání víry, které zní: *Věřím v Boha Otce všemohoucího* a t. d.

Co máte i vy v tom okamžení činiti?

Máme v tom okamžení víru v srdci svém vzbuditi, že totižto pevně chceme všechno za pravé míti, co nám učení božské k věření představuje, a že žádným bludem od této pravé víry odloučiti se uedáme.

Když mezi tím, co kněz vyznání víry říká, ministrant víno a vodu k oltáři přináší, co sobě máte připamatovati?

Máme sobě připamatovati, jak Ježíš Kristus při poslední večeři s učeníky Svými seděl, a chleb proměněný ve Své svaté tělo a víno ve Svou svatou krev jim požívati a píti dával, a Židé mezi tím se radili, jakby Ho usmrtili.

Co potom činí kněz, když vyznání víry skončil?

Líbá oltář, obrací se k lidu a praví: „*Pán s vámi.*“

Co pak toto políbení oltáře znamená?

Toto políbení oltáře znamená neb vypodobňuje ono liché políbení, jímž Jidáš Iskariotský Krista Ježíše zradil.

Co pak sobě při tomto Jidášském políbení máte rozjímati?

Při tomto Jidášském políbení Krista máme rozjímati sobě onu velikou žalost, kterou Ježíš Kristus pro zradu a pro liché políbení v srdci Svém musel pocítiti.

A jestliže též takové přátely vůkol sebe máte, jaký byl Jidáš, co máte činiti?

Jestliže od těch lidí, kterým mnohá dobrodiní prokazuje, jen pouhou lichost a mnohá protivenství trpěti musíme: máme se těšiti a posilovati v trpělivosti tím, že samému Ježíši Kristu nevedlo se lépe.

Co pak sobě při tom ještě dále můžete rozjímati?

Při tom můžeme sobě také rozjímati velikou žalost, kterou trpěl Ježíš, když viděl, že Ho *Jidáš* zradil, že Ho *Petr* třikráte zapřel, a ostatní učeníci že Ho opustili všickni; a pak sobě také ještě můžeme rozjímati mnohá jiná potupení a soužení, která Kristus dílem na veřejnosti, dílem skrytě v žaláři musel podstoupiti.

Když kněz k obětování kalich odkrývá, nač sobě při tom máte zpomenouti?

Při tom máme sobě na to zpomenouti, kterak Ježíš ze šatů svých byl svlečen, k sloupu přivázán a nemilosrdně bičován.

A čeho při tom máte litovati?

Máme při tom litovati, že jsme často již skrze nádher-
nost neb pýchu ve svém oděvu Boha urazili.

A co musíte u sebe ustanoviti?

Musíme u sebe ustanoviti, že se budoucně vši pýchy a
nádhernosti v oděvu chceme varovati a počestně se
odívati.

Když kněz chleb a víno Bohu obětuje, nač sobě máte
zpomenouti?

Máme sobě zpomenouti, kterak se Ježíš Kristus do vůle
nebeského Otce zcela odevzdal a za nás obětoval,
když se v ruce nepřátel Svých vydal.

Jaké máte při tom činiti předsevzetí?

Máme při tom pevně u sebe ustanoviti, že i my se
chceme budoucně do vůle boží zcela odevzdati, a
všemu řízení božím se ochotně a milerádi podrobiti.

Když kněz po obětování vína a chleba klade na kalich
tabulku, co pak to znamená?

To znamená, kterak Židé k větší potupě Ježíše a k
rozmnožení bolestí Jeho, korunu z trní spletli, a hlu-
boce Mu ji do hlavy vtlačili.

A pomodliv se kněz uprostřed oltáře kam jde?

Jde na pravou stranu oltáře.

A tam-li zůstane?

Tam nezůstane, ale vrátí se opět a jde do prostředka
oltáře.

A co tam činí?

On se obrací k lidu.

Co pak to znamená?

To znamená, kterak Pilát Ježíše lidu představil a pravil:
Ejhle! člověk.

Co znamená to chodění kněze při oltáři sem i tam?

Ono znamená, kterak Ježíš Kristus od soudce k soudci
voděn byl.

Když kněz na pravou stranu oltáře přišel, co tam činí?

On sobě tam ruce umývá.

Co tím znamená?

Tím znamená, kterak Pilát, nenaleznuv na Ježíši žádné
viny, vydal Ho Židům k usmrcení a umyl sobě ruce,
jakoby v tom nevinnen byl.

To vám má sloužiti k potěšení kdy obzvláště?

To nám má obzvláště tenkrát sloužiti k potěšení, když
křivě obžalováni a nespravedlivě souzeni býváme.

Při tomto dílu mše svaté s kým máte svůj úmysl sje-
dnotiti?

*Při obětování máme svůj úmysl s úmyslem kněze sje-
dnotiti a Bohu obětovati.*

Když se kněz tváří od lidu opět k oltáři obrátil, jak
se potom modlí?

Modlí se *tiše* či *soukromě*.

Co to znamená?

To znamená, kterak Ježíš jako tichý beránek oněměl,
a nepromluvil ani slova. (Isaiáš 53.)

A po těchto *tichých* neb *soukromých modlitbách* co
nastává?

Pak nastává hlasité čtení neb zpívání tak zvané praefaci.

Co pak toto hlasité čtení neb zpívání znamená?

Ono znamená veřejný soud, jemuž Kristus co zločinec
byl představen, od něhož souzen a na smrt vydán byl.

Od kolika soudců byl Kristus Ježíš souzen?

Ježíš Kristus byl souzen od čtyř soudců: *od Anáše, Kaifáše, Herodesa a Piláta.*

A po hlasitém čtení neb zpívání kněze, jaký zpěv nastává? Pak nastává chvalozpěv: „*Svatý, svatý, svatý jest Pán Bůh zástupů, plna jsou nebesa i země slávy Tvé a velebnosti* a t. d.

Co pak jest to za zpěv?

To jest zpěv anjelský; neboť tak Bohu prozpěvovali anjelové nebeští, děkující Mu za neskončené dobrodiní a milosrdenství, jehož veškerému lidstvu prokázati ráčil, když jednorozeného Syna svého Ježíše Krista za ně na smrt vydal.

Co pak znamená *zvonění* při tomto anjelském zpěvu?

Zvonění vypořádňuje onen hluk veliký, který se stal mezi Židy před Pilátem, když jim chtěl místo *Barabáše* Ježíše propustiti.

Co prokřikovali Židé tehdy k Pilátovi?

Oni jedním hlasem volali: „*Jestliže Ježíše propustiš, nejsi přítel císařův — krev Jeho na nás a na naše syny.*“

Když se kněz sehnutý při tomto zvonění ministrantů ještě dále modlí, co sobě máte představit?

Máme sobě představit, kterak Židé vyhotovili přetěžký kříž, a Ježíši zcela již zedranému na rameno vložili, aby ho na horu Kalvarii vlekl.

Co máte při tom povážiti?

Máme při tom povážiti, že Ježíš, jsa zcela nevinný, tak mnoho zlého pro nás ráčil trpěti, a my, jsouce svého trápení sami příčinou, často v malém kříži jsme nevrli a netrpělivi.

A co potom u sebe ustanoviti?

Máme potom u sebe ustanoviti, že chceme budoucně

všecky kříže a trápení, která na nás Bůh sešle, - tiše a trpělivě snášeti.

Když kněz ve své modlitbě ještě dále pokračuje, co sobě ještě z umučení Páně můžete připamatovati?

Můžeme sobě ještě v ten čas připamatovati, jak bídne Ježíš Kristus těžký kříž na vysokou horu Kalvarii vlekl; a kterak Veronika Mu v cestu vychází, a podává Mu roucho, by jím Sobě obličej krví sbarvený utřel; a kterak *Simon Cirenejský* přetěžké břemeno kříže Mu nésti pomáhá — a my proti tomu Jej bez přestání znovu křížujeme, an často do hříchů padáme.

Vypravujte mi, jak se to dalo ve Starém Zákoně při oběti smíření?

Ve Starém Zákoně při oběti smíření se to takto dalo: Zvíře beze vší chyby a poskvrny, tele nebo beránek bylo do chrámu přivedeno a před oltář postaveno; pak starší lidu, ve jménu všech ostatních skládali na to nevinné zvíře ruce své, a tím vyznávali, že oni vlastně zasluhují za své hříchy usmrcení býti, ale že místo sebe staví to nevinné zvíře, a celé břemeno hříchů svých na ně skládají, kteréž napotom místo nich usmrceno bývalo za jejich hříchy.

Koho znamená chleb a víno při oběti mše svaté?

Chleb a víno při oběti mše svaté znamená samého Ježíše Krista.

Když tedy kněz po skončených modlitbách ruce své na chleb a na víno klade, co tím vyznává?

Tím ve jménu všech ostatních věřících vyznává, že my vlastně zasluhujeme za hříchy usmrcení býti; ale Bůh Otec nebeský že na Ježíše Krista vložil nepravosti nás všech, a my krví Jeho obmyti jsme. (Isaiáš 53.)

Když kněz potom nad chlebem a vínem tři kříže dělá,
co tím znamená?

Tím znamená tři hřeby, jimiž Ježíš Kristus na kříž
přibit byl.

Co sobě tenkrát v mysli své máte představit?

Tenkrát v mysli své máme si představit, jako bychom
očité Ježíše Krista na hoře Kalvarii viděli, a patřili
na všechny nástroje, jež k usmrcení Jeho tam přiho-
toveny byly.

Když kněz vezme do rukou svých chleb, která slova
nad ním vyřkne?

Nad chlebem vyřkne tato slova: „*Totoť jest tělo Mé.*“

A která slova praví nad kalichem?

Táto slova: „*Tentoť jest kalich Mé krve Nového Zá-
kona, která za vás a za mnohé vylita bude na od-
puštění hříchů.*“

Co se v tom okamžení s chlebem a s vínem stává?

Chleb se v tom okamžení promění v pravé tělo, a víno
v pravou krev Ježíše Krista.

Po vyřknutí těch slov jakou poklonu kněz činí?

Činí po vyřknutých nadřečených slovích hlubokou po-
klonu, padaje až k zemi na kolena svá.

Proč pak to činí?

Proto že Ježíš Kristus již skutečně pod spůsobami chleba
a vína tam přítomen jest.

A po té hluboké pokloně co ještě více činí?

Potom pravé tělo a pravou krev Ježíše Krista vyzdvihuje.

Proč pak?

Na památku, jak Ježíš Kristus na kříži vyzdvížen byl a
tam umřítí musel.

Co ministranti při tom činí?

Oni zvonkem zvoní.

Co vypoďobňuje zvuk zvonků?

Zvuk zvonků vypoďobňuje onen hluk veliký, který se stal kladivem, když Ježíš byl na kříž přibíjen.

Co máte vy při tom proměňování a pozdvíhování činiti? *Máme též padnouti na kolena, v prsy se bítí a uzná-
vati, že hříchové naši jsou příčinou smrti Kristovy.*

Když se potom kněz tiše modlí, co máte v ten čas rozjímati?

Máme rozjímati nesnesitelné bolesti, které Kristus pro nás na kříži trpěl — a pak máme také povážiti rouhání a posměch, jehož Kristus, když již na kříži visel, ještě musel trpěti; neb mnozí přicházeli a pravili: „*Jiným pomáhal a sám sobě pomoci nemůže*“; a jiní křičeli: „*Jsi-li Syn boží sestup s kříže dolů.*“

Když Kristus z veliké bolesti na kříži žíznil, co Mu podali Židé píti?

Podali Mu žluč s octem smíchanou.

Byl-li to nějaký příjemný nápoj?

Nikoli — ale to byl nejhořčejší a nejprotivnější nápoj.

Co sobě v ten čas, když se kněz ještě tiše modlí, máte dále rozjímati?

Máme sobě také v ten čas připomínati, jak častokráte jsme jen lahodnost v pokrmích a v nápojích vyhledávali — jak často jich přes míru užívali, aneb jen z pouhé bujnosti těla, když nám nechutnaly, jimi pohrdali — a Kristus Pán, když pro samou bolest na kříži žíznil, byl pro nás nejprotivnějším nápojem napojen.

Jaké máte při tom učiniti předsevzetí?

Máme u sebe pevně ustanoviti, že budoucně darů božích, pokrmu a nápoje se vší střídmostí, a to jen k do-
sažení a zachování tělesné síly chceme vždy užívatí.

Pak se kněz poobrátil na pravou stranu a praví: „*Nám hříšníkům*“ a t. d. co to znamená?

To znamená, kterak Kristus Ježíš pohledl na lotra kajícího, kterýž Mu po pravém boku ukřižován byl a pravil mu: „*Dnes se mnou budeš v ráji.*“

Co máte tenkrát činiti?

Máme tenkrát lítost nad spáchanými hříchy svými v srdci vzbuditi, pevně se v neskončené milosrdenství božské důvěřovati a ubezpečeni býti, že jako kajícímu lotrovi na kříži, tak i nám, když se polepšíme, hříchové naši budou odpuštěni.

Pak bere kněz do rukou svých přesvatou hostii, a dělá jí pět křížů; co tím znamená?

Těmi pěti kříži znamená pět ran Krista Pána, jichžto pro nás na kříži dosáhl.

Jakou se potom kněz modlitbu modlí?

Kněz se potom modlí *modlitbu Páně*, která zní takto: „*Otče náš, jenž jsi na nebesích*“ a t. d.

Co při tom máte činiti?

My se máme modlitbu Páně spolu s ním modliti.

A pak učiniv kněz hlubokou poklonu, co činí se svatou hostií?

On ji rozlomí na tři kusy.

Co to vyznamenává?

To vyznamenává smrt Ježíše Krista.

Co sobě máte připamatovati?

Máme sobě připamatovati, kterak voják jeden jménem *Longin*, kopím prohnal bok Krista Ježíše, a ranil přenáramně nejsvětější srdce Jeho, z něhož krev a voda tekla, a potom Kristus Pán vypustil Ducha.

Když kněz hostii svatou rozlomil, co potom s ní činí?

On ji béře do rukou Svých, bije se po třikrát v prsa
a praví: „*Pane! nejsem hoden*“ a t. d.

Co činí při tom ministranti?

Oni zvoní zvonkem.

Co zvuk zvonů představuje?

Zvuk zvonků nám představuje onen veliký hluk, který se stal, když Kristus na kříži dokonal; neboť země se trásla, skály se pukaly, hrobové se odvírali, mrtví vycházeli, a opona chrámová se roztrhla.

Když kněz požívá hostii svatou, co tím znamená?

Požívání hostie svaté znamená pohřeb Ježíše Krista.

Co máte činiti, když to vidíte?

Skutečně-li nepřijímáme, máme to aspoň duchovním způsobem činiti, to jest, máme toužebnost míti po hodném těle Kristova přijímání.

A co sobě při tom máte připamatovati?

Při tom máme sobě připamatovati, kterak *Josef z Arimathie* a *Nikodem* přišli k Pilátovi a prosili ho, aby jim dovolil pochovati tělo Krista Ježíše — a kterak byl potom Ježíš do nového ve skále vytesaného hrobu vložen, hrob Jeho od Židů zapečeten, ke dvěřím jeho přehrozný kámen přivalen, a silnou stráží obsazen.

Když kněz požívá hostii svatou, co se mezi tím opět s knihou stává?

Knihla se s levé strany opět na pravou stranu oltáře přenáší.

Co to znamená?

To znamená, že mnozí ze Židů, vidouce podivné věci, které se při smrti Kristově staly, že se totiž slunce zatmělo, skály se pukaly, hrobové se odvírali a t. d. pravili sami k sobě: „*Jistotně to byl Syn boží,*“ a obrátili se na víru v Krista Ježíše.

Když kněz z prostřed oltáře jde na pravou stranu oltáře, co to znamená?

To znamená, kterak duše Ježíše Krista, když se od těla oddělila, do předpekli sestoupila, aby odtud duše nábožných arcioctů vysvobodila.

Když odtud jde kněz opět do prostředka oltáře, a pak se obrací k lidu, co to znamená?

To znamená, že duše Ježíše Krista se opět s tělem spojila, a anjel na úsvitě oznamuje ženám, které pospíchaly ke hrobu, aby vonnými masťmi pomazaly tělo Kristovo, že Ježíš vstal z mrtvých a že Ho není více ve hrobě.

To nám slouží k jakému potěšení?

To nám slouží k potěšení, že i my někdy jako Kristus z mrtvých vstaneme.

Když ale kněz opět z prostřed oltáře jde na pravou stranu, co tím znamená?

Tím znamená, kterak Ježíš po Svém z mrtvých vstání častěji se Svým učeníkům zjevoval, je těšil a vyučoval, a příští Ducha svatého jim přisliboval.

A pak, když se kněz z prostřed oltáře obrací k lidu a žehná jemu, co tím napodobňuje?

Tím napodobňuje, kterak Kristus čtyřicátého dne po Svém z mrtvých vstání shromáždil učeníky Své na hoře Olivetské, jim své svaté požehnání dal, a pak u přítomnosti jich na nebesa vstoupil.

Dřív nežli kněz lid žehná, která slova, jsa obrácen tváří k lidu, praví?

Praví tato slova: „*Jděte, mše jest.*“

Co pak jest to za památka?

To jest památka z prvních časů Církve svaté, kdy kněz po skončeném vyučování *nekřestěnců* (catechumeno-

rum) dříve, nežli se započala *mše věřících* (missa fidelium), propouštěl z chrámu Páně nekřesťance, a ty, jenž veřejné pokání činiti museli těmito slovy: „*Jděte, mše jest.*“ — V pozdějších časech, když vyučování *nekřesťenců* v chrámu Páně a veřejné pokání přestalo, slova: „*Jděte, mše jest,*“ byla až na konec *mše věřících* přeložena.

Kdyby vám rouhač řekl, že *mše svatá jest* od kněží složena, co mu na to odpovíte?

Řekneme mu, že obět *mše svaté* hned od prvních časů Církve svaté svůj počátek vzala, a od svatých aposto-
lů zavedena byla.

Kdyby vám to nechtěl věriti, čím jej o tom přesvědčíte?
O tom jej obzvláště přesvědčíme, když jej odkážeme na příklad svatého *Petra* apostola, který již za svého času obět *mše svaté* konal.

A čím mu to dosvědčíte?

Tím, že až po dnes se vynachází v Římě ve veliké vážnosti onen oltář, na kterém svatý apostol *Petr* obět *mše svaté* konával.

Co praví svatý *Jan* (Zjev. 11, 19.)?

On praví: „*Odevřín jest chrám boží, a viděna jest archa úmluvy.*“

A co praví tentýž sv. *Jan* (Zjev. 1, 12 a 13.)?

On tam praví: „*A uzřel jsem sedm svícňů zlatých, a uprostřed sedmi svícňů zlatých podobného Synu člověka oblečeného v dlouhé roucho, a přepasaného na prsech pasem zlatým.*“

A co praví ještě dále (6, 9.)?

Praví dále: „*A viděl jsem pod oltářem duše zabitých, kteří smrt podstoupili pro slovo boží.*“

A (4, 2.) co ještě praví?

Ještě praví: „*Viděl jsem: A aj trůn postavený byl, a na trůnu sedící Bůh, a vůkol trůnu bylo čtyry a dvacet trůnů, a na těch trůnech bylo čtyry a dvacet starců sedících, oblečených v roucha bílá, a měli na hlavách svých koruny zlaté.*“

A pak co ještě dokládá sv. Jan (5, 1.)?

On tam ještě dokládá: „*I viděl jsem v pravici sedícího na trůně knihu popsanou vnitř i zevnitř a zapečetěnou sedmi pečeti.*“

Toto vše, co sv. Jan u vytržení Ducha na nebi viděl, nalezá se v kterých chrámech Páně zde na zemi?

To vše se nalezá zde na zemi jen v našich křesťanských-katolických chrámech Páně při slavných službách božích.

Dokažte to!

Mámeť v našich chrámech Páně místo archy úmluvy, kterou sv. Jan u vytržení ducha na nebi viděl, oltář, na něm stojící svícny a svíce, v tom oltáři se vynachází též ostatky neb kosti svatých mučovníků, na oltáři leží kniha mešní, a v nejsvětější svátosti jest beránek zabitý Ježíš Kristus s tělem i s božstvím přítomen. A pak po straně oltáře stojí též trůn, a na něm sedí biskup, a vůkol trůnu stojí stolice pro starší a vznešené duchovenstvo, a jáhnové stojí zde v řadě, jen na pokynutí biskupa k službám připraveni.

A pak ještě (5, 9.) co praví sv. Jan?

On praví: „*A těch čtyry a dvacet starců zpívali píseň novou řkouce: Hodeň jsi Pane vzítí knihu a otevřítí pečeť její, neboť jsi zabit, a vykoupil jsi nás Bohu*“

krví Svou ze všelikého pokolení a jazyka a lidu i národu.“

Koná-li se takový zpěv i při našich službách božích?
Ovšem se takový zpěv i při našich službách božích koná;
neboť i my při oběti mše svaté prozpěvujeme Bohu
rozličné chvalozpěvy.

Tyto naše služby boží jsou tedy vyobrazením kterých
služeb božích?

Naše služby boží jsou vyobrazením oněch služeb božích,
které na nebesích samému Bohu od anjelů, svatých
a vyvolených bez přestání se konají.

Když tedy při slavných službách božích přítomni jste,
co sobě máte v duchu představit?

Máme sobě v duchu představit, jakobychom se skutečně
vynacházeli v nebi před trůnem velebnosti božské, a
očitě všechno viděli, co svatý *Jan* u vytržení ducha
tam na nebi viděl.

Kdyby vám ale nějaký zlosyn, jinověrec neb rouhač tyto
naše služby boží tupil a hanil, co mu na to odpovíte?
Řekneme mu, že naše služby boží jsou úplné a jasné
vypodobnění služeb božích, které se bez přestání Bohu
samému na nebi konají, a proto také že jsou vši
chvály a vážnosti hodny.

O výkladu svatého evangelia neb o kázání.

Co činíval v prvéjších časích kněz, když přečetl evan-
gelium při oběti mše svaté?

Obrátil se k lidu a četl evangelium v mateřské řeči, a
pak ho hned vysvětloval.

Vysvětlování svatého evangelia jak se jmenuje?

Vysvětlování svatého evangelia jmenuje se *kázání*.

Když kněz *kázání* skončil, co potom činil?

Opět se obrátil tváří k oltáři a konal dále obět mše svaté.

Kdo tedy chtěl celou mši svatou slyšeti, co musel spolu také slyšeti?

Musel spolu také *kázání* slyšeti.

Proč pak?

Proto že kázání bylo u prostřed mše svaté činěno.

Když Církev svatá nařizuje v neděli a ve svátek *celou mši svatou* nábožně slyšeti, co tím spolu také nařizuje?

Tím spolu také nařizuje, mimo mši svatou i kázání slyšeti.

Mimo obět mše svaté musíte v neděli a ve svátek co ještě také slyšeti?

Musíme také *kázání* slyšeti.

Jste-li nyní zde ve škole všickni přítomni, kteří sem pátříte?

Nejsme všickni přítomni.

Proč zde někteří nikdy nebyvají?

Proto že mají nedbanlivé rodiče, kteří jich ke škole nepřidržují.

A proč jiní zde nejsou?

Proto že nemají žádné obuvi a žádného slušného oděvu.

Mohou-li ti, jenž do školy nechodí, v náboženství náležitě vyučeni býti?

Nemohou v náboženství náležitě vyučeni býti.

A vy, kteří jste zde a pilně sem do školy chodíte, umíte-li již všecko, co vám jako katolickým křesťanům věděti jest potřebno?

My to vše ještě neumíme.

A když sobě toho, co umíte, neopakujete, co se v krátkém čase stává?

Brzy to zapomínáme.

Jak těm, jenž do školy nechodí, tak i vám, jenž do

školy chodíte, vzhledem vyučení v náboženství, čeho jest mimo školní cvičení ještě zapotřebí?

Mimo školní cvičení jest nám všem k vyučení našemu náboženství ještě pilného opakování zapotřebí.

Proč toho mají zapotřebí ti, jenž do škoie nechodí?

Aby se něčemu, aspoň nejpotřebnějšímu z náboženství naučili.

A proč vy toho máte zapotřebí?

Abychom toho, co jsme se zde ve škoie naučili, nezapomenuli, ale důkladněji a obšírněji se v tom ještě vycvičili.

A kdy pak se takové opakování pravdy víry v našich chrámech Páně stává?

V našich chrámech Páně stává se v neděli a ve svátek ráno i odpoledne vyučování ve svaté víře.

Jak se jmenuje ranní čili předpolední opakování?

Ranní čili předpolední opakování se jmenuje *výklad* neb *kázání*.

A polední?

Polední se jmenuje *křesťanské cvičení*.

Proč jsou povinni na kázání a na křesťanské cvičení choditi ti, jenž do škoie nechodili?

Aby ve svém dospělém věku vynahradili, co v dětinství svém vzhledem vyučení v náboženství zanedbali.

A proč vy, jenž do škoie chodíte?

Abychom toho, čemu jsme se zde naučili, nejen nezapomenuli, ale vždy více umění své rozšiřovali a upevňovali.

Když jste ještě v první třídě byli, mohli-li jste se také toli naučiti, jako nyní?

Nemohli.

Proč pak ne?

Proto že jsme tenkrát ještě neměli tak vyvinuté schopnosti, jako nyní máme.

Jaké pak jsou nyní schopnosti vaše?

Jsou nyní mnohem větší a vyvinutější nežli před tím byly. A když budete ještě starší, jaké potom budou schopnosti vaše?

Potom budou ještě větší a vyvinutější.

Dle těchto den ode dne vždy větších schopností jaké se vám také ukládá učení?

Učení den ode dne větší a obsírnější.

Umíte-li ale tímto učením již celé náboženství?

Neumíme.

Jakého tedy učení jest vám ještě zapotřebí?

K dokonalejšímu a obsírnějšímu umění pravd víry a mravů se týkajících jest nám ještě úplnějšího a obsírnějšího učení zapotřebí.

A kde se takové obsírné učení víry přednáší?

Takové obsírné učení víry přednáší se na kázání a na křesťanském cvičení.

Nyní mi řekněte, proč máte kázání slyšeti?

Kázání máme slyšeti:

1. Poněvadž na kázáních slovo boží se přednáší.

2. Poněvadž velmi málo lidí pravdy víry svaté patrně a dosti průvodně ví; neb mnozí v mladém věku nedlouho a nedosti pozorně vyučování slyší, na němž víry a mravů se týkající učení průvodně se přednáší.

Když při vyučování školním na něco jiného myslíte, co z toho celého učení umíte?

Z toho celého učení nic neumíme.

Proč pak?

Proto že jsme byli v myšlénkách roztržiti a nepozorní na to, co se přednášelo.

Kdo při kázání jest též v myslí své roztržit, má-li z kázání jaký užitek?

Nemá žádného užitku z kázání.

Aby tedy někdo z kázání užitek měl, jak ho musí poslouchati?

Kdo z kázání užitek míti chce, *musí ho beze vsí roztržitosti velmi pozorně poslouchati.*

Když kazatel nějaké naučení mravné aneb nějaké napomenutí dává, má-li ten, kdo sōbě myslí, že se ho to netýká, z kázání jaký užitek?

Nemá z kázání žádného užitku.

Kdo tedy z kázání užitek míti chce, co musí ještě dále činiti?

Musí slova kazatelova ne na jiné vykládati, ale na sebe obracet.

Kdo ale dle toho kázání nejedná, má-li z něho nějaký užitek?

Nemá užitku žádného.

Aby z kázání měl užitek, co musí činiti?

Musí opravdovou vůli míti a přičiniti se, slova kazatelova v skutek uvést.

Abyste tedy z kázání užitek měli, co musíte činiti?

Musíme z myslí své všecka roztržitá myšlení vypuditi, a na to jen mysliti, co kazatel přednáší, bychom si to pamatovali. — A pak nikdy nesmíme mysliti, že se nás to, co kazatel přednáší, netýká, že jest to snad k jiným lidem mluveno; ale musíme to vždy sami na sebe obracet; a konečně také musíme to činiti, k čemu nás kazatel napomíná a pōvzbuzuje.

Nyní mi řekněte, kdo z kázání užitek míti chce, jak ho musí slyšeti?

Kdo z kázání užitek míti chce, musí:

1. *Bez roztržitosti velmi pozorně poslouchati.*
2. *To, co se povídá, musí na sebe obracet a ne na jiné vykládati.*
3. *Musí opravdovou vůli míti a přičiniti se, učení kazatelovo v skutek uvéstí.*

O třetím přikázání církevním.

Když Bůh Adama a Evu do ráje postavil, co jim pravil? Pravil jim: „*Se všech stromů můžete jísti ovoce, jen s jednoho nesmíte.*“

Co pak Bůh prvním lidem v ráji těmi slovy nařídil?

On jim těmi slovy nařídil zdrželivost od zapovězeného pokrmu.

Zdrželivost od zapovězeného pokrmu jmenuje se *půst* — jak se jmenuje?

Půst.

Co se jmenuje *půst*?

Půst se jmenuje zdrželivost od zapovězených pokrmů.

Co jest tedy *půst*?

Půst jest zdrželivost od zapovězeného pokrmu.

Kde pak tedy vzal *půst* svůj první počátek?

Půst vzal svůj první počátek hned v *ráji*.

A od koho jest ustanoven?

Od samého Boha.

Či přikázání tedy jest *půst*?

Půst jest přikázání boží.

A proč se nazývá přikázáním církevním?

Půst se nazývá přikázáním církevním proto, že Církev svatá ustanovila čas neb jisté dny v roce, v nichžto

se postiti, a nařídila spolu též pokrmy, kterých se v těch dnech zdržeti máme.

V kolikátém přikázání ustanovila Církev svatá čas postu? Čas půstu ustanovila Církev svatá v třetím přikázání.

Jak zní třetí přikázání?

Zní takto: *Čtyřiceti dnů půst, čtveré suché dny a jiné ustanovené posty zachovávat, též v pátek a v sobotu od masitých pokrmů se zdržovat.*

Řekněte mi, kolikery jest nepřítel duše?

Nepřítel duše jest trojí: *Svět, ďábel a tělo.*

Který z těchto tří nepřátel jest nejsilnější?

Tělo jest nejsilnější nepřítel duše.

Proč pak?

Proto že kamkoli se obrátíme, všudy ho s sebou nosíme.

Odkud pak tento nepřítel tak velikou sílu svou bere?

Z pokrmů.

Ze všech pokrmů beze vsí výminky?

Nikoli ze všech pokrmů, nýbrž jen z některých.

Kterí pak jsou ti pokrmové, jenž tělo tak silným a bujným činí?

Masití a takoví pokrmové, jenž z mléka a vaječ se připravují.

Kdo chce, aby tělo jeho bujné a silné nebylo, co mu nesmí dávat?

Nesmí mu masité, mléčné a vaječné pokrmy dávat.

Může-li člověk bez takového zeslabení neb mrtvení těla nad ním někdy zvítěziti?

Bez mrtvení neb zeslabení těla člověk nikdy nemůže nad ním zvítěziti.

K dosažení šťastného vítězství nad vlastním tělem svým, co jest vám nevyhnutelně zapotřebí činiti?

K tomu jest nám nevyhnutelně zapotřebí, abychom se

od požívání masitých, mléčných a vaječných pokrmů zdrželi.

Zdali jest zdrželivost ta tělu příjemná?

Jest tělu velmi nepříjemná.

Co myslíte, kdy jest lehčeji něco nepříjemného vlastnímu tělu učiniti, když k tomu zavázáni jste, čili k tomu nejste zavázáni?

Když k tomu zavázáni jsme, jest to lehčeji a snadněji učiniti.

Z toho ohledu tedy od jakých pokrmů přikazuje Církev svatá, byste se zdrželi?

Církev svatá nařizuje, bychom se od masitých, mléčných a vaječných pokrmů zdrželi.

A z jakého úmyslu to činí?

To činí z toho úmyslu, aby tělo naše zdrželivostí se mrtvilo a přemáhalo.

Který jest tedy pravý úmysl postu?

Pravý úmysl postu jest *mrtvení těla*.

Zdali jest zdržení se *masitých pokrmů* v našich slovanských zemích něco pro nás nemožného?

To není pro nás nic nemožného v zemích našich slovanských.

Proč pak?

Proto že mimo masité pokrmy máme mnohé jiné pokrmy, jimiž se nasytiti můžeme.

Zdali jest zdržení se *mléka a vajec* v našich slovanských zemích něco snadného?

To jest v našich slovanských zemích pro nás něco nesnadného.

Proč pak?

Proto že naši obyčejní pokrmové z mléka a vajec se připravují.

Vzhledem požívání těchto pokrmů co nám v našich slovanských zemích Církev svatá dovoluje?

Ona nám dovoluje, že jich můžeme požívat.

A proč to činí?

Proto že to jsou naši obyčejní pokrmové.

Od kterých pokrmů přikazuje se zdržeti?

Přikazuje jen *od masitých pokrmů* se zdržeti.

Kdybyste se sice od *masitých* pokrmů zdrželi, ale dovolenými pokrmy tělu svému příliš hověli, bylo-li by to mrtvení těla?

To by nebylo mrtvení těla.

Proč pak?

Proto že bychom tím svému tělu nic nepříjemného nečinili.

Když tedy Církev svatá dovoluje mléčných a vaječných pokrmů požívat, co přece při tom zakazuje?

Při tom zakazuje vícekrát nežli jednou za den dovolených pokrmů do sytosti se najísti.

Mimo zdrželivost od masitých pokrmů co ještě Církev svatá nařizuje?

Církev svatá mimo zdrželivost od masitých pokrmů nařizuje také ujmu dovolených pokrmů.

Dle úmyslu a ustanovení Církve koliký jest *půst*?

Půst jest dvojí: *jednoduchý a dvojnásobný*.

Který pak jest *jednoduchý*?

Jednoduchý půst jest zdržení se masitých pokrmů.

A který jest *půst dvojnásobný*?

Půst dvojnásobný jest zdržení se masitých a vůbec zapovězených, a ujma dovolených pokrmů.

Nařizuje-li Církev svatá *dvojnásobný půst* na každý den?

Nikoli na každý den.

Kdy pak jen?

Jen ve *středu, pátek a sobotu* po celý advent a po celý čtyřcetidenní půst a ve čtveré *suché čili kvatembrové* dny.

Kdy pak nařizuje Církev svatá *jednoduchý půst*?

V každý pátek po celý rok, krom velký pátek a všechny pátky v adventě, a v čtyřcetidenní půst, poněvadž v tyto pátky jest dvojnásobný neb *úplný* půst.

Zdali se postívali již také v Starém Zákoně lidé?

Postívali se.

Také-li první křesťané?

I první křesťané se postívali.

Kdy pak se obzvláště postívali?

Když se k nějakému velikému dílu připravovali.

Jmenujte mi některé takové příklady!

Mojžíš i veškerý lid Israelský postili se, když od Boha desatero přikázání dosáhnouti měli.

Judit se postila, když k *Holofernovi* do nepřátelského ležení jíti měla.

Ninivité se též postili, když zasloužený trest božský od sebe odvrátiti chtěli.

David se postil, když od Boha odpuštění svých hříchů žádal.

Pán Ježíš se také čtyřcet dní postil, když se k veřejnému učitelskému úřadu připravoval.

Apostolové se postili, když příští Ducha svatého očekávali, a všickni svatí se postili, kolikrátkoli nad nepřitelem duše zvítěziti chtěli.

A byl-li jejich půst Bohu milý?

Byl.

Odkud to víte?

To víme odtud, že oč Boha postem žádali, také šťastně od Něho dosáhli.

Dokažte to z nadřečených příkladů!

Mojžíš dosáhl šťastně pro lid Israelský desatero přikázání.

Judit zvítězila šťastně nad *Holofernem*.

Ninivetští našli před Bohem milosrdenství a záhuby
byli šťastně ochráněni.

David dosáhl od Boha odpuštění svých hříchů.

Apostolové byli šťastně Duchem svatým naplněni, a ostatní
svatí boží vždy nad nepřítelem duše šťastně zvítězili.

Kolikrátkoli tedy něco důležitého před se vzíti, aneb od
Boha dosáhnouti chcete, čím se k tomu máte vždy
připraviti?

Máme se k tomu vždy postem připraviti.

Jaká památka jest *čtyřecetidenní půst*?

Čtyřecetidenní půst jest památka onoho čtyřecetidenního
postu, jemuž sám *Ježíš Kristus* se na poušti podrobil.

Od kterého dne počíná tento půst?

Čtyřecetidenní půst počíná od *popelečné* čili *škaredé středy*.

A jak dlouho trvá?

Trvá až do *vzkříšení Páně*.

K čemu se po ten celý čas máte připravovati?

Máme se po ten celý čas připravovati k rozjímání umu-
čení Krista Pána, a pak k vítězoslavnému z mrtvých
vstání Jeho.

Co znamená slovo *advent*?

Slovo *advent* jest slovo latinské, a znamená tolik, jako
příští čili *příchod*.

Čí příchod se tu rozumí?

Tu se rozumí příchod čili narození Pána našeho *Ježíše*
Krista.

A kdý pak počíná čas adventní?

Od prvního prosince.

A jak dlouho trvá?

Až do narození Krista Pána.

K čemu se v tento čas adventní postem máte připravovati?

K hodnému oslavení a rozjímání narození Krista Pána.

Jakým postem jsou čtveré suché dni?

Čtvero suchých dní, totiž: *středy, pátky a soboty*, v nichžto Církev svatá v každém čtvrtroce jednou půst nařizuje, jest půst *dvojnásobný* čili *úplný*.

Co pak žádáme od Boha postem tím?

Postem tím žádáme Boha za požehnání úrody zemské, a za udělení nábožných a bohabojných kněží, jenž právě v ten čas obyčejně na kněžstvo posvěceni bývají.

Jakým postem jsou *svatvečery*?

Svatvečery jsou oni dnové, jenž předcházejí nějakému velikému svátku.

Jmenujte některé *svatvečery*!

Takoví *svatvečerové* jsou: Poslední den, jenž předchází svátkům vánočním, tak nazvaný *štědrý den*. — Sobota, která předchází svátkům velikonočním, tak nazvaná *bílá sobota*. — Sobota před svatým Duchem. — Den před svátkem Početí a Nanebevzetí Panny Marie. — Den před svátkem svatých apostoľů Petra a Pavla. — Den před svátkem všech svatých.

Jaký půst se má v těchto *svatvečerných* dnech zachovávat?

Úplný čili *dvojnásobný* půst.

Ve všech bez výminky?

Nikoli ve všech, ale jen v některých.

V kterých pak?

Ve *svatvečer* před narozením Pána Krista, a ve *svatvečer* před svatým Duchem.

A v kterých pak se má jen *jednoduchý* půst zachovávat?

V ostatní *svatvečerní* dny.

Opakujte, co rozumíte *jednoduchým postem*?

Jednoduchým postem rozumíme zdržení se masitých pokrmů, aneb ujmu dovolených pokrmů, a sice každý ozvlášť.

V ostatních svatvečerech jak se máte postiti?

V ostatních svatvečerech jako: ve svatvečer před počtím a nanebevzetím Panny Marie, před svátkem svatých apostolů Petra a Pavla a před svátkem všech svatých — můžeme sice masitých pokrmů požívat, ale jen jednou za den v poledne se můžeme do sytosti najísti.

V kterých dnech se můžete vícekrát sice, nežli jednou za den, do sytosti najísti, ale od masitých pokrmů se musíte zdržeti?

V pátek po celý rok, krom advent, čtyřcetidenní půst, a čtvero suchých dní, kdežto se musíme i masitých pokrmů zdržeti, i také ujmu dovolených pokrmů učiniti sobě.

K čemu se postem v svatvečerech máte připravovati?

Máme se postem tím připravovati k hodnému oslavení následujícího svátku.

Krom svátek svatých apostolů Petra a Pavla co se s ostatními svátky apostolů stalo?

Oni byli zrušeni.

A co se stalo se svatvečery, jenž těmto svátkům předcházely?

Byly přeneseny do adventu.

Jaký půst jest tedy *půst adventní*?

To jsou svatvečery zrušených svátků svatých apostolů, mimo svátek svatých apostolů Petra a Pavla.

Jsou-li nadřčené dvojnásobné posty všickni lidé povinni zachovávat?

Nejsou.

Kteří lidé nejsou povinni se postiti?

Malé dívky, těžko pracující, nemocní, velmi staří lidé, a matky po porodu.

Proč jsou tito lidé z toho postu vyminuti?

Proto že tělo takových lidí již samo v sobě mdlé a slabé jest.

Jaké skutky provozují mnozí lidé po skončené těžké práci své?

Mnozí lidé po skončené těžké práci své tropí jen samé rozpustilosti a nepokoje.

Dokazují-li oni tím, že tělo jejich jest těžkou prací mdlé a slabé?

Nikoli.

Co tedy?

Těmi rozpustilostmi svými dokazují, že tělo jejich jest na zdor těžké práci přec jen bujné a nepokojné.

Mohou-li tedy takoví lidé od postu býti vyminuti?

Takoví lidé nemohou býti od postu vyminuti.

Jakých skutků se mnozí staří lidé dopouštějí?

Mnozí staří lidé dopouštějí se takových skutků, jimiž na jevo dávají, že při -svém stáří přece jen tělo jejich ještě bujné jest.

Mohou-li takoví lidé od postu býti vyminuti?

Takoví lidé nemohou býti od postu vyminuti.

Od kterého věku jest vlastně nařízeno lidem se postiti?

Od dva a dvacátého roku.

A do kterého až roku?

Až do šedesátého roku.

Jaké skutky páchávají častokráte mnozí mladí lidé, kteří ještě dva a dvacátého roku věku svého nedosáhli?

Oni páchávají častokráte skutky rozpustilosti a nepokoje.

Tím prozrazují, jaké že jest tělo jejich?

Tím prozrazují, že tělo jejich jest bujné.

Mohou-li tedy tito lidé, jakkoli ještě mladí, od postu býti vyminuti?

Tito lidé nemohou býti od postu vyminuti.

Řekněte mi tedy, kteří mladí, těžce pracující a staří lidé jsou od postu vyminuti?

Jen ti mladí, těžce pracující a staří lidé od postu jsou vyminuti, kteří mají mdlé a slabé tělo.

A co ostatní?

Ostatní jsou povinni se postiti.

Může-li se tedy všeobecné pravidlo vzhledem zachování postu vydati?

Nemůže.

Proč pak ne?

Proto že to musí každý sám na sobě cítiti, zdali tělo jeho slabé a mdlé, neb silné a bujné jest; a proto také, jestli se postiti může neb ne.

Když někteří lidé pro svou slabotu těla od postu jsou vyminuti: tedy se rozumí od kterého jen postu?

Rozumí se jen od ujmy dovolených pokrmů; ale od masitých pokrmů se přece vždy v zapovězený čas musejí zdržeti.

Kdyby vám někdo řekl, že postem zdraví člověka se kazí a život ukracuje, co mu odpovíte?

My mu řekneme, že *svatí boží* a mnozí poustevníci velmi přísně se postili, a přece mnozí z nich velmi dlouho zde na světě živi byli — půst tedy zdraví nekazí, aniž života ukracuje.

Řekněte mi, co praví Pán Ježíš u sv. Mat. (15, 11.)? Pán Ježíš praví: „*Co do úst vchází, neposkvrňuje člověka, ale co z úst vychází, poskvrňuje člověka.*“

Co pak vchází do úst?

Do úst vchází pokrm a nápoj.

A co z úst vychází?

Z úst vychází řeč.

Kdyby vám někdo řekl, když pokrm, který do úst vchází, neposkvřňuje člověka, tedy netřeba se postiti — co mu na to odpovíte?

My mu řekneme, že Kristus Ježíš, když nadřečená slova pravil, nemluvil o postu, ale zcela o jiné věci; a sice: Když farisejové vytýkali Jemu, že učení Jeho přistupují ke stolu s neumytýma rukama: tedy k nim pravil: „*Co do úst vchází, neposkvřňuje člověka, ale co z úst vychází, to poskvřňuje člověka,*“ a chtěl jim těmi slovy říci, že to všechno jedno jest, ať kdo přistupuje ke stolu s neumytýma rukama, aneb s umytýma; pokrmy, jichžto takovýma rukama do úst klade, že ho neposkvřňují, ale vysokomyslné a ctižádostivé řeči, které z úst vycházejí, vlastně poskvřňují člověka.

Koho chtěl Ježíš těmi slovy poučiti a pokárati?

Fariseje, poněvadž sobě velmi mnoho na tom zakládali, zdaliž se někdo před požíváním pokrmů umývá neb neumývá, ale na řeči, myšlení a žádosti zlé nic nedbali.

Kdyby ale takový zlosyn přec jen na tom stál, že se netřeba postiti, co mu ještě dále řeknete?

Budeme se ho tázati, kam dali *Adam* a *Eva* zapovězené ovoce, a zdali to zapovězené ovoce jich poskvřnilo, aneb ne?

A co myslíte, poskvřnilo-li *Adama* a *Evu* vlastně to zapovězené ovoce?

To zapovězené ovoce neposkvřnilo vlastně *Adama* a *Evu*.

Co jich vlastně poskvřnilo?

Neposlušnost proti Bohu jich vlastně poskvřnila.

Kdo v pátek jí maso, poskvřňuje-li ho to maso?

To maso ho neposkvrňuje.

Co jej ale poskvrňuje?

Neposlušnost proti Bohu a proti Církvi.

Kdyby vlastně pokrmy nás poskvrňovaly, zdali bychom je mohli někdy jísti?

Nesměli bychom je nikdy jísti.

Proč pak ne?

Proto že bychom se jimi vždy poskvrnili.

Když tomu zlosynu tak budete mluvit, kam ho tím přivedete?

Tím ho přivedeme k poznání, že nadřčená slova Kristova někam jinam směřují a jen omylně o postu se vykládají.

Nyní mi řekněte, co praví sv. *Pavel* (I. Korint. 10, 25.)?

On tam praví: „*Všecko, co se v masových krámech prodává, jezte, nic nepochybujícíe pro svědomí.*“

Co pak se obyčejně v masových krámech prodává?

Maso a jiné masité pokrmy.

Kdyby vám někdo tato slova sv. Pavla navrhl, a řekl, že se netřeba postiti, co pak tomu řeknete?

Řekneme mu, že tato slova sv. Pavla též někam jinam směřují a sice: Někteří z obyvatelů Korintských obrátili se na víru v Krista Ježíše, a někteří zůstali ve své pohanské modloslužebnosti. Ti, kteří se ještě modlám klaněli, museli jim v určitý čas oběti přinášeti; a tyto oběti pozůstávaly z dobytka. Po skončené oběti bývalo maso to v krámech prodáváno. Katolíci pochybovali, zdaliž by jim bylo dovoleno, takové maso, které již pohanským modlám bylo obětováno, sobě koupiti, a bez poskvrny svého svědomí ho používat. Pro lepší jistotu tázali se sv. *Pavla*, zdaližby jim to bylo dovoleno? A on jim na to psal výše

řečená slova, kterými jim dovolení dal, že svobodně beze vší pochybnosti sobě pohanským modlám obětovaného masa koupiti a ho požívati mohou. Ale toho jim nepravil, že maso mohou neb smějí v pátek neb v jiné od Církve zapovězené dny jísti.

Řekněte mi ještě, co praví *Ježíš* u sv. *Lukáše* (10, 8.)? On tam praví: „*Do kteréhokoli města vejdete, a přijmou vás, jezte, co předloží vám.*“

Kdyby vám někdo tato slova navrhl a řekl, že Kristus dává apostolům Svým dovolení, že mohou všechny pokrmy jísti, že se tedy jest netřeba postiti, co mu odpovíte?

My mu odpovíme, že Kristus těmi slovy nemluví o postu; ale že jen apostolům Svým dává naučení, jak se mají chovati, když počnou lid vyučovati, když je lidé do příbytků svých budou zváti, a pokrmy před ně klásti, že sobě v pokrmech nemají vybíráti, aneb nějaké skvostné a lahodné pokrmy od lidí žádati; ale že mají býti s takovými pokrmy spokojeni, jaké jim lidé předloží, necht jsou skvostny a lahodny aneb neskvostny a nelahodny; žádnou výběrku v nich že nemají činiti. Ale žeby také v pátek mohli maso jísti, kdyby jim ho někdo předložil, o tom nepraví Kristus *Ježíš* ani slova.

A kdyby vám ještě jiná slova z Písma svatého někdo navrhoval a říkal, že se netřeba postiti, co mu v krátkosti na to odpovíte?

Řekneme mu, aby sobě přečetl celou kapitolu Písma svatého, odkudž ta navržená slova vytažena jsou, a že se jistotně přesvědčí, že slova ta, která se jen zdají, jakoby o postu jednala, zcela jinam směřují, a o něčem jiném, nežli o postu jednají.

Kdyby vám ale rodičové vaši z nějaké lehkovážnosti ve dnech od Církve zapovězených masité pokrmy dávali požívat, co nesmíte činiti?

Nesmíme masitých pokrmů požívat.

Co ale máte činiti?

Máme rodiče své prositi, aby nám v těch dnech jiné, jakkoli jen sprosté pokrmy požívat dali.

Kdyby ale vám toho nechtěli učiniti, co budete činiti?

Budeme raději hlad trpěti, nežli bychom se proti Bohu a proti Církvi požíváním masitých pokrmů prohřešili.

Kdybyste ale museli někdy na službu jíti, u kterých lidí nemáte služby přijímat?

Nemáme služby přijímat u jinověrců a u takových katolíků, o kterých víme, že na půst nic nedbají.

Kdybyste ale proti vědomosti přece v takovém domě vstoupili do služby, kdežto by vám v zapovězený čas masité pokrmy k požívání byly předloženy, co máte činiti?

Máme předně o jiné dovolené pokrmy prositi, a kdybychom je nemohli dosáhnouti, máme raději službu vypovědět, nežli masité pokrmy v zapovězený čas požívat, a jinou, jakkoli špatnou službu přijmouti, abychom jen půst svatý vždy svobodně mohli zachovávat.

Kdybyste někde na daleké cestě byli, a v hospodě nemohli jiné, než masité pokrmy v pátek neb v jiný zapovězený čas dostati, co budete činiti?

Budeme se raději samým chlebem hleděť nasytiti, nežli bychom masitých pokrmů požívali.

Kdybyste ale proto nějaký posměch neb protivenství měli trpěti, máte-li se dáti omamiti, a masité pokrmy jísti?

Nikoli.

Co tedy máte raději činiti?

Máme raději všechen posměch, protivenství a jiné pronásledování trpěti, nežli půst svatý přestoupiti.

Kdo vás k tomu svým příkladem obzvláště povzbuzuje?

K tomu nás svým příkladem povzbuzuje nábožný a bohabojný *Eleazar*, který raději smrt podstoupiti volil, nežli by se byl dal nahnouti, aby zapovězené pokrmy požíval; a když to jen na oko činiti měl, aby se před smrtí uchránil, přece nechtěl, ale zůstal v zdržlivosti své stálý a nepohnutelný.

Kdybyste ale do veliké chudoby padli, a pak žebrati museli, a někteří bezbožní lidé by vám v zapovězený čas masité pokrmy dávali, máte-li se hladem dáti nahnouti, a masité pokrmy jísti?

Nikoli.

Co máte činiti?

Masité pokrmy můžeme sice přijmouti, ale na jiný čas sobě je zachovati, a hledět sobě jiné dovolené pokrmy vyprositi.

Nyní tedy mi již řekněte, co třetí přikázání církevní peroucí?

Třetí církevní přikázání poroučí, abychom v pátek a v sobotu od masitých pokrmů, v ostatních ustanovených postech pak také všelikého pokrmu z mléka a vajec se zdržovali, lečby platný a všeobecný obyčej, (jakýž na větším díle i v našich slovanských krajinách uveden jest) takových pokrmů požívání dovoloval.

Aby toto přikázání docela vyplněno bylo, co musíte ještě činiti?

Aby třetí církevní přikázání docela vyplněno bylo, musíme sobě v ustanovené posty také nějakou ujmu

učiniti, která v tom pozůstává, abychom jen jednou za den do sytosti jedli.

O čtvrtém přikázání církevním.

Co praví Kristus u sv. *Jana* (6, 54.)?

Kristus tam praví: „*Amen, Amen, pravím vám: Nebude-li jísti těla Syna člověka a píti krve jeho, nebudete míti života v sobě.*“

O čem zde mluví Ježíš?

Ježíš zde mluví o požívání nejsvětějšího těla a krve Své.

A k čemu povzbuzuje věřících těmi slovy?

On jich povzbuzuje k horlivému přijímání nejsvětější svátosti oltářní.

Přikázání o horlivém přístupu ke stolu Páně jest tedy vlastně čí přikázání?

Jest vlastně přikázání samého Ježíše Krista.

A byli-li také první křesťané horlivi v zachovávání tohoto přikázání?

První křesťané byli v zachovávání tohoto přikázání velmi horlivi.

Jak často přistupovali ke stolu Páně?

Oni přistupovali ke stolu Páně skoro každou neděli.

Zdali pozdější křesťané byli také tak horlivi?

Nebyli.

Jak často přistupovali tito ke stolu Páně?

Velmi zřídka, tak že někteří ani jednou za rok ke stolu Páně nepřistoupili.

Co byla tedy Církev svatá vzhledem váhavosti některých křesťanů přinucena učiniti?

Ona byla přinucena vyřknouti čas, v kterém pod těžkým

hříchem zavázán jest každý katolický křesťan ke stolu Páně k přijímání Ježíše Krista v nejsvětější svátosti oltářní přistupovati.

Který čas k tomu nařídila?

K tomu nařídila *čas velikonoční*.

Kdy pak se začíná čas velikonoční?

Čas velikonoční začíná hned od *smrtné neděle*.

A pokud až trvá?

Trvá až do *první neděle po svatém Duchu*, aneb až do slavnosti *nejsvětější Trojice*.

Proč vyvolila k tomu Církev svatá právě tento čas?

Proto že právě v tom čase byla nejsvětější svátost oltářní od Krista Pána ustanovena.

Co praví sv. Pavel (I. Kor. 11, 28.) o požívání pravého Těla Ježíše Krista?

Svatý Pavel praví: „*Zkusíš pak sám sebe člověče, a pak z tohoto chleba jez a z kalicha pij.*“

Co pak těmi slovy chce říci?

Těmi slovy říci chce, že dřív nežli člověk k požívání nejsvětějšího Těla Kristova přistoupí, musí do předešlého života svého nahlednouti a skoumati, zdaliž předešlý život jeho se vždy se zákonem božím srovnával, a zdaliž srdce jeho ode vší poskvrny hříchu čisté jest.

S jakým srdcem se má ke stolu Páně přistoupiti?

Ke stolu Páně se má přistoupiti s čistým srdcem.

Když ale člověk při skoumání sebe samého shledá, že má srdce své nečisté, mnohými hříchy poskvrněné:

co musí dřív nežli ke stolu Páně přistoupí, činiti?

Musí se dříve od hříchů očistiti.

Kterou svátostí se toto očistění může státi?

Svátostí pokání.

Může-li ale říci někdo, žeby ode všech hříchů čist byl?

Toho nemůže žádný říci.

Může-li tedy někdo přistoupiti ke stolu Páně, žeby dříve nebyl vykonal svátost pokání?

Nemůže.

Co musí tedy každý člověk činiti, dřív nežli ke stolu Páně přistoupí?

Musí se dříve ze svých hříchů zpovídati.

Když Církev svatá nařizuje, aby každý katolický křesťan v čas velikonoční ke stolu Páně přistoupil, co spolu též nevyhnutelně nařizuje?

Spolu nevyhnutelně též nařizuje, aby každý katolický křesťan v čase velikonočním ke svaté zpovědi šel, ode všech hříchů svých se předně očistil, a pak teprv ke stolu Páně k požívání nejsvětějšího Těla Kristova přistoupil.

Ustanovuje-li také Církev svatá, ku kterému knězi má každý k svaté zpovědi jíti?

Ustanovuje, že každý ke svému nařízenému knězi má k svaté zpovědi jíti.

Kterí pak jsou k slyšení zpovědi nařízení kněží?

Každý biskup ve svém biskupství, každý farář ve své farnosti, a každý jiný kněz ve farnosti ku zpovídání od biskupa splnomocněný.

A mimo ty již žádný jiný?

Pak ještě jsou oni kněží, jichžto sobě farář ku pomoci neb zastání svému vyžádá.

Proč má každý k nařízenému knězi svému ke svaté zpovědi jíti?

Proto že takový kněz, jakož jsou *farářové* a jejich *spolupracovníci kněží*, své farníky dle vnitřní povahy nejlépe znají, a vědí také všechny okolnosti života jejich, pročež schopni jsou, při svaté zpovědi kaž-

dému dle neduhu a potřeby duše nejlepší prostředky předepsati.

Toto vše nařizuje Církev svatá v kolikátém přikázání?

Ve čtvrtém přikázání.

Jak pak to přikázání zní?

Čtvrté přikázání církevní zní takto: „*Nejméně jednou v roce svému nařízenému knězi se zpovídati, a při času velikonočním velebnou svátost oltářní přijímati.*

Co se tedy v tomto přikázání poroučí?

V tomto přikázání se poroučí každoroční zpověď, jakož i svaté přijímání při času velikonočním.

Když Ježíš Kristus vstoupil do domu Zacheova, co se hned domu jeho stalo?

Domu Zacheovu se spasení stalo. (Luk. 19, 9.)

Kdo vstupuje též do srdce našeho při svatém přijímání?

Sám Ježíš Kristus.

Co se tedy stává naší duši?

Duši naší se stává spasení.

Když Ježíš přebývá v srdci našem, může-li jaký nepřítel duše nad námi zvítěziti?

Tenkrát nemůže nad námi žádný nepřítel duše zvítěziti.

A kdy pak Ježíš ze srdce našeho opět vystupuje?

Když srdce své nějakým hříchem poškvříme.

A můžeme-li bez Krista Ježíše býti?

Nemůžeme.

Můžeme-li bez Něho něco spásitelného mysliti?

Nemůžeme.

Kolikrátkoli tedy do hříchu nějakého padnete, co hned musíte činiti?

Musíme hned ke svaté zpovědi jíti, a ke stolu Páně k přijímání Ježíše Krista v nejsvětější svátosti oltářní přistoupiti.

A to snad jen jednou za rok?
 Nikoli jen jednou, ale častěji za rok.
 Kolikrát pak?
 Kolikrátkoli do nějakého hříchu padneme.

O pátém přikázání církevním.

K čemu jest *čas adventní* ustanoven?

Čas adventní jest k tomu ustanoven, abychom se ke slavnosti příchodu čili narození Krista Pána náležitě připravili.

K čemu jest *čtyřcetidenní* půst ustanoven?

K tomu, abychom se k rozjímání umučení a slavného z mrtvých vstání Kristova náležitě v tom čase připravili. Máte-li tedy postní a adventní čas v nějakém obveselení ztráviti?

Čas ten máme ztráviti nikoli v obveselení, ale v postech, v modlitbách a v jiných spasitelných rozjímáních.

Srovnává-li se tedy s tímto časem nějaká hudební veselost? Nesrovnává.

Při jaké příležitosti bývají obyčejně takové hudební veselosti?

Při svadbách neb oddavkách.

Abychom tedy svatý čas svatě ztráviti mohli, které veselosti Církev svatá nám v tomto čase zapovídá?

Ona nám v tomto svatém čase zapovídá *svadební veselosti*.

A to v kterém přikázání?

V pátém přikázání.

Jak pak zní páté přikázání?

Ono zní takto: *V zapovězený čas svadebního veselí nedržeti.*

Který jest ten zapovězený čas?

Advent a čtyřcetidenní půst.

Kdy pak počíná adventní čas, a jak pak dlouho trvá?

Adventní čas počíná od první neděle adventní, a trvá až do svátku svatých tří králů.

A čas postní?

Čas postní počíná od popelečné středy a trvá až do neděle po velikonoci.

Řekněte mi nyní, co se skrze páté přikázání církevní zapovídá?

Skrze páté přikázání církevní se zapovídá od první neděle adventní až do svátku svatých tří králů neb Zjevení Krista Pána, a od popeleční středy až do neděle průvodní svadebního veselí držeti.

Když Církev svatá v tento čas všecko svadební veselí zapovídá, zdali v tom čase snad jiné světské obveselení dovoluje?

Nikoli.

Co tedy nesmíte v ten čas činiti?

Nesmíme v ten čas žádné rozpustilé a hlučné řeči mluvíti, neb světské a rozkošné knihy čísti a písňe zpívati, aneb do hlučných společností choditi, a jiné těm podobné rozpustilosti páchati.

Co máte činiti?

Máme v čase tom na modlitbách a spasitelných rozjímavých setrvati, nábožné knihy čísti, k svaté zpovědi a k hodnému přijímání nějsvětější svátosti oltární se připravovati.

Čtvrtá hlavní částka.

O svátostech.

I. Oddělení.

O svátostech vůbec.

Co jest svátost?

Odevřete sobě knihy své a řekněte mi, co tam mezi těmi mnohými slovy spatřujete?

Ve svých knihách mezi těmi mnohými slovy spatřujeme rozličné čárky.

Co pak vám ty čárky ukazují?

Ty čárky nám ukazují, kde máme ve čtení hlasem padnouti, a kde máme déle, aneb zcela stát zůstatí.

Kdyby ale tyto čárky byly nějak špatně výtiskněny, tak žebyste jich neviděli, zdali byste mohli též věděti, kde máte ve čtení hlasem padnouti neb stát zůstatí?

My bychom toho nemohli věděti.

Proč pak ne?

Proto že jsme čárek, které nám měly ukazovati, kde máme hlasem padnouti neb zcela stát zůstatí, neviděli.

Abyste tedy dobře mohli čísti, jak musejí čárky mezi slovy vytlačeny býti?

Musejí tak vytlačeny býti, bychom je mohli dobře viděti.

Jak jmenujeme to, co vidíme?

Všecko co vidíme *viditelným* jmenujeme.

Jaké tedy i ty čárky býti musejí?

Musejí býti *viditelné*.

Kdyby to, co vám čárky při čtení ukazují, bylo též viditelné, bylo-li by jich zapotřebí?

Tenkrát by těch čárek rozličných nebylo zapotřebí.

Proč pak ne?

Proto žebychom bez nich viděli, kde máme ve čtení hlasem padnouti, kde máme jen málo aneb kde máme zcela stát zůstatí.

Poněvadž, jak sami pravíte, bez těchto viditelných čárek nemůžete dobře čísti, jaké tedy musí býti to, co vám ukazují, snad také *viditelné* jak ony jsou?

To co viditelné čárky nám při čtení ukazují, musí býti *neviditelné*.

Proč pak?

Proto žeby těch viditelných čárek nebylo zapotřebí, kdyby to, co ukazovati mají, bylo viditelné.

Jakou tedy věc viditelné čárky ukazují, snad-li též *viditelnou*?

Viditelné čárky ukazují věc *neviditelnou*.

Nuže, věc viditelná, která ukazuje něco neviditelného, jmenuje se *znamení* — jak se jmenuje?

Znamení.

Co se jmenuje *znamení*?

Znamení se jmenuje věc nějaká, která něco neviditelného ukazuje.

Co jest *znamení*?

Znamení jest věc nějaká, která něco neviditelného ukazuje.

Když Ježíš Kristus vstupoval na nebesa, koho přislíbil že pošle apostolům Svým?

Přislíbil, že jim pošle *Ducha svatého*.

A poslal-li jim Ho?

Poslal.

Kdy pak?

Desátého dne po Svém na nebe vstoupení.

Vypravujte mi to seslání Ducha svatého!

Když se naplnilo dní padesáte, byli vsickni apostolové spolu na jednom místě; i stal se rychle zvuk s nebe jako přicházejícího větru prudkého, a naplnil veškeren dům, kdež byli sedíce. I ukázali se jim rozdělení jazykové jako oheň, a posadili se nad každým z nich, a naplnění jsou Duchem svatým, a počali mluvití rozličnými jazyky, jakž jim Duch svatý dával vymlouvatí. (Skutk. 2, 1.)

Co víte o Duchu svatém, jaká jest bytnost?

Duch svatý jest taková bytnost, kterou nemůžeme viděti.

Mohli-li tedy apostolové Ducha svatého, když na ně sestoupil, viděti?

Ducha svatého nemohli viděti.

A když Ho neviděli, mohli-li věděti, kdy na ně sestoupil?

Toho nemohli věděti.

Aby to ale přece věděli, že skutečně na ně sestoupil, čeho k tomu bylo zapotřebí?

K tomu bylo nějakého viditelného znamení zapotřebí, kteréžby jim příchod Ducha svatého ukázalo.

A ukázalo-li se jim také skutečně takové znamení?

Ukázalo.

Které pak bylo to znamení u příchodu Ducha svatého?

Ohniví jazykové, kteří se posadili nad každým z nich.

Co pak Duch svatý v apostolích působil?

Osvítil zatmělý rozum jejich, a vypudil ze srdce jejich všecky zlé náklonnosti a náruživosti.

Jaké muže z nich učinil?

On z nich učinil svaté muže.

Býváte-li i vy Ducha svatého účastni?

Býváme.

Abyste sobě ale příchodu Jeho povědomi byli, jaká k tomu též znamení Kristus ustanovil?

Ježíš Kristus ustanovil k tomu též *viditelná znamení*.

A co ona vám ukazují?

Ona nám ukazují příští neviditelného Ducha svatého.

A zasluhujete-li Ducha svatého účastnými býti?

Toho nezasluhujeme.

Jakým darem jest tedy příští Ducha svatého?

Jest darem nezaslouženým.

A dar nezasloužený jak se jmenuje?

Dar nezasloužený se jmenuje *milost*.

Co se vám tedy příchodem Ducha svatého vlastně uděluje?

Příchodem Ducha svatého se nám vlastně uděluje *milost*.

Jaké lidi z vás tato *milost* činí?

Ona z nás činí svaté lidi.

Co myslíte tedy, k čemu vám jest dána?

Ona jest nám k našemu *posvěcení* dána.

Nuže, viditelné znamení neviditelné milosti od Krista Pána k našemu posvěcení ustanovené jmenuje se *svátost* — jak se jmenuje?

Svátost.

Co se jmenuje *svátost*?

Svátost se jmenuje viditelné znamení neviditelné milosti, kteréž od Krista Pána k našemu posvěcení ustanoveno jest.

Co jest tedy *svátost*?

Svátost jest viditelné znamení neviditelné milosti, kteréž od Krista Pána k našemu posvěcení ustanoveno jest.

Proč pak se jmenuje *svátost viditelné znamení*?

Proto že při každé svátosti něco takového jest, co viděti můžeme.

A proč se jmenuje svátost *viditelné znamení neviditelné milosti*?

Proto že pod *viditelným znamením* se nám uděluje *milost*, kteréž *viděti nemůžeme*.

Co pak znamená slovo: *k našemu posvěcení*?

„*K našemu posvěcení*“ — to znamená, že skrze svátost z hříšníků se stáváme svatými.

Řekněte mi z předešlých cvičení, kolikerá jest *milost*?

Milost jest dvojí, *přirozená a nadpřirozená*.

A kolikerá jest *nadpřirozená milost*?

Nadpřirozená milost jest též dvojí, *posvěcující a rozmnožující*.

Uděluje-li se *posvěcující milost* ve všech svátostech?

Neuděluje se ve všech, ale jen v některých svátostech.

A *rozmnožující*?

Též se uděluje jen v některých svátostech.

Dle osmého článku víry kde vás Duch svatý posvěcuje?

Duch svatý nás posvěcuje: 1. Na křestu svatém. 2. Ve svátosti pokání. 3. Kolikrátkoli ostatní svátosti hodně přijímáme.

Posvěcující milost se vám tedy jen ve kterých svátostech uděluje?

Posvěcující milost se nám uděluje jen ve *svátosti křestu* a ve *svátosti pokání*.

A *rozmnožující*?

Rozmnožující milost se nám uděluje v ostatních svátostech.

Nyní mi řekněte, jak býváme skrze svátosti posvěceni?

Skrze svátosti býváme posvěceni, když nám některé pořádným způsobem posvěcující milost udělují, a jiné tutéž milost v nás rozmnožují.

Svátosti mají moc působení od svého původce Ježíše Krista.

Zrno, které do země vseto bývá, co myslíte, dosahuje-li svůj zrůst a své zrání snad od rozsívače svého?

Zrno nedosahuje zrůst a zrání od rozsívače svého.

Od koho tedy?

Od Boha.

To svědčí sv. *Pavel* (I. Kor. 3, 7.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Ani ten, který štěpuje, jest něco, ani ten, který zalévá: ale Bůh, který zrůst dává.*“

A co praví tentýž apostol. *Pavel* (verš 6.) sám o sobě?

On sám o sobě praví: „*Já jsem štípil, Apollo zaléval: ale Bůh dal zrůst.*“

Byl-li snad sv. apostol *Pavel* zahradníkem?

Nikoli.

Štípil-li stromky tak jako zahradník?

Nikoli.

Kým tedy byl svatý *Pavel*?

On byl apostolem.

A čím se zaměstnával?

On se zaměstnával jen hlásáním slova božího, vyučováním lidu, a udělováním svatých svátostí.

O čem tedy se musejí nadřečená slova jeho v šestém verši rozuměti?

Ona se musejí rozuměti nikoli o štípení stromků, ale o hlásání slova božího a udělování svatých svátostí.

Co tedy sv. *Pavel* nadřečenými slovy chtěl říci?

Nadřečenými slovy chtěl říci: „Ten který slovo božské hlásá a svaté svátosti uděluje, nic není: ale Bůh jest, jenž učení a svátostem moc působení uděluje.“

Mají-li svátosti tedy moc působení od toho, který je uděluje?

Nikoli.

Od koho tedy?

Od samého Ježíše Krista.

Řekněte mi tedy, od koho mají svátosti moc působení?
Svátosti mají moc působení od svého původce Ježíše Krista.

Kolik pak jest svátostí, a jak se jmenují?

Svátostí jest sedm, a jmenují se: Křest, Břmování, Svátost Oltářní, Pokání, Poslední Pomazání, Svěcení Kněžstva a Stav Manželský.

Na kolik druhů se tyto svátosti rozdělují?

Na dvojí druh: *Ve svátosti živých, a ve svátosti mrtvých.*

Živými se zde kteří lidé jmenují?

Živými se zde jmenují oni lidé, kteří všech těžkých hříchů prázdní jsou, a pročež v stavu milosti boží, která duši jejich obživuje, se vynacházejí.

A *mrtvými*?

Mrtvými se zde jmenují oni lidé, jejichžto duše skrz těžké hříchy milosti boží zbavena, a pročež mrtva jest.

Které pak jsou svátosti *mrtvých*?

Svátosti mrtvých jsou: *Křest a Pokání.*

A svátosti *živých*?

Svátosti živých jsou: *Svátost Oltářní, Břmování, Poslední Pomazání, Svěcení Kněžstva a Stav Manželský.*

Kterí lidé jen mohou tyto svátosti přijmouti?

Tyto svátosti mohou jen oni lidé přijmouti, u kterých duše živa jest.

Jestli ale duše jejich jest mrtva, musejí které svátosti předně přijmouti?

Musejí předně přijmouti *svátost křestu*, a jestli po kře-

stu svatém těžce zhřešili, tedy musejí přijmouti *svátost pokání*.

Proč pak?

Proto že se takoví lidé musejí předně ode všech těžkých hříchů očistiti, aby duše jejich, která těžkým hříchem mrtva jest, byla opět dosažením milosti boží živa.

A hříchové těžcí se odpouštějí jen v kterých svátostech? Hříchové těžcí odpouštějí se jen ve *svátosti křestu*, a ve *svátosti pokání*.

Jaký hřích se odpouští ve svátosti křestu?

Hřích prvopočátečný.

A ve svátosti pokání?

Jen hříchové skuteční.

Tito hříchové, jestliže před křestem spácháni byli, odpouštějí se též v které svátosti?

Jestliže před křestem spácháni byli, odpouštějí se též ve svátosti křestu.

Které pak z těch sedmi svátostí jsou nevyhnutelně k spasení potřebny?

K spasení nevyhnutelně potřebny jsou tyto svátosti: *Křest* a *Pokání*.

A ostatní?

Velmi užitečné a dobré jest, když i některé z ostatních svátostí hodně přijímáme.

O svátosti Křestu.

Co jest Křest?

Co jest paměti nejhodnějšího o Ježíši dřív, nežli počal Svůj učitelský úřad konati?

Paměti nejhodnějšího dřív, nežli počal Ježíš Svůj učitel-
ský úřad konati, co o Něm víme, jest:

1. Jan osvědčil, že Ježíš jest beránek boží, jenž snímá
hříchy světa.

2. Ježíš se dal pokřestiti od Jana v řece Jordánské.

Čí syn byl svatý Jan?

Svatý Jan byl syn Zachariáše a Alžběty.

A jaký úřad zastával?

Kázáním svým na poušti u řeky Jordánské připravoval
lid, aby, když Ježíš Kristus, pravý Messiáš, sám počne
veřejně kázati a vyučovati, lidé lépe a snadněji slo-
vům Jeho mohli porozuměti, a tak dříve a ochotněji
v Něho uvěřili.

A co činil svatý Jan s těmi, kteří se skroušeným srd-
cem k němu na poušť přicházeli?

On je ponořoval do řeky Jordánské.

Jak pak jmenovali Židé toto ponořování do řeky Jordánské?

Oni to jmenovali *křestem*.

To svědčí sv. Jan Evangelista (1, 25.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*A ti, kteří poslání byli k Janovi z fa-
risejů byli. I otázali se ho řkouce: Proč tedy křestíš,
jestli nejsi ani Kristus, ani Eliáš, ani prorok?*“

A co sv. Jan odpověděl?

On odpověděl: „*Já křestím ve vodě.*“

V čem tedy pozůstával *křest*, jehož svatý Jan uděloval?

Pozůstával jen v ponoření do vody.

A působil-li nějakou proměnu na duši těch, kteří ho
přijímali?

Nepůsobil.

Co tedy jen působil?

Připravoval srdce lidská k proměnění neb očistění duše.

Toto proměnění duše jakým způsobem vypořádával?

Takovým způsobem: Jako tělo vodou smyté a ode vši poskvrny čisté jest, tak má býti i duše ode vši poskvrny hříchu čista.

Že křest Janův toto očistění duše vypoďobňoval, svěďčí sv. *Mat.* (3, 11.) kterými slovy?

Těmito slovy svatého Jana: „*Já křestím vás toliko vodou ku pokání: ten pak, kterýž po mně přijde, jestiř mocnějši nežli já, jehož nejsem hoden obuvi nositi: tenř vás křestiti bude Duchem svatým a ohněm.*“

Křest Janův očisťoval *duši* čili jen *tělo*?

Křest Janův očisťoval jen *tělo*.

Křest ale, jehož Ježíř Kristus ustanovil, očisťuje co?

Ten očisťuje *duši*.

Co pak poskvrňuje *duši*?

Hřichové poskvrňují *duši*.

Od čeho tedy bývá *duše* očistěna křestem, jehož sám Ježíř Kristus ustanovil?

Bývá očistěna od hřichu.

Kolikery jest hřich?

Hřich jest dvoji: *Prvopočátečný* a *skutečný*.

Od kterého hřichu bývá *duše* na křestu svatém očistěna?

Od obojiho; od *prvopočátečného* a od *skutečného*.

Také-li od hřichu skutečného, jehož se člověk po křestu svatém dopouřti?

Nikoli!

Od kterého tedy jen?

Jen od toho hřichu skutečného, jehož se člověk sám před křestem svatým dopustil.

Řekněte mi nyní, co o křestu svatém víte?

O křestu svatém víme, že člověk jím očistěn bývá od hřichu prvopočátečného i od všelikých jiných skutečných hřichů, pokud se jich před křtem svatým dopustil.

Kterých slov užil Ježíš při ustanovení křestu svatého?

On užil těch slov: „*Jděte, učte všechny národy, křestíce je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého.*“ (Mat. 28, 18.)

Co nařizuje Ježíš Kristus svým apostoľům slovem *křestiti*?
Slovem *křestiti* nařizuje všechny národy ku Kristu přivesti a je křestany učiniti.

Přikazuje-li jim, která slova mají při tom říkati?

Tato slova: „*Ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého.*“
Jsou-li to slova lidská?

To nejsou slova lidská, ale slova božská.

Dle nařízení Krista Ježíše, co se tedy musí s těmi činiti, jenž křestěni bývají?

Oni musejí vodou obmyti, aneb do vody ponořeni býti.

A při tom se musí spolu kterých slov užiti?

Při tom se musí užiti slov božích.

Čím tedy na křestu svatém dosahuje člověk odpuštění svých hříchů?

Nábožným obmytím vodou, a vyřknutím slov božích.

Nyní mi řekněte, co více o křestu svatém víte?

O křestu svatém víme, že ten, který křest svatý přijímá, skrze vodu a slovo boží od hřichu prvopotáčecního od všelikých jiných skutečných hříchů, pokudž se jich před křtem dopustil, očistěn bývá.

Která slova mluvil Ježíš k Nikodemovi?

Tato slova: „*Amen, Amen pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu vody a z Ducha svatého, nemůže vjiti do království božího.*“ (Jan 3, 5.)

Dle těchto slov Ježíše Krista jak bývá člověk na křestu svatém zrozen?

Bývá na křestu svatém *znovu zrozen.*

Kdo pak se může znovu zroditi, ten-li, který jest živ?

Ten, který již zemřel.

A přináší-li se ke křestu svatému člověk dle těla mrtvý?
Ke křestu svatému přináší se člověk dle těla svého živý,
a nikoli mrtvý.

Co jest to tedy v člověku, co při křestu svatém má
opět obživnouti?

Duše člověka, která skrz hříchy jest mrtva.

Když se duše nově zrodí, zrodí-li se jen k životu ča-
snému?

Ona se zrodí nikoli k životu časnému, ale k životu
věčnému.

Takový člověk bývá potom skrze křest svatý jakým stvo-
řením učiněn?

Bývá učiněn stvořením božím.

A to novým čili starým?

Bývá učiněn novým stvořením božím.

Řekněte mi nyní dále, co již o křestu svatém víte?

*O křestu svatém víme, že ten, který křest svatý při-
jímá, skrze vodu a slovo boží od hříchu prvopočá-
tečního, i od všelikých jiných skutečných hříchů, po-
kudž se jich před křestem dopustil, očistěn, a v Kristu
jako nové stvoření k životu věčnému zrozen a po-
svěcen bývá.*

Opakujte, co jest svátost?

*Svátost jest viditelné znamení neviditelné milosti, kteréž
od Krista Pána k našemu posvěcení ustanoveno jest.*

Nalezá-li se při křestu svatém všecko, co potřebné jest
k svátosti?

Nalezá.

Dokažte to!

Vidímeť při křestu svatém, kterak kněz na novokřestěnce
vodu leje — kterak jej svatým olejem a svatým kříž-

mem maže. Jest tedy zde *viditelné znamení*. Kterak se ale tomu novokřesťenci hříchy odpouštějí, toho nevidíme; to jest *neviditelná milost*. A pak křest svatý jest od samého *Ježíše Krista* a to k *našemu posvěcení ustanoven*.

Co jest tedy křest svatý?

Křest svatý jest *svátost*.

Opakujte slova, která mluvil Ježíš k *Nikodemovi*?

Ježíš pravil k Nikodemovi: „*Amen, Amen pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu z vody a z Ducha svatého, nemůže vjíti do království božího.*“ (Jan, 3, 5.)

Dle těchto slov samého Krista Ježíše může-li někdo bez svátosti křestu býti spasen?

Dle těch slov Kristových bez svátosti křestu nemůže žádný býti spasen.

Křest svatý jest tedy vzhledem spaseuí jaká svátost?

Křest svatý jest k spaseuí *nejpotřebnější svátost*.

Ze všech svátostí kterou ustanovil Ježíš za *nejprvnější*?

Svátost křestu.

Křest svatý jest tedy ještě jaká svátost?

Křest svatý jest také *nejprvnější svátost*.

Nyní tedy již úplně mi řekněte, co jest křest svatý?

Křest svatý jest nejprvnější a nepotřebnější svátost, v které člověk skrze vodu a slovo boží od hříchu prvopočátečního i od všelikých jiných skutečných hříchů, pokudž se jich před křestem dopustil, očistěn, a v Kristu jako nové stvoření k životu věčnému zrozen a posvěcen bývá.

Proč se jmenuje křest svatý *nejprvnější svátost*?

Křest svatý se jmenuje nejprvnější svátost, poněvadž dřív pokřestění býti musíme, nežli nějakou jinou svátost přijmouti můžeme.

A proč se křest svatý jmenuje *nejpotřebnější* svátost?
Křest svatý jmenuje se nejpotřebnější svátost, poněradž bez křestu žádný, ani žádné dítě spaseno býti nemůže.

Co učí Církev svatá o dítkách, které bez křestu svatého umírají?

Církev svatá učí o takových dítkách, které bez křestu svatého zemřeli, že jsou patření na tvář božskou zba-veny, a že se vynacházejí na takovém místě, kdežto žádného trápení nemají.

Zdali jest jen jeden toliko křest?

Křest svatý není jen jeden, ale jest trojí: *křest vody, křest žádosti (touhy) a křest krve.*

V čem pak pozůstává *křest žádosti*?

Křest žádosti pozůstává v tom, když někdo, který ještě není pokřestěn, přechovává v srdci svém hořící žádost, křest svatý přijmouti; vynachází se ale na takovém místě, kdežto žádného není, jenžby mu křest svatý udělití mohl; jestliže tedy s tou hořící žádostí pokřestěnu býti umírá: bývá žádosti svou pokřestěn, jakoby byl skutečně křest svatý dosáhl.

V čem pak pozůstává *křest krve*?

Křest krve pozůstává v tom, že ten, který ještě pokřestěn není, když pro víru v Krista Ježíše smrt podstoupí, jest krví svou pokřestěn, jakoby skutečně byl křest svatý pořádným způsobem dosáhl.

Která pacholata byla takovým křestem pokřestěna?

Takovým křestem pokřestěna byla pacholata, jichžto *Herodes* v celém okolí Betlehenském pro Krista Ježíše zavražditi rozkázal.

Která *svatá* byla také takovým křestem pokřestěna?

Svatá Emerenciána.

Vypravujte mi život její!

Na hrobě svaté *Anežky* shromáždávalo se každodenně veliké množství pobožných křesťanů, a vykonávali tam své pobožnosti; mezi tímto velikým množstvím bývala též svatá *Emerenciána*, která spolu s nimi pobožnost vykonávala, pokřestěna pak ještě nebyla. I stalo se, že se jednoho dne pohané na ně obořili, a všechny i svatou *Emerenciánu* zabili. Rodičové svaté *Emerenciány* pochovali tělo její nedaleko hrobu svaté *Anežky*, a byli smrtí její velmi zarmoucení. I ukázala se jim jednou svatá *Emerenciána* s velikým množstvím svatých panen, a s Beránkem bílým jako sníh, a pravila jim, aby se nermoutili nad smrtí její, ona že se vynachází v nebi s Kristem Ježíšem, jehož zde na světě z celého srdce milovala.

Poněvadž tato svatá bez křestu svatého byla zabita, a přece v nebi se vynachází, čím tedy křest svatý byl u ní nahrazen?

Mučeničskou smrtí, kterou pro Krista Ježíše podstoupila.

Čím tedy byla svatá *Emerenciána* pokřestěna?

Ona byla pokřestěna *krví svou*.

V čem pozůstává *křest vody*?

Křest vody pozůstává v tom, že ten, který pokřestěn býti chce, vodou bývá obmyt.

Kde se tento křest svatý uděluje?

Tento křest svatý se obyčejně uděluje v chrámu Páně.

O účincích svátosti křestu.

Jací hříchové se skrze svátost křestu odpouštějí?

Skrze svátost křestu se odpouští hřích prvopočáteční a před křestem svatým spáchaní hříchové skuteční.

Kdyby nějakému zločinci zlí činové jeho byli odpuštěni,

ale trest za ně zasloužený by přece podstoupiti musel,
bylo-li by mu odpuštění zlých činů jeho platné?

Nebyloby mu nic platné.

Znamenalo-li by to vlastně odpustiti?

To by neznamenal odpustiti.

Co znamená odpustiti?

Odpustiti znamená, od viny i od trestu zaslouženého osvoboditi.

Když se nám na křestu svatém hříchy odpouštějí, co se nám tedy spolu též odpouští?

I tresty za hříchy zasloužené se nám křestem svatým odpouštějí.

Kolikeré jsou tresty?

Jsou dvojí: *časní a věční.*

Kterí pak se jmenují *časní trestové*?

Časní trestové se jmenují ti, kteří jen na nějaký čas trvají.

A *věční*?

Věční trestové se jmenují oni, kteří žádného skončení nebudou míti.

Jací trestové se nám na křestu svatém odpouštějí?

Na křestu svatém se nám odpouštějí *časní i věční trestové.*

Nyní mi tedy řekněte, co křest svatý předně působí?

Křest svatý působí: 1. Odpuštění hříchu prvopočátečního i všech před křestem spáchaných hříchů skutečných, jakož i všech věčných i časných trestů.

Co praví sv. Jan (I. 3, 10.)?

Sv. Jan praví: *Po tomž zjevni jsou synové boží, a synové ďáblovi.*“

V téže kapitole v 8. verši, co praví sv. Jan?

On tam praví: *Kdož činí hřích, z ďábla jest, neboť ďábel hned od počátku hřeší.*“

Kterí lidé jsou dle těchto slov *synové ďáblovi*?

Dle nadřеченých slov jsou synové ďáblovi oni lidé, kteří hřeší.

A kteří lidé jsou *synové boží*?

Synové boží jsou jen spravedliví lidé.

Jak se jmenuje milost, kterou na křestu svatém dosahujeme?

Posvěcující aneb *ospravedlňující milost*.

Z hříšníků tedy se tou milostí stávají jací lidé?

Lidé spravedliví.

A jakožto spravedliví lidé či jsou synové?

Jakožto lidé spravedliví jsou *synové boží*.

Nuže, zdali dobrý otec, máje dobré syny, ustanovuje cizí lidi za dědice svého jmění?

Neustanovuje.

Koho ustanovuje?

Ustanovuje za dědice svého jmění jen své vlastní syny.

Když na křestu svatém býváme syny božími učiněni, kým býváme spolu též ještě více učiněni?

Býváme spolu též i *dědici učiněni*.

Čeho dědici?

Dědici věčného spasení.

Řekněte mi nyní, co křest svatý ještě dále působí?

Křest svatý působí: 2. Duši naší na křestu svatém božská milost se uděluje, skrze kterouž ospravedlnění, syny božími, a dědicemi věčného spasení učiněni býváme.

Opakujte z devátého článku víry, co jest Církev svatá? Církev svatá jest viditelné shromáždění všech pravověřících křesťanů.

Kterí lidé se nazývají *pravověřícími křesťany*?

Pravověřícími křesťany se nazývají oni lidé, kteří všechno

za pravé mají, co Bůh zjevil, co Kristus učil, a co svatí apostolové hlásali.

Takovými křesťany se stáváme ve které svátosti?

Ve svátosti křestu.

Jakým způsobem?

Když při té svátosti přislibujeme, že chceme všechno věřit, co Bůh zjevil, co Kristus učil, co svatí apostolové hlásali.

Tedy tímto vyznáním víry vstupujeme aneb přijati býváme do shromáždění jakých křesťanů?

Pravověřících křesťanů.

Jak se jmenuje shromáždění pravověřících křesťanů?

Shromáždění pravověřících křesťanů se jmenuje *Církev svatá*.

My tedy tímto vyznáním víry býváme na křestu svatém údy koho učiněni?

Údy Církve svaté.

Co tedy působí křest svatý ještě dále?

Křest svatý působí: 3. Oni, jenž křest svatý přijímají, vcházejí do Církve a údy jejími učiněni bývají.

Křest svatý jest od Krista Pána ustanoven k odpuštění jakého hříchu?

K odpuštění hříchu prvopočátečního.

Když nám tento hřích, jež od Adama dědíme, na křestu svatém bývá odpuštěn, dědíme-li ho ještě zase kdy?

My toho hříchu již nedědíme více.

Když nám tedy na křestu svatém hřích prvopočáteční bývá smazán, a my ho potom již nedědíme více, jest-li tedy zapotřebí, abychom křest svatý vícekrát ještě přijali?

Toho nám není více zapotřebí.

Ale dovoleno snad jest?

Ani dovoleno to není.

Zdali bychom ctili dobrodince své, kdybychom přes míru a bez potřeby jejich dobrodiní užívali?

Tím bychom je nectili.

Co bychom tím na jevo dávali?

Nepotřebným a nemírným užíváním dobrodiní jejich jakousi lehkomyšlnost a lehkovážnost k nim na jevo bychom dávali.

Co bychom tedy vzhledem Boha dobrotivého častějším a nepotřebným užíváním křestu svatého na jevo dávali?

Též jakousi lehkovážnost k Bohu.

Co tedy nařídila Církev svatá vzhledem častějšího přijímání křestu svatého?

Nařídila, že vícekrát nežli jednou platně a bez smrtelného hříchu se křest svatý přijmouti nesmí.

Nyní mi řekněte již v celosti, co křest svatý působí?

Křest svatý působí:

1. *Odpuštění hříchů proopočátečního i všech jiných před křestem spáchaných hříchů, jakož i všech věčných a časných trestů.*
2. *Duši naší na křestu svatém božská milost se uděluje, skrze kterouž ospravedlnění, syny božími a dědicemi věčného spasení učiněni býváme.*
3. *Onino, jenž křest svatý přijímají, vcházejí do Církve a údy jejími učiněni bývají.*
4. *Duši naší na křestu svatém nezrušitelné znamení se vytlačuje; protož křest svatý nemůže vícekrát, než jednou platně a bez smrtelného hříchu se přijímati.*

Kdo může křestiti?

Komu vlastně naporučil Ježíš Kristus, aby svátost křestu svatého uděloval?

Vlastně to naporučil Ježíš Kristus samým apostolům.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Jděte, učty všechny národy, křestíce je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého.*“ (Mat. 28, 18.)

Vztahovala-li se tato slova Kristova jen na apostoly?

Nevztahovala se jen na apostoly ale i na všechny pravé nástupníky apostolů.

Kteří jsou praví nástupníci apostolů?

Biskupové a kněží.

Mohou-li ale a smějí-li biskupové a kněží všudy, kam přijdou a kdeby chtěli, křestiti.

Nesmějí.

Kde jen mohou a smějí právem křestiti?

Biskupové smějí vším právem jen ve svém biskupství křestiti.

A kněží?

Těž jen ve svých svěřených farnostech.

Jak se jmenují kněží, jimžto farnosti jsou svěřeny?

Oni se jmenují *faráři*.

Mohou-li na mnohých místech své farnosti faráři sami stačiti?

Nemohou.

Koho tedy mají v tom zapotřebí?

Mají k tomu ještě jiných kněží zapotřebí.

Řekněte mi, o čem mluví Skut. (kap. 8.)?

Oni tam mluví o tom, že Filipp jáhen přivtělil se na cestě ke komorníkovi mouřenínské královny *Sandaces*, a vystoupiv k němu na vůz, počal mu vysvětlovati Písmo svaté, a potom přijda k vodě, ho pokřestil.

To praví Skutk. (8, 38.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*I rozkázal státi vozu a sestoupili oba dva do vody, i Filipp i komorník, a pokřestil ho.*“

Mimo kněze tedy kdo ještě směl hned za času apostolů křestiti?

Tehdáž mohli i *jáhnové* křestiti.

Koho nazýváte *jáhmem*?

Jáhmem nazýváme toho, který se službě církevní sice již odevzdal a posvěcen jest, ale svátosti svěcení kněžstva ještě nedosáhl.

S dovolením biskupa a faráře kdo tedy ještě může křestiti?

S dovolením biskupa a faráře mohou i *jáhnové* křestiti.

Kde ale žádného kněze ani jáhna není, a s udělováním křestu svatého se déle odkládati nedá, kdo může také platně křestiti?

Tehdáž může *každý člověk* křestiti.

V čas takové potřeby tedy kdo může také platně křestiti?

V čas potřeby může každý člověk křestiti.

Krom potřeby kdo jen má právo křestiti?

Krom potřeby mají toliko biskupové a faráři právo křestiti.

A s jejich dovolením kdo ještě také může křestiti?

S jejich pak dovolením mohou také jiní kněží a jáhnové křestiti.

Ten, který křestí, musí mysliti, že chce dle cího ustanovení křestiti?

Ten, který křestí, musí mysliti, že chce dle ustanovení Ježíše Krista křestiti.

A pak co s tou osobou, kterou křestí, musí činiti?

Musí na ni vodu líti.

Jakou pak vodu?

Vodu přirozenou.

Která jest přirozená voda?

Přirozená voda jest dešťová, voda z řeky, ze studnic, ze sněhu neb z ledu rozpuštěného.

Kdyby se voda v čas kruté zimy ohřála, aby novokřesťenci na zdraví neškodila, zdali jest ještě přirozená? Ovšem že jest.

Kdyby se ale do ní něco namíchalo, bude-li potom ještě přirozená?

Již nebude přirozená.

Proč pak ne?

Proto že již není takovou, jakou ji Bůh stvořil.

Když ten, jenž křestí, přirozenou vodu na novokřesťence leje, která slova má při tom říkati?

Tato slova: „*Já tebe křestím ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého. Amen.*“

Dříve ale, nežli tato slova říká, jakým jménem novokřesťence musí jmenovati?

Musí ho jmenovati jménem některého svatého neb některé svaté.

Kdyby novokřesťenec byl mužského pohlaví a měl se jmenovati *Jan*, jak tedy ten, jenž křestí, nadřčená slova musí vysloviti?

On je musí takto vysloviti: „*Jene! já tebe křestím ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého.*“

V prvnějších časech Církve polili se při křestu svatém přirozenou vodou kteří údové těla novokřesťence?

V prvnějších časech Církve svaté polívalo se při křestu svatém přirozenou vodou celé tělo novokřesťence.

Nynějšího času ale polívá-li se při křestu svatém přirozenou vodou též celé tělo novokřesťence?

Nepolívá.

Který úd těla se nyní při křestu svatém polívá?

Jen *hlava*.

A voda se leje v jakém znamení?

V znamení svatého kříže.

A kolikrát se to znamení svatého kříže opakuje?

Třikrát se opakuje.

Proč pak to?

Proto že se při křestu svatém tři božské osoby jmenují; při vyslovení každé božské osoby činí se jednou kříž svatý přirozenou vodou.

Řekněte mi nyní již v celosti, co musí činiti ten, který křestí?

Ten, který křestí, musí:

1. Míti úmysl, že chce podle ustanovení Ježíše Krista křestiti.

2. Musí na osobu, která se křestí, přirozenou vodu liti.

3. Musí novokřestěnci jméno některého svatého neb některé svaté dáti, a pak při lití vody spolu tato slova říkati: (Jene!) neb (Ludmilo!) já tebe křestím ve jménu Otce † i Syna † i Ducha svatého. † Amen.

Opakujte ještě slova Kristova u sv. Mat. (28, 18.), kterými tuto svátost křestu svatého ustanovil?

„Jděte, učte všechny národy, křestíce je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého.“

Co naporučil Ježíš apostolům činiti dříve nežli budou křestiti?

On jim naporučil, že dříve, nežli křestiti budou všechny národy, mají je ve víře náležitě vyučovati.

A je-li útlé a novorozené dítě schopno, přijmouti takového vyučování?

Nikoli.

Kterí tedy lidé?

Lidé dospělí.

Které pak lidi máte za dospělé?

Za dospělé máme ty lidi, kteří již úplně k užívání svého rozumu přišli.

To jest, kteří vědí náležitě co rozeznati?

Kterí vědí náležitě dobré od zlého rozeznati.

Co myslíte, dosahují-li všickni lidé dospělého věku?

Všickni lidé nedosahují dospělého věku, ale mnozí hned v prvním mládí svém umírají.

Kdyby se s křestem svatým odkládalo až do dospělého věku, jakby mnozí lidé museli umřítí?

Mnozí lidé by museli bez svátosti křestu svatého umřítí.

A může-li beze křestu svatého někdo spasen býti?

Beze křestu svatého nemůže žádný spasen býti.

Aby žádný bez křestu svatého nezemřel, dovolila Církev svatá, že se krom dospělých lidí může také svatý křest komu ještě udělovati?

I malým dítkám hned když na svět přijdou.

Zdali udělovali i apostolové takovým dítkám křest svatý?

Udělovali.

Odkud to víte?

To víme odtud, že apostolové křestili celé rodiny, kterých bez pochyby i malé dítky se vynacházely.

Poněvadž nyní obyčejně se křestějí jen malé dítky, které ani mluví, ani do chrámu Páně jíti nemohou, co se s nimi, aby křest svatý mohli dosáhnouti, musí státi?

Ony musejí do chrámu Páně přineseny býti.

Jak se nazývají oni lidé, jenž malé dítky ke křestu svatému do chrámu Páně nosí a místo nich tam mluví?

Takoví lidé se *kmotrové* jmenují.

Co pak musejí tito *kmotrové* při udělování křestu svatého činiti?

Musejí při udělování křestu svatého místo dítek, jichžto na rukou svých drží, mluví, a všecko oč tázáni jsou, příslibovati.

Jakou povinnost přijímají kmotrové při křestu svatém na sebe?

Oni na sebe při křestu svatém tu povinnost přijímají, že, kdyby vlastní rodičové toho dítěte zemřeli aneb ve vychovávání jeho nedbanliví byli, oni ho sami ve křesťanském katolickém náboženství náležitě vyučí, aneb ho od jiných k tomu ustanovených lidí vyučiti dají.

Řekněte mi tedy, k čemu jsou kmotrové zavázáni?

Kmotrové jsou zavázáni ty, které při křestu svatém na rukou svých drželi, v nedostatku neb při nedbanlivosti rodičů v křesťanském katolickém náboženství dobře vyučovati.

Kdyby ale kmotrové byli sami nedbanliví lidé, mohlo-liby se od nich očekávati, že tyto povinnosti náležitě splní? To by se od nich nemohlo očekávati.

Nač se tedy při volení kmotrů obzvláště má pozorovati?

Při volení kmotrů se má obzvláště na to pozorovati, zdaliž oni sami jak náleží ve víře jsou pevní a dobře vycvičení, a zdaliž oni též horliví a bohabojní křesťané jsou, tak žeby nejen slovem ale i příkladem svým vyučovati mohli ty, jichžto při křestu svatém na rukou svých držeti mají.

Aby ale kmotrové všechny své povinnosti náležitě splniti mohli, co jsou jim také dítky, když vzrostou, povinny?

Dítky, když vzrostou, jsou povinny, kmotry jako vlastní své rodiče ctíti, je milovati, jich ve všem, což k spasení věčnému vede, poslušny býti, a k Pánu Bohu se za ně modliti.

Jak pak se tedy máte i vy ke svým kmotrům chovati?

Mámě se k nim vždy uctivě chovati, jejich vyučování a napomenutí rádi a ochotně poslouchati, a k Pánu Bohu se za ně modliti.

Vysvětlení církevních obřadů při udělování svátosti křestu.

Kde pak zůstávají kmotrové s dítětem, jež ke křestu svatému přinášejí, státi?

Oni s ním zůstávají státi v síni chrámové, na znamení, že křest svatý odevírá dveře do Církve, a bránu do nebe, poněvadž bez křestu svatého nelze žádnému do Církve vjíti, aniž do nebe se dostat.

Co se potom kněz kmotrů táže?

On se jich táže, jak se to dítě má jmenovati?

A co kmotrové odpovídají?

Oni při dítěti mužského pohlaví jmenují jméno některého svatého, a při dítěti ženského pohlaví jméno některé svaté, kterýmž jménem dítě až do své smrti má jmenováno býti.

Proč pak to?

Proto aby dítě, když zroste, ctílo toho svatého, a dle příkladného života jeho živo bylo; a ten svatý aby za ně u Boha orodoval, prosby a potřeby jeho Bohu přednášel.

Co pak se dále kněz kmotrů táže?

Kněz se dále táže: *Co žádáš od Církve boží?* Kmotři na to odpovídají: *Víru.* A kněz na to praví: *Co tobě víra dá?* A kmotři odpovídají: *Život věčný.*

Co potom kněz v latinském jazyku praví?

Kněz potom praví tato slova: „*Chcešli do života věčného vjíti, zachovávej příkázání boží. Miluj Pána Boha svého z celého srdce svého, ze vsí duše své, ze vsí mysli své, a ze vsí síly své; a bližního jako sebe samého.*“

Co pak činí kněz s dítětem?

Dýchá třikrát v znamení svatého kříže na tváře dítěte.

A co při tom praví?

Při tom praví: „*Vystup z něho zlý Duchu, a dej místo Duchu svatému.*“

Co pak to dýchání kněze na tváře dítěte znamená?

To znamená, že jako Adam když z hlíny byl učiněn, ležel mrtvý, až když Bůh do něho dechl, teprv počal býti živý: tak též že duše toho dítěte, která skrze hřích prvopočáteční jest mrtvá, skrze příští Ducha svatého bude živa.

Proč pak dýchá kněz do tváře dítěte v *znamení svatého kříže* a to po *třikráte*?

To se stává v *znamení svatého kříže* proto, že kříž svatý pekelnému duchu jest velmi protivný a nesnesitelný, a pročez také daleko před ním utíká — a *třikrát* se to proto stává, že jsou tři božské osoby, ke každé božské osobě jednou.

Co činí kněz dále s tím dítětem?

On ho znamená znamením svatého kříže na čele a na prsích.

A která slova při tom praví?

Říká při tom tato slova: *Přijmiž znamení svatého kříže jak na čele, tak i na srdci — přijmiž víru přikázání božích a takovým budiž v mravech svých, abys chrámem božím býti mohl.*

Co znamenají ty kříže?

Ty kříže znamenají: že dítě víru v kříž Krista Ježíše pevně má vždy v srdci svém zachovati, za ni se nestyděti; ale svobodně a směle ji před celým světem vyznávat, byťby i mnoho zlého muselo proto trpěti.

Potom se modlí kněz krátkou modlitbu a kam klade ruce své?

Na hlavu toho dítěte.

Co to znamená?

To znamená, že nyní jest to dítě pod ochranu boží postaveno.

Pak klade kněz do úst dítěti svěcenou sůl, proč to činí? Tím prosí Boha, aby, jako sůl pokrmům chuti dodává a před porušením je chrání: tak také aby to dítě, když odroste, našlo dobrou chuť v duchovních věcech a pobožnostech, a přede vši poskvrnou hříchu aby zachráněno bylo.

Pak říká kněz nad dítětem některá zaklínání, co pak tím znamená?

Tím znamená, že pokřtěný člověk dříve nežli křest svatý přijal, pro hřích prvopočáteční pod moc ďábelskou patřil; ale skrze křest svatý že z moci ďábelské osvobozen jest.

A pak stoje ještě v síni chrámové co kněz konečně činí? Klade štolu na dítě, a tím uvádí je do chrámu Páně. Jdouce do chrámu Páně co se modlejí kmotrové místo dítěte?

Oni se modlejí: „*Věřím v Boha — a Otčenáš.*“

A co tím znamenají?

Tím znamenají, že jen víra pravá a modlitba vroucná milost křestu svatého u Boha vyjednati může.

Pak vezma kněz slínu z úst svých maže jí které údy dítěte?

On jí maže dítě na *uších* a na *nosu*.

Co tím znamená?

Tím znamená, že jako Spasitel Kristus Ježíš namazav slinou ústa hluchoněmého, odevřel uši i ústa jeho: tak má i dítě uši své i ústa svá jen k pravdě a spravedlnosti odevíratí.

Co se potom hned kněz dítěte táže?

On se ho táže, *zda-liž se odřiká ďábla — všech skutků — i vsí pýchy jeho?*

A co kmotrové místo dítěte odpovídají?

Oni na každou otázku knězovou vždy odpovídají: *Odríkám.*

Pak maže kněz dítě svatým olejem na kterých údech těla?

Na prsích a na zádech mezi lopatkami.

Co to mazání svatým olejem znamená?

To znamená: Olej dle svědectví lékařského činí tělo silné a hybné; proč i staří předkové dříve, nežli se do vojny ubírali, mazávali těla svá olejem. Odtud i Církev svatá svěťí olej a nařizuje, aby jím tělo novokřesťence pomazáno bylo, a chce tím znamenati, že jako tělo olejem pomazáno silné a do boje připravené jest: tak i duše milostí boží posilněná že jest připravena do boje proti ďáblu, světu a zlým žádostem těla.

A po tomto mazání dítěte co následuje?

Pak následuje vyznání víry.

A co se potom kněz dítěte táže?

On se ho táže, *chce-li pokřestěno býti?*

Proč pak to?

Proto, aby každý viděl, že Církev svatá žádného nenutí k přijímání křestu svatého; ale jen ty křestí, kteří sami a dobrovolně křest svatý přijmouli žádají.

Co potom následuje?

Potom následuje lití vody přirozené na hlavu dítěte v trojnásobném znamení svatého kříže, a ten, který vodu leje, praví: *(Petře!) neb (Anno!) já tebe křestím ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého. Amen.*

Co potom ještě kněz činí?

Potom ještě maže kněz dítě na hlavě svatým křížem na znamení, že od té chvíle se dítě má *křestanem* nazývati.

Pak klade kněz na dítě jaké roucho?

Klade naň bílé roucho k upamatování, jako roucho bílé a beze vší poskvrny jest: tak že jest nyní též duše toho dítěte skrze křest svatý ode vší poskvrny hříchu čista.

A pak se dítěti hned bílé roucho odebere?

Nikoli, ale nechá se mu po delší čas.

Co to znamená?

To znamená, že dítě čistotu své duše, kterou křestem svatým dosáhlo, ustavičně má neposkvrněnou zachovati.

Co potom ještě podává kněz do ruky kmotrům?

Podává jim do ruky hořící svíci.

Co to znamená?

To znamená, že novokřesťelec nebloudí již více ve tmách, ale že mu sám Ježíš Kristus pravým učením svítí do života věčného; a pak, že celý život novokřesťence má tak zřízen býti, aby dobrým příkladem jeho jiní lidé vzděláni, k dobrému povzbuzeni, a k spasení přivedeni byli.

A pak novokřesťence propouští kněz kterými slovy?

Těmito slovy: „*Jdi v pokoji — Pán Bůh buď s tebou!*“

Když pokřesťené dítě k užívání svého rozumu přijde, co jest povinno činiti?

Jest povinno předně Bohu za neskončenou milost děkovati, že skrze křest svatý ode všech hříchů jest očištěno — pak víru, naději a lásku vzbuditi — a sliby, jichžto kmotrové místo něho na křestu svatém učinili, obnoviti.

A to snad jen jednou ve svém živobytí?

Nikoli jen jednou, ale kolikrátkoli vidí křest svatý udělovati, obzvláště ale, když se přiblíží památný den, v němž novokřesťelec křest svatý dosáhl.

Když se vám přiblíží památný den křestu svatého, co máte i vy činiti?

Máme rovněž Bohu za neskončenou milost děkovati, že se nad námi ráčil smilovati, a křestem svatým nám hříchy naše ráčil odpustiti — a pak též sliby od kmotrů v našem jméně Bohu učiněné máme sobě připamatovati a vynasnažiti se, náležitě je dle možnosti své vyplniti.

Když světíte den svatého, jehož jméno vám na křestu svatém dáno bylo, co máte činiti?

Máme sobě na ten den rozjímati ctnostný život toho svatého, a pozorovati, zdaliž i náš život vždy tak zřízen byl, jako život toho svatého, a pak chyby, které v životě svém nalezneme, musíme hledět napravit, a svatého patrona o mocné u Boha orodování prositi.

O Svátosti biřmování.

Co jest svátost biřmování?

Vypravujte mi, co praví Skutk. (8, 14.)?

„Když uslyšeli apostolové, kteříž byli v Jerusalémě, že by Samaří přijala slovo boží, poslali k nim Petra a Jana. Kteríž, přišedše k nim, modlili se za ně, aby přijali Ducha svatého. Nebo ještě na žádného z nich nebyl sestoupil, ale pokřestěni toliko byli ve jménu Pána Ježíše: tedy vzkládali na ně ruce, a oni přijímali Ducha svatého.“

Když Petr a Jan do města¹ Samaří přišli, našli-li tam dle nadřečených slov obyvatele ještě nevěřící?

Nenalezli nevěřících ale věřících v Krista Ježíše a pokřestěných.

A našli-li jich také majících již Ducha svatého?

Nikoli.

Co s nimi tedy činili?

Vzkládali ruce své na ně, a modlili se za ně, aby přijali Ducha svatého.

Zdali to činili apostolové z vlastního vymyšlení?

Nečinili to z vlastního vymyšlení, ale činili to z vnuknutí a řízení božího.

Zdali modlitba a vzkládání rukou směřovalo ku zkáze a záhubě Samařských?

Modlitba a vzkládání rukou apostolských nesměřovalo ku zkáze a záhubě, ale k *spasení* Samařských.

Mohl-li to každý vidět, když apostolové se za Samařské modlili a ruce své na ně kladli?

To mohl každý vidět.

Jaké to tedy bylo znamení?

To bylo *viditelné znamení*.

Mohl-li také někdo vidět Ducha svatého, jehož Samařští přijímali?

Ducha svatého nemohl žádný vidět.

Jaká to tedy byla milost?

To byla *milost neviditelná*.

A udělovala se Samařským pod jakým znaméním?

Udělovala se jim pod *viditelným znaméním*.

K čemu to vše Samařským sloužilo?

To vše sloužilo Samařským k *spasení* čili k *posvěcení*.

Nuže, viditelné znamení neviditelné milosti od Krista Pána k našemu posvěcení ustanovené, jak se jmenuje?

Viditelné znamení neviditelné milosti od Krista Pána k našemu posvěcení ustanovené jmenuje se *svátost*.

Co tedy apostolové *Petr* a *Jan* Samařským udělovali?

Oni jim udělovali *svátost*.

Zdali jim udělovali *křest* čili nějakou jinou svátost?

Oni jim neudělovali *křest* ale jinou svátost.

Proč pak jim neudělovali *křest*?

Proto že již pokřestěni byli.

Od koho pak byli pokřestěni?

Byli od *Filippa* jáhna pokřestěni.

To svědčí Skutk. (8, 12.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*A když uvěřili Filippovi zvěstujícímu o království božím, ve jménu Ježíše Krista byli křestěni muži i ženy.*“

Nuže tuto svátost, kterou *Petr* a *Jan* Samařským udělovali, jmenujeme *biřmování* — jak ji jmenujeme?

Jmenujeme ji *biřmování*.

Co pak jest *biřmování*?

Biřmování jest svátost.

Dříve, nežli Samařští od apostoľů *biřmování* byli, kterou svátost již od *Filippa* jáhna dosáhli?

Samařští dříve nežli od *Petra* a *Jana* byli *biřmování*, již od *Filippa* jáhna byli pokřestěni.

Dříve tedy, nežli člověk svátost *biřmování* přijímá, kterou svátost již musí míti?

Musí již míti *svátost křestu*.

Jakou milost dosahujeme svátostí *křestu*?

Svátostí *křestu* dosahujeme milost *posvěcující* čili *ospravedlňující*.

Dosahujeme-li také tuto milost *ve svátosti biřmování*.

Nedosahujeme.

Proč pak ne?

Proto že jsme ji již na *křestu* svatém dosáhli.

Co se musí státi s tím, co již máme, by to nebylo *zmenšeno* a *seslabeno*?

Zapotřebí jest, aby to, co již máme, vždy více *rozšířeno* a *upevněno* bylo.

Co se tedy s posvěcující milostí, kterou již před biřmováním máme, ve svátosti biřmování stává?

Bývá ve svátosti biřmování rozmnožena a upevněna.

A kdo pak rozmnožení té milosti ve svátosti biřmování působí?

Duch svatý.

Nyní mi řekněte, jací musejí býti lidé, jenž svátost biřmování přijmouti chtějí?

Musejí býti již pokřestěni.

A jakými potom v milosti boží bývají učiněni?

Bývají skrze svátost biřmování v milosti boží silnějšími učiněni..

Od koho?

Od Ducha svatého.

Nyní mi řekněte, co jest *biřmování*?

Biřmování jest svátost, v které pokřestěný člověk v milosti boží od Ducha svatého posilněn bývá.

Aby pravou víru teprv dosáhl?

Nikoli.

Proč pak ne?

Proto že pravou víru již na křestu svatém přijal.

Aby ji zapřel?

Nikoli, ale aby ji stále a svobodně před celým světem vyznával.

A pak již může snad rozkošně a marně býti živ?

Nikoli, ale musí podle té víry býti živ.

Opakujte nyní, co jest *biřmování*?

Biřmování jest svátost, v které pokřestěný člověk v milosti boží od Ducha svatého posilněn bývá, aby víru svou stále vyznával, a podle ní živ byl.

Kterým viditelným znamením udělovali apoštolové Sa-
mařským milost Ducha svatého?

Vzkládáním rukou na ně a modlitbou.

Řekněte mi tedy nyní již úplně, co jest bířmování?

*Bířmování jest svátost, v které pokřestěný člověk skrze
skládání rukou a modlitbu v milosti boží od Ducha
svatého posilněn bývá, aby víru svou stále vyznával
a podle ní žil byl.*

Řekněte mi, co působí olej na těle lidském?

Olej hojí rány a činí tělo, které jím pomazáno bývá,
hybké a silné.

Z té příčiny k čemu staří předkové oleje užívali?

Oni sobě jím těla svá mazávali.

Kdy pak obzvláště?

Když se do boje proti nepřítelům svým ubírali.

A jakého při tom byli mínění?

Domnívali se, že pomazáním těla svého olejem budou
ve vojně silni a nepřemožitelní.

My ale katoličtí křesťané s kým máme ustavičný boj vésti?

Máme bez přestání bojovati s *tělem*, t. j. se svými zlými
žádostmi — se *světem*, t. j. s lidmi, kteří nás k
zlému popouzí — a s *ďáblem*.

Chce-li tento trojí nepřítel uškoditi tělu našemu?

On nechce uškoditi tělu našemu ale duši naší.

Potřebujeme-li tedy proti němu sílu tělesnou jako ve
vojně?

Nepotřebujeme.

Jakou tedy?

Potřebujeme proti tomu trojímu nepříteli duši našich sílu
duchovní.

A od koho nám přichází tato duchovní síla?

Od Ducha svatého.

Můžeme-li tuto duchovní sílu viděti?

My jí nemůžeme viděti.

Bychom ji sobě ale přece byli povědomi, pod jakým znamením se nám v svátosti břimování uděluje?

Pod mazáním těla našeho olivovým olejem.

Pouhým toliko olejem čili s něčím smíchaným?

Nikoli pouhým toliko ale smíchaným olejem.

S čím pak jest olej smíchan?

S balzámem.

Jak se jmenuje olej olivový s balzámem smíchaný a posvěcený?

Olej olivový s balzámem smíchaný a posvěcený jmenuje se *svaté křížmo*.

Čím se tedy ve svátosti břimování posila v milosti boží uděluje?

Uděluje se *svatým křížmem, skládáním rukou a modlitbou neb slovem božím*.

Řekněte mi nyní již v celosti, co jest břimování?

Břimování jest svátost, v které pokřestěný člověk skrze svaté křížmo, skládání rukou, a slovo boží od Ducha svatého v milosti boží posilněn bývá, aby víru svou stále vyznával a podle ní živ byl.

Co pak svátost břimování působí?

Onať působí rozmnožení posvěcující milosti, a uděluje ozvláštní milost, aby pokřestěný člověk víru svou stále vyznával a podle ní živ byl.

Kdo byli Petr a Jan, jenž Samařské břimovali?

Byli *apostolové*.

A krom apostolů uděloval-li též někdo jiný také svátost břimování?

Krom apostolů neuděloval žádný svátost břimování.

Kdo jsou praví nástupníci apostolů?

Biskupové.

Kdo tedy má nyní moc a právo svátost biřmování udělovati?

Jen biskupové.

A kdy ji obyčejně udělují?

Oni ji obyčejně udělují ve svátcích svatodušních.

Co pak jest to za slavnost ty svatodušní svátky?

To jest pamětní slavnost příchodu čili seslání Ducha svatého na apostoly.

Kolikrát sestoupil Duch svatý na apostoly?

Jen jedenkrát.

U nás ale bývá příchod Ducha svatého kterou svátostí vynahražen?

Svátostí biřmování.

A proto také kolikrát se svátost biřmování smí přijmouti?

Jen *jedenkrát* smí se přijmouti.

A jaké znamení vytlačuje na duši?

Vytlačuje na duši *nezrušitelné znamení.*

Opakujte, co praví Skut. (8, 5.)?

„*A Filipp sestoupiv do města Samaří, kázal jim Krista.*“

Co praví dále ve verši 12.?

„*A když uvěřili Filippovi zvěstujícímu o království božím, ve jménu Ježíše Krista křestění byli muži i ženy.*“

Dle těch slov co činil *Filipp* u Samařských dříve, nežli je křestil?

On je dříve *vyučoval ve víře.*

A co s nimi činil, když je náležitě vyučil?

Potom je křestil ve jménu Krista Ježíše.

A tenkrát teprv, když již ve víře náležitě vyučeni a pokřestění byli Samařští, kterou svátost jim udělovali apostolové *Petr* a *Jan*?

Oni jim potom udělovali *svátost biřmování.*

Mohou-li ve víře vyučovány býti malé děti, které ještě rozumu nemají?

Takové děti nemohou býti ve víře vyučovány.

Jací lidé mohou jen vyučování býti?

Jen dospělí lidé.

Kterí lidé tedy mohou svátost biřmování přijmouti?

Jen dospělí lidé, kteří již ve víře náležitě vyučeni a pokřestěni jsou.

A jestli po křestu svatém těžce zhřešili, smějí-li ve hříších svátost biřmování přijmouti?

Svátost biřmování nesmějí ve hříších přijmouti.

Co tedy musejí takoví lidé činiti dříve, nežli svátost biřmování mohou přijmouti?

Oni se musejí dříve ze hříchů svých zpovídati, a takto do stavu milosti boží se opět postavit.

Vypravujte mi, jak se připravovali apostolové k příchodu Ducha svatého?

Oni v tuhých postech a vroucných modlitbách celý čas ztrávili, v němž se k příchodu Ducha svatého připravovali.

Aby tedy biřmování hodně přijato bylo, jak se k němu mají lidé připravit?

Mají se též tuhým postem a vroucnými modlitbami připravit.

Nyní mi řekněte již v celosti, jací jen lidé mohou svátost biřmování přijmouti, a jak se k tomu mají připravit?

Aby biřmování hodně přijato bylo, musejí obzvláště dospělí lidé ve víře a v tom, co se té svátosti týká, dobře rycvičeni, a v stavu milosti boží býti — mají se také skrze posty, modlitbu a jiné dobré skutky k tomu připravovati.

Když někdo po přijímání svátosti biřmování necítí žádné

vnitřní posily, žádné náklonnosti k dobrému, co jest příčinou toho?

Toho příčinou jest, že buď ve hříších svátost tu přijal, aneb náležitě k přijmutí jejímu se nepřipravil.

Abyste tedy vy účinků svátosti biřmování účastni byli, jak se k ní máte připraviti?

Máme se k přijmutí jí tak, jako apostofové tuhým pu- stem, vroucnými modlitbami a jinými dobrými skutky připravovati.

Především ale jakou zpověď musíte vykonati?

Musíme především *úplnou zpověď* vykonati.

V čem pozůstává *zpověď úplná*?

Zpověď úplná pozůstává v tom, abychom se ze všech hříchů, žádného nevyjímajíce, s upřímností a skroušeností vyznali, jich litovali a upřímnou vůli měli, budoucí život svůj polepšiti a pravé pokání činiti.

Vysvětlení obřadů církevních při udělování svátosti biřmování.

Vypravujte mi nyní obřady, co se vykonávají při udělování svátosti biřmování!

Biřmovanci mužského pohlaví dává se jméno některého svatého, a biřmovanci ženského pohlaví dává se jméno některé svaté.

Proč pak to?

To se činí proto, aby biřmovanec naučil se život toho svatého znáti, aby se snažil dle jeho příkladu živ býti, a pak také ještě, aby měl u Boha svého přím- luvce a orodovníka.

A jak pak biřmovanec ke svatému biřmování přistupuje? On přistupuje ke svatému biřmování se vší pokorou a skroušeností, maje ruce své sepiaté, a v nich cedulku,

na níž jméno toho svatého, jehož sobě sám za patrona vyvolil, zaznamenáno jest.

A kdo stojí za biřmovancem?

Kmotr, drže pravou ruku svou na pravém rameně jeho.

Co to znamená?

To znamená, že kmotr v nedostatku neb v nedbanlivosti rodičů biřmovancových pod svou ochranu a opatrnost jej chce vzíti, ze zlého jej kárati, k dobrému přidržovati, a dobrým příkladem svým mu vždy předcházeti.

Co pak činí biskup, když svátost biřmování uděluje?

On zdvíhá předně ruce své a modlí se nade všemi, jenž svátost biřmování přijmouti chtějí, pak je maže, každého zvlášť, na čele svatým křížmem a praví: *„Znamenám tě znamením svatého kříže, a posilňuji tě křížmem věčného spasení ve jménu Otce, i Syna, i Duchu svatého“* — a pak dává biřmovanci malý políček na levé líce a praví při tom: *„Pokoj s tebou.“*

Co znamená to skládání rukou?

To znamená, že Církev svatá biřmovance pod svou ochranu přijímá.

A co znamená svaté křížmo?

Svaté křížmo znamená vnitřní posilu duše.

Co znamená mazání svatým křížmem na čele?

To znamená, že se biřmovanec za víru v Krista Ježíše nikdy nesmí styděti, ale že ji svobodně a veřejně má všudy vyznávati.

Co znamená ten malý políček?

Ten malý políček znamená, že biřmovanec, bytby sebe více zlého měl trpěti, víru svou nikdy nesmí zapřít; ale veřejně a svobodně ji má vyznávati, a proti nepřátelům hájiti.

A pak co se ještě biřmovanci ukládá?

Pak se mu ještě nějaké modlitby ukládají.

Jak pak biřmovanec ty modlitby musí vykonati?

Biřmovanec musí ty modlitby vykonati se skroušeným a pokorným srdcem.

A kdy?

Hned po dosažené svátosti biřmování.

A pak může již odejíti?

Nikoli, ale musí čekati, až se biskup jako z počátku tak i nyní na konci, opět nade všemi biřmovanci pomodlí.

A jak má potom celý ten den ztráviti?

On má celý ten den ztráviti pobožně, v spasitelném rozjímání a ve čtení nábožných knih.

O svátosti Oltářní.

Co jest svátost oltářní?

Co praví sv. Mat. (26, 26.) že činil Ježíš při poslední večeři?

On praví: „*A když večeřeli, vzal Ježíš chleb a dobrořečil i lámal a dával učeníkům Svým, a řekl: Vezměte a jezte; totoť jest tělo Mé. A vzav kalich díky činil, a dal jim řka: Píjte z toho všickni; totoť jest zajisté krev Má Nového Zákona, kteráž za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů.*“

Byl-li chleb, jež Kristus do rukou vzal a lámal, *viditelný*?
Byl.

A kalich s vínem též?

I kalich s vínem byl *viditelný*.

Jakým tedy znamením byl chleb a kalich s vínem?
To vše bylo *viditelné znamení*.
Zasloužili to apostolové, aby jim Kristus Svě tělo k po-
žívání a svou krev k pití podal?
Oni toho nezasloužili.
Jak se jmenuje dar nezasloužený?
Dar nezasloužený se jmenuje *milost*.
Mohli-liž apostolové tu milost viděti?
Oni jí nemohli viděti.
Jaká tedy byla ta milost, *viditelná* čili *neviditelná*?
To byla *neviditelná milost*.
A měla-li apostolům ke zkáze sloužiti?
Ona jim měla k *spasení a posvěcení* sloužiti.
Nuže viditelné znamení neviditelné milosti od Krista Pána
k našemu posvěcení ustanovené, jak se jmenuje?
To se jmenuje *svátost*.
Co tedy Ježíš Kristus při poslední večeři ustanovil?
Ježíš Kristus při poslední večeři ustanovil *svátost*.
A pak když svátost tu ustanovil, která slova (Luk. 22,
19.) k apostolům mluvil?
Tato slova: „*To činite na mou památku.*“
Co jim těmi slovy nařídil?
Těmi slovy nařídil jim, aby to, co On při poslední ve-
čeři činil, na památku Jeho také tak činili, jak On
to činil.
A činili to také skutečně potom apostolové?
Činili.
Kde pak?
Na oltáři při oběti mše svaté.
Poněvadž ta svátost, kterou Ježíš při poslední večeři
ustanovil, na oltáři se koná, jmenuje se *svátost ol-
tářní* — jak se jmenuje?

Ona se jmenuje *svátost oltářní*.

Která svátost se jmenuje *svátost oltářní*?

Svátost oltářní se jmenuje ona svátost, kterou Ježíš při poslední večeři ustanovil.

A proč se tak jmenuje?

Proto že se na oltáři koná.

Opakujte, která slova pravil Ježíš nad chlebem?

Ježíš pravil nad chlebem tato slova: „*Totoť jest tělo Mé.*“

A v tom okamžení v co se proměnil chleb?

Chleb se v tom okamžení proměnil v pravé tělo Ježíše Krista.

A která slova pravil Ježíš nad kalichem?

Tato slova: „*Totoť jest zajisté krev Má Nového Zákona, která za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů.*“

A v tom okamžení v co se proměnilo víno?

Víno se v tom okamžení proměnilo v pravou krev Ježíše Krista.

Proměnila-li se spolu též *chuť* chleba a vína?

Chuť chleba a vína se neproměnila.

Aneb *barva* chleba a vína?

Aniž *barva* chleba a vína se proměnila.

Jaká tedy celá zevnitřní spůsob chleba a vína zůstala?

Zevnitřní spůsob chleba a vína zůstala celá neproměněná.

Jak tedy tělo Kristovo bylo ve svátosti oltářní přítomno?

Tělo Kristovo bylo ve svátosti oltářní pod spůsobou chleba a vína přítomno.

Řekněte mi nyní, co jest svátost oltářní?

Svátost oltářní jest pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista pod spůsobami chleba a vína.

Jest-li v některé jiné svátosti Kristus Ježíš též přítomen jako ve svátosti oltářní?

Není.

Když ve svátosti oltářní sám Kristus Ježíš jakožto původce vší svatosti přítomen jest, zdali tedy tato svátost jest též jen *tak svatá* jako jsou jiné svátosti?

Nikoli.

Jaká tedy jest svátost oltářní?

Jest *nejsvětější svátost*.

Řekněte mi ještě jednou, co jest svátost oltářní?

Svátost oltářní jest nejsvětější svátost, jest pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista pod spůsobami chleba a vína.

Srovnávají-li se s námi v této víře i jinověrci?

Nesrovnávají.

Co oni věří o přítomnosti Krista Ježíše ve svátosti oltářní dle *Lutero*va učení?

Oni o přítomnosti Krista Ježíše ve svátosti oltářní dle *Lutero*va učení věří, že Ježíš Kristus *ve chlebě a ve víně* — s *chlebem* a s *vínem* — *pod chlebem a vínem* přítomen jest; ale ta přítomnost Kristova že jen trvá v tom okamžení, když se chleb a víno přijímá.

A co pak jiní dle *Kalvino*va učení o přítomnosti Kristově ve svátosti oltářní věří?

Jiní opět dle *Kalvino*va učení o přítomnosti Kristově ve svátosti oltářní věří, že chleb a víno jen *vyzna-
menávají* tělo a krev Krista Ježíše, a člověk při požívání toho chleba a vína že dosahuje sílu vyplývající z těla Kristova, které v nebesích jest.

Jak se tedy dle *Lutero*va učení slova Kristova: „*Totoť jest tělo Mé*“ musejí rozuměti?

Musejí se dle *Lutero*va učení takto rozuměti: „*Toto bude teprv při požívání tělo Mé.*“

A dle učení *Kalvino*va?

Takto: „*Totoť znamená tělo Mé.*“

Chtěl-li Ježíš Kristus, aby se slovům Jeho jinak rozumělo, nežli písmeny těch slov ukazují?

Toho nechtěl Ježíš Kristus.

Že skutečně v nejsvětější svátosti oltářní přítomen jest,

On sám tvrdí u sv. Jana (6, 51.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Jáť jsem chleb živý, jenž s nebe sestoupil. Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky; a chleb, kterýž Já dám, tělo Mé jest, kteréž Já dám za život světa.*“

Co pravili Židé, když to uslyšeli?

Oni se hádali vespolek, řkouce: „*Kterak nám může tento dáti tělo své k jedění?*“ (verš 53.)

A co Ježíš? Změnil-li předešlou řeč Svou, a řekl-li Židům, že se jinak slovům Jeho má rozuměti?

Ježíš ani v nejmenším nezměnil předešlé řeči Své, ale opakoval a doložil ještě důkladněji, aby jim na srozuměnou dal, že chleb, jehož On jim k požívání dá, pravé Jeho tělo jest.

To pravil Kristus (verš 54.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Amen, Amen pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti Jeho krve, nebudete míti života v sobě. Kdo jí Mé tělo a pije Mou krev, má život věčný, a Já jej vzkřísím v nejposlednější den. Neboť tělo Mé právě jest pokrm, a krev Má právě jest nápoj. Kdož jí Mé tělo, a pije Mou krev, ve Mně přebývá a Já v něm.*“

Když tuto řeč Kristovu mnozí z učeníků slyšeli, co pravili vespolek?

Oni pravili vespolek: „*Tvrdá jest řeč tato, i kdož jí může slyšeti?*“ (verš 61.)

Nyní snad již změnil Kristus řeč Svou, a řekl, že se slovům Jeho jinak má rozuměti, nežli písmeny jejich ukazují?

Ani teď nezměnil Kristus předešlou řeč Svou.

A když viděl, že pro tu řeč Jeho mnozí i z učeníků Jeho odcházejí: snad již řekl, že se slovům Jeho jinak má rozuměti?

On přece nezměnil předešlé řeči Své.

A co učinil?

Když viděl, že od toho času mnozí z učeníků Jeho odešli od Něho, a již s Ním nechodili více, obrátil se k dvanácti apostoľům Svým a řekl jim: „*Zdaliž i vy chcete odejít?*“ (69.)

Kdyby Kristus chtěl, aby se slovům: „*Totoť jest tělo Mé*“ jinak rozumělo, nežli písmeny jejich ukazují: coby zde již na nejvyš bylo zapotřebí bývalo, aby byl učinil?

Kdyby Kristus byl chtěl, aby slovům Jeho: „*Totoť jest tělo Mé*“ jinak se rozumělo, nežli písmeny jejich ukazují: tedy již nejvyš by bylo zapotřebí bývalo, aby byl změnil předešlou řeč Svou, a aby byl vysvětlil pravý smysl Svých slov: „*Totoť jest tělo Mé.*“

A při tom coby bylo zapotřebí bývalo aby řekl?

Při tom by také bylo zapotřebí bývalo, aby řekl, že Jeho slova: „*Totoť jest tělo Mé*“ buď mají zníti jak *Lutr* učil: „*Totoť bude teprv tělo Mé až při požívání;*“ aneb jak *Kalvin* učil: „*Totoť znamená tělo Mé.*“

Když ale nic takového Kristus neřekl, co tím potvrdil? Tím potvrdil, že slovům Jeho: „*Totoť jest tělo Mé*“, tak se rozuměti musí, jak písmeny jejich ukazují; že se totiž skutečně chleb ve svátosti oltářní promění v pravé tělo, a víno v pravou krev Ježíše Krista.

Co myslíte tedy, které Církvě učení o skutečné přítomnosti Kristově v nejsvětější svátosti oltářní jest učení pravé?

Učení Církve křesťansko-katolické.

Proč pak jen této Církve učení pravé jest?

Proto že jen ona o svátosti oltářní tak učí, jak sám Kristus o ní učil, a ten smysl slovům: „*Totoť jest tělo Mé*“ podkládá, jehož sám Kristus jim podložený míti chtěl.

Jaké potěšitelné ubezpečení pro vás odtud vyplývá?

Odtud vyplývá pro nás ono potěšitelné ubezpečení, že se někdy na soudu božském, když budeme i z víry své o svátosti oltářní počet klásti, nebudeme muset žádné výčitky obávati.

A kdyby se vám přece nějaká výčitka neb nějaký výstavek vzhledem víry o svátosti oltářní stal, co budete moci odpověděti?

Budeme moci odpověděti: Vždyť Tys, o Pane! sám nás této víře vyučil! Tys sám zřetelně pravil: „*Totoť jest tělo Mé*“ a častěji jsi tato slova opakoval, a neproměnil jsi v nich ani nejmenší písmeny, aniž jsi jakou známku učinil, žeby slovům těm jinak se mělo rozuměti, nežli písmeny jejich ukazují, ani tehdáž, když jsi viděl, že se Židé i mnozí z učeníků Tvých nad tím horší, že jim Své tělo k požívání a Svou krev k pití dáváš, ani tehdáž jsi proměnu v těch Svých slovích neučinil, ale opakoval jsi je ještě zřetelněji, tak že všickni přítomní posluchači Tebe o skutečném těle a krvi mluvíti rozuměti museli, a o nějakém jiném smyslu těch slov Tvých žádné ani sebe menší zmínky jsi nečinil; Tys nepravil: „*Totoť bude teprv až při požívání tělo Mé*“ — aniž jsi pravil: „*Totoť znamená tělo Mé*“ — ale pravil jsi velmi zřetelně: „*Totoť jest tělo Mé;*“ my jsme se přidrželi jen Tvých slov, a o Tvé skutečné přítomnosti v nejsvětější svátosti

oltární tak jsme věřili, jak jsi Ty nás sám vyučil, a nám věřiti naporučil.

Budou-li moci i jinověrci tak mluvit?

Nebudou.

Proč pak ne?

Proto že oni nevěří v skutečnou přítomnost Krista Ježíše ve svátosti oltární pod spůsobami chleba a vína tak, jak tomu sám Kristus učil a věřiti naporučil, ale sami dle libosti své slovům Kristovým jiný, chybný a bludný smysl podkládají.

Kdyby vám někdo z jinověrců, vzhledem této víry v skutečnou přítomnost Kristovu v nejsvětější svátosti oltární trpké výčitky činil, nač jej učiníte pozorna?

Učiníme jej pozorna na soud božský, kterak tam obtojí a co odpoví, když sám Kristus se tázati a nevěru i blud jeho mu předstíratí bude, zdaliž bude též moci říci, že ho tomu sám Kristus učil a tak věřiti mu naporučil?

Kdyby ale na to nedbal, a chtěje svůj blud ospravedlniti, kdyby počal vám slova: „*Totoť jest tělo Mé*“ ze své kacířské bible jinak vysvětlovati, nežli katolická Církev učí, co mu řekněte?

Budeme chtítí, aby nás o tom předsvědčil, aneb nám to někde ukázal, žeby byl Kristus chtěl, aby se ve slovích Jeho: „*Totoť jest tělo Mé*“ místo slovíčka *jest* četlo *bude*, aneb *znamená* jak tomu *Lutr* a *Kalvin* učil, čehož zajisté nám nebude moci nikde ukázati. Pak mu řekneme, že, kdyby Kristus byl tomu chtěl, aby se Jeho slovům: „*Totoť jest tělo Mé*“ jinak rozumělo, nežli písmeny jejich ukazují, žeby to byl sám doložil, a pak by byl pravý smysl těch slov sám vysvětlil, poněvadž se v takových okoličnostech vyna-

cházel, kdežto přinucen byl, aby řekl, že ne tak, jak písmeny ukazují, ale jinak se slovům Jeho má rozuměti; a přece nic takového neřekl; ale nechal raději všechny posluchače při tom písmenném smyslu.

A pak o čem ho ještě poučíte?

My ho potom ještě o tom poučíme, že pravda jest jedna, a sice vždy stejná a neproměnitelná, tak též i pravý smysl slov Kristových jest jen jeden, a sice vždy a všudy stejný a neproměnitelný, jak mu naše katolická Církev vždy a všudy učila a učí: oni tedy, že pravého smyslu slov Kristových: „*Totoť jest tělo Mé*“ nemohou míti, poněvadž učitelové jejich, jeden ten, druhý jiný, a třetí zase jiný smysl těm slovům podkládají.

A nač jej potom ještě učiníte pozorna, aby poznal blud svůj, ve kterém vězí?

My jej potom ještě učiníme pozorna na velikou nestálost učitelů jejich v učení svém, že jeden a ten samý učitel jejich o jedné a té samé pravdě z počátku vyučuje tak, později jinak a posléze ještě jinak.

A k přesvědčení jeho kterého učitele mu představíte?

K přesvědčení o tom představíme mu *Melanchtona*, který byl skladatelem Augsburského vyznání, a učil v prvním vydání, že *Kristus pod spůsobami chleba a vína přítomen jest*; později ale vynechal slova „*pod spůsobami chleba a vína*“; a ještě později přidal slova: „*s chlebem a s vínem*“; posledně pak učil jako *Kalvin*, že *chleb a víno jen vyznamenávají tělo a krev Krista Ježíše*.

Když Kristus Ježíš při poslední večeři pravil nad chlebem: „*Totoť jest tělo Mé*“, jaké bylo tehdy Jeho tělo — živé či mrtvé?

Tenkrát bylo tělo Krista Ježíše *živé*.

V jaké tedy tělo Kristovo se chleb proměnil?

Chleb se proměnil *v živé tělo* Kristovo.

Aby tělo živé bylo, co v něm nevyhnutelně musí býti?

Aby tělo živé bylo, musí v něm nevyhnutelně *krev* a *duše* přítomna býti.

Co jest tedy pod způsobou chleba v nejsvětější svátosti oltářní přítomno?

Pod způsobou chleba v nejsvětější svátosti oltářní jest živé tělo Ježíše Krista, následovně i krev Jeho, i duše přítomna.

Co se stává s krví, když z těla vyjde?

Ona chladne až zcela vystydne a se sedne.

Čemu se potom podobá?

Ona se potom podobá kusu masa.

Aby krev vždy tekoucí zůstala, s čím musí býti spojena?

Musí býti s tělem spojena.

S jakým tělem?

S živým tělem.

Když Kristus Ježíš při poslední večeři pravil nad kalichem s vínem: „*Tatoť jest zajisté krev Má,*“ proměnilo-li se víno jen v pouhou krev Kristovu?

Nikoli.

Ale v co ještě také?

Proměnilo se ještě také v tělo Ježíše Krista.

Co jest tedy ve svátosti oltářní pod způsobou vína přítomno?

Pod způsobou vína ve svátosti oltářní jest netoliko krev, ale i tělo Ježíše Krista přítomno.

Jest-li krev v živém těle jen ve větších částkách neb údech přítomna?

V živém těle krev nikoli jen ve větších částkách neb

údech, ale v každém i v sebe menším údě neb částce těla přítomna jest.

Odkud pak to víte?

To víme odtud, kdybychom do kteréhokoli i do sebe menšího úda těla svého dost málo se bodli, že se nám na tom místě hned krev ukáže.

Jest-li tedy Kristus Ježíš ve svátosti oltářní jen pod oběma způsobama přítomen?

Nikoli jen pod oběma způsobama, ale pod každou způsobou ozvlášť.

A to snad jen pod celou způsobou?

Nikoli jen pod celou způsobou, ale pod každou i sebe menší částkou způsobou celý jakožto Bůh a člověk přítomen jest.

Když Ježíš s tělem i s božstvím ve svátosti oltářní přítomen jest, jakou Mu tedy v té svátosti máte čest prokazovati?

Máme Mu ve svátosti oltářní největší čest prokazovati.

V čem pak pozůstává ona největší čest?

Ona největší čest pozůstává v nejhlubší pokloně.

Co tedy máte Kristu Ježíši v nejsvětější svátosti oltářní činiti?

My se Mu máme ve svátosti předně klaněti.

A pak, kdybyste někdy jen pod nejmenší částkou hostie přijímali, jakého byste Ježíše Krista přijímali?

My bychom přijímali *celého Ježíše Krista.*

A co se stává s těmi způsobami po svatém přijímání?

Ony potom bývají ztráveny.

Může-li Kristus Ježíš též býti ztráven?

Ježíš Kristus nemůže býti ztráven.

Když tedy způsobou po svatém přijímání bývají ztráveny, co se s přítomností Kristovou stává?

Přítomnost Kristova od způsobu odstupuje.

Jak dlouho jest tedy Ježíš pod způsobami přítomen?

Ježíš jest pod způsobami tak dlouho přítomen, dokud ony ztráveny nejsou.

Opakujte nyní, co jest svátost oltářní?

Svátost oltářní jest nejsvětější svátost, jest pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista pod způsobami chleba a vína.

1. Pod způsobou chleba živé tělo Ježíše Krista, následovně i krev Jeho, i duše přítomna jest.

2. Pod způsobou vína jest netoliko krev, ale i tělo Ježíše Krista; Onť jest pod každou způsobou, a pod každou i nejmenší částkou té způsobu celý jakožto Bůh a člověk přítomen.

Co z toho následuje?

Z toho následuje:

1. Že Kristu Ježíši v nejsvětější svátosti oltářní se klaněti máme.

2. Že onen, jenž svátost oltářní jen pod jednou způsobou, aneb také jen v nějaké částce hostie svaté požívá, celého Ježíše Krista, to jest: jak tělo Jeho, tak také Jeho krev přijímá.

3. Že Ježíš Kristus tak dlouho pod těmi způsobami přítomen setrvá, dokud ztráveny nejsou.

Když pod způsobou chleba nejsvětější svátost oltářní přijímáte, přijímáte-li tenkrát jen mrtvé tělo Ježíše Krista?

Přijímáme nikoli mrtvé, ale živé tělo Ježíše Krista, následovně tělo i krev Jeho.

A kdyby se někdy přihodilo, žeby se svatá hostie na dva neb více dílů musela rozlomiti, a potom jen jeden díl byste dostali, přijímali byste též jen jeden díl Ježíše Krista?

My bychom nepřijímali jen jeden díl, ale přijímali bychom celého Ježíše Krista.

Když katoličtí křesťané pod způsobou chleba, jakož i pod každou i nejmenší částkou způsobu celého Ježíše Krista přijímají: jest-li tedy zapotřebí, aby také pod způsobou vína svátost přijímali?

Toho není zapotřebí.

Přijímají-li jinověrci svou večeři Páně též jen pod způsobou chleba?

Oni přijímají svou večeři Páně nikoli jen pod způsobou chleba, ale pod způsobami chleba a vína.

A co oni proto nám katolíkům vytýkají?

Oni nám katolíkům vytýkají, že večeři Páně nekonáme tak, jak ji Kristus Pán konal a ji konati nařídil, a praví, že Kristus při poslední večeři měl chleb a kalich s vínem, a my že jen pod způsobou chleba přijímáme.

A na která slova Kristova se při tom odvolávají?

Oni se při tom odvolávají na tato slova Kristova: „*To čiňte na Mou památku.*“ (Luk. 22, 19.)

Ke komu byla tato slova mluvena?

Tato slova byla mluvena jen k apostolům a ke kněžím, co pravým nástupníkům apostolů.

Zdali konali to apostolové tak, jak to Kristus při poslední večeři konal?

Konali.

Kde pak?

Při oběti mše svaté.

A konají-li to též tak i kněží co praví nástupníci apostolů?

Konají.

Kde pak?

Též při oběti mše svaté, když chleb v pravé tělo, a víno v pravou krev Kristovu proměňují.

Když kněží mimo obět mše svaté ke stolu Páně přistupují, přijímají-li nejsvětější svátost oltářní též pod oběma způsobama?

Nepřijímají nejsvětější svátost oltářní pod oběma způsobama, ale jen pod jednou způsobou, a sice pod způsobou chleba.

Proč pak?

Proto že tenkrát přistupují ke stolu Páně nikoli co apostolové, ale jako jiní věřící.

Kdy pak jest obzvláště takové přijímání svátosti oltářní při kněžích spatřiti?

Na zelený čtvrtek, poněvadž na ten den v každém chrámě Páně jen jedna obět mše svaté se koná, a pročez pod oběma způsobama přijímá nejsvětější svátost oltářní jen ten kněz, který obět mše svaté koná, a ostatní kněží všickni, bytby jich sebe více bylo, přijímají na ten den nejsvětější svátost oltářní jen pod jednou způsobou, a sice jako jiní věřící jen pod způsobou *chleba*.

A kdy jest takové přijímání svátosti při kněžích ještě spatřiti?

Když se kněz vynachází na smrtelném loži, tenkrát se mu též nejsvětější svátost oltářní ku přijímání jen pod způsobou chleba donáší.

Kdyby se ale svátost oltářní i věřícím pod oběma způsobama požívati dávala, byloby tím chybeno?

Tím by nebylo chybeno, ale byloby to zbytečné.

Proč pak by to bylo zbytečné?

Proto že věřící pod způsobou chleba celého Ježíše Krista, to jest tělo i krev Jeho, přijímají; a tudíž kalicha netřeba.

Příčiny, proč Církev svatá nařídila, aby se věřícím jen pod způsobou chleba svátost oltářní podávala.

Co myslíte, rodí-li se víno ve všech končinách země? Nerodí.

Zda-li tam, kde se víno nerodí, jest laciné?

Tam nikoli laciné, ale příliš drahé jest.

Bylo-li by tedy snadno v oné krajině, kde se víno nerodí, pro všechny věřící vína nakoupiti?

To by bylo velmi těžké a nesnadné.

A pak, pijívají-li všickni lidé rádi z jedné nádoby?

Nepijívají rádi všickni z jedné nádoby, ale mnozí lidé ostýchají se, když píti mají z nádoby, ze které před nimi někdo jiný pil.

Jak pak by se to dalo při přijímání nejsvětější svátosti oltářní, kdyby se věřícím též pod způsobou vína podávala?

Těž by se mnozí věřící ostýchali, kdyby všickni z jedné nádoby píti museli; obzvláště v čas nakažlivé nemoci by žádný nechtěl z kalicha píti, z kterého již některý nemocný pil.

Coby potom odtud povstalo?

Odtud by povstalo, žeby každý, kdoby svátost oltářní chtěl přijímati, musel svou vlastní nádobu k tomu míti.

A jest-li to něco snadného, takovou nádobu sobě zjednati?

To jest něco nesnadného.

Proč pak?

Proto že taková nádoba, aby čistá a trvanlivá byla, musí býti z vzácných kovů vyhotovena, a od samého biskupa k tomu posvěcena.

A když vy pijete, nerozlíváte-li častěji nápoj, jehož pijete?

To se skutečně častěji stává, že při vši pozornosti přece rozlíváme nápoj, jehož pijeme.

Coby se tedy též častěji stalo, kdyby se nejsvětější svátost oltářní věřícím i pod způsobou vína požívati dávala?

Těž by se nevyhnutelně stalo, žeby při vši pozornosti a opatrnosti nejsvětější krev Kristova na zem častěji vylita, a tak velmi zneuctěna byla.

Kdyby se vás tedy někdo z jinověrců tázal, proč jen pod způsobou chleba, a ne také pod způsobou vína nejsvětější svátost oltářní přijímáte, co mu odpovíte?

My mu řekneme předně, že pod způsobou chleba jest celý Ježíš Kristus s tělem i s duší, následovně i s krví přítomen; kalicha tedy více netřeba. Když kalicha není třeba: tedy Církev svatá slušně nařídila, aby věřícím nejsvětější svátost oltářní jen pod způsobou chleba požívati se dávala, obzvláště když k tomu ještě mnohé jiné důležité příčiny měla, a sice: Přílišnou drahotu vína v mnohých krajinách — pak nevyhnutelnou potřebu vlastní nádoby k pití — a konečně veliké nebezpečství zneuctění svátosti této, kdyby nejdražší krev Kristova měla rozlita býti.

Kdyby vám ale řekl, že Kristus měl při poslední večeři chleba a víno, a nařídil též tak činiti, jak On činil: co mu řeknete?

My mu to ještě lépe vysvětlíme, aby přesvědčen byl, že v naší katolické Církvě skutečně se to vše tak koná, jak to sám Kristus při poslední večeři konal, a sice jen od samých kněží, a ne kdekoli, nýbrž toliko při oběti mše svaté.

Jak pak mu to vysvětlíte?

My mu řekneme, že při oběti mše svaté proměňují kněží

co praví nástupníci apostolů chleb a víno v pravé tělo a v pravou krev Kristovu, a mluví při tom ta samá slova, která Kristus při poslední večeři vyřkl, když chleb a víno v pravé tělo a v pravou krev Svou proměnil — pak mu řekneme, že chleb při oběti mše svaté jest nekysaný, rovněž tak, jak ho sám Kristus při poslední večeři nekysaný měl — a pak kněz při oběti mše svaté láme způsobu chleba tak, jako Kristus při poslední večeři lámal chleb, a dával učeníkům Svým; — při oběti mše svaté, jakož i při udělování nejsvětější svátosti oltární hoří vždy rozžehnutá svíce na památku, že Kristus Ježíš při poslední večeři, když oběť mše svaté a svátost oltární ustanovil, poněvadž večer byl, světlo rozžehnuté měl. A pak mu poukážeme, jak oni to ve své modlitebnici činí, a řekneme mu, že oni sice mají při své večeři Páně též chleb a víno, ale že žádného nemají, kdoby jim chleb a víno v pravé tělo a v pravou krev Kristovu proměnití mohl; — a pak chleb, jehož oni při své večeři Páně užívají, že jest chleb obyčejný a nikoli nekysaný, jakž ho Kristus užíval při poslední večeři; — a pak že jejich chleb obyčejný bývá při jejich večeři Páně krájen a nikoli lámán, jak ho Kristus při poslední večeři lámal; — a konečně, že oni sobě ze světla, které na našich oltářích při oběti mše svaté hoří, posměch čini, kdežto přece Kristus při poslední večeři světlo rozžehnuté měl; — pak mu dáme samému rozhodnouti, zdaliž oni v modlitebnicích při své večeři Páně, čili my katoličtí křesťané v našich chrámech Páně při oběti mše svaté všecko tak činíme, jak činil Ježíš při poslední večeři, a jak na Svou památku činiti naporučil. Kdyby to uznal, že v naší katolické Církvi skutečně se

památka poslední večeře tak koná, jak to sám Kristus konal a konati nařídil: řeklby ale, proč ostatní věřící též pod způsobou vína nepřijímají, jako kněží u oltáře, když oběť mše svaté konají, co mu na to odpovíte?

Řekneme mu, že při oběti mše svaté chleb se mění v živé tělo Ježíše Krista, jakéhož On měl při poslední večeři, když svátost oltářní ustanovil; — pak mu řekneme, v živém těle že jest krev a duše, jinak by živé býti nemohlo, — kdo tedy přijímá jen pod způsobou chleba, přijímá celého Ježíše Krista, to jest tělo i krev Jeho; kalicha tedy netřeba.

Kdy pak ustanovil Ježíš svátost oltářní?

Ježíš Kristus svátost oltářní při poslední večeři ustanovil, když s učeníky Svými beránka velikonočního jedl.

Když Kristus svátost oltářní ustanovil, co pravil k učeníkům Svým?

On k nim pravil: „*To čiňte na Mou památku.*“ (Luk. 22, 19.)

A co sv. *Pavel* (I. Kor. 11, 26.) o svátosti oltářní praví?

On o ní praví: „*Kolikrátkoli budete jísti chleb tento, a kalich píti, smrt Páně zvěstovati budete, dokavadž nepřijde.*“

K čemu tedy Kristus svátost oltářní ustanovil?

On ji ustanovil na památku umučení a smrti Své.

K čemu slouží pokrm a nápoj tělesný?

K zachování života tělesného.

Čím nazývá Kristus -u svatého Jana (kap. 6.) svátost oltářní?

On ji tam nazývá *pokrmem a nápojem*.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Tělo Mé právě jest pokrm, a krev Má právě jest nápoj.*“

A o těch, jenž tělo a krev Jeho požívají, praví Kristus u téhož sv. *Jana* (kap. 6.) jaký že mají život?

On tam o nich praví, že mají *život věčný*.

Kterými slovy to praví?

Těmito slovy: „*Kdož jí Mé tělo, a pije Mou krev, máť život věčný.*“

Svátost oltářní slouží za pokrm a nápoj *tělu* či *duši*?

Slouží za pokrm a nápoj *duši*.

A pročž prospívá duši k jakému životu?

Prospívá duši *k životu věčnému*.

Řekněte mi tedy, k čemu neb proč Kristus svátost oltářní ustanovil?

Ježíš Kristus svátost oltářní ustanovil:

1. *Na památku umučení a smrti Své.*
2. *Za pokrm duší věřících k životu věčnému prospívající.*

Jsme-li povinni svátost oltářní přijímati?

Jsme povinni svátost oltářní přijímati.

Kdo nám to naporučil?

Sám Ježíš Kristus nám to naporučil.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Nebudete-li jísti těla Syna člověka, a píti Jeho krve, nebudete míti života v sobě.*“ (Jan 6, 54.)

Proč jsme tedy povinni svátost oltářní přijímati?

Jsme povinni svátost oltářní přijímati, poněvadž to Ježíš Kristus zřetelně naporučil, abychom zde k životu věčnému krmeni byli.

Opakujte, jak zní čtvrté přikázání církevní?

Čtvrté přikázání církevní zní takto: *Nejméně jednou v roce svému nařízenému knězi se zpovídati, a při času velikonočním velebnou svátost oltářní přijímati.*

Co jste dle tohoto přikázání pod těžkým hříchem povinni činiti?

Dle toho přikázání církevního jsme pod těžkým hříchem povinni, nejméně jednou v roce a to při času velikonočním velebnou svátost oltářní přijímati.

Když na dalekou cestu se připravujete, čím se zaopatřujete, byste od slaboty na cestě neustáli?

Abychom na daleké cestě od slaboty zemdlení neklesli, zaopatřujeme se na cestu pokrmy a jinými potřebnými věcmi.

Když člověk umírá, na jakou cestu se duše jeho vypravuje?

Vypravuje se na cestu do věčnosti.

A do jakého života po této cestě vstupuje?

Do života věčného.

Jakým pokrmem se má zaopatřiti?

Má se pokrmem, *duši do života věčného prospívajícím, zaopatřiti.*

A takový pokrm nám zanechal Kristus ve které svátosti?

Ve svátosti oltářní.

Kdy tedy ještě jste povinni svátost oltářní přijímati?

Máme také velebnou svátost oltářní přijímati v čas nebezpečství smrti, poněvadž potravou k věčnému spasení jest.

Jest-li dosti na tom, když k zachování tělesného života svého jen jednou za dlouhý čas potřebných pokrmů požíváte?

Na tom není dosti, ale musíme, bychom nezahynuli, častěji pokrmy přijímati a požívati.

K zachování duchovního života, co myslíte, bylo-liby dosti, jen jednou za dlouhý čas velebnou svátost oltářní přijmouti?

Na tom by nebylo dosti.

Která jest tedy vzhledem přijímání svátosti oltářní žádost svaté Církve?

Žádost Církve jest, aby věřící velebnou svátost oltářní častěji v roce přijímali, poněvadž duší lidských pravý duchovní pokrm jest.

O přípravě k hodnému přijímání nejsvětější svátosti oltářní.

Když kníže neb král veliký do nějakého města má vjíti, co se obyčejně stává v tom městě před jeho příchodem? Všecko se čistí, obnovuje a připravuje.

Když nějaký vzácný host má do některého domu vstoupiti, co se též obyčejně v tom domě stává?

Ten dům bývá k příchodu toho vzácného hosta čistěn a zdoben.

Nuže, řekněte mi, kdo jest nejvzácnější host a nejvyšší král všech králů?

Ježíš Kristus.

Kdy pak k nám Ježíš přichází?

On k nám přichází, když Jej ve svátosti oltářní pod způsobou chleba přítomného přijímáme.

Abychom Jej tedy ve svátosti oltářní hodně a jak sluší přijali, čeho jest k tomu nevyhnutelně zapotřebí?

Abychom Ježíše Krista ve svátosti oltářní přítomného hodně přijali, musíme se k tomu náležitě připravit.

Připravuje-li se dům, do kterého má nějaký vzácný host vjíti, jen *vnitř* či také i *zvenitř*?

On se připravuje *vnitř* i *zevnitř*.

Z čeho pozůstávají lidé?

Lidé pozůstávají z těla a z nesmrtelné duše.

Kolikerá tedy jest též příprava k hodnému přijímání Ježíše Krista?

Příprava k hodnému přijímání Ježíše Krista ve svátosti oltářní jest dvojí: jedna se týká duše, a druhá těla.

Když lidé připravují dům svůj, na které přípravě sobě více dávají záležití, na *vnitřní* čili na *zevnitřní*?

Oni sobě obyčejně na *vnitřní* přípravě více dávají záležití.

Jest tělo *vnitřní* částka člověka, čili *zevnitřní*?

Tělo jest *zevnitřní* částka člověka.

A duše?

Duše jest *vnitřní* částka člověka.

Na čí přípravě tedy má více záleženo býti, na přípravě *těla* nebo *duše*?

Na přípravě *duše* má více záleženo býti.

Když se některý dům vnitř připravuje, co se v něm činí?

Bývá ode vší zastaralé neřesti očištěn.

Co myslíte, které jsou neřesti neb poskvrny duše?

Hříchové jsou neřesti neb poskvrny duše.

Co se tedy s duší hřichy poskvrněnou musí též státi?

Musí též od poskvrn svých, to jest od hříchů očištěna býti.

Duši ode vší poskvrny hříchů čistou míti, jmenuje se *čisté svědomí míti* — jak se to jmenuje?

To se jmenuje *čisté svědomí míti*.

Co se jmenuje *čisté svědomí míti*?

Čisté svědomí míti se jmenuje, duši ode vší poskvrny hřichu čistou míti.

V čem tedy záleží příprava *duše se týkající*?

Příprava duše se týkající záleží v čistotě svědomí.

Bývá-li již na tom dosti, když se k příchodu vzácného
hosta dům jen ode vši neřesti očistí?

Na tom nebývá ještě dosti.

Co se tedy ještě v něm stává?

Bývá dle možnosti rozličnými vzácnými věcmi ozdoben.

Jest-li tedy na tom již dosti, aby duše k přijímání Je-
žíše Krista jen ode vši poskvrny byla očistěna?

Na tom není ještě dosti.

Co se v duši musí ještě dále státi?

Musí býti též okrašlena.

Co pak slouží duši k ozdobě?

K ozdobě duši slouží ctnosti a dobří skutkové.

Nuže, provozování ctností a dobrých skutků jmenuje se
pobožnost srdce — jak se jmenuje .?

se jmenuje *pobožnost srdce*.

Co se jmenuje *pobožnost srdce*?

Pobožnost srdce se jmenuje provozování ctností a do-
brých skutků.

V čem tedy ještě záleží příprava *duše se týkající*?

Příprava duše se týkající záleží ještě v pobožnosti srdce.

Opakujte, čím bývá duše poskvrněna?

Duše bývá poskvrněna každým hříchem.

K hodnému přijímání Ježíše Krista od čeho musí tedy
duše očistěna býti?

Musí býti od hříchů očistěna.

Kdo ode všech hříchů očistěn jest, nachází-li se v stavu
jaké milosti boží?

Ten se vynachází v stavu *posvěcující milosti boží*.

Řekněte mi nyní, co znamená *čisté svědomí míti*?

*Čisté svědomí míti jest, na nejmín těžkých hříchů prá-
zdným býti, to jest: v stavu posvěcující milosti boží
se nalezati.*

O pobožnosti srdce.

Když vám vzácný host něco vyjeví, pochybujete-li, zdali to pravdivé jest?

O tom nepochybujeme, ale pevně to za pravé máme.

A jest-li vám něco přislíbí, pochybujete-li, zdali vám to skutečně učiní?

Nepochybujeme, ale důvěrně to od něho očekáváme.

A žádáte-li od něho odloučení a vzdálení býti?

Nikoli, ale žádáme co nejužěji s ním spojení býti.

Jak se jmenuje za pravé míti to, co nám od někoho zjeveno bylo?

Za pravé míti, co nám od někoho vyjeveno bylo, jmenuje se *víra* neb *věřiti*.

Důvěrně očekávati, co nám od někoho přislíbeno bylo, jak se to jmenuje?

Důvěrně očekávati, co nám od někoho přislíbeno bylo, jmenuje se *naděje* neb *doufati*.

A jak se jmenuje žádost s někým spojenu býti?

Žádost s někým spojenu býti, jmenuje se *láska* neb *milovati*.

Když to vše činíte, provozujete které ctnosti?

Provozujeme tři ctnosti: *Víru, naději a lásku*.

Kdo pak jest nejpravdomluvnější?

Bůh jest nejpravdomluvnější.

A kdo jest ve vyplnění svých zaslíbení nejvěrnější?

Těž Bůh.

A vší lásky nejhodnější?

Těž Bůh.

Dříve tedy, nežli toho vzácného a velikého hosta Ježíše Krista přijímáte, musíte v srdci svém které ctnosti vzbuditi?

Musíme dříve, nežli Ježíše Krista v nejsvětější svátosti oltářní přijímáme, *víru, naději a lásku* vzbuditi.

Nyní mi řekněte, v čem záleží předně *pobožnost srdce*?

Pobožnost srdce záleží: 1. Ve vzbuzování víry, naděje a lásky.

Jak se *víra* vzbuzuje?

Víra se následujícím způsobem vzbuzuje: *Věřím v Tebe pravý ve třech osobách a t. d.*

A *naděje*?

Doufám a důvěřuji se v Tvou neskončenou dobrotu a milosrdenství a t. d.

A *lásky*?

O můj Bože! já Tebe miluji z celého srdce a t. d.

Jakou čest obyčejně prokazujete velikému hostovi, který vás navštívil?

Prokazujeme mu obyčejně největší čest, která mu přísluší.

Jaká čest přísluší Ježíši Kristu?

Ježíši Kristu přísluší největší čest a klanění se.

Když Ježíše Krista ve svátosti oltářní přijímáte, co Mu máte činiti?

Máme se Jemu *v hluboké pokoře klaněti.*

Řekněte mi tedy, v čem ještě dále záleží *pobožnost srdce*?

Pobožnost srdce záleží: 2. V klanění se Ježíši Kristu v nejsvětější svátosti oltářní.

A když vám vzácný host něco daruje na památku, co s tím činíváte?

Máme to ve veliké vážnosti, a častěji sobě to připomínáme.

Zanechal-li nám Ježíš Kristus také něco na památku?

Zanechal.

Co nám zanechal?

Zanechal nám *svátost oltářní* na památku.

A na jakou památku?

Na památku umučení a smrti Své.

Kolikrátkoli tedy velebnou svátost oltářní přijímati chcete, co sobě máte vždy připamatovati?

Máme sobě umučení a smrt Ježíše Krista připamatovati. V čem tedy záleží ještě dále pobožnost srdce?

Pobožnost srdce záleží: 3. Ve vděčném připomínání sobě smrti Ježíše Krista, na jejížto památku tato svátost ustanovena a k požívání nařízena jest.

Přechováváte-li před příchodem vzácného hosta nějaké nádherné a hrdé myšlenky v srdci svém?

Nikoli.

Co ale v srdci svém vzbuzujete?

Vzbuzujeme v srdci svém *pokoru*.

A pak se k příchodu hosta vzácného připravujete provozováním jakých skutků?

Ku příchodu hosta vzácného připravujeme se provozováním dobrých skutků.

Před přijímáním Ježíše Krista máte se tedy v čem obzvláště cvičiti?

Před přijímáním Ježíše Krista máme se cvičiti v *pokoře a v provozování dobrých skutků*.

Kterí jsou ti *dobří skutkové*?

Dobří skutkové jsou: *Modliti se, postiti se, a almužnu dávatí*.

A kteří ještě?

Milosrdní skutkové.

Těmito skutky prokazujete lásku svou ke komu?

Těmito skutky prokazujeme *lásku k bližnímu*.

V čem tedy záleží ještě posledně *pobožnost srdce*?

Pobožnost srdce záleží: V pokoře a provozování jiných křesťanských ctností, obzvláště lásky k bližnímu.

Nyní mi řekněte již v celosti, v čem *pobožnost srdce* záleží?

Pobožnost srdce záleží:

1. *Ve vzbuzování víry, naděje a lásky.*
2. *V klanění se nejsvětější svátosti oltářní.*
3. *Ve vděčném připomínání smrti Ježíše Krista, na jejížto památku tato svátost ustanovena, a k požívání nařízena jest.*
4. *V pokoře a provozování jiných křesťanských ctností, zvláště pak lásky k bližnímu.*

Když vzácný host již má přijíti, dopouštíte-li se tenkrát nějaké nestřídmosti v jídle a v pití?

Nikoli, ale jsme velmi střízliví.

Když přijímati chcete samého Ježíše Krista, bylo-liby na tom dosti, kdybyste jen střízliví byli jako k příchodu nějakého jiného hosta?

Na tom by nebylo dosti.

Jací tedy musíte před přijímáním Ježíše Krista býti?

Musíme *lační býti*.

Co jest to *lačným býti*?

*Lačným býti jest od dvanácté půlnoční hodiny nic ne-
jísti a nepíti.*

Musí-li též i nemocný lačným býti, když velebnou svátost oltářní přijímati chce?

Těžce nemocní lidé nemusejí lačnými býti, když velebnou svátost oltářní přijímati chtějí.

Krom těžké nemoci kdo musí lačným býti?

Všickni, jenž svátost oltářní chtějí přijímati.

Když vzácný host má již do domu vašeho vjíti, jaké roucho na sebe béřete?

Béřeme čisté roucho na sebe.

V jakém oděvu tedy máte k přijímání Ježíše Krista v nejsvětější svátosti oltářní přistoupati?

Máme k přijímání nejsvětější svátosti oltářní v čistém
neb poctivém oděvu přistoupiti.

Abyste svátost oltářní hodně přijali, co musíte, krom
nebezpečné nemoci činiti?

*Abychom velebnou svátost oltářní hodně přijali, máme
krom nebezpečné nemoci:*

1. *Od dvanácté půlnoční hodiny lačni býti, to jest, ne-
máme jísti ani píti.*

2. *Máme v poctivém oděvu a s největší uctivostí ke
stolu Páně přistoupiti.*

Když před přijímáním všeobecná zpověď se říká, co máte
činiti?

Máme nejen ústy vyznávati vinu svou ale i v srdci máme
toho litovati, že jsme Boha, dobrotivého Otce našeho
tak často hříchy svými urazili; a pak máme upřímnou
vůli míti, předešlý život svůj napravit a se polepšiti.

Co praví sv. Mat. (kap. 8.) o jednom setníkovi?

On praví: Že setník jeden prosil Pána Ježíše, aby těžce
nemocného služebníka jeho uzdravil — a když Ježíš
mu přislíbil, že přijde a uzdraví ho: setník mu od-
pověděl: „*Pane! nejsem hoden, abys všel pod střechu
mou, ale toliko rci slovem, a uzdraven bude slu-
žebník můj.*“

Líbila-li se Kristu Ježíši tato pokora setníková?

Líbila se mu tak, že v okamžení služebníka jeho uzdravil.

Když kněz svatou hostií lidu ukazuje, co máte i vy mlu-
viti a činiti?

*Když kněz lidu svatou hostií ukazuje, máme se jí po-
korně klaněti, v prsy se bít a říci: Pane! nejsem
hoden, abys všel pod střechu mou, ale toliko rci
slovem, a uzdravena bude duše má.*

Jak se máte chovati při přijímání svaté hostie?

Při přijímání svaté hostie máme mravně ústa odevřítí, jazyk na dolejší pysk (ret) vyložití, bílé roucho, jestliže před rukami jest, před sebe vzítí, a požívatí hostii svatou beze všeho žvýkání, a delšího v ústech zdržování.

Co se má po svatém přijímání činiti.

Jest-li to jen malé dobrodiní, když se nám Kristus ve svátosti oltářní za pokrm a nápoj vydává?

To není malé, ale neskončené dobrodiní.

Můžete-li se Mu za to neskončené dobrodiní snad nějak odměniti?

My se Mu za to neskončené dobrodiní nemůžeme odměniti.

Co jste tedy aspoň povinni činiti?

Jsme Mu povinni za to poděkovati.

Co máte tedy předně po svatém přijímání činiti?

Po svatém přijímání máme:

1. Kristu Ježíši za neskončenou milost děkovati, kterou nám prokázal, že k nám přijíti ráčil.

Při tom děkování máte-li se před Ním povýšovati?

Nikoli, ale máme se před Ním kořiti a Jemu se klaněti.

Co máte tedy po svatém přijímání dále činiti?

Po svatém přijímání máme:

2. Kristu Ježíši v pokoře se klaněti.

Co myslíte, pod čí ochranou jste nejjistější?

Pod ochranou boží, neb Ježíše Krista.

Když po svatém přijímání Ježíše v srdci svém přítomného máte, co máte tenkrát činiti?

My se Mu máme zcela pod ochranu odevzdati.

A máte-li snad žádostivi býti, aby co nejdřív ze srdce vašeho vystoupil?

Nikoli!

Co tedy?

Máme Jej prositi, aby se Svou svatou milostí při nás stále zůstal.

A pak máte-li něco takového činiti, čím byste se Jemu znelíbili?

Nikoli, ale máme se Jemu hledět zalíbiti.

Čím se Mu nejvíce můžete zalíbiti?

Můžeme se Mu nejvíce zalíbiti skrze ctnosti.

Které pak jsou ty ctnosti, v kterých Sobě velice libuje?

Víra, naděje a láska.

Co máte tedy s těmito ctnostmi činiti?

Máme je vzbuzovati.

Máte-li od dobrého, jež jste před sebe vzali, odstoupiti?

Nikoli, ale dobré předsevzetí máme obnoviti.

A jestliže v nějaké bídě neb v nedostatku se vynacházíte, a k provozování dobrého, jež jste před sebe vzali, mdlí a slabí jste, komu to máte oznámiti?

To vše máme oznámiti Ježíši Kristu, jehož právě po svatém přijímání v srdci svém přítomného máme.

Co tedy ještě konečně po svatém přijímání máte činiti?

Máme všechny své bídy Jemu přednáseti.

Nyní mi řekněte již v celosti, co máte po svatém přijímání činiti?

Po svatém přijímání máme:

- 1. Kristu Ježíši za neskončenou milost děkovati, kterouž nám skrze to prokázal, že k nám přijíti ráčil.*
- 2. Jemu v pokoře se klaněti.*
- 3. Jemu se obětovati.*
- 4. Jeho prositi, aby se Svou milostí v nás stále zůstal.*
- 5. Víru, naději a lásku vzbuzovati, a všechna učiněná dobrá předsevzetí obnovovati.*

6. Jemu všechny své bídy a všechny potřeby duše i těla přednáseti.

A pak již můžete snad po svatém přijímání z chrámu Páně hned odejít?

Nikoli, ale máme tam déle zůstat, a obyčejné modlitby ze své modlitební knížky s pobožným srdcem vykonati.

A co potom ještě máte v chrámu Páně činiti?

Máme potom ještě ke křtitelnici jít, kdežto jsme se křestany stali, a tam všechny Bohu na křestu svatém učiněné sliby obnoviti.

A pak se máte také za koho modliti?

Potom se máme také modliti za všechny duchovní i světské vrchnosti, aby jim Bůh milosti propůjčil, aby své úřady k větší cti a chvále boží, a k spasení duší lidských náležitě vždy vykonávali.

A pak za koho se máte ještě modliti?

Potom se ještě máme modliti za naše dobrodince.

Obzvláště ale za koho ještě?

Za duše zemřelých rodičů, příbuzných a známých našich, a za duše v očistci.

A tuto modlitbu, jestli čas to připouští, kde máte vykonati?

Máme ji vykonati na hřbitově, kdežto těla našich rodičů, příbuzných a známých odpočívají.

Pakli ale jest čas k tomu nepohodlný?

Tenkrát můžeme modlitby za ně v chrámu Páně vykonati.

A jak máte ztráviti ten den, v němž jste velebnou svátost oltářní přijali?

Máme ho svatě ztráviti.

Jak to?

Máme se po celý ten den všech i sebe menších hříchů všemožně chrániti, a jestli můžeme, almužny udělovati,

nemocné navštěvovati, jim sloužiti, a jiné dobré skutky konati.

O svátosti pokání.

Co jest svátost pokání.

Vypravujte mi příběh o marnotratném synu jak jsem vám ho vykládal?

Člověk jeden měl dva syny; mladší řekl svému otci: „Otče! dej mi díl statku, kterýž mi přináleží.“ Což otec učinil. Po nemnohých dnech shromáždiv sobě všecko mladší syn, odebral se přes pole do daleké krajiny, a tam rozmrhal statek svůj, jsa prostopášně živ. Když všecko utratil, stal se hlad veliký v té krajině, a on počal nouzi trpěti. I šel a přidržel se jednoho měštnína krajiny té, kterýž jej přijal do domu svého, aby pásł vepře. Když pak hlad veliký trpěl, žádal mlátem, jehož vepři jedli, nasycen býti; a jelikož mu žádný ani mláta do syta nedal, počal hynouti. Nyní mi řekněte, koho vlastně představuje ten otec, jenž měl ty syny?

Ten otec představuje samého *Boha*, nejlaskavějšího Otce nebeského.

A koho vlastně představuje mladší syn?

Ten představuje *hříšníka*.

A koho vypoďobňuje měštnín, u něhož potom musel mladší syn vepře pásti?

Ten vypoďobňuje *ďábla pekelného*, u kteréhož hříšník do otroctví padá.

Co se s marnotratným synem dalo, zdali se to vztahovalo na duši čili jen na tělo jeho?

To se vztahovalo jen na tělo jeho.

A když se to obrátí na *hříšníka*, bude-li se to ještě vztahovati na tělo?

Tenkrát se to nebude vztahovati na tělo, ale na duši.

Přirovnejte tedy nyní hříšníka k onomu marnotratnému synovi, a vysvětlete podobenství tak, jak jsem já vám ho vysvětlil.

Jako marnotratný syn pohrdal péčí, starostí a dobrodiním, jehož od maličkosti své nezaslouženě užíval v domě dobrotivého otce svého, a vezma podíl svůj, odešel do světa, a tam rozpustilý život vedl: tak to činí i hříšník, když každým napomenutím, vyučováním spasitelným a přikázáním božím pohrdá, a opouští chrám Páně, který jest dům nebeského Otce, a pak chodí jen po samých rozkošných místech, navštěvuje hříšné společnosti o rozpustilá tovaryšstva a činí, co tělo jeho žádá.

Co z takového života následuje?

Z takového života nic jiného nenásleduje, nežli že, jako marnotratný syn, rozmrhav prostopázně veškeren statek svůj, nouzi velikou trpěl, tak že byl přinucen přijmouti službu u nemilosrdného měštěnína, kterýž mu ani mláta, jehož vepři jedli, do sytosti nedal, a tak od velikého hladu již hynouti počínal: rovněž tak i hříšník, když odvrátiv se od Boha, a opustiv chrám Páně, jen dle žádosti těla svého živ jest: tratí milost boží, která jest pokrm, posila a život duše, a padá do služebnosti hříchu a ďábla, a pak, nemaje žádné duchovní posily, počíná na duši své, jako onen marnotratný syn, hynouti.

Vypravujte mi, co se s marnotratným synem potom dále stalo?

Potom šel sám do sebe, a řekl: „*Jak mnozí nájemníci v domě otce mého hojnost mají chleba, a já tuto hladem hynu; vstanu a půjdu k otci svému a řeknu: Otče! zhřešil jsem proti Bohu, a před Tebou, již nejsem více hoden slouiti synem tvým: ale učiň mne jen jako jednoho z nájemníků svých!*“

A učinil-li to také skutečně tak, jak sobě umínil?

Učinil.

Když hříšník následuje marnotratného syna ve zlém, v čem ho má také následovati?

Má ho také v dobrém následovati.

Opakujte ještě jednou, co činil marnotratný syn, když mnoho zlého byl spáchal?

On uznal, že zle činil, a celý nedostatek i tu nouzi, kterou trpěl, uznával za následek toho zlého, jehož spáchal: a proto také byl mrzutý nad předešlým životem svým, a umínil sobě, že se polepší, že se opět k otci svému navrátí, vyzná svou vinu před ním, a bude ho za odpuštění prositi. A pak, jak u sebe ustanovil, také v skutku učinil. Přišel k otci svému, padl před ním na kolena svá, vyznal svou vinu, prosil za odpuštění, a pak žádal, ne za syna, ale za nájemníka přijat býti.

Co tedy dle tohoto příkladu má po spáchaném hříchu i hříšník činiti?

Má též jako marnotratný syn vinu svou uznati, nad předešlým hříšným životem svým mrzut býti, a ustanoviti u sebe, že se ze hříšných společností a shromáždění opět do chrámu Páně, do domu otce svého nebeského, chce navrátiti, a padna na kolena svá před nebeským Otcem že chce svou vlastní vinu vyznávat, za odpuštění prositi, a polepšení života svého přislíbiti.

A má-li to hříšník jen ustanoviti u sebe, a pak toho nečiniti?

Nikoli, ale musí to v skutku tak vykonati, jak to sám u sebe ustanovuje.

Co musí tedy po spáchaném hříchu činiti?

Musí uznati, že on sám příčinou byl hříchu, a že jím Boha, svého nejlaskavějšího Otce, velmi těžce urazil, pak musí nad hříchy svými býti mrzut, a přát sobě, kdyby jich raději nikdy nebyl spáchal, a musí do chrámu Páně jíti, a tam před Bohem hříchy své vyznati, za odpuštění prositi, a polepšení života přislíbiti.

Odpustil-li otec svému opět se navracujícímu synu?

Odpustil mu.

Odpustí-li také Bůh hříšníkovi polepšení slibujícímu?

Odpustí.

Víte-li mi nějaké příklady jmenovati?

Víme.

Jmenujte je tedy!

Bůh odpustil hříchy *Davidovi, Maří Magdaleně, Petrovi, Tomášovi a lotrovi na kříži.*

Od koho dosáhli všickni tito odpuštění svých hříchů?

Krom Davida krále všickni tito hříšníci dosáhli odpuštění svých hříchů od samého Ježíše Krista, když ještě zde na světě obcoval.

Dříve ale nežli na nebesa vstoupil, komu dal Ježíš moc hříchy odpouštěti?

Dal moc hříchy odpouštěti Svým apostoľům.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Přijměte Ducha svatého, kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte zadržáni jsou.*“ (Jan 20, 22.)

Co myslíte, vztahovala-li se tato moc hříchy odpouštěti, jen na samé apostoly?

Nevztahovala se jen na apostoly, ale i na kněze co pravé nástupníky apostolů.

Kdo má tedy v pravé Církvi nyní moc hříchy odpouštěti? V pravé Církvi mají kněží moc hříchy odpouštěti.

Když tedy hříšník odpuštění svých hříchů chce dosáhnouti, ke komu musí jíti?

Musí jíti ke kněžím.

A co musí činiti?

Musí hříchy své vyznávat.

Smí-li ke kterémukoli knězi jíti?

Nesmí ke kterémukoli knězi jíti, ale musí jíti k tomu, který od Církve svaté náležitě k tomu zřízen jest.

Nuže, takový hříšník, který před knězem náležitě k tomu zřízeným hříchy své vyznává, aby odpuštění dosáhl, jmenuje se *kající hříšník* — jak se jmenuje?

Jmenuje se *kající hříšník*.

Koho nazýváme *kajícím hříšníkem*?

Kajícím hříšníkem nazýváme toho, který před knězem náležitě k tomu zřízeným vyznává hříchy své, aby jich odpuštění dosáhl.

Když kněz hříšníkovi hříchy odpouští: tu se celé jednání hříšníkovo při tom jmenuje *pokání* — jak se to jmenuje?

To se jmenuje *pokání*.

Nyní mi řekněte, co jest *pokání*?

okání jest, když kněz hříšníkovi hříchy odpouští.

Kterýkoli kněz?

Nikoli, ale ten, který k tomu zřízen jest.

A odpouští-li mu kněz hříchy vlastní mocí?

On mu je odpouští mocí boží, čili na místě božím.

Řekněte tedy nyní již lépe, co jest *pokání*?

Pokání jest, když kněz náležitě k tomu zřízený na místě božím hříšníkovi hříchy odpouští.

Kolikery jest hřích?

Hřích jest dvojí: *hřích prvopočátečný a hřích skutečný.*

V které svátosti se odpouští hřích *prvopočátečný*?

Ve svátosti křestu.

V pokání tedy se jací hříchové odpouštějí?

V pokání se odpouštějí *hříchové skuteční*, jichžto se hříšník po křestu svatém dopustil.

Odpouštějí-li se hříšníkovi tito hříchové tak, že se nemusí z nich vyznávati?

Neodpouštějí.

Co tedy musí hříšník činiti, jestliže odpuštění svých hříchů dosáhnouti chce?

Musí se z hříchů svých vyznati.

A to snad jen povrchně?

Nikoli povrchně ale *úplně a skroušeně.*

A má-li sobě mysliti, že po dosaženém odpuštění hříchů bude moci opět znovu hřešiti?

Nikoli, ale musí upřímnou a opravdivou vůli míti, svůj předešlý život polepšiti.

Nyní mi řekněte, co jest pokání?

Pokání jest, když kněz náležitě k tomu zřízený na místě božím hříšníkovi po křestu svatém spáchané hříchy odpouští, když hříšník se z nich skroušeně a úplně vyznává, a opravdivou vůli má, se polepšiti.

Může-li každý vidět, když kněz hříšníkovi na místě božím hříchy odpouští?

To může každý vidět.

Jaké jest to tedy znamení?

To jest *viditelné znamení.*

A zasluhuje-li hříšník, aby hříchové jeho mu byli odpuštění?

On toho nezasluhuje.

Jakým tedy darem jest odpuštění hříchů?

Odpuštění hříchů jest *darem nezaslouženým*.

Jak se takový dar jmenuje?

Takový dar se jmenuje *milost*.

Může-li někdo milost viděti?

Milost nemůže nikdo viděti.

Nyní mi řekněte, jaké znamení jest pokání?

Pokání jest *viditelné znamení*.

Jaké milosti?

Neviditelné milosti.

Od koho jest odpuštění hříchů ustanoveno?

Jest ustanoveno *od samého Ježíše Krista*.

A to snad k naší škodě a záhubě?

Nikoli ke škodě a k záhubě naší, ale *k našemu posvěcení a spasení jest ustanoveno*.

Viditelné znamení neviditelné milosti, kteréž od Krista Pána k našemu posvěcení jest ustanoveno, jak se jmenuje?

To se jmenuje *svátost*.

Co jest tedy pokání?

Pokání jest svátost.

Nyní mi řekněte již úplně, co jest pokání?

Pokání jest svátost, v kteréž k tomu zřízený kněz na místě božím hříšníkovi po křestu svatém spáchané hříchy odpouští, když hříšník z nich skroušeně a úplně se vyznává, a opravdivou vůli má se polepšiti.

Kterým lidem jest svátost pokání potřebna?

Svátost pokání jest všem potřebna, kteří po křestu svatém těžce zhřesili.

Co pak skrze svátost pokání dosahujete?

Skrze svátost pokání dosahujeme: 1. Odpuštění hříchů.

2. *Odpuštění trestu věčného.* 3. *Milost boží.* 4. *Pokojné svědomí.*

Nyní již mi můžete také lehce říci, co znamená *pravé pokání činiti?*

Pravé pokání činiti jest, k Bohu se zase obrátiti, od Něhož jsme se skrze hřích odvrátili, hříchy své v ošklivosti míti, jich opravdově litovati, a nich se vyznati, a za ně zadost činiti.

Kolik pak částek jest ke svátosti pokání zapotřebí?

Ke svátosti pokání jest patero částek potřebí.

Které pak jsou to?

Těch patero částek jest: 1. Zpytování svědomí. 2. Skroušenost a lítost. 3. Opravdové předsevzetí. 4. Zpověď. 5. Zadostčinění.

O zpytování svědomí.

Můžete-li psáti tak, že byste nevěděli, že píšete?

Nemůžeme.

Můžete-li něco jiného činiti tak, že byste nevěděli, že to činíte?

Nemůžeme.

A mohou-li jiní lidé něco činiti tak, žeby nevěděli, že to činí?

Nemohou.

Každý člověk tedy, jako vy, jest sobě vždy čeho povědom?

Každý člověk jest sobě povědom *všech skutků, jichžto činí.*

Můžete-li mluvit tak, že byste nevěděli že mluvíte?

Nemůžeme.

A mohou-li to jiní lidé učiniti?

Aniž jiní lidé to mohou.

Každý člověk tedy, jako vy, jest sobě čeho povědom?

Každý člověk jest sobě povědom *všech řečí, jež mluví*.
Můžete-li něco mysliti neb žádati tak, žebyste nevěděli,
nač myslíte a co žádáte?

Nemůžeme.

A mohou-li to jiní lidé?

Aniž jiní lidé to mohou.

Každý člověk tedy, jako vy, jest sobě ještě také čeho
povědom?

Každý člověk jest sobě také *všech myšlení a žádostí
svých povědom*.

Nuže, povědomost vlastních skutků, řečí, myšlení a žá-
dostí jmenuje se *svědomí* — jak se to jmenuje?

To se jmenuje *svědomí*.

Co se jmenuje *svědomí*?

Svědomí se jmenuje povědomost vlastních skutků, řečí,
myšlení a žádostí.

Co tedy jest *svědomí*?

Svědomí jest povědomost vlastních skutků, řečí, myšlení
a žádostí.

Kolikerí jsou skutkové lidští?

Skutkové lidští jsou dvojí: *dobří* a *zlí*.

A řeči?

Řeči lidské jsou též dvojí: *dobré* a *zlé*.

Myšlení?

Myšlení jsou též dvojí: *dobrá* a *zlá*.

A žádosti?

Žádosti lidské jsou rovněž také dvojí: *dobré* a *zlé*.

Co myslíte, kolikeré jest tedy také *svědomí*?

Svědomí jest též dvojí: *dobré* a *zlé*.

Které pak jest *dobré svědomí*?

Dobré svědomí jest povědomost vlastních dobrých skutků,
řečí, myšlení a žádostí.

A které jest *zlé* svědomí?

Zlé svědomí jest povědomost vlastních zlých skutků,
řečí, myšlení a žádostí.

Co činil *Adam*, když přestoupil přikázání boží?

Schovával se před Bohem.

Proč pak?

Proto že věděl, že zle činil.

Co pak činil *Kain*, když Abela bratra svého zabil?

Utíkal do lesa, a byl celý jako rozumu zbavený.

Proč utíkal?

Proto že věděl, že zle činil.

Co činil *Jidáš Iskariotský*, když Krista Pána zradil?

Šel nazpátek k Židům, a vhodil jim těch třicet stříbr-
ných, za něž jim byl Krista prodal, a pak šel a zou-
fal sobě.

Co myslíte, proč to učinil?

To učinil proto, že věděl, že zle učinil.

Dříve nežli *Adam* do hříchu padl, schovával-li se též
před Bohem?

Neschovával se před Bohem.

A *Kain* dříve, nežli Abela zabil, utíkal-li též do lesa,
jako bez rozumu?

Neutíkal.

A kdyby *Jidáš* nebyl Krista Pána zradil, byl-liby sobě
snad také zoufal?

Nebyl by sobě zoufal.

Adam tedy, *Kain* a *Jidáš Iskariotský* jaké měli svědomí
po spáchaném hříchu?

Měli *svědomí zlé*.

Proč?

Proto že sobě byli *zlého povědomi*.

A jaké měli svědomí dříve, nežli hřích spáchali?

Měli *svědomí dobré*.

Proč?

Proto že sobě ničeho zlého nebyli povědomi.

Co jim dobré svědomí působilo?

Dobré svědomí jim působilo vnitřní pokoj a radost.

A co jim působilo zlé svědomí?

Zlé svědomí jim působilo ustavičný nepokoj vnitřní, strach před Bohem a mrzutost nad vlastním životem.

Které svědomí máte vy sobě hledět zaopatřiti?

My sobě máme hledět zaopatřiti dobré svědomí.

A kterého se chrániti?

Zlého svědomí máme se chrániti.

Z toho ohledu tedy jaké skutky máte vždy činiti, a kterých se máte varovati?

Máme z toho ohledu jen samé dobré skutky činiti, a zlých skutků se varovati.

Když ale na vzdor vši pozornosti své přec do hříchu padáte, a pak zlé svědomí vás znepokojuje, kterak se zlého svědomí můžete zbaviti?

Po spáchaném hříchu zlého svědomí se můžeme zbaviti, když se opět k Bohu obrátíme, od Něhož jsme se skrze hříchy odvrátili.

K tomu vás povzbuzuje sám Bůh skrze *Jeremiáše* proroka (3, 22.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Obratle se synové, navracující se, a uzdravím odvrácení vaše.*“

A kterými slovy o tom ujišťuje svatý *Jan* (I. kap. 1, 9.)?

Těmito slovy: „*Jestliže budeme vyznávati hříchy své, věrnýť jest Bůh a spravedlivý, aby nám odpustil hříchy naše, a očistil nás od všelike nepravosti.*“

Jestliže odpuštění hříchů svých dosáhnouti chcete, co praví zde sv. *Jan*, že musíte předně činiti?

On praví, že musíme předně hříchy své vyznávati.

Pamatujete-li sobě všecko, co jste před měsícem, aneb před půl rokem zlého spáchali?

My sobě to všecko nepamatujeme.

Kdybyste tedy v tomto okamžení měli hříchy své vyznávati, zdali byste to mohli náležitě učiniti?

My bychom to v tomto okamžení nemohli náležitě učiniti.

Proč pak ne?

Proto že nyní v náhlosti nevíme, co jsme před měsícem aneb před půl rokem zlého spáchali.

Kdyby vám ale byla lhůta jednoho aneb více dní k tomu ustanovena, zdali byste to mohli potom učiniti?

Potom bychom to mohli učiniti.

Proč pak?

Proto že bychom sobě po ten čas mohli zlé skutky své připamatovati.

Co musíte tedy činiti dříve, nežli hříchy své vyznávati chcete?

Dříve musíme sobě připamatovati, čím a skrze co jsme zhřešili.

Nuže, připomínati sobě, čím a skrze co člověk hřešil, jmenuje se *svědomí zpytovati* — jak se to jmenuje?

To se jmenuje *svědomí zpytovati*.

Co se jmenuje *svědomí zpytovati*?

Svědomí zpytovati se jmenuje připomínati sobě, čím a skrze co jsme zhřešili.

A co jest *svědomí zpytovati*?

Svědomí zpytovati jest sobě připomínati, čím a skrze co jsme zhřešili.

Byli-li jste již vy všickni u svaté zpovědi?

My jsme ještě všickni nebyli u svaté zpovědi.

Vy, kteří jste ještě nikdy u svaté zpovědi nebyli, od kterého času počnete svědomí své zpytovat?

Od toho času, když jsme počali zlé od dobrého rozeznávat, aneb od toho času, když jsme počali hřích poznávat.

A vy, kteří jste již u svaté zpovědi byli?

My počneme od poslední zpovědi, kterou jsme totiž naposledy vykonali, svědomí své zpytovat.

Nyní mi řekněte již úplně, *co jest svědomí zpytovat?*

Svědomí zpytovat jest, sobě připomínati, čím a skrze co jsme od poslední zpovědi, aneb od toho času, když jsme počali hřích poznávat, zhřešili.

Jest-li to něco lehkého, připomínati sobě již dávno spáchaných hříchů?

To není nic lehkého.

Může-li sobě to všechno člověk sám svou pamětí připamatovati?

Nikoli.

Čí pomoci a posily k tomu potřebuje?

K tomu potřebuje pomoci neb posily Ducha svatého.

Můžete-li vy vlastní pamětí svou na všechny již dávno spáchané hříchy své se upamatovati?

My se vlastní pamětí svou nemůžeme na všechny spáchané hříchy své upamatovati.

Čí tedy pomoci i vy k tomu potřebujete?

My k tomu potřebujeme též pomoci Ducha svatého.

Dříve tedy nežli počnete svědomí zpytovat, co musíte činiti?

Musíme Ducha svatého o pomoc k tomu prositi.

Nyní mi tedy řekněte, co máte při zpytování svědomí především jiným činiti?

Při zpytování svědomí máme především jiným Ducha

svatého vzývati, aby nás osvítíl, a nám poznati dal, čím a skrze co jsme zhřešili.

A tuto prosbu k Duchu svatému můžete v krátkosti kterými slovy vysloviti?

Těmito slovy: „*Ty osvěcuješ svítebnici mou, Pane Bože můj! osvěť temnosti mé.*“ (Žalm 17, 29.)

Kolikerym způsobem člověk hřeší?

Člověk hřeší čtverým způsobem: *Myšlením, žádostmi, řečí a skutkem.*

Nač se tedy při zpytování svědomí *vůbec* máte upamatovati?

Při zpytování svědomí máme se vůbec na to upamatovati, zdali jsme myšlením, žádostí, řečí aneb dokonce skutkem zhřešili.

Abyste se lehčeji a úplněji na všecky spáchané hříchy mohli upamatovati, jak máte zpytování svědomí započítí?

Máme sobě desatero přikázání božích a patero přikázání církevních živě představití, a pak od přikázání k přikázání ve zpytování pokračovati.

A co sobě ještě mimo přikázání boží a přikázání církevní máte představití?

Druhy těžkých hříchů.

Kolik pak jest druhů hříchů?

Čtyry jsou druhy hříchů: 1. Sedmero hlavních hříchů. 2. Šestero hříchů proti Duchu svatému. 3. Čtvero hříchů do nebe volajících. 4. Devatero cizích hříchů.

A co ještě krom toho sobě máte představití?

Ještě milosrdné skutky, jenž opět jsou *tělesní a duchovní.*

A co ještě posledně?

Posledně ještě, zdali jsme povinnosti stavu svého bedlivě plnili.

Zrcadlo při zpytování svědomí.

Při zpytování svědomí z prvního přikázání božského, které otázky sobě budete klásti?

Při zpytování svědomí z prvního přikázání božského tyto otázky budeme sobě klásti:

(Vzhledem *víry*.)

Nežádal-li jsem někdy, aby zavrženi byli někteří článkové víry?

Nezdržoval-li jsem se v pochybování o některém článku víry?

Nechtěl-li jsem všetečně skoumati některá tajemství víry?

Nestyděl-li jsem se za svou víru aneb nezanedbal-li jsem z bázně lidské, abych posměch nemusel trpěti, někdy své modlitby a jiné pobožnosti před jinými lidmi vykonati?

Nečetl-li jsem někdy bludné a kacířské knihy, a neoblivá-li jsem sobě v bludném učení jinověrců, a ne-schvaloval-li jsem ho?

Nemyslí-li jsem sobě, aneb nemluvil-li jsem, žeby to jedno bylo, tu neb onu víru míti?

Nechtěl-li jsem se pověrečným způsobem budoucích a skrytých věcí dověděti, kterých se přirozenými prostředky dověděti nelze, jako: vykládáním karet na ukradené neb ztracené věci?

Nedal-li jsem sobě hádati, neb sny vykládati?

Nezavrhoval-li jsem obrazy a ostatky svatých?

(Vzhledem *naděje*.)

Nepochyboval-li jsem o tom, zdali Bůh, co přislíbil, nám také uděliti může a chce?

Nepochyboval-li jsem v neštěstí neb v nějakém kříži a v protivenství o božské pomoci a prozřetelnosti?

Nereptal-li jsem proti Bohu v zármutcích, nemyslí-li nebo neříkal-li jsem, že Bůh o mně neví?

(Vzhledem *lásky*.)

Neměl-li jsem větší zalíbení v rozkošech a v rozpustilostech, nežli v modlitbě, ve službách božích a v jiných pobožnostech?

Nemiloval-li jsem více věci stvořené, jako: peníze, šaty nádherné a t. d. nežli samého Boha?

Děkoval-li jsem vždy Bohu za přijatá od Něho dobrodiní?

Nezanedbal-li jsem někdy ranní, polední, a večerní modlitby vykonati?

(Vzhledem *druhého* přikázání.)

Které otázky sobě budete vzhledem druhého přikázání božího klásti?

Vzhledem *druhého* přikázání božského budeme sobě tyto otázky klásti:

Nereptal-li, nerouhal-li jsem se proti Bohu, Jeho spravedlnosti a prozřetelnosti?

Nejmenoval-li jsem jen z lehkomyšlnosti, ze žertu a bez potřeby nejsladší jméno Ježíš?

Nemluvil-li jsem potupně o svatých božích?

Neobracel-li jsem slova Písma svatého v žert aneb neuváděl-li jsem je v posměch?

Nevolal-li jsem Boha za svědka k potvrzení nějaké maličkosti, aneb ke lži?

Nemám-li také obyčej k potvrzení nějaké lži se dušiti, chtít se propadnouti aneb nechtít spasenu býti?

Splnil-li jsem náležitě všecky sliby, jichžto jsem Bohu učinil?

Nezavázal-li jsem se slibem, něco zlého činiti aneb něco dobrého zanechati, někomu křivdu nějakou způsobiti, nad někým se pomstiti, aneb něco jiného zlého učiniti?

(Vzhledem *třetího* přikázání.)

*Které otázky sobě budete vzhledem **třetího** přikázání božího klásti?*

Tyto otázky:

Nekonal-li jsem v neděli a ve svátek nějakou těžkou práci bez potřeby a bez náležitého dovolení?

Nepřišel-li jsem někdy vlastní vinou pozdě na mši svatou, aneb nebyl-li jsem při ní dobrovolně roztržitý?

Neopominul-li jsem vlastní vinou mši svatou slyšeti?

Nezameškal-li jsem z nedbanlivosti aneb z nějaké nevážnosti kázání a křesťanské cvičení slyšeti?

Nechodil-li jsem místo služeb božích do zlých společností, a na jiná rozkošná a svůdnická místa?

(Vzhledem *čtvrtého* přikázání.)

*Jak sebe samých budete vzhledem **čtvrtého** přikázání božího tázati?*

Takto:

Nehněval-li jsem se na své rodiče, nemyslí-li jsem o nich aneb nepřál-li jsem jim něco zlého, neradoval-li jsem se z neštěstí jejich, aneb nežádal-li jsem na ně brzkou smrt?

Nermoutil-li jsem se nad tím, když jim Bůh dával štěstí, sílu, zdraví a prodlužoval jim života?

Nestyděl-li jsem se za ně, aneb nepohrdal-li jsem jimi?

Nemluvil-li jsem o nich zlé věci, neprohlašoval-li jsem veřejně jejich chyby, nepomlouval-li jsem je, neutrhával-li jsem jim na cti, aneb neobořil-li jsem se na ně nezdvořilými slovy?

Netupil-li, nehanil-li jsem je před jinými lidmi?

Neodepřel-li jsem jim někdy povinnou poslušnost ve slušných a spravedlivých věcech?

Ctil-li jsem je vždy náležitě?

Ctil-li jsem též své představené, své učitele?

Nehněval-li jsem se na ně proto, že mne k dobrému napomínali, ze zlého kárali, a k pilnosti, jakož i k pobožnosti povzbuzovali?

Nemluvil-li jsem o nich něco zlého, aneb neučinil-li jsem jim nějakou neúctu?

(Vzhledem *pátého* přikázání.)

Dle kterých otázek budete při pátém přikázání božím pokračovati?

Dle těchto otázek:

Neporanil-li jsem někoho dobrovolně aneb sebe samého?

Nerušil-li jsem někomu zdraví pokoušením ho k hněvu, rozličnými řečmi a jednáním?

Nekazil-li jsem sám sobě zdraví rozpustilým běháním, skákáním aneb nestřídmým požíváním pokrmů a nápojů?

Nevpouštěl-li jsem se do nebezpečství života nepotřebným lezením na vysoké stromy, aneb koupáním se v hluboké vodě a jiným podobným jednáním nebezpečným?

Nerval-li jsem se s jinými spolužáky, nedával-li jsem jim zlé příklady?

Nebyl-li jsem v nějakém kříži nevrlý, netrpělivý, nežádal-li jsem sobě v hněvu neb v mrzutosti raději umříti, aneb, nechtěl-li jsem sobě neb jinému život vzíti?

(Vzhledem *šestého* přikázání božího.)

Které otázky sobě budete vzhledem šestého přikázání klásti?

Tyto otázky:

Neobliboval-li jsem sobě v nečistých myšlénkách a žádostech?

Nevpustil-li jsem se dobrovolně do blízké příležitosti k oplzlým myšlením a žádostem pokoušenu býti?

Nečetl-li jsem oplzlé knihy, a nezpíval-li jsem hanebné písně, aneb nepřepisoval-li jsem je?

Neobliboval-li jsem sobě v tom, když jsem mohl hanebné řeči slyšeti, aneb nemluvil-li jsem je někdy také sám?

Nechodil-li jsem dobrovolně na taková místa, o nichžto jsem věděl předkem, že tam jen samé hanebnosti budu slyšeti a viděti?

Nedíval-li jsem se všetečným očima sám na sebe aneb na jiné osoby, na oplzlé obrazy, na hovádka, aneb na jiné věci, kteréž mne potom k nečistým žádostem ponoukati mohly?

Neopovážil-li jsem se takových nečistých a oplzlých věcí činiti sám se sebou aneb s jinými?

Nebyl-li jsem také nestydatý v oděvu, zahálečný a nestřídmý?

(Vzhledem *sedmého* přikázání.)

Kterak se budete sami sebe vzhledem sedmého přikázání božího tázati?

Takto:

Nevzal-li jsem něco, co jiným lidem přináleželo proti vůli a bez vědomosti jejich?

Nečinil-li jsem někomu v zahradě, na vinici, v lese, na poli aneb na lukách nějakou škodu?

Nezadržel-li jsem u sebe věc nalezenou?

Neoklamal-li jsem někoho při koupi neb prodaji, při míře aneb váze?

Neopominul-li jsem potom škodu učiněnou nahraditi, a věc odcizenou neb okradenou zase navrátiti?

(Vzhledem *osmého* přikázání.)

Jak se budete sami sebe zde tázati?

Budeme se sami sebe takto tázati:

Nežaloval-li jsem křivě na své spolužáky aneb na jiné lidi?

Nevydával-li jsem proti svým spolužákům aneb proti jiným lidem křivé svědectví?

Nezelhal-li jsem někomu něco, byťby ta lež i ze žertu jen byla pocházela?

- Nepomlouval-li jsem někoho, aneb neutrhával-li jsem někomu na cti skrze nepotřebné vyjevení jeho chyb a vad? Nepřetvařoval-li jsem se před jinými lidmi, nepochleboval-li jsem jim?

Neposuzoval-li jsem někoho křivě, aneb nedělal-li jsem různice mezi domácími a jinými lidmi skrz donášení klevet?

- Nahradil-li jsem zase čest, kterou jsem bližnímu skrz pomluvu a na ctiutrhání odejmul?

Napravil-li jsem také různice, svády a hádky, které jsem skrze donášení způsobil?

(Vzhledem devátého a desátého přikázání.)

Jak pak se zde budete sami sebe tázati?

Takto:

Neměl-li jsem žádných žádostí po věcech, které jiným lidem přináležely?

Nemíval-li jsem v srdci žádost něco zlého učiniti, kdybych k tomu příležitost mohl naleznouti?

(Vzhledem přikázání církevních.)

Které otázky sobě budete vzhledem těchto přikázání klásti?

Tyto otázky:

Světil-li jsem také svátky Páně, svátky Marie Panny a jiných svatých, tak jako se má neděle světiti?

Byl-li jsem ve svátcích tak jako v neděli při ranních a poledních službách božích přítomen?

Nezameškal-li jsem z lehkovážnosti aneb nedbanlivosti mši svatou, aneb některého znamenitého dílu jejího? Aneb nebyl-li jsem při oběti mše svaté roztržitý v myšleních, aneb nešeptal-li jsem v kostele v ten čas, kdy se mše svatá sloužila?

Byl-li jsem vždy také na kázání a na křesťanském cvičení? A byl-li jsem při tom také pozorný, a obracel-li jsem slova kazatelova sám na sebe?

Nebyl-li jsem váhavý v přijímání svatých svátostí, obzvláště v svátosti pokání a svátosti oltářní?

Nepožíval-li jsem někdy v pátek aneb v jiné od Církve svaté zapovězené dny masitých pokrmů?

Nezpíval-li jsem v půstě a v adventě nějaké světské a rozkošné písně, aneb nechodil-li jsem v ten čas na rozkošná místa, aneb do rozpustilých a prostopášných shromáždění?

(Vzhledem hlavních hříchů.)

Jak pak se zde budete sami sebe tázati?

Takto :

Nebyl-li jsem někdy pyšný jak v myšlení, v řeči, tak též i v skutcích?

Nebyl-li jsem lakomý, nestřídmý v jídle a pití, hněvivý, závistivý a lenivý?

(Vzhledem hříchů proti Duchu svatému.)

Co pak zde budete činiti?

My sobě budeme připomínati, zdali jsme dobrovolně a s předsevzetím někdy nehřešili proto, že Bůh jest neskončeně milosrdný, a že nám hříchy naše odpustí?

Aneb, zdali jsme někdy nepochybovali o Bohu, může-li aneb chce-li nám hříchy naše odpustiti?

Zdali jsme nebyli někdy mrzuti nad tím, že druzí jsou

dobří, pobožní a proto také v lásce jak u lidí tak též i u Boha?

Zdali jsme neodporovali poznané křestanské pravdě?
Aneb zdali jsme s pokáním den ode dne neodkládali, a v hříších bez přestání nesetřvali?

(Vzhledem cizých hříchů.)

Jak se zde budete sami sebe ptáti?

Takto:

Neradil-li jsem někomu k nějakému hříchů?

Nekázal-li jsem někomu hřešiti?

Neponoukal-li jsem někoho ke hříchu?

Nevychvaloval-li jsem hříchy?

Nezatajoval-li jsem cizí hříchy, kdežto jsem je měl oznámiti představeným, aby ten, jenž je spáchal, byl potrestán, a pak již nehřešil více?

Nezanedbal-li jsem druhého z hříchů pokárati a k polepšení života napomenouti?

Nebral-li jsem někdy podíl na cizích hříších?

(Vzhledem milosrdných skutků tělesných.)

Jak pak se zde budete tázati?

Takto:

Když jsem dostal od rodičů aneb od někoho nějaké peníze, udělil-li jsem z nich také něco jiným chudým dětem; aneb když jsem se již nasytil, a ještě z toho zbylo, co jsem měl ztráviti, dal-li jsem z toho něco těm, jenž hlad trpěli, a mne o to prosili?

Nemrzal-li jsem se nad tím, když rodičové někomu almužnu nějakou udělili?

Neodepřel-li jsem někdy žízeň trpícímu nádobu čerstvé vody podati, když jsem k tomu dosti pohodlnou příležitost měl, a on mne o to prosil?

Nemrzal-li jsem se nad tím, když rodičové nějakého pocestného do příbytku přijali, a jej přenocovali?

Neopominul-li jsem se přimlouvati u rodičů, aby polonahému nějaký oděv neb obuv darovali?

Nezdráhal-li jsem se nemocné navštívit a jim posluhovati?

Chodíval-li jsem vždy, když jsem mohl, zemřelým na pohřby?

(Vzhledem skutků milosrdných duchovních.)

Jak pak zde budete svědomí své zpytovati?

Takto :

Neopominul-li jsem jiné v náboženství neumělé spolužáky, služebníky neb čeledíny dle možnosti své poučiti?

Radil-li jsem vždy jen dobře svým spolužákům aneb jiným lidem?

Těšil-li jsem zarmoucené, čili jsem je nechal bez potěchy aneb jsem je zarmucoval?

Odpouštěl-li jsem rád křivdy, které mi od jiných učiněny byly?

Neopominul-li jsem se za živé i za zemřelé k Pánu Bohu modliti?

Nyní mi řekněte, jak svědomí své budete zpytovati obzvláště?

Budeme svědomí své obzvláště takto zpytovati :

1. *Zdali jsme proti desateru božích přikázání aneb proti pateru církevních přikázání jednali.*

2. *Zdali jsme jednoho aneb více vlastních aneb také cizích hříchů vinni.*

3. *Zdali jsme skutky milosrdné bližnímu prokazovati, aneb jiné dobré, co jsme povinni byli činiti, opustili.*

4. *Zdali jsme povinností stavu svého zadost učinili, anebo jich zanedbali.*

Co myslíte, kdo má těžší hřích, ten, kdo jen jednou

zhřešil, čili ten, který se toho hříchu vícekrát dopustil?

Ten, který se toho hříchu vícekrát dopustil, má těžší hřích, nežli ten, který jen jedenkrát do toho hříchu padl. Může-li vám to tedy při zpytování svědomí stejno býti, jest-li jste jen jednou aneb vícekrát některý hřích spáchali?

To nám nemůže stejno býti.

Proč pak?

Proto že hřích vzhledem počtu, kolikrát se totiž stal, není stejný, ale jest těžší neb lehčí.

Když se tedy při zpytování svědomí upamatujete, jaký hřích jste spáchali, co máte potom ještě pozorovati? Máme ještě pozorovati na *počet toho hříchu, kolikrát se totiž stal.*

Jest-li to něco snadného, na počet hříchů se upamatovati?

To není nic snadného.

Jak pak sobě to můžete ulehčiti?

Můžeme to sobě ulehčiti, když sobě připomínáme, kolikrát se ten hřích stal za den, za týhoden, za měsíc — aneb zdaliž se každý den, každý týhoden, aneb každý měsíc stával.

Když ale na zdor vší pilnosti a pozornosti přece počet jak náležitě s jistotou nemůžete vypátrati: jak pak to potom ve svaté zpovědi vyslovíte?

Tu nejistotu počtu zpovědníkovi dáme na jevo slovíčkem: *okolo, asi.*

Kdyby se vám tedy zdálo, že byste se některého hříchu byli dvakrát neb třikrát dopustili, jak to vyslovíte?

Řekneme zpovědníkovi, že jsme se toho hříchu dopustili *asi třikrát.*

Kdyby někdo rozpustilosti provozoval na ulici, a někdo by

byl rozpustilým zde ve škole, a někdo v samém chrámu Páně, co myslíte, mají-li tito všickni stejný hřích?

Nemají stejný hřích.

Který má nejlehčí hřích?

Ten, který byl rozpustilým na ulici.

Který z nich má těžší hřích?

Ten, který byl rozpustilým zde ve škole.

A který z nich má nejtěžší hřích?

Ten, který byl rozpustilým v samém chrámu Páně.

Co pak zvětšuje ten hřích?

To místo, na kterém se stává.

Hřích tedy jest těžší aneb lehčí vzhledem čeho?

Hřích jest těžší aneb lehčí vzhledem *místa*, na kterém se stává.

Někdo se dopustil opilství ve všední den, a někdo ve svátek aneb v neděli, co myslíte, mají-li oba stejný hřích?

Nemají stejného hříchu.

Který z nich má lehčí a který těžší hřích?

Ten, který se opilství dopustil ve všední den, má lehčí hřích, a který se opil ve svátek neb v neděli, má těžší hřích.

Co pak zde zvětšuje a zmenšuje hřích?

Čas, v kterém se hřích stal.

Hřích tedy jest lehčí aneb těžší, vzhledem čeho ještě?

Hřích jest lehčí aneb těžší vzhledem *času*, v kterém se totiž stává.

Někdo by se posmíval sobě rovnému, někdo staršímu, někdo představeným svým, a někdo samým rodičům; co myslíte, měliby tito stejný hřích?

Oni by neměli stejného hříchu.

Kterýby z nich měl nejlehčí hřích?

Ten, kterýby se posmíval sobě rovnému.

Kterýby měl těžší?

Ten, kterýby se posmíval staršímu.

A kterýby měl ještě těžší hřích?

Ten, kterýby se posmíval svým představeným.

A kterýby z nich měl nejtěžší hřích?

Ten, kterýby se posmíval samým rodičům svým.

Co pak zde zvětšuje aneb zmenšuje hřích?

Osoba neb *člověk*, proti kterému se ten hřích stal.

Při zpytování svědomí tedy na které *okolichnosti hřichu* musíte pozorovati?

Musíme při zpytování svědomí pozorovati na *okolichnosti místa*, na kterém se hřích některý stal — na *okolichnosti času*, zdali ve všední den aneb v neděli a ve svátek se ten hřích stal — a pak musíme pozorovati *osobu*, proti které aneb s kterou jsme hřích nějaký spáchali.

Nyní mi řekněte, nač se při zpytování svědomí máte upamatovati?

Při zpytování svědomí musíme se také upamatovati na druh neb rozdíl a počet těžkých hřichů, jakož i na okolichnosti, které hřích znamenitě zvětšují aneb proměňují.

Když vám zlá myšlení napadají, jsou-li ona již hřichem hned když vám napadají?

Ona ještě tenkrát, když nám napadají, nejsou hřichem.

A kdy pak teprv?

Tenkrát, když je neodvracíme, ale sobě v nich oblibujeme.

A zlé žádosti, jsou-li hřichem hned když povstávají?

Nikoli.

Kdy pak teprv?

Když v nich déle dobrovolně setrváme a si oblibujeme.

Při zpytování zlých myšlení tedy nač máte pozorovati?

Při zpytování zlých myšlení musíme pozorovati, zdali jsme v nich dobrovolné oblíbení měli, a při žádostech, zdali jsme svolili, byť pak byl skutek nenásledoval.

O skroušenosti a lítosti.

Řekněte mi, co vykládá sv. *Lukáš* (7, 37.) o jedné ženě? On tam tolik praví: „*A aj žena jedna, kteráž byla v městě hříšnice (t. j. která před tím rozpustile a prostopášně živa byla) jak zvěděla, žeby Ježíš seděl za stolem v domě farisea, přinesla nádobu alabastrovou mastí naplněnou, a stojíc ze zadu u noh Jeho, s pláčem počala slzami smáčeti nohy Jeho, a vlasy hlavy své vytírala a líbalu nohy Jeho a mastí mazula.*“

Když tato žena slzy vylévala, cítila-li v srdci svém nějakou radost?

Necítila v srdci svém žádné radosti.

Co musela cítiti?

Musela velikou žalost v srdci svém cítiti.

Měla-li na těle svém nějaké rány, kteréby jí tu žalost byly působily?

Neměla na těle svém žádných ran, nad kterými by se byla rmoutila.

Padla-li do nějakého neštěstí tělesného?

Ani do neštěstí tělesného nepadla.

Co o ní praví sv. *Lukáš*, jaký že vedla život dříve, nežli ke Kristu Ježíši přišla?

Sv. *Lukáš* o ní praví, že byla hříšnice, že velmi rozpustilý a prostopášný život vedla.

Co tedy bylo příčinou slzí a žalosti její?

Slzí a žalosti její příčinou byl předešlý hříšný život.

Koho tím hříšným životem urazila?

Tím hříšným životem svým samého Boha urazila.

Vylévala-li ona slzy snad proto, že hříšný život její již uplynul?

Nikoli.

Proč tedy?

Proto že hříšným životem svým Boha samého urazila.

A poněvadž proto slzela, že hříšným životem svým Boha samého urazila, mohla-li předešlý hříšný život svůj v lásce míti?

Ona předešlého hříšného života svého nemohla míti v lásce, nébrž v ošklivosti.

A mínila-li budoucně ještě hřešiti?

Již nemínila více budoucně hřešiti.

Jakou tedy měla vůli?

Ona měla upřímnou vůli, Boha nikdy více neuraziti.

Nuže, takovou upřímnou vůli, Boha nikdy více neuraziti, jmenujeme *opravdové předsevzetí* — jak ji jmenujeme? *Opravdové předsevzetí.*

Co jmenujeme *opravdovým předsevzetím*?

Opravdovým předsevzetím jmenujeme upřímnou vůli, život svůj polepšiti, a Boha nikdy více neurážeti.

Co jest opravdové předsevzetí?

Opravdové předsevzetí jest upřímná vůle, život svůj polepšiti a Boha nikdy více neurážeti.

Nuže, ošklivost nad hříchem a vnitřní bolest nad uražením Boha s opravdovým předsevzetím Boha nikdy více neuraziti, jmenuje se *lítost a skroušenost* — jak se to jmenuje?

To se jmenuje *lítost a skroušenost.*

Co se jmenuje *lítost a skroušenost*?

Lítost a skroušenost se jmenuje ošklivost nad hříchem a vnitřní bolest nad uražením Boha s opravdovým předsevzetím Boha nikdy více neurážeti.

Co jest *lítost a skroušenost*?

Lítost a skroušenost jest ošklivost nad hříchem nade všecko zlé, a vnitřní bolest nad urážením Boha s opravdovým předsevzetím, Boha nikdy více neuraziti.

Co dokládá sv. Lukáš ještě dále (48.) že Kristus k té ženě pravil?

On tam dokládá, že Kristus potom ženě pravil: „*Odpouštějít se tobě hříchové.*“

Co tedy lítostí svou od Krista Pána dosáhla?

Lítostí svou dosáhla od Krista Pána odpuštění hříchů.

A byliby jí hříchové její též odpuštění bývali, kdyby nebyla lítosti měla?

Nikoli.

Čeho jest tedy nevyhnutelně zapotřebí k dosažení odpuštění hříchů?

K dosažení odpuštění hříchů jest nevyhnutelně zapotřebí *lítosti a skroušenosti.*

Jmenujte mi krom této ženy ještě některé jiné příklady, kdežto Bůh hříšníkům hříchů svých litujícím hříchy odpustil?

Petr zhřešil, ale poněvadž hned po spáchaném hříchu hořce plakal, že Boha hříchem svým urazil, byl mu hřích jeho odpuštěn.

David zhřešil též těžce, ale poněvadž toho ustavičně litoval: byly mu hříchy též odpuštěny.

Co tedy máte i vy hned činiti, když do nějakého hříchu padnete?

Máme též hned litovati, že jsme Boha urazili.

Co praví Kristus u sv. Mat. (15, 8.)?

On tam praví: „*Lid tento ústy Mne ctí, ale srdce jeho daleko jest ode Mne.*“

Jest-li tedy dle těchto slov ústná toliko modlitba Bohu milá?

Ústná toliko modlitba není Bohu milá.

Aby ale modlitba Bohu milá byla, odkud musí pocházeti?

Musí ze srdce pocházeti.

Co myslíte tedy, může-li Bohu taková lítost milá býti,

kteřá jen ve slovích pozůstává?

Taková lítost nemůže Bohu milá býti.

Aby tedy lítost před Bohem platná byla, odkud musí

pocházeti?

Musí ze srdce pocházeti.

To jest, hříšník musí lítostí kde proniknut býti?

Hříšník musí lítostí v srdci svém proniknut býti.

Nuže, taková lítost, když hříšník netoliko skroušená slova

pronáší, ale vnitř v srdci lítostí proniknut bývá, jme-

nuje se *lítost vnitřní*— jak se taková lítost jmenuje?

Taková lítost se jmenuje *vnitřní*.

Která lítost se jmenuje *vnitřní*?

Lítost se jmenuje vnitřní, když netoliko v ústech, ale

i v srdci jest; to jest, když hříšník nejen toliko skrou-

šená slova pronáší, ale vnitř v srdci lítostí proni-

knut jest.

Co se obyčejně stává zlodějovi, když při krádeži bývá

polapen?

Bývá obyčejně potrestán, a škodu, kterou krádeží učinil,

musí nahraditi, musí také pro krádež velikou hanbu

trpěti, a bývá od každého zavržen.

Co mluvívá častěji sám k sobě zloděj, když tak pro

svou krádež sužován bývá?

Říkává častěji sám k sobě: „*Že jsem to kdy učinil!*“

Má-li on nad vykonanou krádeží radost?

On nad vykonanou krádeží nemá žádné radosti, ale má

krádež svou v ošklivosti.

A míní-li zas brzy krásti?

Nemíní již více krásti.

Co před sebe béře?

On před sebe béře, že se krádeže nechce více dopustiti.

Co tedy činí?

On toho lituje, že se krádeže dopustil.

Kdyby ale při té krádeži nebyl polapen býval, byl-liby

toho také litoval, že se krádeže dopustil?

On by toho nebyl litoval.

Co myslíte tedy, proč aneb z kterých příčin své krádeže lituje?

On krádeže své lituje proto, že má z toho škodu, hanbu a opovrženost u všech lidí.

Týkají-li se tyto příčiny duchovního čili jen tělesného života?

Ony se týkají jen tělesného života.

Takové příčiny jmenují se přirozené — jak se takové příčiny jmenují?

Takové příčiny se jmenují přirozené.

Které příčiny se jmenují přirozené?

Přirozené příčiny se jmenují ony, které se jen tělesného života týkají.

A lítost, která z takových příčin pochází, jmenuje se též přirozená — jak se jmenuje?

Ona se jmenuje přirozená.

Kdy se lítost jmenuje přirozená?

Lítost se jmenuje přirozená, když jen z přirozených příčin pochází.

Co jest lítost přirozená?

Lítost jest toliko přirozená, když hříšník jen toliko z přirozených příčin a důvodů hříchů svých lituje a je v ošklivosti má, ku příkladu, poněvadž časným způso-

bem nešťastným učiněn jest a do hanby aneb do škody přišel.

Jest-li taková lítost dostatečná k dosažení odpuštění hříchů?

Pouhá toliko přirozená lítost není dostatečná k dosažení odpuštění hříchů.

Proč pak ne?

Proto, že takový hříšník, jenž přirozenou lítost vzbuzuje, nelituje, že Boha urazil, nebe ztratil a peklo zasloužil. Ztráta nebe a milosti boží a věčný trest v pekle, co myslíte, týká-li se *těla* nebo *duše*?

Týká se *duše*.

Když někdo lituje hříchů svých proto, že jím Boha urazil, nebe ztratil a peklo zasloužil, takové příčiny se jmenují *nadpřirozené* — jak se takové příčiny jmenují?

Takové příčiny se jmenují *nadpřirozené*.

Které jsou příčiny *nadpřirozené*?

Nadpřirozené příčiny jsou: *Urážka boží, ztráta nebe a věčný trest v pekle.*

Nuže, a taková lítost, která z těchto příčin pochází, jmenuje se *nadpřirozená* — jak se ta lítost jmenuje?

Ta lítost se jmenuje *nadpřirozená*.

Která lítost se jmenuje *nadpřirozená*?

Ona lítost se jmenuje nadpřirozená, která z nadpřirozených příčin pochází.

Může-li hříšník takovou lítost snad sám od sebe vzbuditi?

Nemůže.

Čeho jest mu k tomu zapotřebí?

Milosti Ducha svatého jest mu k tomu zapotřebí.

Nyní mi řekněte, *kdy jest lítost nadpřirozená?*

Lítost jest nadpřirozená, když hříšník skrze milost Du-

cha svatého z nadpřirozených příčin a důvodů k lítosti pohnut bývá.

Když hříšník více lituje, že Boha urazil, nežli aby byl všecko na světě ztratil, taková lítost se jmenuje *nadevšecko* — jak se taková lítost jmenuje?

Taková lítost se jmenuje *nadevšecko*.

Která lítost se jmenuje *nadevšecko*?

Ona lítost se jmenuje nadevšecko, když hříšník více lituje, že Boha urazil, nežli kdyby byl všecko na světě ztratil.

Když se lítost na všechny hříchy vztahuje, jmenuje se *všeobecná* — jak se jmenuje?

Ona se jmenuje *všeobecná*.

Kdy jest lítost *všeobecná*?

Lítost jest všeobecná, když se na všechny hříchy, žádného nevyjímajíc, vztahuje.

Nyní opakujte, co jest lítost a skroušenost?

Lítost a skroušenost jest ošklivost nad hříchem, nadevšecko zlé, a vnitřní bolest nad uražením Boha s opravdovým předsevzetím, Boha nikdy více neuraziti.

Jaká musí lítost a skroušenost býti?

Lítost a skroušenost musí: a t. d.

Opakujte z třetí hlavní částky, kdy jest vaše láska k Bohu *dokonalá*?

Naše láska k Bohu jest *dokonalá*, když Boha jedině proto milujeme, že sám v sobě nejsvětější, nejdokonalejší a vší lásky nejhodnější jest.

A kdy jest vaše láska k Bohu *nedokonalá*?

Naše láska k Bohu jest *nedokonalá*, když Boha proto milujeme, že nám každodenně nescíslné množství dobrodiní uděluje.

Proč pak prvnější lásku k Bohu nazýváte *dokonalou*?

Proto že při ní neběříme žádného ohledu na vlastní užitek, a hotovi jsme Boha i tenkrát milovati, kdyby na nás nějaké neštěstí seslal.

A proč druhou nazýváte *nedokonalou*?

Proto že při ní běříme ohled na vlastní užitek; poně-
vadž milujeme Boha proto, že nám mnohá dobrodiní
prokazuje; a proč když kdyby místo dobrodiní nějaké
neštěstí na nás seslal: bychom snad lehkou od lásky
popustili, a Jeho nemilovali.

Rovněž tak i lítost nadpřirozená; když hříchů litujeme
proto jedině, že jsme jimi Boha, kteréhož nadevšecko
milovati máme, urazili, jest lítost naše *dokonalá* — jaká
jest tenkrát lítost naše?

Lítost se tenkrát jmenuje *dokonalá*.

Kdy jest lítost nadpřirozená *dokonalá*?

*Lítost nadpřirozená jest dokonalá, když proto jedině
hříchů litujeme, že jsme jimi Boha, nejvyšší dobro,
kteréž nadevšecko milovati máme, urazili.*

A jaké při tom musíte míti předsevzetí?

*Při tom musíme opravdové předsevzetí míti, Boha nikdy
více neuraziti.*

Když ale litujeme hříchů jen proto, buď že hřích sám
v sobě ošklivý jest, aneb že na něj ztráta nebe a
věčný trest v pekle následuje: tenkrát se lítost jme-
nuje *nedokonalá* — jak se lítost tenkrát jmenuje?

Lítost se jmenuje tenkrát *nedokonalá*.

Kdy jest lítost nadpřirozená *nedokonalá*?

*Lítost nadpřirozená jest nedokonalá, když litujeme hří-
chů jen proto, buď že hřích sám v sobě ošklivý jest,
aneb proto, že na něj ztráta nebe a věčný trest v
pekle následuje.*

Při tom musí též jaké předsevzetí býti?

Při tom musí též opravdové předsevzetí býti, Boha nikdy více neuraziti.

A v čí zásluhy se takový hříšník jediné musí důvěřovati?
Takový hříšník se musí jediné v neskončené zásluhy Ježíše Krista důvěřovati, a odpuštění svých hříchů doufati.

Co pravil Ježíš, když Maří Magdaleně hříchů odпустиł?

On pravil: „*Odpouštějí se jí hříchové mnozí, poněvadž milovala mnoho.*“

Koho tak velmi milovala?

Samého Ježíše Krista.

Proč jí tedy hříchové její byli odpuštěni?

Proto že velmi milovala Pána Krista.

Hříšník tedy, jenž odpuštění svých hříchů očekává, koho též musí milovati?

On musí Boha, jakožto původce vsí spravedlnosti a svého vlastního ospravedlnění milovati.

Proč pak přednější lítost nazýváte *dokonalou*?

Proto že takovým způsobem hřích máme v ošklivosti jediné proto, že jím Boha urážíme, bytby nám ostatně nic zlého nepůsobil, a my skrz něj nic zlého také k očekávání neb k obávání neměli.

A proč druhou lítost nazýváte *nedokonalou*?

Proto že takovým způsobem hřích jen proto v ošklivosti máme, že skrz něj býváme milostí boží zbaveni, a věčný trest v pekle máme očekávati, a kdybychom se toho trestu neměli obávati: tedy bychom snad hřích v ošklivosti neměli, aniž ho litovali.

Co působí *dokonalá lítost*?

Dokonalá lítost působí odpuštění hříchů.

Všem, kteří ji vzbudí?

Nikoli všem, ale jen těm, kteří ke zpovědi žádné příležitosti nemají, upřímnou ale vůli mají, co nejdříve možné bude, se zpovídati.

Kteří pak lidé žádné příležitosti k zpovědi nemají?

Ti, kteří se na nějakém ostrově buď sami, aneb u prostřed samých jinověrců vynacházejí, kdežto žádného zpovědníka není; aneb oni lidé, jenž náhle do nebezpečnosti smrti upadli, tak že v tom okamžení žádného zpovědníka při ruce není.

Pro tento veliký účinek lítosti, jest-li ji také člověk povinen častěji vzbuditi?

Člověk jest povinen lítost dokonalou častěji vzbuditi.

A kdy obzvláště?

Člověk jest povinen lítost dokonalou vzbuditi:

1. Když nějakou svátost přijmouti má, a v stavu nemílosti boží se nalézá, k zpovědi ale příležitosti nemá

2. Kolikrátkoli jest v nebezpečnosti smrti.

Užitečné ale jest ji kdy obzvláště vzbuditi?

Velmi užitečné jest lítost dokonalou každý den vzbuditi, obzvláště, když spát jdeme.

Jakým způsobem se může vzbuditi?

Lítost dokonalá se může následujícím způsobem vzbuditi:

„Bože můj! jest mi srdečně líto“ a t. d.

O opravdovém předsevzetí.

Co píše sv. Jan (8. 10.) o Ježíši, že k jedné ženě pravil?

On tam píše, že když farišeové přivedli ke Kristu Ježíši ženu, která právě v cizoložstvu byla polapena, a tázali se Ho, zdaliž ji mají dle zákona Mojžíšova kamenovati, a když za odpověď dosáhli, že který z nich bez hříchu jest, aby první na ni hodil kámen: tedy

druh za druhem odcházeli, až žena zůstala sama. To vida Ježíš, pravil k ní: „*Ženo! kde jsou ti, kteří na tebe žalovali? Žádný tebe neodsoudil?*“ Která řekla: „*Žádný Pane!*“ Tedy řekl jí Ježíš: „*Aniž já tebe odsoudím: jdi a již nehřeš více.*“

Pod kterou výminkou jí Ježíš vinu odpustil?

Ježíš jí odpustil vinu pod tou výminkou, aby nehřešila více.

Pod kterou výminkou se i vám odpouštějí hříchové vaši?

Pod výminkou, jestliže nebudeme více Boha hříchy svými urážeti.

Co tedy ještě krom lítosti nad spáchanými hříchy musí hříšník činiti, aby odpuštění svých hříchů dosáhl?

Musí pevně před sebe vzíti, že již nechce více Boha hříchy svými urážeti.

Co musí v srdci svém míti?

Musí v srdci svém míti opravdové předsevzetí, život svůj polepšiti.

Řekněte mi z předešlého cvičení, co jest opravdové předsevzetí?

Opravdové předsevzetí jest upřímná vůle, život svůj polepšiti, a nikdy více nehřešiti.

Kdyby ale hříšník myslel sobě, že po dosaženém rozehřešení bude moci znovu hřešiti, byloby předsevzetí jeho opravdové?

Předsevzetí jeho nebylo by opravdové.

Co musí činiti ten, který má opravdové předsevzetí?

Musí všech předešlých hříchů svých se varovati.

Jestli to něco snadného, nevrátiti se do předešlých hříchů pro takového hříšníka, který se vynachází na takovém místě, aneb v takové společnosti, kdežto obyčejně své hříchy páchal?

To není pro takového hříšníka nic snadného aneb lehkého. K uchránění se před pádem do předešlých hříchů svých, co musí hříšník nevyhnutelně činiti?

Musí se všech blízkých příležitostí k hříchu varovati.

Řekněte mi tedy, co musí činiti ten, jenž upřímnou vůli má život svůj polepsiti?

Kdo upřímnou vůli má život svůj polepsiti, musí u sebe pevně ustanoviti, že se chce:

1. Všeck svých hříchů, jakož i blízkých příležitostí a nebezpečství k hříchu se varovati.

Bývá-li člověk jen skrz blízké příležitosti do hříchů přiveden?

Člověk nebývá jen skrz blízké příležitosti do hříchu přiveden, ale bývá také ještě k hříchu pokoušen a přiveden od svých zlých náklonností a žádostí.

Co tedy musí hříšník, který se chce polepsiti, s těmito zlými náklonnostmi a žádostmi činiti, má-li jim hověti?

Nikoli, ale musí je mrtviti a jim odporovati.

Skrz co bývají zlé žádosti mrtveny?

Bývají mrtveny skrze půst a skrze zaměstnávání se užitečnou prací.

A skrze co dosahuje člověk posily, aby to náležitě vykonati mohl?

K tomu všemu dosahuje člověk posily skrze modlitbu.

Kdo upřímnou vůli má život svůj polepsiti, co musí za druhé činiti?

On musí:

2. Vší náklonnosti k hříchu odporovati, a všech k ostřihání milosti potřebných prostředků se uchopiti.

Co praví Bůh v *II. knize Mojžíšově (22, 5.)*?

Bůh tam praví: „*Učinil-liby kdo škodu na poli, neb na vinici, a pustilby hovado své, aby se páslo na cizím*

poli: cožkoli nejlepšího míti bude, na poli svém neb na vinici: za škodu, jakžby se urážila, nahradí.“

Čemu tato slova vyučují?

Tato slova vyučují, že kdoby bližnímu svému nějakou škodu učinil, ji má nahraditi.

V kterém přikázání božím se zapovídá krádež?

Krádež se zapovídá v *sedmém* přikázání božím.

A co se v tomto přikázání božím poroučí?

Skrze sedmé přikázání se poroučí, abychom každému což jeho jest, nechávali, dávali a prokazovali, odcizenou věc navrátili, a učiněnou škodu zase nahradili.

Co musí tedy dle těchto slov ještě dále činiti hříšník, kterýž upřímnou vůli má život svůj polepšiti?

On musí:

3. Cizí statek navrátiti, pohoršení, kteréž skrze hřích způsobil, a škodu, kterouž bližnímu na cti, na statku a jiným způsobem učinil, zase nahraditi.

Jak pak zní *pátá* prosba Otčenáše?

Pátá prosba Otčenáše zní takto: „*Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům.*“

Co těmi slovy žádáte od Boha?

Těmi slovy od Boha žádáme, aby nám naše hříchy tak odpustil, jakož i my těm ze srdce odpouštíme, kteří nás urazili.

Kdo tedy má upřímnou vůli život svůj polepšiti, co musí dle *páté* prosby Otčenáše s ubližiteli svými činiti?

Musí jim ze srdce odpustiti.

Co to znamená, ze srdce odpustiti?

Ze srdce odpustiti znamená, na urážku neb křivdu, která se nám od nepřátel našich stala, nikdy více nepamatovali, protivníkům dobře činiti, a všecko dobré jim přát.

Co ještě konečně hříšník, který má upřímnou vůli, život svůj polepšiti, musí činiti?

Musí všechny povinnosti stavu svého bedlivě plniti.

Které pak jsou povinnosti stavu vašeho?

Povinnosti stavu našeho jsou: Modliti se, do školy a do chrámu Páně pilně choditi, pilně se učit, rodičův, učitelův a všech představených poslušni býti, je ctíti, a starších lidí ve vážnosti míti.

Nyní mi tedy řekněte již v celosti, co musí činiti hříšník, jenž upřímnou vůli má, život svůj polepšiti?

Hříšník, jenž upřímnou vůli má, život svůj polepšiti, musí u sebe ustanoviti, že chce:

1. *Všech svých hříchů, jakož i blízkých příležitostí k hříchu se varovati.*
2. *Vší náklonnosti k hříchu odporovati, a všech k ostříhání milosti potřebných prostředků se uchopiti.*
3. *Cizí statek navrátiti, pohoršení, kteréž skrze hřích způsobil, a škodu, kterouž bližnímu na jeho cti, na jeho statku, neb jiným způsobem učinil, zase nahraditi.*
4. *Všem nepřátelům a protivníkům ze srdce odpustiti.*
5. *Všecky povinnosti stavu svého bedlivě plniti.*

O zpovědi.

Co praví sv. Jan v. I. (1, 9.) o odpuštění hříchů?

On praví: „*Jestliže budeme vyznávati hříchy své, věrnýť jest Bůh a spravedlivý, aby nám odpustil hříchy naše a očistil nás od všeliké nepravosti.*“

Čeho pak jest dle těchto slovy nevyhnutelně zapotřebí k dosažení odpuštění hříchů?

K dosažení od Boha odpuštění hříchů nevyhnutelně zapotřebí jest, abychom hříchy vyznávali.

Opakujte z desátého článku víry, kdo má moc v Církvi hříchy odpouštěti?

V pravé Církvi mají biskupové a kněží moc hříchy odpouštěti.

Kdo chce tedy odpuštění hříchů svých od Boha dosáhnouti, musí své hříchy před kým vyznávat?

Musí hříchy své před biskupem neb před knězem vyznávat.

A to snad před kterýmkoli knězem aneb biskupem?

Nikoliv.

Před kterým tedy?

Jen před tím, který od Církve svaté k tomu náležitě zřízen a ustanoven jest.

Nuže, když hříšník před knězem náležitě k tomu zřízeným ze svých spáchaných hříchů na sebe žaluje, aby rozhřešení dosáhl, to se jmenuje *zpověď* — jak se to jmenuje?

To se jmenuje *zpověď*.

Co jest *zpověď*?

Zpověď jest skroušené vyznání, skrze které hříšník před knězem k slyšení zpovědi náležitě zřízeným na sebe ze strany spáchaných svých hříchů žaluje, aby od něho rozhřešení dosáhl.

Když nemocný člověk nevyjeví lékaři svému všecky rány a bolesti, může-li jej lékař zcela uzdraviti?

Lékař ho nemůže zcela uzdraviti.

Proč pak ne?

Proto že neví o všech jeho ranách a bolestech.

Které rány a bolesti mu lékař hojí a uzdravuje?

Lékař mu hojí a uzdravuje ty rány a bolesti, o kterých ví, aneb které mu vyjeveny byly.

Rovněž tak i zpovědník, od kterých hříchů jen může dáti hříšníkovi rozhřešení?

Zpovědník může dáti hříšníkovi rozhřešení jen od těch hříchů, z kterých se hříšník před ním vyznává.

Proč pak ne ode všech hříchů?

Proto že mu nejsou známy.

Z kterých tedy hříchů se má hříšník zpovídati?

Hříšník se má ze všech hříchů zpovídati.

I z těch, z kterých se již vyzpovídal?

Nikoli, ale z těch, z kterých se ještě nevyzpovídal.

A má-li se z nich zpovídati snad se zběžností?

Nikoli.

Aneb s přetvářením?

Těž ne.

Jak tedy?

Hříšník se má ze hříchů svých zpovídati s náležitou pozorností a upřímností, tak jak se po pilném zpytování svědomí vinného uznává.

Když hříšník na sebe ze strany všech svých hříchů, z kterých se ještě nevyzpovídal, před zpovědníkem s náležitou pozorností a upřímností beze všeho přetváření žaluje, tak, jak se po pilném zpytování svědomí vinného uznává: tenkrát jest zpověď jeho *úplná* — jaká že jest jeho zpověď?

Jeho zpověď jest *úplná*.

Kdy jest zpověď *úplná*?

Zpověď jest úplná, když hříšník na sebe ze strany všech svých hříchů, ze kterých se ještě nevyzpovídal, před zpovědníkem s náležitou pozorností a upřímností beze všeho přetváření žaluje tak, jak se po pilném zpytování svědomí vinného uznává.

O jakém podobenství mluví Pán Ježíš u' sv. *Lukáše* (16, 1.)?

Ježíš tam mluví o tomto podobenství: „Člověk jeden byl bohatý, kterýž měl vladaře; ten obžalován jest před ním, jakoby byl rozmrhal statek jeho. I povolal ho, a řekl mu: Co slyším o tobě? Vydej počet z vladařství svého, neb již nebudeš moci vládnouti.“

Co jsem vám pravil, jak že se má tomuto podobenství rozuměti?

Podobenství tomuto se má takto rozuměti: Ten bohatý člověk vypodobňuje *Boha*, a ten vladař vypodobňuje *nás lidi*, kterýmžto Bůh svěřil život, zdravé údy těla, schopnosti ducha a mnohé jiné dary, bychom je k dobrému užívali.

Rovněž tak jako ten vladař co musíme i my činiti?

Jako ten vladař musel Pánu svému čas od času počet z vladařství klásti: tak i my lidé musíme též čas od času počet klásti z toho, jak jsme věci od samého Boha nám svěřených užívali.

Kde pak se skládání toho počtu stává?

Skládání počtu z našeho vladařství stává se ve svaté zpovědi.

Když ten vladař, předzvídáje, že při skládání počtu neobstojí, sobě umínil, že buď něco v počtě vynechá, aneb ho pomate tak, aby pán jeho nevěrnost nezpozoroval: co myslíte, byl-li počet jeho *úplný a spravedlivý*?

Počet jeho nebyl ani úplný ani spravedlivý.

A byl-li mu ten počet platný?

Ten počet mu nebyl nic platný.

Mimo nevěrnost svou čeho se ještě vladař ten dopustil?

Vladař ten se mimo předešlou nevěrnost svou dopustil

nového klamu, kterým ještě více dobrotivého pána svého zaslepiti a ošáliti chtěl.

Rovněž tak i hříšník, když ve zpovědi nějaký hřích zamlčuje, jest-li zpověď jeho úplná?

Zpověď jeho není úplná.

Jest-li mu platna?

Není mu nic platna.

Ale takový hříšník jakého hřichu se ještě dopouští?

Takový hříšník dopouští se *svatokrádeže*.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem, že obelhává kněze, a ukrádá sobě kněžské rozlřešení, čímž i svátost pokání zneuctívá.

Může-li tím Boha oklamati?

Tím nemůže Boha oklamati.

Proč pak nemůže?

Proto že Bůh jest vševědoucí a tudyž ví i naše nejtajnější myšlenky.

Koho tedy jen svou neúplnou zpovědí oklamal?

Svou neúplnou zpovědí oklamal jen zpovědníka.

A koho zpovědí svou zneuctil?

Zpovědí svou zneuctil samého Boha.

A komu jen uškodil?

Jen samému sobě uškodil.

Když nepravý počet takového vladaře na jevo vyjde, co musí potom činiti?

Musí počet svůj znovu klásti.

Co musí tedy činiti hříšník, který ve svaté zpovědi nějaký těžký hřích zamlčel?

Musí se též znovu zpovídati.

Co myslíte, z kterých příčin se obyčejně ve svaté zpovědi těžký hřích zamlčuje?

Těžký hřích se obyčejně ve svaté zpovědi zamlčuje z bázně, ze stydlivosti aneb také ze zapomenutí.

Kolikeré jest zapomenutí?

Zapomenutí jest dvojí: *trestatelné* a *netrestatelné*.

Které jest *netrestatelné* zapomenutí?

***Netrestatelné* zapomenutí jest, když hříšník všecku pilnost vynakládá na zpytování svědomí, a přece se nemůže na všechny hříchy upamatovati; aneb se upamatuje sice, ale při zpovědi z pouhé slaboty mysli neb paměti na některý hřích zapomene.**

Které jest *trestatelné* zapomenutí?

***Trestatelné* zapomenutí jest, když hříšník na zpytování svého svědomí žádné pilnosti nevynakládá, a proto také na všechny hříchy své se náležitě upamatovati nemůže; a jestli se upamatuje: tedy vědomě a dobrovolně některý těžký hřích zamlčuje.**

Když hříšník z *netrestatelného zapomenutí* nějaký těžký hřích ve svaté zpovědi zamlčí, co potom musí činiti, když se na něj upamatoval?

Musí, jak mile se na zamlčený hřích upamatuje, hned k svaté zpovědi se navrátiti, a pak jen zamlčený hřích zpovědníkovi oznámiti.

Když ale hříšník z bázně, ze stydlivosti aneb z *trestatelného zapomenutí* nějaký těžký hřích ve svaté zpovědi zamlčí, co musí činiti, jestli se od zamlčeného hříchu osvoboditi chce?

Hříšník, jenž z bázně, ze stydlivosti aneb z *trestatelného zapomenutí* nějaký těžký hřích ve svaté zpovědi zamlčuje, musí nejen ze zamlčeného hříchu se zpovídati, ale celou zpověď, v které ten hřích zamlčel, musí opakovati, a při tom musí také říci:

1. V kolika zpovědích ten hřích zamlčel.

2. *Musí všecky zpovědi, kteréž po zamlčeném hříchu vykonal, jakož i zpověď, v níž těžký hřích zamlčel, úplně opakovati, to jest: on se musí vyznati ze všech těžkých hříchů, z nichžto se ve zpovědích po zamlčeném hříchu zpovídal.*
3. *Musí se také zpovídati, zdali a jak často v takovém stavě nejsvětější svátost oltářní přijal, a zdali se to také od něho při času velikonočním stalo.*
4. *Musí také říci, zdali i jiné svátosti v takovém stavě přijal.*

Máte-li příčinu při svaté zpovědi se styděti neb báti?

Nemáme příčiny při zpovědi se styděti neb báti.

Z jakých důvodů nemáte příčiny se styděti a báti?

Z těchto důvodů:

1. *Poněvadž jsme se nestyděli před Bohem, jenž všecko vidi, hřešiti; a poněvadž jsme se nebáli od Něho věčně zatracenu býti.*
2. *Poněvadž lépe jest ze hříchů svých v soukromí zpovědníkovi se vyznati, nežli v hříších nepokojně živu býti, nešťastně umříti, a při posledním soudu proto před celým světem zahanbenu býti.*
3. *Poněvadž sám zpovědník svých vlastních křehkostí sobě povědom jest, a protož příčinu má, aby s hříšníkem spoluútrpnost měl.*
4. *Poněvadž zpovědník pod těžkým hříchem a pod nejprísnějšími časnými a věčnými tresty k mlčenlivosti zavázán jest.*

Jak se má hříšník při svaté zpovědi chovati?

Hříšník má:

1. *Ve zpovědi vždy zřetelně a t. d.*

O zadostčinění.

Co činil *David*, když mu vina hříchu již odpuštěna byla ?
Oplakával toho, že Boha svého hříchy svými tak těžce
urazil; modlil se a postil se potom bez přestání.

Co činila *Maria Magdaléna* po odpuštěné vině hříchu ?
Vedla potom velmi tuhý, přísný, kající život.

Jest-li to Bohu milé, když hříšníci za spáchané hříchy
své sami sebe trestají a kárají?

To jest Bohu velmi milé.

Při kom to obzvláště spatřujete?

To spatřujeme obzvláště při *Ninivetských*, kteří pro hří-
chy své měli vyhubeni býti; ale, poněvadž se postili
a modlili, zalíbili se Bohu, a On odvrátil od nich trest
ustanovený.

Jaké skutky ukládá zpovědník hříšníkovi?

Ukládá mu *modlitbu, půst* aneb *almužny*.

Nuže, tito skutkové, jichžto zpovědník hříšníkovi po od-
puštěné vině hříchu ukládá, jmenují se *zadostčinění* —
jak se jmenují?

Zadostčinění.

Kterí skutkové se jmenují *zadostčinění*?

Oni skutkové se jmenují *zadostčinění*, jichžto zpovědník
hříšníkovi po odpuštěné vině hříchu ukládá.

Co tedy rozumíte *zadostčiněním*?

Zadostčiněním rozumíme ony skutky, kteréž kněz hříš-
níkovi k pokání za hříchy, z nichžto se zpovídal,
ukládá.

Jací skutkové se ukládají za zpovídané hříchy?

Za zpovídané hříchy ukládají se kající skutkové.

Jmenujte mi ty kající skutky!

Kající skutkové jsou: Modliti se, postiti se a almužnu dávatí.

Co myslíte, jsou-li hříšníci také povinni za své hříchy zadostčiniti, když Kristus již za hříchy naše zadost učinil?

Hříšníci jsou, i když Kristus již za hříchy naše zadost učinil, ještě povinni Bohu zadost činiti, a sice:

- 1. Poněvadž ti, jenž zadostčinění Kristova chtějí účastnými býti, spolu se přičiniti, a sami tak mnoho činiti musejí, jak mnoho mohou, aby křivdy, kteréž Bohu učinili, zase napravili.*
- 2. Poněvadž Bůh hříšníky, jimžto vinu hříchu odpouští, také často ještě trestává.*

Jest-li zadostčinění velmi potřebné?

Zadostčinění jest částka k svátosti pokání tak potřebná, že krom příhody, žeby nemožné bylo zadostčinění vykonati, svátost pokání by neúplná byla.

Jak se uložené pokání má vykonati?

Uložené pokání máme vykonati:

- 1. S pokorným srdcem.*
- 2. Věrně tak, jak uloženo jest.*
- 3. Bez odkládání a co nejdřív možné jest.*

Smí-li sobě hříšník uložené pokání v něco jiného proměnit?

Nesmí.

Co tedy má hříšník činiti, když se cítí, že uložené pokání nebude moci vykonati?

Má to hned svému zpovědníkovi oznámiti a prositi, aby mu uložené pokání v něco jiného proměnil.

O odpustcích.

Co jsou odpustky?

Jaké odpuštění dosahuje hříšník skrze svátost pokání?

Hříšník dosahuje skrze svátost pokání odpuštění *hříchů*.

Jakých hříchů?

Všech hříchů po křestu svatém spáchaných.

A čeho ještě?

Dosahuje také ještě odpuštění trestu za hříchy zasloužených.

Jakých pak trestů zdali *časných*?Nikoli *časných*, ale *věčných trestů*.

Kterí trestové tedy zůstávají ještě po vykonané svaté zpovědi hříšníkovi přetrpěti?

Po vykonané svaté zpovědi zůstávají hříšníkovi ještě *časní* trestové přetrpěti.

Kdo to zvláště svým příkladem potvrzuje?

To svým příkladem potvrzuje král *David*.

Jakým pak způsobem? Vypravujte mi to!

Když král *David* ze hříchů svých skroušeně se před Bohem vyznal a velmi toho želel, že Boha jimi urazil: tedy mu Bůh skrze proroka *Nathana* oznamil, že hříchové jeho jsou mu odpuštěni, ale syn, který se mu narodil, že za pokutu čili za trest *časný* umřítí musí. (II. Král. 12, 13. a 14.)

Po odpuštěné vině hříchu tedy a po odpuštěných za ně zasloužených *věčných* trestů, jací ještě trestové zůstávají hříšníkovi přetrpěti?Po odpuštěné vině hříchu a za ně zasloužených *věčných* trestů zůstávají hříšníkovi přetrpěti ještě *časní* trestové.

Řekněte mi ještě jednou, kteří hříchové se ve svaté zpovědi odpouštějí?

Hříšníkovi se ve svaté zpovědi odpouštějí *všickni hříchové*, z kterých se skroušeně vyznává.

A to jsou větším dílem jací hříchové, zdali *všední* čili *smrtelní*?

To jsou větším dílem hříchové *těžcí* čili *smrtelní*.

Po vykonané svátosti pokání kterými hříchy ještě duše člověka zůstává poskvrněna?

Všedními hříchy.

A které tresty má takový hříšník ještě přetrpěti?

Takový hříšník má ještě *časné* tresty přetrpěti.

Proč *časní trestové* ve svátosti pokání se neodpouštějí?

Proto že křesťan, maje křestem svatým milost Kristovu, když přece zhřeší, za to potrestán býti musí. *Věčné* tresty by nemohl člověk nikdy přetrpěti, proto se mu pro neskončené zásluhy Kristovy odpouštějí; *časné* tresty však přetrpěti může, proto jich přetrpěti musí, aby spravedlnosti také sám zadost učinil, pokud mu možno jest.

Kdyby ale hříšník hned po vykonané svaté zpovědi umřel, tenkrátby mu snad *časní trestové* byli smazáni a odpuštěni?

Nikoli, ale takový hříšník musí na věčnosti v *očistci* *časné tresty*, jichžto za své hříchy zasloužil, přetrpěti.

Má-li pak také Církev svatá moc od Krista Pána, i tyto *časné tresty* kajícímu hříšníkovi odpustiti?

Ovšem že má.

Kterému z apostoľů dal Kristus tuto moc?

Svatému Petrovi.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Tobě dávám klíče království nebeského; a cožkoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi,*

a cožkoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 16, 19.)

Jakou moc dal zde Kristus svatému Petrovi?

On mu zde dal takovou moc, že může všechno odstraniti, cožby kajícím hříšníkům překáželo vjíti do království nebeského.

Co překází kajícím hříšníkům na cestě do království nebeského?

Kajícím hříšníkům na cestě do království nebeského překážejí *časní trestové*, jichžto by zde v tomto životě aneb na věčnosti v *očistci* přetrpěti měli.

Kdo jest pravým nástupníkem svatého Petra?

Pravým nástupníkem svatého Petra jest *Římský papež*.

Jakou obzvláštní moc od Krista Pána má tedy Římský papež, co pravý nástupník svatého Petra?

Má moc, kajícím hříšníkům *časné tresty* odpouštěti.

Nuže, *odpuštění časných trestů*, kteréž bychom po odpuštěné vině hříchů v tomto životě nebo po smrti v očistci trpěti měli, jmenuje se *odpustky* — jak se to jmenuje?

To se jmenuje *odpustky*.

Co se jmenuje *odpustky*?

Odpustky se jmenuje *odpuštění časných trestů*, kteréž bychom po odpuštěné vině hříchů v tomto životě nebo po smrti v očistci trpěti měli.

Co jsou *odpustky*?

Odpustky jsou *odpuštění časných trestů*, kteréž bychom po odpuštěné vině hříchů v tomto životě nebo po smrti v očistci trpěti měli.

Co tedy musí katolický křesťan o *odpustcích* věřiti?

Katolický křesťan musí o odpustcích věřiti:

1. *Že pravá Církev od Krista Ježíše dosáhla moc od-pustky udělovati.*
2. *Že nám velmi užitečné jest, abychom odpustků od Církve udělovaných získali.*

O božím pokladě neskončených zásluh Ježíše Krista, Marie Panny a všech svatých.

Co se obyčejně říkává o takovém člověku, který dělá, co povinen jest?

O takovém člověku, který dělá všecko, co povinen jest, říkává se obyčejně, že plní své povinnosti.

A co se obyčejně říkává o tom člověku, který dělá více nežli povinen jest?

O tom člověku, který dělá více nežli povinen jest, říkává se obyčejně, že sobě shromáždí *zásluhy*.

Které tedy dílo se počítá člověkovu za zásluhu?

Za zásluhu se počítá člověkovu ono dílo, ku kterému zavázán není, ale sám z dobré vůle své ho koná.

Které dílo bylo Kristu Ježíši od Otce nebeského za povinnost uloženo?

Aby smrtí Svou veškeré pokolení lidské vykoupil.

Umřítí tedy na kříži, to byla pro Krista Ježíše?

To byla pro Krista Ježíše povinnost.

A když skutečně za nás na kříži umřel: co tím splnil?

Tím splnil svou povinnost.

Když ale pozorujete celý život Ježíše, co v něm nacházíte?

Když celý život Ježíše pozorujeme: nacházíme, že celý život Jeho byl naplněn samými úzkostmi, samým trápením, protivenstvím a pronásledováním. Neboť přišel na svět v největší chudobě, a jsa dítětem již před krvožiznivým Herodesem do Egypta musel utíkat, a pak pro Své pravé učení byl potupen, pronásledován

a od fariseů ustavičně na smrt hledán; od vlastního učeníka byl za třicet stříbrných Židům prodán — byl křivě obžalován, bičován, políčkován, trním korunován a konečně ukřížován.

Z tohoto přemnohého trápení co jen bylo povinností Kristovou?

Aby nás smrtí Svou vykoupil.

Všecko ostatní tedy, co trpěl Ježíš mimo Svou smrt, zač se Mu připočítá?

Všecko ostatní co trpěl Ježíš mimo Svou smrt, připočítá se Mu *za zásluhy*.

Řekněte mi, co jest nevyhnutelně potřebno k tomu, abychom věčně spaseni byli?

Abychom věčně spaseni byli, k tomu jest nevyhnutelně potřebno, abychom se vždy všech hříchů prostými zachovali.

Co víte o Marii Panně vzhledem jejího čistotného života?

Vzhledem čistotného života o Marii Panně víme, že beze vší poskvrny prvopočátečního hříchu byla počata, a v celém životě svém tak čista a svata, že ji Bůh pro čistotu její za matku Svého jednorozeného Syna Ježíše Krista vyvolil; onať snášela spolu se Synem svým všechny bídy velmi tiše a trpělivě; a pak ještě trpěla konečně nevyslovitelné žalosti, když Syna svého Krista Ježíše krví zbarveného, na kříži visícího a umírajícího viděla.

Bylo-li všecko toto trápení Marii Panně k jejímu spasení potřebné?

Nebylo Marii Panně k jejímu spasení potřebné.

Zač jí to tedy bylo připočteno?

To jí bylo *za zásluhy* připočteno.

Co pak víte o svatých apostolích, jaký život vedli po příchodu Ducha svatého?

O svatých apostolích víme, že po příchodu Ducha svatého velmi ctnostný a svatý život vedli.

A pak jakou smrtí z tohoto světa byli vyhlazeni?

Byli mučnickou smrtí z tohoto světa vyhlazeni.

Bylo-li jim to vše k spasení jejich potřebné?

Nebylo.

Všecko tedy, co pro víru v Krista Ježíše podstoupili, jest jim též připočteno k čemu?

To všecko jest jim též k *zásluhám* připočteno.

A svatým apostolům se podobají kteří svatí a světice boží?

Svatým apostolům se podobají oni svatí a světice boží, kteří rovněž svatě byli živi, a pak přec ještě mučnickou smrtí z tohoto světa byli vyhlazeni.

Těmto jest tedy mučnická smrt jejich též připočtena k čemu?

Mučnická smrt jejich jest jim též k *zásluhám* jejich připočtena.

Co víte o svatých poustevnicích a o svatých pannách?

O nich víme, že se vzdálili společnosti lidské, a že na poušti bydleli, kdežto žádné příležitosti ke hříchu neměli; a přece ustavičně se tam postili, bičovali, a mnohá jiná protivenství a soužení dobrovolně a mile-rádi pro Krista Ježíše snášeli.

Bylo-li jim toho k vlastnímu spasení zapotřebí?

Toho všeho jim k vlastnímu spasení nebylo zapotřebí.

To vše tedy jest jim též připočteno k čemu?

To vše jest jim též k *zásluhám* připočteno.

Zdali přišly tyto zásluhy Ježíše Krista, Marie Panny a všech ostatních svatých v zapomenutí?

Nepřišly v zapomenutí.

Co se s nimi stalo?

Ony jsou v knize života věčného zaznamenány a do skladu božího vloženy.

A leží-li tamo bez užitku?

Nikoli.

Komu slouží ony k užitku?

Oni slouží k užitku nám katolickým křesťanům.

Jakým způsobem?

Nám bídným hříšníkům, když se jich hodnými učiníme, bývají přivlastněny.

A co na nás působí?

Ony na nás působí odpuštění všedních hříchů a za ně zasloužených časných trestů.

Odpuštění časných trestů jak že se jmenuje?

Odpustky.

Kdo pak jen může *odpustky* udělovati?

Odpustky udělovati může jen Římský papež co pravý nástupník svatého Petra.

Co myslíte tedy, komu jsou klíče od božího skladu zásluh propůjčeny?

Klíče od božího skladu zásluh jsou Římskému papeži propůjčeny.

Co pak Římský papež činí, když odpustky uděluje?

On mocí od samého Ježíše Krista sobě propůjčenou béře ze zásluh Ježíše Krista, Marie Panny a ostatních svatých, a přivlastňuje je nám kajícím hříšníkům, když se jich hodnými učiníme, aby nám časní trestové, jichžto za hříchy své zasluhujeme, odpuštění byli.

Bude-li někdy onen sklad boží zásluh vyprázdněn?

Sklad boží zásluh nebude nikdy vyprázdněn.

Proč pak ne?

Proto že se v něm vynacházejí neskončené zásluhy Ježíše Krista.

Ubývá-li z něho předce?

Neubývá.

Jaký jest tedy onen sklad boží vzhledem neskončených zásluh Ježíše Krista?

Sklad boží vzhledem neskončených zásluh Ježíše Krista jest nevyvážený.

Co pak znamená slovo *nevyvážený*?

Slovo *nevyvážený* znamená, že se ze skladu ustavičně může ubírat, a že předce z něho nikdy nebude ubývat, a proto také nikdy nebude vyprázdněn.

Jak pak sobě nějaký sklad představujete?

My sobě sklad nějaký představujeme jako nějakou truhlicí, v které se drahé a vzácné věci vynacházejí.

Máte-li sobě sklad boží neskončených zásluh Ježíše Krista, Marie Panny, a všech ostatních svatých též tak představití jako nějakou truhlici?

Nikoli.

Proč pak ne?

Proto že zásluhy ty se nemohou viděti, aniž tedy mohou do nějaké truhlice vloženy býti.

Jak sobě tedy sklad boží oněch zásluh máte představití?

Máme sobě boží sklad zásluh představití jako něco neviditelného, které jen v mysli a v paměti může zaznamenáno býti.

Kolikere jsou *odpustky*, jichžto Římský papež uděluje?

Odpustky jsou dvojí: *plnomocné a neplnomocné*.

Které jsou *plnomocné*?

Plnomocné odpustky jsou odpuštění všech časných trestů, jichžto hříšník zasloužil.

A které jsou *neplnomocné*?

Neplnomocné odpustky jsou ty, skrze které ne všechny časné tresty, nýbrž jen nějaký díl těch trestů odpuštěn bývá.

Abyste tomu všemu náležitě mohli porozuměti, koho sobě v mysli své můžete představit?

Abychom tomu všemu náležitě porozuměli, můžeme sobě nějakého velikého krále představit, který má při sobě svou královnu, syna a veliké množství dvořenínů, kteřížto všickni pro mnohé a veliké zásluhy své též ve veliké lásce a vážnosti jsou u krále, tak že král pro veliké a mnohé zásluhy jejich všechno jim učiní, oč jej žádají.

Když nějaký dlužník odpuštění svého dluhu, aneb nějaký vězeň propuštění ze žaláře žádá, přednáší-li on snad svou prosbu samému králi?

On prosbu svou nepřednáší hned samému králi.

Ke komu předně své útočistě bere?

Bere předně své útočistě buď ke královně, buď k synu, aneb ke dvořenínům krále, a těchto předně ctí, přednáší jim svou prosbu a prosí jich, aby se za něho u krále přimlouvali.

Když se takový dlužník nebo vězeň utíká ke královskému synovi, co potom činí syn?

Přistupuje ke králi, co otci svému, představuje mu své veliké a mnohé zásluhy, přednáší mu prosbu věžňovu neb dlužníkovu, a prosí ho, aby vzhledem velikých zásluh jeho smiloval se nad tím bídákem, a prominul mu dluh nebo trest zasloužený.

A co král obyčejně činívá?

Král prosbou svého syna bývá k milosrdenství pohnut, a vzhledem mnohých a velikých zásluh jeho odpouští

dlužníkovi dluh buď zcela, buď jen z částky, a vězně, buď propouští zcela, aneb mu čas jeho vězení ukřacuje. Když ale vězeň nebo dlužník ke královně se utíká, co ona obyčejně činívá?

Ona vstupuje též před krále, představuje mu své zásluhy, přednáší mu prosbu toho vězně nebo dlužníka a prosí ho, aby se nad ním ráčil smilovati.

Na prosbu své královny co obyčejně činívá král?

Král orodováním své královny bývá obyčejně k milosrdenství pohnut, a vzhledem zásluh své královny propouští vězně buď zcela nebo mu ukřacuje čas vězení; a dlužníkovi odpouští dluh buď zcela nebo jen z částky.

Odpouští-li to král sám ústně a osobně?

On to neodpouští sám osobně, ale skrze místodržitele svého.

K lepšímu srozumění učení Církve svaté o *odpustcích* vyložte nyní tento příklad, co se jím vypoďobnívá?

Veliký král země vypoďobňuje *Boha*, co nejvyššího nebes i země krále — královna vypoďobňuje *Marii Pannu*, co nebes i země královnu — syn vypoďobňuje *Ježíše Krísta*, co Syna krále nebeského — a ostatní dvořenínové královští vypoďobňují *veliké množství svatých měšťánů* nebeských.

Kdo pak se vrozumívá skrze dlužníka?

Skrze dlužníka se vrozumíváme *my hříšníci* zde na světě.

A skrze vězně?

Skrze vězně se rozumí *duše v očistcovém žaláři* trpící.

A skrze místodržitele královského?

Skrze místodržitele královského se rozumí *Římský papež*, co místodržitel boží zde na zemi.

Skrze prosbu synovu u otce za dlužníky aneb za vězně které *odpustky* se rozumějí?

Skrze prosbu synovu u otce za dlužníky aneb za vězně rozumějí se odpustky, jichžto Církev svatá uděluje všem věřícím katolickým křesťanům, kteří se jich hodnými učiní *na den nejsvětějšího jména Ježíš*.

Jak pak se to stává? Vysvětlete to!

Na den *nejsvětějšího jména Ježíš* utíkáme se ke Kristu Ježíši, ctíme Jej rozličnými chvalozpěvy, přednášíme Mu svou duchovní bídu a potřebu; a On opět staví se před Otce svého, předkládá Mu Své neskončené zásluhy a přednáší Mu naši prosbu, naši duchovní bídu, a potřebu; a Bůh Otec nebeský, vzhledem neskončených zásluh nejmilejšího Syna svého Ježíše Krista, smilovává se nad námi, a odvrací od nás časné tresty, jichžto za hříchy svoje zasluhujeme buď zcela buď jen z částky.

Jest-li nám zasloužené časné tresty odpouští zcela, tím nám uděluje jaké odpustky?

Tím nám uděluje *plnomocné odpustky*.

A jest-li jen z částky?

Tenkrát nám uděluje *neplnomocné odpustky*.

A skrze koho to činí?

To činí skrze Římského papeže, co svého místodržitele zde na zemi.

Které odpustky se rozumějí skrze prosbu královny u krále za dlužníky nebo za vězně?

Skrze prosbu královny u krále za dlužníky nebo za vězně rozumějí se odpustky, jichžto Církev svatá na den *nejsladšího jména Panny Marie* uděluje všem věřícím katolickým křesťanům, kteří se jich hodnými učiní.

Jak se to stává?

Rovněž tak jako na den nejsvětějšího jména Ježíš. My se utíkáme k Marii Panně, my ji co velikou nebes i

země královnou zde na světě ctíme, a prosíme ji o její u Boha orodování; a ona předstupuje se před Boha Otce, nejvyššího nebes i země krále, představuje Mu své mnohé zásluhy, přednáší Mu prosbu a duchovní potřebu naši a prosí Ho o smilování nad námi; On pak, vzhledem těchto zásluh, jsa milosrdenstvím k nám hnut, uděluje nám, oč Jej žádáme a odpouští nám časné tresty, jichžto za hříchy své zasluhujeme, buď zcela, aneb jen z částky.

A takto nám uděluje jaké odpustky?

Takovým způsobem nám uděluje buď *plnomocné* buď *neplnomocné odpustky*.

Kdy nám uděluje *plnomocné odpustky*?

Když nám časné tresty odpouští zcela.

A kdy *neplnomocné*?

Když nám časné tresty odpouští jen z částky.

Jak se tomu má rozuměti vzhledem ostatních svatých?

My svaté též ctíme zde na zemi, a o jejich u Boha orodování prosíme; oni za nás skutečně u Boha orodují, a Bůh vzhledem jejich zásluh smilovává se též nad námi, a odvrací od nás aneb odpouští nám *časné tresty*, jichžto za hříchy své zasluhujeme.

A to vše činí Bůh skrze koho zde na zemi?

Skrze Římského papeže, co místodržitele svého zde na zemi.

Když tedy Římský papež odpustky uděluje, čím mocí to činí? To činí mocí boží.

Jak pak to Římský papež činí, když odpustky uděluje?

Římský papež, když odpustky uděluje, mocí nebo řízením božím bere z neskončených zásluh Ježíše Krista, Marie Panny a ostatních svatých, a přivlastňuje je nám pravověřícím katolickým křesťanům, když se jich hodnými

učiníme, aby nám vzhledem jich *časné tresty*, jichžto za hříchy své zasluhujeme, od Boha odpuštěny byly. Čeho jest k tomu zapotřebí, abychom se odpustků účastnými stali?

Abychom se odpustků hodnými a účastnými stali, zapotřebí jest, abychom předně svatou zpověď vykonali, nejsvětější svátost oltářní přijali, pak se modlili za povýšení Církve svaté, postili se, almužny udělovali, a jiné dobré skutky konali.

Mohou-li odpustky také *dušem v očistci* býti prospěšny? Odpustky mohou také i dušem v očistci prospěšny býti. Jakým způsobem?

Když to vše, čeho k získání odpustkův jest potřebí, náležitě vykonáme, a Bohu za ně obětujeme.

O svátosti posledního pomazání.

Co jest svátost posledního pomazání?

Řekněte mi, z čeho pozůstávají lidé?

Lidé pozůstávají z těla a z nesmrtelné duše.

Z kolika tedy částek?

Ze dvou: z *těla* a z *duše*.

A žijí-li tyto částky obě?

Žijí.

Koliký jest tedy i život člověka?

Život člověka jest též dvojitý: *tělesný a duchovní*.

Čeho jest zapotřebí k zachování *tělesného* života?

K zachování *tělesného* života zapotřebí jest pokrmu, nápoje a zdraví.

A k zachování *duchovního* života?

K zachování *duchovního* života zapotřebí jest milosti boží.

Čím se tělu odejímá život?

Těžkou nemocí, velikými ránami a následující smrtí.

A čím se odejímá duši život?

Těžkým hříchem.

Čí tedy nemoc aneb rány jsou těžcí hříchové?

Těžcí hříchové jsou nemoc čili rány duše.

Co činívá lékař, když bývá k těžce nemocnému nebo poraněnému člověku povolán?

On těžce nemocnému neb poraněnému člověku uděluje uzdravujících prostředků, a nalévá uzdravujícího oleje do ran jeho.

K uzdravení těžce nemocné neb poraněné duše čeho jest zapotřebí?

K uzdravení těžce nemocné neb raněné duše zapotřebí jest milosti boží.

Můžete-li milost boží viděti?

Nemůžeme.

Aby sobě ale duchovně nemocný uzdravující milosti boží povědom byl, čeho jest k tomu zapotřebí?

K tomu jest zapotřebí, aby se mu uzdravující milost boží udělovala pod nějakým viditelným znamením.

Takové viditelné znamení předpisuje sv. *Jakob* (5, 14.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Stâne-li kdo z vás, uveď kněze Církyve, a nechť se modlejí nad ním, mažíce jej olejem ve jménu Páně, a modlitba víry uzdraví nemocného, a polehčí jemu Pán, a jest-li v hříších jest, budou jemu odpuštěni.*“

Kterého viditelného znamení nařizuje zde sv. *Jakob* užívati? *Svatý Jakob* zde nařizuje mazání svatým olejem užívati.

A to kdy jen?

Jen tenkrát, když se člověk v tělesné nemoci vynachází.

To dokazují která slova?

To dokazují tato slova: „*Stůne-li kdo z vás.*“

Při zdravých lidech se tedy tohoto mazání nesmí užívat?

Nesmí.

A smí-li se toto mazání svatým olejem skrze kteréhokoli člověka státi?

Nikoli.

Skrze koho tedy jen?

Jen skrze kněze Církve.

Co pak kněží Církve krom mazání svatým olejem musejí ještě více na nemocném činiti?

Musejí se také nad ním předepsanou modlitbu modliti.

A co potom dosahuje nemocný skrze mazání svatým olejem a skrze předepsanou modlitbu kněžskou?

Dosahuje *neviditelnou milost boží.*

A k čemu ta mu slouží?

Ta mu slouží k prospěchu duše, častěji i těla.

Nuže, předepsaná modlitba kněžská a mazání svatým olejem, skrze které nemocný dosahuje milost boží k prospěchu duše a častěji i těla, jmenuje se *poslední pomazání* — jak se to jmenuje?

To se jmenuje *poslední pomazání.*

Co se jmenuje *poslední pomazání*?

Posledním pomazáním se nazývá předepsaná modlitba kněžská a mazání nemocného svatým olejem, skrze které nemocný dosahuje milost boží k prospěchu duše a častěji i k prospěchu těla.

Jakým znamením jest mazání svatým olejem?

Mazání svatým olejem jest *viditelné znamení.*

A milost boží jest též *viditelná*?

Nikoli, ona jest *neviditelná.*

Od koho jest toto pomazání ustanoveno?

Toto pomazání jest od samého *Ježíše Krista* ustanoveno.

A k čemu má nemocnému sloužiti?

Má nemocnému *k věčnému spasení* sloužiti.

Nuže, viditelné znamení neviditelné milosti od Krista Pána

k našemu spasení ustanovené, jak se jmenuje?

To se jmenuje *svátost*.

Co jest tedy *poslední pomazání*?

Poslední pomazání jest *svátost*.

Nyní mi řekněte již úplně, co jest poslední pomazání?

Poslední pomazání jest svátost, v kteréž nemocný skrze pomazání svatým olejem, a skrze předepsanou modlitbu kněžskou milost boží k prospěchu duše a častěji také i těla dosahuje.

Proč se jmenuje tato svátost *poslední pomazání*?

Tato svátost se jmenuje poslední pomazání, poněvadž ze všech pomazání, kteréž Pán a Spasitel náš Církvě své poručil, naposledy dávati se má.

O působení svátosti posledního pomazání.

Čí svátostí jest poslední pomazání, *mrtvých* čili *živých*?

Poslední pomazání jest *svátost živých*.

Dříve tedy, nežli nemocný svátost posledního pomazání přijme, které svátosti musí přijmouti?

Dříve nežli nemocný svátost posledního pomazání přijme, musí přijmouti svátost křestu, a jest-li po křestu svatém zhřešil: musí také svátost pokání vykonati.

Jakou milost dosahuje člověk v těchto dvou svátostech, totiž v křestu a v pokání?

V těchto dvou svátostech, totiž ve svátosti *křestu* a *pokání*, dosahuje člověk *milost posvěcující*.

Když ale nemocný ve svátosti posledního pomazání opět

novou milost dosahuje, co se s posvěcující milostí boží stává?

Ona bývá skrz novou milost více upevněna a rozmnožena.

Řekněte mi tedy, co svátost posledního pomazání předně působí?

Svátost posledního pomazání působí:

1. Rozmnožení posvěcující milosti boží.

Ve svátosti pokání, kterou nemocný člověk, jestliže v hříších jest, přijmouti musí, jací hříchové se odpouštějí? Ve svátosti pokání se odpouštějí nemocnému člověku skuteční hříchové, jichžto se po křestu svatém aneb od poslední zpovědi sám dobrovolně dopustil.

Kolikerí jsou skuteční hříchové?

Skuteční hříchové jsou dvojí: *smrtní a všední.*

Kterých z těchto skutečných hříchů odpuštění dosahuje nemocný skrze svátost pokání?

Nemocný dosahuje ve svátosti pokání odpuštění oněch hříchů, z kterých se vyznává.

Jest-li to ale pro nemocného člověka něco snadného, ze všech i ze všedních hříchů se vyznati?

To není pro nemocného člověka nic snadného.

Proč pak není?

Proto že nemocný člověk pro slabotu a bolosti těla svého i v mysli a v paměti své slabým, častěji i pomateným učiněn bývá; pročež na všechna i lehká provinění svá se upamatovati a z nich se vyznati nemůže.

Která tedy svátost působí u nemocného odpuštění takových hříchů, na které se upamatovati a z nich se vyznati nemohl?

Odpuštění takových hříchů působí u nemocného *svátost posledního pomazání.*

A krom malých neb všedních hříchů neodpouštějí-li se zde nemocnému žádní jiní hříchové?

Nemocnému odpouštějí se zde také i těžcí neb smrtelní hříchové.

A to snad kteříkoli smrtelní hříchové?

Nikoli.

Kteří tedy jen?

Jen ti, z kterých se nemocný z *netrestatelného zapomenutí* aneb z *nemožnosti* nevyzpovídal.

Netrestatelné zapomenutí neb *nemožnost* vynachází se jen při kterém nemocném?

Netrestatelné zapomenutí neb *nemožnost* vynachází se jen při onom nemocném, který za zdravých dní života svého všechny povinnosti katolického křesťana vždy náležitě dle možnosti své vykonával, a z hříchů svých se také vždy úplně vyznati snažil, ale nenadále padl do těžké nemoci, tak že paměť nebo řeč, aneb oboje, řeč i paměť, ztratil.

A *trestatelné zapomenutí* neb *nemožnost* se vynachází při kterém nemocném?

Trestatelné zapomenutí neb *nemožnost* se vynachází při tom nemocném, který k svaté zpovědi buď nechodíval, aneb ji jen lečjak zběžně a povrchně vykonával, a spoléhal na to, že až na smrtelném loži se ze hříchů svých náležitě vyzná, a pokání za ně činiti bude; a pak náhle do těžké nemoci padá, tak že pro mdlobu těla svého ani ze zamlčených hříchů se vyznati, ani pokání za ně činiti nemůže.

Čemu se odtud pro svůj budoucí život máte učiti?

Odtud se pro svůj budoucí život máme učiti, že se svatou zpovědí aneb s pokáním nikdy nemáme odkládati; ale za zdravých dní života svého že se máme vždy

snažiti úplnou zpověď vykonati, a za hříchy své dle možnosti pokání činiti.

Co pak tedy ještě dále svátost posledního pomazání působí?

Ona působí:

2. Odpuštění všedních aneb také těch těžkých hříchů, z kterých nemocný z netrestatelného zapomenutí nebo z nemožnosti se nevyzpovídá.

Když někdo z těžké nemoci vytržen jest, bývá-li hned zcela zdrav a silen?

Nebývá.

Co cítivá potom ještě na těle svém?

Cítivá potom ještě na těle svém mnohý malý neduh a slabotu, a vynachází se vždy ještě v nebezpečství, při dosti malém nepozoru do předešlé nemoci své opět padnouti.

Rovněž tak po vykonané svaté zpovědi co ještě vždy cítivá hříšník na své duši?

Hříšník po vykonané svaté zpovědi cítivá ještě vždy jakousi slabotu duchovní, a náklonnost k předešlým hříchům svým.

A v jakém nebezpečství se vynachází?

Vynachází se v nebezpečství, při dosti malé nabídce k zlému opět do předešlých hříchů svých padnouti.

Co myslíte, čím následek jest tato slabota duchovní?

Tato slabota duchovní jest následek hříchu.

A od tohoto následku hříchu která svátost osvobozuje nemocného?

Svátost posledního pomazání.

Co tedy působí za třetí?

Ona působí:

3. Osvobození od zlých následků hříchů a jejich ostatků.

Řekněte mi, od koho býváte k zlému pokoušení?

Býváme k zlému pokoušení od *světa*, od *svého těla*, to jest od svých zlých žádostí a od *dábla*.

Kdy bývá pokušení ďábelské nejsilnější?

Pokušení ďábelské bývá nejsilnější, když se člověk vynachází na smrtelném loži.

Proč pak právě tenkrát?

Proto že duch pekelný, když byl hříšníka po celý jeho život v zatvrzelosti a v nekajicnosti zadržel: obzvláště se vynasnažuje všecko vynakládá, aby jej v té zatvrzelosti i na smrtelném loži udržel, poněvadž se obává, aby se hříšník v posledním okamžení života svého k Bohu neobrátil, a milosrdenství u Boha nenalezl. — Jestliže ale spravedlivého křesťana po celý život k žádnému hříchu přivést nemohl: tedy se obzvláště vynasnažuje, aby jej nyní aspoň na smrtelném loži buď k nevrlosti a k netrpělivosti, aneb k promlouvání proti božské prozřetelnosti svým pokušením přivést mohl.

Proti těmto úkladům a pokušením ďábelským dosahuje nemocný pomoc a posilu skrze kterou svátost?

Skrze svátost posledního pomazání.

Co tedy svátost posledního pomazání působí ještě více?

Ona působí:

4. Sílu k odporování útokům a pokušením ďábelským.

Když člověk něco proviní, a pak uslyší, že se má před soudce dostaviti, čím hned srdce jeho bývá naplněno? Srdce takového člověka bývá hned úzkostí a strachem naplněno.

A kdo jest ten soudce, před kterým se člověk takový strachuje?

Soudce ten jest člověk chybující, jako onen, jež souditi má.

Co se stává s duší člověka, hned když z těla vyjde?

Bývá v soukromí souzena.

Od koho?

Od samého Boha.

A z čeho bývá souzena?

Bývá ze všech skutků, řečí, a myšlení, jakož i ze všech žádostí souzena.

Potřebuje-li Bůh jakožto soudce při Svém soudu nějakého svědectví?

On nepotřebuje při Svém soudu žádného svědectví.

Proč pak ne?

Proto že On, jakožto vševědoucí ví všechno, čehož se kdy člověk dopustil.

Platí-li snad před Ním jaká výmluva?

Před Ním neplatí žádná výmluva.

Když tedy nemocný cítí přibližující se smrt, a předzvídá hned po smrti nastávající soud, čím bývá srdce jeho naplněno?

Před smrtí se blížící a před nastávajícím soudem bývá srdce nemocného strachem velikým a úzkostí naplněno.

A proti této úzkosti dodává nemocnému pomoc která svátost?

Těž svátost posledního pomazání.

Co pak tedy ještě dále působí?

Ona působí:

5. Pomoc proti příliš veliké úzkosti pro blížící se smrt a nastávající soud.

A konečně co ještě nad to poslední pomazání na těle nemocného působí, slouží-li to ku spasení jeho duše?

Ona působí častěji i tělesné zdraví.

To svědčí sv. Jakob kterými slovy?

Těmito slovy: „*A polehčíf jemu Pán.*“

Nyní mi řekněte již v celosti, co svátost posledního pomazání působí?

Svátost posledního pomazání působí:

1. *Rozmnožení posvěcující milosti boží.*
2. *Odpuštění všedních aneb také oněch těžkých hříchů, z kterých nemocný z netrestatelného zapomenutí, a nebo z nemožnosti se nezpovídal.*
3. *Osvobození od zlých následků hříchu a jejich ostatků.*
4. *Sílu k odporování útokům a pokušením ďábelským.*
5. *Pomoc proti příliš veliké úzkosti pro přiblížující se smrt a nastávající soud.*
6. *Častěji i tělesné zdraví, jestliže k spasení duše slouží.*

Jak se má nemocný člověk k přijímání svátosti posledního pomazání připravit.

Co myslíte, může-li těžce nemocný, který se nechce lékaři svému podrobti a odevzdati, lehce a snadno uzdraven býti?

Takový těžce nemocný, který se nechce lékaři svému podrobti a odevzdati, nemůže lehce a snadno uzdraven býti.

Aneb, když lékaři svému nechce věřiti?

Ani tenkrát nemůže snadno a lehce uzdraven býti.

Aneb, když k lékaři žádné důvěry nemá?

Ani tenkrát nemůže lehce a snadno uzdraven býti.

Aby tedy nemocný člověk k předešlému zdraví svému rychleji, jistěji a snadněji přišel, co musí činiti?

Musí se lékaři svému zcela podrobti a v ochranu odevzdati, slovům jeho věřiti, a v jeho moudrost, zkušenost a pomoc se důvěřovati.

Aby tedy u nemocného člověka i svátost posledního po-

mazání nadřčené účinky měla, jak se k ní nemocný má připravit?

Nemocný se má k poslednímu pomazání připravit živou vírou, silnou důvěrností v Boha a úplným odevzdáním se do vůle boží.

Co však má především nemocný činiti?

Nemocný se má především skrze svatou zpověď do stavu milosti boží postavit, a jestliže se nemůže zpovídati, má pravou lítost a skroušenost nad svými hříchy vzbuditi.

Co myslíte, jest-li tato svátost k spasení nevyhnutelně potřebna?

Poslední pomazání není nevyhnutelně k spasení potřebné, předce však nemá nemocný zanedbati ho přijmouti, a sice pro toliké milosti, jichž skrze ně nabývá.

Vysvětlení církevních obřadů při udělování svátosti posledního pomazání.

Nyní mi ještě v krátkosti řekněte, co činí kněz při udělování svátosti posledního pomazání?

Jakmile kněz do příbytku nemocného vkročí, aby mu svátost posledního pomazání udělil, praví: „*Pokoj domu tomuto, a všem přebývajícím v něm.*“

Dle čího rozkazu tak mluví kněz?

Kněz tak mluví dle rozkazu samého Ježíše Krista, kterýž apostolům Svým pravil: „*Když přijdete do domu, rcete především: „Pokoj domu tomuto.*“

O čem bývá nemocný tím poučen?

Nemocný bývá tím poučen, že se příchodu a přítomnosti kněze nemá báti, ale s radostí a dychtivostí jej očekávati má.

A co potom činí kněz ?

Kněz potom kropí nemocného svěcenou vodou, a praví při tom tato slova: „*Pokrop mne ysopem, Pane! a očistěn budu; umyj mne a nad sních zbělen budu.*“

K čemu bývá tím nemocný napomenut ?

Nemocný bývá tím napomenut, že s velikou čistotou duše tuto svátost přijmouti má; a jestliže duše jeho čista není: že svatou zповědí ode vši poskvrny hříchu se očistiti má.

A co po několika modlitbách činí kněz ?

Potom přikročí k loži nemocného, a maže ho svatým olejem na očích, na uších, na nose, na ústech, na rukou a na nohách.

A při mazání každého tohoto smyslu zevnitřního ozvlášť která slova praví ?

Praví tato slova: „*Skrze toto svaté pomazání a skrze Své neskončené milosrdenství nechť tobě odpustí Bůh všecko, čímkoli jsi se očima, ušima, nosem, ústy, rukama a nohama prohřešil.*“

Co pak má nemocný, když na smyslech zevnitřních mazán bývá, činiti ?

Má pravou lítost a skroušenost nad spáchanými hříchy svými v srdci vzbuditi.

Co mají domácí ještě také před příchodem knězovým v domě nemocného připraviti ?

Mají na stůl čisté roucho rozprostříti; a mají-li kříž svatý s ukřížovaným Spasitelem v domě: mají ho na stůl postaviti; a mají-li voskovou svíci: mají ji též rozžehnutou na stůl postaviti, pak do čisté nádoby trochu svěcené vody nalíti; a na talíř trochu soli, kousek čisté bavlny, a čtyry pásy čistého plátna přichystati.

K čemu je *svěcená voda* ?

Svěcenou vodou kněz nemocného kropí.

K čemu jest *bavlna*?

Bavlnou kněz nemocnému na očích, na uších, na nose, na ústech, na rukou a na nohách svatý olej, jímž pomazán jest, stírá.

K čemu jsou *pásky plátna*?

Pásky plátna jsou potřebny, aby se jimi nemocnému na rukou a na nohou ona místa, na kterých svatým olejem mazán byl, zavázati mohla.

Proč to?

Proto, aby svatý olej nebyl nějakým způsobem zneuctěn, kdyby nemocný do rukou svých něco vzíti, aneb nohama z lože na zem chtěl sestoupiti.

K čemu jest *sůl*?

Sůl jest k tomu potřebna, aby si jí kněz prsty ve svatém oleji omočené rychleji a čistěji umyti mohl.

A co se potom s vodou, kterou se kněz umýval, s bavlnou, s plátnami a t. d. musí státi?

Všecky tyto věci, aby v nějakou neúctu nepadly, musejí na oheň vloženy býti.

A když kněz svátost posledního pomazání nemocnému uděluje, mají-li ostatní domácí z domu někam odejít?

Nikoli.

Co mají činiti?

Mají přítomni býti, a modliti se k Pánu Bohu, aby svátost ta nemocnému k životu věčnému prospěšna byla.

Jestliže ale nemocný pro slabotu mysli nezpomíná na to, žeby se měl tou svátostí dát opatřiti, co jsou domácí povinni činiti?

Jsou povinni nemocnému to připamatovati, a jej k tomu připraviti.

A to snad teprv tenkrát, když nemocný počíná již umírati?

Nikoli.

Kdy pak tedy?

Tenkrát, když nemocný jest při dobré paměti, a může také svatou zpověď vykonati.

0 svátosti svěcení kněžstva.

Kolik učeníků Sobě zvolil Ježíš z těch, co přijali učení Jeho?

Ježíš Sobě zvolil z těch, co přijali učení Jeho, *dva a sedmdesát učeníků.*

A z těch dva a sedmdesáti učeníků kolik Sobě potom zvolil apostoľů?

Z těch dva a sedmdesáti učeníků zvolil Sobě dvanáct apostoľů.

Víte-li také těch dvanáct apostoľů jmenovati?

Víme.

Jmenujte jich tedy!

Stalo se pak v těch dnech, že vyšel Ježíš na horu k modlení, a přes noc setrval na modlitbě boží. A když byl den, povolal učeníků svých, a vyvolil z nich dvanácte, kteréž i apostoľy nazval. *Šimona*, kterémuž dal jméno *Petr*, a *Ondřeje* bratra jeho, *Jakoba* a *Jana*, *Filippa* a *Bartoloměje*, *Matouše* a *Tomáše*, *Jakoba Alfeova* a *Šimona*, kterýž slove *Zelotes*, a *Judu Jakobova* a *Jidáše Iskariotského.*

Co mnil Ježíš s těmito apostoľy po Své smrti učiniti?

Mnil je po smrti za Své nástupníky ustanoviti.

A kam je mnil rozeslati?

Mnil je do veškerého světa rozeslati.

Které jméno to dosvědčuje?

To dosvědčuje jméno *apostol*, jehož Kristus dvanácti vyvoleným dal.

Co znamená jméno *apostol*?

Jméno *apostol* znamená *vyslance*.

Jakou mocí bývá obyčejně *vyslance* opatřen?

Vyslance bývá obyčejně takovou mocí opatřen, že může ve jménu toho, kterýž jej vyslal, všechno činiti, jakoby ten, který ho vyslal, sám osobně přítomen byl.

Jak pak se proto také *vyslance* ještě jinak může jmenovati?

Vyslance se proto také *plnomocníkem* čili *místodržitelem* může jmenovati.

Ustanovil-li také skutečně Kristus dvanácte apostolů za své nástupníky čili místodržitele na světě?

Ustanovil.

To svědčí sv. Mat. (10, 5.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Těch dvanácte poslal Ježíš, přikazuje jim říka: Na cestu pohanů nechodte, a do měst Samaritánských nevycházejte; ale raději jděte k ovčím zahynulým z domu Israelského. Jdouce pak kaďte, že se přiblížilo království nebeské.*“

Předně tedy poslal Ježíš apostoly ku kterému národu?

Ježíš poslal předně apostoly k národu Israelskému.

A když vstupoval do nebe, ke komu je tenkrát poslal?

Tenkrát je poslal ke všem národům.

To svědčí sv. Mat. (28, 19.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Jdouce, učte všechny národy, křestíce je ve jménu Otce, i Syna, i Ducha svatého, učíce je zachovávatí všechno, co jsem přikázal vám.*“

Jakou mocí byli apostolové od Krista Ježíše opatřeni?

Byli od Krista Ježíše tou mocí opatřeni, kterou On sám od Otce nebeského opatřen byl.

To svědčí sv. Jan (20, 21.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Jakož Mne poslal Otec, tak i já posílám vás.*“

Že apostolové skutečně byli místopřítelové Ježíše Krista zde na světě, to svědčí sv. Mat. (10, 40.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Kdož vás přijímá, Mne přijímá, a kdo Mne přijímá, přijímá toho, který Mne poslal.*“

Měli-li jen ti lidé, kteří za času apostoľů žili, pravé učení Ježíše Krista znáti?

Nikoli.

Pro které lidi přinesl Ježíš božské učení s nebe na tento svět?

Ježíš přinesl s nebe božské učení Své na tento svět pro všechny lidi.

A mělo-li božské učení Ježíšovo jen krátký čas trvati a pak zmizeti?

Nikoli; onoť má po všechny časy až do skonání světa trvati.

Pro ustavičné trvání božského učení Ježíšova koho museli také apostolové místo sebe zvoliti?

Museli též své nástupníky zvoliti na místa svá.

A jakou moc jim museli uděliti?

Museli jim tutěž moc uděliti, která jim od samého Ježíše Krista udělena byla.

A zdali vyvolili sobě apostolové skutečně nástupníky?

Vyvolili.

Kdy pak?

Hned když Jidáš Iskariotský, zrádce Ježíše Krista, se oběsil: apostolové vyvolili na jeho místo sv. *Matěje*.

A svatý apostoľ Pavel ustanovil místo sebe v Efesu *Timotea*, a v Krétě *Tita* za biskupy, a nařídil jim,

aby sobě opět jiné nástupníky zvolili, a přede-psal jim, jaké vlastnosti mají míti ti, jichžto za své nástupníky sobě budou voliti, a přikázal jim, aby žádného za nástupníka sobě nevyvolili, leč toho, kterýby po dlouhém zkoušení hodným nalezen byl, jejich nástupníkem slouiti.

Byla-li všem aposto-lům od Ježíše Krista stejná moc dána? Nebyla.

Kterému aposto-lovi byla největší moc dána?

Svatému Petrovi byla od Ježíše Krista největší moc dána.

Odkud to poznáváte?

To poznáváme odtud, že Ježíš Kristus jen *samého Petra* za základ Své Církvě ustanovil; pak mu svěřil celou Církev pod opatrnost, ano i ostatní aposto-ly, a dal mu klíče království nebeského.

Zdaliž i aposto-lové ustanovili všechny své nástupníky stejné? Neustanovili.

Krom biskupů jaké nástupníky sobě zvolili?

Oni sobě krom biskupů ustanovili za nástupníky také kněží.

To svědčí Skutk. (14, 22.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*A když ustanovili jim kněží v jednékaždé církvi, a pomodlili se s posty, poručili je Pánu, v kteréhož uvěřili.*“

Zdaliž dali aposto-lové biskupům, co pravým svým nástupníkům, nařízení, aby i oni sobě kněží za své nástupníky ustanovili?

Dali.

To svědčí v epistole sv. *Pavla* k *Titovi* (1, 5.) která slova?

Tato slova: „*Pro tu věc nechal jsem tebe v Krétě, abys věci, kterých se nedostává, napravoval, a ustanovil po městech kněží, jakož i já tebe jsem zřídil.*“

A krom kněží koho ještě ustanovili apostolové za své pomocníky?

Apostolové ustanovili sobě krom kněží ještě také i *jáhny* za své pomocníky.

To svědčí opět Skutk. (6, 5.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*I vyvolili Štěpána, muže plného víry a Ducha svatého, a Filippa, a Prochora, a Nikanora, a Timona, a Parmena, a Mikuláše příchozího Antiochen-ského. Ty postavili před obličejem apostolů, kteřížto, pomodlivše se, vzkládali na ně ruce.*“

Apostolové tedy zvolili sobě své nástupníky kolikerého řádu?

Apostolové sobě zvolili své nástupníky trojího řádu: *biskupy, kněze a jáhny.*

Co praví sv. Lukáš (5, 12.) že učinil Ježíš dříve, nežli Sobě zvolil dvanáct apostolů?

Praví o NĚm: „*Stalo se v těch dnech, vyšel Ježíš na horu k modlení, a přes noc trval na modlitbě k Bohu; a když byl den, povolal učeníků Svých, a vyvolil z nich dvanácte, kteréž i apostoly nazval.*“

Co tedy činil Ježíš dříve, nežli apostoly Sobě vyvolil?

Modlil se.

A co činili apostolové, když sobě své nástupníky volili? Setrvali na modlitbách, postili se, a pak skládali ruce své na ty, jichžto za své nástupníky ustanovovali.

A co jim modlitbou a skládáním rukou udělovali?

Modlitbou a skládáním rukou udělovali jim *milost boží.*

To z II. psaní sv. Pavla k *Timoteovi* (1, 6.) která slova svědčí?

Tato slova: „*Napomínám tebe, abys zase vzbudil milost boží, která jest v tobě skrz skládání rukou mých.*“

Jaké znamení jest skládání rukou?

To jest *viditelné znamení*.

A milost boží jest též *viditelná*?

Milost boží jest *neviditelná*.

Nuže, viditelné znamení neviditelné milosti, kteréž od Krista Pána k našemu posvěcení ustanoveno jest, jak se jmenuje?

Svátost.

Skrze co sobě tedy apostolové své nástupníky ustanovovali?

Apostolové sobě své nástupníky ustanovovali *skrze svátost*.

Opakujte, co jste se již v první prosbě *Otčenáše* učili, co znamená věc nějakou posvětití?

Věc nějakou posvětití znamená, ji od světské čili obecní potřeby odloučiti, a pro potřebu svatou neb chrámovou ji ustanoviti.

Jmenujte mi některé takové věci!

Obrazy, kříže, zvony, chrámy, kalichy, mešní oděv pro kněze a t. d.

A obřadové, jimiž se věci ty od obecní potřeby odlučují, a pro potřebu boží neb chrámovou ustanovují, jak se jmenují?

Posvěcení.

Co myslíte nyní, co znamená *osobu nějakou posvětití*?

Osobu nějakou posvětití znamená též, od služby světské ji odloučiti, a pro službu božskou ji ustanoviti.

A jak se jmenují obřadové, jimiž se to stává?

Obřadové, jimiž se to stává, jmenují se *posvěcení*.

Čím se zaměstnávali apostolové dřív, nežli Kristus jich k Sobě povolal?

Zaměstnávali se prací rukou svých, poněvadž byli chudí řemeslníci.

Zdali jest řemeslnická práce službou boží?

Není službou boží, ale službou světskou.

Od jaké služby jich tedy odloučil Ježíš, když jich k Sobě povolal?

Odloučil jich od služby světské.

A když jich k Sobě povolal, co jim činiti nařídil?

Nařídil jim, aby vyučovali všechny národy.

Nějakému řemeslu?

Nikoli.

Čemu tedy?

Nařídil jim, že národům všem mají slovo boží hlásati a učiti je, zachovávatí všecko, co jim naporučil.

A co ještě činiti měli?

Měli také věřícím svátosti udělovati, hříchy jim odpouštěti, a oběť mše svaté konati.

Jaká byla tato služba, kterou Kristus Svým apostoľům nařídil?

Služba boží.

Pro jakou tedy službu je Kristus ustanovil?

Kristus je ustanovil pro službu boží.

Nyní mi tedy řekněte, když Kristus Pán apostoľy k Sobě povolal, od jaké služby je odloučil, a pro jakou službu je ustanovil?

On je odloučil od služby světské, a ustanovil je pro službu boží.

Co s nimi tedy učinili?

On je *posvětil*.

A když apostoľové sobě své nástupníky volili, od které služby je též odlučovali, a pro jakou službu je ustanovovali?

Oni je též odlučovali od služby světské, a ustanovovali je pro službu boží.

Oni s nimi tedy též co činili?

Oni je *světili*.

Jaká jména měli nástupníci apostolů?

Oni se jmenovali *biskupi, kněží a jáhnové*.

Kolikere tedy jest *svěcení* jich?

Jest trojí: *svěcení biskupů, svěcení kněží a svěcení jáhnů*.

O kterém z těchto tří svěcení jedná katechismus?

O *svěcení kněžstva*.

A čím nazývá svěcení kněžstva?

Svěcení kněžstva nazývá *svátostí*.

Kdo z vás může mi již z toho, co jste slyšeli, říci, co svátost svěcení kněžstva *vůbec* jest?

Svátost svěcení kněžstva vůbec jest svátost, skrze kterou těm, jenž službě církevní se oddávají, duchovní moc, a obzvláštní milost propůjčena bývá, aby jisté církevní úřady ke cti boží a k spasení duší náležitě a svatě vykonávali.

Jakou moc dal Kristus Svým apostolům a všem jejich pravým nástupníkům při poslední večeři?

Kristus dal apostolům Svým a všem jejich pravým nástupníkům při poslední večeři moc, chleb v pravé tělo, a víno v pravou krev Jeho proměňovati.

Nad čím tedy tělem jim dal moc?

On jim dal moc nad Svým pravým tělem.

A když je rozesílal do veškerého světa, co jim nařídil?

Nařídil jim, aby učili všechny národy a křestili je.

A když po Svém z mrtvých vstání k nim přišel zavřenými dvěřmi, jakou jim dal moc?

Dal jim moc, věřícím hříchy odpouštěti a zadržovati.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Přijměte Ducha svatého, kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadržáni jsou.*“ (Jan 20, 22.)

Všecky pravověřící katolické křesťany jmenujeme *duchovním tělem Kristovým*; jak jich jmenujeme?

Všecky pravověřící křesťany jmenujeme *duchovním tělem Kristovým*.

Koho jmenujeme *duchovním tělem Kristovým*?

Všecky pravověřící křesťany dohromady.

Když Kristus všecky své věřící apostoľům a pravým nástupníkům jejich pod moc svěřil — jaké tělo jim pod moc svěřil?

Svěřil jim pod moc *duchovní Svě tělo*.

Kdo ví z toho všeho nyní říci, co jest svátost svěcení kněžstva *obzvláště*?

Svátost svěcení kněžstva obzvláště jest svátost, skrze kterou těm, kteří na kněžství posvěceni bývají, moc, jak nad pravým tělem Ježíše Krista, tak také nad Jeho tělem duchovním, kteréž věřící jsou, dána bývá.

A odtud také lehce již můžete říci, v čem moc svěcení kněžstva pozůstává?

Moc svěcení kněžstva pozůstává v tom, že:

1. *Kněží chleb a víno v pravé tělo, a v pravou krev Pána našeho Ježíše Krista proměnit, a nebeskému Otci obětovati mohou.*

2. *Že věřícím hříchy odpouštět aneb zadržeti mohou.*

Kolikeré jest toto *posvěcení*?

Posvěcení toto jest dvojí: *posvěcení větší a posvěcení menší*.

Kolikero jest *větších posvěcení*?

Větší posvěcení jsou tři: *svěcení kněží, svěcení jáhnů a svěcení podjahnů*.

A kolikerō jest *menších posvěcení*?

Menší posvěcení jsou čtyry: *svěcení kostelných vratných*

(ostiarrii), *čtenářů* (lectores), *zaklínačů* (exorcistae) a *oltářních služebníků* (acolythi).

Kdy pak počala *větší posvěcení*?

Větší posvěcení počala hned za času apostoľů.

A kdy počala *menší posvěcení*?

Menší posvěcení počala hned v prvějších časech Círky svatě.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Hned v prvějších časech Círky svatě, když katoličtí křesťané pro víru v Krista Ježíše od pohanů a jiných nevěřících pronásledováni byli: museli se jen v soukromí shromážďiti, aby své služby boží mohli vykonati. Aby ale žádný z nevěřících a nepřátel na to místo neb do toho příbytku, kde shromážďeni byli, nemohl přijíti a je prozraditi: ustanovil biskup jisté nábožné a bohabojné muže, kteří u dvěří neb u vrat toho příbytku stráž mívali. A poněvadž úřad jejich byl velmi těžký, aby věrni a stáli v něm byli, ustanovovali je k tomu biskupové modlitbou a skládáním rukou. Odtud povstalo *posvěcení kostelných vratných* (ostiarrii).

Pro nedostatek kněží, jáhnů a podjáhnů v prvých časech Círky svatě potřebí bylo, aby k vyučování lidu v křesťansko-katolickém náboženství vyvoleni a ustanoveni byli nábožní a v Písmě svatém vycvičení mužové, kteříby v náboženských shromážďeních ostatním Písmo svatě hlasitě četli a vysvětlovali, a při službách božích se hlasitě předmodlivali aneb předzpěvovali. Poněvadž pak tento úřad jejich též znamenitý a důležitý byl, aby ve vykonání jeho věrni byli, a Písmo svaté jen dle pravého smyslu Círky svatě četli a vysvětlovali: ustanovovali je k tomu biskupové také

modlitbou a skládáním rukou. Odtud povstalo *posvěcení čtenářů* (lectores.)

Jako za času Krista Ježíše, tak též i v prvnějších časech Církve svaté bylo velmi mnoho lidí duchem pekelným podsedlých. Pro tehdejší nedostatek kněží, jáhnů a podjáhnů zapotřebí bylo vyvoliti a ustanoviti nábožné a bohabojné muže, kterýmby moc udělena byla, lidi posedlé od ducha pekelného osvoboditi. Přinucení tedy byli biskupové vyvoliti muže, a jim moc ďábelství vymítati, uděliti. Odtud povstalo *posvěcení zaklínačů* (exorcistae).

Při službách božích zapotřebí bylo nábožných mužů, kteříby světlo kostelní a jiné k službám božím potřebné nádoby opatrovali, a kněžím při oltáři posluhovali. Vyvolili tedy biskupové ctnostného života muže, a ustanovili je k tomu modlitbou a skládáním rukou svých na ně. Odtud povstalo posvěcení *služebníků oltářních* (acolythi).

Udělují-li se tato menší posvěcení i nyní?

Udělují.

Komu pak?

Těm, jenž na kněžství posvěcení býti chtějí.

A komu ještě?

I těm, kteří službě chrámovní neb oltářní se odevzdávají.

Jací pak to lidé musejí býti?

To musejí býti lidé nábožní a bohabojní.

A od koho tato posvěcení dosahují?

Od biskupa.

O Svátosti stavu manželského.

Co praví I. kniha Mojžíšova (1, 27.) o stvoření prvního člověka?

„I stvořil Bůh člověka k obrazu Svému, k obrazu božímu stvořil ho, muže a ženu stvořil je.“

Dříve, nežli ženu stvořil Bůh, co dosvědčuje I. kniha Mojžíšova (2, 18.) že pravil Bůh?

„Není dobře býti člověku samotnému: učinmež mu pomocnici podobnou jemu.“

Co myslíte tedy, proč žena od Boha stvořena byla?

Žena byla od Boha proto stvořena, aby muži svému napomocna byla.

A když obá, muž i žena, od Boha stvořeni byli, dokládá

I. kniha Mojžíšova (1, 28.), co že k nim mluvil Bůh?

Tato slova: *„I požehnal jim Bůh, a řekl: „Rosttež a množte se, a naplňte zemi.“*

Co myslíte, proč ti dva lidé, muž a žena, od Boha stvořeni byli?

Byli od Boha proto stvořeni, aby se z nich veškeré pokolení lidské rozmnožilo.

Řekněte mi tedy obě příčiny, proč Bůh dva lidi, muže a ženu, stvořil?

Bůh stvořil muže a ženu:

1. Aby sobě vespolek byli napomocni.
2. Aby se z nich rozmnožilo zde na zemi veškeré pokolení lidské.

A konečně pravil k nim Bůh dle I. Mojž. (2, 24.) která slova?

Tato slova: *„Protož opustí člověk otce svého i matku svou, a přidrží se manželky své a budou dva v jednom těle.“*

A která slova praví Ježíš u sv. Mat. (19, 6.)?

Tato slova: „*A tak již nejsou dva, ale jedno tělo. Protož co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.*“

Zdali byli dle těchto slov ti dva lidé, muž a žena, spojení od Boha *svazkem rozdvojitelným*?

První dva lidé nebyli od Boha spojení *svazkem rozdvojitelným*, ale *nerozdvojitelným čili nerozlučným*.

Co to znamená *svazkem nerozdvojitelným spojenou býti*?

To znamená, že dva lidé, muž a žena, kteří takovým svazkem od Boha spojení jsou, sebe vespolek nikdy nesmějí opustiti, ale až do své smrti pospolu musejí setrvati.

Nuže, takový nerozdvojitelný svazek, kterým dvě svobodné křesťanské osoby, muž a žena, od Boha svázány jsou, aby sobě v tomto životě vespolek napomocny byly a dítky splodily: nazván jest *stav manželský* — jak jest jedním slovem nazván?

Stav manželský.

Co jest nazváno *stavem manželským*?

Stavem manželským jest nazván onen nerozdvojitelný svazek, kterým dvě svobodné křesťanské osoby, muž a žena, od Boha jsou svázány, aby sobě v životě vespolek byly nápomocny a dítky splodily.

Co jest *stav manželský*?

Stav manželský jest nerozdvojitelný svazek, skrze který dvě svobodné křesťanské osoby, muž a žena, pořádně s sebou se oddávají, aby sobě vespolek napomocny byly, až do smrti bohabojně setrvaly, a dítky splodily.

Zdali jest na tom dosti, aby manželové dítky jen splodili?

Na tom není dosti.

Co jsou s dítkami, jichž splodili, povinni činiti?

Oni jsou povinni, je v bázni boží vychovati.

Zdali jest bohobojné vychovávání dítek něco lehkého a snadného?

Bohobojné vychovávání dítek není nic lehkého.

A zdali bohobojné setrvání manželů vespolek až do smrti jest něco lehkého?

Ani to není pro manžely něco lehkého.

Zdali bez milosti neb pomoci boží jest to pro ně něco možného?

Bez pomoci neb milosti boží to jest pro ně něco nemožného.

A ta pomoc čili milost božská, čím se nám uděluje?

Pomoc čili milost božská se nám uděluje skrze svátosti. To věda Ježíš, když v Káně Galilejské na svadbě byl, k čemu stav manželský povýšil?

On stav manželský povýšil za svátost.

Proč to učinil?

To učinil proto, aby manželové skrze tuto svátost dosáhli od Boha milost, aby vespolek až do smrti bohobojně setrvati, a dítky své v bázni boží vychovati mohli.

Zdali jest tedy v naší katolické Církvi pouhý toliko jen stav manželský, jak ho Bůh v ráji ustanovil?

V naší katolické Církvi není jen pouhý toliko stav manželský, jak ho Bůh v ráji ustanovil, ale jest svátost stavu manželského.

Nyní mi tedy řekněte, co jest svátost stavu manželského?

Svátost stavu manželského jest nerozdvojitelný svazek, skrze který dvě svobodné křesťanské osoby, muž a žena, pořádně s sebou se oddávají, k čemuž jim Bůh milost svou uděluje skrze svátost, aby ve svém manželském stavě až do smrti bohobojně setrvali, a dítky své křesťansky odchovali.

Opakujte ještě jednou, co jste již výše pravili, k čemu jest stav manželský ustanoven?

Stav manželský jest od Boha ustanoven:

1. K rozmnožení pokolení lidského.

2. K společné a obapolné pomoci manželů.

A sv. apostol Pavel udává ještě třetí příčinu v (I. Kor. 7, 2.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Pro smilstvo (to jest) pro uvarování smilstva jedenkaždý svou manželku měj, a jednakaždá svého muže.*“

Řekněte mi tedy ještě i třetí příčinu, proč stav manželský byl od Boha ustanoven?

Stav manželský jest také ještě od Boha ustanoven:

3. Za prostředek proti nepořádné žádosti těla.

Vůbec ale k čemu jest stav manželský potřebný?

Stav manželský jest vůbec potřebný k rozmnožení pokolení lidského.

Obzvláště ale pro mnohé osoby, který stav jest dokonalejší, zdali stav manželský, čili stav svobodný?

Pro mnohé osoby jest stav svobodný dokonalejší.

To svědčí sv. Pavel v I. Kor. (7, 8.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Pravím pak neženatým a vdovám: dobré jest jim zůstatí tak, jako i já.*“

Může-li to člověk sám ze sebe předzvídati, který stav pro něho spasitelnější bude?

Člověk sám ze sebe nemůže předzvídati, který stav bude pro něho spasitelnější.

Kdo to jen ví?

To jen ví sám Bůh.

Při volení stavu koho tedy máte o neomylnou radu prositi?

Máme Boha o svatou radu k tomu prositi.

A pak do čí vůle se máte odevzdati?

Máme se potom do vůle boží odevzati.

Když víte již říci, co svátost stavu manželského jest:

tedy snadno již můžete také říci, co svátost stavu manželského působí?

Svátost stavu manželského mimo rozmnožení posvěcující milosti boží působí ještě tuto obzvláštní milost:

1. Aby manželové nábožně spolu až do smrti živi byli.
2. Aby děti své v bázni boží odchovali.

Co žádá Církev svatá od těch osob, jež do stavu manželského vstupují?

Církev žádá od osob, jež do stavu manželského vstupují:

1. Aby mezi nimi žádné překážky sňatku manželskému odporující nebylo.

Jaká pak překážka sňatku manželskému odporuje?

Krevní příbuzenství, jako jsou: bratří a sestry, bratrance a sestřenice, vlastníci a vlastnice — švagrovství — nekatolické náboženství — slib ustavičné čistoty — s jinou osobou ještě trvající svazek manželský a t. d.

Co žádá Církev svatá od osob do stavu manželského vstupujících ještě více?

Žádá od nich ještě:

2. *Aby z takových úmyslů, jenž s božským tohoto stavu ustanovením se srovnávají, do stavu manželského vstoupili.*

Které jsou ty úmysly?

Takové úmysly jsou: Aby Bohu lépe sloužiti, o spasení duší svých se starati mohli; aby pokolení lidské bylo rozmnoženo; aby sobě vespolek k svému vyživení lépe mohli napomáhati.

A pak, s jakým svědomím do toho stavu mají vstoupiti?

Oni mají:

3. *V bázni boží s čistým svědomím do toho stavu vstou-*

pítí; a pročez dříve, nežli svátost stavu manželského přijmou, mají k svaté zpovědi jíti.

A když již tu svátost stavu manželského přijímají, co musejí činiti?

Ti, jenž do stavu manželského vstupují, musejí po předešlých třech ohlaškách u přítomnosti dvou svědků, před svým vlastním farářem manželskou věrnost sobě připověditi, a od něho požehnání přijmouti.

Jak pak nazývá sv. *Pavel* svátost stavu manželského?

Svatý apostol Pavel nazývá svátost stavu manželského svátostí velikou v Kristu a v Církvi, poněvadž duchovní sjednocení Krista s Církvi vypodobňuje.

Jak pak se také proto Církev svatá jmenuje?

Církev svatá se proto jmenuje *choť Kristova*.

Když se skrze tuto svátost vypodobňuje sjednocení Krista s Církví, co myslíte, jak se manželové mají ve spolek chovati?

Musejí se ve spolek druh ke druhu tak chovati, jak se Kristus k choti své, Církvi svaté, chová.

Vypravujte mi, co jsem vám vykládal o chování Krista k chotí, Církvi svaté?

Ježíš Kristus má velikou trpělivost s chybami našimi, jenž údové jsme choti Jeho, Církve svaté; neboť nás chybujících netrestá hned, ale shovívá nám dlouho, a dává nám rozličné příležitosti, bychom chyby své napraviti mohli.

Jaká tedy odtud vyplývá povinnost pro manžely?

Aby měli trpělivost s chybami druhého, aby chyby, jichžto jeden na druhém spatřují, hleděli v tichosti a trpělivosti napraviti.

To jest v krátkosti, jak aby pospolu byli živi?

Aby pokojně a křesťansky spolu živi byli.

Jak pak se ještě dále chová Kristus k choti své, Církvi svaté?

On, krom choti Své Církve svaté, žádné jiné Církve nemá. Jaká tedy opět odtud vyplývá povinnost pro manžely?

Aby muž svou ženu jako své vlastní tělo miloval, živil a opatroval, žena pak muže svého ve slušných věcech poslušna byla.

A pak ještě konečně, jak zastává Kristus Svou choť, Církev svatou?

Ježíš Kristus uprostřed největších protivenství neopouští choť Svou, Církev svatou, ale zastává ji proti všemu násilí, všech nepřátel.

Odtud vyplývá ještě pro manžely která povinnost?

Aby v starosti a soužení jeden druhého neopouštěli, nýbrž oba dva až do smrti věrně spolu setrvali.

O povinnostech rodičů k dítkám.

Mimo povinností dítek k rodičům či ještě povinností v sobě obsahuje čtvrté přikázání boží?

Čtvrté přikázání boží obsahuje v sobě také povinností rodičů k dítkám.

Kolikere jsou povinností rodičů k dítkám?

Povinností rodičů k dítkám jsou dvojí: jedny se týkají *těla*, a druhé se týkají *duše* dítek.

Které jsou povinností rodičů, týkající se *těla* dítek?

Jsou následující: Rodičové jsou povinni se starati o každodenní chleb, oděv, a o zachování zdraví dítek, a o budoucí jejich zaopatření.

Co mají činiti rodičové vzhledem zaopatření dítek?

Když rodičové nemají velikého statku, jímžby dítky své poděliti mohli, jsou povinni dítky své buď sami nějaké práci neb řemeslu vyučiti, neb od jiných lidí je dáti

vyučit, aby sobě potom sami svého chleba vydobývali, a staré, neduživé rodiče své vyživiti mohli.

Které jsou povinnosti rodičů *duše* dítek se týkající?

Povinnosti rodičů *duše* dítek se týkající jsou: Rodičové jsou povinni, hned jak dítky něco málo mluvíti počínají, k poznání pravého Boha je přivoditi.

A z toho ohledu co mají rodičové činiti?

Mají velmi často dítkám opakovati, a hluboce do paměti jim vštípati, že jen jeden Bůh jest ve třech osobách, Otec, Syn, a Duch svatý. Bůh Otec že nás stvořil, Bůh Syn že nás na kříži Svou smrtí vykoupil, a Duch svatý, že nás posvěcuje.

A co ještě?

Že jest sedm svátostí, a jak se jmenují, jak zní: Věřím v Boha — desatero božích a patero církevních přikázání.

A co ještě krom to?

Krom to mají ještě rodičové útlé dítky své naučiti se modliti a sice: Otče náš — Zdrávas Maria — Anjele boží strážce můj — Zdrávas královno — Anjel Páně přinesl důstojné Panně Marii poselství, a jiné potřebné modlitby.

A na tom-li již jest dosti, když je naučí se modliti?

Na tom ještě není dosti.

Co tedy jsou rodičové ještě dále povinni?

Musejí dítky své k modlitbě každodenní přidržovati a sami se před nimi modliti.

A pak když dítky pět neb šest roků jsou stáry, co mají s nimi rodičové činiti?

Mají je každodenně do chrámu Páně a do školy pilně posílati, a všecku vážnost, uctivost a poslušnost k duchovním i světským učitelům hluboce jim do srdce vštípati, a od zlých společností je zdržovati.

A když dívky již ze školy vystoupí, k čemu je potom musejí rodičové přidržovati?

Potom je musejí přidržovati k pilnému navštěvování chrámu Páně, k poslouchání kázání a k navštěvování křesťanského cvičení a opakování.

A když je z domu do školy neb do kostela vypravili, tím-li se již mohou rodičové spokojiti?

Nikoli.

Co musejí ještě činiti?

Musejí se přesvědčiti, zdali dívky skutečně do chrámu Páně na kázání, na křesťanské cvičení opakování chodí, neb nechodí.

Jak se o tom mohou přesvědčiti?

Když se dítek vyptávají na všecko, co se v kázání a na křesťanském cvičení a opakování přednášelo, a co sobě z toho pamatovali.

Aby z dítek ve společnosti lidské dobří občané a sousedé byli, co musejí ještě rodičové činiti?

Musejí je z nemravů kárati a k mravnímu chování přivoditi.

Při tom ale jaký příklad musejí vždy rodičové dítkám svým dávat?

Musejí jim vždy dobrý příklad dávat, tak, aby to, co od dítek svých žádají, předně sami na sobě jim ukazovali.

Jmenujte mi některé takové rodiče, kteří dívky své v bázni boží vychovali?

Joachim a Anna vychovali dceru svou *Marii Pannu* v takové bázni boží, že ji Bůh pro vznešené mravy a veliké cnosti za matku Svého jednorozeného Syna Ježíše Krista vyvoliti ráčil.

Ještě nějaký takový příklad!

Zachariáš a Alžběta vychovali syna svého *svatého Jana* křestitele též ve veliké bázni boží, tak že potom za předchůdce *Messiášova* na poušti od Boha vyvolen a ustanoven byl.

Řekněte mi ještě nějaký příklad!

Starý Tobiáš vychoval syna svého *Tobiáše mladého* též ve veliké bázni boží, tak že v stáří jemu i matce k veliké pomoci a radosti byl.

Řekněte mi též nějaký příklad nedbanlivých rodičů?

Heli, který dva syny své *Ofni a Finees* největší rozpustilosti v chrámě Jerusalemském páchatí nechal; když mu lidé nepravosti jeho synů představovali a žádali, aby je z toho káral, on jim něco málo řekl, a nechal je ustavičně v těch rozpustilostech pokračovati. (I. Král. 2.)

Jaký vzali konec ti dva nezvedení synové a nedbanlivý otec jejich?

Po krátkém čase oba synové *Heli* v bitvě zahynuli, a *Heli*, když to uslyšel, spadl se stolice a umřel.

K jaké výstraze má všem rodičům tento příklad býti?

Tento příklad má všem rodičům k výstraze býti, aby nikdy neopomínali dítky své ze zlého kárati, a k dobrému přidržovati, aby nebyli někdy tak, jako *Heli* i s dítkami od Boha trestáni.

Pátá hlavní částka.

○ křesťanské spravedlnosti.

Co jest křesťanská spravedlnost?

Co činívá zahradník s takovým stromem, který zlé ovoce nese?

On ho vytíná a na oheň uvrhuje?

A zdali jest s takovým stromem, který žádného ovoce nenese, spokojen?

S takovým stromem není spokojen, ale vytíná ho též, a na oheň uvrhuje.

To svědčí sv. Mat. (7, 19.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Všeliký strom, kterýž nenese ovoce dobrého, vyřat a na oheň uvržen bude.*“

Koho zde rozumí sv. Matouš tím stromem?

Tím *stromem nás lidi* rozumí.

A co tím zlým ovocem?

Nuše *zlé skutky*.

A ovocem dobrým?

Naše *dobré skutky*.

Co myslíte tedy, zdali jest již na tom dosti, když člověk jen nečiní žádného zlého skutku?

Na tom není dosti.

Co musí člověk činiti, aby se Bohu líbil?

Musí *dobré skutky* činiti.

Nuže, takového člověka, který se varuje zlého, a činí dobré, nazýváme *spravedlivým* — jak ho nazýváme?

My ho nazýváme *spravedlivým*.

Koho nazýváme *spravedlivým*?

Spravedlivým nazýváme onoho člověka, který se varuje zlého a činí dobré.

Varování se zlého a provozování dobrého jmenujeme *křesťanskou spravedlností* — jak se jmenujeme?

Křesťanskou spravedlností.

Co jmenujeme *křesťanskou spravedlností*?

Křesťanskou spravedlností jmenujeme varování se zlého a provozování dobrého.

Co myslíte tedy z kolika částek křesťanská spravedlnost pozůstává?

Křesťanská spravedlnost pozůstává z dvou částek?

Které pak jsou ty dvě částky?

Varuj se zlého a čině dobré.

Opakujte ze sedmé prosby Otčenáše, které jest pravé a jediné zlé?

Jediné a pravé zlé jest *hřích*.

Co a koliký jest hřích.

(Co jest hřích, viz na straně 94.)

Kolikým způsobem se může člověk skutečného hřichu dopustiti?

Čtverým způsobem: *Myšlením, žádostmi, řečí a skutkem*, neb opuštěním toho, co činiti povinni jsme.

Že zlá myšlení jsou hřích, to svědčí *kniha Moudrosti* (1, 3.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Převrácená myšlení odlučují od Boha.*“ Jsou-li ale tato zlá myšlení hřichem hned, když napadají? Nikoli.

Kdy pak tedy?

Tenkrát teprv jsou hříchem, když je od sebe neodvracujeme.

Kdyby vám tedy napadala někdy taková zlá myšlenka, co máte s nimi hned činiti?

My je musíme hned od sebe odvracet.

A to se může jakým způsobem státi?

Takovým způsobem, když jak mile nám nějaká zlá myšlenka napadá, hned sobě na něco jiného, a sice na něco truchlivého zpomeneme.

Jmenujte něco takového truchlivého!

Smrt, soud, aneb přehořké umučení Ježíše Krista.

A co při zlých žádostech máte činiti?

Musíme je též hned, když povstávají, hledět udusiti a zmrtviti.

V kterém přikázání zakazuje Bůh zlé žádosti?

V devátém a desátém přikázání.

Že ale člověk řečí svou také hřešiti může, svědčí sv. *Mat.* (12, 36.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Ale pravím vám, že z každého slova prázdného, jehož mluviti budou lidé, vydají počet v den soudný.*“

V kterém přikázání božím se zakazují hříšná slova neb řeči?

V druhém a osmém přikázání božím.

Že člověk skutkem Boha uraziti může, svědčí sv. *Pavel* v II. Kor. (5, 10.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Všickni my zajisté musíme se ukázati před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jedenkaždý vlastní věci těla, jak činil, buďto dobré aneb zlé.*“

A co praví sv. *Jakob* o opuštění dobrého?

„*Kdo umí dobře činiti, a nečiní, hřích má.*“ (4, 17.)

Jsou-li skuteční hříchové všickni stejní?

Nejsou všickni stejní.

Proč pak ne?

Proto že někteří jsou *těžcí* a někteří jsou *lehčí*.

Že hříchové skuteční někteří jsou těžcí a někteří lehčí, svědčí sám Kristus u sv. Mat. (5, 21.) kterými slovy? Těmito slovy: „*Slyšeli jste, že řečeno jest starým: Ne-zabiješ; pakli by kdo zabil, hoden bude soudu. Ale Já pravím vám: že každý, kdož se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu, — kdož by pak řekl bratru svému: racha, hoden bude rady — a kdož by řekl: blázne, hoden bude pekelného ohně.*“

Co pak rozumí zde Ježíš slovem *soud*?

Ježíš zde slovem *soud* rozumí onen soud, jehož Židé v každém městě měli, a který pozůstával z 23 soudců, a měl právo žalované zločinství vyšetřovati a k smrti odsuzovati.

A co rozumí zde Ježíš slovem *rada*?

Slovem *rada* rozumí zde Ježíš vysokou radu, čili nejvyšší soud, který měl své sídlo jen v městě Jerusalemě, a pozůstával z 72 soudců, a měl moc neb právo rozsudek o nejtěžší smrti vydávati.

A co rozumí zde Ježíš slovem *pekelný oheň*?

Slovem *pekelný oheň* rozumí zde Ježíš onen oheň, který v údolí *Himon* neustále hořel.

Jaká to byla památka?

V údolí *Himon* pálivali za starodávných časů Kananejští ke cti jedné modle, která se jmenovala *Moluh* dítky své. V pozdějších časech ale, když přišli tamnější obyvatelé k poznání pravého Boha: padlo u nich údol to v takovou ošklivost, že tam potom ustavičný oheň zachovávali, a všechnen neřád z celého okolí tam pálivali, a pro onu bezbožnost Kananejských nazvali ten

oheň *pekelným ohněm*, a když největší a nejohavnější trest nad někým vyřknouti chtěli, pravili: *že jest hoden pekelného ohně*, t. j. že zasluhuje tím ohněm, jenž v údolí *Himon* hořel, pálen a mučen býti.

Když Ježíš zde praví *hoden bude soudu, rady a pekelného ohně*, mluví-li vždy o stejném trestu?

Nemluví vždy o stejném trestu, nýbrž jmenuje vždy *těžší a větší trest*.

Odkud to poznáváte?

Poznáváme to odtud, že Ježíš zde zločince uznává za hodného *těžkého, těžšího* a konečně *nejtěžšího trestu*, poněvadž zmínku činí o *nižším, vyšším, a nejvyšším soudu*.

Když Ježíš zde ukládá rozličný *těžší a lehčí trest*, může-li provinění, na které ten trest má následovati, stejné býti? Provinění nemůže býti stejné, ale musí též *menší* aneb *větší* býti.

Vysvětlete mi to lépe z obecného života lidského!

Jako u Židů za času Ježíše Krista byl rozličný soud neb právo, tak jest to i u nás; neboť v každé obci jest takový soud, který má právo malé zločiny vyšetřiti a potrestati; a pak jest v každém okrese též soud, ale mnohem vyšší, nežli soud obecní, který má právo těžká provinění vyšetřovati, a těžkým trestem je trestati; a konečně jest nejvyšší tak nazvaný hrdelní soud, který má právo nad velikými zločinci soud smrti vyřknouti.

Kdybych vám tedy řekl, že ten neb onen člověk se musí před obecní soud dostaviti: co sobě hned o něm pomyslíte?

My sobě o něm hned pomyslíme, že se musel jen málo proviniti.

Kdybich vám ale řekl, že se musí před okresní soud dostaviti: co sobě o něm pomyslíte?

My sobě o něm pomyslíme, že se musel něčeho velikého dopustiti.

A když uslyšíte o někom, že jest hrdelnímu soudu odevzdán: co sobě o takovém člověku myslíte?

My sobě o takovém člověku myslíme, že se musel něčeho takového dopustiti, což trest neb pokutu smrti za sebou táhne.

A odkud to hned poznáváte, že se někdo musel těžce neb jen lehce proviniti?

Poznáváme to ze soudu, před který pohnán bývá.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Čím menší neb nižší jest soud, před který se má někdo dostaviti: tím menší a lehčí jest to provinění jeho — a čím větší neb vyšší jest soud, před který se má někdo dostaviti: tím větší a těžší jest provinění jeho.

Když tedy Kristus mluví o *nižším*, o *vyšším*, a pak o *nejvyšším soudu*, jaké se zde má rozuměti provinění? Zdali všecko stejné?

Zde se má rozuměti vždy *větší a těžší provinění*.

Zdali tedy jest přestoupení zákona božího čili hřích vždy stejný?

Hřích není vždy stejný.

Kolikery jest?

Jest dvojí: *těžký a lehký*.

Jak pak se vlastně *těžký hřích* jmenuje?

Těžký hřích se vlastně jmenuje *hřích smrtelný*.

A *lehký*?

Lehký se jmenuje *hřích všední*.

Co jest hřích *smrtelný*?

Hřích smrtelný jest těžké přestoupení zákona božího.

A *hřích všední?*

Hřích všední jest lehké přestoupení zákona božího.

Nyní mi řekněte, kdy jest přestoupení zákona božího *těžké?*

Přestoupení zákona božího jest *těžké*, když se *vědomě* a *dobrovolně* zákon boží přestupuje.

A kdy jest přestoupení zákona božího *lehké?*

Přestoupení zákona božího jest *lehké*, když se zákon boží z *nevědomosti* aneb *ze slaboty lidské* přestupuje.

Vysvětlete mi to nějakým příkladem, jak tomu rozumíte?

Ku příkladu, kdybychom, chtíce ptáka z hustého křem kamenem vyhnati, udeřili tím kamenem člověka, který za tím křem byl, o kterémž jsme ale nevěděli, že tam skryt jest: tenkrát bychom jen *lehce* zákon boží přestoupili.

Proč pak jen *lehce?*

Proto že jsme ho přestoupili z *nevědomosti*.

Já bych myslel, že to není žádné přestoupení zákona božího, když se to takovým způsobem z *nevědomosti* stalo?

Jakkoli jen *lehké*, přece jest to přestoupení zákona božího.

Proč pak?

Proto že jsme při tom měli býti opatrnějšími, a měli jsme sobě dříve, nežli jsme kámen do křem hodili, sobě pomysliti: kdo ví, zdalíž tam za tím křem někdo není?

Kdybyste ale toho člověka tam byli viděli, a přece kámen tam hodili, a toho člověka jím udeřili: jaké by to bylo přestoupení zákona božího?

To by bylo *těžké* přestoupení zákona božího.

Proč pak?

Proto žeby se to stalo *vědomě* a *dobrovolně*.

Vysvětlete ještě nějakým jiným příkladem, kdy přestoupení zákona božího jest *lehké*, a kdy jest *těžké*?

Kdybychom hned ráno učinili silné předsevzetí, že nechceme Boha nějakým hříchem urazit, a dávali na sebe potom veliký pozor, abychom Boha něčím neurazili: a pak přece při všem pozoru vyšloby z úst našich nějaké slovo, kterým bychom buď Boha, aneb bližního svého urazili: tenkrát bychom jen *lehce* zákon boží přestoupili.

Proč pak jen *lehce*?

Proto žeby se to stalo *ze slaboty* naší.

A kdy pak by toto přestoupení zákona božího bylo *těžké*?

Toto přestoupení zákona božího by tenkrát bylo *těžké*, kdybychom, vědouce že některým slovem nebo skutkem Boha neb bližního urazíme, a přece bychom to slovo promluvili aneb ten skutek činili.

Nyní mi řekněte, kolik jest druhů skutečných těžkých neb smrtelných hříchů?

Čtyři druhové jsou skutečných těžkých neb smrtelných hříchů.

Jmenujte jich!

Čtyři druhové skutečných těžkých neb smrtelných hříchů jsou:

1. *Sedmero hlavních hříchů.*
2. *Šestero hříchů proti Duchu svatému.*
3. *Čtvero hříchů do nebe volajících.*
4. *Devatero cizích hříchů.*

○ sedmeru hlavních hříchů.

O Pýše.

Koho nazýváme pyšným a koho pokorným.

Odevřete sobě knihu, vyhledejte Evangelium, které padá na neděli desátou po sv. Duchu, a čtěte, co tam sv. Lukáš (18, 19.) píše?

Za onoho času, řekl Pán Ježíš k některým, kteříž v sebe doufali jako spravedliví, a jinými pohrdali, podobenství toto: Dva člověkové vstoupili do chrámu, aby se modlili; jeden *farisej* a druhý *publikán*. Farisej stoje toto sám u sebe se modlil: Bože! děkuji Tobě, že nejsem jako jiní lidé, dráči, nespravedliví, cizoložníci, jako i tento publikán. Postím se dvakrát do týhodně, a desátky dávám ze všech věcí, kterýmiž vládnu.“

Když farisej se modlil: „*Děkuji Tobě Bože! že nejsem jako jiní lidé, dráči, nespravedliví*“ a t. d. pokládal-li sebe samého za hříšníka?

On sebe nepokládal za hříšníka, ale za spravedlivého a svatého člověka.

Může-li některý člověk sám o sobě s jistotou říci, žeby byl spravedlivý neb svatý?

Toho nemůže žádný člověk s jistotou sám o sobě říci. Mluvil-li tedy farisej pravdu, když tak sám o sobě pravil? Nemluvil pravdy.

Myslel-li tedy sám o sobě *méně*, čili *více* nežli vlastně byl? On myslel o sobě *mnohem více*, nežli vlastně byl.

A co činil s tím publikánem?

Tím publikánem pohrdal.

Nuže, takový člověk, který sám o sobě více myslí, nežli

vlastně jest, a proto jinými lidmi pohrdá: jmenuje se *pyšný* — jak se takový člověk jmenuje?

Takový člověk se jmenuje *pyšný*.

Který člověk se jmenuje *pyšný*?

Pyšným se nazývá onen člověk, který sám o sobě více myslí, nežli vlastně jest, a proto jinými lidmi pohrdá.

Čtete nyní v Evangeliiu dále, co činil *publikán*?

„A *publikán* stoje z daleka, nechtěl ani očí k nebi pozdvíhuouti, ale bil se v prsy své řka: „*Bože! milostiv buď mi hříšnému.*“

Řekněte mi předně, co znamená slovo *publikán*?

Publikán jest slovo *latinské* a znamená tolik jako: *veřejník*.

Vysvětlete mi odkud pocházelo pojmenování *veřejník*?

Pojmenování *veřejník* pocházelo odtud: Když Židé přišli pod moc Římanů, museli jako jiní národové Římskému císaři daně platiti. A poněvadž tyto daně byly *veřejné*, tedy lidé, kteří ustanoveni byli k vybírání veřejných daní, jmenovali *veřejníci*, aneb v *latinském* jazyku *publikáni*.

Zdali zachovávali tito *veřejníci* spravedlivě svůj úřad?

Nezachovávali; než při vybírání daní dopouštěli se mnohého klamu, podvodu, mnohé ukrutnosti a nespravedlnosti.

Jací tedy byli lidé, zdali *spravedliví* nebo *hříšní*?

Oni byli *nespravedliví* a *hříšní* lidé.

Když tedy *publikán* neb *veřejník* takto se v chrámě modlil: „*Bože! milostiv buď hříšnému*“, za jakého člověka se těmi slovy pokládal?

Těmi slovy se pokládal za *hříšného* člověka.

Myslel-li při té modlitbě sám o sobě *více* čili *méně*, nežli skutečně byl?

On při té modlitbě nemyslel o sobě ani více ani méně nežli skutečně byl.

Nuže, takového člověka, který sám o sobě ani více, ani méně nemyslí, nežli vlastně jest, nazýváme *pokorným* — jak takového člověka nazýváme?

Takového člověka nazýváme *pokorným*.

Kterého člověka nazýváme *pokorným*?

Pokorným nazýváme onoho člověka, který sám o sobě ani více, ani méně nemyslí, nežli vlastně jest.

Co myslíte, který z těchto dvou lidí se více Bohu líbil, zdali *farisej* nebo *publikán*?

Publikán se více Bohu líbil.

To dosvědčuje Kristus kterými slovy?

Těmito slovy: „*Pravím vám: sstoupil tento (publikán) spravedlivý učiněn jsa do domu svého více, než onen (farisej).*“ (Luk. 18, 14.)

Co jest tedy *pýcha* před Bohem?

Pýcha jest před Bohem hřích.

A *pokora*?

Pokora jest před Bohem cnost.

Mezi které hříchy patří *pýcha*?

Pýcha patří mezi *hlavní* hříchy.

Proč se jmenuje hlavním hříchem?

Ona se jmenuje hlavním hříchem proto, že z ní jako z hlavy téměř všickni ostatní hřichové pocházejí.

To svědčí *Sirach* (10, 15.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Počátek všeho hřichu jest pýcha.*“

Kolikerym způsobem se může tento hřích spáchat?

Trojím způsobem: *Myšlením, řečí a skutkem.*

Kdy pak se člověk tohoto hřichu dopouští *myšlením*?

Když sobě myslí, že více jest, nežli jiní lidé; aneb, když

přemýšlí, jakby se nad jiné lidi mohl vynášeti; aneb, jakby nějaké veliké slávy mohl dojíti.

Kdo pak se takovým způsobem dopustil pýchy?

Takovým způsobem se pýchy dopustili hned první rodičové v ráji, a mnozí anjelové, když chtěli býti rovni Bohu.

A líbilo-li se Bohu jejich smýšlení?

Nelíbilo.

Čím to Bůh dokázal?

To dokázal tím, když první rodiče Adama a Evu vyhnal z ráje; a pyšné anjely svrhl s nebe, a do pekla je odsoudil.

Kdyby vám někdy taková pyšná myšlení napadala, máte-li je v sobě déle zdržovati?

Nikoli.

Co máte s nimi činiti?

Máme je hned při prvním povstání čili počátku od sebe odvracet, raději na něco dobrého a spasitelného mysliti.

Kdy pak se člověk pýchý *řečí svou* dopouští?

Když svá pyšná myšlení a žádosti *slovy svými* neb svou *řečí* na jevo dává.

Kdo pak se pýchy takovým způsobem dopustil?

Takovým způsobem se pýchy dopustil *Farao*, když *Mojžíš* a *Aaron* přišli k němu, a oznámili mu vůli boží, řkouce: „*Toto praví Hospodin Bůh Israelský: Propust lid můj, ať obětuje mi na poušti.*“ Ale on odpověděl: „*Kdo jest Hospodin, ten Bůh, o němž mi pravíte, abych poslechl hlasu jeho, a propustil Israele? Neznámť Hospodina (Boha vašeho) a Israele nepropustím.*“ (II. Mojž. 5, 1.)

Jaké myšlení projevoval *Faráo* touto svou řečí?

Tou svou řečí dával na jevo, že sobě myslí že jest sám jedině nejvyšším pánem, a nad ním že žádného vyššího pána již není.

A líbila-li se Bohu tato řeč Faraonova?

Nelíbila.

Čím to dokázal Bůh, že se mu řeč Faraonova nelíbí?

To dokázal tím, když jej mnohými ranami trestal, a konečně i s vojskem jeho v červeném moři potopil.

Vzhledem řeči své nač máte tedy vždy největší pozor dáti?

Máme vzhledem řeči své na to obzvláště vždy pozor dáti, abychom nikdy takových slov nemluvili, kterými bychom se nad jiné lidi vynášeli, aneb jimi pohrdali.

A kdy pak se člověk pýchy dopouští *skutkem*?

Když na každém místě jen přednosti vyhledává, a dobré skutky jen proto koná, aby od jiných lidí viděn a chválen byl.

Kterí lidé se za času Ježíše Krista takovým způsobem pýchy dopouštěli?

Farisejové a zákonníci.

To o nich svědčí Ježíš u sv. Mat. (23, 5.) kterými slovy? Těmito slovy: „*Všecky své skutky činí, aby byli viděni od lidí; rozšiřují zajisté nápisy své, a veliké dělají podolky své. A milují přední místa při večerích, a první stolice ve školách; a pozdravování na trhu, a aby byli nazýváni od lidí Rabbi (mistři).*“

Vy pak, dle tohoto příkladu, co nesmíte činiti?

Nesmíme dobrými skutky své vlastní chvály vyhledávati, a po prvních místech neb přednostech ve společnostech nikdy toužiti.

Kterí lidé se ještě pýchy *skutkem* dopouští?

Oni lidé, kteří sobě jednají příliš nádherný oděv, připravují sobě samé skvostné pokrmy a nápoje, a staví

sobě velmi nákladné příbytky jen z toho ohledu, aby se tím nad jiné lidi vynášeti a jimi pohrdati mohli. Vzhledem tohoto hříšného jednání jiných lidí, co nesmíte činiti?

Nesmíme sobě nikdy jednati nádherného oděvu, a připravovati sobě jen samé skvostné pokrmy a nápoje, aneb nákladné příbytky sobě stavěti jen z toho ohledu, abychom proto od jiných lidí chváleni byli, nad jiné lidi se tím vynášeti a jimi pohrdati mohli.

Všecko tedy, co činíte, proč máte činiti?

Máme všecko proto činiti, aby tím Bůh vždy více zveleben, ctěn a chválen byl.

Čím bývají lidé obyčejně k pýše popouzeni?

Lidé bývají obyčejně k pýše popouzeni *statkem, učeností, slávou světskou, silou aneb krásou tělesnou.*

Až vzrostete, a měli byste statek veliký, abyste se pro něj pýchy nedopustili, co budete muset činiti?

Budeme muset častěji sobě připomenouti, jakým způsobem jsme k tak velikému statku přišli; zdaliž jsme ho spravedlivě neb nespravedlivě nabyli; zdaliž ho hodnými jsme; kterak ho užíváme; zdaliž by jiní lidé, kteří chudobní jsou, ho mnohem lépe neužívali, nežli my; a pak nikdy nesmíme zapomenouti, že celý statek náš v moci boží jest, že ho v jednom okamžení můžeme býti zbaveni.

Kdybyste v nějaké slávě byli postaveni, abyste se pro ni pýchy nedopustili, co budete muset činiti?

Budeme muset též častěji zpomínati, zdali té slávy hodni jsme; a nesmíme nikdy na to zapomenouti, že všechna sláva světská jest příliš krátká, a nestálá, že jest jen jako kvítko, které ráno krásně kvete, u večer zvadá, a vítr jej rozmeťá.

Kdybyste ale pro schopnosti Ducha neb pro nějakou účinnost byli k pýše popouzeni, co byste museli činiti?

My bychom sobě museli připomenouti slova svatého apóstola *Paola*, který vyučuje, že sami ze sebe nic dobrého učiniti, ani mysliti nemůžeme, když praví: „*Ne, že jsme dostateční mysliti něco sami ze sebe, jako sami ze sebe; ale dostatečnost naše z Boha jest.* (II. Kor. 3, 5.)

A kdybyste pro krásu neb sílu tělesnou k pýše pokoušení byli, co byste museli činiti?

My bychom museli častěji *hřbitov* navštívit, a spráchnivělá těla svých zemřelých předků tam pozorovati aby-
chom poznali, že nám všechna krása, síla a zdraví těla našeho nic nespomáhá; že naše těla někdy, až zemřeme, též tak spráchniví a vši krásy své a síly zbavena budou, jako těla jiných slabých a neduživých lidí.

Obzvláště ale, která slova Kristova máte vždy v paměti míti, abyste k pýše nepřivolili?

Tato slova: „*Každý, kdož se povyšuje, bude ponížen, a kdo se poníží, bude povýšen.*“ (Luk. 18, 14.)

A stává-li se to také skutečně tak, jak Kristus zde praví? Ovšem že se stává.

Jmenujte mi některé příklady, kdežto Bůh ponížil, těch, kteří se povýšovali?

Mnozí anjelové, poněvadž se povýšovali, tak že chtěli samými Bohu rovnými býti, s nebeské výsosti svrženi, a do propasti pekelné uvrženi byli.

Aman pro svou pýchu byl na té šibenici oběšen, kterou pro poníženého *Mardochea* vyhotoviti dal. (Esther 7.)

Nabuchodonosor byl pro svou pýchu od Boha tak potrestán, že jako nerozumné zvíře, dlouho se jen v lese zdržovali musel. (Daniel 4.)

Královna *Jezabel* byla pro svou pýchu, které se nádherným okrášlováním těla svého dopouštěla, oknem s vrchu domu svržena, a od koní pošlapána. (IV. Kral. 9.)

Co vám tito příkladové staví před oči?

Oni nám staví před oči, jak přísně Bůh již zde na tomto světě trestává pyšné lidi.

Kterého hříchu se tedy nejvíce máte varovati?

Nejvíce máme se pýchy varovati.

O Pokoře.

Opakujte, kterého člověka nazýváme *pokorným*?

Pokorným nazýváme onoho člověka, který sám o sobě jen tolik myslí, co skutečně jest.

Víte-li mi z Písma svatého někoho jmenovati, který sám o sobě jen tolik myslel, a za toho se vydával, kým skutečně byl?

Víme.

Jmenujte ho?

Svatý Jan Křestitel, když se vynacházel na poušti, a připravoval lid k příští Ježíše Krista: Židé Jerusalemsští měli ho brzy za *Krista Ježíše*, brzy za *Eliáše*, a brzy opět za *Jeremiáše*, pročez poslali k němu kněží a jáhny, aby se ho tázali, zdaližby *Kristus*, *Eliáš*, aneb veliký prorok *Jeremiáš* byl?

Co myslíte, k čemu měl zde svatý Jan Křestitel nejlepší příležitost?

Měl zde nejlepší příležitost, aby se buď za *Krista*, buď za *Eliáše*, aneb za velikého proroka *Jeremiáše* byl vydal.

A použil-li této příležitosti?

Nepoužil.

Co učinil?

On se vydal veřejně za toho, kým skutečně byl, a vyznal a nezapřel, že není ani *Kristus*, ani *Eliáš*, ani veliký prorok *Jeremiáš*; ale že jest předchůdce *Messiáše*, že jen připravuje kázáním svým srdce lidská k příchodu *Messiáše*, a že není ani hoden, by služebníkem *Messiáše* sloul, by Jemu řemenky u obuvi Jeho rozvázal. (Jan 1, 19.)

Co nesmíte vy, dle tohoto vznešeného příkladu činiti?

My se nikdy nesmíme za více pokládati a vydávati, nežli skutečně jsme, bytbychme k tomu i příležitost měli.

Co vždy musíte činiti?

Musíme se vždy, když tázáni jsme, veřejně a svobodně za ty vydávati, kterými vlastně jsme, bytbychom i hanbu neb posměch, aneb jiná protivenství pro svůj stav neb úřad trpěti měli.

Máte-li se za chudobu někdy styděti?

Nikoli, než máme zpomenouti sobě na přísloví: „*Chudoba cti netratí*;“ a že sám Ježíš *Kristus* byl velmi chudobný, a jen chudobné lidi sobě za apostoły vyvolil.

A kdyby vám přece někdy napadala taková myšlení, která by vás k tomu vábila, abyste se povýšili, když k tomu příležitost máte: na která slova *Písma svatého* sobě máte zpomenouti?

Na tato slova: „*Pyšným se Bůh protiví, ale pokorným dává milost.*“ (I. Petr 5, 5.)

Na která slova se ještě obzvláště máte upamatovati?

Na tato slova: „*Kdo se poníží, bude porýšen.*“ (Luk. 18, 14.)

A stává-li se to také skutečně tak?

Ovšem že se tak stává.

Jmenujte mi z Písma svatého některé takové příklady, kdežto Bůh pokorné povýšil?

Maria Panna, poněvadž velmi pokorná byla, tak že se při vší svatosti své jen děvkou Páně nazývala, byla pro tuto svou pokoru tak povýšena, že za matku Syna božího, Ježíše Krista, od Boha byla vyvolena.

Petr, že se za hříšného a nehodného uznával, by jen na blízce při Kristu Ježíši stal, když pravil: „*Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný*“ (Luk. 5, 8.): pro tuto svou pokoru byl od Krista Ježíše za nejvyššího mezi všemi ostatními apostoly ustanoven.

Publikán v chrámě, že pro pokoru svou ani očí svých k nebesům pozdvihnouti se neosmělil, našel milost u Boha, a ospravedlněn jest. (Luk. 18, 14.)

Setník jeden, když prosil Krista Ježíše, aby uzdravil těžce nemocného služebníka jeho, a pravil: „*Pane! nejsem hoden, bys všel pod střechu mou, ale jen rci slovem, a uzdraven bude služebník můj*“ (Mat. 8, 8.); poněvadž se tak pokořil, dosáhl oč prosil.

Co máte i vy dle těchto příkladů činiti?

I my se máme vždy pokořiti, a za hříšné lidi se před Bohem pokládati.

A čeho se máte varovati?

Máme se všeho varovati, cožby nás k nějaké vysokomyslnosti popouzeti a vábiti mohlo.

O lakomství.

Kdo byl *Jidáš Iskariotský*?

Jidáš Iskariotský byl jeden ze dvanácti učeníků Kristových.

Co o něm víte?

Víme o něm, že prodal Ježíše Krista za třicet stříbrných Židům.

Co mu tedy bylo milejší, *Ježíš* nebo-li *peníze*?

Peníze mu byly milejší, nežli Ježíš Kristus.

Byl-li Ježíš Kristus pouhým toliko člověkem?

Ježíš nebyl jen pouhým člověkem, ale byl Bůh a člověk spolu.

Když *Jidáš* měl peníze radši nežli Krista: tedy je miloval více nežli koho?

On je miloval více nežli Boha.

Jak pak máme Boha milovati?

Boha máme *nadevšecko* milovati.

Když ale *Jidáš* více miloval peníze nežli Boha, jak je tedy miloval?

On je miloval *nadevšecko*.

Nuže, takový člověk, který jen po penězích a po statcích světských touží, a je *nadevšecko* miluje, jmenuje se *lakomý* — jak se takový člověk jmenuje?

Takový člověk se jmenuje *lakomý*.

Který člověk se nazývá *lakomým*?

Lakomým se nazývá onen člověk, který jen po penězích a po statcích světských touží, a je *nadevšecko* miluje.

Co praví sv. *Pavel* (I. Tim. 6, 9.) o takových lidech?

Svatý *Pavel* o takových lidech praví: „*Ti, kteří chtějí zbohatnouti, upadají v pokušení a v osídlo ďáblové, a v žádosti mnohé neužitečné i škodlivé, kteréž pohřbíží lidi v zahynutí a zatracení.*“

A co potom ještě (10.) k tomu dokládá?

K tomu ještě dokládá: „*Kořen zajisté všeho zlého jest žádost peněz.*“

Že tomu skutečně tak jest, jak o tom sv. *Pavel* praví, co to stvrzuje?

To stvrzuje každodenní jednání takových lidí.

Vykládejte mi to, co činí a jak jednají lakomí lidé?

Lakomý člověk žije v ustavičném nepokoji své mysli, poněvadž dnem i nocí ustavičně jen po penězích a po rozmnožení statku svého touží — lakomý člověk, aby statek svůj rozmnožil, dopouští se krádeže, podvodu při míře a váze, a rozličného klamu při prodávání a kupování; zadržuje mzdu dělníkům; utlačuje, kde jen může, opuštěné sirotky a vdovy; a pak ani sám sobě ani svým domácím potřebného pokrmu a potřebného odpočínutí nepřaje; na Boha cele zapomíná, a jestli se někdy k Bohu modlí: modlí se jen z toho úmyslu, aby mu Bůh nějaké veliké štěstí světské popřál — lakomý člověk častěji i křivě přísáhá, aby sobě tím něco cizího přivlastniti mohl, a častěji i vraždy se dopouští.

A proto také co praví *Ekklesiastikus* (10, 9.) o takových lidech?

O takových lidech praví: „*Nad lakomce nic není nešlechetnějšího. Nic není nepravnějšího, než milovati peníze. Nebo takový i duši svou hotov jest zaprodati.*“

A proto také co praví Pán Kristus u sv. Mat. (19, 23.) o takových lidech?

I Kristus Pán o takových lidech praví: „*Amen pravím vám, že bohatý (lakomec) nepadne do království nebeského. A opět pravím vám: Snáze jest velbloudu skrz ucho jehly projíti, nežli bohatému (lakomci) vjíti do království nebeského.*“

Kdyby tedy i ve vás povstávala někdy nějaká taková žádost po penězích, máte-li jí hověti, a hledět ji splniti?

Nikoli.

Co máte hned činiti?

Máme ji hledět hned v prvním počátku neb povstání udu-
siti, a ze srdce vypuditi.

Jakým způsobem to budete činiti?

My `sobě hned v tom okamžení představíme veliké množ-
ství hříchů, jenž z přílišné žádosti peněz neb z la-
komství vyplývají — a pak sobě také připamatujeme,
jak nesnadno jest takomému lakovému člověku spasenu
býti — a představíme sobě spolu také velikou neji-
stotu a pomíjejitelnost peněz a všeho světského statku
a zboží.

A proto také máte-li, aneb budete-li míti jaké jmění,
zdali ho máte hledět promarniti?

Nikoli.

Vy musíte přec, abyste k výživě potřebných věcí měli,
jakými vždy býti?

Musíme, abychom k výživě své potřebných věcí měli, vždy
šetrnými býti.

Kterého člověka nazýváte *šetrným*?

Šetrným nazýváme onoho člověka, který jmění, jehož
má, bedlivě chrání a opatruje.

A nečiní-li toho také i lakomec?

Ovšem že činí.

Řekněte mi tedy rozdíl mezi *lakomým a šetrným člověkem*?

Mezi *lakomým a šetrným člověkem* jest tento rozdíl:

Lakomý člověk hledí jen co nejvíce statku sobě nashro-
mážditi, a pak nechce, aby z něho co ubylo; a proto
také na nic, ani na potřebné věci ho nechce vynaložiti.

Šetrný člověk ale, když statek sobě nashromáždí, hledí
ho na potřebné věci vynaložiti.

Lakomec dopouští se při shromáždění svého statku mnohé
nespravedlnosti: *šetrný člověk* ale hledí jen sprave-
dlivým způsobem statku nabyti a t. d.

Kdo pak vás povzbuzuje k šetrnosti?

Sám Ježíš Kristus, když nasýtil na poušti pět tisíc lidí pěti chleby ječnými a dvěma rybičkama: rozkázal učeníkům Svým, aby sebrali drobtý, jenž zůstali po těch, kteří jedli. (Jan 6, 13.)

A krom této šetrnosti, jakými ještě obzvláště musíte býti? Musíme ještě obzvláště *štědrými* býti.

Kterého člověka nazýváte *štědrým*?

Štědrým nazýváme onoho člověka, který dle možnosti své ze statku svého jiným chudým lidem rád pomáhá.

K štědotě povzbuzuje Kristus u sv. Luk. (6, 38.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Dávejte, a bude vám dáno.*“

A povzbuzuje-li vás k štědotě Ježíš jen samými slovy? On nás k štědotě nepovzbuzuje jen slovy, ale i příkladem Svým, když zázračným způsobem lid na poušti nasycoval.

A krom Ježíše kdo vás ještě svým příkladem k štědotě povzbuzuje.

Skoro *všickni svatí*, neboť mnozí z nich veškeren statek svůj rozdělili mezi chudé lidi; a mnozí opět veliký díl svého statku na výživu chudých darovali; a jiní opět velmi skrovně a šetrně byli živi, aby tím více chudým uděliti mohli.

Jmenujte mi některého takového *svatého*!

Svatý Štěpán, král Uherský, byl obzvláštním přítelem a dobrodincem chudých lidí; neboť veliké množství chudých nacházelo každodenně v královském paláci jeho celou svou výživu a zaopatření, tak že častěji, když vlastní rukou chudým almužnu dával, a pak posledním nemohl již tak mnoho uděliti, jako prvnějším: mnohé

pomluvy a promlouvání proti své dobrotě, musel od nich přetrpěti. On ale na to nic nedbal, ale pokládal toho sobě za zásluhu před Bohem, nepřestal přece chudým dobře činiti — a když zvěděl o někom, žeby pro neduh svůj nemohl sobě sám pro almužnu přijíti: větším dílem nočního času donášel sám takovým chudým almužnu do příbytku.

Že se Bohu tato jeho štědrota velmi líbila, dokázal čím obzvláště?

To dokázal Bůh tím, když po smrti oslavil jeho pravou ruku, tak že když celé tělo jeho v hrobě spráchnivělo, pravá ruka zůstala neporušena; a když od nepřátelského vojska ostatky svatého Štěpána byly po poli rozhozeny: po skončené vojně byly opět od věrných křesťanů nalezeny a sebrány, a pravá ruka jeho nalézá se ještě až do dnešního dne neporušena.

A krom tohoto svatého víte-li mi jmenovati ještě některého jiného?

Svatý Osvald, král Anglický, byl též veliký přítel a dobrodinec chudých lidí, tak že jednoho času, když již všecky peníze jim rozdal a ke stolu chtěl přisednouti, aby přiřehotené pokrmy požíval: vstoupil do večeřadla služebník jeho, a oznámil mu, že veliké množství chudých lidí ještě prosí venku o almužnu: tedy on hned, jak to slyšel, rozkázal, aby pro něj připravené pokrmy chudým se vynášely, a nádoby zlaté rozdrobily, a mezi ně rozdělily. A Bůh mu to odměnil také již zde na světě, tak že ruka jeho zůstala též neporušena.

K čemu vás tyto vznešené příkladové mají povzbuditi?

K tomu, abychom i my častěji nějakou ujmu sobě na pokrmech, na oděvu a na obveseleních učinili, abychom potom z toho, co uspoříme, mohli též jiným nuz-

ným a bídným lidem almužny udělovati. A pak, když vzrosteme, a budeme nějaké jmění míti, musíme se vždy vynasnažiti, dle možnosti své při každé příležitosti chudým lidem spomáhati.

(O smilstvu a čistotě viz šesté přikázání boží.)

O závisti.

Když *Kain* viděl, že obět *Abelova* více se Bohu líbí, nežli jeho obět, měl-li v tom zalíbení?

Kain když viděl, že obět *Abelova* více se Bohu líbí, nežli jeho obět, nikoli zalíbení, ale zármutek měl nad tím.

Když bratří *Josefovi* viděli, že *Jakob*, otec jejich, Josefa velmi miluje, měli-li radost nad tím?

Neměli nad tím radost, ale byli nad tím velmi zarmoucení.

A když *David Goliáše* šťastně porazil, a lid mu proto velikou čest vzdával, měl-li nad tím král *Saul* radost?

On nad tím neměl žádné radosti, ale byl nad tím příliš zarmoucen.

Nuže, zármutek nad dobrým bližního jmenuje se *závist* — jak se to jmenuje?

To se jmenuje *závist*.

Co se jmenuje *závist*?

Závist se jmenuje zármutek nad dobrým bližního.

A co jest *závist*?

Závist jest zármutek nad dobrým bližního.

Kterí hříchové odtud pocházejí?

Odtud pochází obyčejně pomluva, na cti utrhaní, křivé posuzování bližního, častěji i žádost smrti bližního.

Víte-li mi z Písma svatého některé příklady jmenovati, žeby ze závisti byla povstala žádost smrti bližního?

Kain z pouhé závisti, že se obět *Abelova* více Bohu líbila, nežli obět jeho, vyvolal *Abela* bratra svého na pole, a tam ho zabil. (I. Mojž. 4.)

Bratři Josefovi z pouhé závisti, že totiž otec *Jakob* více ho miloval, nežli je, toužili ustavičně po jeho usmrcení, až konečně kupcům *Madianským* ho zaprodali. (I. Mojž. 37.)

Židé z pouhé závisti Krista Ježíše ukřížovali.

Saul, když uslyšel ženy *Israelské* prozpěvovati: „*Poražil jest Saul tisíc, David ale deset tisíců*“, počal hned od té chvíle z pouhé závisti vraždu proti *Davidovi* obmýšleti, jakby ho totiž mohl usmrtiti, a vyhledával k tomu příležitosti až do své smrti. (I. Král. 18.)

Co myslíte, získá-li pro sebe člověk něco závistí tou? Pro sebe závistí nic nezíská, ale raději ustavičným užíráním uvnitř srdce svého zdraví sobě kazí a života ukracuje.

Nevíte-li mi říci, co sv. *Pavel* (I. Kor. 13, 4.) praví? Svátý *Pavel* tam praví: „*Láska trpělivá jest, dobrotivá jest; láska nezávidí, nečiní zle, nenadýmá se.*“

Byste tedy, dle těchto slov sv. *Pavla*, před tak velikým množstvím hříchů, jenž ze závisti pocházejí, šťastně uchráněni byli, kterou cnost musíte provozovati?

Musíme provozovati *lásku k bližnímu*.

Co pak jest bližního milovati? *

Bližního milovati jest, bližnímu dobře chtíti, to jemu činiti, co jemu příjemné a užitečné jest, a všecko opustiti, co jemu nepříjemné aneb škodlivé jest.

Když tedy vidíte někoho do neštěstí padati, co máte činiti?

Máme s ním spoluútrpnost míti, a spolu s ním nad neštěstím jeho se rmoutiti.

A když vidíte, že někdo šťastným jest učiněn, co máte činiti?

My mu toho štěstí máme přát, a spolu s ním se nad tím radovati.

K tomu vás povzbuzuje Ježíš u sv. *Paula* k Řím. (12, 15.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Radujte se s radujícími, a plačte s plačícími.*“

Kdyby rodičové vaši měli některého z vás pro dobré chování radši nežli vás, co nesmíte činiti?

Nesmíme se nad tím rmoutiti.

Co ale máte činiti?

Máme se spolu s ním nad láskou rodičů k němu radovati, a vynasnažiti se též tak dobrými býti, jako on jest, abychom se též tak, jako on rodičům svým zalíbili.

Když ale zde ve škole bývá některý z vás pro svou pilnost a dobré mravy pochválen, co máte činiti a čeho se máte varovati?

My se též nad tou pochvalou jeho nesmíme rmoutiti, ale máme se spolu s ním radovati nad tím, a přát mu toho, a vynasnažiti se též tak pilnými býti jako on jest, abychom sobě též tak, jako on u pánů učitelů pochvalu zasloužili.

Kdyby ale přece někdy nějaký zármutek nad dobrým bližního povstával v srdci vašem, nač sobě máte hned v tom okamžení zpomenouti?

My sobě hned v tom okamžení máme zpomenouti na veliké množství velikých a těžkých hříchů, kteří ze závidisti pocházejí; a pak sobě máme pomysli, jakby nám to bylo, kdybychom byli šťastni a jiní by nám toho záviděli; a pak musíme též povážiti, že tou závidistí nic pro sebe nezískáme, ale sami sobě jí ško-

díme, když se bez přestání nad štěstím bližního užíváme; a pak že nejsme takovým způsobem následovníci Krista, ale protivníci Jeho.

A pak, co ještě máte v tom okamžení počít přemýšleti? Máme ještě v tom okamžení počít přemýšleti, jak bychom bližnímu, proti kterému závist v srdci našem povstává, něco dobrého učiniti, a jeho štěstí rozmnožiti mohli.

O obžerství.

Co myslíte, k čemu nám Bůh každodenní pokrmy dává? Bůh nám každodenní pokrmy dává k tomu, abychom jimi hlad svůj ukrotiti, a sílu k práci nabyti mohli.

A k čemu nám Bůh také každodenní nápoj dává?

Bůh nám také každodenní nápoj k tomu dává, abychom jím svou žízeň uhasiti a zemdlevající tělo občerstviti mohli.

Užívají-li lidé vždy z toho ohledu pokrmů a nápojů?

Neužívají.

Z jakého ohledu aneb proč mnozí lidé pokrmů a nápojů užívají?

Mnozí lidé užívají pokrmů a nápojů jen z toho ohledu, aby tím bujnému tělu a jeho zlým žádostem hověli.

Užívají-li také mnozí lidé pokrmů a nápojů v té míře, jak jim zapotřebí jest?

Nikoli; ale mnozí lidé užívají pokrmů a nápojů beze vsí míry, mnohem více, nežli jim zapotřebí jest.

Nuže, takové přílišné a nemírné užívání pokrmů a nápojů jmenuje se *obžerství* -- jak se to jmenuje?

To se jmenuje *obžerství*.

Co se jmenuje *obžerství*?

Obžerství se jmenuje přílišné a nemírné užívání pokrmů a nápojů.

Co jest tedy obžerství?

Obžerství jest nemírné užívání pokrmů a nápojů.

Co pak obžerství působí?

Obžerství odjímá člověku všecku sílu, kazí zdraví jeho, ukracuje mu života, a přivádí jej k velikému množství hříchů.

Jmenujte mi některé hříchy, ku kterým člověka obžerství přivádí?

Obžerství přivádí člověka ku klení, k zvadám a hádkám, a rozličným různicem domácím, k zanedbání povinností stavu svého, k pohoršení nevinných lidí, k nečistotě, a častěji i k vraždě.

Podobá-li se opilý člověk některému nerozumnému tvorů božím?

Nepodobá.

Proč pak ne?

Proto, že každé zvíře dle vnitřního puzení svého jen toli jí a pije, mnoho-li mu k ukročení hladu, a k uhašení žízně zapotřebí jest.

Obžerství oddaný člověk tedy z koho sobě má příklad vzíti?

Z nerozumného zvířete.

Řekněte mi příklad, kde nerozumné zvíře učilo opilce, jak má nápoje užívati?

Jistý rozpustilý mládenec užíval při hodování tak mnoho nápoje opojného, že rozum i sílu ztratil, a beze vší vlády ležeti zůstal. Jak mile ale z opilství svého procitl: pojav koně svého ubíral se rychlým krokem k domu svému. I přihodilo se mu, že musel přes potok jíti. Kuň rychlým chodem unavený a velikou žízní

trápený nechtěl dále jíti, ale v potoku zůstal s tím mládencem státi, a chtěl píti. Mládenec mu toho nechtěl dovoliti, a pročež nutil ho i bitím dále jíti. Když ale kůň nic nedbaje na bití, nechtěl přece dále jíti: musel mu mládenec dovoliti se napíti. Když se kůň napil, počal jej rozpustilý a před malou chvílí ještě opilý mládenec nutiti, aby ještě pil. Kůň se ale nedal přinutiti, aby více pil, nežli mu k uhašení žízně a k občerstvení zapotřebí bylo, ale utíkal s tím mládencem ven z potoka. Odtud potom poznal rozpustilý mládenec, že i on měl jen toli píti, mnoho-li mu k uhašení žízně zapotřebí bylo, tak žeby byl do opilství nepadl. Když od zvířat nerozumných opilec se učiti musí, mnoho-li nápoje má užívati: co myslíte, může-li nad opilství ještě něco ohavnějšího býti?

Nemůže.

Kdy tedy pokrmů a nápojů máte užívati?

Jen tenkrát, když hlad a žízeň máme.

A v jaké míře, neb jak mnoho jich máte užívati?

Jen tak mnoho, čeho nám k ukrocení hladu a k uhašení žízně zapotřebí jest.

Nuže, mírně pokrmů a nápojů užívati, jest *střídmým býti* — co jest to?

To jest *střídmým býti*.

Co jest *střídmým býti*?

Střídmým býti jest mírně pokrmů a nápojů užívati.

A co jest *střídmost*?

Střídmost jest mírné užívání pokrmů a nápojů.

Kterou tedy cnost jste povinni provozovati?

Střídmost.

Čí příklad vás k provozování střídmosti povzbuzuje?

K provozování střídmosti nás povzbuzuje příklad všech svatých, kteří vždy velmi střízlivě na světě živi byli. Abyste ale nikdy do opilství nepadli, a střídmost vždy zachovati mohli, čeho se musíte předně varovati?

Musíme se především varovati všeho navštěvování takových míst, kdež se opojný nápoj prodává; a všech takových společností, v nichžto se rozkoše a obžerství páchají.

A kdyby přece nějaká žádost tělesná vás k tomu vábila, abyste bez potřebí pokrmů neb nápoje užívali, nač sobě hned v tom okamžení máte zpomenouti?

V tom okamžení máme sobě na to zpomenouti, jak Pán Ježíš, když pro nás na kříži visel, a žízeň velikou trpěl, ničeho neměl, čímby byl žízeň uhasil, leč od nepřátel svých připravenou žluč s octem smíchanou.

A čemu se odtud máte učit?

Odtud se máme učit, jak za šťastné se máme pokládati, když žízeň svou nikoli žlučí s octem smíchanou, ale příjemným a zdravým nápojem totiž *čerstvou vodou*, můžeme uhasiti.

A nač sobě potom ještě můžete zpomenouti?

Potom ještě sobě na to můžeme zpomenouti, jak veliké množství lidí jest, jenž velikou žízeň trpí, a nemají ani toli nápoje, aby žízeň svou uhasili, a my bychom bez potřeby a snad přes míru chtěli nápoje užívat?

A vzhledem pokrmů?

Vzhledem pokrmů máme sobě na to zpomenouti, jak veliké množství lidí jest, jenž těžce musejí pracovati, a nemají ani toli pokrmů, aby hlad svůj ukrotiti, a potřebné síly k práci nabyti mohli — kterak bychom se tedy my mohli osměliti, beze vší potřeby a přes míru pokrmů užívat — a co bychom bez potřeby a

přes míru užívali, žeby nám mohlo někdy zcházet, tak že bychom pro nestřídmost museli potom hlad trpěti.

O hněvě.

Když se mnohým lidem práce nedaří, bývají-li tomu rádi?

Oni tomu nebývají rádi, ale mrzí se nad tím.

Když někdo slovem neb skutkem nějakým od druhého

bývá uražen, jest-li tomu rád?

On tomu není rád, ale mrzí se nad tím.

Po čem se tato vnitřní mrzutost u mnohých lidí poznává?

Po tvářnosti aneb po jejich jednání.

Jak pak se ona vnitřní mrzutost poznává *po tváři*?

U mnohých lidí *po tváři* takto se poznává: Tvář lidí nad nepodařenou prací, aneb nějakou urážkou mrzutých velmi rychle se promění, buď zbledne, aneb se rozpálí.

A jak se vnitřní mrzutost u mnohých lidí *po jejich jednání* poznává?

Takto: Řeč a dech takových vnitř mrzutých lidí jest ostřejší a spěšnější, a každé hnutí těla jejich jest rychlejší, nežli jindy.

To vše ukazuje, jací že jsou vnitř u srdce, snad-li studeni?

To vše ukazuje, že nejsou vnitř u srdce studeni, ale *rozpáleni*.

Nuže, vnitřní srdce rozpálenost nad nějakou nepříjemnou věcí jmenuje se *hněv* — jak se to jmenuje?

To se jmenuje *hněv*.

Co se jmenuje *hněv*?

Hněv se jmenuje vnitřní srdce rozpálenost nad nějakou nepříjemnou věcí.

A co jest tedy *hněv*?

Hněv jest vnitřní srdce rozpálenost nad nějakou nepřijemnou věcí.

Jest-li hněv jen lehký hřích?

Hněv jest velmi těžký hřích.

Proč pak?

Proto že z něho veliké množství jiných těžkých hříchů povstává.

Jmenujte mi některé hřichy, jenž z hněvu povstávají!

Z hněvu povstávají svády a hádky mezi lidmi, zlořečení a proklínání, zkáza zdraví, žádost pomsty, častěji také i vražda.

Co praví sv. *Pavel* k Efesk. (4, 31.) o hněvě?

O hněvě praví: „*Všeliká hořkost a hněv, i rozzlobení se, i křik, i rouhání buď odňato od vás se vsí zlostí.*“

Byste se ale před hněvem mohli uchrániti, co každého dne hned ráno musíte činiti?

Musíme každého dne hned ráno pevné předsevzetí učiniti, byťby se nám dílo naše nedařilo, a byťbychom i těžce od někoho uraženi byli, že se při tom nechceme hněvati, ale tiše to vše chceme snášeti.

A Boha při tom předsevzetí oč musíte spolu prositi?

Musíme Boha při tom předsevzetí o to prositi, aby nám dal Svou milost, bychom s pomocí Jeho své předsevzetí šťastně mohli vyplniti.

A pak dle možnosti čeho se varovati?

Potom se musíme takových příležitostí varovati, v nichž bychom lehce k hněvu nějakému mohli popuzeni býti.

Kdyby vám ale přece urážka od jiných lidí aneb jiné zlo velmi trpko bylo snášeti, co sobě ještě máte připomenouti?

Máme sobě připomenouti, že zlo, které nás trápí, hněvem neb zlostí od nás nebude odňato, aniž se nám tím ulehčí; ale ještě trpčejším a protivnějším se stane. A pak necht' je snášíme tiše neb se zlostí, že je přece snéstí musíme. Budeme-li je snášeti se zlostí neb s nevrlostí, že sami sobě tím uškodíme jak na zdraví, tak též i na duši. Budeme-li je snášeti tiše, budeme míti zásluhu před Bohem.

Jak nazývají obyčejně lidé takového člověka, který všecko zlo, s kterým se setkává, tiše snáší?

Lidé takového člověka, který všecko zlo, s kterým se setkává, tiše snáší, nazývají obyčejně *trpělivým*.

Koho obyčejně lidé nazývají *trpělivým*?

Trpělivým nazývají obyčejně lidé toho člověka, který všecko zlo, s kterým se setkává, tiše snáší.

Jak se tedy tiché snášení všeho zlého jmenuje?

Trpělivost.

Co jest tedy *trpělivost*?

Trpělivost jest tiché snášení všeho zlého, s kterým se člověk zde na světě setkává.

Kterému hříchu stojí na odpor *trpělivost*?

Trpělivost stojí na odpor *hněvu*.

Byste se tedy před hněvem šťastně mohli uchrániti, kterou cnost musíte vždy provozovati?

Musíme vždy *trpělivost* provozovati.

Čí příklad vás k provozování *trpělivosti* povzbuzuje?

Příklad samého Ježíše Krista, který všecko nepohodlí, všecken nedostatek, všecko pronásledování, a tisícero-násobné urážky od farisejů a zákonníků snášel a to velmi tiše a *trpělivě*.

A čí příklad ještě?

Příklad *Joba* trpělivého, který, když všechno jmění i dítky své ztratil, velmi tiše říkával: „*Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal, budiž jméno Páně pochváleno.*“ A když sám padl do bolestné a ohavné nemoci, tak že na hnojišti musel ležeti: říkával též velmi tiše: „*Když jsme dobré věci přijímali z ruky božské: musíme též i zlé a trpké věci přijímati.*“

Abyste ale všechno zlé a nepříjemné tak, jako Job tiše snášeli, co musíte činiti?

Musíme se vždy a při každé příležitosti v trpělivosti cvičiti, a pročež všechnu náklonnost ke hněvu přemáhati, a veliký pozor vždy na sebe dáti, abychom k hněvu nesvolili.

Především ale co musíte vždy činiti?

Musíme především Boha o Jeho svatou milost prositi, aby On sám nás ráčil síliti, bychom vždy tichými a trpělivými byli.

O lenosti.

K čemu dal Bůh lidem sílu a zdravé údy těla?

K užitečné práci.

A schopnosti duše?

Aby se v poznání Boha a v jiných potřebných a užitečných věcech cvičiti mohli.

Užívají-li všickni lidé svých zdravých údů k užitečné práci?

Neužívají.

A schopností duše k poznání Boha a jiných potřebných věcí?

Neužívají.

Co mnozí lidé činí?

Mnozí lidé se potulují, a žádnou práci se nezaměstnávají. Nuže, takoví lidé, kteří se žádnou prací nezaměstnávají, jmenují se *leniví* -- jak se takoví lidé jmenují?

Takoví lidé se jmenují *leniví*.

Kterí lidé se jmenují *leniví*?

Leniví se jmenují oni lidé, kteří se žádnou prací nezaměstnávají.

A co jest *lenost*? -- --

Opakujte, co činí *leniví* lidé?

Leniví lidé buď sedí, buď leží, aneb se beze vsí práce potulují.

Nyní mi tedy řekněte, co jest *lenost*?

Lenost jest buď *neužitečné sezení*, aneb *ležení*, aneb *potulování*.

Co myslíte, jest-li *lenost* jen lehkým hříchem?

Lenost jest těžkým hříchem.

Proč pak?

Proto že bývá příčinou mnohých jiných těžkých hříchů. Jmenujte mi některé takové hříchy, kterých by *lenost* příčinou byla!

Lenost přivádí člověkovi rozličná zlá myšlení na mysl; odtud povstávají v srdci takového *lenivého* člověka mnohé zlé žádosti, které opět k rozličným hříchům popouzí. Když se dva neb tři takoví *leniví* lidé sejdou: pomlouvají obyčejně jiné lidi, jim na cti utrhají, je křivě posuzují, a poněvadž tělo své žádnou prací uemrtvějí: tedy tělo jejich jest bujné, a proto je k rozkoši a márnostem světským vábí, a konečně, když takoví lidé žádné práce nekouají: tedy jim brzy počíná mnohých potřebných věcí zcházeti. Chtíce přec

živu býti, nepracujete, počnou ke krádeži a k jiným nepravostem a nespravedlnostem své útočiště bráti.

Jest-li lenost jen jedna?

Lenost jest dvojí.

Jmenujte ji!

Lenost tělesná a lenost duchovní.

Která jest *tělesná* lenost?

Lenost tělesná jest zanedbání práce tělesné.

A *duchovní*?

Lenost duchovní jest zanedbání povinností duchovních.

Která pak jest práce *tělesná*?

Práce *tělesná* jest: práce polní, práce domácí, aneb práce řemeslnická.

A práce *duchovní*?

Práce *duchovní* jest: cvičení se v náboženství a v umění jiných potřebných a užitečných věcí — práce duchovní jest také modlitba, navštěvování chrámu Páně, přijímání svatých svátostí, a konání jiných dobrých a milosrdných skutků.

Jest-li *duchovní lenost* jen malý hřích?

Duchovní lenost jest příliš těžký hřích.

Proč pak?

Proto že ten, který se duchovní lenosti oddává, spouští se Pána Boha, tratí milost a pomoc boží, a poněvadž bez milosti neb pomoci boží nemůže člověk nic dobrého a spasitelného činiti: padá ~~vždy~~ hloub do hříchů, a sám odtud povstati nemůže.

Když tedy lenost příčinou bývá tak velikého množství těžkých hříchů, čeho se nejvš musíte vždy varovati?

Musíme se vždy lenosti nejvš varovati.

A z toho ohledu k čemu máte zdravé údy těla svého vždy potřebovati?

Máme své zdravé údy jen k práci potřebovati.

A to snad k nějaké nepotřebné aneb neužitečné práci? Nikoli; ale my musíme své zdravé údy potřebovati jen k užitečné a potřebné práci.

Která pak jest pro vás potřebná neb užitečná práce?

Práce polní, zahradní, domácí a řemeslnická.

Vy, co dítky, kterou práci se máte zaměstnávat?

Jen tou práci, kterou nám rodičové naši buď doma, neb na poli aneb v zahradě ukládají.

A když se touto práci budete zaměstnávat, budete-li konati práci *tělesnou* či *duchovní*?

Budeme konati *práci tělesnou*.

Zdali pak již bude na tom dosti? Nebudete-li již míti žádné jiné práce?

Na tom ještě nebude dosti, než budeme potom ještě *práci duchovní* muset konati.

Která jest pro vás *duchovní práce*?

Pilně a vroucně se k Bohu modliti, pilně do školy a do kostela choditi, a zde ve škole na všecko pozornými býti, a to, co nám k učení uloženo jest, pilně se učiti.

Nuže, takového člověka, který pilně pracuje, a duchovní povinnosti své bedlivě vykonává, jmenujeme *horlivým v dobrou* — jak ho jmenujeme?

Horlivým v dobrou.

Kterého člověka jmenujeme *horlivým v dobrou*?

Horlivým v dobrou jmenujeme onoho člověka, který pilně pracuje, a duchovní povinnosti své bedlivě vykonává.

Co jest *horlivost v dobrou*?

Horlivost v dobru jest pilné vykonávání práce a jiných povinností duchovních.

A tato horlivost v dobru kterému hříchu stojí na odpor?

Horlivost v dobru stojí na odpor lenosti.

Opakujte, kolikerá jest *lenost*?

Lenost jest dvojí: *tělesná* a *duchovní*.

Kolikerá tedy jest i *horlivost v dobru*?

Horlivost v dobru jest též dvojí: *tělesná* a *duchovní*.

Na které práce se vztahuje horlivost *tělesná*?

Horlivost tělesná se vztahuje na práce tělesné, jako jsou: práce domácí, polní, zahradní a práce řemeslnická.

A *horlivost duchovní*?

Horlivost duchovní vztahuje se na práce duchovní, jako jsou: modlitba, pilné navštěvování chrámu Páně a školy pilné poslouchání slova božího, čtení nábožných knih a t. d.

Vy ale kterou máte provozovati?

My máme obojí, jak tělesnou tak též i duchovní horlivost provozovati.

O hříších proti Duchu svatému.

Co jest zúmyslně nad milosrdenstvím božím hřešiti.

Opakujte, od které osoby božské pochází milost boží?

Milost boží pochází od Ducha svatého, jenž jest třetí božská osoba

Vází-li sobě hříšník, který se následujících hříchů dopouští, milosti boží?

Takový hříšník sobě neváží milosti boží, ale pohrdá jí.

Pohrdaje milostí boží, kým spolu pohrdá?

Takový hříšník, pohrdaje milostí boží, pohrdá též spolu i Duchem svatým.

A proto také proti komu jedná?

Jedná *proti Duchu svatému*.

Jak se tudyž jmenují oni hříchové, jichžto se takový hříšník dopouští?

Jmenují se *hříchové proti Duchu svatému*.

Nyní mi řekněte příčinu, proč se tito hříchové jmenují hříchové proti Duchu svatému?

Tito hříchové se jmenují hříchové proti Duchu svatému proto, že hříšník, který se jich dopouští, milostí boží pohrdá; — milost boží pochází od Ducha svatého; — hříšník tedy těmi hříchy proti Duchu svatému jedná.

Jsou-li hříchové proti Duchu svatému jen lehčí hříchové?

Hříchové proti Duchu svatému jsou příliš těžcí hříchové.

Jak velmi těžcí tito hříchové jsou, svědčí sám *Kristus Pán* u sv. Marka (3, 28.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Amen pravím vám, že všickni hříchové odpuštění budou synům lidským i rouhání, jimžby se rouhali: ale, kdoby se rouhal proti Duchu svatému, nebude míti odpuštění na věky, ale vinen bude věčným hříchem.*“

Co praví zde *Kristus* o hříších proti Duchu svatému?

On zde praví, že hříchové tito nikdy nebudou hříšníkovi odpuštění.

Řekněte mi, jak zní osmá vlastnost božská?

„*Bůh jest neskončeně milosrdný, On nám odpouští naše hříchy, když se napravujeme.*“

Dle této vlastnosti boží, může-li nějaký hřích býti, aby u Boha nemohl odpuštění dosálinouti?

Takového hříchu nemůže býti.

Proč pak ne?

Proto že Bůh jest neskončeně milosrdný.

Kdy ale Bůh nám hříchy naše odpouští?

On nám odpouští naše hříchy, když se napravujeme.

Co znamenají slova: „*když se napravujeme?*“

Slova: „*když se napravujeme*“ znamenají, když přestáváme hřešiti, a počneme dobré skutky konati.

Zdali hříšník, jenž proti Duchu svatému hřeší, přestane snadno své hříchy páchat?

Nepřestane.

Bez polepšení aneb bez pokání, může-li dosáhnouti od Boha hříchů svých odpuštění?

Bez pokání nemůže dosáhnouti od Boha hříchů svých odpuštění.

Nyní mi tedy řekněte, jak se má rozuměti slovům Kristovým, že *hříchové proti Duchu svatému nemohou býti odpuštěni?*

Slovům těmto se má tak rozuměti: *Že velmi těžce budou hříchové proti Duchu svatému hříšníkovi odpuštěni.*

Proč pak se těm slovům má tak rozuměti?

Proto že hříšník, aby odpuštění svých hříchů dosáhl, musí pokání činiti; — onen ale hříšník, který proti Duchu svatému hřeší, velmi těžce a zřídka, aneb zcela nikdy pokání za své hříchy nečiní: pročez také hříchové jeho velmi těžce, aneb nikdy mu odpuštění nebudou.

Proč pak jest pokání u takového hříšníka tak velmi nesnadné?

Proto že k provozování pokání milost Ducha svatého jest nevyhnutelně potřebna, a takový hříšník milostí Ducha svatého pohrdá.

Když pohrdání milostí Ducha svatého tak veliké a nebezpečné zlo jest, co vy tedy máte s ní vždy činiti? My jí sobě máme vždy nadevšecko vážiti, a Ducha svatého prositi, aby se Svou svatou milostí při nás stále zůstal; a pak proti milosti Jeho nikdy nemáme jednati. Nyní mi řekněte, jak zní první hřích proti Duchu svatému? První hřích proti Duchu svatému zní: „*Zúmyslně nad milosrdenstvím božím hřešiti.*“

Co to znamená?

To znamená, bez přestání hřešiti proto, že Bůh jest neskončeně milosrdný, a že hříšníkovi hříchy odpustí, když se z nich hříšník jen zpovídati bude.

Co pravívá takový hříšník sám k sobě, když nějaký hřích spáchá?

Takový hříšník, když nějaký hřích spáchá, pravívá sám k sobě: „*Bůh jest neskončeně milosrdný, On mi odpustí moje hříchy.*“

Přestane-li takový hříšník někdy hřešiti?

Takový hříšník nepřestane nikdy hřešiti.

A počne-li kdy pokání činiti?

Nepočne nikdy pokání činiti.

Proč pak ne?

Proto že sobě vždy po spáchaném hříchu bude mysliti:

„*Bůh jest neskončeně milosrdný, On mi moje hříchy odpustí:*“ a proto také žádného pokání nebude činiti.

A bez pokání, může-li dosáhnouti hříchů svých odpuštění? Nemůže.

Že takový hříšník velmi těžce, a to jen zřídka pokání činí, kdo svým příkladem dosvědčuje?

To svědčí svým příkladem *Antiochus*, který bez přestání těžce hřešil, a na polepšení života svého ani nepomyslel, spoléhaje se na milosrdenství boží; když ale

již pozdě bylo, zvolal: „Nyní se pak rozpominám na zlé věci, které jsem učinil v Jerusalémě, z něhož jsem pobral všechny nádoby zlaté a stříbrné, kteréž byly v něm, a poslal jsem, aby zhubili obyvatele Judské bez příčiny: protož poznal jsem, že proto našly mne tyto zlé věci; a aj hynu zármutkem velikým, a to v zemi cizí.“ (I. Machab. 6, 12.)

Co říkávají mnozí lidé sami k sobě, když hned po spáchaném hříchu nejsou od Boha trestáni?

Mnozí říkávají sami k sobě: „Zhřešil jsem, a co se mi zlého přihodilo?“

A že hned od Boha nebývají trestáni, co proto činívají? Tím více hřeší.

Před takovým smýšlením a jednáním vystříhá *Ekklesiastikus* (5, 4.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Neříkej: Hřešil jsem, a co se mi z toho přihodilo, smutného; neboť Nejvyšší dlouho shovívá, avšak také bude odplatitelem. Pro odpuštěný hřích nebývej bez bázně, aniž přidávej hříchu ke hříchu. A neříkej; Smilování Páně veliké jest, smiluje se nad množstvím hříchů mých. Milosrdenství zajisté i hněv rychle přichází od Něho, a na hříšníky dolehne hněv Jeho. Neprodlevej obrátiti se k Pánu, aniž odkládej den ode dne. Nebo náhle přijde hněv Jeho, a v čas pomsty rozptýlí tě.*“

Co nemáte dle tohoto napomenutí činiti?

My se nikdy nemáme na milosrdenství boží opovážlivě spoléhati, a proto že Bůh jest neskončeně milosrdný, nemáme bez přestání hřešiti, aniž s pokáním máme odkládati, až nás Bůh za hříchy naše bude trestati, a dokud nás netrestá, nemáme žádného pokání nečiniti.

A co dle toho napomenutí máte činiti?

Máme vždy hned po spáchaném hříchu k Bohu se obrátiti, za odpuštění prositi, pokání činiti za hřích spáchaný, a chrániti se budoucně Boha nějakým hříchem dobrovolně uraziti.

Co jest nad milosrdenstvím božím zoufati.

Jak zní druhý hřích proti Duchu svatému?

Druhý hřích proti Duchu svatému zní takto: „*Nad milosrdenstvím božím zoufati.*“

Co mluvívá sám k sobě onen hříšník, jenž nad milosrdenstvím božím zoufá?

On mluvívá sám k sobě asi tato slova: „*Hříchové moji jsou tak mnozí a tak těžcí, že mi od Boha ani odpuštění býti nemohou.*“

A při tom, když tak sám k sobě mluví, co myslí?

Při tom myslí, že bez toho již k věčnému zatracení pro své hříchy od Boha jest odsouzen: tedy že jest to jedno, s menším nebo s větším počtem hříchův do pekla přijíti.

Co potom takový hříšník činí?

Páchá těžký hřích za hříchem, a na pokání ani nepomyslí.

Kdo takovým způsobem zoufal nad milosrdenstvím božím?

Kain, který, když zabil Abela bratra svého, zvolal: „*Větší jest nepravost má, nežli abych odpuštění zasloužil.*“

(I. Moj. 4, 13.)

A kdo ještě?

Jidáš Iskariotský, který, když prodal Židům Ježíše Krista, želel sice toho, ale v milosrdenství boží žádného doufání neměl: pročez šel a osidlem se oběsil. (Mat. 27, 4.)

Má-li některý veliký hříšník příčinu, nad milosrdenstvím božím zoufati?

Nemá k tomu žádné příčiny.

Proč pak nemá?

Proto že Bůh jest neskončeně milosrdný, a hříšníkovi, bytby sebe více a sebe těžší hříchy spáchal, odpouští hříchy když se polepší a pokání činí.

To o Bohu svědčí *David* (Žalm 102, 8.) kterými slovy? Těmito slovy: „*Litostivý a milosrdný jest Hospodin: dlouho shovívající a velmi milosrdný.*“

Totéž svědčí také o Bohu prorok *Ezechiel* (18, 21.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Pakliby bezbožný činil pokání ze všech hříchů svých, kteréž činil, a ostříhal by všech přikázání Mých, a činil by soud a spravedlnost: životem živ bude a neumře. Všech nepravostí jeho, kteréž činil, nezpomenu.*“

Co znamenají tato slova?

Ona znamenají, kdyby hříšník sebe více a sebe těžších hříchů spáchal, když za ně bude pokání činiti, že mu budou od Boha odpuštěni.

Že Bůh skutečně a rád hříšníkovi hříchy odpouští, o tom učí Ježíš kolikerym podobenstvím?

O tom učí trojím podobenstvím: Podobenstvím o *dobrém pastýři*, který měl sto ovec, a ztratil z nich jednu. — Pak podobenstvím o *ženě*, která měla deset grošů, a ztratila z nich jeden. — A konečně podobenstvím o *marnotratném synu*.

Víte-li mi také některé příklady jmenovati, kdežto Bůh skutečně takovým hříšníkům, kteří se k Němu obrátili, odpustil jejich těžké hříchy?

David byl veliký hříšník, ale poněvadž se obrátil k Bohu, za své veliké a těžké hříchy pokání činil: od Boha jemu hříchové jeho odpuštěni byli.

Maří Magdaléna byla veliká hříšnice; že pak hříchů svých u nohou Krista Ježíše želela a za ně pokání činila: byli jí od Boha odpuštěni.

Petr zhřešil, ale že toho želel a za odpuštění prosil: byl mu také hřích jeho odpuštěn.

Tomáš zhřešil též, ale že toho želel a za odpuštění prosil: tedy mu hřích jeho byl též odpuštěn.

Lotr na kříži byl veliký hříšník, že se ale ke Kristu Pánu obrátil, a prosil Jej, aby do ráje nebeského přijat byl: byli mu těžcí hříchové jeho odpuštěni.

Má-li tedy hříšník příčinu nad milosrdenstvím božím zoufati?

Hříšník nemá žádné příčiny nad milosrdenstvím božím zoufati.

Kdybyste vy někdy do nějakého hříchu padli, co byste nesměli činiti?

My bychom nesměli nad milosrdenstvím božím zoufati.

To jest?

My bychom sobě nesměli mysliti, že hřích, jehož jsme se dopustili, tak veliký a těžký jest, že nám ho Bůh odpustiti nemůže.

Co však máte hned po spáchaném hříchu činiti?

Máme po spáchaném hříchu hned toho želeti, že jsme hříchem Boha těžce urazili, a prositi za odpuštění, a pak se chrániti, bychom se ho více nedopustili, a v milosrdenství boží se pevně důvěřovati.

Co jest poznalé křesťanské pravdě odpírati.

Jak zní třetí hřích proti Duchu svatému?

Třetí hřích proti Duchu svatému zní takto: „*Poznalé křesťanské pravdě odpírati.*“

Kterí lidé se tohoto hříchu dopouštějí?

Tohoto hříchu se dopouštějí oni lidé, kteří hojnou příležitost k tomu mají, aby v pravdě víry a mravů se týkající náležitě vyučeni byli; ale oni té příležitosti nechtí užívat; oni vyhýbají všemu vyučování ve víře, a jest-li náhodou něco o Bohu slyší aneb čtou: nechtí tomu rozuměti, aby nemuseli svůj zlý a hříšný život opustiti, a něco dobrého činiti.

Takoví byli za času Ježíše Krista kteří lidé?

Farisejové a zákonníci, kteří nechtěli pravdě, jež z úst samého Ježíše vycházela, porozuměti.

Z této tvrdošijnosti káral Židy sv. *Štěpán* (Skut. 7, 51.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Tvrdé šíje, a neobřezaných srdcí a uší! vy se vždycky Duchu svatému protivíte, jako otcové vaši, tak i vy.*“

A když sv. *Štěpán* nepřestal pravdu Židům do uší vtírati, co učinili?

„*Zkřikli hlasem velikým, zacpali uši své, a obořili se jednomyslně na něj.*“ (Skutk. 7, 56.)

A kdo se ještě tohoto hříchu dopouští?

Všickni kacířové, poněvadž lehce poznati mohou pravdu boží, ale nechtí, aby blud, v němž se vynacházejí, opustiti nemuseli.

A kdo ještě?

Toho hříchu se dopouštějí i takoví *katoličtí křesťané*, kteří sice slyší slovo boží, a vědí, co by činiti měli, ale nechtí tomu všemu rozuměti, aby dle toho nemuseli obcovati.

Co pak vy máte vzhledem toho činiti?

Máme sobě toho vždy velmi vážiti, když příležitost nalezáme, něco spasitelného čísti aneb slyšeti, a Bohu máme za to děkovati, že nám rozum a schopnosti

dává, bychom pravdy Jeho božského učení lépe a lehčeji mohli pochopiti; a pak se máme vynasnažiti, dle slova božího svůj celý život zříditi.

Co jest bližnímu svému milosti boží nepřítí a záviděti.

Jak zní čtvrtý hřích proti Duchu svatému?

„*Bližnímu svému milosti boží nepřítí a záviděti.*“

Kterí lidé se tohoto hřichu dopouštějí?

Oni lidé, kteří se mrzí a užívají u vnitř srdce svého nad tím, když vidí, že jiní lidé Bohu milejší jsou, nežli oni.

Kdo zhřešil takovým způsobem?

Takovým způsobem zhřešil *Kain*, když se mrzel a užíral nad tím, že oběť Abela bratra jeho Bohu milejší byla, nežli oběť jeho.

To svědčí I. kniha *Mojžíšova* (4, 3.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Stalo se pak po mnohých dnech, že obětoval Kain z užitků zemských dary Pánu. Abel také obětoval z prvorozených stáda svého a z tuku jejich. I vzhledl Pán na Abela a na dary jeho. Na Kaina pak a na dary jeho nevzhledl. I rozhněval se Kain náramně a upadla tvář jeho.*“

A kdo pak ještě takovým způsobem hřešil?

Bratři Josefa Egyptského, kteří se též mrzeli a užírali nad tím, že Josef pro cnostný a mravný život svůj otci svému Jakobovi milejší byl nežli oni.

Kdybyste tedy vy někdy viděli, že některý člověk pro svůj cnostný a mravný život v lásce jest u Boha i u lidí: co nesmíte činiti?

Nesmíme se nad láskou jeho u Boha a u lidí mrzeti, jej proto nenáviděti aneb pronásledovati.

A co máte činiti?

Máme takového cnostného člověka pro dobré mravy jeho též v lásce míti, jeho sobě vážiti, a vynasnažiti se, dle příkladu jeho též cnostný a mravný život vésti.

Co jest ke všemu spasitelnému napomenutí srdce zatvrzelé a neustupné míti.

Jak zní pátý hřích proti Duchu svatému?

„Ke všemu dobrému a spasitelnému napomenutí srdce zatvrzelé a neustupné míti.“

Kterí lidé se tohoto hřichu dopouštějí?

Tohoto hřichu se dopouštějí oni lidé, kteří, když ze svých chyb a hříchů od jiných bývají napomínáni, nic na to nedbají, a tak činí, jakoby toho ani neslyšeli a tomu nerozuměli, a jakoby se to jich ani netýkalo.

Před tímto hřichem vystříhá sv. *Pavel* (k Žid. 7.) kterými slovy?

Těmito slovy: *„Dnes uslyšíte-li hlasu Jeho, nezatorzujte srdci svých.“*

Kolikerym způsobem bývá člověk ku spasitelnému jednání napomínán?

Mnohonásobným způsobem. Buď skrz vnitřní vnuknutí Ducha svatého — buď skrz nějaký příklad, když hříšníci nešťastnými, a spravedliví lidé šťastnými jsou učiněni — buď skrz kázání aneb výklad svatého evangelia, aneb skrz čtení nábožných knih, aneb skrz nějaké neštěstí.

Vy tedy, když na chyby své jakýmkoli způsobem pozornými budete učiněni, co nesmíte činiti?

Nesmíme toho napomenutí z mysli své spouštěti, aneb jím pohrdati, aneb se rozhněvati na ty lidi, kteří nás na chyby naše pozorný činí, a k napravení chyb nás povzbuzují.

A co máte činiti?

Máme se každého takového napomenutí ochotně uchopiti, jeho sobě vážiti, dle něho jednati, a za šťastné se pokládati, že můžeme chyby své poznati a je napraviti.

Co jest v životě nekajícím až do smrti zúmýslně setrvati.

Jak zní šestý hřích proti Duchu svatému?

„V životě nekajícím do konce zúmýslně setrvati.

Kterí lidé se tohoto hřichu dopouštějí?

Tohoto hřichu se dopouštějí oni lidé, kteří pevně u sebe ustanovují, že nikdy nepřestanou hřešiti; a proto také ustavičně hřeší a na pokání ani nepomýšlejí.

Kdybyste vy do hřichu nějakého padli, co byste nesměli činiti?

My bychom nesměli v tom hřichu dobrovolně setrvati, a s polepšením života odkládati.

Co byste hned museli činiti?

My bychom se museli hned vynasnažiti, abychom se toho hřichu svatou zpovědí zbavili, Bohu za něj zadost činili, a budoucně se všemožně chránili, nějakým hřichem Ho uraziti.

O hříších do nebe volajících.

Kolik jest hříchů do nebe volajících?

Hříchové do nebe volající jsou čtyři.

A proč se jmenují do nebe volající?

Oni se jmenují do nebe volající, proto že volají do nebe o pomstu nad tím, který je páchá.

O zúmyslné vraždě.

Který pak jest první takový hřích?

První hřích do nebe volající jest: „*Zúmyslná vražda.*“

Že tento hřích volá do nebe o pomstu, to svědčí která slova?

To svědčí tato slova: „*Co jsi učinil? Hlas krve bratra tvého volá ke Mně ze země.*“ (I. Mojž. 4, 10.)

(Viz páté přikázání boží.)

O Sodomském hříchu.

Který jest druhý hřích do nebe volající?

Druhý hřích do nebe volající jest: *Němý aneb Sodomský hřích.*

V kterém přikázání božím se tento hřích zapovídá?

V šestém přikázání božím.

Co praví sv. *Pavel* k Efez. (5, 3.) o tom hříchu, který se v šestém přikázání božím zapovídá?

O tom hříchu praví: „*Smilstvo pak a všeliká nečistota aniž jmenována buď mezi vámi.*“

Co myslíte tedy, proč se tento hřích jmenuje *němý*?

Tento hřích se jmenuje *němý* proto, že pro velikost a ohavnost jeho nemáme o něm ani mluvit, ale mlčeti raději, aneb oněměti máme o něm.

A proč se jmenuje *Sodomský*?

Onť se jmenuje *Sodomský* proto, že město *Sodoma* to-muto ohavnému hříchu obzvláště odevzdáno bylo.

To svědčí která slova Písma svatého?

Tato slova: „*Protož řekl Pán: Křik Sodomských a Gommorských rozmnožen jest, a hřích jejich obtížen jest příliš.* (I. Mojž. 18, 20.)

O utiskování chudých lidí, sirotků a vdov.

Který jest třetí hřích do nebe volající?

Třetí hřích do nebe volající jest: *Utiskování chudých lidí, sirotků a vdov.*

Který člověk se nazývá *chudým*?

Chudým se nazývá onen člověk, který práci rukou svých každodenního chleba sobě dobývati musí.

A koho nazýváte *sirotkem*?

Sirotkem nazýváme toho, který nemá žádných rodičů, kterému otec neb matka zemřeli.

A kterou ženu nazýváte *vdovou*?

Vdovou nazýváme onu ženu, která skrze smrt muže svého ztratila.

Proč pak jest utiskování chudých lidí, sirotků a vdov tak těžkým a velikým hříchem?

Proto že stav těchto lidí již sám v sobě jest bídný, a působí jim mnoho zármutku; — když je ale ještě někdo utiskuje: činí jim bídný stav jejich ještě bídnějším, a působí jim ještě mnohem více zármutku.

Kolikým způsobem se toto utiskování může státi?

Ono se může mnohým způsobem státi: Předně, když otčím, macocha aneb poručník, jimžto povinnost uložena jest o sirotky pod opatrnost svěřené se starati, tuto povinnost zcela zanedbávají, a žádné starosti o dobro těch sirotků nemají. — Pak i oni lidé také utiskují sirotky, kteří jim jejich věci, jichžto po rodičích svých zdělili, odebírají, aneb je o nějaký díl neb částku těch věcí oklamávají. — A konečně i ony vrchnosti

také utiskují sirotky a vdovy, které neprávne povinnosti jim ukládají, a při soudu se jich neujímají, ale je vždy odstrkují, aneb je zcela nespravedlivě soudí. Že tento hřích volá do nebe o pomstu, to svědčí *Eklesiastikus* (35, 18.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Zdaliž slze vdovy na líce nevystupují, a volání jejich na vyvádící je? Od líce zajisté vstupují až do nebe, a Pán vyslychatel nebude Sobě oblibovati v nich.*“

Kdyby vám, když vzrostete, takoví sirotci neb vdovy pod ochranu byly svěřeny, co byste s nimi museli činiti?

My bychom museli o jejich dobro a blaho starost a péči míti, jich se vždy a všudy ujímati, a všeho se chrániti, coby jim nějakou škodu aneb nějaký zármutek mohlo působiti.

O zadržení neb ujímání mzdy dělníkům.

Který jest čtvrtý hřích do nebe volající?

Čtvrtý hřích do nebe volající jest: *Zadržení aneb ujímání mzdy dělníkům.*

Proč jest tento hřích tak veliký a tak těžký?

Proto že chudí lidé neb dělníci již dosti sužováni jsou tím, že ustavičně a těžce pracovati musejí, aby sobě každodenního chleba vydobyti mohli; — když ale mzda, kterou sobě v potu tváře své vypracovali, zmenšena, aneb zcela jim upřena a zadržena bývá: to jim velmi velikou žalost působiti musí, tak že křivda tato volá potom k samému Bohu o pomstu nad takovými lidmi, kteří jim mzdu zadržují aneb ujímají.

Kolikerym způsobem se tento hřích stává?

On se stává mnohým způsobem: Předně, když hospodář

dělníkům neb čeledínům svým zaslouženou mzdu v čas potřeby nedává, ale vždy odkládá s výplatou, tak že oni proto velikou nouzi aneb škodu častěji trpěti musejí; — aneb když jim ze zasloužené mzdy při výplatě něco odjímá, aneb jim ji zcela upírá, jakoby jim ji již dávno byl odevzdal; — i také, když řemeslníkům nechce za jejich práci toli dáti, co oni zasluhují, aneb jim v čas náležitý nevyplatí, tak že musejí potom též proto častěji škodu a nouzi trpěti; — i také, když bohatí lidé od chudých něco kupují, a tu věc, kterou kupují, tak dlouho s nimi smlouvají, až chudí, chtějí něco odprodati, přinuceni bývají se škodou jim tu věc nechati; — a naopak, když bohatí chudým něco prodávají, a velmi mnoho za tu věc, kterou prodávají, žádají, a tak se při tom prodeji zatvrdí, že chudí potom přinuceni jsou s velikou škodou tu věc jakkoliv příliš drahou, přece koupiti.

Že tento hřích volá k Bohu do nebe o pomstu, to svědčí sv. *Jakob* (5, 4.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Aj! mzda dělníků, kteří žali krajiny vaše, která jest od vás zadržena, křičí — a křik jejich všel v uši Pána zástupův.*“

Vy tedy, když vyrostete, a budete dělníkům neb řemeslníkům mzdu museť vypláceti, jak to budete museť vždy činiti?

Budeme museť každému hned po skončené práci v čas potřeby zaslouženou mzdu tak odevzdati, jak jsme s ním smlouvu učinili; a kdybychom od chudých lidí měli něco kupovati aneb jim prodávati: budeme s nimi při tom tak museť zacházeti, aby oni žádné škody, ale raději užitek z toho měli.

O cizích hříších.

Co myslíte, vztahuje-li se hřích jen na toho, kdo ho spáchal?

Hřích se nevztahuje jen na toho, kdo ho spáchal, ale i na toho také, který příčinou byl, že ho druhý spáchal.

Jaký má hřích ten, který ho sám spáchal?

Ten má *hřích vlastní čili osobní*.

A ten, který toho hříchu příčinou byl?

Má *hřích cizí*.

Kolik jest cizích hříchů?

Cizích hříchů jest *devět*.

Proč pak se jmenují *cizí hříchové*?

Oni se jmenují *cizí hříchové*, proto že od jiných spáchání bývají, ale my býváme příčinou, že se jich jiní lidé dopouštějí.

Kolikerým způsobem můžeme cizích hříchů příčinou býti? Devaterým způsobem.

Který jest první způsob?

První způsob jest: *Bližnímu svému k hříchu raditi*.

Co znamená všeobecně slovo *raditi*?

Slovo *raditi* všeobecně znamená někomu povědět, jakby něco lehčeji mohl učiniti.

Když někomu řeknete, jakby něco dobrého lehčeji a jistěji mohl učiniti, k čemu, mu tenkrát radíte?

My mu tenkrát k *dobrému* radíme.

A kdy mu k *zlému* radíte?

Když mu povíme, jakby něco zlého lehčeji a jistěji mohl učiniti.

Co jest tedy bližnímu k hříchu raditi?

Bližnímu k hříchu raditi jest, jemu povědět, jakby nějaký hřích lehčeji a jistěji beze vší překážky mohl spáchati.

Řekněte mi nějaký takový pád, kdybyste bližnímu k hříchu radili?

My bychom bližnímu k hříchu radili, kdybychom k. p. nějakému zlodějovi pověděli, jakby nejlehčeji a kdyby nejjistěji do některého domu vjíti, a tam loupež svou beze vší překážky vykonati mohl. — Aneb, kdybychom někomu řekli, jakby sobě na nějaký čas své zdraví zkaziti mohl, aby vojákem býti nemusel.

Kdo se obzvláště při ukřížování Ježíše Krista tohoto hříchu dopustil?

Kaifáš, který jsa biskupem toho léta, řekl: „*Vy nic nevidíte, ani nemyslíte, že užitečné jest vám, aby jeden člověk umřel za lid, a ne aby veškeren národ zahynul.*“ (Jan 11, 40.)

Kdybyste chtěli někomu nějakou radu dáti, čeho se máte nejvíce chrániti?

Máme se nejvíce chrániti, abychom mu k něčemu zlému neradili.

Který jest druhý cizí hřích?

Druhý cizí hřích jest: „*Hřešiti veleti.*“

Co pak jest *hřešiti veleti*?

Hřešiti veleti jest, někomu rozkázati, aby hřešil.

Kdo pak se jen toho hříchu může dopustiti?

Tohoto hříchu se může jen ten dopustiti, který má moc, jinému rozkazovati.

Jmenujte mi některé takové lidi!

Představení, když svým poddaným nařizují, aby k. p. v neděli neb ve svátek nějakou nepotřebnou práci neb robotu konali; — pak *rodičové*, když svým dítkám — a *hospodářové*, když svým čeledínům nařizují, aby

k. p. na poli, v zahradách, neb na lukách jiným lidem nějakou škodu učinili, aneb něco jiného zlého spáchali. O kom svědčí Písmo svaté, že tímto způsobem cizího hříchu se dopustil?

O *Davidovi*.

Co o něm praví sv. *Pavel* II. Kor. (11, 13.)?

On o něm praví: „*Napsal David list k Joabovi a poslal skrze ruku Uriášovu, napsav v listu: postavte Uriáše proti boji, kde jest největší bitva, a opustte ho, aby jsa poražen, zahynul.*“

A kdo se prohřešil tímto způsobem při ukřižování Krista Ježíše?

Pilát, když znaje nevinost Ježíšovu přece Ho rozkázal bičovati.

A kdo ještě?

Nejvyšší rada Jerusalemská, když vydala rozkaz, aby Ježíš byl ukřižován.

Vy tedy, když vyrostete, čeho se nejvíce vzhledem tohoto hříchu budete muset varovati?

My se, když vyrosteme, vzhledem tohoto hříchu budeme muset nejvíce varovati, abychom nikdy jiným nerozkazovali hřešiti.

Jak pak zní třetí cizí hřích?

Třetí cizí hřích zní: „*V hříších povolovati.*“

Kterí lidé se tohoto hříchu dopouštějí?

Tohoto hříchu se dopouštějí oni lidé, kteří moc mají, jiným v jejich hříších překážeti, aneb jich před hříchem uchrániti, když jim k tomu hříchu nedají žádného dovolení.

Kterí jsou obzvláště takoví lidé?

Představení, když svým poddaným dovolují rozličné ne-

šlechtnosti svobodně páchat; — pak *hospodářové*, když dovolují svým čeledínům nočního času se potulovati; — i také *rodičové*, když dovolují svým dětem rozličné nešlechtnosti a rozpustilosti páchat.

Že oni těžce hřeší, to svědčí sv. *Pavel* k Řím. (1, 32.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Hodni jsou smrti netoliko, kteří zle činí, ale také, kteří činícím povolují.*“

Kdo přivolil k ukamenování sv. Štěpána?

Šavel.

To svědčí Skutk. (7, 59.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Šavel pak přivolil k ukamenování jeho.*“

Co pak vy, když vyrostete, vzhledem tohoto hříchu nebudete smět činiti?

My, když vyrosteme, a budeme míti moc jiným povolovati, aneb zakazovati něco: budeme se vždy muset nejvšš chrániti, abychom jiným k nějakému hříchu nikdy svého povolení nedali.

Který jest čtvrtý cizí hřích?

Čtvrtý cizí hřích jest: „*K hříchu ponoukatì.*“

◦ kom víte z *Písma* svatého, že druhého k hříchu ponoukal?

◦ *Evě*, manželce Adamově, která manžela svého k přestoupení přikázání božího ponoukala.

To svědčí z I. knihy Mojš. (3, 6.) která slova?

Tato slova: „*Viděla tedy žena, žeby dobrý byl strom k jídlu, a očím pěkný a na pohledění rozkošný: i vzala z ovoce jeho, a jedla, a dala muži svému, kterýž jedl.*“

◦ kom pak ještě?

◦ *manželce Jobově*, která Joba manžela svého utrhačnou

řečí svou ponoukala k netrpělivosti, a naváděla ho k tomu, aby na sebe smrt žádal.

To dosvědčují z knihy Jobovy (2, 9.) která slova?

Tato slova: „*I řekla jemu manželka jeho: Ještě ty trváš v sprostnosti své? Dobrořeč Bohu, a umři.*“

A o kom víte ještě, žeby jiné byl k hříchu ponoukal? O *Jeroboamu*, který ponoukal lid Israelský k modloslužebnosti.

To dosvědčují z III. knihy *Královské* (12, 28.) která slova?

Tato slova: „*A vymysliv radu, udělal dvě telat zlatých a řekl k lidu: Nechodtež již více do Jerusalema. Hle! toť bohové tvojí Israeli, kteříž tebe vyvedli ze země Egyptské.*“

Jest-li tento hřích lehký?

Není lehký ale příliš těžký.

Proč pak?

Proto že každý člověk má na tom dosti, že sám od sebe k zlému nakloněn jest, a skrze zlá myšlení a zlé žádosti mnohonásobně k hříchu pokoušen bývá. Když ale nad to vše ještě někdo jej k hříchu ponouká: tedy mu velmi nesnadno jest, před hříchem se uchrániti. Takoví tedy pokušitelové velmi těžce hřeší, když druhého k hříchu nějakému ponoukají.

Koho pak takoví lidé svým ponoukáním následují?

Takoví lidé následují ponoukáním samého ďábla, který Evu k přestoupení přikázání božího ponoukal.

Vy ale, vzhledem tohoto hříchu, čeho se máte vystříhati?

My se máme vzhledem tohoto hříchu velmi bedlivě vystříhati, bychom druhého nikdy k nějakému hříchu neponoukali.

Jak zní pátý cizí hřích?

Pátý cizí hřích zní takto: „*Hřích vychvalovati.*“

Kterými slovy vyhrožuje Isaiáš (5, 20.) těm, jenž hřích vychvalují?

Těmito slovy: „*Běda, kteříž říkáte zlému dobré, a dobrému zlé, kladouce tmy za světlo, a světlo za tmy.*“

Když vidíte hřích, aneb o něm slyšíte, co máte vždy dle těchto slov činiti?

Nesmíme nikdy hřích, aneb toho člověka, který ten hřích spáchal, chváliti.

A co máte činiti?

Musíme vždy a všudy hřích tupiti a haněti, a hledět jeho zlé následky jiným lidem vysvětliti.

Jak zní šestý cizí hřích?

Takto: „*Hřichy tajiti a zamlčovati.*“

Kterí lidé se tohoto hřichu dopouštějí?

Tohoto hřichu se dopouštějí oni lidé, kteří dobře vědí, jak se někdo k. p. veliké krádeže dopustil, a neoznamují to u jeho představených, aby za to potrestán byl; aneb vědí o tom, jak velmi mnozí čeledínové nevěrní jsou svým hospodářům, a též to tají, a neoznamují toho hospodářům; aneb mnozí lidé dobře vědí, jak velikých rozpustilostí a nešlechtností se dopouštějí dítky, a též toho jejich rodičům neoznamují.

Vy tedy vzhledem tohoto hřichu co nemáte činiti?

My, když víme o někom, že se nějaké nepravosti dopustil, nemáme toho tajiti a zamlčovati; ale jest-li jest poddaný: tedy jeho představeným, a jest-li jest čeledín: tedy jeho hospodářovi; a jest-li jsou to dítky: tedy rodičům, vychovatelům, aneb učitelům jejich to

máme oznámiti, aby za to pokárání byli, a pak se toho zlého, jehož se dopouštěli, všemožně varovali.

Jak zní sedmý cizí hřích?

Takto: „*Z hříchu netrestati.*“

Kteří lidé se tohoto hříchu dopouštějí?

Tohoto hříchu se dopouštějí oni lidé, kterým povinnost uložena jest, jiné ze zlého káráti a k dobrému přidržovati, když tu povinnost zanedbávají vykonávati.

Kteří pak jsou takoví lidé?

Takoví lidé jsou: *představení* vzhledem svých poddaných; *rodičové* vzhledem svých dětí; a *hospodářové* vzhledem svých čeledínů.

Víte-li mi z Písma svatého jmenovati některého otce, který své dítky ze zlého nekáral?

Heli, který, když mu lidé žalovali na syny jeho, že se nešlechtně chovají, zanedbával je z toho káráti.

To dosvědčují z I. knihy Král. (3, 13.) která slova?

Tato slova: „*Nebo jsem předpověděl jemu, že souditi budu dům jeho na věky pro nepravost, proto že viděl, že nešlechtně činí synové jeho, a netrestal jich.*“

Vy tedy, když vyrostete, co nebudete smět vzhledem cizích hříchů činiti?

My, když vyrosteme, nebudeme smět těm, jenž nám budou pod moc neb pod ochranu svěření, chyby a nešlechtnosti přehlížeti, a beze všeho kárání a napomenutí jich nechati.

A co budete muset činiti?

Budeme jim jejich chyby muset představovati, jich napomínati, častěji i také trestati.

Jak zní osmý cizí hřích?

Osmý cizí hřích zní takto: „*Ne nich děl míti.*“

Kterí lidé se tohoto hřichu dopouštějí?

Tohoto hřichu se dopouštějí oni lidé, kteří z cizích hříchů nějaký užitek mají.

Jakým způsobem se to obyčejně stává?

To se stává obyčejně takovým způsobem: Mnozí lidé zamlčují a tají zloděje proto, že od něho ukradené věci za velmi laciný peníz mohou koupiti — aneb zloděje v domě svém tajně přechovávají proto, že se spolu s ním o loupež dělí.

Vy ale co máte vždy činiti, kdybyste někdy k takovému hřichu příležitost měli?

Máme se dle možnosti všeho chrániti, čím bychom na cizích hříších nějaký podíl mohli bráti.

Který jest poslední cizí hřích?

Poslední cizí hřích jest tento: „*Cizí hříchy zastávati aneb vymlouvati.*“

Kterí lidé se toho hřichu dopouštějí?

Toho hřichu se dopouštějí oni lidé, kteří dobře vědí, jak mnozí čeledínové aneb mnohé dítky bezbožný a rozpustilý život vedou, a přece ne aby je napomenuli, ale je proto vychvalují a ujímají se jich, když od svých hospodářů aneb rodičů mají pokárání a potrestání býti.

Jak nazývá *Písmo svaté* takové lidi?

Písmo svaté nazývá takové lidi *ohavnými u Boha*.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Kdo ospravedlňuje bezbožného, a kdo odsuzuje spravedlivého, ohavní jsou obá u Boha.*“

(Přísl. 17, 15.)

Vy tedy, když vidíte jiných lidí hřešiti, co nesmíte s tím hříchem jejich činiti?

My hřích jejich nesmíme vychvalovati, aneb se jich ujímati, kdyby od svých představených měli proto káráni býti.

A co musíte při tom činiti?

My ten hřích musíme vždy tupiti a haněti, a dle možnosti se vynasnažiti, ohavnost jeho a zlé následky vysvětliti, a napomáhati k tomu, aby hříšníci za své zlé činy od svých představených dle zásluhy byli potrestáni.

Díl druhý křesťanské spravedlnosti.

Čiň dobré.

Co jest cnost.

Opakujte, co jest *křesťanská spravedlnost*?

Křesťanská spravedlnost jest, abychom se zlého varovali, a dobré činili.

Co se rozumí skrze *zlé*, jehož se varovati máte?

Skrze *zlé*, jehož se varovati máme, rozumí se *hřích*.

A co se rozumí skrze *dobré*, jež máte činiti?

Skrze *dobré*, jež činiti máme, rozumí se zde *cnost*.

Opakujte, co jest *hřích*?

Hřích jest dobrovolné a vědomé přestoupení zákona božího.

Co stojí na odpor *zlému*?

Zlému na odpor stojí *dobré*.

Které pak jest jediné pravé *zlé*?

Jediné a pravé zlé jest *hřích*.

A které jest pravé *dobré*?

Pravé dobré jest *cnost*.

Co myslíte tedy, co *hřichu* na odpor stojí?

Hřichu na odpor stojí *cnost*.

Řekněte mi ještě jednou, co jest *hřích*?

Hřích jest dobrovolné a vědomé přestoupení zákona božího.

Když *hřichu* na odpor stojí *cnost*: tedy můžete mi již lehce říci, co jest *cnost*?

Cnost jest dobrovolné a vědomé zachováání zákona božího.

Kolikerá jest tato *cnost*?

Cnost jest dvojí: božská a mravná.

O božských cnostech.

Která pak jest *božská cnost*?

Božská cnost jest ona, která přímo na Boha směřuje, a Jej za svůj vlastní nejbližší ohled má.

Kolik jest takových *cností*?

Takové *cnosti* jsou tři: *Víra, naděje a láska.*

Kdy jest člověk povinen pod smrtelným *hřichem* tyto tři *božské cnosti* vzbuditi?

Člověk jest povinen pod smrtelným hřichem tyto tři božské cnosti vzbuditi:

1. *Hned jak k užívání svého rozumu přijde.*
2. *Častěji ve svém živobytí.*
3. *V čas násilného pokušení proti těm cnostem.*
4. *V nebezpečství života a na loži smrtelném.*

Kdy přichází člověk k užívání svého rozumu?

Člověk přichází k užívání svého rozumu, když ví rozeznati zlé od dobrého.

A kdy nastává násilné pokušení proti *víře*?

Násilné pokušení proti *víře* nastává tenkrát, když napadají člověkovu pochybná myšlení o pravdách víry, zdalíž ten neb onen článek víry tak jistý a pravdivý jest, jak ho Církev svatá k věření představuje.

V takovém pokušení, kterou cnost jest člověk povinen vzbuditi?

V takovém pokušení jest člověk povinen vzbuditi *víru*.

Jakým způsobem se může *víra* vzbuditi?

Víra se může následujícím způsobem vzbuditi: *Věřím v Tebe pravý ve třech osobách a t. d.*

Kdy pak jest násilné pokušení proti *naděži*?

Násilné pokušení proti *naděži* jest tenkrát, když člověkovu napadají taková myšlení, zdalíž Bůh to, co přislíbil, skutečně splní.

V takovém pokušení kterou cnost jest člověk povinen vzbuditi?

V takovém pokušení jest člověk povinen vzbuditi *naděži*.

Jakým způsobem se *naděže* může vzbuditi?

Naděže se může následujícím způsobem vzbuditi: *Doufám a důvěřuji se ve Tvou neskončenou dobrotu a milosrdenství, o Bože! a t. d.*

A kdy pak jest násilné pokušení proti *lásce*?

Násilné pokušení proti *lásce* jest tenkrát, když člověkovu napadají myšlení, že snad není potřebné, Boha nadevšecko milovati — že člověk může také po světských věcech toužiti, je milovati, a rozličným rozkošem se oddati.

V takovém pokušení kterou cnost jest člověk povinen vzbuditi?

V takovém pokušení jest člověk povinen vzbuditi *lásku*.

Jakým způsobem se *láska* může vzbuditi?

Láska se může následujícím způsobem vzbuditi: „*O můj Bože! já Tebe miluji z celého srdce svého nadevšecko a t. d.*“

O mravných cnostech.

Co se vesměs rozumí slovem *mravy*?

Slovem *mravy* rozumí se vesměs lidské jednání neb chování.

Kolikere jest lidské *chování*?

Lidské jednání neb chování jest dvojí: *dobré* a *zlé*.

Kolikere tedy jsou též *lidské mravy*?

Jsou též dvojí: *dobré* a *zlé*.

Které jsou *dobré mravy*?

Dobré mravy jsou dobré jednání neb chování lidské.

A které jsou *zlé mravy*?

Zlé mravy jsou zlé jednání neb chování lidské.

Dobré chování lidské rovněž tak, jako zlé, vztahuje se opět na kolikere věci?

Oboje se vztahuje opět na dvojí věci: *Na věci světské*, a *na věci duchovní*, neb *křesťansko-katolické*.

Dobré mravy lidské jsou tedy též kolikery?

Ony jsou též dvojí: *Světské* a *duchovní* neb *křesťansko-katolické*.

A *zlé mravy*?

Jsou též dvojí: *Světské* a *duchovní*, neb *křesťansko-katolické*.

Které jsou *světské dobré mravy*?

Světské dobré mravy jsou, které se vztahují na dobré a chvalitebné věci světské, jako k. p. uctivost ke každému, pokoj, tichost a trpělivost v obcování s jinými lidmi.

A které jsou *zlé mravy světské*?

Zlé mravy světské jsou, které se vztahují na zlé věci světské, jako jest k. p. spurnost, nesvornost, nepokoj v obcování s jinými lidmi.

A které jsou *dobré mravy křesťansko-katolické*?

Křesťansko-katolické dobré mravy jsou, které se na dobré věci duchovní vztahují, jako jest k. p. tiché a trpělivé snášení všech protiventství, ochotné a laskavé smíření s ubližiteli a odpuštění křivdy sobě učiněné, laskavé a ochotné přispění ku pomoci jiným pomoci naší potřebujícím lidem, pobožnost a stálost v dobrém.

A které jsou *zlé mravy křesťansko-katolické*?

Zlé křesťansko-katolické mravy jsou, které se na zlé věci duchovní vztahují, jako jest k. př. zatvrzelost srdce k chudým a nuzným, žádost pomsty, oblíbení v nepokoji a v nepřátelství, oddanost rozličným náruživostem a vrtochům.

Pravili jste již výše, že cnosti jsou kolikery?

Dvojí: *božské a mravné*.

Když již víte, co mravy lidské jsou: tedy lehce také mi můžete říci, co mravné cnosti jsou?

Mravné cnosti jsou ty, skrze které mravy křesťansko-katolické tak zřízeny bývají, že se Bohu líbí.

Mezi těmito mravnými cnostmi, jichžto katolický křesťan provozovati má, které jsou *nejhlavnější*?

Nejhlavnější mravné cnosti, jichžto katolický křesťan provozovati má, jsou tyto čtyry: 1. Opatrnost. 2. Strídmost. 3. Spravedlnost. 4. Síla.

Proč pak se nazývají *hlavními cnostmi*?

Ony se *hlavními cnostmi* proto nazývají, že za hlavu a základ všem ostatním mravním cnostem slouží.

O opatrnosti.

Který člověk se vesměs nazývá *opatrným*?

Opatrným vesměs se nazývá onen člověk, který k dosažení nějakého cíle nejvhodnějších prostředků užívá.

Co jest tedy vesměs *opatrnost*?

Opatrnost vesměs jest užívání nejlepších a nejvhodnějších prostředků k dosažení nějakého cíle.

Kolikery jest cíl?

Cíl jest dvojí: *světský*, a *duchovní* neb *křesťansko-katolický*.

Kolikerá jest tedy též *opatrnost*?

Opatrnost jest též dvojí: *světská*, a *duchovní* neb *křesťansko-katolická*.

Co jest *světská opatrnost*?

Světská opatrnost jest užívání nejvhodnějších prostředků k dosažení nějakého cíle světského.

Vysvětlete to, jak tomu rozumíte?

Někdo chce sobě pevný dům vystavěti. Aby toto své předsevzetí mohl šťastně vyvésti, musí předně nějaké suché a skalnaté místo ke stavění zvoliti — tvrdé kamení, cihly, tvrdé, zdravé a stálé dříví k tomu shromáždit — a pak rozumné a zkušené řemeslníky k tomu povolati.

Nyní mi řekněte, který jest zde *cíl*, a kteří jsou zde *prostředkové*?

Vystavění domu jest *cílem* — skalnaté místo k stavění domu, tvrdé kamení, zdravé dříví, a zkušené řemeslníci jsou *prostředkové*.

Nyní mi řekněte, co jest *duchovní* neb *křesťansko-katolická opatrnost*?

Křesťansko-katolická opatrnost jest užívání vhodných a

přiměřených prostředků k dosažení duchovního neb křesťansko-katolického cíle.

Co jest *křesťansko-katolický cíl*?

Křesťansko-katolický cíl jest toužení po věčném spasení duší.

A kteří jsou nejvhodnější prostředkové k dosažení toho cíle?

Nejvhodnější prostředkové k dosažení tohoto cíle jsou: modliti se, postiti se, almužny dávatí, nábožné knihy čísti, slovo boží pilně a pozorně poslouchati, svaté svátosti horlivě přijímati, a všeho zlého se varovati.

Co praví sv. *Pavel* I. Kor. (3, 19.) o světské opatrnosti? „*Moudrost zajisté tohoto světa bláznoství jest u Boha.*“

Když světská opatrnost před Bohem nic neplatí, kterou z nadřečených opatrností sobě máte hledět zaopatřiti? Křesťansko-katolickou opatrnost máme sobě zvoliti.

A k čemu ona vám dopomůže?

Ona nám dopomůže k věčnému spasení duší našich.

O střídmosti.

Který člověk se vesměs nazývá *střídým*?

Střídým se vesměs nazývá onen člověk, který jen mírně pokrmy a nápoje požívá.

Co rozumíte slovem *mírně*?

Slovem *mírně* rozumíme ne mnoho, než jen čeho zapotřebí jest.

Co jest tedy *střídmost* vesměs?

Střídmost vesměs jest *mírné užívání pokrmů a nápojů.*

Aby *střídmost* *křesťansko-katolickou* byla, nač se ještě mírné užívání mimo pokrmy a nápoje musí vztahovati?

Aby střídmost *křesťansko-katolickou* byla, mírné užívání mimo pokrmy a nápoje musí se také vztahovati na jiné věci, jako: na statky tohoto světa, oděv, rozličná obveselení a t. d.

Jak máte tedy vždy dovolených věcí užívati?

Máme dovolených věcí vždy jen mírně užívati.

O spravedlnosti.

Který člověk se nazývá vesměs *spravedlivým*?

Spravedlivým se vesměs nazývá onen člověk, který každému nechává a dává, což jeho jest, a co jemu přináleží.

Co tedy jest *spravedlnost* vesměs?

Spravedlnost vesměs jest nechání a dávání každému, což jeho jest, a co jemu přináleží.

Co jsme my lidé *Bohu* povinni?

My lidé jsme *Bohu* povinni, Jeho svatá přikázání zachovávati.

A co jsme povinni *bližnímu*?

Bližnímu jsme povinni, jej jako sebe milovati.

Nuže, dávati *Bohu*, což božího jest, a *bližnímu*, což bližního jest, to jest *křesťansko-katolická spravedlnost* — jaká jest to *spravedlnost*?

To jest *křesťansko-katolická spravedlnost*.

Co jest *křesťansko-katolická spravedlnost*?

Křesťansko-katolická spravedlnost jest dávati Bohu, což božího jest, a bližnímu, což bližního jest.

Co *Bohu* přináleží?

Bohu přináleží, abychom Jeho svatá přikázání zachová-

vali, Jej nadevšecko milovali, a bližního milovali jako sami sebe.

Abyste tedy spravedlivými byli, co musíte činiti?

Musíme Boha nadevšecko, a bližního jako sebe milovati.

Opakujte, co jest Boha *nadevšecko* milovati?

Boha nadevšecko milovati jest, Boha všem stvořením představovati, a více sobě Jeho vážiti, než všeho, co nám příjemné a milé býti může.

A co jest *bližního* milovati?

Bližního milovati jest, bližnímu dobře chtíti, to jemu činiti, co mu příjemné a užitečné jest, a všechno opustiti a zanechati, co mu nepříjemné aneb škodlivé jest.

O síle.

Z kolika částek pozůstává člověk?

Člověk pozůstává z dvou částek: z *těla* a z *duše*.

Kolikerá jest tedy též *síla*?

Síla jest též dvojí: *tělesná* a *duchovní*.

Která síla se zde vlastně rozumí?

Zde se rozumí vlastně *síla duchovní*.

V čem pozůstává síla duchovní?

Síla duchovní pozůstává v tom, abychom všechna trápení a všechny nesnáze, jako jsou: chudoba, nemoc, neštěstí, pronásledování od jiných lidí, a všeliké pomluvy, na cti utrhaní a křivé posuzování, tiše a trpělivě snášeli; — a pak všechna pokušení k hříchu šťastně přemáhali, a od provozování dobrého ani posměchem, ani jinými obtížnostmi a překážkami se nedali odstrašiti, ale raději všechno zlé i smrt podstoupili, nežli bychom ke hříchu nějakému přivolili.

O povinnostech, které ku křesťanské spravedlnosti přináležejí, a které Kristus obzvláště naporučil.

Co praví Ježíš Kristus u sv. Mat. (6, 33.)?

„Hleďte nejprv království božího a spravedlnosti Jeho, a toto vše bude vám přidáno.“

Čemu Ježíš Kristus těmito slovy vyučuje?

Ježíš Kristus učí těmi slovy, že o pokrm, o nápoj, o oděv, a jiné k zachování života tělesného nám potřebné věci přílišně se starati nemáme; že Bůh Otec nebeský, který nám dal život, nám také dá i ty věci, které nám k zachování tohož života potřebny jsou, jako to u velikého množství jiných tvorů Svých činí: ale především a obzvláště že o to pečovati máme, abychom jeho božská přikázání rádi, ochotně a úplně zachovávali, a zásluhy pro nebeské království sobě shromáždili.

Oč tedy největší starost a péči máte míti?

Máme vždy jen o království nebeské největší starost a péči míti.

Vyučuje-li také Ježíš, jakým způsobem nebeské království máte hledati?

Vyučuje.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Chce-li kdo za Mnou přijíti, zapřít sebe sám, a vezmi kříž svůj a následuj Mne.*“ (Mat. 16, 24.)

Co jest zapřít sebe samého?

Zapřít sebe samého jest, z lásky k Bohu a pro spasení své duše, dobrovolně se odřeknouti nějaké příjemné a dovolené věci a nechtíti jí užívat.

Vysvětlete mi to příkladem!

Někdo by mohl k. p. nejlahodnější a nejskvostnější pokrmy požívati, nejdražším nápojem se napájeti, a velmi nádherným oděvem se odívati, a ustavičně jen samými veselostmi a rozkošemi se zaměstnávati: ale z pouhé lásky k Bohu a pro spasení své duše, dobrovolně se všeho toho odříká, a postí se raději, a odívá se jen chatrným a sprostým oděvem, a vyhýbá všemu, jakkoli dovolenému obveselení, a místo obveselení navštěvuje raději nemocné, těší zarmoucené, a jiné dobré a Bohu milé skutky provozuje.

Co jest tedy *zapřítí sebe samého*?

Zapřítí sebe samého jest, z pouhé lásky k Bohu a pro spasení své duše mnohé lahodnosti se dobrovolně odřeknouti, a místo lahodnosti něco trpkého a žádostem tělesným protivného činiti.

Co se rozumí slovem *kříž*?

Slovem *kříž* se rozumí všeliké soužení zde na světě, jako jest: chudoba, nemoc, neštěstí nějaké, protivenství a pronásledování od jiných lidí.

Co tedy znamená *vzítí kříž svůj*?

Vzítí kříž svůj znamená, všechna protivenství, která se s námi zde na světě potkávají, tiše a trpělivě snášeti.

A co znamená *následovati Krista*?

Následovati Krista znamená, že i my činiti máme, co Kristus činil.

Že se tomu všemu od Ježíše učiti máme, k tomu On nás sám povzbuzuje u sv. *Mat.* (11, 29.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Vezměte jho Mé na sebe, a učte se ode Mne, neboť Jsem tichý a pokorný srdcem.*“

A pak u téhož sv. *Mat.* (5, 4.) co nám ještě nařizuje?

On nám tam nařizuje nepřátely své milovati.

Kterými slovy?

Těmito slovy: „*Milujte nepřátely své, dobře číňte těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří vám protivenství činí a utrhají vám, abyste byli synové Otce vašeho, jenž jest v nebesích, jenž slunci svému velí vycházeti na dobré i na zlé, a dešť dává na spravedlivé i nespravedlivé.*“

Toto vše, čemu vyučoval Ježíš slovy, potvrdil-li i skutky Svými?

On to vše i skutky Svými potvrdil. — Ježíš Kristus mohl Sobě nějakou královskou pannu za Svou matku vyvoliti, a v nějakém královském domě se naroditi, a pak jen v samých rozkošech a radostech Svůj život vésti: ale On toho neučinil, On Sobě vyvolil chudobnou pannu za matku, a opovržený chlív za příbytek k Svému narození, a pak v největší chudobě, vzdálen vši rozkoše celý svůj život ztrávil. — Pak všecka protivenství, která se s Ním potkávala, snášel velmi trpělivě. — A konečně miloval Své nepřátely tak, že se modlil za ně k nebeskému Otci, aby jim křivdu, kterou Mu učinili, odpustil; že nevědí co činí.

Dle slov a příkladu samého Krista Ježíše co máte tedy i vy činiti?

Kdybychom mohli někdy lahodné pokrmy neb nápoje používat, nádherným oděvem se odívat, aneb kdybychom mohli někdy na nějakém dovoleném obveselení podíl bráti: máme dle slov a příkladu samého Ježíše z lásky k Bohu všeho toho se odřeknouti, a raději něco nepříjemného sobě učiniti; a pak všechny nesnáze trpělivě snášeti, tichými býti, nepřátely své milovati, a k Pánu Bohu se za ně modliti.

Nyní mi řekněte, které povinnosti ještě přináležejí ku křesťanské spravedlnosti?

Ku křesťanské spravedlnosti přináležejí také povinnosti, které Ježíš Kristus obzvláště naporučil.

Které pak jsou to?

Povinnosti, které Ježíš Kristus obzvláště naporučil, jsou následující:

1. *Hledati nejprv království božího a spravedlnosti Jeho.*
2. *Zapřítí sebe samého.*
3. *Vzítí kříž svůj.*
4. *Následovati Krista.*
5. *Tichým a pokorným býti.*
6. *Milovati nepřátely své, dobře činiti těm, kteří nás nenávidí; modliti se za ty, kteří nám protivenství činí a utrhají nám.*

Které cnosti ještě přináleží ku křesťanské spravedlnosti?

Ku křesťanské spravedlnosti přináleží také osmero výborných cností, kterým Kristus Pán na hoře vyučoval, a pro které člověka blahoslaveným nazval.

Která pak jest první z těchto výborných ctností?

První z těchto výborných cností jest: „*Blahoslaveni chudí duchem: neboť jejich jest království nebeské.*“

Co pak znamená *chudým býti duchem*?

Chudým duchem býti znamená, svou mysl i srdce své ode všech statků tohoto světa odtáhnouti.

Kdo ale žádného statku světského nemá, aby byl chudý duchem, co musí činiti?

Nesmí po statcích toho světa toužiti, ale s tím, co má, jakkoli toho málo jest, spokojen býti.

A kdo dosti vezdejších statků má, aby chudý duchem byl, co musí činiti?

Ten nesmí na své statky ustavičně mysliti, a srdce své k nim přiřkládati: ale musí tak činiti, a tak živ býti, jakoby těch statků ani neměl, a pak snažiti se jiným tělesně chudým ze statků svých hojně almužny udělovati, a mnohé jiné dobré skutky ze statku svého činiti.

Abyste tedy i vy duchem chudi byli, co budete vždy museť činiti?

Abychom duchem chudi byli, jestliže žádných statků nebudeme míti, nebudeme směti je žádati, neb ustavičně po nich toužiti; a jestliže budeme nějaké statky svět-ské míti: tedy nebudeme směti na ně ustavičně mysliti, v nich sobě oblibovati, aneb po rozmnožení jich toužiti; ale tak budeme museť činiti, jakobychom jich ani neměli, a pak budeme museť z nich také hojně almužny udělovati.

Která jest druhá z osmera výborných cností?

„*Blahoslaveni tiší: nebo oni zemí vládnouti budou.*“

Který člověk se nazývá *tichým*?

Tichým se nazývá onen člověk, který ani v srdci svém žádného hněvu, zlosti, a zuřivosti nepřechovává; ani ústy svými nějaká spurná a urážlivá slova nepronáší. Jak pak se tomu rozumí, že takoví lidé *zemí vládnouti budou*?

Tomu se má takto rozuměti: Ten, který skutečně tichý jest, činí sobě všecky lidi za přátely, získá sobě lásku všech, a pak se mu všechno děje dle vůle a chuti jeho, celý život jeho jest mu tak příjemný, jakoby celou zemí vládl.

Jakými máte i vy býti?

Máme též tichými býti.

A co musíte proto činiti?

Musíme proto ze srdce svého všechn hněv, všecku zlost a zuřivost vypuditi, žádných utrhačných neb urážlivých slov nemluviti; ale v lásce s každým hledět živu býti.

Která jest třetí z výborných cností?

„*Blahoslavení, kteříž pláčí a kvílí: neboť potěšení budou.*“

Řekněte mi z jakých příčin mnozí lidé *pláčí a kvílí*?

Mnozí lidé pláčí a kvílí ze zlosti, že se jim dílo jejich nedaří dle chuti, mnozí lidé pláčí, když skrz nějaké neštěstí veliký díl svých statků ztratili; a mnozí lidé pláčí, když pro své nepravosti bývají trestáni.

Nazývá-li Kristus tyto plačící *blahoslavenými*?

Nenazývá.

Kterí tedy *plačící* se zde rozumějí?

Zde se rozumějí oni plačící, kteří pláčí a kvílí nad tím, že hříchy svými Boha dobrotivého a laskavého Otce, urazili.

Co přislubuje Kristus takovým plačícím?

On jim přislubuje, že potěšení budou.

Snad-li nějakou rozkoší a radostí světskou?

Nikoli rozkoší a radostí světskou, ale radostí nebeskou, když uslyší, že hříchové jejich jsou jim odpuštěni.

Pročž i vy nad čím nejvíce kvíliti a plakati máte?

Nad tím, že jsme Boha, nejlaskavějšího Otce, urazili.

Která jest čtvrtá z osmera výborných cností?

„*Blahoslavení, kteříž lačnějí a žízňějí po spravedlnosti: neb oni nasyceni budou.*“

Po čem touží člověk, který lační?

Člověk, který lační, touží po pokrmu.

A po čem touží ten, který žízni?

Ten, který žízni, touží po nápoji.

Co jest tedy vlastně *hlad*?

Hlad jest toužebnost po pokrmu.

A žízeň?

Žízeň jest toužebnost po nápoji.

Co jest tedy, *lačniti* a *žízniti* po spravedlnosti?

To jest *toužiti po spravedlnosti*.

Které lidi tedy rozumí Kristus těmi, co lačnější a žíznější po spravedlnosti?

Těmi lidmi, co lačnější a žíznější po spravedlnosti, rozumí zde Kristus ony lidi, kteří touží po spravedlnosti.

A co jim přislubuje?

Přislubuje jim, že nasyceni budou.

Čím pak, snad-li pokrmem tělesným?

Nikoli pokrmem tělesným, ale pokrmem duchovním, který jest milost boží.

Po čem tedy i vy máte nejvíce toužiti?

I my máme nejvíce po tom toužiti, abychom křesťanskou spravedlnost, t. j. cnosti provozovati mohli.

Která jest pátá z osmera výborných cností?

„*Blahoslavení milosrdní: nebo oni milosrdenství dojdou.*“

Co znamená *milosrdným býti*?

Milosrdným býti znamená, nad bídným, nuzným, pomoci potřebujícím se smilovati, a jemu toho, co potřebuje, uděliti.

Co jest milosrdným přislíbeno?

Milosrdným jest přislíbeno, že se Bůh též nad nimi smiluje, a udělí jim všeho, čehož potřebovati budou, jest-liže jim to k spasení duší má sloužiti.

Co se tedy máte vzhledem milosrdenství vynasnažiti i vy činiti?

My se máme vynasnažiti, abychom dle možnosti své všem pomoci potřebujícím přispěli ku pomoci.

A která jest šestá z osmera výborných cností?

„Blahoslaveni čistého srdce: neboť oni Boha viděti budou.“

Co znamená *čisté srdce míti*?

Čisté srdce míti znamená, všech hříchů prázdným býti.

A co jest takovým lidem přislíbeno?

Takovým lidem jest přislíbeno, že někdy Boha viděti budou.

Abyste tedy i vy někdy Boha viděti mohli, jaké srdce vždy musíte míti?

Abychom Boha někdy viděti mohli, musíme též své srdce ode vsí poskvrny hříchu čisté míti.

A kdybyste je přec někdy nějakým hříchem poskvrnili, cobyste museli činiti?

My bychom toho museli hned litovati, že jsme Boha hříchem urazili, a pak svatou zpovědí se hleděť co nejdřív od hříchu osvoboditi.

Která jest sedmá z osmera výborných cností?

„Blahoslaveni pokojní: neboť oni synové boží slouti budou.“

Který člověk se nazývá *pokojným*?

Pokojným se nazývá onen člověk, který všem zvadám a hádkám, všem různicem a rozepřem s jinými lidmi velmi daleko vyhýbá, a jednotu s každým, ano i s tím, který ho urazil, vždy zachovává.

A co jest takovému pokojnému člověkovu přislíbeno?

Takovému pokojnému člověku jest přislíbeno, že *synem božím* slouiti bude.

Co máte tedy i vy s každým člověkem hledět zachovávat? I my máme hledět pokoj a jednotu s každým, ano i s těmi, co nás urazili, zachovati.

A která jest osmá výborná cnost?

„Blahoslaveni, kteříž protivenství trpí pro spravedlnost: neboť jejich jest království nebeské.“

Co znamená trpěti nějaké protivenství pro spravedlnost? Někaké protivenství trpěti pro spravedlnost znamená, pro své dobré skutky, pro horlivé navštěvování chrámu Páně, pro pozorné poslouchání slova božího, a pro vykonávání jiných pobožností, od jiných lidí býti posmíván, potupen, zlehčen, aneb také i pronásledován; — aneb pro pravdu, kterou člověk svobodně každému do očí vtírá, aneb pro věrné zastávání a vykonávání svého úřadu, od jiných býti nenáviděn, a za buřice lidu prohlášen.

A co jest takovým lidem, kteří to vše trpí, přislíbeno? Takovým lidem, kteří to vše trpí, jest přislíbeno království boží.

Koho oni svou trpělivostí následují?

Oni svou trpělivostí následují samého Ježíše Krista a jiné svaté, kteří pro pravdu, kterou každému svobodně do očí hlásali, a pro věrné zastávání úřadu svého byli od jiných potupeni, pohaněni, pronásledováni, a konečně i usmrceni.

Kdybyste tedy i vy někdy pro víru, modlitbu, pobožnost a jiné dobré skutky museli též něco trpkého a protivného snášeti: jak to budete muset trpěti?

My to budeme muset trpěti tak, jak Pán Ježíš, svatí
apostolové, a veliké množství jiných svatých.

O dobrých skutcích.

Co pak se ještě více rozumí slovem *dobré*, mimo cnosti?
*Slovem dobré, jehož křesťan provozovati má, mimo
cnosti rozumějí se také ještě dobré skutky.*

Co pak jsou *dobří skutkové*?

**Dobří skutkové jsou činy, jenž se Bohu líbějí, a
křesťanu, který je provozuje, k zásluze prospívají.**

Kterí pak jsou nejpřednější *dobří skutkové*?

*Nejpřednější dobří skutkové jsou: Modliti se, postiti se,
a almužnu dávatí.*

Z jakého úmyslu se tito *dobří skutkové* musejí konati?

Oni se musejí vždy z čistého úmyslu konati.

Který pak jest ten čistý úmysl?

Ten čistý úmysl při konání dobrých skutků jest, abychom
dobré skutky nekonali proto, by nás jiní lidé chválili
a za svaté prohlašovali: ale proto, abychom se jimi
samému Bohu zalíbili.

Co praví Ježíš u sv. *Mat.* (6, 5.) o *modlitbě*, jak se
konati má?

On praví: „*Když se modlíte, nebudte jako pokrytci, kteříž
obyčej mají ve školách a na uhlech (rozích) ulic
stojíce modliti se, aby byli vidíni od lidí. Amen pra-
vím vám, vzali odplatu svou. Ale ty, když se budeš
modliti, vejdi do pokojíka svého, zavři dvěře a modli
se k Otci svému v skrytě; a Otec tvůj, kterýž vidí
v skrytě, odplatí tobě.*“

A co praví Ježíš u téhož sv. *Mat.* (6, 17.) o postu, jak se totiž postiti máme?

Tam praví: „*Když se postíš, pomaz hlavy své, a tvář svou umyj, aby nebylo zjevno lidem, že se postíš, ale Otcí tvému, kterýž jest v skrytě: a Otec tvůj, kterýž vidí v skrytě, odplatí tobě.*“

A co ještě praví Ježíš u sv. *Mat.* (6, 3.) o almužně, jak se udělovati má?

Praví: „*Když almužnu dáváš, nechť neví levice tvá, co by činila pravice tvá; aby almužna byla v skrytě; a Otec tvůj, kterýž vidí v skrytě, odplatí tobě.*“

Nyní mi řekněte v krátkosti, co chtěl Ježíš Kristus těmi slovy o *modlitbě*, o *postu* a o *almužně* říci?

On chtěl slovy o *modlitbě*, o *postu* a o *almužně* říci: když se modlíme, postíme, aneb almužnu udělujeme, že to nemáme činiti proto, abychom od lidí byli vidáni, chváleni, a za svaté prohlášeni; ale že to vše máme činiti jen proto, abychom se Bohu tím zalíbili; a proto také abychom hleděli co nejvíce, by nám možno bylo v soukromí neb v skrytě, kde nás žádný nevidí, dobré skutky konati.

A konal-li také Kristus skutečně tyto dobré skutky tak, jak o nich vyučoval?

Konal.

Co o Něm svědčí sv. *Luk.* (6, 12.), kde že se modlil? Svatý Lukáš svědčí o Ježíši, že se modlil na poušti, na osamotnělém místě.

Kterými slovy to svědčí?

Těmito slovy: „*Stálo se pak v těch dnech, vyšel Ježíš na horu k modlení, a přes noc setrval na modlitbě.*“

A když bylo po večeri před umučením Jeho, co o Něm víte, že učinil?

Šel samotný do zahrady Getsemanské, a tam se k Otci nebeskému modlil.

A když se chtěl postiti, kam se odebral?

Odebral se na poušť.

To o Něm svědčí sv. *Mat.* (4, 2.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Veden jest Ježíš na poušť od Ducha, aby pokoušen byl od dábla. A postiv se čtyřiceti dnů a čtyřiceti nocí, potom zlačněl.*“

A jak vykonával Ježíš Kristus ostatní dobré skutky?

On je vykonával ve skrytě, a když nějaký zázrak neb jiný dobrý skutek před očima jiných lidí učinil, obyčejně jim zakázal, aby toho žádnému nepravili.

Víte-li mi nějaké takové příklady ze života Ježíšova říci?

Když Ježíš Kristus jednoho malomocného uzdravil od malomocenství: zakázal mu, aby toho žádnému nepravil
řka: „*Viz, aby jsi toho žádnému nepravil.*“ (*Mat.* 8, 4.)

A když jednoho času deset takových malomocných mužů očistil od malomocenství: poslal je aby šli a ukázali se kněžím, řka k nim: „*Jděte, ukažte se kněžím.*“ (*Luk.* 17, 14.)

Proč pak to?

Proto že tak zněl zákon Mojžíšův, aby každý od malomocenství očistěný se kněžím představil, a od nich za čistého prohlášen byl.

Když jednoho času přivedli ke Kristu Ježíši hluchoněmého, a prosili ho, aby ho uzdravil: pojal ho Ježíš soukromí ze zástupu, a vloživ prsty Své v uši jeho, a plivnuv, dotekl se jazyka jeho, a vzezřev k nebi, vzdechl a řekl jemu: „*Effeta, to jest odevři se.*“ A hned odevřiny jsou uši jeho, a rozvázán jest svazek jazyka jeho, i mluvil právě. A pak přikázal jim, aby toho žádnému nepravili. (*Mark.* 7, 32 — 37.)

Dříve, nežli Ježíš Kristus zemřelou děvečku z mrtvých vzkřísil: odstranil zástup, který k pohřbení jejímu byl shromážděn, a pravil: „*Odejďtež: neb neumřela děvečka, ale spí.*“ A když byl vypuštěn zástup, všel tam, a ujal ji za ruku i vstala děvečka. (Mat. 9, 23 — 26.) Dle slov tedy a dle příkladu samého Ježíše Krista, jak máte i vy dobré skutky konati?

Máme je tak konati, abychom skrze ně žádné chvály aneb odměny od tohoto světa nežádali: ale Bohu samému se skrze ně zalíbili.

Před jinými lidmi tedy nesmíte žádných dobrých skutků konati?

Máme dobré skutky při každé příležitosti, tedy i veřejně činiti: ale to jedině se nám zakazuje, abychom v srdci žádné žádosti neměli, pro dobré skutky, jichžto konáme, od jiných chváleny a velebeny býti.

O skutcích milosrdných.

Opakujte, jak zní pátá z osmera výborných cností?

Zní takto: „*Blahoslaveni milosrdní, nebo oni milosrdenství dojdou.*“

Kterého člověka nazýváte *milosrdným*?

Milosrdným nazýváme onoho člověka, který bídným a nuzným, v jakékoli potřebě postaveným rád pomáhá. Co myslíte tedy, kteří skutkové ještě mezi nejpřednější dobré skutky patří?

Mezi nejpřednější dobré skutky patří ještě také *milosrdní skutkové*.

A kolikéří jsou oni?

Oni jsou dvojí: *tělesní a duchovní*.

Kteří pak jsou *tělesní*?

Tělesní jsou oni, kteří se těla týkají.

A *duchovní*?

Duchovní milosrdní skutkové jsou oni, kteří se duše týkají.

O tělesných skutcích milosrdných.

Lačné krmítí.

Který jest první skutek milosrdný tělesný?

Lačné krmítí.

Kdo vás obzvláště svým příkladem k provozování tohoto skutku milosrdného povzbuzuje?

Sám *Ježíš Kristus*, když 'veliké množství' lidu pěti chleby a dvěma rybama na poušti nasytil. (Jan 6.)

A kdo ještě?

Nábožný Job, který sobě veliké množství zásluh před Bohem nashromáždil tím obzvláště, že se vždy k bídným a nuzným prokazoval dobročinným.

To on sám o sobě svědčí (Job 30, 25.) kterými slovy?

Těmito slovy. „*Plakával jsem někdy nad tím, kterýž sužován byl, a útrpnost měla duše má s chudým.*“

A co praví sám o sobě (31, 16—17.) ještě více?

Tam o sobě praví: „*Odepřel-li jsem co chudým, a jestli po čem toužily oči vdovy, nechal-li jsem ji dlouho na to čekati? Jedl-li jsem skyrvu svou sám, a nejedl-li i sirotek z ní?*“

Byl-li tak dobrotivým *Job* jen po nějaký krátký čas?

Nikoli; ale byl tak dobrotivým hned od dětinství svého.

To dosvědčuje on sám o sobě (31, 18.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Od dětinství svého rostlo se mnou slí-
tování, a ze života matky své vyšlo se mnou.*“

Kdo vás k tomuto skutku milosrdnému svým příkladem
ještě více povzbuzuje?

Nábožný *Booz*.

Jakým způsobem?

Když *Ruth* pro starou švegruši svou *Noemi* sbírala klasy
na poli, a náhodou přišla na pole bohatého muže,
který se jmenoval *Booz*: on nejen jí dovolil na svém
poli klasy sbírat, ale řekl k ní: „*Když bude čas jísti,
přijď sem, a pojez chleba, a omoč skyvu svou v octě.*“
(*Ruth* 2, 14.) A k služebníkům svým pravil: „*Byť
chtěla s vámi žíti, nezabraňujte jí; a ze svých snopů
povrzte naschvál, a ležeti nechejte, ať bez studu sbírá,
a sbírající ať žádný nedomlouvá.*“ (*Ruth* 2, 15—16.)

Čemu vás tito příkladové vyučují?

Oni nás vyučují, abychom, když vidíme nuzného, hlad a
bídu rozličnou trpícího, vynasnažili se dle možnosti
jemu přispěti ku pomoci.

Vždyť pak vy nic nemáte svého vlastního, jak to tedy
budete činiti?

Budeme se u svých rodičů přimlouvati, aby tím ochot-
něji takovému bídnému a hlad trpícímu něco udělili,
a pak sami sobě učiníme ujmu na pokrmech, abychom
z toho jiným bídným mohli něco udělit, aby tím svůj
hlad ukrotili.

Žíznivé napájetí.

Jak zní druhý skutek milosrdný tělesný?

Zní takto: *Žíznivé napájetí.*

Kdo vás k provozování tohoto skutku milosrdného svým
příkladem povzbuzuje?

Předně nadřečený bohatý muž, jménem *Booz*, který dovolil ženě *Ruth*, co na poli jeho klasu sbírala, když bude míti žízeň, že se může z vody napít, která tam pro služebníky jeho připravena byla, an k ní pravil: „*Ale také budeliť se tobě chtít pít, jdi k nádobám, a napíj se vody, kterouž pacholci piji.*“ (Ruth 2, 9.)

A kdo ještě?

Rebeka, dcera *Batuelora*.

Jakým způsobem?

Abraham poslal nejstaršího služebníka, aby vyhledal manželku pro *Isáka*, syna jeho. Služebník ten, vydav se na cestu s desíti velbloudy, přišel do Mezopotamie k městu *Náhor*, a tam odpočíval i s velbloudy svými u jedné studnice, žádaje žízeň svou uhasiti. A v tom, co sobě myslel: Kdyby někdo chtěl přijíti vodu vážiti, abych se mohl napít: přišla děvka jménem *Rebeka*, dcera *Batuelora*, aby vážila vodu; a jak mile žádost jeho zpozorovala, ihned s velikou ochotností nejen jemu, ale i velbloudům jeho vody navázila, aby žízeň svou uhasiti mohli. (I. Mojž. 24.)

Čemu vás tyto příkladové vyučují?

Tito příkladové nás vyučují, kdybychom viděli někoho žízeň trpěti, že mu máme buď čerstvé vody podati, aneb aspoň nádoby půjčiti, aby sobě mohl vody naváziti, a má-li dobytek s sebou, aby i dobytku mohl pít dát.

Pocestné do domu přijímati, a jim hospodu dávatí.

Jak zní třetí skutek milosrdný tělesný?

Zní takto: *Pocestné do domu přijímati a jim hospodu dávatí.*

Čí příklad vás k provozování tohoto milosrdného skutku povzbuzuje?

Příklad *Abrahamův*, který, když bydlel v údolí *Mambre*, a viděl z daleka přicházeti tři muže, pospíchal jim vstříc, a prosil je, poněvadž pocestní byli, aby neopominuli vstoupiti do stánu jeho. A když tam vstoupili, on nejen se vši láskou a uctivostí jich přijal, ale i všemi potřebnými věcmi je zaopatřil. (I. Mojž. 18.)

A čí příklad ještě?

Příklad dvou nábožných sester *Marie* a *Marthy*, které, kolikrátkoli Ježíš do města *Kafarnaum* přišel, poněvadž neměl ani kam by hlavy Své uklonil: ony Jej vždy se vši vážností a láskou do příbytku svého přijaly, a co nejskvostněji dle možnosti své obsloužily.

A čí příklad ještě?

Příklad *Lotův*, který, když v Sodomě a Gomoře všudy před pocestnými dvěře zavřeny byly, stál před domem svým, a uváděl pocestné do příbytku svého, a vody jim podal, aby sobě nohy umyli, a pokrmy jim předložil, aby se nasýtily a k další cestě se posilnili. (I. Mojž. 19.)

Čemu vás tito příkladové učí?

Tito příkladové nás učí, když vidíme pocestného o přenocování prositi, že nemáme před ním dvéří zavíratí, aneb ho odpravovati: ale že máme u rodičů svých za něho prositi, a jestliže něco potřebuje a nemůže sobě v tom sám pomoci, máme mu ochotně a laskavě posloužiti.

Nahé odívati.

Který jest čtvrtý skutek milosrdný tělesný?

Nahé odívati.

Kdo vás opět k vykonávání tohoto skutku milosrdného svým příkladem povzbuzuje?

Nábožný Job, který mimo dobrotu svou, kterou lačné krmiti se vynasnažoval, obzvláště i nahé odívati se snažil.

To on sám o sobě dosvědčuje (31, 19—20.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Polrdal-li jsem hynoucím, proto že neměl oděvu, a bez přikrytí chudým? Nedobrořečili-li mi bokové jeho, a z vlny ovec mých není-li zahříván?*“

A mimo *Joba* který *svatý* vás k provozování tohoto milosrdného skutku obzvláště ještě povzbuzuje?

Svatý Martin, biskup, když ještě byl vojákem, a viděl polonahého žebráka podle cesty seděti a žebrati, nemaje ničehož, čímby svou nahotu byl mohl přiodíti: nedbaje na posměch, jehož musel od jiných vojáků trpěti, rozřezal svůj vojenský plášť, a polovici polonahému žebrákovi dal, aby se jí přiodil.

Čemu vás tito příkladové vyučují?

Tito příkladové nás vyučují, abychom, když vidíme žebráka chatrným oděvem přioděného, aneb polonahého, prosili za něho u rodičů, aby mu dle možnosti nějaký oděv, neb v čas kruté zimy nějakou obuv udělili. A když vyrosteme, sami dle možnosti budeme museť takovým bídným pomáhati, a nahotu jejich hleděť přiodíti.

Nyní ale, co dítky ještě, zač máte rodiče prositi?

Máme je za to prositi, aby nám místo nějakého nádherného oděvu jen sprostý a laciný oděv koupili, a za peníze, jichžto takovým způsobem ušetřejí, raději jiným velmi chudobným dítkám nějaký oděv a obuv koupili, aby do chrámu Páně a do školy choditi mohly.

Nemocné navštěvovati.

Jak zní pátý skutek milosrdný tělesný?

Zní takto: *Nemocné navštěvovati.*

Kterí nemocní se zde vyrozumívají?

Zde se vyrozumívají oni nemocní, kteří jsou velmi chudobní, a proto také zcela opuštěni leží.

A co se navštěvováním rozumí?

Navštěvováním se rozumí nejen přijít k takovému nemocnému a podívati se na něj, ale hledět mu posloužiti, jestli něco potřebuje, a pak bolesti jeho nemoci mu hledět ulehčiti, jej zarmouceného těšiti, a všemi v nemoci potřebnými věcmi dle možnosti ho zaopatřiti.

Který *svatý* sobě provozováním tohoto milosrdného skutku obzvláštní zásluhy nashromáždil?

Svatý Jan z Boha, který ustavičně takové opuštěné nemocné navštěvoval, jim rány převazoval a vymýval, je těšil, je k trpělivosti povzbuzoval, a co mohl, jim posluhoval.

Kdo pak ještě?

Onen setník, který velikou starost a péči měl o uzdravení svého těžce nemocného služebníka, tak že když přirození prostředkové nic více nespomáhali: vzal útočiště své ke Kristu Ježíši, a prosil Ho o zázračné uzdravení nemocného služebníka svého. (Mat. 8, 5.)

A kdo ještě?

Oni čtyři muži, kteří mrtvicí raněného i s ložem až na vrch domu, v němž se Ježíš vynacházel uče, vynesli, a protrhše střechu, i s ložem jej k nohám Ježíšovým spustili, aby On, jsa milosrdenstvím hnut, smiloval se

nad ním, a zázračným způsobem ho od bolestné a nezhojitelné nemoci osvobodil. (Mat. 9, 2.)

A pak ještě mimo nadřčené příklady?

Skoro všickni svatí, kteří bedliví byli v navštěvování nemocných a jim všemožně sloužiti, bolesti jejich lehčiti, je zarmoucené těšiti, a všemi potřebnými věcmi je dle možnosti své zaopatřiti se vynasnažovali.

Co tedy máte i vy vzhledem toho skutku milosrdného činiti?

I my máme se vynasnažiti, tento skutek milosrdný bedlivě, ochotně a laskavě provozovati.

A které nemocné máte obzvláště navštěvovati?

Máme obzvláště ony nemocné navštěvovati, kteří jsou chudobní, a skoro ode všech opuštěni.

A když k nim přijdete, máte-li se snad jen na ně podívati? Nikoli.

Co tedy?

Máme jim posluhovati, rány jejich vymývati a převazovati, jim příbytek jejich, jest-li zapotřebí jest, vyčistiti, a jest-li nouzi trpí, máme rodiče prositi, aby jim pokrmy, oděv, aneb jiné jim potřebné věci udělili.

A čím je máte těšiti?

Máme je těšiti slovy Písma svatého a představovati jim příklady ze života svatých, jak mnoho museli zde na světě mnozí z nich trpěti.

Vězně vysvobozovati.

Jak zní šestý skutek milosrdný tělesný?

Zní takto: *Vězně vysvobozovati.*

Který člověk se nazývá *vězněm*?

Vězněm se nazývá onen člověk, který jest do žaláře vsazen.

A jak dlouho se *vězněm* nazývá?

Vězněm tak dlouho se nazývá, pokud v žaláři trvati musí.

Jest-li to něco příjemného, v žaláři trvati?

To není nic příjemného.

Zač se tedy žalář pokládati musí, zdali za odměnu?

Žalář se musí pokládati za trest.

Který člověk zasluhuje trestán býti, *dobrý-li* čili *zlý*?

Jen *zlý člověk* zasluhuje trestán býti.

Kterí tedy lidé do žaláře bývají vsazeni?

Do žaláře bývají jen zlí lidé vsazeni.

Slovem *vězeň* jací tedy lidé se obyčejně rozumějí?

Slovem *vězeň* obyčejně rozumějí se *zlí lidé*.

Kde se vynacházel Josef Egyptský, když sny vykládal královskému pekaři a sklepníkovi?

Tenkrát se vynacházel v žaláři.

Kam byl častěji vsazen sv. *Pavel* a ostatní apostolové?

Do žaláře.

A sám *Kristus Ježíš* při svém umučení, kam byl též vsazen?

Byl též do žaláře vsazen.

A kam byli vsazeni také muozí mučeníci?

Byli též do žaláře vsazeni.

A to snad pro nějakou nepravost?

Nebyli do žaláře vsazeni pro nějakou nepravost, ale pro své cnosti a dobré skutky, pro víru pravou, kterou svobodně vyznávali.

Byli-li tedy do žaláře vsazeni *zaslouženě* nebo *nevinně*?

Oni byli *nevinně* do žaláře vsazeni.

Nyní mi řekněte, bývají-li vždy jen zlí lidé do žaláře vsazeni?

Do žaláře nebývají vsazeni jen sami zlí lidé, ale častěji také i dobří lidé.

A to snad dle zásluhy?

Nikoli dle zásluhy, ale nevinně.

Rozumí-li se tedy slovem *vězeň* vždy jen zlý člověk?

Sloves *vězeň* nerozumí se vždy jen zlý člověk, ale častěji i dobrý a bohabojný.

Kolikerí tedy jsou *vězňové*?

Vězňové jsou dvojí: *Vinní*, kteří pro své nepravosti bývají do žaláře vsazeni, a *nevinní*, kteří pro víru v Krista Ježíše, aneb jiným nějakým způsobem nevinně bývají uvězněni.

Které z nadřečených vězňů máte z vězení vysvobozovati?

Máme *nevinné* vězně z vězení vysvobozovati.

Jakým způsobem to můžete činiti?

To můžeme takovým způsobem činiti: Když ujištění jsme, že někdo nevinně jest do žaláře vsazen: máme jeho nevinnost pravým svědectvím dokázati a všemožně hledět jej ze žaláře vysvoboditi.

Mrtvé uctivě pochovávati.

Který jest sedmý skutek milosrdný tělesný?

Sedmý skutek milosrdný tělesný jest: *Mrtvé uctivě pochovávati.*

Kdo vám v provozování tohoto milosrdného skutku obzvláštní příklad pozůstavil?

Nábožný Tobiáš, když byl v zajetí Ninivetském, a veliké množství vojska tam pomřelo; poněvadž se mezi ním nakažlivá nemoc příliš rozmnožila, a *Salmanasar* král zakázal, těla zémřelých vojáků pochovávati, tedy *Tobiáš* nočního času těla mrtvých shromáždil, a pak je uctivě pochovával. (*Tobiáš 2.*)

A krom *Tobiáše* kdo ještě?

Josef z Arimathie a *Nikodem*, když Ježíš Kristus na

kříži umřel, šli k Pilátovi, a prosili ho o dovození, aby tělo Ježíše Krista s kříže sejmouti a pohřbiti směli; a když dovození dosáhli: slavně Ho pohřbili do nového hrobu ve skále vytesaného.

A kdo ještě?

Nábožní a bohabojní mužové, kteří vzali tělo svatého Štěpána prvomučeníka, když byl ukamenován, a uctivě ho pohřbili. (Skutk. 8, 2.)

K čemu vás tito příkladové mají povzbuditi?

Tito příkladové nás mají k tomu povzbuditi, abychom i my dle možnosti se vynasnažovali, těla zemřelých lidí uctivě pochovávat.

Snad-li vlastníma rukama tak, jak to nadřečení nábožní muži činili?

Nikoli.

Proč pak ne?

Proto že uyní toho není zapotřebí, jako tehdáž, poněvadž nyní jsou k tomu za jistý plat i muži ustanoveni, jichžto povinností jest, hroby kopati, a mrtvá těla do nich pochovávat, a církevní obřady, jenž při pohřbení mrtvých jsou potřebny, vykonávají kněží.

Která jest tedy vaše povinnost vzhledem pochovávání mrtvých?

Naše povinnost vzhledem pochovávání mrtvých jest, abychom dle možnosti přispěli k tomu, aby těla našich rodičů, příbuzných, a přátel skvostně a uctivě pohřbena byla, a těla jiných zemřelých bychom v hojném průvodu až na hřbitov ke hrobům doprovodili.

Komu vlastně se prokazují tyto skutky milosrdné, zdali tomu, kterýž je přijímá, nebo samému Ježíši Kristu? Tyto milosrdné skutky vlastně samému Ježíši Kristu se prokazují.

A jakou odměnu za to dosahuje ten, kdo jich koná?

Dosahuje království nebeské.

To dosvědčuje Ježíš u sv: *Mat.* (25, 34—37.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Pojďte požehnání Otce mého, vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa; nebo jsem lačněl, a dali jste Mi jísti; žíznil jsem a dali jste Mi píti; hostem jsem byl, a přijali jste Mne; nahý jsem byl, a přiodili jste Mne, nemocen jsem byl, a navštívili jste Mne; v žaláři jsem byl, a přišli jste ke Mně.*“

A když se Ho spravedliví tázati budou, kdy Mu něco dobrého prokázali, co jim odpoví?

On jim řekne: „*Amen pravím vám, cožkoli jste činili jednomu z bratří těchto Mých nejmenších, Mně jste činili.*“ (*Mat.* 25, 40.)

Koho pak zde rozumí Ježíš těmi Svými *nejmenšími bratřími*?

Zde slovem *nejmenší bratří* rozumí bídne, nužné a neduživé lidi, kterým zde dobře činiti máme.

A když takovým lidem dobře činíte, jest, jakobyste to komu činili?

To jest, jakobychem to *samému Kristu Ježíši* činili.

Co myslíte, dosáhnou-li ti, jenž skutky milosrdné provozují, jen odplatu věčnou, čili již zde na světě také častěji odměnění bývají?

Ti, jenž skutky milosrdné provozují, nedosáhnou jen v nebesích odplatu věčnou, ale bývají také častěji již zde na světě odměnění.

Můžete-li mi to nějakými příklady z Písma svatého potvrditi?

Když nábožný *Job* pozbyl všechna stáda svého dobytka,

pozbyl zdraví i dítky své, a pak ve veliké bídě a úzkosti se vynacházel: tedy že z toho statku svého, jehož pozbyl, lačné krmíval, nahé odíval a pocestné do příbytku svého rád přijímal, dosáhl potom od Boha opět mnohem více statku, nežli měl před tím, ozdravěl, a Bůh ho opět mnohými jinými dítky obdařil. (Job 42, 10.)

Mohlo-li Jobovi v tak bídném stavě postavenému zde na světě něco milejšího býti?

Nemohlo.

Co tedy za své milosrdné skutky již zde na světě od Boha dosáhl?

Za své milosrdné skutky již zde na světě dosáhl od Boha, co mu nejmilejší bylo.

Co pak za své milosrdné skutky *Abraham* dosáhl?

Když *Sára* manželka jeho v neplodnosti své se zestarala, a *Abraham* žádostiv byl v stáři svém přec nějakého potomka míti: právě, když v údolí *Mambre* s velikou radostí pocestné do stánu svého přijímal, stalo se, že přišli k němu v podobě lidské tři anjelové, kteří, když je dle obyčeje svého velmi ochotně do stánu svého přijal, a všemi potřebnými věcmi zaopatřil: mu oznámili poselství boží, že *Sára* manželka jeho po roce bude míti syna. Což se také v skutku vyplnilo; neb *Sára* porodila mu po roce syna *Isaaka*. (I. Mojž. 18, 10.)

Mohlo-li *Abrahámovi* něco milejšího býti?

Nemohlo.

Co tedy za své milosrdné skutky již zde na světě *Abrahám* od Boha dosáhl?

Dosáhl za své milosrdné skutky již zde na světě od Boha, co mu nejmilejší bylo.

Co pak dosáhly od Boha již zde na světě dvě sestry *Maria* a *Martha* za časté a ochotné přijímání Ježíše Krista do příbytku svého?

Když jim *Lazar* bratr umřel: přišel Ježíš a vzkřísil ho z mrtvých. (Jan 11, 43.)

Mohlo-li jim zde na světě něco milejšího býti?

Nemohlo.

Co tedy též od Boha již zde na světě dosáhly?

Dosáhly od Boha již zde na světě, co jim nejmilejšího bylo.

Jakou odměnu již zde na světě též dosáhl svatý *Martin*?

Hned v následující noci ukázal se mu Ježíš, jsa přioděn polovicí jeho pláště, a pravil k němu: „*Martine! co jsi jednomu z nejmenších bratří Mých učinil, Mně samému jsi učinil.*“ (Vita s. Martini.)

Mohlo-li svatému *Martinovi* něco milejšího býti?

Nemohlo.

On tedy dosáhl od Boha již zde na světě též co?

On dosáhl od Boha již na světě též, co mu nejmilejšího bylo.

Co pak dosáhl od Boha již zde na světě za své milosrdné skutky *Lot*?

Když dvě hříšná města *Sodoma* a *Gomora* ohněm s nebes padajícím měla vypálena a i s obyvateli v prach a popel obrácena býti: poslal Bůh k němu anjely Své, kteří ho odtud vyvedli a od záhuby šťastně zachránili. (I. Mojž. 19, 15.)

Mohlo-li *Lotovi* zde na světě něco milejšího býti?

Nemohlo.

Co tedy též dosáhl?

Dosáhl od Boha za své milosrdné skutky, jichžto provozoval, již zde na světě, co mu nejmilejší bylo.

Kým se potom stal zde na světě svatý *Jan z Boha* pro svou obsluhu nemocných?

On se stal zakladatelem řádu milosrdných bratří, který až do dnešního dne trvá, a laskavou obsluhou nemocných se zaměstnává. (*Vita s. Joannis de Deo.*)

Co dosáhl také již zde na světě od Boha *Tobiáš* za horlivé pochovávání mrtvých?

Když *Tobiáš* v zajetí Ninivetském nočního času pochovával mrtvé, a pak unaven jsa, vedlé stánu lehl, aby sobě odpočinul, a lejno laštůvčí mu do očí padlo, a on oslepl: tedy poslal Bůh anjela svého Rafaela, který mladému *Tobiášovi* oznámil, čím má otci svému oči namazati, aby opět zraku nabyl. Což, když *Tobiáš* mladý učinil: otec jeho, *Tobiáš* starý, skutečně předešlého zraku svého opět nabyl. (*Tob. 11, 13—16.*)

Co myslíte, mohlo-li se slepému *Tobiášovi* zde na světě něco milejšího a vzácnějšího státi?

Nemohlo.

On tedy dosáhl od Boha též co?

On dosáhl od Boha již zde na světě za své milosrdné skutky, jichžto provozoval, též to, co mu nejmilejší a nejvzácnější bylo.

Jedným slovem, co svědčí všickni tito nadřečení příkladové?

Všickni tito nadřečení příkladové svědčí, že ti, jenž milosrdné skutky tělesné radostně a ochotně z lásky k Bohu a k bližnímu provozují, mimo odplaty věčné v nebesích, již zde na světě od Boha hojně za to odměnění bývají.

Á k čemu vás to vše má povzbuditi?

To vše nás má povzbuditi, bychom i my se vynasnažili,

při každé příležitosti nadřčené skutky milosrdné tělesné s radostí a s ochotností provozovati.

A to snad z toho ohledu neb úmyslu, abyste zde na světě proto šťastnými byli učiněni?

My je máme konati z toho úmyslu, abychom se jimi Bohu zalíbili, bližnímu svému jimi dobře činili, a někdy věčně spaseni byli.

O skutcích milosrdných duchovních.

Proč pak se tito dobří skutkové jmenují *milosrdní skutkové*?

Oni se jmenují *milosrdní skutkové* proto, že se jimi bližnímu veliké dobrodiní prokazuje.

A proč se jmenují *duchovní skutkové*?

Oni se jmenují *duchovní skutkové* proto, že se jimi veliké dobrodiní prokazuje duši bližního.

Hřešících trestati.

Který jest první z těchto skutků milosrdných?

„*Hřešících trestati.*“

Kterí lidé vlastně mohou tento skutek milosrdný provozovati?

Tento skutek milosrdný mohou vlastně provozovati *představení* na svých poddaných, *rodičové* na svých dětech a *hospodářové* na svých čeledínech, když je ze zlého kárají, a k dobrému přidržují.

A prokazuje-li se tím trestem duši bližního nějaké dobrodiní?

Prokazuje.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Když hříšník, kolikrátkoli něco zlého spáchá, vždy od představených svých buď slovy, neb žalářem, aneb tělesným trestem pokárán bývá: tedy se obává budoucně něčeho zlého se dopustiti, aby nemusel opět trest trpěti; a pak, když se po nějaký čas přemáhá, a ode všeho zlého zdržuje: odvyká zlému, a přivyká dobrému, až konečně zcela jest napraven; a pak se zlého varuje ne z bázně pro následující trest, a dobré činí, ne aby se svým představeným, ale samému Bohu zalíbil.

K provozování tohoto skutku milosrdného povzbuzuje Ježíš u sv. *Mat.* (25, 35.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Zhřešil-li proti tobě bratr tvůj, jdi, potresci ho mezi sebou a jím samým, a uposlechně-li tebe, získal jsi bratra svého. Pakli tebe neuposlechně, přijmi k sobě ještě jednoho neb dva, aby v ústech dvou neb tří svědků stalo se každé slovo. Pakli i jich neuposlechně, pověz Církvi.*“

Mají-li dle těchto slov Ježíšových jen představení hřešících trestati?

Hřešících trestati mají nikoli jen představení, ale každý, když k tomu má příležitost.

A když vidí, že trest nic neprospívá, co má činiti?

Má to představeným oznámiti.

A z jakého úmyslu se to vše má státi?

To vše se má z dobrého úmyslu státi; nikoli z nějakého hněvu, ze zlosti, z nenávisti, aneb ze mstyžádosti: ale z pouhé lásky k hřešícímu bližnímu, aby se napravil, a cnostně živ byl.

Kdybyste vy někdy měli takovou příležitost, hřešících trestati, jak tó budete činiti?

My hřešícího budeme laskavě a tiše k dobrému napomí-

nati, a jestliby nás neuposlechl: oznámíme to jeho představeným aneb rodičům, aneb hospodářům, aby oni sami ho pokárali.

Neumělé učit.

Který jest druhý skutek milosrdný duchovní?

„*Neumělé učit.*“

Proč se vyučování neumělých jmenuje skutek milosrdný? Jmenuje se skutkem milosrdným proto, že se jím prokazují duši bližního veliké dobrodiní; nebo, kdybychom Boha a jeho svatá přikázání neznali: tedy bychom Ježíše ani náležitě ctíli, ani božskou Jeho vůli plniti nemohli. Čím ale Ježíše a Jeho svatá přikázání lépe známe, tím jsme také schopnější všecko činiti, co od nás žádá.

Když se neumějí vyučují, co se tím duši jejich prokazuje? Tím se duši jejich prokazuje veliké dobrodiní.

Proč pak?

Proto že takovým způsobem bývají schopnými učiněni Boha lépe ctíli, a svatá Jeho přikázání úplněji zachovávali.

K vyučování neumělých povzbuzuje *Ekklesiastikus* (18. 13.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Kdo milosrdenství má, učí a cvičí jako pastýř stádo své.*“

Kdo pak jen může vyučovati?

Vyučovati může jen ten, který sám vyučen jest v tom, v čem druhého vyučovati chce.

Kterí lidé obzvláště vyučování potřebují?

Vyučování potřebují obzvláště čeledínové.

Proč pak právě čeledínové?

Proto, že oni větším dílem buď jsou sirotci, kteří jsou co útlé dítky rodiče své ztratili, a pročež potulující

se sem tam, beze všeho vyučování vyrostli; aneb pro nemožnost, častěji i nedbanlivost rodičů k žádnému vyučování nebyli přidrženi.

Krom učitelů, kteří lidé mohou také tento skutek milosrdný jiným prokazovati?

Krom učitelů mohou také tento skutek milosrdný jiným lidem prokazovati *hospodářové*.

Jakým způsobem?

Takovým způsobem: Když své čeledíny pílňě posílají do chrámu Páně k poslouchání slova božího, a k odpolednímu křesťanskému cvičení, a pak se jich vyptávají, čemu se tam naučili, a sami jim také nejhlavnější a nejpotřebnější pravdy svatého náboženství častěji povídají, a v obchodu s nimi při každé příležitosti jim připomínají, co činiti a čeho se varovati mají, aby se Bohu a dobrým lidem líbiti mohli.

Když vy vyrostete, co budete s takovými lidmi muset činiti?

My je budeme muset též dle možnosti a umělosti své sami cvičiti, do chrámu Páně k poslouchání slova božího a k odpolednímu křesťanskému cvičení pílňě posílati.

Pochybujícím dobře raditi.

Který jest třetí skutek milosrdný duchovní?

„*Pochybujícím dobře raditi.*“

Který člověk se nazývá *pochybujícím*?

Pochybujícím se nazývá onen člověk, který v mysli své není ubezpečen, zdaž ten neb onen článek víry tak pravdivý jest, jak jej Církev svatá nám k věření představuje; — aneb, rád by něco dobrého činil, ale neví, coby duši jeho užitečnější a Bohu milejší bylo.

Co jste tedy takovému *pochybujícím* vždy povinni činiti?

My jsme mu povinni vždy dobře raditi.

A co mu tím prokazujete?

Tím mu prokazujeme veliké dobrodiní.

Proč pak?

Proto žeby on v pochybování svém vždy hloub padal,
až by zcela víru svou ztratil.

Kdykoli tedy takového pochybujícího vidíte, co jste mu
povinni činiti?

Jsme povinni, jej z jeho pochybnosti vyvésti, a dobře
mu poraditi, co činiti a čemu věriti má.

Zarmoucené těšiti.

Který jest čtvrtý skutek milosrdný duchovní?

„*Zarmoucené těšiti.*“

K provozování tohoto skutku milosrdného povzbuzuje
Ekklesiastikus (7, 38.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Neopouštěj plačící potěšiti a s kvílícími chod.*“

Odkud pak obyčejně zármutek lidský pochází?

Zármutek lidský pochází obyčejně z nějakého neštěstí;
buď ze ztráty statků vezdejších, buď ze ztráty příbuzných
a známých, aneb ze ztráty tělesného zdraví.

Když takového zarmouceného vidíte, co s ním máte činiti?

Máme ho potěšiti.

Jakým způsobem to budete činiti?

Budeme předně hledět, kdybychom mu z neštěstí mohli
nějak pomoci; nebo to by bylo nejlepší potěšení.
Jestliže ale mu z neštěstí, v němž se vynachází, pomoci
nemůžeme: tedy se musíme snažiti nějakými radostnými
slovy jemu neštěstí a zármutek umenšiti.

Koho mu představíte za příklad?

Představíme mu za příklad *Joba* trpělivého, který, když

všechn statek svůj, i dítky své ztratil, pravil: „*Pán Bůh dal, Pán Bůh vzal, budiž jméno Páně pochváleno,*“ a když i zdraví své pozbyl, pravil: „*Když jsme dobré věci z ruky boží přijímali, proč pak ne také i zlé?*“

A budete jej napomínati, v koho že se má jediné důvěřovati?

Budeme jej napomínati, že se má jediné v Boha důvěřovati, že Bůh to vše dobře vidí, a že On mu jediné pomoci může, aby jen setrval, že Bůh jeho zármutek opět obrátí v radost, jako to *Jobovi* trpělivému ráčil učiniti.

Křivdy trpělivě snášeti.

Který jest pátý skutek milosrdný?

„*Křivdy trpělivě snášeti.*“

Proč se trpělivé snášení křivd nazývá skutkem milosrdným?

Trpělivé snášení křivd se proto nazývá skutkem milosrdným, že trpělivostí nejlépe můžeme ubližitele své získati, a k obměkčení povzbuditi, poněvadž jim odjímáme takovým způsobem příležitost k nové zuřivosti a urážce, a připomínáme jim trpělivostí svou příklad Krista Ježíše, svatých apostoľů a svatých mučeničů, kteří se radovali z toho, že pro víru v Ježíše Krista mohou něco trpkého a protivného snášeti a trpěti.

Kdyby vám tedy někdo v něčem ukřivdil, máte-li proti němu pomstu vyhledávati?

Nemáme proti němu žádné pomsty vyhledávati.

Co ale máte činiti?

My máme křivdu tiše a trpělivě snášeti.

Ublížujícím milerádi odpouštěti.

Který jest šestý skutek milosrdný duchovní?

„*Ublížujícím milerádi odpouštěti.*“

Proč se tento skutek jmenuje milosrdný?

On se jmenuje milosrdný proto, že když těm, kteří nás urazili, rádi odpouštíme, oni vcházejí do sebe, želi toho, že nás urazili, a chrání se budoucně nás urazit; kdybychom jim ale nechtěli křivdy nám učiněné odpustiti: tedy bychom je ještě více proti sobě popudili, a k novým urážkám, k ustavičnému hněvu, a k nepřátelství bychom jim vždy novou příležitost dávali svou nesmírlivostí.

K provozování tohoto skutku milosrdného povzbuzuje sám Ježíš u sv. *Luk.* (6, 37.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Odpouštějte, a bude vám odpuštěno.*“

Co přislíbujícím těm, kteří jiným rádi odpouštějí?

On jim přislíbujícím, že jim Bůh též hříchy jejich odpustí.

To praví Ježíš u sv. *Mat.* (6, 14.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Jestliže odpustíte lidem hříchy jejich, odpustí i vám Otec nebeský hříchy vaše.*“

Kdyby vám tedy někdo ublížil, k čemu máte hned býti hotovi?

Máme hned býti hotovi jemu odpustiti, čím nás urazil.

Za živé i za mrtvé k Pánu Bohu se modliti.

Který jest sedmý skutek milosrdný duchovní?

„*Za živé i za mrtvé k Pánu Bohu se modliti.*“

K provozování tohoto skutku milosrdného povzbuzuje sv. *Jakob* (5, 16.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Modlete se za sebe vespolek, abyste spaseni byli.*“

Co tedy dle toho napomenutí máte činiti?

Máme se za všechny lidi modliti, aby od Boha osvíceni, k dobrému povzbuzeni, v dobrém utvrzeni, a někdy věčně spaseni byli. — Máme se také modliti za duše v očistci, aby odtud co nejdřív vysvobozeny byly.

O evangelických radách.

Když jistý mládenec přistoupil ke Kristu Pánu, a tázal se Ho, coby činiti měl, aby vešel do království nebeského, co praví sv. *Mat.* (19, 17.) že mu Ježíš odpověděl?

Svatý *Matouš* praví: „*Chceš-li vjíti do života věčného, ostříhej přikázání.*“

A co mu na to mládenec odpověděl?

Mládenec mu na to odpověděl: „*Všeho toho ostříhal jsem od své mladosti; čeho se mi ještě nedostává?*“

A co mu na to řekl Ježíš?

Ježíš mu na to řekl: „*Chceš-li dokonalým býti, jdi a prodej co máš a rozdej chudým, a budeš míti poklad v nebi; a pojď, následuj Mne.*“

Dle těchto slov Kristových čeho jest k dosažení království nebeského *nevyhnutelně* zapotřebí?

Dle nadřečených slov Kristových k dosažení království nebeského *nevyhnutelně* zapotřebí jest zachovávání přikázání božích.

Kdo ale dokonalejším býti chce, čeho mu jest dle nadřečených slov Kristových k tomu zapotřebí?

Tomu jest zapotřebí, aby prodal statek svůj, rozdal ho chudým, a pak následoval Krista.

Jest-li prodání statku a rozdání mezi chudé též *nevyhnutelně* k spasení potřebné?

Není.

Proč pak ne?

Proto že Kristus Ježíš tomu mládenci pravil, jestli chce *dokonalým* býti, že statek svůj má prodati a chudým ho rozdati.

Když se někomu řekne, *jestli chce*, že může něco dobrého činiti; jestli ale *nechce*, že nemusí — přikazuje-li se mu takovým způsobem něco?

Takovým způsobem se mu nic nepřikazuje.

Co se mu tím jen činí?

Tím se mu jen radí.

Když tedy Kristus Ježíš k tomu mládenci pravil, chce-li dokonalým býti, aby prodal statek svůj a rozdal ho mezi chudé, zdali přikazoval mu tím něco?

On mu tím nic nepřikazoval.

Co mu jen tím činil?

On mu tím jen *radil*.

Prodání statků čili dobrovolná chudoba, co myslíte, zdali jest to *přikázání* nebo jen *rada*?

To jest jen *rada*.

Která jest tedy první *evangelická rada*?

První evangelická rada jest *dobrovolná chudoba*.

Co pak praví sv. Pavel (I. Kor. 7, 25.) o pannách a o panicích?

O nich praví: „*O pannách pak a o panicích přikázání Páně nemám, ale radu dávám, jako milosrdenství došlý od Pána, abych byl věrný.*“

A co dokládá (28.) dále?

„*Pakliby se i oženil, nezhřešilby. A vdala-liby se panna, nezhřešilaby.*“

Pokládá-li zde sv. *Pavel* stav *svobodný* nebo *panenský* za přikázání?

Nepokládá.

Zač ho pokládá?

On ho pokládá za *evangelickou radu*.

Řekněte mi tedy, která jest druhá evangelická rada?

Druhá evangelická rada jest: „*Ustavičný stav panenský nebo ustavičná čistota*.“

Co praví Ježíš u sv. *Mat.* (16, 24.)?

On tam praví: „*Chce-li kdo za Mnou přijíti, zapříž sebe sám, a vezmi kříž svůj a následuj Mne.*“

Opakujte z předešlých cvičení, co jest *zapříti sebe samého*?

Zapříti sebe samého jest, dobrovolně se něčeho příjemného odřeknouti, čehož by beze všeho hříchu svobodně užívatí mohl.

Vysvětlete mi to nějakým příkladem!

Kdyby někdo, moha svobodně lahodných pokrmů užívatí, z pouhé lásky k Bohu jich neužíval, a vyvolil by sobě raději k požívání jen samé sprosté pokrmy. — A tak jest to též vzhledem užívatí oděvu a obveselení dovolených.

Když někdo, moha sám pánem býti, dobrovolně z lásky k Bohu se panství odřekne a odevzdá se raději druhému pod moc, jak se takový skutek jmenuje?

Takový skutek se jmenuje též *zapření sebe samého*.

A jest-li snad takový skutek *přikázán*?

Takový skutek není přikázání, ale se jen *radí*.

Dobrovolné odevzdání se v poslušenství pod vrchním správcem jest tedy též co?

Jest též *rada*.

Která jest tedy třetí *evangelická rada*?

Třetí evangelická rada jest: *Dokonalé poslušenství pod vrchním aneb správcem duchovním.*

Nyní mi řekněte všechny tři evangelické rady po spolu? *Evangelické rady jsou tři následující:*

1. Dobrovolná chudoba. 2. Ustavičná čistota. 3. Dokonalé poslušenství pod vrchním aneb správcem duchovním.

Přídavek.

O čtyřech posledních věcech člověka.

Opakujte, z čeho byl učiněn první člověk?

První člověk byl od Boha z hlíny učiněn.

Co pak činil člověk z hlíny učiněný?

On se nepohyboval, nemluvil, neslyšel, neviděl, nemyslel a necítil nic.

Byl-li takový člověk k nějakému užitku?

Takový člověk nebyl k žádnému užitku.

Co tedy s ním Bůh dále učinil?

On do něho dechl.

A co potom počal člověk činiti?

On se hned počal pohybovati, počal mluviti, viděti, slyšeti, mysleti a cítiti.

Kdo to v něm působil, že se hned pohyboval?

To v něm působil dech, který do něho od Boha vdechnut byl.

Kolik částek tedy pozorujete v člověku?

Pozorujeme v člověku dvě částky.

Které pak?

Tu částku, která byla z hlíny učiněna, a dech, který od Boha do něho vdechnut byl.

Jak se jmenuje ta částka, která z hlíny byla učiněna?
 Ta částka, která z hlíny byla učiněna, jmenuje se *tělo*.
 A jak se jmenuje dech, který do člověka od Boha vde-
 chnut byl?

Dech od Boha v člověka vdechnutý se jmenuje *duše*.

Z čeho tedy pozůstává člověk?

Člověk pozůstává z *těla* a z *duše*.

Může-li duše člověka někdy zmařena býti?

Nemůže býti nikdy zmařena.

Umře-li někdy?

Nikdy neumře.

Jaká tedy jest, když nikdy neumře?

Jest *nesmrtelná*.

Řekněte mi tedy ještě jednou, z čeho pozůstává člověk?

Člověk pozůstává z *těla* a z *nesmrtelné duše*.

Opakujte ještě jednou, kdo to působil v člověku, že
 se počal pohybovati?

To působila v něm *duše*.

Kdyby tedy duše od člověka odstoupila, co bude člověk
 potom činiti?

On nebude nic činiti.

Bude-li se ještě moci pohybovati, mluvíti a t. d.?

On se nebude moci pohybovati, nebude nic slyšeti, vi-
 děti, mluvíti, cítiti.

Nuže, takový člověk, který se nepohybuje, neslyší, ne-
 vidí, nemluví a necítí, jmenuje se *mrtvý* — jak se
 takový člověk jmenuje?

Takový člověk se jmenuje *mrtvý*.

Který člověk se jmenuje *mrtvý*?

Mrtvý se jmenuje onen člověk, který se nepohybuje,
 nic neslyší, nevidí, nemluví, nemyslí a necítí.

A oddělení duše od těla jmenuje se *smrt* — jak se to jmenuje?

To se jmenuje *smrt*.

Co se jmenuje *smrt*?

Smrt se jmenuje oddělení duše od těla.

Co jest tedy *smrt*?

Smrt jest oddělení duše od těla.

Nyní mi také opakujte, kam Bůh prvního člověka postavil? Bůh prvního člověka postavil do ráje, do zahrady velmi krásné a rozkošné.

A které přikázání mu tam dal?

Tam mu dal toto přikázání: *Ze všelikého dřeva (stromu) rajského jez: z dřeva pak vědění dobrého a zlého ať nejíš: neboť v kterýkoliv den bys z něho jedl, smrti umřeš. (I. Mojž. 2, 16.)*

Čím zde vyhrozoval Bůh prvnímu člověkov, bude-li ze zapovězeného stromu ovoce jísti?

Vyhrozoval mu *smrtí*, jestliže ze zapovězeného stromu bude jísti ovoce.

Zachoval-li to přikázání?

On to přikázání nezachoval, než i s manželkou svou Evou ho přestoupil.

Zdali ho miuula smrt, kterou mu Bůh vyhrozoval?

Nikoli.

Musel-li tedy i s manželkou svou umřítí?

Musel.

A co smrti jejich příčinou bylo?

Hřích, jehož spáchali.

Nyní mi řekněte, či pokuta jest smrt?

Smrt jest pokuta hříchu.

A škodil-li ten hřích jen prvnímu člověku, či-li také i nám?

Ten hřích škodil netoliko jen prvnímu člověku, nýbrž i také nám, jenž od něho pocházíme.

Když ten hřích nejen prvnímu člověku, nýbrž i také nám škodil, vztahovala-li se *smrt*, co pokuta tohoto hřichu, jen na prvního člověka, nebo-li také i na nás?

Smrt, co pokuta hřichu, vztahovala se nejen na prvního člověka, nýbrž i také na nás, jenžto od něho pocházíme.

Že tomu tak jest, svědčí *Pavel* k Řím. (5, 12.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Jako skrze jednoho člověka hřích na tento svět vešel, a skrze hřích smrt: tak na všechny lidi smrt přišla, v němž všickni zhřěšili.*“

Musejí-li tedy jen někteří lidé *umřítí* čili *všickni*?

Všickni lidé musejí umřítí.

To dosvědčuje opět sv. *Pavel* k Žid. (9, 27.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Uloženo jest lidem jednou umřítí.*“

Odkud to pochází?

Že všickni lidé musejí umřítí, pochází od hřichu, kteréhož se Adam v ráji dopustil.

Kdyby Adam nebyl hřešil, byli-li bychom někdy umřeli?

Kdyby Adam byl nezhřešil, nebyli bychom nikdy umřeli, ale byli bychom také podle těla nesmrtelní zůstali.

Smrt tedy jest čí pokuta?

Smrt jest pokuta hřichu.

Budete-li tedy i vy někdy museť umřítí?

I my budeme někdy museť umřítí.

A víte-li také, kdy budete museť umřítí?

Toho nevíme.

Ví-li to někdo jiný krom Boha?

Krom Boha toho žádný neví.

Co činíváte, když rodičové vaši vám přislíbí, že s nimi na dalekou cestu se můžete vydati, a nechtí vám pověditi, kdy to bude?

My jejich přislíbení ustavičně na paměti nosíme, a bez přestání se k té daleké cestě připravujeme, abychom, když nás rodiči povolají, všechny věci k cestě potřebné přihotoveny měli.

Když nevíte, kdy zemřete, co máte pro nejistotu smrti činiti?

My smrt svou ustavičně máme na paměti míti, a bez přestání se k ní připravovati.

V čem pak záleží příprava k smrti?

Příprava k smrti záleží v tom, abychom se každého hříchu vždy pilně varovali, a dobré skutky vykonávali, a kdybychom přec někdy do nějakého hříchu padli, abychom se hned svatou zpovědí od něho hleděli očistiti, a všem ubližitelům svým ze srdce odpustili tak, abychom, kdyby nás Bůh náhle povolal, nemuseli odtud v nepřátelství s jinými lidmi na věčnost jíti.

Která částka člověka umře, zdali *tělo* či *duše*?

Jen tělo zemře, ale duše vždycky živa bude.

Když tělo zemře, co se potom s duší stává?

Duše hned, když z těla vyjde, bývá souzena.

To tvrdí sv. *Pavel* k Žid. (9, 27.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Uloženo jest lidem jednou umřítí, pak bude soud.*“

Kolikový jest *soud*?

Soud jest dvojí: *soukromý* a *veřejný*.

Kdy pak nastává *soukromý soud*?

Soukromý soud nastává hned, když duše z těla vyjde.

A kdy bude *soud veřejný*?

Veřejný soud bude teprv na konci světa, když všickni lidé s tělem i s duší z mrtvých povstanou.

Z čeho pak budou lidé na soudu souzeni?

Lidé budou na soudu souzeni ze všeho, což dobrého, aneb zlého činili.

To tvrdí opět sv. *Pavel* v I. Kor. (5, 10.) kterými slovy?

Těmito slovy: „*Všickni lidé zajisté musíme se ukázati před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jedenkaždý vlastní věci těla, jakž činil, buďto dobré aneb zlé.*“

A na soukromém soudu, kam bývá duše odsouzena?

Duše bývá na obzvláštním čili soukromém soudu buď do očistce, aneb do pekla odsouzena, aneb do nebe vzata.

Opakujte z pátého článku víry, co jest očistec?

Očistec jest místo, kdežto duše časné tresty trpí za své hříchy, za kteréž v tomto životě zadosť nečinily.

Kterých lidí duše bývají do očistce odsouzeny?

Duše oněch lidí bývají do očistce odsouzeny, kteří, ačkoli v milosti boží zemřeli, přece však za hříchy v živobytí spáchané božské spravedlnosti zadosť nečinili.

Co jest peklo?

Peklo jest místo, kdežto zatracenci věčně trápeni budou.

Kdo přichází do pekla?

Do pekla přichází ten, který v smrtelném hříchu umírá.

Co jest nebe?

Nebe jest nejblaženější sídlo svatých, kdežto se Bůh svým služebníkům tváří v tvář zjevuje, a sám v Sobě odplatou jejich příliš velikou jest.

Kdo přichází do nebe?

Do nebe přichází ten, který v milosti boží umřel, a

ten, který za spáchané hříchy buď v tomto aneb v druhém životě zadosť učinil.

O věcech, které se po smrti s duší člověka dějí, jedná následující vidění.

Byl jsem v duchu vytržen, a viděl jsem se do těžké nemoci padnouti tak, že jsem cítil, že umřítí musím. Tělo nechtělo duši propustiti. Veliké bolesti jsem trpěl, a velikou úzkostí naplněno bylo srdce mé. Velicí a mnozí hříchové moji rozmnožovali úzkosti a bolesti mé. Kněze, co náměstka Kristova viděl jsem jen jako třpytící se skrz hustou mlhu paprsek slunečný a zaslechal jsem jen jako z veliké vzdálenosti potěšitelná slova jeho. A v tom — rychle vytrhla se duše z těla, co ze žaláře svého. — Jen okamžení malé viděl jsem ještě zbledlé zbytky své tělesné, a pak s rychlostí nevyslovitelnou vyzdvížen jsem byl až nad oblaky. Anjel smrti s převelikou prudkostí křídel svých letěl se mnou až nad slunce do nejvyšší výsosti. — To vše dalo se, jako v největší mlčelivosti a tichosti noční. — Na místo velmi tmavé a samotné postavil mne anjel a pravil: „*Zde jest ono hrozné místo — zde budeš souzen,*“ a zmizel tak, že jsem jej již neviděl více. Hrůza veliká — strach a bázeň pronikala v tom okamžení duši mou. — Tu se nenadále přibližoval světlý oblak. Odevíral se, až se zcela odevřel. A aj! Anjel nebeský — anjel světla přiletěl, postavil se přede mne a pravil: „*Já jsem byl tvým anjelem strážným,*“ a velmi útrpně pohlídal na mne.

Nyni uzříš jaký jsi život vedl, pravil dále, a mnozí to uvidí a poznají vítězství spravedlnosti božské — patří rákol sebe! — Se všech stran obklíčily mne hned samé podoby lidské, jako z páry učiněné, se známými tvářnostmi rozličných barev, popelavé, až zcela bílé. Já jsem je znal všecky. — Oni to byli, s nimiž jsem ještě za života svého obcoval, a ve společenství postaven byl. Nejblíž při mně stáli rodičové a příbuzní moji. Celý život můj stál mi před očima jako v obrazech živými barvami vylíčených vypodobněný. Po levici byli vypodobněni hříchové, a po pravici cnosti a dobří skutkové. Při každém hříchu byl oblak na levici vždy tmavější, a jen zřídka vyvinovala se jako z pupence svého po pravici některá růže cností a dobrých skutků. Tu jsem se spatřil vypodobněna v obrazech co útlé a nevinné dítě, u přítomnosti svých bohabojných rodičů, sepiatýma rukama Boha chvále a vzýváje, učitelům svým ve všem dobrém poslušnost proukazuje, do chrámu Páně pospíchaje a nevinnými radostmi se zaměstnáváje. Anjel strážce držel ruku svou nade mnou. Lilie překrásná po pravici prokvetati počínala. — Život můj v samých obrazech vypodobněný postoupil dále, a tu jsem se spatřil co mládence neukrotitelnému zvířeti podobného, po rozkošech a marnostech světa toužícího, a k zahynutí věčnému rychlým krokem chvátajícího. Anjel strážce mne horlivě k dobrému napomínal: já jsem ale neposlouchal slova jeho; on mi pravou k nebesům vedoucí cestu ukazoval; já ale jsem krácel cestou jinou, cestou širokou a utlapanou, kterou veliké množství lidu k věčnému zahynutí svému chvátalo. Při tomto strašlivém vidění obrátil jsem se k rodičům a k příbuzným

svým, jenž nejbliže stáli, hledaje u nich potěšení: oni ale sklopili oči své, znamenajíce tím, že zde není žádného potěšení očekávati; ale tam z důla že může ještě přijít potěšení. Život můj v samých obrazech vypodobněný postoupil ještě dále, a tu jsem se spatřil co muže pýchou a jinými vrtochy a náruživostmi naplněného. Posměch ze mne činili ti, jimiž jsem někdy ještě za dnů života svého pohrdal. Zlořečili mi oni, jichžto jsem s pravé do nebe vedoucí cesty svedl. Vyhržovali mi, žalujíce na mne oni, jichžto jsem k hříchu nějakému povzbudil. Hříchů bylo po jednou veliké množství. Vyjevily se zde všechny i nejmenší nepravosti. — *O vy hory přikrejte mne, a vy pahrbkové padněte na mne!* chtěl jsem z velikého strachu a bázně volati, ale nebylo možno. Oblak po levici rychle počal černati tak, že hned byl celý černý. Plamenové proskakovali, a šeredné tvářnosti odtud vycházely, černé a strašlivé ruce sáhaly na mne, a některé lilie a růže cnosti a dobrých skutků, jež se po pravici vynacházely, zvadly všechny. Zahynutím věčným mi všechno vyhržovalo. A tu od lože smrtelného, když ještě zvonec zněl, vystupovaly k nebesům vroucné modlitby mých příbuzných, přátel a jiných známých a věřících katolických křestanů, žádajíce Boha o smilování nad ubohou duší mou. A v tom rozsvítila se mi naděje v neskončené milosrdenství boží. *O! tresci, Otče nebeský, nevěrného služebníka Svého,* zvolal jsem. *O! vzácný treste, a drahý plamene! s radostí se vám odevzdávám. Palte a očistte všechny poskrvny hříchu mého, abych opět čisté roucho dosáhl, a od Otce nebeského na věky zavržen nebyl.* Anjel strážce můj padl také na tvář svou, a odesílal

k Bohu vroucnou prosbu, a přimlouval se za mne. A v tom — jedna krůpěj krve, třpytící se jako hvězda jitřní, padla s výsosti nebeské do oblaku černého. Proskakující odtud plamenové hned vyhasli, a šeredné tvárnosti pekelné zmizely. Lilie cností a dobrých skutků po pravici dosáhly opět předešlé jasnosti a krásy. — Hřměl hlas s nebe: *„Na věky sice neztratím tebe: ale za čtyrydcet tisíc let teprv aneb dříve dosáhneš opět roucho nevinnosti své.“* A pak stalo se všudy utišení veliké. Anjel strážce smíchal potom oblak, který byl na levici, s oblakem, který byl na pravici, a učinil z toho tělo, onomu tělu, jehož jsem za živá měl, zcela podobné, ale barvy tmavé. *„Můj úřad při tobě jest již skončen, pravil mi anjel, uvidím tě jistotně zase — čas víry a shromáždění zásluh a dobrých skutků uplynul tobě již úplně — trest a pokání jest tobě uloženo — modlitby, oběti mše svaté, posty, almužny a jiní dobří skutkové věřících na zemi mohou pro neskončené zásluhy Ježíše Krista a přimlouvou Marie Panny čas trestu tvého zkrátiti — očekávej jen důvěrně, neb přijde někdy čas, že tvé očekávání se skončí a všeliká žalost obrátí se tobě v radost, a tenkrát tě uzřím zase.“* To pověděv, zmizel z očí mých. *Spravedlivý jsi o Bože!* hřmělo z vnitřnosti srdce mého, když anjel se mnou se loučiti a jako pára se trátiti počal. *„Spravedlivý jsi o Bože! ale i neskončeně milosrdný. Tys mne nezatratil věčně, já budu předce někdy Tvou slávu a velebnost božskou viděti; a kdybych po čtyrydcet tisíc let bez přestání Tobě děkoval za milosrdenství Tvé: předce bych nikdy dostatečné díky Tobě neučinil; a kdybych po čtyrydcet tisíc let bez přestání hříchů*

svých litoval: nikdy bych jich předce náležitě neoplakal; a kdybych po čtyrydcet tisíc let nejprotivnější a nejcitelnější bolesti a úzkosti byl snášel: předce bych nikdy za svá provinění nebyl mohl spravedlnosti Tvé jen poněkud a povrchně zadost učiniti. Spravedlivý jsi o Bože! ale i neskončeně milosrdný!“ Nyní jsem přistoupil k rodičům svým, jenž na blízce při mně stáli; ale oni bolestně patřili na mne. Neboť od těla oddělených duší to největším trápením jest, když vidí, kterak Bůh hříchy rozhuéván a urážen bývá. V údolí samého zármutku a ustavičné mlčelivosti o nějakém potěšení ani slechu není. Se všech stran vůkol ani dne, ani noci není, ale ustavičný soumrak. Žádné hvězdy zde není spatřiti. Spánek, odpočínutí, aneb jiné potřeby tělesné zde není. Duše potulují se ustavičně s místa na místo, a když se jim zdá, že tisíc mil již ušly, vynacházejí se na jednom místě, onomu místu, s kterého vyšly, zcela podobném; poněvadž zde žádné proměny v ničem není, ale všecko jest stejné, jako mrtvý kámen spolusrstlé. Jednou za rok osvíti se předce od východu soumrak ustavičný. Ochotně tam pospíchají všechny uvězněné duše — jasnost jest vždy větší — brána nebes se viditelně ukáže — odevře se — anjelové boží odtud proletují, a ty duše, kteréž roucho nevinosti své opět dosáhly, s radostí nevyslovitelnou nesou k bráně nebeské. Tam padají nyní oslavené duše na tváře své. *Alleluja*, jest první jejich slovo. Tento chvalozpěv se častěji opakuje. Tak jsou doprovozeny do nebeské vlasti. Pak se brána nebes opět zavře a uvězněným duším v očištcí nastane opět ustavičný soumrak.

